FLORA ÆTNEA

SEU

DESCRIPTIO PLANTARUM

IN

MONTE ÆTNA SPONTE NASCENTIUM

AUCTORE

FRANCISCO TORNABENE

VOL. III.

CATINAE
EX TYPIS FRANCISCI GALATI
I Junii MDCCCXCI
Sumptibus Auctoris

FLORA ÆTNEA

SEU

DESCRIPTIO PLANTARUM

IN

MONTE ÆTNA SPONTE NASCENTIUM

AUCTORE

FRANCISCO TORNABENE

In R. Universitate Studiorum Catinae
Botanices Antecessore
Et in Horto Botanico Praefecto.

VOL. III.

(DICOTYLEDONEAE-COROLLIFLORAE ET MONOCHLAMYDEAE)

Sistens ordines XLVII

(A XLIX AD XCV)

CATINAE
EX TYPIS FRANCISCI GALATI
I Junii MDCCCXCI
Sumptibus Auctoris

FLORA AETNEA

Subclassis III. COROLLIFLORAE

Perigonium duplex; *calyx* gamosepalus, sepalis nempe basi plus minus coalitis; *petala* plerumque coalita, basi a calyce distincta; *stamina* saepius corollae adnata; *ovarium* plerumque liberum, rarius calyci adnatum.

Aug. Pyr. DC. Prodr. 8. pag. 1. et *Théor. Élém. éd. 2. pag. 246.—Alph. DC. Introd. á l'étud. de la Bot. pag. 320.*

Ordo XLIX. PRIMULACEAE.

Flores regulares, raro irregulares, hermaphroditi, solitarii vel racemosi, axillares vel terminales, aliquando in sertulum, raro in umbellam ad apicem scapi dispositi; *calyx* liber, raro cum ovario connatus, tubulosus, persistens vel deciduus, quinquifidus vel quinquepartitus, raro 4-6-7-fidus; *corolla* hypogyna, decidua, gamopetala, rotata, campanulata, infundibiliformis, raro bilabiata; *stamina* tubo corollae vel fauci inserta, fertilia, raro cum sterilibus alterna, filamentis subulatis, filiformibus, antheris bilocularibus, introrsis, loculis parallelis; granula pollinis angulata; *ovarium* liberum, raro calyci adnatum, ovulis plurimis; *stylus* simplex, terminalis; *stigma* acutum val subcapitatum; *capsula* unilocularis, dehiscens; *semina* plurima, embryone recto, cotyledonibus ellipticis, radicula vaga. Herbae annuae vel perennes; *rhizoma*

sublignosum, raro suffruticulosum; *caulis* brevis, hypogaeus, ramis scapiformibus, aphyllis, nunc epigaeus, foliatus; *folia* nunc omnia radicalia, conferta, nunc caulina, alterna, opposita vel verticillata, simplicia, integra, rarius incisa vel lobata, serrata, crenata; *stipulae* nullae.

Endl. Gen. Pl. pag. 729.—DC. Prodr. 8. pag. 33.—Vent. tabl. 2. pag. 285.—R. Br. Prodr. pag. 427.—Bartl. Ord. Nat. pag. 165.—Torn. Fl. Sic. pag. 373.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 17.

Tribus I. PRIMULEAE

Capsula valvatim dehiscens; *semina* amphitropa, umbilico ventrali praedita, cotyledonibus germinatione foliaceis.

Endl. Gen. Pl. pag. 730.—DC. Prodr. 8. pag. 34.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 19.—Torn. Fl. Sic. pag. 371.

Genus 1. Cyclamen

Flores irregulares, solitarii, albi vel rosei; *scapus* nudus, apice in spiram post anthesim convolutus; *calyx* quinquepartitus, laciniis ovato - lanceolatis, erectis; *corolla* hypogyna, tubo brevi, subgloboso, fauce incrassata, limbo refracto, quinquepartito, laciniis inaequalibus, tribus superioribus longioribus, omnibus in proanthesi deorsum versis et spiraliter convolutis, in anthesi sursum retroflexis et oblique contortis, basi utrinque plica protuberante corniculatis; *stamina* quinque, basi tubo corollino inserta, laciniis ejusdem opposita, inclusa, filamentis brevissimis antherisque cuspidatis, bilocularibus, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* uniloculare, conicum, placenta subglobosa, ovulis plurimis, amphitropis; *stylus* indivisus; *stigma* simplex; *capsula* subglobosa, valvis reflexis; *semina* libera, plurima, subglobosa, angulata, in germinatione monocotyledonea. Herbae perennnantes; *tuber* carnosum, subglobosum, disciforme, subtus radicilliferum; *folia* radicalia, petiolata, cordato-reniformia, angulato-sinuata, supra nitida, subtus saepe purpurascentia.

Endl. Gen. Pl. pag. 731. n. 4201.—DC. Prodr. 8. pag. 56.—Gaertn. De Fruct. 3. pag. 25. tab. 183. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 21.—Guss. Syn. Fl, Sic. 1. pag. 235.—Torn. Fl. Sic. pag. 372. — Sibth. Fl. Gr. tab. 185. 186. — Bot. Mag. t. 4. pag. 1001.—Trevir. Symb. Phyt. pag. 86.

1. C. repandum.—*Flores* inodori, in proanthesi cernui et in anthesi erecti, in unoquoque scapo solitarii; *scapi* numerosi, caespitosi, teretes, apice striati, carnei coloris, palmares, spithamales, pilis brevissimis, apice glanduliferis et scabris sparsi; *calyx* laciniatus, laciniis lanceolatis vel ovato-lanceolatis, acuminatis, margine eroso-crenato vel dentato vel glanduloso rubro-variegatis; *corolla* tubo aperto, globoso, ad faucem elongato, fauce pentagona, non dentata, angulis rotundis, laciniis oblanceolatis, obtusis, tribus superioribus sublongioribus, 1-2 lin. latis et 7-9 longis, reticulato-venatis, limbo roseis, basi albis, revolutis et sursum erectis; *stamina* brevia, colorata, granulosa; *stylus* exertus, longus, lineari-subulatus; *capsula* subglobosa, viridi-fusca, subquinquecostata, scabriuscula, apice acuminata; *semina* plurima, flava, angulata, glabra, columella centrali adnexa; *caules* scaposi et numerosi; *folia* synanthia, cordato-subrotunda, obtusa, parva, 1-1 ½ poll. lata, glabra, laete viridia, plerumque immaculata, levissime et obtusissime repanda aut margine denticulato vel subangulato, dentibus et angulis acutis, glanduliferis, glabra vel subtus ad nervos et venas pilosula; *petioli* scabri, subtus albi, reliqua parte rubeoli; *radix* tuberosa, tubere orbiculari, parvo, depresso, subfibrilloso, fibrillis ramosis, filiformibus.

Floret Martio, Aprili. ♃.

Aetnae, in regione nemorosa et pedemontana: *Milo, Nicolosi, Cassini, Filiciusa, Viagrande, Battiati, Trecastagni, Leucatea, Petraro.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 128* et *Fl. Gr. 2. pag. 72. tab. 186.—Clus. Hist. 1. pag. 265.* sub nomine: *Cyclaminus verno tempore florens.—Lob. Ic. 605* sub nomine: *Cyclaminum vernum.*

Cyclamen repandum. *Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 131.—Sibth. et Smith loc. cit.—Guss. Syn. Fl. Sic 1. pag. 235 et Fl. Sic. Prodr. 1. pag. 229.—Bert. Fl. It. 2. pag.*

406.—Torn. Fl. Sic. pag. 372. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 572.

Cyclamen hederaefolium. *Ait. H. Kew. ed. 1. vol. 1. pag. 196.—Strobl Fl. Etn. pag. 161.*

Cyclamen vernum. *Reich. Fl. Germ. Exc. 1. pag. 407.—Bert. op. cit. pag. 408.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 22.*

Nomen vulgare: *Pani purcinu.*

Tubera interno usu infida et inter tubera radicalia acriora sunt accensita; succus axungia aliis exceptus et abdomini illitus in viscerum obstructionibus, obstipatione ac hydrope laudatur.

2. **C. neapolitanum.**—*Flores* grandiusculi, inodori, raro paulo odorosi, solitarii, terminales, primo cernui, postea erecti; *scapi* numerosi, caespitosi, teretes, pilis brevissimis apice glanduliferis sparsi, carnei coloris, palmari-spithamales, primo decumbentes, folia aequantes, dein superantes, fructiferi apice cirrhosi et in spiras arctas convoluti, lignescentes et colorati; *calyx* brevis, laciniatus, laciniis lanceolatis vel ovato-lanceolatis, acuminatis, margine eroso - dentatis, glandulosis, in anthesi revolutis, 2-3 lin. longis, viridibus et venatis; *corolla* rosea, tubo amplo, urceolato, calyce duplo longiore; ore late hiante, saturatius maculato; limbo quinquepartito, laciniis lanceolato-oblongis, acutis, subciliato-glandulosis, tubum multo excedentibus, in proanthesi erectis, spiraliter convolutis, tribus externis longioribus, in anthesi retroflexis et verticaliter contortis, prope basim paulo angustioribus, basi utrinque plica protuberante corniculatis; *stamina* quinque, ex imo tubo corollae orta et ipso breviora, filamentis brevissimis, compressis, glanduloso-punctatis, antheris cordato-pyramidatis, turgidulis; *stylus* tubo aequalis; *capsula* subglobosa, unilocularis, apice dentibus quinque dehiscens, scabriuscula, fusca, apice acuta; *semina* angulata, placentae basilari affixa; *caulis* scapiformis, elongatus, coloratus; *folia* hysteranthia, raro synanthia, cordato-ovata, acuta, angulata, tri-heptagona, subinde angulis destituta, minute inaequaliterque denticulata, aliquando crenulata, margine subglandulosa, supra laete viridia et maculis variegata, subtus saepe rubentia, glabra; *petioli* longi, scabri, rubeoli; *radix* tuber carnosum, grande, diametri fere bipollicaris, orbiculare, depressum, intus album extusve fuscum, scatens fibrillis longis, ramulosis, flexuosis,

fuscis, subinde emittens unum alterumve surculum teretem, longum, crassiusculum, lignescentem, tuberculatum, apice foliiferum et floriferum.

Floret Septembri, Octobri. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Battiati, Viagrande, Milo, Nicolosi, Adernò, Paternò, Maletto.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 191* et *Bibl. Pan. 3. tab. 95* sub nomine: *Cyclaminum folio anguloso, radiato, maculato.—Clus. Hist. Pl. 1. pag. 265* sub nomine: *Cyclaminus inodorus, purpurascente flore.*

Cyclamen neapolitanum. *Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pagina 130.—Ten Fl. Nap. 3. pag. 197.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 236. — Torn. Fl. Sic. pag. 372. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 95.—Moretti in Bibl. It. t. 28. pagina 343.—Strobl Fl. Etn. pag. 161.*

Cyclamen hederaefolium: *Willd. Sp. Pl. 1. p. 2. pag. 810.* excl. nonnul. syn. — *Bert. Fl. It. 2. pag. 403. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 572.*

Nomen vulgare: *Pani purcinu.*

Radix pollet vi purgante, drastica, emenagoga; externe applicata resolvit; adhibetur etiam contra scabiem.

Tribus II. SAMOLEAE.

Capsula valvatim dehiscens et calyci per dimidiam partem adhaerens; *semina* anatropa, umbilico basilari.

Endl. Gen. Pl. pag. 734.—DC. Prodr. 8. pag. 72.—Torn. Fl. Sic. pag. 371.

Genus 1. Samolus.

Flores terminales, subracemosi vel corymbosi, albi; *pedicelli* medio vel basi unibracteati; *calyx* tubo cum ovario basi connato, limbo semisupero, quinquifido; *corolla* perigyna, subcampanulata, hypocraterimorpha, decidua, limbo quinquepartito; *stamina* inserta tubo corollae vel fauci, quinque sterilia ejusdem laciniis alterna, quinque fertilia, brevia, laciniis co-

rollinis opposita, inclusa, filamentis linearibus vel squamaeformibus, subexertis, antheris bilocularibus, cordatis et longitudinaliter dehincentibus; *ovarium* uniloculare, placenta basilari globosa, ovulis plurimis, anatropis; *stylus* brevis, simplex; *stigma* obtusum, subcapitatum; *capsula* seminifera, unilocularis, vertice exerto quinquevalvis; *semina* plura, foveolis immersa, embryone orthotropo, radicula umbilico proxima. Herbae; *caulis* simplex vel ramosus; *folia* alterna, integra, petiolata.

Lin. Gen. 222.—End. Gen. Pl. pag. 734. n. 4215.—DC. Prodr. 8. pag. 72. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 237. — Bert. Fl. It. 2. pag. 550. — Torn. Fl. Sic. pag. 371. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 146. tab. 30. — Lam. Ill. 2. tab. 101.

I. S. Valerandi.—*Flores* racemosi, terminales, racemo simplici vel composito, laxiforo, in rachide nudo; *pedicelli* uniflori ad medium vel paulo supra bracteola instructi; *calyx* glaber, laciniis ovatis, erectis, acutis; *corolla* parva, alba, segmentis obovatis, obtusis; *stamina, stylus, capsula* et *semina* ut in genere; *caulis* erectus vel adscendens, teres, glaber, simplex vel ramosus, a sesquipollice ad pedem longus, subinde flexuosus; *folia* radicalia rosulata, caulina alterna, superiora successive minora, omnia obovato - spathulata, obtusa, integerrima, glabra, in petiolum angustata; *petiolus* in foliis inferioribus elongatus et in superioribus brevis; *radix* crassiuscula, fusiformis aut praemorsa, brevissima, fibris multis vestita.

Floret a Junio ad Augustum. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Misterbianco, Paternò, Biancavilla, Licodia, Adernò, Nicolosi, Pedara, Acireale.*

Icon. *Lam. Ill. 2. tab. 101. — Lob. Ic. 467* sub nomine: *Anagallis aquatica, tertia.*

Samolus Valerandi. *Lin. Sp. Pl. pag. 243.—Smith Engl. Bot. 10. tab. 703. — Fl. Dan. tab. 198. — Bert. Fl. It. 2. pag. 551.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 95. — Ten. Fl. Nap. 1. pag. 80.—Ucria H. Pan. pag. 94.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 237. — Torn. Fl. Sic. pag. 371. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 574.—Strobl Fl. Etn. pag. 161.*

Observatio. *Lysimachiam Linum stellatum*, quae in argillosis et sabulosis prope Catanam cum praedicta specie saepissime adsociatur, numquam in vulcanicis vidi.

Tribus III. ANAGALLIDEAE.

Capsula transversim circumscisse dehiscens; *semina* amphitropa, umbilico ventrali, embryone transverso.

Endl. Gen. Pl. pag. 33.—DC. Prodr. 8. pag. 69.—Torn. Fl. Sic. pag. 373.

Genus 1. Anagallis.

Flores solitarii, albi, coerulei, coccinei, rosei; *pedunculi* axillares, oppositi vel alterni vel verticillati, ebracteati; *calyx* quinquepartitus, persistens, laciniis carinatis et acuminatis; *corolla* hypogyna, quinquepartita, stellata, infundibiliformis vel rotata; *stamina* quinque, inserta imo corollae tubo, ejusdem laciniis opposita, exerta vel inclusa, filamentis filiformibus, villosis, liberis vel ima basi connatis, antheris ovatis, bilocularibus, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* uniloculare, placenta globosa, ovulis plurimis, amphitropis; *stylus* simplex; *stigma* obtusum; *capsula* globosa, unilocularis, circumscissa; *semina* plurima, placentae basilari inserta, embryone recto. Herbae perennes, erectae vel procumbentes; *folia* opposita, integerrima.

Endl. Gen. Pl. pag. 733. n. 4213. — DC. Prodr. 8. pagina 69.—Lin. Gen. 206.— Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 230. tab. 50.—Bert. Fl. It. 2. pag. 421.—Juss. Gen. pag. 95. — Smith Engl. Fl. 1. pag. 279. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 239.—Torn. Fl. Sic. pag. 373.

1. A. coerulea.—*Flores* parvi, pedunculati; *pedunculi* saepe folio longiores vel subaequales, teretes, glandulosi, glandulis diaphanis, purpureis, solitarii, axillares, oppositi, in flore erecti et in fructu curvati; *calyx* quinquepartitus, segmentis

lanceolatis, acuminatis, margine membranaceo, albo, dorso carinato-crenulatis; *corolla* supra pulchre et saturate coerulea, circello rubro-violaceo circa faucem, extus pallidior, segmentis apice argute inaequaliterque serrulatis, subnudis seu ciliis glanduliferis nullis vel paucis; *stamina* filamentis inferne albo-barbatis et superne violaceis, antheris intense luteis; *stylus* crassiusculus, glaber, superne purpurascens; *capsula* rivulis quinque longitudinalibus, plerumque coloratis; *semina* in sicco fusca, angulata; *caulis* adscendens vel erectus, glaber, inferne ramosus, angulatus, viridis, nodosus, ex imis nodis radicans, palmari-pedalis, succolentus, aliquando contortus, inferne ferrugineo-punctatus; *rami* oppositi, subfastigiati; *folia* sessilia, ovata vel ovato-oblonga et ovato-lanceolata praesertim superiora, opposita sed superiora ludentia opposita, verticillato-terna, quaterna, sena, septena, omnia acuta, quinquenervia, supra laete viridia, subtus pallidiora ibique maculis punctisve fusce ferrugineis adspersa; *radix* alba, crassiuscula, fusiformis, flexuosa, ramulosa.

Floret a Martio ad Junium. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Leucatea, Paternò, Licodia, Viagrande, Nicolosi, Milo, Zafferana, Caselle.*

Icon. *Bonan. Panph. Sic. tab. 136* sub nomine: *Anagallis coerulea, foliis binis ternisve ex adverso nascentibus.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Cat. 1. tab. 129* et *Bibl. Pan. 2. tabul. 192* sub nomine: *Anagallis coerulea, foliis ternis.* Optimae.

Anagallis coerulea. *Schreb. Spicil. Fl. Lips. pag. 5.—Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 117. — Smith Engl. Bot. 26. tab. 1823.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 94.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 87. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 239.— Bert. Fl. It. 2. pag. 424.—Torn. Fl. Sic. pag. 373.*

Anagallis arvensis var. *a. Willd. Sp. Pl. 1. p. 2. p. 821. Plenck Ic. Pl. med. 1. pag. 48. tab. 82.*

Anagallis Monelli. *Savi Fl. Pis. 1. pag. 221.*

Anagallis arvensis var. *β.* coerulea. *Moris Fl. Sard. 3. pag. 25.*

Nomen vulgare: *Erva di gaddini.*

— Var. *b.* montana. — *Flores* coerulei; *folia* lanceolato-linearia, acuta, stricta, opposita vel subverticillata.

Floret una cum specie. ⊙.

Aetnae, in regione nemorosa, una cum eadem specie.

Icon. *Cup. Panph. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 309* et *Bibl. Pan. 1. tab. 115* sub nomine: *Anagallis montana, angustifolia, majori et amoene flore coeruleo;* et *ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 186* sub nomine: *Anagallis foeminea, angustifolia.* Optima.

2. **A. arvensis.**—*Flores* parvi, pedicellati; *pedicelli* folio longiores aut breviores aut subaequales, solitarii, axillares, tenues, teretes, nudi, glandulis diaphanis purpureis adspersi et lineolis ferrugineis maculati, in flore erecti et in fructu recurvati; *calyx* ut in praecedente specie; *corolla* miniacea vel viridi-miniacea, circello rubro-purpurascente circa faucem picta, margine integro vel obsolete crenato, pilis exiguis superne glandulosis, crebre ciliolatis; *stamina, stylus, capsula* et *semina* praecedentis speciei; *caulis* decumbens vel raro adscendens, nodosus, inferne ramosus et ex imis nodis radicans, palmari-pedalis; *rami* alterni, oppositi, subfastigiati; *folia* sessilia, ovata vel oblongo-lanceolata, opposita, superiora subinde verticillato-terna vel quaterna, omnia acuta, quinquenervia, supra laete viridia subtusve pallidiora et ibi maculis puntisque fusco-ferrugineis adspersa; *radix* crassiuscula, fusiformis, flexuosa, alba, ramulosa.

Floret ab Aprili ad Octobrem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa obvia: *Catania, Leucatea, Misterbianco, Motta S. Anastasia, Adernò, Bronte, Maletto, Nicolosi, Gervasi, Pedara.*

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 101.* — *Sturm. Fl. Germ. p. 1. f. 1.* — *Cup. Panph. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 15* sub nomine: *Anagallis phoeniceo flore, bifolia* et *2. tab. 1.* sub nomine: *Anagallis mas, seu flore phoeniceo, angustifolia, crispa.*

Anagallis arvensis. *Lin. Sp. Pl. pag. 211.*—*Ucria H. Pan. pag. 87.*—*Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 239.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 373.* — *Moris Fl. Sard. 3. pag. 24.* — *Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 86.*—*Reich. Fl. Germ. Exc. 2. pag. 408. Smith Engl. Bot. 8. tab. 529.*—*Plenck Ic. Pl. med. 1. pagina 48. tab. 82.*—*Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 94. DC. Prodr. 8. pag. 69.*

Anagallis phoenicea. *All. Fl. Ped. 1. pag. 87.*—*Ten. Syll. pag. 91.*—*Guss. Fl. Sic. Prodr. 1. pag. 233.*

Ordo L. FRAXINEAE

Flores albi, polygami vel dioici, racemosi vel paniculati; *scapus* brevis aut longus et ramosus, axillaris; *calyx* gamosepalus, quatrilobatus vel quatridentatus, liber, aliquando nullus; *corolla* aut nulla aut bi-tetrapetala, aequalia, decidua, basi unguibus aliquando concreta, oblongo-linearia; *stamina* duo, petalis, ubi isti adsunt, alterna, antheris liberis, bilocularibus, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* simplex, biloculare, ovulis pendulis; *stylus* simplex vel nullus; *stigma* bifidum; *fructus* samara seu apice foliaceo, leviter emarginato, bilocularis, indehiscens, abortu monospermus; *semen* pendulum, albuminosum, embryone recto, cotyledonibus foliaceis, radicula supera, plumula inconspicua. Arbores vel frutices ramosi, ramis oppositis, saepe apice gemmatis; *folia* opposita, petiolata, imparipinnata, 2-7-jugata, raro simplicia.

Bartl. Ord. Nat. pag. 218. — Mart. Consp. pag. 44. — Torn. Fl. Sic. pag. 363.

Genus 1. Fraxinus

Flores polygami vel dioici, racemosi vel paniculati, albi, axillares; *calyx* aut nullus aut quatripartitus vel dentatus; *corolla* aut nulla aut quatripetala, hypogyna, petalis angustis, basi aliquando binatim croncretis; *stamina* duo, raro tria, hypogyna; *ovarium* biloculare, ovulis in loculis tribus, in apice loculi liberis, intermedio fertili et duobus lateralibus abortivis; *stylus* brevis; *stigma* bifidum; *fructus* samara epiptera, uni-bilocularis, mono-dispermia; *semina* pendula, elongata, lanceolata, compressa, embryone in axi albuminis carnosi recto, cotyledonibus foliaceis, radicula tereti, supera. Arbores vel frutices ramosi, fastigiati; *folia* opposita, raro simplicia, imparipinnata, foliolis oppositis, dentatis vel serratis.

Lin. Gen. 1164. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 222. tab. 49. — Endl. Gen. Pl. pag. 573. n. 3353. — DC. Prodr. 8. pag. 274.—Lam. Ill. tab. 558.—Bert. Fl. It. 1. pag. 49.—Smith Engl. Fl. 1. pag. 13.—Guss. Syn. Fl. Sic.

1. pag. 12.—Torn. Fl. Sic. pag. 363.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 13.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 8. p. 164.

1. F. excelsior.—*Flores* parvuli, numerosi, polygami, dioici, axillares, racemosi, racemo folio multo breviore; *scapus* viridis, crassiusculus, subramosus; *pedicelli* breves, cylindrici, in anthesi erecti et in fructu penduli; *calyx* gamosepalus, brevis, basi ventricosus, quadripartitus, viridis; *petala* in flore sterili quatuor, linearia, longiuscula, alba, unguiculata, distincta vel basi conjugata; in flore fertili nulla vel primo actu decidua; *stamina* in sterilibus duo, opposita, filamentis brevibus, albis et antheris flavis, crassis, in fertilibus breviora vel nulla; *ovarium* liberum, biloculare, ovulis pendulis; *stylus* brevis; *stigma* bifidum, album, petaloideum, inaequale; *samara* compressa, lanceolata, glabra, multinervis, venosa, pendula, basi angustata vel rotundata; *semina* lanceolata, compressa. Arbor excelsa, caudice insigni, tereti, superne attenuato et ramoso, ramis patentibus, cylindraceis; *lignum* album, durum; *cortex* griseus sed in ramis junioribus fusco-viridis, scabriusculus, lenticulis albis sparsus; *gemmae* ad foliorum axillas fuscae et pubescentes, ramis et petiolis concolares; *folia* hysteranthia, opposita, petiolata, imparipinnata, pinnis 3 - 6, oppositis, foliolis sessilibus, lanceolatis, oblique acuminatis, basi rotundatis, integerrimis, reliquo margine argute leviterque serratis, subtus ad nervum medium inferiorem saepe fulvo-pubescentibus, caeterum glabris, facie superiore saturate virentibus, inferiore pallentibus; *radix* profunda, ramosa, alba, fibrillosa, longeva.

Floret ab Aprili ad Junium. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa et pedemontana frequens: *Catania, Ognina, Pedara, Zaffarana, Milo, Gervasi presso Nicolosi.*

Icon. *Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 222. tab. 49.—Lam. Ill. 9. tab. 858. fig. 1.—Fl. Dan. tab. 969.—Duham. Arb. ed. 2. vol. 2. tab. 14. — Sturm. Fl. Germ. fasc. 44.*

Fraxinus excelsior. *Lin. Sp. Pl. pag. 1509.—Smith Engl. Fl. 1. pag. 14.—Lam. loc. cit.—Gaertn. loc. cit.—Ucria H. Pan. pag. 580.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 336.—DC. Prodr. 8. pag. 276.—Bert. Fl. It. 1. pag. 50.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 13.—Torn. Fl. Sic. pag. 363.—Arcang.*

Comp. della Fl. Ital. pag. 466.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 8. pag. 168. excl. var.

Nomen vulgare: *Frascinu.*

Lignum ad tornatores et fabros lignarios perutile; cortex aptus ad conficienda coria et a medicis uti adstringens et febrifugus laudatur. *Meloe vesicatoria* optimum pabulum in foliis habet; *folia* sicca vel viridia pecori etiam sunt grata.

2. **F. Ornus.**—*Flores* hermaphroditi, aliquando cum unisexualibus mixti, paniculati, panicula valde elongata, ramosa; *scapus* albo-viridiusculus, in proanthesi erectus, deinde deflexus et pendulus; *pedicelli* scapo conformes et concolores, glabri, nudi, oppositi, raro subverticillati, elongati et semper fastigiati; *calyx* in flore hermaphrodito gamosepalus, quadripartitus, crassiusculus, segmentis erectis, in arefactione recurvatis, albis et subgranulatis; *petala* quatuor, alba, linearia, perangusta, calyce multo longiora, crassiuscula; *stamina* duo, opposita, hypogyna, alba, filamentis in sicco rubeolis, elongatis, petalis subaequalibus, antheris oblongis, ovatis, erectis, quatrisulcatis, flavis, in sicco rubeolis; *ovarium* liberum; *stylus* brevis; *stigma* bifidum, breve, album; *samarae* lanceolato-lineares, angustae, apice acutae vel obtusae vel retusae, pendulae, multinervosae vel glabrae. Arbor saepe insignis, aliquando humilis, cortice griseo, ex quo sponte vel incisionum ope succus, vulgo *manna* dictus, educitur; *rami* expansi et patentes; *lignum* durum et album; *folia* hysteranthia, opposita, petiolata, imparipinnata, pinnis oppositis, foliolis petiolulatis, ludentibus ellipticis, elliptico-oblongis vel lanceolatis, semper cuspide insigni, acuto vel obtusiusculo terminatis, crebre, subinaequaliter et obtuse denticulatis, basi integerrimis, supra laete viridibus, glabris, subtus pallidioribus et ad nervum inferiorem frequenter fulvo - villosis, foliolo impari longius petiolulato; *radix* profunda, ramosa, alba, fibrillosa.

Floret Aprili, Majo. ♄.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Ognina, Bronte, Maletto, Nicolosi.*

Icon. *Lam. Ill. 9. tab. 858 fig. 2.—Sibth. Fl. Gr. tab. 4. Reich. Ic. Fl. Germ. 17. tab. 1072. fig. 1.*

Fraxinus Ornus. *Lin. Sp. Pl. pag. 1510.—DC. Prodr. 8. pag. 274. β.—Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 5.—*

Ten. Fl. Nap. Syll. pag. 10 et Fl. Nap. 5. pag. 298.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 398. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 15. — Bert. Fl. It. 1. pag. 52. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 12. Torn. Fl. Sic. pag. 363. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 466.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel 8. pag. 165. Strobl Fl. Etn. pag. 122.

Nomen vulgare: *Frascinu.*

Cortex et lignum praestant eadem comoditatem ac illi *F. excelsioris. Manna* maximi momenti est in usu medico uti purgativa.

— Var. *b* rotundifolia.—*Samara* stricta, elongata, glabra, longiuscule pedicellata; *folia* pinnata, foliolis ovatis, oblongis, rotundatis, apice statim tenue attenuatis et margine undulatis; habitu humiliore quam in specie.

Aetnae, in regione nemorosa una cum specie.

Icon. Nulla.

Fraxinus Ornus var. *b* rotundifolia. *Guss. Arcang.* et *Torn. loc. cit.*

Fraxinus rotundifolia. *Spr. Syst. Veg. 1. pag. 95. — Ten. Syll. pag. 11.*

3. F. **rostrata**.—*Flores* hermaphroditi, racemosi; *scapus* brevis, parce ramosus, ramis pedicellatis; *pedicelli* oppositi vel alterni, longiusculi, glabri; *gemmae* cinereo-fuscae vel flavae; *calyx, corolla* et *genitalia* ut in praecedente specie; *samara* 1 $^1/_2$ - 2 poll. longa et 4 - 5 lin. lata, plurinervosa, longitudinaliter venoso-rigata, apice nunc acuta, nunc obtusa, nunc retusa, glabra; *truncus* erectus et illo praecedentis subaequalis, cortice cinereo, ramis patentibus, dense foliosis; *folia* hysteranthia, imparipinnata, glabra, 3 - 6-jugata, foliolis elliptico - lanceolatis, strictis, acuminatis, dentato - serratis, saepe mucronato-uncinatis et apice acumine subspinoso, rostrata; *radix* ut in praecedente specie.

Floret Novembri, Decembri. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa: *Selve di Zaffarana, Milo, Ragalna, Bronte, Maletto.*

Icon. *Guss. Pl. rar. tab. 63.* Optima.

Fraxinus rostrata. *Guss. op. cit. pag. 374.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 297.—Torn. Fl. Sic. pag. 364.*

Fraxinus excelsior. *Bert. Fl. It. 1. pag. 50.*

Fraxinus excelsior var. oxyphylla. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel 8. pag. 168.*

Fraxinus excelsior var. γ. *Ces. Pass. Gib. Comp. Fl. Ital. pag. 403.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 466.—Strobl Fl. Etn. pag. 121.*

Nomen vulgare: *Frascinu.*

4. F. parvifolia.—*Flores* parvuli, polygamo-dioici, paniculato-racemosi; *calyx* quadripartitus, laciniis elongatis, latiusculis, crassiusculis; *corolla* quadripetala, petalis linearibus, albis, crassiusculis, staminibus subaequalibus; *stamina* duo, filamentis valde elongatis, oppositis, antheris ovatis, quadrisulcatis; *samara* illa *Fraxini Orni* subaequalis; *truncus* mediae altitudinis, cortice cinereo, ligno albo, duro, ramis exparsis; *folia* hysteranthia, 3-7-jugata, imparipinnata, foliolis subsessilibus, ovalibus, parvis, basi cuneatis et ibi integerrimis, supra argute serratis, serraturis acutis et distantibus; *radix* praecedentis.

Floret Aprili, Majo. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa: *Bronte, Maletto, Selve di Zaffarana.*

Icon. *Pluk. Phyt. tab. 182. f. 4.* sub nomine: *Fraxinus halapensis.* Mediocris et imperfecta quia sine flore et fructu.

Fraxinus parvifolia. *Lam. Dict. Enc. 2. pag. 540.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 298. — Bert. Fl. It. 1. pag. 52. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 13.—Torn. Fl. Sic. pag. 364* pro errore *F. parviflora.*

Fraxinus excelsior var. parvifolia. *Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 466.--Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 8. pag. 169.—Strobl. Fl. Etn. pag. 122.*

Ordo LI. OLEACEAE

Flores hermaphroditi, racemosi vel trichotome paniculati, nunc pedicellis abbreviatis subfasciculati, pedicellis oppositis, unibracteatis; *calyx* gamophyllus, persistens, liber, quadrilobatus vel quadridentatus, raro nullus; *corolla* hypogyna, e petalis quatuor, nunc mediantibus staminibus basi coharentibus, quasi tetrapetala, nunc perfecte gamopetala, subcam-

panulata, limbo quadripartito; *stamina* duo, hypogyna, filamentis tubo corollino adhaerentibus, antheris bilocularibus, dorso affixis; loculis oppositis, longitudinaliter dehiscentibus, *ovarium* liberum, biloculare, ovulis geminis in loculis, pendulis; *stylus* brevissimus; *stigma* indivisum vel bifidum; *fructus* drupa monosperma, raro capsula, indehiscens; *semina* rarius gemina, ut plurimum solitaria, embryone in axi albuminis recto, cotyledonibus foliaceis, radicula tereti. Arbores vel frutices, ramis oppositis, nodosis, ramulis tetragonis vel compressis; *folia* simplicia, petiolata, opposita, integra, petiolo cum lamina continuo, raro pinnata, estipulata.

Endl. Gen. Pl. pag. 371 ex parte.—*DC. Prodr. 8. pag. 273* ex parte.—*Lindl. Introd. ed. 2. pag. 307.*—*Moris Fl. Sard. 3. pag. 7* ex parte.—*Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 8. pag. 152* ex parte.—*Torn. Fl. Sic. pag. 361.*

Genus 1. Olea.

Flores hermaphroditi, albi, saepe fragrantes, axillares, fasciculati vel ramoso-paniculati; *calyx* brevis, campanulatus, quadridentatus; *corolla* hypogyna, breviter campanulata, limbo quadrifido, plano, raro nulla; *stamina* duo, imo corollae inserta et exerta, in apetalis hypogyna; *ovarium* biloculare, ovulis geminis in loculis; *stylus* brevis; *stigma* bifidum; *drupa* carnosa, ellipsoidea, matura nigra vel atro-rubens, oleosa, putamine osseo vel chartaceo, oblongo, uni-biloculari, unidispermo; *semina* inversa, embrione recto, cotyledonibus foliaceis, radicula supera. Arbores vel frutices; *folia* opposita, integerrima, coriacea.

Endl. Gen. Pl. pag. 373. n. 3349.—DC. Prodr. 8. pag. 283.—Bert. Fl. It. 1. pag. 45. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 8. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 11. — Lin. Gen. n. 20.— Lam. Ill. tab. 8.-Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 75. tab. 93. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 8. pag. 154.—Torn. Fl. Sic. pag. 361.

1. O. europaea.—*Flores* albo-pallentes, axillares, racemoso-compositi, erecti; *scapus* albo-pubescens, ramoso-pedicellatus;

pedicelli breves, solitarii vel bi-trichotomi, albo-virides, bracteati; *calyx* gamosepalus, quadridentatus, dentibus oppositis aequalibus et alternis inaequalibus; *corolla* gamopetala, decidua, quadripartita, lobis laciniis calycinis alternis, tubo brevi; *stamina* duo, tubo corollino inserta, inter ejus lacinias erecta, filamentis brevibus, albo-viridibus, antheris grandiusculis, flavis, polline elliptico, reticulato, trisulcato; *ovarium* biloculare; *stylus* brevis; *stigma* bifidum; *drupa* ellipsoidea, acuminulata, oleifera; *semen* ovatum vel globosum, embryone suberecto, cotyledonibus et radicula generis; *caudex* erectus, primo arbusculus, caespitosus, inde potius, quam naturae habitu, in arborem insignem mutatus, teres, cortice initio laevi, viridi-cinereo, senescente demum rimoso; *rami* numerosi, plus minus patentes, oppositi vel alterni, opposito abortiente, juniores tetragoni, incani, laeves, inaequales, apice demum spinescentes; *folia* coriacea, lanceolata vel elliptica, mucronulata, breviter petiolata, opposita, cruciata, glabra, saepe distorta, margine integerrima, subrevoluta, supra nunc atro-virentia, nunc laete virentia, subtus argentina et plus minus incana; *petiolus* crassiusculus; *radix* magna, caespitosa, ramosa, sed non valde profunda, fibrillosa.

Floret Aprili, Maio, Junio. ♄.

Aetnae, in pedemontana et nemorosa regione vulgatissima.

Icon. *Bonan. Pamph. Sic. tab. 147* et *Cup. Panph. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 220* sub nomine: *Olea oleastriformi folio et fructu;* et *ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 39* sub nomine: *Olea fructu nigro majori, vulgo olivu grossu:* ibidem *Olea fructu minore, Corbi colore, vulgo olivi minuti;* et tab. *106* sub nomine: *Olea formosissima seu chocleato folio fructu rubente medio*; ibidem: *Olea fructu magno testiculus Galli dicto, vertu papillare;* et *vol. 2. tab. 307.* sub nomine: *Olea S. Caroli frazanoni dicta;* ibidem *Olea fructu minori corbino, rotundiusculo.—Sibth. Fl. Gr. tab. 3.—Clus. Hist. 1. pag. 26* sub nomine: *Sylvestris olea* et ibi sub nomine: *Olea sativa.*

Olea europaea. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 8. — DC. Prodr. 8. pag. 284.—Bert. Fl. It. 1. pag. 45. — Wahl. Enum. 1. pag. 39.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 8. — Parl. Fl. It. cont. da T. Caruel vol. 8. pag. 155.—Caruso Monogr. dell' Ulivo pag. 8.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 465.—Sibth. et Smith Prodr. Fl. Gr. 1. pag. 4. et Fl. Gr. 1. p. 3. tab.*

β.—*All. Fl. Ped. 1. pag. 121.—Savi Fl. Pis. 1. pag. 10.—Ucria H. Pan. pag. 36.*

Olea europaea var. β. oleaster. *Lin. Sp. Pl. pag. 11. — Presl Fl. Sic. Prodr. pag. 6.—Parl. Fl. Pan. 1. pag. 8. — DC. loc. cit. var. α.—Petagn. Inst. Bot. 2. pag. 18.—Röm. et Schult. Mant. 1. pag. 75.—Torn. Fl. Sic. pag. 361.*

Olea europaea var. sylvestris. *Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 4.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 8. — Desf. Fl. Atl. 1. pag. 10.*

Olea europaea var. β. sativa. *DC. loc. cit. — Hoffm. et Link. Fl. Port. 1. pag. 388.*

Caespites et arbores hujus speciei sponte provenire videntur super saxa vulcanica antiqua et perantiqua, ac varietates sativae, ex cultura et insitione productae, ibi sunt innumerae.

Nomina vulgaria: *Aliva, Alivu, Agghiastru* (var. oleaster).

Olea, symbolus pacis et Minervae, apud Athenienses, sacra, inter utiliores vegetabiles accensetur. Olivae (fructus) praeter quam condimentum, praestant ad expressionem olei notissimis usibus comparati. Succus gummo-resinosus, vel insitione vel sponte e cortice veterum arborum fluens, et mox concrescens, flavo-rufescens, nitidus, *olivilam* sui generis principium continens, vanillam, dum flagrat, suaviter olens ad suffimenta ab aetnicolis adhibetur, ac ad corroborandas gingivas et ad dentium dolores a carie sedandos in ore retinetur, aut ipsis dentibus admovetur. Cortex et folia coriis perficiendis apti, adstringentes, tonici, febrifugi. Lignum resinoso quo donatur principio a teredinibus immune, durum et facile laevigandum, praestat ad suppellectiles conficiendas et valde confert ad focum, sub quo flammam cito concipit.

Ordo LII. APOCYNACEAE

Flores hermaphroditi, regulares, speciosi, terminales, cymosi, subcorymbosi, rarius solitarii, axillares, albi, rosei, purpurei, flavi, raro coerulei; *calyx* liber, quinquifidus vel quinquepartitus, rarissime quadrifidus, plerumque parvus, rarius foliaceus, saepius intus squamularum vel ciliorum serie auctus; *corolla* hypogyna, decidua, gamopetala, infundibiliformis vel hypocraterimorpha, tubo vel fauce nudis vel saepius

squamulis numero variis, integris vel partitis auctis, limbo quinquifido vel quinquepartito vel rarissime quadripartito, laciniis saepissime obliquis, inaequilateris, per aestivationem contortis vel valvatis; *stamina* quinque, rarissime quatuor, tubo corallae vel fauci inserta, inclusa vel exerta, filamentis saepius brevissimis vel subnullis, interdum superne dilatatis, antheris introrsis, bilocularibus, nunc erectis, nunc conniventibus, nunc stigmati accumbentibus vel cohaerentibus, longitudinaliter dehiscentibus; *pollen* granulosum, stigmati immediate applicitum; *ovarium* carpidiis duobus distinctis vel connatis, simplex, biloculare vel duplex, placentis ad suturam carpidiorum ventralem, rarissime uniloculare, placentis ad suturas parietalibus, ovulis solitariis, plerumque indefinitis, amphitropis vel anatropis; *stylus* unicus, superne incrassatus, saepissime in discum suppositum expansus; *stigma* bifidum, raro indivisum; *fructus* follicularis, folliculis binis, saepe unicus, rarius capsularis, bilocularis, nunc drupaceus vel baccatus, mono-polyspermus; *semina* varia, saepissime compressa, margine ala membranacea vel coma sericea cincto, albumine carnoso, embryone foliaceo, cotyledonibus planis vel convolutis, radicula directione varia. Arbores vel frutices saepius volubiles, succo lacteo, nonnumquam copioso; *caulis* et *rami* teretes vel tetragoni, saepe nodoso-articulati; *folia* plerumque opposita, rarius ternatim vel quaternatim verticillata, raro sparsa, simplicia, integra, glabra vel pubescentia; *stipulae* nullae, interdum glanduliformes vel ciliiformes; *succus* plurimarum venenatus, aliarum innocuus; fructus generum baccatorum plurium edulis; semina nonnulorum venenata, lac aliarum gummi elasticum praebet.

Endl. Gen. Pl. pag. 577. — Juss. Gen. pag. 143 in parte.—*R. Br. Prodr. pag. 465. — Lindl. Introd. ed. 2. pag. 299.—Bartl. Ord. Nat. 203.—DC. Prodr. 8. pag. 317. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 64. — Torn. Fl. Sic. pag. 377. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 705.*

Genus 1. Nerium

Flores speciosi, corymbosi, terminales, albi, rosei, alborosei vel rubri, simplices vel pleni; *calyx* persistens, gamo-

sepalus, quinquepartitus, lobis lanceolatis, basi intus pluriglandulosis; *corolla* infundibiliformis, quinquifida, laciniis ovatis, aestivatione sinistrorsum convolutis, tubo cylindraceo, angusto, fauce coronata, quinquifida, ligulis plus minus eroso-laceris, laciniis limbi corollini oppositis; *stamina* medio tubi inserta, filamentis ligulatis, antheris filamentis longioribus, basi bicaudatis, apice in setas elongatas, pilosas, spiraliter destrorsum contortas desinentibus, medio stigmatì adhaerentibus; *pollen* ellipsoideum; *ovaria* duo, obtusa, subadhaerentia, ovulis plurimis; *stylus* crassiusculus, apice dilatatus, membrana reflexa indusiatus; *stigma* breve, glandulis quinque cinctum; *folliculi* elongati, recti, diu adspersi, demum paulo segregati et tunc medio dehiscentes; *semina* numerosa, oblonga, pubescentia, ad umbilicum comosa, albumine copioso; *folia* saepius ternata, nunc opposita, nunc quaternata, nunc simplicia, rigida, integra, lanceolata; pinnatim parallelivenosa.

Endl. Gen. Pl. pag. 585. n. 3427.—DC. Prodr. 8. pag 419.— R. Br. in Mem. Wern. Soc. 1. pag. 71. — Duham. Arbor. 2. tab. 12.—Bert. Fl. It. 2. pag. 751. — Lam. Ill. 2. tab. 174. — Lin. Gen. pag. 116. — Torn. Fl. Sic. pag. 378. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 285. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 711. — Moris Fl. Sard. 3 pag. 67.

I. N. Oleander.—*Flores* corymbosi, corymbo composito: *scapus* ruber, crassus, trigonus vel tetragonus, terminalis, ramosus; *pedicelli* ternati, puberulo-pulverulenti, erecti, bracteati, bracteis lanceolatis vel lanceolato-linearibus, acuminatis, carinatis, saepe rubidis, deciduis; *calyx* laciniatus, laciniis lanceolatis, acuminatis, apice leviter recurvis, dorso carinatis, pulverulentis, rubidis; *corolla* rubro-rosea, inodora, tubo intus et in parte superiore piloso, limbi segmentis obovato-cuneatis, obtusissimis, coronula intus pilosula, pallide rosea, striis saturatioribus, laciniis latiusculis, apice eroso-laceris; *stamina* filamentis interno latere pilosis, basi luteolis, antheris conniventibus, auriculis convergenti-incurvis, connectivo loculorum facie piloso et dorso barbato, caudis subelevatis, invicem laxe convolutis, faucem corollae aequantibus, numquam superantibus; *stylus* albus, apice attenuato,

viridulo; *stigma* luteolo-viridulum; *folliculus* seu *bifolliculus* senio rubidus; *semina* villosa, villis aetate sordescentibus; *caulis* teres, cortice cinereo-fusco obductus; *rami* ludentes alterni, oppositi vel terni, articulati, patuli, juniores obtuse tetragoni et tenuissime puberuli, virgati; *folia* coriacea, lanceolata, utrinque angustata, mucronulata, ad articulos ramorum opposita aut verticillato-terna, integerrima, uninervia, venis numerosissimis, transversis, parallelis instructa, breviter petiolata, glabra, supra saturate viridia, subtus pallidiora et glandulis depressis inter venas parallelas umbilicatis tecta; *radix* longa, ramosa, parce fibrillosa, alba.

Floret a Majo ad Augustum. ♄.

Aetnae, una cum varietatibus multis, in vulcanicis humidis et praecipue ad fluminum ct terrentium margines pedemontanae regionis: *Misterbianco, Motta S. Anastasia, Paternò, Biancavilla, Adernò, Nizzeti, Aci S. Antonio, Acireale.*

Icon. *Sibth. Fl. Gr. tab. 248. — Lam. Ill. tab. 174. — Reich. Fl. Germ. 17. tab. 23.—Plenck Ic. Pl. med. 2. pag. 22. tab. 128.*

Nerium Oleander. *Lin. Sp. Pl. pag. 305.—Ucria H. Pan. pag. 113.—All. Fl. Ped. 1. pag. 101. — Ten. Fl. Nap. 1. pag. 114. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 285. — Desf. Fl. Atl. 1. pag. 208. — DC. Prodr. 8. pag. 420. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 468. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 712.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 17.— Torn. Fl. Sic. pag. 378.*

Nomina vulgaria: *Lannuru, Landru.*

Planta pecudi invisa et venenata; vulnerata succum viscidum, male olentem, fundens. Folia acriter sternutatoria. Frutex speciosus valde.

Ordo LIII. ASCLEPIADEAE

Flores hermaphroditi, regulares, axillares vel interpetiolares, saepissime umbellati vel fasciculati, raro cymosi vel racemosi, rarissime solitarii; *calyx* gamosepalus, quinquepartitus vel quinquefidus, parvus, rarissime corollam superans, laciniis per aestivationem imbricatis; *corolla* hypogyna, gamopetala, decidua, quinquepartita vel quinquifida, campanu-

lata, urceolata, hypocraterimorpha, saepius rotata, laciniis lobis calycinis alternantibus, aestivatione contortis, raro valvatis, interdum denticulo interjecto separatis, tubo intus et fauce, interdum squamulis aucto; *stamina* quinque, imo corollae inserta et lobis ejus alterna, filamentis complanatis, raro liberis, saepe in tubum connatis, tubo stamineo postice raro nudo, plerumque corona auctus bractearum efformatarum, antheris extrorsis, bilocularibus, saepissime apiculatis, rarius apice pilosis, vel omnino nudis, in tubum coalitis vel distinctis, loculis appositi, paralleli, interdum septo longitudinali bilocellati; bursae polliniferae in singulis loculis singulae, membrana cartilaginea clausae; *ovaria* duo, follicularia, sessilia vel pedicellata, distincta vel subcohaerentia, ovulis in placentis nerviformibus, plurimis, pendulis; *styli* duo; *stigma* stylis duobus commune, pentagonum vel multifidum; *folliculi* erecti vel patentes, laeves vel spinis innocuis echinati, sutura dehiscentes; *semina* plura, compressa, imbricata, testa membranacea, margine prope umbilicum in comam sericeam soluto, albumine tenui vel nullo, embryone orthotropo, cotyledonibus planis, radicula umbilico proxima, plumula inconspicua. Frutices, rarius herbae, volubiles, saepe lactescentes; *caulis* ramosissimus, tereti-nodoso-subarticulatus, raro carnosus; *folia* opposita, raro verticillata vel alterna, petiolata, simplicia, integerrima estipulata.

Endl. Gen. Pl. pag. 586. — DC. Prodr. 8. pag. 490. — Juss. Ann. Mus. V. pag. 261 et XV pag. 345.—R. Br. in Mem. Wern. Soc. 1. pag. 12 et Prodr. pag. 458. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 68. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 718.—Torn. Fl. Sic. pag. 378.

Genus 1. Cynanchum

Flores hermaphroditi, umbellati, cymosi, interpetiolares; *calyx* quinquepartitus; *corolla* subrotata, quinquepartita; *tubus stamineus* extus ferens coronam tubulosam 5–10-fidam, laciniis antheriferis, seu filamentis contiguis, complanatis, glabris, antheris appendice membranacea terminatis; massae pollinicae ventricosae; *ovarium* geminum vel, uno abortiente, solitarium: *styli* et *stigmata* numero ovariorum aequales; *fol-*

liculi solitarii vel bini, teretes vel ventricosi, laeves; *semina* plura, ad umbilicum carnosa et pappo coronata. Herbae lactescentes, volubiles; *folia* petiolata, cordata, opposita.

Endl. Gen. Pl. pag. 591. n. 3461.—Lin. Gen. n. 301.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 171. tab. 117. f. 3.—Sibth. et Smith Fl. Gr. 3. pag. 45. — DC. Prodr. 8. pag. 547.—R. Br. Wern. Soc. 1. pag. 44.—Bert. Fl. It. 3. pag. 8.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 287.—Parl. Fl. It. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 718.—Torn. Fl. Sic. pag. 379.

I. C. acutum.—*Flores* hermaphroditi, umbellati, interpetiolares; *scapus* brevis, cylindricus, glaber; *pedicelli* longiores, inaequales, bi-trichotomi, pubescentes, bracteolati, bracteolis solitariis, minutis, ovato-acutis; *calyx* corolla multo brevior, quinquepartitus, laciniis ovatis; *corolla* stellata, carnea, laciniis ovato-oblongis, obtusis, subemarginatis, glabris; corollula staminum sinubus retusis vel repandis, ligulis internis paulo brevioribus, ad originem subcordato-dilatatis; antheris bilocularibus; massae pollinicae luteae; *folliculi* bifidi, teretiusculi, acuti; *semina* apice villosa seu pappo coronata; *caulis* volubilis, 4-5-pedalis, teres, ramosus, glaber vel subpilosus, albicans; *rami* oppositi vel alterni; *folia* opposita, petiolata, exquisite cordata, auriculis rotundatis, sinu profundo interjecto, plus minus amplo, latitudine varia, cuspidata, subinde apice obtuso et maculato, inferiora semper longiora quam lata, integerrima, glabra sed margine scabriuscula, glaucescentia, basi radiatim nervosa, reticulato-venosa; *petioli* folio breviores, supra caniculati, ad limbi originem glanduliferi; *radix* ramosa, fibrillosa, fibrillis contortis.

Floret a Junio ad Septembrem. ♃.

Aetnae, in saxosis vulcanicis et ad sepes pedemontanae regionis: *Catania, Ognina, Nizzeti, Acireale.*

Icon. *Lam. Ill. 2. tab. 177. fig. 2. — Sibth. Fl. Gr. tabul. 250.—Clus. Hist. Pl. pag. 125* sub nomine: *Apocynum III latifolium.*

Cynanchum acutum. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 212.—Bert. Fl. It. 3. pag. 9.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 287. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 470.—Koch Syn. Fl. Germ. ed. 2. pag. 396.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 719.—Torn. Fl. Sic. pag. 379.*

Nomen vulgare: *Vinci tossicu.*

Ordo LIV. GENTIANEAE.

Flores hermaphroditi, regulares, raro irregulares, terminales vel axillares, solitarii vel fasciculati, nunc corymbosi, racemosi vel cymosi; *calyx* liber, persistens, sepalis 4-5-6-8 connatis, aestivatione valvatis vel contortis vel carinatis compositus, interdum ad suturas alatus; *corolla* hypogyna, decidua vel persistens vel supra capsulam contorta, rotata, campanulata, hypocrateriformis, 4-5-6-fida, fauce nuda vel annulo fimbriato instructa, laciniis basi nudis vel foveolis glanduliferis, solitariis vel geminis tectis, raro in calcar fundo glanduliferum productis; *stamina* corollae tubo vel fauci inserta, ejusdem lobis numero aequalia vel subaequalia, rarissime basi dilatata et annulum vel dentem constituentia, antheris bilocularibus, introrsis, forma variis, aliquando convolutis et involutis; *ovarium* e duobus carpidiis conflatum, marginibus introflexis, uniloculare vel biloculare, placentis suturalibus solitariis, ovulis plurimis, anatropis; *stylus* terminalis, nunc brevis, nunc nudus; *capsula* unilocularis vel bilocularis, placentis aliquando liberis; *semina* plurima, globosa vel angulosa, albumine carnoso, embryone orthotropo, cotyledonibus subdiscratis, radicula umbilico proxima. Plantae annuae vel perennes, rarissime fruticosae, volubiles, glabrae vel glandulosae et viscidulae; *caules* et *rami* teretes vel tetragoni, succosi; *folia* opposita aut verticillata, raro alterna, radicalia saepe congesta, omnia simplicia estipulata.

Endl. Gen. Pl. pag. 599.—Juss. Gen. 141.—Lam. Ill. 2. tab. 109. — R. Br. Prodr. pag. 450. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 73. — DC. Prodr. 9. pag. 38. — Lindl. Introd. ed. 2. pag. 296.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. p. 727. Torn. Fl. Sic. pag. 374.

Tribus I. CHIRONIEAE.

Corolla laciniis aestivatione destrorsum contortis; *capsula* unilocularis vel plus minus bilocularis, placentis suturalibus.

Endl. Gen. Pl. pag. 600.—Torn. Fl. Sic. pag. 374.

Genus 1. CHLORA.

Flores hermaphroditi, terminales, axillares, corymbosi vel solitarii; *pedunculi* erecti, elongati, inaequales, angulati, bitrichotomi vel solitarii, folio florali suffulti; *calyx* liber, gamosepalus, 6-12-partitus, laciniis linearibus; *corolla* hypogyna, hypocraterimorpha, decidua, tubo ventricoso, limbo 6-12-fido, laciniis aestivatione spiraliter convolutis; *stamina* 6-12. fauci corollae inserta, filamentis aequalibus, brevibus, filiformibus, antheris post anthesim immutatis, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* uniloculare, ovulis plurimis, in placentis suturalibus spongiosis; *stylus* filiformis, apice bifidus; *stigmata* oblonga, revoluta, obtusa; *capsula* unilocularis, bivalvis; *semina* plura, angulata, minima. Herbae annuae, glabrae, glaucae, amarae; *folia* opposita aut verticillata, connato-perfoliata vel distincta.

Endl. Gen. Pl. pag. 603. n. 3547. — Lin. Gen. 1258. — Lam Ill. tab. 296.—DC. Prodr. 9. pag. 69.—Bert. Fl. It. 4. pag. 308.—Smith Engl. Fl. 2. pag. 217. — Guss. Syn Fl. Sic. 1. pag. 445.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 82.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 731. — Torn. Fl. Sic. pag. 375.

1. C. serotina. — *Flores* paniculati, panicula terminali, bitrichotoma, stricta, nunc multi, nunc pauci vel solitarii; *pedunculi* uniflori, erecti, angulati, glabri, folio florali suffulti; *calyx* plerumque octopartitus, laciniis vel usque ad basim divisis vel aliquo tractu supra basim conjunctis, nunc angustioribus, involuto-subulatis, nunc latioribus, planis, lanceolato-linearibus, semper acuminatis et nervo carinatis; *corolla* luteo-aurea, calyce longior etiam duplo, saepius limbo octofida, laciniis ovatis vel oblongis, obtusis vel acutis, rarius acuminatis; *stamina* plerumque octo; *stylus* unus; *stigmata* duo, emarginata aut bifida; *capsula* ovato-elliptica, bivalvis, valvis margine inflexis; *semina* ad placentae margines pluribus seriebus affixa; *caulis* teres, erectus, simplex, a duobus tribusve pollicibus ad duos pedes longus, crassiusculus vel gracilis; *folia* radicalia rosulata, oblonga, obtusa, basi veluti

in petiolum cuneata; caulina opposita, ovato-oblonga, ovata vel ovato-triangularia, acuta, basi connato - perfoliata, connexione plus minus lata; omnia integerrima, trinervia; *radix* brevis, fibrosa, ramulosa, alba.

Floret Junio, Julio. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania*, *Villascabrosa*, *Nizzeti*, *Paternò*.

Icon. *Lam. Ill. 3. tab. 296. fig. 1.—Reich. Cent. 3. pagina 6. tab. 207. fig. 350. — Clus. Hist. 2. pag. 188* sub nomine: *Centaurium parvum, flavo flore.* Optima.

Chlora serotina. *Koch Syn. Pl. pag. 485. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 445. — Viv. Fl. Cors. Prodr. App. Alt. pag. 3.—Ten. Fl. Nap. 4. pag. 172.—Reich. loc. cit.—Torn. Fl. Sic. pag. 375.*

Chlora perfoliata var. serotina. *Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 475.*

Chlora perfoliata. *Lin. Syst. Nat. ed. 12. t. 2. pag. 267. Smith Engl. Fl. 2. pag. 218. — Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 140.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 83.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 731.—Bert. Fl. It. 4. pag. 309.*

— Var. intermedia. — *Calyx* octopartitus, laciniis anguste linearibus, corollae aequalibus; *stylus* bifidus; *stigma* contortum; reliqua speciei.

Floret Junio, Julio. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana, una cum specie.

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 201* et *Bibl. Pan. 1. tab. 124* sub nomine: *Centaurium luteum, perfoliatum, Aphacae foliis, ramisque* et *floribus minoribus. Rafin. tab. 118. f. 2.*

Chlora intermedia. *Ten. Fl. Nap. 4. pag. 173* et *Syll. app. pag. 565. -Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 445.—Torn. Fl. Sic. pag. 375.—Arcang. loc. cit.*

Chlora perfoliata. *Parl. loc. cit.—Bert. loc. cit.*

Tribus II. ERYTHRAEACEAE.

Calyx 4-5-phyllus, sepalis exalatis, binis exterioribus bina interiora amplexantibus; *antherae* connectivo instructae, spiraliter tortae vel immutatae.

DC. Prodr. 9. pag. 54. Div. II.—Torn. Fl. Sic. pag. 376.

Genus 1. Erythraea.

Flores hermaphroditi, regulares, corymbosi vel spicati, rubri, rosei, albi vel lutei; *calyx* gamosepalus, liber, persistens, carinato-angulatus, profunde quinqnifidus, laciniis angustis, erectis; *corolla* hypogyna, infundibiliformis, deinde supra capsulam torta, tubo cylindrico, limbo quinquepartito; *stamina* quinque, tubo corollino inserta, filamentis basi inaequalibus, antheris longitudinaliter dehiscentibus, demum spiralibus; *ovarium* uniloculare vel subbiloculare, ovulis plurimis intra valvarum margines introflexos; *stylus* terminalis, rectus, staminibus subaequalis; *stigmata* duo, subrotunda; *capsula* linearis, unilocularis, bivalvis; *semina* plura, minima. Herbae annuae, amarae; *caulis* erectus, tetragonus, simplex vel ramosus, saepe brevissimus; *folia* radicalia, subinde rosulata, caulina opposita, sessilia, omnia simplicia, integra, nervosa.

Endl. Gen. Pl. pag. 602. n. 3543.—DC. Prodr. 9. p. 57. Pers. Syn. 1. pag. 383.—Bert. Fl. It. 2. pag. 641.—Smith Engl. Fl. 1. pag. 319.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 281.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 734.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 75.—Torn. Fl. Sic. pag. 376.

I. E. Centaurium. — *Flores* fasciculato-corymbosi, corymbo terminali, composito, denso, plerumque fastigiato, brachiato cum flore alari, sessili vel subsessili ad ramificationes; *pedicelli* brevissimi; *bracteae* seu folia floralia, lineares, oppositae, ad corymbi divisiones et etiam sub floribus, alaris saepe exceptis, sitae; *calyx* tubulosus, quinquifidus, inferne tubo corollino adhaerens, in anthesi primo aequans eundem tubum, inde in fructu dimidio brevior, laciniis lineari-subulatis, acutis, carinatis, erectis, scabriusculis, basi inter se, ope membranae diaphanae, coalitis; *corolla* tubuloso-cylindracea tubo tenui, viridi-albescente, in fructificatione turgidulo sed apice constricto, limbo rubro vel roseo vel albo, quinquepartito, laciniis ovatis vel lanceolatis, acutis, ad solem patentibus, caeterum clausis; *stamina* quinque, tubo corollae inserta, filamentis ejusdem laciniis alternis, antheris luteis, exploso polline spiraliter contortis, spiris subternis; *stylus* bi-

fidus; *stigmata* capitato-ovata, deinde divergentia; *capsula* tubo corollino et calyce obducta; *semina* minutissima, punctata; *caulis* tetragonus, erectus vel adscendens, ab uno-duobus pollicibus ad sesquipedem longus, simplex vel modo superne tantum modo etiam inferne ramosus, ramis striatis, alternis vel oppositis; *folia* radicalia rosulata, obovato-spathulata vel oblongo-spathulata, basi angustata, 3-5-nervia, aliquando 7-nervia, prima obtusa, reliqua subinde acutiuscula; caulina opposita, sessilia, oblongo-lanceolata, acuta vel obtusiuscula, trinervia, suprema angustiora, lanceolata; omnia integerrima; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa, flexuosa, alba.

Floret a Majo ad Septembrem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Villascabrosa, Paternò, Nizzeti, S. Giovanni Galermo, Acicastello.*

Icon. *Sturm. Fl. Germ. p. 1. f. 12.—Fl. Dan. tab. 617.—Plenck. Ic. Pl. Med. 2. pag. 53. tab. 157.* sub nomine: *Gentiana Centaurium.—Reneal. Specim. tab. 76* sub nomine: *Erythraea.*

Erythraea Centaurium. *Pers. Syn. 1. pag. 283. — Smith Engl. Fl. 1. pag. 320. — Bert. Fl. It. 2. pag. 642.* excl. var. β et γ.—*Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 281.—Torn. Fl. Sic. pag. 376.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 475. — DC. Prodr. 9. pag. 58. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 75. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 737* excl. var. β.

Gentiana Centaurium. *Lin. Sp. Pl. pag. 332. — Fl. Dan. loc. cit.—Savi Fl. Pis. 1. pag. 275.*

Chironia Centaurium. *Willd. Sp. Pl. 1. p. 2. pag. 1068. a.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 99.*

— Var. tenuiflora.—*Corolla* tubo albido, filiformi, limbo rubro; *caulis* angulis duobus subalatis; *rami* conferti, erecti; *folia* linearia, stricta, acuta, trinervia.

Floret a Majo ad Aestatem. ⊙.

Aetnae, una cum specie.

Erythraea tenuiflora. *Hoffm. et Linck Fl. Port. 1. pag. 354 —Guss. loc.—Torn. loc. cit.*

Erythraea latifolia var. tenuiflora. *DC. loc. cit.*

Erythraea pulchella var. tenuiflora. *Arcang. loc. cit.*

Nomen vulgare: *Centaura minuri.*

Species et varietas praestantissimae habentur ab Aetnicolis ob qualitatem amarissimam viresque tonicas praesertim in tertiana.

2. **E. grandiflora.**—*Flores* grandiusculi, laxe corymbosi; *scapus* elatus, ramoso-pedicellatus; *pedicelli* breves, muricato-scabri et villosi, monoflori, bracteati, bracteis elongatis, acutis, muricato - scabris, villosiusculis; *calyx* tubulosus, quinquepartitus, laciniis subulatis, tubo corollino dimidio brevioribus, muricato-scabris, villosis; *corolla* tubulosa, amoene rubra, laciniis ovatis, obtusiusculis, 1-1 $^1/_2$ lin. latis et 3-4 longis; *genitalia* praecedentis; *capsula* valvis introflexis, seminiferis; *caulis* e basi ramosus, erectus, 7-12 pollices longus, glaber, angulatus, solitarius vel ex eadem radice plures; *folia* radicalia saepe rosulata, spathulata, brevissime petiolata; caulina oblongo-elliptica, in petiolum attenuata, integra, suprema sessilia; *radix* alba, brevis, parce fibrosa.

Floret Majo, Junio. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Villascabrosa, Acireale, Misterbianco, Paternò, Biancavilla.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 267* et *Bibl. Pan. 1. tab. 199* sub eodem nomine: *Centaurium minus, ab imo ad summum ramosum, eleganti flore majore patulo, e punicante vegete rubro.* Optimae.

Erythraea grandiflora. *Biv. Bern. Pl. rar. Sic. Man. 4. pag. 17.—Spr. Syst. Veg. 1. pag. 580.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 376.*

Erythraea Centaurium var. γ. *Bert. Fl. It. 2. pag. 643.*

Erythraea Centaurium var. grandiflora. *Moris Fl. Sard. 3. pag. 76.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 737.—Pers. Syn. Pl. 1. pag. 283.*

Erythraea pulchella. *Hook. Scot. 1. pag. 79.—Smith Engl. Fl. 1. pag. 322.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 239.*

Nomen vulgare: *Centaura.*

3. **E. spicata.**—*Flores* parvi, alterni, secundi, spicati, ad rachidem strictissimi, sessiles inter bracteas duas, lanceolato-lineares, fuscas, scabriusculas; spicis terminalibus, solitariis, longis, laxis gracilibusque; *calyx* quinquepartitus, laciniis lineari-subulatis, carinatis, quidquam inaequalibus, strictis, basi ope membranae coalitis, in prima anthesi tubo co-

rollae longioribus, postea aequalibus aut vix brevioribus; *corolla* saepe rosea, raro alba, laciniis oblongis, obtusiusculis, tubo post anthesim calycem parum excedente; *genitalia* praecedentium; *capsula* oblonga, crassiuscula, glabra, viridi-glauca; *caulis* tetragonus, erectus vel adscendens, pedali-sesquipedalis sed passim brevior, fere e basi dichotome ramosus, glaber, albus; *folia* inferiora elliptico-oblonga, obtusa, quinquenervia; superiora oblongo-lanceolata, acuta, saepe trinervia; omnia integerrima, sessilia, opposita; ima proximiora et reliquis minora; *radix* praecedentis.

Floret a Julio ad Septembrem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Ognina, Acicastello, Battiati, S. Giovanni Galermo.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 10* et *Bibl. Pan. 2. tab. 99* sub nomine: *Centaurium minus, spicato flore, puniceo.* Bonae.

Erythraea spicata. *Pers. Syn. 1. pag. 283. — Ten. Fl. Nap. 3. pag. 239.—Reich. Fl. Germ. Exc. 2. pag. 422. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 283. — Bert. Fl. It. 2. pag. 648.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 739.— Moris Fl. Sard. 3. pag. 78.—DC. Prodr. 9. pag. 60.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 476. — Torn. Fl. Sic. pag. 376.*

Chironia spicata. *Willd. Sp. Pl. 1. p. 2. pag. 1069 Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 156.*

Gentiana spicata. *Lin. Sp. Pl. pag. 333. — All. Fl. Ped. 1. pag. 100.—Savi Fl. Pis. 1. pag. 276. — Ucria H. Pan. pag. 120.*

— Var. *b.* flore albo, caule elongato, stricto.

Aetnae, una cum specie.

Icon. *Cup. Panph. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 99* sub nomine: *Centaurium minus, spicatum, album.—Guss. loc. cit.- Torn. loc. cit.*

4. **E. ramosissima.** — *Flores* parvi, spicati, pauci, distantes, ebracteati, sed foliis floralibus suffulti; *pedicelli* brevissimi vel nulli; *calyx* pentagonus, laciniis subulatis, glabris, inaequalibus, tubo corollino brevioribus; *corolla* tubulosa, parva, rubens, lobis elliptico-oblongis, obtusiusculis; *genitalia* speciei praecedentis; *capsula* unilocularis, a calycis laciniis non superata; *semina* generis; *caulis* a paucis pollicibus ad spi-

thamam et ultra longus, fere anceps, superne dichotomus; *rami* divaricato-patentes; *folia* inferiora non rosulata; caulinaria oblongo-ovalia vel ovato-elliptica, obtusiuscula, quinquenervia, integra, glabra, sessilia; superiora oblongo-lanceolata, acuminata; floralia duo ad basim calycis, anguste linearia, acuminata, trinervia, basi externa pubescentia; *radix* brevis, alba, simplex, parce fibrosa.

Floret Majo, Junio, Julio. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Paternò, Adernò, Acireale, Riposto.*

Icon. *Vaill. Bot. Paris. tab. 6. fig. 1* sub nomine: *Centaurium minus, palustre, ramosissimum, flore purpureo.* — *Cup. Panph. ed. Bibl. Cat. 2. tab. 76* et *Bibl. Pan. 1. tabul. 68* sub nomine: *Centaurium minus, rubrum, Aphacae folio.*

Erythraea ramosissima. *Pers. Syn. Pl. 1. pag. 283.* — *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 282.—Torn. Fl. Sic. pag. 377. Grech. Del. Fl. Mel. pag. 24.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 735.—DC. Prodr. 9. pag. 57.*

Gentiana ramosissima. *Vill. Dauph. 2. pag. 330.*

Chironia intermedia. *Mér. Fl. Paris. pag. 91.*

Nomen vulgare: *Centaura minuri.*

Observatio. *Erythraeam maritimam Pers.* quae facile invenitur in arenosis et argillosis Catinae, numquam super saxa vulcanica mari proxima vidi.

Ordo LV. CONVOLVULACEAE.

Flores heemaphroditi, regulares, axillares vel terminales; *scapi* simplices vel trichotomi; *pedicelli* in cymas, racemos, umbellas, corymbos vel glomerulos dispositi, bibracteolati, bracteolis interdum calyci adstantibus, interdum post anthesim auctis; *calyx* raro gamosepalo-quinquedentatus, saepius quinquesepalus, sepalis aequalibus vel inaequalibus, uni-bitriseriatis et frequenter post anthesim auctis; *corolla* alba, coerulea, lutea vel purpurea, hypogyna, gamopetala, campanulata, infundibiliformis vel hypocraterimorpha, limbo quinquifido, nunc quinqueplicato, post anthesim contorta; *stamina* quinque, lobis corollinis alterna, cujus limbo plus minus al-

te inserta, filamentis aequilongis, basi saepe ampliatis vel villosis, antheris bilocularibus, erectis vel incumbentibus, defloratis saepius spiralibus; *pollen* angulatum, granulosum; *ovarium* basi annulo carnoso cinctum, ovulis solitariis in loculis; *stylus* indivisus vel bifidus; *stigma* indivisum; *capsula* uni-quadrilocularis, indehiscens vel dehiscens; *semina* pauca, testa coriacea, aliquando pilosa, albumine mucilagineo, embryone curvato, cotyledonibus conduplicatis, radicula infera. Plantae herbaceae vel suffruticosae, raro fruticosae, succo lacteo vel herbaceo praeditae; *caulis* volubilis, erectus; *folia* alterna, saepe cordata, integra, palmato-lobata, raro pinnatifida, margine integro; *stipulae* nullae.

Endl. Gen. Pl. pag. 651. — DC. Prodr. 9. pag. 325.— Vent. tab. II. Mus. V. pag. 237. 339.—Lind. Intr. ed. 2. pag. 231.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. p. 789. Moris Fl. Sard. 3. pag. 88.—Torn. Fl. Sic. pag. 380.

Tribus I. CUSCUTEAE.

Embryo acotyledoneus, spiralis, filiformis. Herbae volubiles, parasiticae, haustoriorum ope nutritae.

Choiss. Conv. Ord. pag. 115. — DC. Prodr. 9. pag. 452. Endl. Gen. Pl. pag. 655.— Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 819.—Torn. Fl. Sic. pag. 380.

Genus 1. Cuscuta.

Flores parvi, laterales, glomerati et subcapitati, basi mono-bibracteolati, bracteolis albo-membranaceis; *calyx* quinquifidus vel quadrifidus; *corolla* gamopetala, hypogyna, globoso-urceolata, intus nuda vel squamulis ad staminum basim instructa, limbo quadri-quinquifido, marcescente; *stamina* quinque vel quatuor, tubo corollino inserta; *ovarium* biloculare, ovulis geminis in loculis; *stylus* simplex, bifidus; *stigmata* capitata vel acuta; *capsula* bilocularis; *semina* in loculis gemina, embryone filiformi, spiraliter convoluto, acotyledoneo, extremitate radiculari infera, incrassata. Herbae aphyllae, parasiticae, volubiles; *caulis* alterne ramosus, teres.

Endl. Gen. Pl. pag. 655. n. 3816. — Lin. Gen. n. 178. Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 297. tab. 62. — DC. Prodr. 9. pag. 452.—Bert. Fl. It. 3. pag. 67.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 101.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 290.—Torn. Fl. Sic. pag. 380. --Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 820.

I. C. **alba**—*Flores* laterales, albo-lutei, glomerati, singuli bracteolati, bracteola una, brevi, alba, crassiuscula, in sicco scariosa; *scapus* brevissimus; *pedicelli* subnulli; *calyx* quinquesepalus, sepalis crassiusculis, albo-flavis; *corolla* gamopetala, hypocrateriformis, alba vel albo-flava, crassiuscula, basi intus squamulis quinque, parvis, albidis scariosisve instructa, limbo quinquifido, laciniis integris, obtusis; *stamina* quinque, basi corollae inserta, filamentis inaequalibus, limbo corollino aequalibus vel parce brevioribus, albis, antheris flavis, ovatis, bilocularibus; *styli* duo; *stigmata* capitata, flava; *capsula* ovata, rubro-colorata, apice dehiscens; *semina* pyriformi-depressiuscula, fiavo - luteola, scabriuscula; *caulis* cylindricus, filiformis, intricato-ramosus, glaber, flavidus, aphyllus.

Floret a Majo ad Junium. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et super *Ocimum basilicum, Thymum angustifolium, Veronicam hederaceam, Galium lucidum* saepissime invenitur.

Icon. *Reich. Cent. 5. pag. 63. tab. 449. fig. 692.—Gaertn. DC. Fruct. et Semin. 1. pag. 297. tab. 62. — Plenck. Ic. Pl Med. 1. tab. 70.* Incompletae.

Cuscuta alba. *Presl Del. Prag. pag. 87* et *Fl. Sic. Prodr. 1. pag. XXXIII. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 290* et *2. pag. 799. – Ten. Fl. Nap. 3. pag. 219. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 101.—Bert. Fl. It. 3. pag. 70.—Torn. Fl. Sic. pagina 380.*

Cuscuta major. *DC. Prodr. 9. pag. 452* in parte.

Cuscuta Epythymum var. alba. *Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 480.*

Cuscuta subulata. *Tin.* in *Guss. Syn. cit. 2. pag. 888.*

Cuscuta micrantha. *Tin* in *Guss. op. cit. pag. 887.*

Cuscuta Gussonii. *Gaspar.* in *Arcang. loc. cit.*

Cuscuta angustissima. *Englm.* in *Arcang. loc. cit.*

Planta ad febres intermittentes olim adhibita. Nunc desueta.

2. **C. Epithymum.**—*Flores* grandiores quam in praecedente, sessiles, albi, glomerati, glomerulis densiusculis, basi bibracteatis; *calyx* quatri-quinquesepalus, sepalis rubeolis, acutis, concavis, crassiusculis, in sicco stellato-pilosis; *corolla* hypocrateriformis, tubo concavo, limbo quinquifido vel quadrifido, laciniis obtusis, glabris albo-rubeolis, squamis hypostamineis membranaceis, subconniventibus, margine cristatis; *stamina* quinque vel quatuor, limbo corollino subaequalia, antheris flavis; *styli* duo; *stigmata* capitata; *capsula* globosa, disperma, pellucida, alba, tubo corollino reticulato albo tecta; *semina* duo, subangulata, fusca, extremitate radiculari incrassata, scabriuscula; *caulis* cylindricus, filiformis, intricatus, glaber, albidus vel rubeolus, aphyllus, aliquando leviter squamosus, squamis albis.

Floret Majo, Junio, Julio. ⊙.

Aetnae, in pedemontana et etiam in nemorosa regione super *Trifolium, Thymum, Geranium, Cistum, ect.*

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 88. — Reich. Cent. 5. f. 692.* Incompletae.

Cuscuta Epithymum. *Lin. Syst. Veg. ed. 13. pag. 140.— Smith Engl. Bot. 6. pag. 378.—Bert. Fl. It. 3. pag. 69.— Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 290.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 480. — Torn. Fl. Sic. pag. 380. — Parl. Fl. It. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 823.*

Cuscuta europaea var. β. *Lin. Sp. Pl. pag. 180.—Ucria H. Pan. pag. 77.*

Cuscuta minor. *DC. Prodr. 9. pag. 453.*

Cuscuta trifolii. *Bab. Gibs. in Phyt. Cat. Sp. Mond. pag. 31.*

Cuscuta planiflora. *Ten. Fl. Nap. 3. pag. 250. — Bert. loc. cit.*

Tribus II. CONVOLVULEAE

Ovarium 3-4-loculare; *stylus* unus vel divisus; *carpella* in unum coalita; *capsula* dehiscens; *embryo* cotyledoneus.

Endl. Gen. Pl. pag. 652. — DC. Prodr. 9. pag. 335. — Torn. Fl. Sic. pag. 381. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 791.

Genus 1. Convolvulus.

Flores grandiusculi, axillares vel terminales, albi, rosei, ochroleuci, coerulei vel bi-tricolori; *calyx* gamosepalo-quinquepartitus vel quinquesepalus, persistens, semper arcte fructum amplexans; *corolla* hypogyna, campanulato-infundibiliformis, limbo quinqueplicato; *stamina* quinque, inaequalia, corolla breviora et ejusdem tubo inserta, inclusa vel exerta, filamentis, filiformibus, convergentibus, antheris erectis, sagittatis, bilocularibus; *ovarium* biloculare, *loculis* biovulatis; *stylus* simplex; *stigmata* duo; *capsula* globosa, unilocularis vel plus minus bi-trilocularis, bi-trivalvis, uni-trispermia, dissepimentis basilaribus, placentariis, superne canescentibus; *semina* solitaria vel duo in quovis loculo, semiglobosa vel trigona, glabra, muriculata aut villosa, embryone curvato, cotyledonibus corrugatis, radicula infera. Plantae herbaceae vel suffruticosae, volubiles, prostratae vel erectae, saepe lactescentes; *caulis* prostratus, adscendens, erectus, volubilis; *folia* alterna, integra vel partita, estipulata, polymorpha; *bracteae* duae, nunc statim sub calyce, nunc ab ipso recessae; *radix* fusiformis vel ramosa vel repens.

Lin. Gen. 86.—Juss. Gen. pag. 133. — Lam. Ill. 2. tab. 104.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 247. tab. 134.— DC. Prodr. 9. pag. 399.—Endl. Gen. Pl. pag. 653 n. 3803. Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 240.—Torn. Fl. Sic. pag. 381. Parl. Fl. Itat. cont. da T. Caruel 6. pag. 802.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 88.

1. C. meonanthus.—*Flores* solitarii, axillares, erecto-patuli; *pedicelli* uniflori, pubescentes, inferiores folio fere duplo longiores, intermedii subaequales, supremi breviores; *bracteae* duae, minutissimae, lineares, acuminatae, margine membranaceae, pubescentes; *calyx* campaniformi - patens, segmentis ovato-lanceolatis, acutis vel acuminatis, erecto-patulis, dorso pallide virentibus et in linea mediana subpilosis, lateribus albo-membranaceis, glabris; *corolla* calyce duplo longior, tricolor, superne coelestina, parte media alba, inferne luteola; *stamina* calyce quidquam longiora; *stigma* profunde bifidum;

capsula subglobosa, calyce paulo longior, glabra, bivalvis; *semina* duo in quovis loculo, glabra, matura fusca; *caulis* decumbens, adscendens vel erectus, teres, pilosus et subinde villosus; *folia* omnia lanceolata, inferiora basi angustata, apice obtusa, superiora sessilia, acuta, utraque villosula et subciliata; *radix* simplex, flexuosa vel ramosa, parce fibrillosa.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, regione pedemontana, in vulcanicis cum argilla mixtis: *Paternò, Motta S. Anastasia, S. Giovanni Galermo, Acireale.* Rara.

Icon. *Hoffm. et Link. Fl. Port. 1. pag. 369. tab. 69.*

Convolvulus meonanthus. *Hoffm. et Link. loc. cit.—Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 289. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 243.—Bert. Fl. It. 2. pag. 451.— Torn. Fl. Sic. pag. 381.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 479. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 822.*

Convolvulus tricolor. var. β. meonanthus. *DC. Prodr. 9. pag. 405.—Strobl Fl. Etn. pag. 127.*

Convolvulus tricolor. *Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 98.*

Convolvulus tricolor var. *b. Guss. Fl. Sic. Prodr. 1. pag. 240.*

2. C. arvensis. — *Flores* regulares, grandiusculi, axillares; *scapus* folio subaequalis vel longior, cylindraceus, pubescens, ad medium vel supra pedicellatus et ibi bracteatus, bracteis duabus, oppositis, linearibus, ciliatis; *calyx* quinquepartitus, segmentis ovatis, glabris, obtusis cum acumine in medio, subinde emarginatis, margine albido-membranaceo; *corolla* mediocris magnitudinis, tamen calyce multo longior, alba, albo-rosea, praesertim in fasciis longitudinalibus externis, quae interdum etiam luteolae, extus in fundo e viridi luteola, ora pentagona, angulis sive lobis brevissimis, latis, acutis, ciliatis, filamentis filiformibus, glabris, albis, antheris cordato-oblongis, obtusis, luteis; *stylus* filiformis, stamina longiora subaequans; *stigmata* bifida, laciniis oblongo-linearibus; *capsula* ex ovoideo-pentagona, acuta, glabra, calycem aequans vel paulo superans, bilocularis, bivalvis, loculis dispermiis aut horum altero monospermio; *semina* subtriquetra, dorso convexo-glabra; *caules* plures ex eadem radice, simplices vel ramosi, angulati, nunc prostrati, nunc volubiles, glabri vel

pubescentes; *folia* alterna, saepe disticha et secunda, sagittata vel hastata, auriculis acutis, petiolata, glabra, pallide viridia, inferiora latiora, ovata, obtusa vel emarginata, successiva angustiora, oblonga, obtusa, suprema oblongo-lanceolata vel anguste lanceolata et fere linearia, acuta; *petioli* pubescentes, supra canaliculati; *radix* longissime intra terram sepulta, repens, alba.

Floret a Junio ad Autumnum. ♃.

Aetnae, ubique in regione pedemontana et nemorosa.

Icon. *Smith Engl. Bot. 5. tab. 312.—Plenck. Ic. Pl. med. 2. pag. 36. tab. 104. — Bocc. Mus. tab. 33. fig. 1* sub nomine : *Convolvulus minimus, angusto auriculato folio.—Pluk. Phyt. tab. 24. fig. 3* sub nomine : *Convolvulus angustissimo folio nostras cum auriculis.*

Convolvulus arvensis. *Lin. Sp. Pl. pag. 218.—Smith loc. cit. — Bert. Fl. It. 2. pag. 434. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 241.—Torn. Fl. Sic. pag. 381. —Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 478.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 98. Ten. Fl. Nap. 1. pag. 61. — Presl Fl. Sic. Prodr. 1. pag. XXXIII α. β. — Desf. Fl. Atl. 1. pag. 173.—DC. Prodr. 9. pag. 406.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 91.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 813.—Strobl Fl. Etn. pag. 126.*

— Var. *b.* — *Flores* albi, solitarii, erectiusculi; *caulis* brevis, simplex; *folia* angusta, ovata, parva, auriculata, apice acuta.

Floret Majo, Octobri. ♃.

Aetnae, in saxosis vulcanicis maritimis pedemontanae regionis: *Catania, Ognina, Acicastello.*

Icon. *Clus. Hist. Pl. 2. pag. 50 ic. 1* sub nomine : *Convolvulus minor. — Bocc. Mus. tab. 33* sub nomine: *Convolvulus minimus, augusto, brevi, subrotudo folio.*

Convolvulus arvensis var. *b. Guss. Syn. Fl. Fl. Sic. 1. pag. 241.—Torn. Fl. Sic. pag. 381.*

Nomen vulgare : *Malocchiu.*

Virtus. Purgans.

3. **C. sylvestris.**—*Flores* grandes, albi, campanulato-imbutiformes, axillares; *pedunculi* solitarii, teretes, apice parum attenuati et tetragoni, folio subaequales et aliquando rubrovirides, bracteati, bracteis grandibus, statim sub calyce insertis, concavo-inflatis, ovatis, obtusis, cum vel sine mucro-

nulo, altera alteram lateribus superimpositis amplexante, margine eroso et saepe rubente; *calyx* quinquepartitus, laciniis albis, acutis vel obtusis, apice mucronulatis et rubeolis, dorso viridi-carinatis, glabris; *corolla* 2-3 poll. longa et 2-2 $^1/_2$ lata, limbo subquinquilobo, subangulato, integro, angulis quinque, acutis, externe lineato - roseis; *stamina* corolla breviora, filamentis albis, basi compresso-latiusculis, villosis, villis granulosis, tertio corollae brevioribus, antheris albis, sagittatis; *stylus* albus, filiformis, staminibus brevior; stigmatis segmenta oblongo-elliptica, antheris subaequalia; *capsula* globoso-obtuse trigona vel tetragona, calyce brevior, bilocularis, bivalvis, tetraspermia; *semina* grandiuscula, matura nigrescentia; *caulis* scandens et subinde altissime, crassiusculus, contortus et ramosus, glaber, angulatus; *folia* cordato - ovata, acuta vel obtusa cum mucronulo, auriculis baseos nunc rotundatis, nunc plus minus evidenter truncatis et acute angulatis, saepius ora marginali exquisite curva circumscripta, 2-4 pollices longa et 2-3 in medio lata, alias vero tam magnitudine, quam forma seguenti speciei similia; *petioli* longi, subcylindrici, sulcati, basi incrassati, limbo foliaceo aequales vel longiores, glabri, rubro-viridi; *radix* longa, repens, crassa, ramosa, alba.

Floret a Majo ad Autumnum. ♃.

Aetnae, in regione nomorosa et pedemontana obvia: *Milo, Nicolosi, Zaffarana, Viagrande, Bronte, Maletto, Boschi di Paternò, Adernò.*

Icon. *Wald. et Kit. Pl. rar. Hung. 3. pag. 290. t. 261. Reich. Fl. Germ. 18. tab. 140.*

Convolvulus sylvestris. *Wald. et Kit. loc. cit.—Bert. Fl. It. 2. pag. 438.—Sanguin. Cent. Prodr. Fl. Rom. pag. 31. Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 240.—Torn. Fl. Sic. pag. 382.*

Convolvulus sylvaticus. *Wald. et Kit. Pl. rar. Hung. cit.— Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 479.*

Convolvulus lucanus. *Ten. Fl. Nap. 3. pag. 200* et *Syll. pag. 91.*

Calystegia sylvatica. *Choiss.* in *DC. Prodr. 9. pag. 433.— Guss. Fl. Inar. pag. 212.*

Calystegia sylvestris. *Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 183.—Sanguin. op. cit. pag. 191.*

Nomen vulgare: *Malocchiu.*

Succus uti drasticus laudatur.

4. **C. sepium.**—*Flores* grandes sed minores quam in praecedente, axillares, solitarii, albi; *pedunculi* uniflori, folio longiores, tetragoni, apice incrassati, nudi; *bracteae* duae statim sub calyce, oppositae, cordato-ovatae vel cordato-oblongae, acutae vel obtusae, nervo dorsali carinatae, in medio concaviusculae, virides et in ora saepe rubentes, glabrae, reticulato-venosae, calycem tegentes et interdum superantes; *calyx* gamosepalo-quinquepartitus, laciniis ovato-lanceolatis, acutis, pallide viridibus, submembranaceis et glabris; *corolla* gamopetala, grandis, calyce quadruplo longior, alba vel albo-rosea, ora levissime, tamen acute pentagona; *stamina* filamentis albis, sepalis duplo longioribus, antheris sagittatis, luteis, albis vel leviter flavescentibus; *ovarium* ovoidem, album, quinque-angulatum, glabrum, disco crassiusculo usque ad medium cinctum; *stylus* albus, stamina paulo superans; stigmatis segmenta oblongo-elliptica, obtusa; *capsula* e globoso obtuse trigona vel tetragona, obtusa, calyce brevior, incomplete bilocularis, bivalvis, tetraspermia vel tri-dispermia; *semina* grandiuscula, ovoideo-trigona, obtusa, extus convexa, glabra, matura nigrescentia; *caulis* scandens et subinde altissime, ut plusquam orgyalis evadat, tenuis proportione altitudinis, angulatus, glaber, huc illuc contortus, parce ramosus; *folia* alterna, sagittata et interdum hastata, acuminata vel obtusa cum mucronulo, auriculis posticis truncatis, acutangulis, nunc inter se se diductis, sinu baseos amplo, nunc approximatis, sinu baseos angusto, subinde etiam subrotundis aut vix angulatis, caeterum folia longe petiolata praesertim inferiora, glabra, margine integra et saepe colorata, e basi radiatim nervosa, venosa, supra laete viridia subtusve pallidiora, majora duos pollices aut duos pollices cum dimidio longa et unum vel paulo ultra ad medium lata; *petioli* folio paulo breviores vel subaequales, subangulati, basi incrassati, glabri; *radix* longe repens, crassa, alba, valde ramosa.

Floret a Junio ad Autumnum. ♃.

Aetnae, ad sepes pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Acireale, Zaffarana, Milo, S. Alfio, Mascalucia, Nicolosi, Belpasso.*

Icon. *Lam. Ill. 2. tab. 104. fig. 1.—Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 53. tab. 91.—Smith Engl. Bot. 5. tab. 313. — Fl. Dan. tab. 458.*

Convolvulus sepium. *Lin. Sp. Pl. pag. 218.—Smith Engl.*

1. pag. 284.—Savi Fl. Pis. pag. 224.—Ucria H. Pan. pag. 89.—Ten. Fl. Nap. Syll. pag. 91. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 241. — Bert. Fl. It. 2. pag. 436. — Torn. Fl. Sic. pag. 382.—Strobl Fl. Etn. pag. 127.

Calystegia sepium. *R. Br. Prodr. Fl. Nov. Holl. pag. 483.—Röm et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 182. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 800.*

Nomina vulgaria: *Campanedda, Convolvulu.*

Succus radicis inspissatus pollet vi drastica *Scamoneae* instar.

5. **C. italicus.** — *Flores* solitarii, axillares; *pedunculi* uniflori, villosi, villis patentibus fulvisque; *bracteae* duae, oppositae, lineari-angustissimae, fulvae, hirsutae; *calyx* gamosepalo-quinquepartitus, laciniis ovatis, obtusis vel acutis, margine albo-membranaceis, externis duabus bracteiformibus, oppositis, hirsutioribus, internis tribus nudioribus; *corolla* gamopetala, calyce duplo longior, rosea et lineis quinque dense rubeolis picta, extus pilosa vel hirsuta praesertim superne; *stamina* filamentis albis, calyce duplo longioribus, antheris sagittatis, luteis; *ovarium* parvum, disco scutellato, aurantiaco-cereum, punctis quinque subtus insculptum; *stylus* albus, stamina paulo excedens; stigmatis segmenta oblonge elliptica, obtusa; *capsula* praecedentis; *semina* grandiuscula, ovoideo-trigona, obtusa, glabra, matura nigrescentia; *caulis* prostratus, flexuosus, volubilis, 3-4 pedes longus sed in aridis brevior, scaber, teres, striatus, hirsutus, villo patente, fulvo vel albo-ludico praesertim in sicco; *folia* inferiora longe petiolata, cordato-ovata vel cordato-oblonga, obtuse, leviter inaequaliterque dentata, media lobato-dentata vel inciso-dentata; superiora breviter petiolata, pedata, laciniis lanceolato-linearibus vel angustissime linearibus, impari longiore; *radix* sublignosa, ramosa, fibrillosa, alba.

Floret a Martio ad Majum. ♃.

Aetnae, in humidis et ad sepes pedemontanae regionis frequentissima: *Catania, Motta S. Anastasia, Mascalucia, Torre di Grifo, Nicolosi, Giarre.*

Icon. *Sibth. Fl. Gr. tab. 194* sub nomine: *Convolvulus althaeoides.—Clus. Hist. Pl. 2. pag. 49* sub nomine: *Convolvulus Althaeae folio.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat.*

2. tab. 21 sub nomine: *Convolvulus pentaphyllus Murucuiae 2ª divisura, idem argenteus.*

Convolvulus italicus. *Röm. et Schulth. Syst. Veg. 4. pag. 286.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 241.* et *Enum. Pl. Inar. pag. 211.—Torn. Fl. Sic. pag. 382.*

Convolvulus althaeoides. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 156.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 93.—Caruel Prodr. Fl. Tosc. pag. 455.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 242.—Torn. Fl. Sic. pagina 382.*

Convolvulus tenuissimus. *Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 134. — Bert. Fl. It. 2. pag. 439. — DC. Prodr. 9. pag. 409.—Strobl Fl. Etn. pag. 126.*

Species variabilis longitudine caulis, foliorum peluria et colore, nec non florum magnitudine.

6. C. **Soldanella.**—*Flores* solitarii, axillares; *pedunculi* uniflori, glabri, crassiusculi, subulato-tetragoni; *bracteae* duae, oppositae, ovatae, obtusae vel acutae, concavae, glabrae, uninerviae, reticulato-venosae; *calyx* gamosepalus, campaniformis, segmentis ovato-oblongis, obtusis, erectis, glabris, saepe rubidis, fructifer auctus; *corolla* grandis, albo-rosea, vittis pallide luteis, reticulato-venosa, obtuse quinquiloba, glabra, calyce multo longior, sole meridiano patens, cito peritura; *stamina* calyce duplo longiora, filamentis antherisque praecedentis; *ovarium* subsphaericum, disco luteo cinctum; *stylus* filiformis; *stigma* bifidum, laciniis ovato-oblongis; *capsula* globosa, grandis prae reliquis hujus generis, magnitudine cerasi, obtusa, glabra, calycem non excedens; *caules* plures ex radice repente prodeuntes, angulosi, prostrati, glabri, simplices vel parce ramosi, a paucis pollicibus ad unum vel duos pedes longi, subinde rubentes; *folia* crassa, reniformia, obtusa et saepe retusa, interdum tamen acutiuscula, integerrima vel subangulata, glabra, supra atro-virentia, nitida, subtus pallidiora, radiatim nervosa et venosa, inferiora longe et superiora gradatim brevius petiolata; *radix* profunda et late repens, fibrillosa.

Floret ab Aprili ad Aestatem. ♃.

Aetnae, in saxosis vulcanicis detritis et ad sepes pedemontanae regionis: *Catania, Nizzeti, Ognina, Mascalucia, Acireale, Acicatena, Giarre, Riposto.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 55. tab. 93. — Moris.*

Hist. 2. sect. 1. tab. 3. f. 2. sub nomine: *Convolvulus maritimus, nostras, rotundifolius.*

Convolvulus Soldanella. *Lin. Sp. Pl. pag. 226. — Ucria H. Pan. pag. 91. — Smith Engl. Fl. 1. pag. 285* et *Engl. Bot. 5. tab. 314.—All. Fl. Ped. 1. pag. 108.— Viv. Ann. Bot. 1. par. 2. pag. 464. — Savi Fl. Pis. 1. pag. 225. — Ten. Fl. Nap. 3. pag. 208.— Guss. Syn. Fl. Sic. 1. p. 243. Torn. Fl. Sic. pag. 382. — Bert. Fl. It. 2. pag. 257.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 479.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 89.*

Calystegia Soldanella. *Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pagina 184.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. p. 797. DC. Prodr. 9. pag. 433.—Strobl Fl. Etn. pag. 127.*

Nomen vulgare: *Campanedda.*

Praestat in hyprope. Vis drastica, hydragoga.

7. **C. siculus.** — *Flores* parvi, solitarii, axillares, coerulei; *pedunculi* uniflori, adpresse pilosi, folio breviores sed aliquando aequales et etiam longiores, subinde contraria foliorum directione secundi; *bracteae* duae statim sub flore, oppositae, patentes, lanceolatae vel lanceolato-lineares, acutae, sessiles, subhirsutae, ciliatae, ut plurimum calyce longiores; *calyx* gamosepalus, segmentis ovatis, acutis vel acuminatis, hirsutis, ciliatis, in fructu patentibus; *corolla* parva sed duplo calyce longior, pallide coerulea, extus hirsuta; *stamina* corolla breviora, filamentis et antheris ut in praecedente; *ovarium* parvum, disco luteolo cinctum; *stylus* brevis; *stigma* breviter bifidum; *capsula* globosa, calycem paulo superans, membranacea, albida aut rubeola, unilocularis, tetraspermia; *semina* trilatera, latere externo convexa, reliquis planis, minute echinata, matura rubido - fusca; *caules* passim plures ex eadem radice, decumbentes vel prostrati, teretes, leviter puberuli, simplices vel inferne ramosi, palmari - sesquipedales, saepe flexuosi, foliosi; *folia* alterna, subcordato - ovata vel subcordato - oblonga, acuta, integra, puberula, scabriuscula praecipue margine, et ciliata, interdum ad unum idemque latus dejecta, inferiora longe et superiora brevissime petiolata; *petioli* angulati, hirsuti, basi contorti et incrassati; *radix* ramosa, flexuosa, fibrillosa, alba.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, in saxosis vulcanicis aridis vel cultis pedemonta-

nae regionis: *Catania, Paternò, Valverde, Viagrande, Pedara, Mascalucia, Nicolosi.*

Icon. *Sibth. Fl. Gr. tab. 196.—Bocc. Pl. Sic. pag. 89. tabul. 48* et *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 22* et *Bibl. Pan. 2. tab. 169* sud eodem nomine: *Convolvulus siculus minor, flore parvo, auriculato.*

Convolvulus siculus. *Lin. Sp. Pl. pag. 223. — Ucria H. Pan. pag. 90.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 244.—Bert. Fl. It. 2. pag. 443.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 209 et Syll. p. 92. DC. Prodr. 9. pag. 407.—Torn. Fl. Sic. pag. 383.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 479.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 807.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 94.*

Nomen vulgare: *Campanedda.*

8. **C. pentapetaloides.** — *Flores* solitarii, axillares, parvuli; *pedunculi* uniflori, folio breviores, adpresse pilosi, in flore erecti et in fructu arcuato-curvati; *bracteae* duae supra medium pedunculi sitae, lineares, minutae, membranaceae, alternae, deciduae; *calyx* gamosepalus, glaber, segmentis ovatis, acutis, pallide virentibus, margine membranaceis; *corolla* admodum parva, calyce duplo longior, coerulea, semiquinquifida, laciniis acutis, extus in vittis villosa; *stamina* corolla sublongiora, filamentis albis, antheris sagittato-oblongis, obtusis, albidis; *ovarium* sphaericum, biloculare, loculis dispermiis; *stylus* brevis; *stigma* bifidum; *capsula* globosa, obtusa, calyci subaequalis, glabra, incomplete bilocularis, bivalvis, tetraspermia; *semina* duo in quovis loculo, triquetra, dorso convexa, muriculata, matura fusca; *caules* caespitosi, decumbentes vel prostrati, adpresse pilosi, simplices, a paucis pollicibus ad dodrantem longi, saepe flexuosi; *folia* inferiora obverse lanceolata, petiolata, obtusa et subinde retusa, superiora angustiora, sessilia, acutiuscula; omnia alterna, subciliata, integra, saepe undulata; *radix* simplex, brevis, collo caespitosa, inferne parce fibrillosa.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis humidis pedemontanae regionis: *Catania, Villascabrosa, Ognina, Acicastello.*

Icon. *Sibth. Fl. Gr. tab. 197. — Cav. Ic. et Descript. 2. pag. 20. tab. 123. fig. 1.*

Convolvulus pentepetaloides. *Lin. Syst. nat. ed. 12. tom. 3. pag. 229.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 62.—Bert. Fl. It. 2.*

pag. 447.—Guss. Pl. rar. pag. 91. et *Syn. Fl. Sic. 1. pag. 244.—Torn. Fl. Sic. pag. 383. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 479.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 309. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 96. — DC. Prodr. 9. prg. 406.—Strobl Fl. Etn. pag. 127.*

Nomen vulgare: *Campanedda.*

9. **C. evolvuloides.**—*Flores* axillares, sessiles vel subsessiles, admodum parvi, dense approximati; *calyx* segmentis ovato-lanceolatis, acutis, villosis, margine albo-membranaceis, viridibus; *corolla* tubuloso-campanulata, coerulea, ora acute quadriloba, extus vittis pilosa; *genitalia* praecedentis; *capsula* unilocularis, globosa, obtusa, calyce duplo longior, pubescens et superne pilis longioribus villosa; *semina* quatuor, nigra, muriculata, matura fusca; *caulis* adscendens vel erectus, teres, simplex vel basi subcaespitosus, 5-12 pollices longus, adpresse pilosus, pallide virens; *folia* oblongo-spathulata, obtusa, integerrima, subpilosa, ciliata, pallide viridia, inferiora breviora, saepe emarginata, petiolata, superiora basi latiora et prorsus sessilia; *radix* gracilis, fusiformis, longa, fibrillis lateralibus, paucis.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, in saxosis vulcanicis pedemontanae regionis: *Adernò, Fiume Salso.*

Icon. *Desf. Fl. Atl. 1. pag. 176. tab. 49.—Sibth. Fl. Gr. tab. 198.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 81* et *Bibl. Pan. 1. tab. 82* sub nomine: *Convolvulus coeruleo parvo flore, spicaefolius, repens.*

Convolvulus evolvuloides. *Desf. Fl. Atl. loc. cit. — Bert. Fl. It. 2. pag. 446. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 245.* et *Prodr. Fl. Sic. 1. pag. 241.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 479.—Torn. Fl. Sic. pag. 382.*

Convolvulus undulatus. *Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 290.—Spr. Syst. Veg. 1. pag. 610.*

Convolvulis humilis. *Jacq. Coll. 4. pag. 209. tab. 22. f. 2.*

Genus 2. Ipomaea

Flores axillares vel terminales, albi, flavi, rubri, coccinei, sanguinei, rosei, purpurei, coerulei, versicolores, saepe spe-

ciosi; *pedunculus* simplex vel ramosus, cylindricus; *calyx* gamosepalus, liber, persistens, quinquepartitus, in fructu arcte capsulam amplectens; *corolla* campanulata, longitudinaliter quinqueplicata; *stamina* quinque, inclusa, inaequalia, filamentis glabris basi villosis, antheris sagittatis, erectis bilocularibusque; *ovarium* biloculare, loculis 4-ovulatis, disco luteo, margine quinquedenticulato cinctum; *stylus* filiformis, simplex, staminibus longior; *stigma* capitatum; *capsula* globosa, bilocularis, loculis 3-4-spermis, calyce persistente tecta; *semina* triangularia, dorso rotundata et opposite angustata, villoso-tomentosa. Herbae vel frutices; *caulis* prostratus, repens, volubilis; *folia* simplicia, cordata, petiolata, alterna.

DC. Prodr. 9. pag. 384.—Lin. Gen. 87.—Juss. Gen. pag. 134.—Lam. Ill. 2. tab. 104.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 247. tab. 134.—Bert. Fl. It. 2. pag. 454. — Guss. Syn. Fl. Sic. pag. 247.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 791.—Torn. Fl. Sic. pag. 384.

I. I. sagittata.—*Flores* speciosi; *pedunculi* solitarii, axillares, crassi, elongati, uni-biflori, folio breviores; *bracteae* duae, ramentaceae, brevissimae, obtusae, subalternae et ad medium pedunculi vel paulo supra sitae; *calyx* campaniformis, 4 lineas longus, segmentis oblongo-ellipticis, apice rotundatis et mucronulatis, erectis, margine albo-membranaceis, saepe rubidis, pilosus, pilis albis; *corolla* purpurea, campanulata, speciosa, tubo albo; *stamina, stylus, ovarium* et *capsula* generis; *semina* villoso-tomentosa; *caulis* prostratus aut volubilis, angulatus, a pede ad orgyam unam vel duas pertingens, inferne parce ramosus, villosus, rubeolus; *folia* ima cordato-subrotunda, vix acuta, successiva cordato-oblonga, acumine productiore instructa, utraque auriculis obtusis, reliqua sagittata, acuminata, auriculis longis, acutis, latitudine varia pollentia, subinde angustissima, vix sesquilineam lata; *radix* repens, flexuosa, articulata, crassiuscula, alba, pollonifera.

Floret a Majo ad Augustum. ♃.

Aetnae, in saxosis vulcanicis detritis et cultis pedemontanae regionis: *Catania, Villascabrosa, Nesima, Leucatea.*

Icon. *Lam. Ill. 2. tab. 104. fig. 1.—Cav. Ic. et Descript. 2. pag. 4. tab. 107.*

Ipomaea sagittata. *Desf. Fl. Atl. 1. pag. 177. — Poir.*

Enc. Méth. ed. de Pad. 6. pag. 17. — Pers. Syn. Pl. pag. 184. — DC. Prodr. 9. pag. 372. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 247.—Bert. Fl. It. 2. pag. 455.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel 6. pag. 792. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 480.—Torn. Fl. Sic. pag. 384.

Ordo LVI. SOLONACEAE.

Flores hermaphroditi, regulares, saepe alares vel extraxillares, albidi, coerulei, violacei, lutei, virescentes, varie dispositi, nempe in cyma dichotoma, simplici vel scorpioide vel corymbosa, racemosa, umbellata vel paniculata; *pedicelli* ebracteati; *calyx* gamosepalus, liber, quinque vel rarius quadri-sexfidus vel partitus, persistens, circumscisse deciduus, in fructu plus minusque auctus; *corolla* hypogyna, gamopetala, rotata, campanulata, infundibiliformis vel hypocraterimorpha, limbo quinque raro quadrifido vel dentato vel partito, lobis per aestivationem plicatis vel induplicato-valvatis, rarissime simplicibus, raro inaequalibus; *stamina* quinque, raro quatuor vel sex, tubo corollino inserta et ejusdem laciniis alterna, exerta vel inclusa, filamentis filiformis vel basi latiore attenuatis, aequilongis vel inaequalibus, simplicibus vel rarissime antice vel utrinque dente auctis, antheris introrsis, bilocularibus, erectis vel conniventibus aut apice connatis, loculis oppositis, parallelis, basi discretis, longitudinaliter dehiscentibus; *ovaria* unum-quinque e carpidiis duobus composita, marginibus introflexis, dissepimento plano, septis secundariis a dissepimento primario procedentibus, apice saepe deliquescentibus; *stylus* centralis, simplex, unicus; *stigma* indivisum vel obsolete lobatum; *fructus* drupaceus, capsularis vel baccatus; *semina* plura, plus minus reniformia, dorso compressa, umbilico ventrali, testa testacea vel membranacea, albumine carnoso, embryone periphaerico, arcuato, cotyledonibus semicylindricis vel planiusculis, radicula tereti, infera. Plantae annuae vel perennes, fruticosae vel arbusculae, saepe aculeatae vel spinosae; *folia* alterna, sessilia vel petiolata, simplicia, integra, saepe sinuato-dentata, lobata, pinnatisecta, serrata; *petioli* longitudine varii. In nonnullis specie-

bus fructus innoxie comeditur et radices tuberosae ingenti usu celebrantur at vires insunt magis narcoticae.

Endl. Gen. Pl. pag. 662. — Dunal in DC. Prodr. 13. pag. 1.—Bartl. Ord. Nat. 193.—Moris Fl. Sard. 3. p. 143. Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 664.--Torn. Fl. Sic. pag. 384.

TRIBUS I. DATUREAE.

Calyx tubulosus, angulatus, quinquifidus; *corolla* infundibiliformis, limbo plicato, 5-10-dentato; *capsula* laevis vel aculeata vel muricata, septifraga vel calyce ventricoso tecta, vel bacca calyce fisso cincta; *embryo* arcuato; *cotyledones* cylindrici.

Dunal in DC. op. cit. pag. 7.—Endl. Gen. Pl. p. 663.

Genus 1. DATURA.

Flores alares, solitarii, saepius magni, albi, violacei vel coccinei; *calyx* tubulosus, angulatus, apice quinquifidus vel hinc longitudinaliter fissus, supra basim peltatam persistentem circumscissus, parte circumscissa seu septifragio quadripartito, decidua; *corolla* infundibiliformis, limbo amplo, patente plicato, 5-10-dentato, aestivatione contortuplicata; *stamina* quinque, tubo corollino inserta, inclusa vel subexerta, antheris longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* incomplete quadriloculare, dissepimento altero supra medium deliquescente, altero completo, medio utrinque placentifero, placentis porrectis, multiovulatis; *stylus* simplex; *stigma* bilamellatum; *capsula* ovata vel subglobosa, muricata vel aculeata, rarius brevis, semiquadrilocularis, incomplete ad septa quadrivalvis; *semina* plurima, reniformia, in nonnullis subtrigona, testa crustacea vel suberosa, crassissima. Plantae virosae, foetidae, annuae vel perennes, nunc suffrutescentes vel arborescentes; *folia* petiolata, oblonga vel ovata, saepius angulato-dentata.

Lin. Gen. n. 246.—Kunth in Humbold et Bonpl. Nov. Gen. Sp. III. 5. — Dunal in *DC. Prodr. 13. pag. 538.—Meisn.*

Gen. Pl. Vasc. 1. pag. 276 et 2. pag. 183.—Lam. Ill. tab. 113. — Bert. Fl. It. 2. pag. 604. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 265. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 163. — Torn. Fl. Sic. pag. 384.

I. D. Stramonium.—*Flores* grandes, albi, alares, ad ramificationem sed extra axillas, solitarii, breviter pedunculati; *pedunculi* nudi, erecti, 4-6 lin. longi et calyce multo breviores, glabri; *calyx* pentagonus, angulis subulatis, acutis, glaber, pollicem et ultra longus; *corolla* alba, calyce duplo longior, limbo tubo longiore, quinquedentato, dentibus latis et apice longiuscule acuminatis; *stamina* corolla tertio breviora, filamentis a basi ad medium tubo corollino adnatis, ibi leviter sulcatis, papilloso-puberulis, reliqua parte liberis, subulatis, glabris, antheris grandiusculis, latis, oblongo-linearibus; *ovarium* ovatum, aculeolatum, quadriloculare, dissepimento mediano completo, placentifero; *stylus* filiformis, albus; *stigma* crassum, bifidum, album; *capsula* erecta, ovata, quadrilocularis, septa omnino bina sed unicum usque ad apicem extensum, puberula, undique aculeata, aculeis rectis, inaequalibus, basi membranaceo-foliaceis, pubescentibus, adpressis, basi calycis circumscissi persistente; *semina* plura, compressa, subreniformia, scrobiculato-rugosa, punctis castaneo - fuscis adspersa; *caulis* fistulosus, teres, erectus, inferne simplex, superne ramosus, ramis patulis, 3-4 pedes longus, viridis; *folia* saepius ampla, basi oblique cordata vel cuneata, inferiora longius petiolata, alterna, patentia, ample ovata, inaequaliter dentata, basi sensim angustata, superne flavo-viridia et lineato-sulcata, subtus albo-viridia, rachide crassiuscula, pubescente, a qua nervi penninerves ad apicem limbi dentati et distincte acuminati; venis aliis divergentibus; *petioli* breves.

Floret a Julio ad Octobrem. ⊙.

Aetnae, in saxosis vulcanicis detritis vel in arenosis et praecipue inter vineas pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Leucatea, Battiati, Motta S. Anastasia, Trecastagni, Belpasso, Nicolosi, Acireale, Giarre, Riposto, S. Alfio, Linera, Zaffarana, Mascali.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl- Pan. 2. tab. 209.* et *Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 212* sub nomine: *Stramonia, seu Datura major, foetida, pomo spinoso oblongo. — Columm.*

Phyt. pag. 46. tab. 47 sub nomine: *Solanum maniacum, Dioscoridis.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 243. tab. 132* sub nomine: *Stramonium vulgatum.*

Datura Stramonium. *Lin. Sp. Pl. pag. 255. — Ucria H. Pan. pag. 98.—Bert. Fl. It. 2. pag. 606.—DC. Prodr. 13. pag. 540.—Torn. Fl. Sic. pag. 385. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 266.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 164.*

Stramonium foetidum. *Scop. Fl. Carn. ed. 2. tom. 1. pag. 157.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 676.*

Stramonium spinosum: *Lam. Fl. Fr. 2. pag. 256.*

Nomina vulgaria: *Stramoniu, Pipazzu.*

Planta, tota graveolens, virtute ac efficacia ad *Belladonnam* accedens et in morbis nervosis ac praecipue in asmathe praestans. *Daturinam* singulae plantae partes et semina praesertim continent.

2. **D. Bertolonii.**—*Flores* minores quam in praecedente, extraxillares, campanulato-imbutiformes, albo-luteoli; *pedicelli* breves, uniflori; *calyx* quinqueangulatus, angulis subalatis; *corolla* calyce duplo longior, limbo quinquedentato, dentibus basi latiusculis apiceque longe acuminatis; *stamina* corolla tertio breviora, filamentis a basi ad medium adnatis et ibi sulcatis ac puberulis, reliqua parte liberis, sublatis, glabris, antheris oblongo-linearibus; *ovarium* ovatum, laeve; *stylus* staminibus aequalis; *stigma* bilamellatum, breviusculum; *capsula* ovalis, obtusa, subtus puberula et inermis, a medio ad apicem squamis apice acutatis, in sicco flavis, spinescentibus pubescentibusque; *semina* praecedentis; *caulis* farctus, parce ramosus, foetidus, fusco-viridis, pubescens, illo praecedentis brevior; *folia* foetidissima, puberula, tuberculata, late ovata, ab ipsa basi angulato - dentata et crassiuscula; *petioli* breves, pubescentes, supra sulcati, 6 - 10 lin. longi; *radix* alba, fusiformis, parce ramosa, fibrillosa.

Floret Septembri, Octobri. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Leucatea, S. Giovanni Galermo, Acireale, Riposto, Giarre.*

Icon. *Jacq. H. Vind. 3. pag. 14. tab. 82.*

Datura Bertolonii. *Parl. in Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 267.—Ces. Pass. Gib. Comp. Fl. Ital. pag. 362. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 495.- Torn. Fl. Sic. pag. 385.— DC. Prodr. 13. pag. 539.*

Datura inermis. *Juss.* in *Jacq. loc. cit.*

Datura laevis. *Lin. Suppl. Pl. pag. 146.* — *Bert. Fl. It. 4. pag. 780.*

Stramonium leve. *Moench. Meth. Pl. pag. 456.* — *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 673.*

Nomen vulgare: *Pipazzu.*

Virtus ut in praecedente specie.

Tribus II. HYOSCYAMEAE.

Capsula bilocularis, operculo circumscissa; *embryo* plus minus arcuatus; *cotytedones* semicylindricae.

Endl. Gen. Pl. pag. 664 — *DC. Prodr. 13. pag. 546.*— *Torn. Fl. Sic. pag. 385.*

Genus 1. Hyoscyamus.

Flores axillares, solitarii, sessiles vel pedunculati; *calyx* urceolatus, quinquedentatus, erectus, persistens; *corolla* hypogyna, infundibiliformis, rarissime hinc fissa, limbo plicato, quinquilobo, lobis obtusis, inaequalibus; *stamina* quinque, imo corollae tubo inserta, inclusa vel exerta, inaequalia, declinata, antheris longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* biloculare, placentis linea dorsali dissepimento insertis, multiovulatis; *stylus* simplex; *stigma* capitatum; *capsula* calyce persistente saepius aucto recondita, e basi ventricosa, angustata, membranacea, bilocularis, apice circumscissa, operculo unibiloculari; *semina* plura, reniformia vel orbicularia, punctata, connectivo lamellari, angusto, embryone arcuato, subperipherico. Herbae saepius viscosae, olidae; *caulis* decumbens vel erectus; *folia* lobata, dentata vel integra, alterna, raro opposita, floralia gemina.

Endl. Gen. Pl. pag. 664. n. 3847. — *Lin. Gen. 247.*— *Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 369. tab. 76.* — *DC. Prodr. 13. pag. 546.* — *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 267.*— *Bert. Fl. It. 2. pag. 610.* — *Lam. Ill. 2. tab. 117.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 385.*

I. H. niger.—*Flores* axillares, solitarii, siti in apice caulis et ramorum, plerumque ita approximati, ut spicam simulent, vel omnes sessiles vel inferiores brevissime pedunculati, hi quandoque remotiusculi; *calyx* campanulatus, quinquifidus, laciniis ovatis vel ovato-lanceolatis, acuminatis, villosus vel lanatus, in fructu auctus, rigescens et basi ventricosus; *corolla* calyce longior etiam duplo, pallide lutea, venis purpureo-fuscis crebre reticulata, in fundo atro-purpurea; *stamina* inaequalia, subulata, antheris bilocularibus, incumbentibus, polline pallido; *ovarium* ut in genere; *stylus* filiformis, declinatus, stamina longiora subaequans; *stigma* capitatum, hirtulum, umbilicatum; *capsula* calycem implens, foliis floralibus in oppositum latus dejectis; *semina* generis; *caulis* teres, crassiusculus, erectus, pedali-sesquipedalis, villosus vel lanuginosus, ramosus, saepe simplex, postea parce ramosus, apice nutans, inde rectus, senio albens; *folia* tenera, oblonga, acuminata vel acuta, grosse et acute dentata, subinde fere pinnatifida, plus minus villosa praesertim subtus in nervo et venis, interdum glabrata, caulina alterna et nonnulla quandoque opposita, ima petiolata, reliqua sessilia, amplexicaulia, floralia caeteris minora et angustiora, saepe integra vel laevius dentata; *radix* simplex, parce ramosa et fibrillosa. Planta villoso-viscida, graveolens.

Floret Junio, Augusto. ⊙. et ②.

Aetnae, ad sepes et in saxosis vulcanicis elatis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Belpasso, Nicolosi, Milo, Zaffarana.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 9. tab. 591.—Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 57. tab. 97.—Riv. Man. irreg. tab. 102* sub nomine: *Hyosciamus.*

Hyoscyamus niger. *Lin. Sp. Pl. pag. 257. — Smith loc. cit.—All. Fl. Ped. 1. pag. 103.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 98* et *Syll. pag. 114. — Ucria H. Pan. pag. 99. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 267. — Bert. Fl. It. 2. pag. 611. — Torn. Fl. Sic. pag. 385. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 495.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 176. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 666. — DC. Prodr. 3. pag. 546. Strobl Fl. Etn. pag. 129.*

Nomen vulgare: *Erva grassudda niura.*

Hujus speciei virtus dynamica sedandi et deprimendi externo et interno usu, compluribus in morbis se se commendat;

dolores atque turbas nervosas sedare, quietem et somnum conciliare valet, soluctione ejus extracti oculo admota, pupilla, perinde ac a Belladonna dilatatur; nimia dosi veneficia adduxisse constat; efficaciam praecipuam promit a materie alcaloidea (*Hyoscyamina*). Semina prae foliis, folia prae caeteris plantae partibus Hyoscyamina donantur. Oleum fixum, praeter alia principia, seminibus etiam inest.

2. **H. albus.** — *Flores* solitarii, axillares, inter se remoti, nunc omnes subsessiles, nunc inferiores longe pedunculati, pedunculo etiam pollicari; *calyx* campanulatus, decemstriatus, hirsutus vel lanatus, dentibus ovatis vel late subrotundo-ovatis, acutis; *corolla* pallide flava, fundo viridi vel atropurpureo, venis purpureis reticulatis nequaquam picta; *stamina* generis sed antheris albidis; *ovarium, stylus, stigma, capsula* et *semina* praecedentis speciei; *caulis* villosus vel lanatus, villis viscidis, initio apice nutans, postea rectus; *folia* crassa, omnia petiolata, dense villoso-viscida et graveolentia, ovata vel cordata praesertim inferiora, grosse dentata, dentibus acutiusculis, saepe iterum laevius dentatis, acuta vel obtusa, ciliata, plus minus pubescentia, ludunt obtuse repando-lobata, superiora successive minora et brevius petiolata, floralia interdum ovato-lanceolata, subintegra; *radix* brevis, sublignosa, ramosa, fibrillosa, alba.

Floret saepe per totum annum. ♃.

Aetnae, ubique ad parietes et in saxosis vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis.

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 59. tab. 98.* — *Savi Mat. Med. Tosc. tab. 24. pag. 31.*—*Lam. Ill. 2. tab. 117. fig. 2.*—*Clus. Hist. Pl. lib. V. pag. LXXXIV* sub nomine: *Hyosciamus albus vulgaris.*

Hyoscyamus albus. *Lin. Sp. Pl. pag. 257.* — *DC. Prodr. 13. pag. 548.* — *Savi Fl. Pis. 1. pag. 234.* — *Bert. Fl. It. 2. pag. 613.*—*Moris Fl. Sard. 3. pag. 167.*—*Ten. Fl. Nap. 1. pag. 98.* — *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 267.* — *Torn. Fl. Sic. pag. 385.* — *Parl Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 669.*—*Strobl Fl. Etn. pag. 129.*

— Var. *b.* — *Corolla* fauce et basi atro-purpurea; *folia* crassiuscula et magis villoso-viscida.

Floret et invenitur una cum specie, sed rarior.

Hyoscyamus albus var. *b. Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 267.— Torn. Fl. Sic. loc. cit.*

Nomen vulgare: *Erva grassudda.*

Virtus medica praecedenti similis, sed mitior.

Tribus III. SOLANEAE

Ovarium unicum, biloculare, rarius 1-4-loculare, loculis multiovulatis; *fructus* baccatus vel capsulaceus; *semina* numerosa, compressa, reniformia vel rotundata, raro trigona, hilo submarginali, embryone curvato vel fere recto.

DC. Prodr. 13. pag. 21. — Endl. Gen. Pl. pag. 664. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 682.—Torn. Fl. Sic. pag. 386.

Genus 1. Lycium.

Flores axillares vel terminales, solitarii, gemini vel umbellati, raro corymbosi; *pedunculi* simplices vel compositi, uniflori, calyce longiores; *calyx* campanulatus, bi-quinquesectus, persistens, liber; *corolla* infundibiliformis vel tubulosa, calyce longior, violacea, purpurea, rubra vel alba, limbo 5-10-fido vel dentato, interdum plicato; *stamina* quinque, medio vel imo corollae inserta, inclusa vel exerta, antheris longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* biloculare, placentis dissepimento adnatis, multiovulatis; *stylus* simplex; *stigma* depresso-capitatum vel obsolete bilobum; *bacca* globosa vel obovata, succosa, bilocularis, matura rubra, aurantiaca, coerulea vel nigra; *semina* plurima, reniformia, embryone hemicyclico, peripherico. Arbusculae vel frutices inermes vel spinosi; *folia* alterna, integerrima, solitaria sed gemmalia fasciculata, axillaria.

DC. Prodr. 13. pag. 508.—Lin. Gen. pag. 103.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 242. tab. 32. fig. 2. — Lin. Gen. n. 262. — Endl. Gen. Pl. pag. 667. n. 3863.—Bert. Fl. It. 2. pag. 637. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 273. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 700.—Torn. Fl. Sic. pag. 386.

I. L. europaeum.—*Flores* axillares, solitarii vel gemini vel terni, breviter pedunculati; *pedunculi* tenues, uniflori, nudi, calyce longiores vel subaequales, apice crassiusculi, erecto-patuli; *calyx* campanulatus, quinquedentatus, dentibus ovatis, acutis, erectis, ciliatis, subinaequalibus, scissuris nonnullis inter dentes profundioribus; *corolla* infundibiliformis, tubo angusto, limbo profunde quinquifido, laciniis oblongis, obtusis, patenti-recurvis et demum reflexis, extus et in ora laciniarum pallida, reliqua parte violacea, calyce triplo vel quadruplo longior; *stamina* extra faucem exerta sed corolla breviora, filamentis imberbiis antherisque longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* generis; *stylus* staminibus aequalis; *bacca* globosa, magnitudine pisi, matura rubra cum aliqua lutescentia; *caulis* angulatus vel teres, firmus, erectus, orgyali-biorgyalis, spinis validis, rectis, patentibus a ramis abortivis armatus, cortice albo obductus, superne ramosus, ramis sparsis, numerosis, patentibus, apice valide spinescentibus; *folia* carnosula, lanceolato-spathulata, obtusa, breviter petiolata, integerrima, obliqua, pallide virentia, inferiora e tuberculo gemmaceo fasciculata, superiora solitaria; *radix* lignosa, ramosa, elongata, fibrosa.

Floret a Junio ad Autmnum. ♄.

Aetnae, in saxosis vulcanicis nemorosae et pedemontanae regionis: *Adernò, Bronte, Maletto, Catania, Armisi, Ognina.*

Icon. *Clus. Hist. Pl. lib. 1. pag. 109.* sub nomine: *Rhamnus I.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 32 et Bibl. Pan. 2. tab. 103* sub nomine: *Rhamnus prima, seu oleaefolio, spinis minoribus, flore lacteo, violaceis angulis.*

Lycium europaeum. *Lin. Mant. 47 et Syst. Veg. 1. pag. 228. et Sp. Pl. ed. 1. pag. 192. — Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 155.—All. Fl. Ped. 1. pag. 127.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 230. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 173. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 496. — Grech Del. Fl. Mel. pag. 25.—Pasq. Fl. Ves. pag. 73.—Parl. Fl. It. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 701. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 162.—Torn. Fl. Sic. pag. 385.—Strobl Fl. Etn. pag. 128.*

Lycium mediterraneum. *DC. Prodr. 13. pag. 523.*

Nomen vulgare: *Spina santa.*

Usus. Ad opera topiaria et ad sepes praestat ob spinas validas ramosque patentes, spinescentes, sparsos, numerosos.

Genus 2. Solanum.

Flores laterales vel terminales, solitarii, fasciculati, racemosi, corymbosi, saepe extraxillares; *calyx* liber, persistens, gamosepalo-quinquifidus; *corolla* hypogyna, rotata vel rarius campanulata, tubo brevi, limbo plicato, 5-10-fido, raro 4-6-fido; *stamina* 5, raro 4-6, fauci corollae inserta, exerta, filamentis brevissimis antherisque aequalibus vel inaequalibus, conniventibus, apice poris geminis dehiscentibus; *ovarium* bi-tri-quadriloculare, placentis dissepimenti vel anguli centralis basi adnatis, multiovulatis; *stylus* simplex, subclavatus; *stigma* obtusum, obsolete bi-trilobum; *bacca* polymorpha, incomplete bi-trilocularis; *semina* plurima, reniformia, embryone peripherico, hemicyclico. Plantae annuae, perennes vel fruticosae; *caulis* ramosus, erectus, strictus vel flexuosus, scandens vel subvolubilis; *folia* alterna, solitaria vel geminata, integra vel sinuata.

Endl. Gen. Pl. pag. 665. n. 3855. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 239. tab. 131. — DC. Prodr. 13. pag. 27.—Lin. Gen. n. 221.—Bert. Fl. It. 2. pag. 630.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 146.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 271.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 682.—Torn. Fl. Sic. pag. 386.

1. S. sodomaeum.—*Flores* cernui, corymbosi, corymbo paucifloro, extrafoliaceo et terminali, solitario, nudo, pilis stellatis scatente, plerumque aculeato, subinde inermi, pedunculato; *pedicelli* in fructu incrassati ac magis recurvati; *calyx* aculeatissimus vel parce aculeatus vel inermis, laciniis lanceolatis vel ovato-lanceolatis, obtusis; *corolla* grandiuscula, violacea, rotata, quinquifida, laciniis late triangularibus, acutis, calyce quadruplo longior; *stamina* quinque, filamentis brevibus, antheris aequalibus, erectis, inferne cohaerentibus, superne liberis, demum totis liberis, luteis; *ovarium* generis; *stylus* staminibus quidquam longior; *stigma* depressum, obtusum; *bacca* magnitudine parvi pomi, globosa, glabra, ante maturitatem e viridi alboque variegata, matura lutea, reflexa; *caulis* teres, primo viridis, deinde rubeolus, erectus, nunc

procerus et etiam bi-triorgyalis, ramosus, aculeatus, aculeis validis, rectis, albis vel flavis, basi dilatatis, inferne glaber, superne pilis stellatis adspersus, interdum rubens; *folia* sinuato-bipinnatifida, laciniis obtusis, subangulatis, subciliata, in nervis et venis more caulis aculeata, breviter petiolata, alterna, juniora pilis stellatis simplicibusque plus minus adspersa, praesertim in pagina inferiore, seniora glabrata; *radix* ramosa, albida.

Floret ab Aprili ad Autumnum et etiam per totum annum. ♃.

Aetnae, ubique in regione pedomontana et nemorosa: *Catania, Villascabrosa, Nicolosi, Castagno di Cento Cavalli, Adernò, Mascali.*

Icon. *Lam. Ill. 2. tab. 115. fig. 1. — Moris. Ox. sec. 13. tab. 1. fig. 15* sub nomine: *Solanum pomiferum foliis Quercus utrinque spinosis, flore Borraginis.—Burm. Hort. Lugdun. pag. 573. fig. p. 575.* sub nomine: *Solanum pomiferum frutescens Africanum, spinosum, nigricans, Borraginis flore, foliis profunde laciniatis.*

Solanum sodomaeum. *Lin. Sp. Pl. pag. 268. — Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 155. fig. 1. — Ten. Fl. Nap. 1. pag. 103. — Ucria H. Pan. pag. 105. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 271.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 152. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 497. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 688.—DC. Prodr. 13. pag. 384* cum varietatibus α et β.—*Torn. Fl. Sic. pag. 387.— Strobl Fl. Etn. pag. 128.*

Nomina vulgaria: *Pumu d'Adamu, Pumastru, Pumu vilenu.*

Baccae venenatae; radix praestans in hydrope.

2. S. Dulcamara. — *Flores* parvi, violacei, corymbosi, corymbo erecto, elongato, ramoso, oppositifolio, subinde cum terminali, solitario, pedicellato; *pedicelli* 5-7-lineares, divaricati, basi bracteati, bracteis minutis, obsoletis; *calyx* parvus, quinquifidus, laciniis ovatis, acutis; *corolla* rotata, violacea vel alba, quinquepartita, laciniis lanceolatis, apice reflexis, acuminatis, basi decemmaculatis, maculis albis vel viridibus; *stamina* quinque, filamentis brevissimis, albis, antheris flavis, conjunctis, longiusculis; *bacca* erecta, globoso-elliptica, parva, coccinea; *semina* generis; *caulis* inermis,

subangulatus, sarmentosus, supra saepe scandens, glaber vel pubescens, orgyalis et ultra, ramosus, ramis longe flexuosis; *folia* cordato-ovata vel ovato-lanceolata, acuminata, integerrima, petiolata, alterna, glabra vel pubescentia, supra laete viridia, subtus pallidiora, interdum variegata, superiora plerumque auriculato-hastata, auriculis ovatis vel lanceolatis, acutis, altera quandoque deficiente vel utraque a folio remota, ut petiolus triphyllus videatur; *petioli* longiusculi, lineares, subsulcati, membranacei, virides; *radix* ramosa, repens et pollonifera.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in saxosis vulcanicis detritis, cultis et humidis pedemontanae regionis: *Paternò, Biancavilla, Adernò, Milo.*

Icon. *Savi Mat. Med. Veg. Tosc. tab. 14. – Targ. Scelte Piante offic. tab. 4.—Reich. Fl. Germ. 20. tab. 12. fig. 1.*

Solanum Dulcamara. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 85.—Bert. Fl. It. 2. pag. 631. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 496.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 686.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 271.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 150.—DC. Prodr. 13. pag. 78.—Torn. Fl. Sic. pag. 387.—Strobl Fl. Etn. pag. 128.*

— Var. *b.* pubescens. – *Caulis* et *folia* dense pubescentes. *Röm. et. Scult. Syst. Veg. 4. pag. 581. — Guss. loc. cit. — Torn. loc. cit.*

Nomen vulgare: *Dulcamara.*

Infusum radicis virtute sua pellente et mundificante, in rheumatismo, in ictero et in empitiginibus laudatur.

3. **S. nigrum.** – *Flores* albi, corymbosi, corymbis solitariis, simplicibus, extraxillaribus, pubescentibus, nudis; *pedicelli* cernui; *calyx* parvus, quinquifidus, laciniis oblongis, obtusis; *corolla* rotata, alba, intus in fundo stella viridi-luteola, calyce duplo triploque longior, extus puberula, laciniis ovato-lanceolatis, acutis; *stamina* filamentis albis, brevibus, antheris flavis, erectis, conniventibus, demum totis liberis; *ovarium, stylus* et *stigma* ut in genere; *bacca* globosa, magnitudine pisi grossioris, glabra, dum ad maturitatem vergit fusce rubida, mutura nigra, pedunculo 5-6 lin. longo et pubescente; *semina* depressa, reniformia, albida; *caulis* inferne teretiusculus, superne et ramis acute angulatus, subpedalis, pubescens, viscidulus, subinde fere glabratus, saepe purpu-

rascens, ramis alternis vel geminis vel ternis, divaricatis, patulis; *folia* petiolata, ovata, obtuse dentata, subundulata, alterna vel gemina, tenuiter puberula, viscidula, supra saturate viridia subtusve pallidiora; *petioli* longiusculi, supra sulcati, pubescentes, alati; *radix* fusiformis vel fusiformiramosa, alba, lateraliter fiarillosa, subinde perennens. Planta tenera inodora, senior graveolens.

Floret a Majo ad Autumnum ac fere per totum annum. ⊙.

Aetnae, ubique in regione pedemontana et nemorosa: *Nicolosi, Viagrande, Catania.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 2. pag. 17. tab. 120. — Savi Mat. Med. Veg. Tosc. pag. 33. tab. 44. — Reich. Cent. 10. pag. 20. tab. 953. fig. 1283.*

Solanum nigrum α. *Lin. Sp. Pl. pag. 266.—Smith Engl. Fl. 1. pag. 318.—DC. Prodr. 13. pag. 50. — Bert. Fl. It. 2. pag. 633. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 272. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 97. — Ten. Fl. Nap. 1. pag. 103.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 147.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 497.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6 .pag. 683.—Strobl Fl. Etn. pag. 128.*

Nomen vulgare : *Sulatra.*

Ob vim depremintem laudatur adversus inflammationem.

4. **S. miniatum.** — *Flores* parvi, albi, corymboso-umbellati, corymbo breviter pedunculato, extrafoliaceo; *pedicelli* refracti, villoso-pubescentes, nudi; *calyx* quinquepartitus, laciniis retroflexis, acutis; *corolla* rotata, quinquifida, laciniis reflexo-patentibus, parvis, lobis obtusiusculis; *genitalia* generis; *bacca* globosa, matura rubra cum aliqua flavedine, glabra, magnitudine pisi parvi; *semina* ut in praecedente; *caulis* herbaceus, ramis strigoso-pubescentibus, angulato-subalatis, angulis prominentibus, tuberculatis, superne subdichotomis et saepius atro-purpureis; *folia* ovata, repando-dentata, caulina solitaria, longe petiolata, ramea saepius gemina, basi obliqua et limbo repando-dentato, crassiuscula, glabriuscula vel hirtula; *petioli* inter se inaequales, supra sulcati, viridi-pubescentes; *radix* simplex, parce ramosa et fibrillosa.

Floret a Junio ad Septembrem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana ubique: *Nicolosi, Catania.*

Icon. *Reich. Cent. 10. fig. 1327.*

Solanum miniatum. *Bern. in Willd. en. H. Bot. Ber. 1.*

pag. 236. — DC. Prodr. 13. pag. 56. — Ten. Fl. Nap. 3. pag. 323.—Bert. Fl. It. 2. pag. 635.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 272.—Torn. Fl. Sic. pag. 338.

Solanum nigrum var. γ. miniatum. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 684.—Sanguin. Fl. Rom. Prodr. pag. 188.—Pasq. Fl. Vesuv. pag. 73.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 497.—Strobl Fl. Etn. pag. 129.*

Nomen vulgare: *Sulatra.*

Utitur una cum praecedentibus.

5. **S. moschatum.**—*Flores* parvì in corymbis extrafoliaceis, pedunculatis; *pedicelli* in flore erecti et in fructu nutantes, pubescenti-villosi; *calyx* quinquifidus, laciniis reflexis; *corolla* alba, 4 lin. lata, profunde quinquifida, laciniis ovatis, acuminatis, acutis; *stamina* et *ovarium* praecedentium; *stylus* apice flexuosus; *stigma* capitatum; *baccae* nigrae; *caulis* herbaceus vel basi sublignosus et suffruticosus, angulatus, vix pubescens, ramosus; *folia* ovata, dentato-angulata, scabriuscula, subciliata, saepe gemina, altero minore, acuminata, basi lateribus subrotunda vel subcordata, medio in petiolum cuneata, nunc subintegra, nunc plus minusve dentato-angulata, obsolete pilosa, senio moschum suaviter redolentia; *petioli* breves, pubescentes, supra sulcati; *radix* simplex, parce ramosa et fibrillosa, alba.

Floret a Majo ad Autumnum. ♃.

Aetnae, regione pedemontana, una cum duabus praecedentibus et precipue *Catania, Paternò, Bronte, Nicolosi in S. Nicola dell' Arena.*

Icon. Nulla.

Solanum moschatum. *Presl Del. Prag. pag.* 77 et *Fl. Sic. 1. pag. XXXIV.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 272.—Ten. Syll. pag. 115.—Torn. Fl. Sic. pag. 387.—Strobl Fl. Etn. pag. 128.*

Solanum nigrum. *Ucria H. Pan. pag. 104.*

Solanum nigrum var. β. *Bert. Fl. It. 2. pag. 634. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 497.*

Solanum parviflorum. *Moret. Fl. It. ined. et Badar. Osserv. ecc. Giorn. di Fis. di Pav. dec. 2. v. 7. pag. 364.*

Solanum nigrum var. atrum. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 683.*

Nomen vulgare: *Sulatra.*

Usus praecedentis.

Genus 3. Physalis.

Flores solitarii vel conferti, axillares, extraxillares, alares, albi, lutei, lutei cum maculis fuscis, coerulei, pedunculati, cernui; *calyx* gamosepalo - quinquifidus, demum increscens, saepissime vesiculoso-inflatus, polygonus; *corolla* hypogyna, gamopetala, campanulato-rotata, plicata, limbo quinquesinuato; *stamina* quinque, imo corollae inserta, inclusa, filamentis brevissimis antherisque oblongis, conniventibus, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* biloculare, placentis subglobosis, dissepimento adnatis, multiovulatis; *stylus* simplex, stamina subaequans; *stigma* capitatum; *bacca* calyce inflato, connivente tecta, bilocularis, glabra, succulenta; *semina* plura, reniformia, tegentia placentam dissepimentalem, utrinque convexam, et margine attenuato, continuato adnatam parieti pericarpico; embryone carnoso, subperipherico, spirali. Herbae vel frutices; *caulis* prostratus, adscendens, erectus, ramosus; *folia* alterna vel gemina, integra vel lobata vel dentata.

Endl. Gen. Pl. pag. 665. n. 3851.—Lin. Gen. pag. 99.—Lam. Ill. 2. tab. 116. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 238. tab. 131.—Bert. Fl. It. 2. pag. 626.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 269. — DC. Prodr. 13. pag. 434. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 689.—Meisn. Gen. Pl. vasc. 1. pag. 277 et *2. pag. 184.*

1. **P. somnifera.** — *Flores* parvi, axillares, fasciculati, subcernui, brevissime pedunculati; *calyx* campanulatus, quinquifidus, laciniis lanceolato-linearibus, acutis, apice recurvulis, una cum pedunculo cinereo-tomentosus, in fructu vesicoso-inflatus, pentagonus, cernuus, magis denudatus et virens, interdum rubens; *corolla* viridi-flavescens, extus tomentosula, calyce paulo longior, quinquifida, segmentis ovatis, acutis; *genitalia* generis; *bacca* globosa, magnitudine pisi, matura coccinea, intra calycem inflatum clausa; *semina* reniformia, pallide lutescentia, punctulata; *caulis* inferne teres, sublignosus, superne tereti - angulatus, erectus, cinereo - tomentosus, subdichotomus, sesqui-bipedalis; *rami* erecti vel decumbentes,

tomentoso-pubescentes; *folia* ovata, inferiora obtusa, reliqua acuta vel acuminata, integerrima, breviter petiolata, plus minus cinereo-pubescentia et subtus praesertim ad nervum et venas densius, alterna sed in ramis interdum gemina, alterove minore; *petioli* supra canaliculati, virides; *radix* alba, lignosa, ramosissima, parce fibrosa.

Floret a Majo ad Aestatem et Autumnum. ♄.

Aetnae, regione pedemontana, in saxosis vulcanicis mari proximis: *Catania*, *Villascabrosa*, *Ognina*, *Acicastello*, *Acireale.*

Icon. *Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 239. tab. 131.— Cav. Ic. et Descript. 2. p. 2. n. 112. tab. 103. — Clus. Hist. Pl. lib. V. pag. 85* sub nomine: *Solanum somniferum.*

Physalis somnifera. *Lin. Sp. Pl. pag. 261. — Sibth. et Smith Fl. Gr. 3. pag. 27. tab. 233. — Gaertn. loc. cit. — Ucria H. Pan. pag. 102. — Bert. Fl. It. 2. pag. 627. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 269. — Torn. Fl. Sic. pag. 388.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 497. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 689. — Strobl Fl. Etn. pag. 129.*

Vithania somnifera. *DC. Prodr. 13. pag. 453. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 156.*

Nomen vulgare: *Pumadureddu.*

Ob virtutem diureticam, subanodynam, medici olim adhibebant hanc speciem in hydrope, arthritide et nephritide.

Genus 4. MANDRAGORA.

Flores violacei vel albo-virides; *pedunculi* radicales, numerosi, conferti, uniflori, breves, apice incrassati; *calyx* turbinatus, cyathiformis, persistens, profunde quinquifidus, laciniis angustis, oblongo-linearibus, acuminatis, acutis; *corolla* campanulata, profunde quinquifida, plicata, calyce longior, marcescens; *stamina* quinque, imo corollae tubo inserta vel exerta, filamentis filiformibus, inferne dilatatis et barbatis apiceque subincurvis, antheris bilocularibus, longitudinaliter dehiscentibus, incumbentibus; *ovarium* ovoideum vel globosum, biloculare, placentis dissepimento adnatis, multiovulatis, annulo glanduloso, luteo, utrinque in glandulam globulosam

extuberante, insidens; *stylus* simplex, filiformis; *stigma* capitatum; *bacca* calyce parum aucto suffulta, pomiformis, carnosa, globosa vel oblonga, dissepimento obliterato et placentis coadunatis, unilocularis; *semina* plura, subreniformia, haerentia superficiei placentae pulposam totam baccam implentia. Herbae perennes; *radix* crassa, carnosa, saepe bifida; *folia* omnia radicalia, conferta, ovata vel ovato-lanceolata, subbullata, basi attenuata, undulata, integerrima, saepe pedalia.

Endl. Gen. Pl. pag. 666. n. 3859. — Juss. Gen. 125. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 236. tab. 131. — DC. Prodr. 13. pag. 465. — Bert. Fl. It. 2. pag. 618. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 296. — Torn. Fl. Sic. pag. 388. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 697. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 159.

1. M. officinarum.—*Flores* e pedunculis radicalibus, viridipurpurascentibus, exquisite pentagonis, apice incrassatis orti; *calyx* hirsutus, laciniis lanceolatis, acuminatis, margine crispulis, nervo medio insigni diremptis, reticulato-venosis; *corolla* grandis, calyce fere triplo longior, dilute violacea, speciosa, extus hirsutula, laciniis oblongo-obovatis, dorso prope basim trinerviis, reliqua parte reticulato-venosis; *stamina* filamentis adscendentibus, apice incurvulis, basi villo denso, albo, reticulato antice barbatis et barba corollae faucem claudente, antheris immaturis pallide flavis sed exploso polline saturatius; reliqua genitalia generis; *bacca* ovoideo-oblonga, obtusa sed in medio apiculata, longitudine calycis, luteo-rufa, graveolens; *semina* ut in genere; *folia* ovata, prima obtusa, reliqua acuminata, glauco-viridia, supra nitida subtusve pallidiora, plus minus hirta, ciliata, longe petiolata, valde corrugato-crispa et bullata, margine undulata, integerrima, vel uno alterove dente notata vel subrepanda, graveolentia, basi attenuata et decurrentia in petiolum brevem, crassum, depressum, continuatum in nervum medium folii, a quo venae reticulatae undequaque diffunduntur; *rhizoma* carnosum, grandiusculum, simplex, extus nigrescens, intus album, fusiforme vel bi-trifidum, perpendiculariter descendens, fibrillis lateralibus adspersum.

Floret Martio, Aprili, Majo. ♃.

Aetnae, frequentissima in regione pedemontana et nemoro-

sa: *Nicolosi, Bronte, Maletto, Milo, Zaffaiana, Pedara, Trecastagni, Leucatea, Monte Zoccolaro.*

Icon. *Bert. El. Pl. H. Bon. an. 1824. p. 6.* et *Comm. de Mandr. p. 10. tab. 2.—Sibth. Fl. Gr. 3. tab. 232.*

Mandragora officinarum. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 181. — DC. Prodr. 13. pag 466.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 269 et Pl. rar. pag. 104.—Torn. Fl. Sic. pag. 388. — Bert. Fl. It. 2. pag. 620. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 498. Moris Fl. Sard. 3. pag. 159. — Sanguin. Fl. Rom. Prodr. pag. 190.*

Atropa Mandragora. *Lin. Sp. Pl. ed. 2. pag. 269.—Ucria H. Pan. pag. 101. — Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pagina 153* et *Fl. Gr. 3. pag. 26. tab. 233.* excl. nonnul. syn.

Mandragora autumnalis. *Spr. Syst. Veg. 1. pag. 699. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 698.—Strobl Fl. Etn. pag. 129.*

Nomen vulgare: *Mandragora.*

Extractum radicis hujus speciei viribus stupefacientibus, narcoticis praestat. Medici olim adhibebant etiam folia recentia ad oculorum inflammotionem compescendam et baccas ad soporem conciliandum doloresque finiendos.

Ordo LVII. HELIOTROPICEAE.

Flores hermaphroditi vel antheris efoetis diclines, regulares vel irregulares, nunc axillares, solitarii, nunc saepius paniculati vel corymbosi, saepissime in spicas vel racemos terminales, plerumque ebracteatos, secundos, apice in proanthesi circinnatim revolutos dispositi; *calyx* liber, persistens, fructifer saepius auctus, gamosepalo-quinquifidus vel quinquepartitus, interdum quadrifidus, herbaceus, raro petaloideo-coloratus; *corolla* hypogyna, gamopetala, decidua, infundibiliformi-tubulosa, subcampanulata vel rotata, limbo quadridentato vel quinquifido, regulari vel interdum bilabiato, laciniis per aestivationem imbricatis, fauce nuda vel pilosa, laevi vel plicato-intrursa, nunc fasciculis pilorum aucta; *stamina* tot quot corollae lobi, iis alterna, exerta vel inclusa, aequalia vel inaequalia, antheris erectis vel incumbentibus, bilocularibus; *ovarium* carpellis duobus, bilocularibus, uniovulatis constans;

stylus unus; *stigma* bifidum; *drupa* varia in variis, 1-4-sperma; *semina* exalbuminosa, embryone recto, raro arcuato, cotyledonibus foliaceis, planis, raro plicatis. Plantae herbaceae vel suffruticosae, setis stellatis vel simplicibus aspersae et demum squamellis albis notatae; *rami* teretes vel subangulati; *folia* alterna, simplicia, indivisa.

Schrad. in *Comment. Götting. IV. pag. 157. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 828. — Torn. Fl. Sic. pag. 389.*

Genus 1. Heliotropium.

Flores spicati, spicis terminalibus et lateralibus, solitariis vel conjugatis, novellis saepe spiraliter revolutis; *calyx* quinquepartitus; *corolla* hypogyna, hypocraterimorpha, fauce nuda vel barbata, limbo quinquifido, sinubus plicatis, dente instructis; *stamina* quinque, medio corollae tubo inserta, inclusa; *ovarium* uniloculare; *stylus* subnullus; *stigma* peltatum, subconicum; *drupa* tetrapyrena, pyrenis monospermis; *semen* ovatum, exalbuminosum, embryone omotropo, cotyledonibus carnosis, radicula supera, tereti. Herbae vel suffrutices; *folia* alterna vel subopposita vel ternata, saepissime hispida, integerrima.

Lin. Gen. n. 179. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pagina 329. tab. 68. — Endl. Gen. Pl. pag. 646. n. 3751. — DC. Prodr. 9. pag. 532. — Bert. Fl. It. 2. pag. 251. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 211. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 830.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 106. Torn. Fl. Sic. pag. 389.

I. H. Bocconi. — *Flores* parvi, distichi, sursum secundi, odori, spicati, spicis pedunculatis, pedunculo villoso-albo, terminalibus vel lateralibus, simplicibus vel bifurcis vel dichotomis vel ramosis, initio totis densifloris, demum inferne laxiusculis, apice primum recurvis; *calyx* quinquepartitus, tenuior, segmentis linearibus, in florum anthesi strictis, apice recurvo; *corolla* alba, calyce duplo longior, limbi segmentis apice rotundatis, obtusissimis; *stamina* et *stylus* ut in genere; *sti-*

gma simplex; *drupae* nuculae parvae, dorso verruculoso-glabrae vel hirtae; *semina* generis; *caulis* erectus, teres, alterne ramosus, flexuosus, ideo dichotomus, pubescenti-scaber, pedalis et quidquam ultra; *folia* alterna, longiuscule petiolata, crassiuscula, ovata, obtusa, integerrima, lineata, leviter pubescenti-scabra, praecipue subtus, ubi pallidiora, in facie superiore laete viridia; *radix* simplex, alba, parce fibrillosa.

Floret a Majo ad Octobrem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa frequentissima: *Catania, S. Giovanni La Punta, Mascalucia, Nicolosi, Maletto, Bronte, Adernò.*

Icon. *Bocc. Pl. Sic. tab. 49. f. ABC* et *Cup. Pamph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 27* et *ed. Bibl. Pan. 2. t. 188* et *Bonan. Panph. Sic. tab. 27* sub eodem nomine: *Heliotropium majus, siculum, flore amplo, odorato.*

Heliotropium Bocconi. *Guss. Ind. Sem. H. R. Bocc. anno 1825* et *Syn. Fl. Sic. 1. pag. 211.—Torn. Fl. Sic. p. 389. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 493. — Bert. Fl. It. 2. pag. 253. — DC. Prodr. 9. pag. 535. — Strobl Fl. Etn. pag. 130.*

Heliotropium aetnicum. *Jan. El. pag. 3.*

Heliotropium villosum. *Presl Fl. Sic. 1. pag. XXXIV.*

Heliotropium suaveolens. *Marsch. Fl. Taur. Cauc. 3. pagina 116.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. p. 833.*

Nomen vulgare: *Vanigghia sarvaggia.*

2. **H. supinum**.—*Flores* parvi, albi, spicati, spicis pedunculatis, ut plurimum simplicibus, subinde tamen germinatis, terminalibus et lateralibus, apice recurvis, etiam senio, licet minus, initio densifloris, demum inferne laxifloris; *pedunculi* hirsuti; *calyx* ovatus, ore quinquedentato, connivente, hirsutus, pilis saepe fasciculatis, tubo corollino aequalis, persistens et fructum arcte obducens; *corolla* admodum parva, alba, limbo quinquifido, denticulis minutis inter segmenta majora interjectis, fauce pervia; *stamina* generis; *stylus* brevissimus, conicus; *stigma* capitatum; *drupeolae* subsolitariae, reliquis abortientibus, semiovoideae, acutae, minute tuberculatae; *caules* caespitosi, prostrati, villosi, scabridi, alterne ramosi, spithamali-pedales; *folia* alterna, longiuscule petiolata, ovata, obtusa, basi attenuata, lineata, integerrima, obsolete crenulata, superne leviter pubescentia, scabrida, albo-viridia

subtusve incano-tomentosa, mollia; *radix* simplex vel ramosa, flexuosa.

Floret a Junio ad Augustum. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Villascabrosa, Ognina, Acireale, Misterbianco.*

Icon. *Clus. Hist. Pl. lib. IIII. pag. 47.—Sibth. et Smith Fl. Gr. 2. pag. 48. tab. 157.*

Heliotropium supinum. *Lin. Sp. Pl. pag. 187.—Ucria H. Pan. pag. 80.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 212.—Torn. Fl. Sic. pag. 389. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 106. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 493. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 830.—Strobl Fl. Etn. pag. 130.*

Nomen vulgare: *Vanigghia sarvaggia.*

3. **H. europaeum.**—*Flores* parvi et subinde vere minuti, distichi, sursum secundi, inodori, spicati, spicis pedunculatis, terminalibus et lateralibus, simplicibus vel bifurcis vel dichotomis, initio totis densifloris, demum inferne laxiusculis, apice primum recurvis, fructigeris plerumque rectis; *calyx* quinquepartitus, hirsutus, tubo corollino aequalis, laciniis oblongo-lanceolatis, obtusiusculis, in anthesi totis strictis, in fructu stellatim patentibus; *corolla* alba, extus hirsuta, fauce viridi-luteola, limbi segmentis acutis, denticulo minuto inter segmenta majora interjecto, nunc omnino deficiente; *genitalia* generis; *drupeolae* maturae, dorso verruculosae, glabrae vel hirtae; *caulis* erectus, teres, alterne ramosus, ideo dichotomus, minute et dense pubescenti-scaber, pedalis; *folia* alterna, longiuscule petiolata, crassiuscula, ovata, obtusa, integerrima, lineata, tenuiter pubescenti - scabra, praesertim subtus et ibi pallidiora; *petioli* longiusculi, pubescentes, virides, supra sulcati; *radix* simplex, subramosa, crassiuscula, flexuosa, alba.

Floret a Julio ad Autumnum. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Mascalucia, Trecastagni, Milo, Nicolosi, Maletto, Randazzo, Paternò, Adernò, Bronte.*

Icon. *Lam. Ill. 1. tab. 91. fig. 1. — Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 43. tab. 74.—Bocc. Pl. Sic. pag. 91. tab. 49. f. D. E.* sub nomine: *Heliotropium majus vulgare.*

Heliotropium europaeum. *Lin. Sp. Pl. pag. 187. — Jacq. Fl. Austr. 3. pag. 4. tab. 207.—Bert. Fl. It. 2. pag. 251.*

Savi Fl. Pis. pag. 123.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 42.—Ucria H. Pan. pag. 79.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 212.—Torn. Fl. Sic. pag. 389.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 493. Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 831. — DC. Prodr. 9. pag. 534.—Strobl Fl. Etn. pag. 130.

—Var. *b.* tenuiflorum. — *Spicae* tenuiores; *drupeolae* pilosae. Planta tota piloso-canescens.

Floret una cum specie.

Aetnae, in regione pedemontana, una cum specie, obvia.

Icon. *Guss. Enum. Pl. Inarim. tab. 7. fig. 1.*

Heliotropium europaeum var. *b.* tenuiflorum. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 272. — Bert. op. cit. vol. 10. pag. 474. — Arcang. Comp. cit. pag. 493.—Torn. Fl. Sic. pag. 390.*

Heliotropium tenuiflorum. *Guss. Enum. Pl. Inarim. cit.*

Nomen vulgare: *Vanigghia sarvaggia.*

Ordo LVIII. BORRAGINEAE.

Flores hermaphroditi, regulares, in racemos vel spicas, rarius in corymbos dispositi, ante evolutionem circinales; *calyx* liber, herbaceus, saepius persistens, interdum post anthesim auctus, 5-4-partitus, laciniis per aestivationem valvatis; *corolla* hypogyna, decidua, gamopetala, plerumque quinquiloba, tubo tereti, longitndine vario, imo saepe nullo, limbo patente vel erectiusculo, aequali, raro inaequali, lobis cum illis calycis alternantibus, fauce vel nuda vel fornicibus ante lobos sitis aucta; *stamina* lobis corollinis aequalia et iis alterna, filamentis basi tubo adnatis, aequalibus vel inaequalibus, antheris erectis vel incumbentibus, bilocularibus, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* bicarpellare, loculis concretis vel discretis, uniovulatis; *stylus* unus; *stigma* simplex vel bifidum; *fructus* varius in variis, 4-1-spermus; *semina* albumine aut nullo aut subcarnoso, embryone recto, cotyledonibus foliaceis, integris vel plicatis. Plantae herbaceae vel suffruticosae vel fruticosae, superficie foliorum, calycum et ramulorum plerumque setis asperae et demum squamellis albis (pilorum basibus induratis) notatae; *folia* alterna, simplicia, indivisa, estipulata, penninervia; *radices* fusco-rubrae, materia colorante in aqua, alkoole, imo in oleo solubili.

DC. Prodr. 9. pag. 466. — Juss. Gen. 128 et *Dict. Sc. Nat. 5. pag. 161.—R. Br. Prodr. pag. 492. — Bartl. Ord. Nat. 196.—Kunt. Handb. 414.—Moris Fl. Sard. 3. p. 103. Torn. Fl. Sic. pag. 390.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 836.*

Tribus I. CERINTHEAE.

Flores racemosi vel spicati; *corolla* regularis, fauce nuda; *ovarium* quadriloculare, indivisum; *bacca* vel *drupa* carnosa, indehiscens.

DC. Prodr. 9. pag. 467.--Torn. Fl. Sic. pag. 390.

Genus 1. Cerinthe.

Flores flavi vel purpureo - maculati, in racemos foliaceos, bracteatos, subcymosos dispositi; *calyx* gamosepalus, quinquepartitus, lobis plus minus inaequalibus, foliaceis; *corolla* tubulosa, fauce nuda, praefloratione imbricata; *stamina* in fauce corollae inserta, filamentis brevibus anterisque hastatis, lobis basi divergentibus, subcontortis; *ovarium* ut in ordine; *stylus* tenuis, corollam aequans vel superans; *stigma* emarginatum; *nuculae* duae, ovatae, subosseae, biloculares, saepius dispermae, abortu monospermae, toro adnatae; *semina* parva, exalbuminosa, radicula supera, cotyledonibus carnosis, planiusculis. Herba glaucescens; *folia* radicalia in petiolum attenuata, caulina cordato-ovata et amplexicaulia.

Endl. Gen. Pl. pag. 647. n. 3753. — Reich. Fl. exc. pagina 340.—DC. Prodr. 10. pag. 2. — Lin. Gen. n. 186. — Lam. Ill. 1. tab. 93.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. t. 67. Bert. Fl. It. 2. pag. 318.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 227. Torn. Fl. Sic. pag. 390.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 942.

1. C. aspera.—*Flores* racemosi, racemis terminalibus cauli et ramis, solitariis, simplicibus, brevibus, recurvis, bracteatis, sursum secundifloris; *bracteae* cordato - ovatae, obtusae

cum mucronulo in medio aut vix acutae, distichae, ciliatae, corolla breviores, interdum coeruleo-purpureae; *pedicelli* calloso-punctati, 3-4 lin. longi, demum arcuati; *calyx* pedicello suo multo longior, quinquepartitus, segmentis inaequalibus, elliptico-oblongis, obtusis vel acutis, ciliatis, viridibus vel caeruleo-purpurantibus; *corolla* cyanthiformis, calyce duplo triploque longior, nunc tota flava, nunc externe circa faucem zona purpurea picta, reliqua parte flava, tubo brevisssimo, fauce dilatata, nuda, limbo campanulato-ventricosus, quinquedentatus, dentibus brevissimis, acutis, in anthesi revolutis; *stamina* corollam aequantia vel subexerta, filamentis compressis, basi latioribus, antheris sagittatis, acuminatis, nigrescentibus, conniventibus, appendiculatis, appediculis filiformibus, tortuosis, hirtulis, loculis dorso retrorsum hispidulis; *stylus* corollam aequans vel paulo superans; *stigma* emarginatum; *nuces* duae, grandiusculae, ovoideae, emarginatae, glabrae, griseae, cinereae et maturae nigro - punctate, singulae foetae nuculis duabus semiovoideis, connatis; *caulis* teres, erectus vel adscendens, glaber, a spithama ad sesquipedem longus, simplex vel ramosus; *folia* radicalia et caulina ima spathulata, in petiolum late alatum decurrentia, reliqua sessilia, cordato - amplexicaulia, auriculis convergentibus, intermedia ligulata, suprema ovato-oblonga, omnia obtusa, integerrima vel emarginata, setoso - ciliata, aliquando a basi ad apicem serrulato-ciliata, nunc utrinque nunc in alterutra facie calloso-punctata, scabra, callis subinde pilum ferentibus, plus minus glauca; *radix* fusiformis.

Floret Januario, Aprili, ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa obvia: *Catania, Leucatea, Viagrande, Paternò, Belpasso, Mascalucia, Bronte, Maletto.*

Icon. *Reich. Cent. 8. pag. 16. tab. 740. fig. 983.—Smith Fl. Gr. 2. pag. 59. tab. 170.*

Cerinthe aspera. *Willd. Sp. Pl. 1. par. 2. pag. 772.* — *Roth. Catal. 1. pag. 33.* — *Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 92.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 187.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 319.* — *DC. Prodr. 10. pag. 8.* — *Bert. Fl. It. 2. pag. 319.* — *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 227.* — *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 964.* — *Torn. Fl. Sic. pag. 390.*

—Var. *b.*—Floribus pallidis, foliorum verrucis crebrioribus; *Guss. loc. cit.*—*Torn. loc. cit.*

Floret una cum specie et in iisdem locis. ☉.

Icon. *Clus. Hist. Pl. 2. pag. 167* sub nomine: *Cerinthe quorumdam, major, flavo flore.*

Nomina vulgaria: *Cannateddi, Sucameli.*

2. C. maculata.—*Flores* grandiusculi, flavi et maculis purpureis, latis picti, primo erecti et dein nutantes, racemosi, racemis saepe in fructu pedalibus; *pedicelli* pollicares et etiam ultra longi, arcuati, basi bracteati, bracteis foliis conformibus, subciliatis; *calyx* quinquepartitus, laciniis valde inaequalibus, majoribus ovatis minoribusque oblongis; *corolla* campanulata, quinquifida, laciniis erectis, acutis, in proanthesi conniventibus, numquam reflexis; *stamina* antheris laevibus, basi purpurascentibus, appendiculatis; *ovarium, stylus* et *stigma* ut in genere; *nuculae* grandiusculae, emarginatae, ovatae, levissimae, nitidulae, albidae et maculis nigris notatae; *semina* praecedentis; *caules* decumbentes, adscendentes vel erecti, caespitosi, solitarii, teretes vel subangulosi, glabri, albido-glauci vel cum aliqua rubedine, uni-bipedales et ultra longi, ramosi; *folia* interrigerrima, radicalia oblonga, in petiolum alatum decurrentia, caulina amplexicaulia, cordato-ovata et oblonga, auriculis incumbentibus; *radix* perennans, alba, parce fibrillosa.

Floret a Majo ad Aestatem. ♃.

Aetnae, in herbosis pedemontanae regionis: *Catania, Misterbianco, Motta S. Anastasia, Paternò, Belpasso, Adernò, Viagrande, Valverde, Linera, Acicatena, Acireale.*

Icon. *Reich. Cent. 4. f. 482.*

Cerinthe maculata. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 170.* – *Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 8. et 711.*—*Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 227* et *Prodr. 1. pag. 224.* — *All. Fl. Ped. 1. pagina 51.* — *Bert. Fl. It. 2. pag. 322.* — *DC. Prodr. 10. pag. 3.* — *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. p. 944. Torn. Fl. Sic. pag. 391.*

Cerinthe minor. Ucria *H. Pan. pag. 83.* — *Ten. Fl. Nap. 3. pag. 187.*

Cerinthe minor var. *β. Lin. Sp. Pl. ed. 2. pag. 196.*

Cerinthe alpina. *Kit.* in *Schult. Fl. Austr. Hausm. Fl. Tir. pag. 608.*—*Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 483.*

Cerinthe maculata var. *β. Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 945.*

Cerinthe longiflora. *Viv. App. Alt. ad. Fl. Cors. Prodr. pag. 3.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 132.*

Cerinthe tenuiflora. *Bert. op. cit. pag. 325.—DC. Prodr. cit. pag. 4.*

Nomen vulgare: *Sucameli.*

Herba tenera vescendo apta. Apes vero praediligunt flores omnium specierum Cerintharum.

Tribus II. CYNOGLOSSEAE.

Corolla regularis, fornicibus, ante lobos sitis, donata vel rarius nuda; *nuculae* quatuor distinctae, echinatae vel alatae, gynobasi adhaerentes; *semina* lateralia vel pendentia, radicula supera.

DC. Prodr. 9. pag. 467 et *10. pag. 117. — Endl. Gen. Pl. pag. 650* ex parte.—*Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 839.—Torn. Fl. Sic. pag. 391.*

Genus 1. Cynoglossum.

Flores parvi, regulares, coerulei, purpurei, albi, racemosi, racemis terminalibus, nudis vel bracteatis; *calyx* gamosepalus, liber, quinquepartitus, in fructu patens; *corolla* infundibiliformis, tubo brevi, recto, limbo quinquilobo, fauce clausa squamulis quinque, convexis; *stamina* quinque, inclusa vel exerta, filamentis subulatis anterisque subrontundis, bilocularibus, incumbentibus; *ovarium* quatriloculare; *stylus* terminalis, apice bi-dichotomo, raro nullo; *stigma* integrum vel emarginatum; *nuculae* quatuor, basi imperforatae, receptaculo columnari affixae, subrotundae, convexae vel depressae, non marginatae, echinato-glochidatae; *semina* exalbuminosa. Plantae herbaceae, raro suffruticosae, molliter pubescentes, odore ingrato narcotico praeditae; *caulis* erectus vel adscendens; *folia* alterna, integra aut vix subdentata, basi longe petiolata; *bracteae* nullae vel breves in racemo.

Endl. Gen. Pl. pag. 650. n. 3784. — Lin. Gen. n. 183. R. Br. Prodr. 495. — DC. Prodr. 10. pag. 146. — Lam. Ill. 1. tab. 92.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 323. tab. 67.—Bert. Fl. It. 2. pag. 296. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 222. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 841.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 110. — Torn. Fl. Sic. pag. 391.

1. C. lanceolatum.—*Flores* minuti, coerulei, racemosi, pedicellati; *pedicelli* breves, hirsuti, cinerei, bracteati; *calyx* hirsutus, quinquepartitus, cinerescens, pedicello longior, laciniis in fructu accrescentibus, lineari-acutatis; *corolla* coerulea, quinquiloba, lobis integris, rotundatis, laciniis calycinis longioribus; *stamina* inclusa; *ovarium, stylus* et *stigma* ut in genere; *nuculae* ovato-depressae, strigoso-asperate, glochidiatae; *caulis* erectus, 8-10 pollices longus, angulatus, hirtus, superne incanus et alterne ramosus, inferne villis erectis cinereisve sparsus; *folia* lanceolata, utrinque attenuata, sessilia, superiora 4-5 lin. longa et 2 lata, inferiora 8-10 lin. longa et 2 1/2 lata, omnia villosa; *radix* simplex, parce ramosa, alba. Planta pusilla.

Floret Majo, Junio. ⊙.

Aetnae, in arenosis vulcanicis pedemontanae regionis: *Misterbianco, Ognina.* Rara.

Icon. Nulla.

Cynoglossum lanceolatum. *Forsk. Descript. pag. 41. — DC. Prodr. 10. pag. 155.—Torn. Fl. Sic. pag. 391.*

Nomen vulgare: *Linguicedda di Cani.*

2. C. appenninum. — *Flores* parvi, primo rubidi, dein purpureo-coerulei, racemosi, racemis terminalibus cauli et ramis, brevibus, florentibus compactis, recurvis et simul sumptis nunc globum nunc paniculam formantibus, dein rectis laxisve; *pedicelli* inferiores caeteris longiores, omnes in fructu erecti, una cum calyce villoso-lanati; *calyx* quinquepartitus, laciniis lanceolato-linearibus vel linearibus, acutis, intus glabris extusve pubescenti-villosis; *corolla* calyce longior, glabra, limbo quinquifido, laciniis oblongis, angustis, obtusis, erecto-patulis, tubo longioribus; *stamina* exerta; *stylus* calyce longior, filiformis; *stigma* ut in genere; *nuces* mediocris

magnitudinis, calathiformes, undique minute echinulatae sed minus in parte concava, subulis brevissimis, apice glochidiatis, maturae rufescentes; *caules* 3-4-pedales, diametro pollicari-sesquipollicares, fistulosi, basi simplices, superne ob paniculae ramos graciles elongatos axillares simplices vel bifidos pyramidato-paniculati, striati, angulati, crassi, erecti, saepe rubentes; *folia* radicalia ovato-oblonga, utrinque angustata, acuta, longe petiolata, caulina anguste lanceolata, sessilia, longa, acuta vel obtusiuscula, numerosa, sparsa; *radix* fusiformi-ramosa, crassa, longa. Species molliter cinereo-villosa et virens ac inter omnes alias hujus generis maxima.

Floret Majo, Junio. ②.

Aetnae, frequentissima in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Acireale, Mascalucia, Nicolosi, Belpasso, Paternò, Adernò, Bronte, Maletto, Linguaglossa, Randazzo, Giarre, Riposto.*

Icon. *Moris. Ox. sect. 11. tab. 30. fig. 3.* sub nomine: *Cynoglossum sylvaticum, rubente caule. — Columm. Ecphr. 1. tab. 170.* sub nomine: *Cynoglossa montana, maxima, frigidarum regionum.*

Cynoglossum appenninum. *Lin. Sp. Pl. pag. 193.—Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 118. — Savi Bot. Etr. 4. pag. 129.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 93. — Ten. Fl. Nap. 3. pag. 182. — Ucria H. Pan. pag. 82. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 224. — Bert. Fl. It. 2. pag. 306. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 492. — Torn. Fl. Sic. pag. 391.*

Solenanthus appenninus. *Fisch. Mey. in Bull. Soc. Nat. Mosc. 1838 pag. 306.—Caruel Prodr. Fl. Tosc. pag. 468. Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 840.*

Nomen vulgare: *Lingua di Cani.*

3. **C. pictum.** — *Flores* grandiusculi, racemosi, racemo terminali cauli conjugato cum vel sine flore alari, racemis ramealibus simplicibus, omnibus nudis, albido-villosis; *pedicelli* inferiores calyce longiores, in flore erecti et in fructu cernui; *calyx* quinquepartitus, laciniis ovato-oblongis, obtusis vel acutiusculis, albido-tomentosis, in fructu insigniter auctis; *corolla* calycem aequans vel quidquam superans, nubiis rosea vel rubida, in anthesi pallide coerulea, in utroque statu discolor a venis saturatius coloratis, queis limbus est reti-

culatus; fornicibus faucis atro-rubris vel purpureis, puberulis; *stamina* inclusa; *stylus* pyramidatus, crassus; *stigma* emarginatum, nucibus inferius; *nuces* convexo-depressae, undique aculeis conicis, brevibus, apice glochidiatis echinatae, maturae flavidae; *caulis* erectus, inferne subangulatus, 1-3-pedalis, albido - pubescens, villis in parte inferiore deflexis, saepe plures ex eadem radice; *folia* inferiora oblongo-lanceolata, petiolata, obtusa, caetera lanceolata, sessilia, acuta vel obtusa et mucronulata, basi cordato - amplexicaulia; omnia molliter albido - tomentosa, raro scabriuscula; *radix* praecedentium. Planta confricata odorem nauseosum effundens.

Floret Junio, Julio, Augusto. ②.

Aetnae, in saxosis vulcanicis et in arenosis sterilibus pedemontanae et nemorosae regionis frequens: *Catania, Battiati, Viagrande, Pedara, Milo, Nicolosi, Randazzo, Bronte, Adernò, Paternò.*

Icon. *Clus. Hist. Pl. lib. V. pag. 162* sub nomine: *Cynoglossum creticum II.*

Cynoglossum pictum. *Willd. Sp. Pl. 1. par. 2. pag. 761. Savi Bot. Etr. 4. pag. 129.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 93.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 181.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 222. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 491. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 112.—Torn. Fl. Sic. pag. 391.*

Cynoglossum creticum. *Vill. Hist. pl. Dauph. 2. pag. 457. All. Auct. pag. 4.—Ard. Fl. Alpes-mar. p. 269.— Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 832.*

Nomen vulgare: *Lingua di Cani.*

4. **C. clandestinum.** — *Flores* parvi, racemosi, racemis terminalibus cauli et ramis, solitariis, simplicibus, fulvis et adpresse sericeis, initio brevibus, densis, recurvis, dein longioribus, rectis, laxis nudisve; *pedicelli* inferiores reliquis longiores, omnes in fructu erecto-patuli; *calyx* grandiusculus, quinquepartitus, laciniis oblongis, obtusis, fulve et adpresse sericeis, fructifer quidquam auctus; *corolla* calycem aequans aut vix superans, violacea, segmentis obtusis, apice albo-barbatis; *stamina* inclusa, fornicibus tecta; *stylus* pyramidatus, crassus, superne attenuatus; *stigma* emarginatum, crassiusculum; *nuculae* quatuor, grandes, obovatae, convexo-depressae, creberrimae, subulis brevibus, apice glochidiatis echinatae, maturae flavescentes; *caulis* erectus, molliter albo - villosus,

pedali-sesquipedalis, superne ramosus, ramis paniculatis, uno alterove folio parvo instructis; *folia* ima angusta, lanceolata, petiolata, obtusa vel acuta, reliqua lanceolato-linearia, acutiuscula, sessilia, omnia molliter albo-villosa; *radix* fusiformis, subinde ramosa et fibrillosa.

Floret Junio, Julio. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontona et etiam in nemorosa: *Catania, Misterbianco, S. Giovanni Galermo, Battiati, Randazzo, Maletto, Nicolosi.*

Icon. *Desf. Fl. Atl. 1. pag. 159. tab. 42.*

Cynoglossum clandestinum. *Pers. Syn. Pl. 1. pag. 159.—Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 77* et *760. — Spr. Syst. Veg. 1. pag. 564.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 182.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 223.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 113. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 491.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 853.—Bert. Fl. It. 2. pag. 301. Torn. Fl. Sic. pag. 392.*

Cynoglossum tomentosum. *Lehm. Pl. et Fam. Asp. 1. pag. 144.*

5. **C. officinale.**—*Flores* parvi, racemosi, racemis simplicibus, in parte superiore caulis coadunatis et simul sumptis paniculam efficientibus, pedunculatis, albido - villosis, nudis vel bracteatis, primo brevibus et cernuis dein longioribus rectisve; *pedicelli* calyci longitudine aequales vel longiores, in fructu patenti-recurvi; *bractea*, ubi adest, lanceolata; *calyx* albido-villosus, quinquepartitus, laciniis oblongo-lanceolatis vel lanceolato-linearibus, acutis vel obtusis, in flore erectis, in fructu auctis, stellatim patentibus vel retroflexis; *corolla* parva, nubilis rubida, in anthesi intense purpureo-coerulea, semper concolor etiam in venis, quibus limbus scatet; fauce clausa fornicibus quinque; *stamina* inclusa, filamentis brevibus antherisque viridi - luteolis, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* praecedentis; *stylus* pyramidato-subulatus, 1 $\frac{1}{2}$-2 lin. longus; *nuces* convexo-depressae, aculeis conicis, brevibus, apice glochidiatis echinatae, maturae flavidae; *caulis* erectus vel adscendens, tereti - angulatus, sulcatus, molliter albo-villosus, simplex vel superne ramosus, a spithama ad duos pedes longus; *folia* inferiora ovato-lanceolata vel lanceolata, utrinque angustata, acuta, longe petiolata, caetera lanceolata, acuminata, sessilia, basi nunc angustata, nunc

paulo dilatata et amplexicaulia, omnia molliter albido-villosa, interdum in pagina superiore scabriuscula, subtus pallidiora, uninervia et venosa, venis sursum arcuatis, saepe confluentibus ut folia subtrinervia videantur; *radix* praecedentium. Planta valde polymorpha in caule et folio. Confricata nauscose foetens aut aliquando inodora.

Floret Junio, Julio, Augusto. ②.

Aetnae, frequens in regione pedemontana et etiam in nemorosa: *Nicolosi, Pedara, Milo, Acireale, Adernò, Bronte, Maletto.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 46. tab. 78. — Smith Engl. Fl. 1. pag. 260.—Lam. Ill. 1. tab. 92. fig. 1.*

Cynoglossum officinale. *Lin. Sp. Pl. pag. 192. — All. Fl. Ped. 1. pag. 49.—Bert. Fl. It. 2. pag. 297. — DC. Prodr. 10. pag. 146.*

— Var. *b.* nebrodense.—*Caulis* elatus, pubescenti-pilosus, superne ramosus; *folia* pilis sparsa, basi tuberculata, hispidula.

Cynoglossum nebrodense. *Guss. Syn. cit. pag. 222.—Torn. Fl. Sic. pag. 392.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 848.—Ces. Pass. Gib. Fl. Ital. Comp. pag. 380. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 492.*

Cynoglossum officinale var. *β. Bert. Fl. It. 2. pag. 298.*

Nomina vulgaria: *Lingua di Cani, Cinoglossu.*

Herba a veteribus hypnotica et nonnhil adstringens habita, nunc vix venit in usu in aliquot praeparatis et compositis.

6. **C. cheirifolium.**—*Flores* parvi, racemosi, racemis simplicibus, solitariis, terminalibus cauli et ramis, brevibus, initio densis, recurvis, dein laxioribus, rectis, bracteatis; *pedicelli* inaequales, in fructo patenti-recurvuli; *calyx* quinquepartitus, laciniis lanceolatis, acutis, una cum pedicellis albo-tomentosus; *corolla* glabra, calyce longior, nubilis rosea, deinde purpureo-coerulea, limbo tubo crasso brevior; *stamina* inclusa; *stylus* longiusculus, inferne crassior, pyramidato-tetragonus; *stigma* crassiusculum, emarginatum; *nuces* mediocris magnitudinis, obovatae, dorso concavo-depressae, echinatae subulis brevibus, crassis, apice glochidiatis, rufo-flavidis, in cavo dorso rarioribus; *caulis* erectus, tereti-angu-

latus, a duobus tribusque pollicibus ad spithamam longus, simplex vel superne parce ramosus, tomentosus, tomento albo-argenteo; *folia* ima lanceolata vel oblongo-lanceolata, longe petiolata, interdum caulem superantia, reliqua lanceolata, sessilia, utraque obtusa vel obtusiuscula, tomento denso, albo-argenteo tecta; *radix* lignosa, fusiformis, subinde ramosa.

Floret Aprili, Majo. ②.

Aetnae, in vulcanicis aridis pedemontanae regionis: *Catania, Villascabrosa, Motta S. Anastasia, S. Giovanni Galermo, Battiati.*

Icon. *Clus. Hist. 2. pag. 162* sub nomine: *Cynoglossum creticum I.* — *Columh. Ecphr. pag. 171* sub nomine: *Cynoglossa apula.*—*Reich. Cent. 8. pag. 32. tab. 781. fig. 1050. 1051.*

Cynoglossum cheirifolium. *Lin. Sp. Pl. pag. 193.* — *All. Fl. Ped. 1. pag. 50.* — *Guss. Pl. rar. pag. 84* et *Syn. Fl. Sic. 1. pag. 225.*—*Ten. Fl. Nap. 3. pag. 184.* — *Bert. Fl. It. 2. pag. 302.* — *DC. Prodr. 10. pag. 154.* — *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 845.*—*Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 492.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 392.*

Nomen vulgare: *Lingua di Cani.*

Genus 2. Myosotis

Flores parvi, coerulei, albi, lutei, racemosi, racemis terminalibus, simplicibus vel conjugatis, totis nudis vel superne tantum, saepe secundifloris; *pedicelli* in fructu erecti vel deflexo-patuli; *calyx* quinquepartitus; *corolla* hypogyna, hypocraterimorpha, tubo brevi vel calyce longiore, fauce fornicibus clausa, limbo quinquepartito, obtuso; *stamina* quinque, tubo corollino inserta et inclusa, filamentis albis antherisque peltatis; *ovarium* quadrilobum; *stylus* simplex; *stigma* capitatum; *nuces* quatuor, distinctae, laeves vel granulatae, rugulosae; *semina* antice carinata, supra convexa. Plantae annuae, biennes, perennes vel suffruticosae; *caulis* teres, erectus; *folia* simplicia, sparsa, oblonga vel lanceolata, saepe obtusa.

Endl. Gen. Pl. pag. 649. n. 3772.—*Lin. Gen. pag. 73.*—*Juss. Gen. 131.*—*Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 328. tab. 68.*—*Smith Engl. Fl. 1. pag. 248.*—*Lam. Ill. 1. tab.*

91. — Bert. Fl. It. 2. pag. 255. — DC. Prodr. 10. pag. 104. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 213. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 863. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 113.—Torn. Fl. Sic. pag. 392.

I. M. pusilla.—*Flores* minuti, racemosi, racemis simplicibus, terminalibus cauli ramisque, inferne bracteatis, primo brevibus, densis, scorpioideis, dein elongatis, rectis, laxioribus flexuosisve; *pedicelli* hirsuti, apice crassi, inaequales, in fructu patuli vel deflexo-patuli; *calyx* quinquifidus, laciniis linearibus, hirsutus, pilis rectis, inferioribus adpressis, superioribus patulis, in fructu campanulatus, hians; *corolla* minuta, plerumque tota alba, subinde in limbo ex albo pallide coerulea vel etiam coerulea et tunc nubilis rosea, squamis faucis albis, tubo calyci aequali vel paulo breviore, limbo concavo; *genitalia* generis; *nuculae* obtusiusculae, maturae albo-stramineae, caeterum glaberrimae, nitidaee, postice convexae, antice carinatae, areola basilari notatae; *semina* parva, convexa et dorso carinata; *caulis* caespitosus, teres, passim flexuosus, hirsutus, simplex vel superne parce alterneque ramosus, a pollice dimidio ad spithamam longi; *folia* inferiora parva, spathulata, obtusa, petiolata, superiora lanceolata, sessilia, obtusiuscula, omnia integerrima, hirsuta; *radix* simplex vel subramosa, fibrillosa, alba.

Floret Aprili, Majo. ☉.

Aetnae, in saxosis et in arenosis vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis: *Canalicchio, Nicolosi, Monti Rossi, Monti sopra Caselle, Milo, Bronte.*

Icon. *Moris Fl. Sard. 3. pag. 115. tab. 96.* Optima. — *Loisl. Deslong. Not. pag. 36. tab. 1.* Non bona.

Mysotis pusilla. *Loisl. loc. cit. — DC. Prodr. 10. pag. 106.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 115.—Bert. Fl. It. 2. pag. 265. — Duby Bot. Gall. ed. 2. tom. 1. pag. 335. — Guss. Suppl. ad. Prodr. Fl. Sic. pag. 51.- Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 867.*

Myosotis collina var. *Wallr. Sch. Crit. p. 73.*

Nomen vulgare: *Non ti scurdari di me.*

2. **M. hispida.**—*Flores* parvi, racemosi, racemis terminalibus cauli et ramis, simplicibus vel conjugatis, primo brevibus, scorpioideis, dein elongatis, rectiusculis laxisve; *pedicelli* inaequales, in anthesi erecti et in fructu semper deflexo-patuli; *calyx* quinquifidus, laciniis acutis, in fructu maturo hiantibus, una cum pedicellis pilosus, pilis inferioribus patentibus et apice uncinatis, pilis laciniarum strictis et totis rectis; *corolla* parva, limbo concavo, longitudine tubi, nubili roseo, in anthesi coelestino, circa faucem albido vel rubido, squamis faucis luteis, aliquando tota alba; *genitalia* generis; *nuculae* parvae, glabrae, acutae; *caulis* a basi ramosus, saepius adscendens, hispido-villosus, villis patulis, albis; *folia* oblongo-obtusa, lineria, margine sparse denticulato, inferne breviter petiolata, superne sessilia, alterna, villoso-hispida, villis erectis, albis; *radix* simplex, fibrosa, fibrillis nigris elongatisque.

Floret Aprili, Majo. ☉.

Aetnae, in humidis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Battiati, Nicolosi, Milo, Zaffarana.*

Icon. *Smith. Engl. Bot. 36. tab. 2558* et *Fl. Dan. 13. tab. 2284.*

Mysotis hispida. *Schlech. Mag. Nat. Ber. 8. pag. 229. — DC. Prodr. 10. pag. 108. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 791.* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 219.—Moris Fl. Sard. 3 pag. 117.—Fl. Dan. loc. cit.—Torn. Fl. Sic. pag. 392.*

Mysotis arvensis. *Bert. Fl. It. 2. pag. 261.—Smith Engl. Fl. 1. pag. 253. — Parl. Fl. It. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 872.*

Mysotis collina. *Reich.* in *Sturm. Deuts. Fl. 1. abth. 32.*

Mysotis scorpioides arvensis. *Bull. Herb. tab. 355.*

— Var. albiflora.—*Racemi* valde elongati; *pedicelli* erecti, tenues; *calyx* parvulus; *corolla* alba; *caulis* longior quam in specie; *folia* latiora et longiora.

Aetnae, una cum specie.

Mysotis hispida var. albiflora. *Tin.* in *Guss. Syn. cit. 2. pag. 791.*

Mysotis collina. *Guss. Syn. cit. 1. pag. 213. — Torn. loc. cit.*

3. **M. sylvatica.**—*Flores* parvi vel grandiusculi, primo rosei, dein coerulei, circa faucem albidi vel rubidi et fornici-

bus luteis, aliquando toti albi, racemosi, racemo terminali cauli et ramis, modo simplici, modo conjugato, initio brevi, recurvato-scorpioideo, postea elongato, recto aut vix apice recurvo, laxifloro, caeterum secundifloro, nudo; *scapus* elongatus, molliter villosus, pilis erecto-patulis; *pedicelli* nunc flore breviores, nunc sesquilongiores vel duplo longiores, in fructu semper deflexo-patuli; *calyx* campanulatus praesertim in fructu, quinquefidus, laciniis saepe aequalibus, lanceolato-linearibus, acutis, fructu immaturo conniventibus, fructu perfecto hiantibus, totus hirsutus, pilis tubi, seu inferioribus, patentibus, apice incurvis sive uncinatis, pilis laciniarum strictls et totis rectis; *corolla* plerumqus parva, in umbrosis sylvarnm grandior, limbo concaviusculo, longitudine tubi, nubili roseo, in anthesi coloris coelestini, circa faucem albido vel rubido, fornicibus luteis, aliquando tata corolla alba, laciniis obtusis aut leviter retusis; *genitalia* in tubum inclusa et fornicibus tecta; *nuculae* glabrae, acutae, lucidae; *caulis* teres, erectus vel adscendens, spithamali-sesquipedalis, alterne ramosus, subinde simplex, hirsutus, pilis albis patentibusque; radicalia et ima spathulata, obtusa, petiolata, caulina sessilia, lanceolata, superiora acuta, omnia integerrima, uninervia, apice callosa, villosa, villis albis; *radix* simplex vel ramosa, obliqua, lateraliter fibrillosa.

Floret Aprili, Majo. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, S. Giovanni La Punta, Pedara, Nicolosi, Milo, Zaffarana.*

Icon. *Sturm. Fl. Germ. p. 1. tab. 6.—Ehr. in Spr. Syst. Veg. 1. pag. 557.—Fl. Dan. 383.*

Mysotis sylvatica. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 213. — Smith Engl. Fl. 1. pag. 251.—Lehm. Asp. pag. 85.—Torn. Fl. Sic. pag. 392.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 488. DC. Prodr. 10. pag. 107.* cum synonimis allatis.

Mysotis scorpioides. *Ucria H. Pan. pag. 80. — Desf. Fl. Atl. 1. pag. 153.*

4. **M. litospermifolia.** — *Flores* grandiusculi, racemosi, racemis terminalibus cauli et ramis, simplicibus vel conjugatis, nudis, secundifloris, initio brevibus, densis, recurvato-scorpioideis, postea longioribus, rectis laxisve; *scapus* bi-tripollicaris, villosus; *pedicelli* lineares, primo erecti, dein patentes; *calyx* quinquepartitus, laciniis ut plurimum subinaequalibus,

lanceolato-linearibus, hirsutus, totus acutis, pilis patulis vel omnibus rectis vel inferioribus incurvis aut etiam subhamatis; in fructu campanulatus, hians; *corolla* in genere grandis, limbo corollae nubilis roseo, in anthesi dense et pulchre azureo, circa faucem albo, caeterum plano, laciniis obtusis vel emarginatis; fornicibus aut albis aut luteis; tubo limbo brevior; *genitalia* generis; *nuculae* fuscae, glaberrimae, nitidae; *caulis* brevis, decumbens vel adscendens vel erectus, teres vel obscure angulatus, hirsutus, pilis patentibus, simplex vel alterne ramosus, pollicari-sesquipedalis; *folia* inferiora oblongo-spathulata, obtusa, longe petiolata, caulina lanceolata, sessilia, suprema acuta, omnia hirsuta, integerrima, trinervia, nervis lateralibus foliorum grandiorum usque ad apicem excurrentibus, eisdem nervis foliorum breviorum inferne praecipue visibilibus; *radix* lignosa, transversa, ut plurimum repens, fibris multis, descendentibus vestita, nigricans.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in regione nemorosa: *Nicolosi, Milo, Maletto.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 313* et *Bibl. Pan. 2. pag. 245* sub nomine: *Echium scorpioides, montanum, latiori folio, flore coeruleo.* — *Smith Engl. Bot. 36. tab. 2559* sub nomine: *Myosotis rupicola.*

Myosotis litospermifolia. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 213. Sturm. Deuts. Fl. 1. abtheil. 42 heft.* — *Reich. Fl. Germ. exc. 2. pag. 341.—Torn. Fl. Sic. pag. 393.*

Myosotis alpestris. *Willd. Enum. 1. pag. 175.* — *Smith Engl. Fl. 1. pag. 252.—Bert. Fl. It. 2. pag. 258.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 488.*

Myosotis sylvatica var. 1. altior. *DC. Prodr. 10. p. 108.*

5. **M. palustris.**—*Flores* grandiusculi, racemosi, racemo terminali cauli et ramis, simplici vel conjugato, nudo, initio brevi, apice recurvo, mox elongato, recto vel fere recto, laxifloro; *calyx* campanulatus, obtuse, laxe breviterque quinquedentatus, adpresse pilosus, hians; *corolla* hypocrateriformis, tubo longitudine calycis, limbo plano, ante floris explicationem roseo, postea coloris laete cyanei, fauce aurea, subinde albo, segmentis obtusis, integris vel emarginatis; *stamina* generis; *stylus* tubo corollino brevior, inclusus; *stigma* capitatum, umbilicatum; *nuculae* maturae glaberrimae, nigrae, nitidae; *caulis* crassiusculus, tereti-angulatus, decumbens, ad-

scendens vel erectus, alterne ramosus, etiam sesquipedalis, nunc glabriusculus, nunc hirsutus, pilis patentibus; *folia* inferiora oblonga, obtusa, in petiolum brevem attenuata, caeterum sessilia, oblongo-lanceolata vel lanceolata, obtusa vel acutiuscula, omnia tenuia, trinervia, glabriuscula vel pilis adpressis plus minus adspersa; *radix* longe repens, fibris nigrescentibus plus minus elongatis vestita.

Floret ab aprili ad Septembrem. ♃.

Aetnae, in regione nemorosa et pedemontana: *Milo*, *Nicolosi*, *Pedara*.

Icon. *Sturm. Fl. Germ. 1. fasc. 5.—Smith Engl. Bot. 28. tab. 1973. fig. 1.*

Myosotis palustris. *Spr. Syst. Veg. 1. pag. 557. — Roth. Fl. Germ. 1. pag. 87 et 2. p. 221.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 172* et *Syll. pag. 79.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 214.— Torn. Fl. Sic. pag. 393.—Bert. Fl. It. 2. pag. 256.—DC. Prodr. 10. pag. 105.—Parl. Fl. It. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 864.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 487.*

Myosotis perennis. *Moench Hass. 154.*

Myosotis scorpioides var. β. palustris. *Lin. Sp. Pl. p. 188.*

Tribus III. ANCHUSEAE

Flores regulares; *corolla* quinquelobata, fornicibus sub medio loborum instructa; *nuculae* quatuor, distinctae, uniloculares, supra basim circumscissae et quasi perforatae, toro affixae, a gynobasi vel stylo liberae.

DC. Prodr. 10. pag. 27.—Meisn. Gen. pag. 189.—Endl. Gen. Pl. pag. 647.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 876.—Torn. Fl. Sic. pag. 393.

Genus 1. Borrago

Flores regulares, laxe racemosi et subsecundi, scapo et pedicellis strigoso-hispidis; *calyx* quinquepartitus, lobis lineari-lanceolatis, acutis; *corolla* rotata vel subcampanulata, coerulea, tubo nullo vel brevi, lobis ovalibus vel lanceolatis,

acutis, plus minus patulis, fauce squamulis quinque emarginatis, staminibus alternis, coronata; *stamina* filamentis crassis, brevibus, plus minus concavis, ad latus externum superne in processum obtusum prodructis, antheris erectis, elongatis, subtetragonis, mucronatis, filamento longioribus, conniventibus, ac dorso appendiculatis, appendice cartilaginea, oblonga, erecta; *ovarium* quadrilobum; *stylus* filiformis; *stigma* capitatum; *nuculae* distinctae, basi excavata et margine tumido cinta, receptaculo insertae, maturae nigricantes, strophyolo albo, compressae, rugosae, muricatae, rarius breves. Herbae hirsutae, hispidae; *folia* lanceolata, ovata, oblonga, cordata.

Endl. Gen. Pl. pag. 650. n. 3778.—DC. Prod. 10. pag. 34.—Lin. Gen. n. 188.—Bert. Fl. It. 2. pag. 329.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 229.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 105 et *135.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 882.—Torn. Fl. Sic. pag. 393.*

I. B. officinalis.—*Flores* regulares, racemosi, racemis solitariis, terminalibus cauli et ramis, pedunculatis, conjugatis, racemulis partialibus divaricatis, deorsum distiche secundifloris, bracteatis, bracteis sursum distiche secundis, lanceolatis, acuminatis, hispidis, ciliatis; *pedicelli* crassiusculi, calyce longiores, semper nutantes; *calyx* quinquepartitus, laciniis lanceolato-linearibus, acutis, alternantibus cum segmentis corollinis, in anthesi patentissimis, in fructu auctis, campaniformi-conniventibus; *corolla* rotata, laete coerulea, subinde rosea vel alba, longitudine calycis, limbo stellatim patente, segmentis ovatis, acutis; squamae faucis fornicatae, ovatae, emarginatae, albae, interdum basi coeruleae, glabrae, stamina circumdantes eisque multo breviores; *stamina* filamentis brevissimis, externe cornu violaceo vel coèruleo-violaceo, brevi, glabro appendiculatis, antheris extus et praecipue lateribus atris, loculis facie dehiscentibus; *stylus* staminibus brevior, ex albido virens; *stigma* simplex, hirtulum; *nuces* tuberculatae, maturae purpureo-maculatae; *caulis* erectus, teres vel tereti-angulatus, fistulosus, crassus, spithamali-bipedalis, ramosus, ramis alternis, patenti - divaricatis, hispidus, strigis e tuberculo ortis, patentibus, cito pungentibus; *folia* ima ovata, petiolata et in petiolo anguste alata;

media petiolo latius alato et basi dilatato in duas auriculas rotundatas, suffulta; superiora ovato-oblonga, sessilia, basi subinaequalia et uno latere semidecurrentia; omnia more caulis hirsuta, strigis e tuberculo ortis, margine denticulata vel integra, subundulata, subtus alterne multinervia, reticulato-venosa, pallidiora; *radix* fusiformis vel ramosa, longa, alba, lateraliter parce fibrillosa.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, frequentissima in regione pedemontana et etiam in nemorosa: *Catania, Paternò, Mascalucia, Pedara, Nicolosi, Bronte, Maletto, Randazzo, Linguaglossa.*

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 94. fig. 1. — Sturm. Fl. Germ. p. 1. fig. 8. — Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 45. tab. 77. — Smith Engl. Bot. 1. tab. 36.*

Borrago officinalis. *Lin. Sp. Pl. pag. 197. — Smith loc. cit.* et *Engl. Fl. 1. pag. 264.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 229.—Bert. Fl. It. 2. pag. 330.—Reich. Fl. Germ. exc. 2. pag. 346.—Savi Fl. Pis. 1. pag. 210. — Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 94.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 189.—Desf. Fl. Atl. 1. pag. 162.—DC. Prodr. 10. pag. 35.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 883. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 489.—Moris Fl. Sard. 3. p. 135.*

Nomen vulgare: *Urrania.*

Herba refrigeran et resolvens. Flores praestant etiam in acetariis.

Genus 2. Symphytum

Flores regulares, racemosi, racemis conjugatis, initio recurvis, ebracteatis; *calyx* quinquepartitus vel quinquedentatus; *corolla* cylindrico-campanulata, hypogyna, calycem superans, limbo quinquedentato, tubo crasso, fauce clausa fornicibus quinque subulatis, in conum conniventibus; *stamina* quinque fornicibus alterna, filamentis brevissimis antherisque sagittatis; *ovarium* quadrilobum; *stylus* simplex; *stigma* obtusum; *nuces* quatuor, distinctae, ovatae, rugosae, basi perforatae, annnulo cinctae, receptaculo affixe. Herbae perennes; *folia* alterna, sessilia vel petiolata, superiora lanceolata,

linearia vel decurrentia, inferiora saepius ovata; *radices* fasciculatae, tuberosae.

Endl. Gen. Pl. pag. 649. n. 3771.—DC. Prodr. 10. pag. 36. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 325. tab. 67.— Lin. Gen. 185.—Lam. Ill. tab. 93. — Bert. Fl. It. 2. pag. 313. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 225. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 877. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 134.—Torn. Fl. Sic. pag. 394.

I. S. Zeyheri.—*Flores* regulares, racemosi, racemis terminalibus, geminatis brevibusque; *pedunculi* 3-6 lin. longi; *calyx* profunde quinquifidus, laciniis lanceolatis, carinatis, subaequalibus; *corolla* generis, calyce multo longior, tubo campanulato, albido, 1-4 lin. longo, limbo pallide sulphureo, dentato, dentibus obtusiusculis, erectis vel recurvis; *stamina* filamentis teretiusculis, brevissimis, antheris sagittatis, lobis obtusis; *stylus* filiformis, glaber, undique teres; *stigma* et *nuculae* generis; *caulis* erectus vel subflexuosus, teres vel subangulatus, simplex vel raro ramosus, striatus, hirsutus, scaber, spithamali-pedalis; *folia* ovata vel oblonga, basi saepe inaequalia, acuta vel acuminata, integerrima, birsuta, scabra, uninervia, reticulato-venosa, virentia, subtus pallidiora, ima petiolata, petiolo alato, interdum subcordata, caulina brevi tractu semidecurrentia; *radix* repens, aucta uno alterove tubere adnato, carnoso, polymorpho, scilicet nunc subrotundo, nunc oblongo, nunc irregulariter tuberculoso.

Floret Aprili, Majo. ♃.

Aetnae, in regione nemorosa et pedemontana ad sepes: *Nicolosi, Zaffarana, Maletto, Catania, Battiati.*

Icon. *Reich. Fl. Germ. 18. tab. 104. fig. 2.*

Symphytum Zeyheri. *Schimp.* in *Flora 1829 n. 7* et in *Feruss. Bull. Juin. 1830. pag. 443. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 226* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 218. — Torn. Fl. Sic. pag. 394.*

Symphytum bulbosum. *DC. Prodr. 10. pag. 38.—Arcang. Comp. della Fl. Itat. pag. 491.*

Symphytum filipendulum. *Bisch.* in *Flora 1826. pag. 562.*

Symphytum Clusii. *Gmel. Fl. Bad. 4. pag. 144.*

Symphytum punctatum. *Gaud. Fl. Helv. 2. pag. 41.*

Symphytum tuberosum. *Ucria H. Pan. pag. 83.* non *Lin. Bert. Fl. It. 2. pag. 316.*

Symphytum tuberosum var. β. Clusii. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 880.*

Symphytum Gussonei. *F. Schult.* in *Flora 1875. p. 218.*

Nomen vulgare. *Consolida.*

2. **S. officinale** var. *b.*—*Flores* grandiusculi, purpurei, racemosi, racemis laxis, solitariis, terminalibus cauli et ramis, breviter pedunculatis, conjugatis cum flore alari, uno alterove foliolo lanceolato ad flores inferiores instructis, caeterum nudis, recurvis nutantibusque; *pedicelli* inaequales; *calyx* profunde quinquifidus, laciniis lanceolatis, acutis, hirtis; *corolla* cyathiformis, longitudine varia sed calycem semper excedens, tubo brevi, crasso, limbo erecto, campanulato, quinquedentato, dentibus obtusis, recurvis, fauce extus scrobiculis quinque insculpita intusve radiis quinque nectaroideis, compresso-subulatis, limbo corollae brevioribus, inter se conniventibus, stamina tegentibus, utrinque ad marginem creberrime echinulatis glandulis conicis, brevissimis, pellucidis, demum aureis; *stamina* sub radiis orta et iis alterna, filamentis crassis, brevissimis, albis glabrisque, antheris erectis, sagittatis, acutis, pallide flavis, filamento longioribus; *stylus* inferne dilatatus et compresso-anceps, superne filiformis, corollam aequans vel superans, glaber, albus; *stigma* tenue, obtusum, leviter emarginatum; *nuculae* quatuor, globosae, glabrae, nitidae; *caulis* teres, alatus, erectus vel subflexuosus, sesqui-tripedalis, hirsutus et fere hispidus, superne alterne ramosus; *folia* ovata vel oblonga, integerrima, acuta vel acuminata, basi saepe inaequalia, hirsuta, scabra, uninervia, reticulato-venosa, subtus pallidiora, ima petiolata, petiolis elengatis, alatis, caulina brevi tractu semidecurrentia, suprema subinde angusta et lanceolata; *radix* praecedentis.

Floret Aprili, Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis umbrosis pedemontanae regionis.

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 44. tab. 76.—Tabern. pag. 949* sub nomine: *Consolida major, flore rubro.*

Symphytum officinale var. *b. Lin. Sp. Pl. pag. 195. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 226.* et *Fl. Sic. Prodr. 1. pag. 219. — Torn. Fl. Sic. pag. 394. — Bert. Fl. It. 2. pag.*

314.—DC. Prodr. 10. pag. 37.—Ucria H. Pan. pag. 83.—Smith Engl. Fl. 1. pag. 263. — Moric. Fl. Ven. 1. pag. 103.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 92.—Gaud. Fl. Helv. 2. pag. 40.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 186 et Syll. pag. 84.—Pers. Ench. 1. pag. 161.

Symphytum patens. *Sibth. Oxon. pag. 70.*

Nomen vulgare: *Consolida maggiuri.*

Herba et praecipue radix, qua mucilagine abundat, emolliens et temperans, externo uso tamquam vulneraria, interno in alvi profluviis, in haemoptysi olim commendata.

Genus 3. ANCHUSA.

Flores parvi, coerulei, purpurei, albi, lutei et in racemis foliatis, initio compactis et recurvis, dein elongatis, rectis, laxioribusque dispositi; *calyx* gamosepalus, campanulatus vel tubulosus, plus minus alte quinquesectus, in fructu auctus, persistens; *corolla* infundibiliformis, tubo cylindrico, recto, basi turgidulo, limbo obtuse aequaliterque quinquifido, fauce e squamis quinque fornicatis, pubescentibus aut villosis clausa; *stamina* inclusa, squamis faucis alterna, filamentis brevissimis, antheris oblongis, bilocularibus, incumbentibus, intra tubum inclusis; *ovarium* quadriloculare, ovulis erectis; *stylus* simplex, intra lobos ovarii transiens; *stigma* indivisum vel capitatum; *nuces* distinctae, rugosae, basi excavata margine tumido cincta, receptaculo insertae; *semina* exalbuminosa. Plantae annuae, biennes vel perennes, hirsutae vel hispidae; *caulis* herbaceus, erectus, ramosus vel simplex; *folia* alterna, ovata vel lanceolata, uninervia, radicalia petiolata.

Endl. Gen. Pl. pag. 648. n. 3768.—Lin. Gen. pag. 74.—DC. Prodr. 10. pag. 41. — Gaertn. De Fruct. et Semin. n. 414. tab. 67. fig. 2.—Lam. Ill. tab. 92. — Bert. Fl. It. 2. pag. 284. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 219. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 891. — Torn. Fl. Sic. pag. 394.

1. A. aggregata. — *Flores* parvi, luteo-cyanei vel coerulei, racemosi, racemis terminalibus, simplicibus vel conjugatis, i-

nitio apice recurvis, densissimis, dein paulum laxatis; *bracteae* lanceolatae vel ovato-lanceolatae, acutae, inferiores flore sublongiores, reliquae calyce breviores, omnes virides, albo-villoso-strigosae et villoso-ciliatae; *scapus* brevis, viridis, villoso-strigosus; *pedicelli* brevissimi, uniflori, inferiores calyci aequales vel longiores, caeteri et subinde omnes breviores, scapo conformes; *calyx* quinquepartitus, laciniis lanceolatis, acutis vel obtusis, in fructu campanulato-patens et passim deflexus, viridis, albo-villoso-strigosus; *corolla* coerulea, calyce longior, tubo tenui, cylindraceo, recto, limbo quinquifido, laciniis obtusis, fauce fornicibus quinque barbatis, subexertis albidisque instructa; *stylus* filiformis, calyce brevior; *stigma* capitatum, emarginatum; *nuces* quatuor, parvae, cymbiformes, obtusae, rostratae, totae rugosae, granulatae, dorso carinatae, margine dentatae; *caulis* tereti-angulatus, fistulosus, erectus, dodrantali-subpedalis, hispidus, setis patentibus, alterne ramosus; *folia* oblongo - lanceolata, acutiuscula, subdenticulata, hispida, ciliata, ima in petiolum brevem angustata, reliqua sessilia, amplexicaulia; *radix* fusiformis, tenuis, extus rubens, lateraliter fibrillosa.

Floret Majo, Junio. ⊙.

Aetnae, in regione nemorosa et pedemontana: *Pedara, Nicolosi, Milo, Zaffarana.*

Icon. *Sibth. Fl. Gr. 2. pag. 117. tab. 167.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 221* et *Bibl. Pan. 3. tab. 119* sub nomine: *Buglossum marinum, coeruleo parvo flore.*

Anchusa aggregata. *Lehm. Asp. pag. 219. — DC. Prodr. 10. pag. 41.—Bert. Fl. It. 2. pag. 291. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 219.—Torn. Fl. Sic. pag. 394.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 489.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 898.*

Anchusa parviflora. *Sibth. Fl. Gr. 2. pag. 57. tab. 169.*

Anchusa micrantha. *Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 98* et *771.*

Echium humile. *Desf. Fl. Atl. 1. pag. 165.*

Nomen vulgare: *Lingua di cani.*

2. A. variegata.—*Flores* parvi, primo rosei, dein coerulescentes, racemosi, racemis terminalibus, simplicissimis, solitariis, subnudis, initio brevissimis, compactis, recurvato-scorpioideis, in fructu minus curvis vel prorsus rectis, quidquam

elongatis et laxius floriferis, unilateralibus; *bracteae* aut nullae aut una vel altera tantum lanceolatae, acuminatae, hispidae; *scapus* elongatus, angulatus, hispidus, erectus, inferne nudus; *pedicelli* calyce breviores vel imi vix aequales, fructiferi erecti; *calyx* quinquepartitus, laciniis linearibus, acutis, in fructu paulum elongatus, campaniformis, erectus, villoso-hispidus; *corolla* calyce circiter duplo longior, tubo calycem aequante vel superante, curvo; limbo oblique secto, quinquifido, segmentis inaequalibus, oblongis, obtusis, nubili roseo, postea coeruleo; squamae faucis hirsutae, albae; *genitalia* utraque tecta; *stigma* bilobum, incrassatum, glandulis hirtulum; *nuces* reticulato-rugosae, tuberculis minutis, subsulcatis et granulatis, maturae fuscae, lateraliter umbilicatae et columellae verticaliter affixae; *caules* ut plurimum caespitosi, adscendentes, simplices, spithamali - pedales, tereti-angulosi, breviter hispidi, saepe rubentes; *folia* oblongo-lanceolata vel lanceolata, repando-dentata, dentibus apice callosis et seta rigidula, longa ciliatis, superficie breviter hispidula, bullata, inferiora in petiolum angustata, obtusa, reliqua sessilia, semiamplexicaulia, interdum semidecurrentia, suprema acuta; *radix* fusiformis vel ramosa, tenuis, longa, lignosa, extus fusca.

Floret a Februario ad Aestatem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Pedara, Trecastagni, Nicolosi, Valle del Bove, Randazzo, Milo, Viagrande, Catania.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 228.* sub nomine: *Echium minimum, cyaneum, oblongo folio, spinis praelongis, agrifolii crenis. — Moris. Ox. sect. 11. tab. 26. fig. 10* sub nomine: *Buglossum creticum annuum, foliis bullatis, flore variegato.—Riv. Monop. irreg. tab. 9* sub nomine: *Buglossoides cretica. — Bocc. Mus. di piant. rar. pag. 163. tab. 130* sub nomine: *Buglossum scorpioides hirsutum, flore coeruleo Ital.*

Anchusa variegata. *Lehm. Asp. pag. 223. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 219.—Torn. Fl. Sic. pag. 394.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 902.*

Lycopsis variegata. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 138.—Bert. Fl. It. 2. pag. 338.—Guss. Enum. Pl. Inarim. pag. 218.— DC. Prodr. 10. pag. 54. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 490.*

Lycopsis bullata. *Cyr. Pl. rar. neap. 1. pag. 34.*

Nomen vulgare: *Lingua di cani.*

3. **A. Italica.**—*Flores* grandiusculi, racemosi, racemis terminalibus et axillaribus vel extraxillaribus, longe pedunculatis, omnibus simul sumptis paniculatis, in quovis pedunculo conjugatis vel dichotomis cum flore alari, initio compactis et recurvis, in fructu elongatis, laxioribus rectisve; *pedicelli* crassiusculi, hispidi, inaequales; *bracteae* ad basim scapo et pedicellorum, subcordato-ovatae vel lanceolatae vel lanceolato-lineares, semper acutae vel acuminatae, in floribus inferioribus tantum pedicellis aequales vel longiores, subinde huc illuc deficientes praecipue in floribus superioribus; *calyx* hispidus, in flore tubulosus, angustus, etiam quatuor-quinque lineas longus, quinquepartitus, laciniis lanceolato-linearibus, acutis, apice recurvulis, in fructu auctus, cylindraceo-patens; *corolla* obsolete infundibiliformis et fere hypocrateriformis, plerumque laete azurea, subinde purpurea, grandiuscula, tubo crasso, calyce breviore, saepe rubido, limbo tubo aequali, quinquifido, laciniis oblongis, obtusis; fornices azurei vel purpurei, margine apiceque barbati, setis crassis, snbclavatis, obtusis, albis vel externis coeruleis vel rubidis; *stamina* generis; *stylus* nunc calycem aequans nunc paulo superans; *stigma* capitatum, emarginatum vel minute punctatum; *nuces* grandes, oblongae, obtusae, maturitate insigniter rugosae, minute granulatae, demum flavidae, annulo rugoso circa punctum insertionis circumdatae; *caulis* teres vel tereti-angulatus, erectus, dodrantali-bipedalis, hispidus, superne ramosus, ramis alternis; *folia* inferiora ovato-lanceolata vel oblongo-lanceolata, petiolata, reliqua lanceolata, sessilia, ut plurimum dilatata, rotundata vel subcordata, omnia uninervia, venosa, acuminata, hispida, strigosa, plana vel subundulata, integra aut vix margine erosula, subinde nitida; *radix* fusiformis, crassa, parce fibrosa.

Floret Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in aridis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Viagrande, Nicolosi, Paternò, Adernò, Milo, Zaffarana, Bronte.*

Icon. *Savi Mat. Med. Veg. Tosc. tab. 2.—Reich. Ic. Bot. tab. 908 et Ic. Fl. Germ. 18. tab. 100. fig. 2.*

Anchusa italica. *Retz. Obs. bot. 1. pag. 12. — Bert. Fl.*

It. 2. pag. 289. — Willd. Sp. Pl. 1. par. 2. pag. 756. — Ten. Fl. Nap. 1. pag. 43.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. p. 220. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 489. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 891. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 139.—DC. Prodr. 10. pag. 47.—Torn. Fl. Sic. p. 394.

Anchusa officinalis. *Savi Fl. Pis. 1. pag. 204.—Ucria H. Pan. pag. 81.*

Anchusa paniculata. *Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 115.*

— Var. *c.* angustifolia.—Foliis et bracteis lineari-lanceolatis, 3-4 lin. latis, margine subundulato-denticulatis, strigosis, erectis.

Aetnae, una cum specie.

Anchusa italica var. *c.* angustifolia. *Guss. loc. cit.—Torn. op. cit. pag. 395.*

Nomen vulgare: *Lingua di cani.*

4. **A. hybrida.**—*Flores* grandiusculi, racemosi, racemis terminalibus, conjugatis vel dichotomis, cum vel sine flore alari; *scapus* longiusculus, villosus, villis albo-argenteis, basi saepe granulatis; *pedicelli* calyce breviores vel imi subaequales; *bracteae* lanceolatae, acutae, pedicello longiores, albo-villosae; *calyx* angustus, tubulosus, nunc levius nunc altius quinquifidus, laciniis lanceolato-linearibus, acutis vel obtusis, in fructu auctus, primo connivens, postea apertus, dense argenteo-villosus; *corolla* purpurea vel purpureo-coerulea, nubilis rubida, rosea, laciniis limbi oblongis, obtusis sed in sicco videntur acutis; fornicibus hirtis, albis vel coeruleis; *stylus* longitudinis variae etiam in floribus ejusdem individui; *stigma* capitatum, emarginatum, minute punctatum; *nuculae* obtusae; *caulis* erectus vel adscendens, teres, hispidus, spithamali-pedalis et ultra, superne ramosus; *folia* lanceolata, nunc lata, nunc valde angustata, acuta, hispida, margine levius vel profundius repando-dentata, plus minus undulata, inferiora in petiolum attenuata, reliqua sessilia, omnia villosa, villis albis, erectis; *radix* fusiformis vel ramosa, crassiuscula, fusca, lateraliter fibrosa.

Floret a Martio ad Julium ⊙ et ②.

Aetnae, in arenosis vulcanicis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Milo, Nicolosi, Adernò.*

Icon. *Ten. Fl. Nap. 1. tab. 11.—Sibth. et Smith Fl. Gr.*

2. tab. 165 sub nomine: *Anchusa undulata.—Barr. Ic. 326* sub nomine: *Buglossum sylvestre.—Dalech. Hist. p. 580* sub nomine: *Buglossum sylvestre, Dodonaei.*

Anchusa hybrida. *Ten. Fl. Nap. 1. pag. 45. — Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 90. — Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 93.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 220* et *Prodr. 1. pag. 214.—Torn. Fl. Sic. pag. 295.*

Anchusa undulata. *Biv. Bern. Cent. 2. pag. 6. — Guss. Pl. rar. pag. 81.—Lin. Sp. Pl. pag. 191.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 896. — DC. Prodr. 10. pag. 44.*

Anchusa Capellii. *Moris Fl. Sard. 3. pag. 140.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 490.—Bert. Fl. It. 2. pag. 292.*

Nomen vulgare: *Lingua di cani.*

Tribus IV. LITHOSPERMEAE

Corolla regularis, nuda vel fornicibus sub medio loborum aucta; *nuculae* ovatae, basi truncatae, areola plana toro insidentes, a ginobasi vel stylo liberae.

DC. Prodr. 9. pag. 467 et *10. pag. 2.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 118.—Benth. Hook Gen. Pl. 2. pag. 837. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 910. — Torn. Fl. Sic. pag. 395.*

Genus 1. Lithospermum

Flores regulares, spicati vel racemosi, bracteati, varii coloris; *calyx* gamosepalus, quinquepartitus, laciniis erectis; *corolla* hypogyna, infundibiliformis, limbo quinquifida, fauce pervia, nuda vel pilosa, plicata vel barbato-annulata; *stamina* quinque, tubo corollino inserta, inclusa, antheris oblongis, brevissime stipitatis; *stylus* simplex; *stigma* quadrifidum; *ovarium* quadrilobum; *nuces* quatuor, distinctae, osseae, leves vel rugosae, basi truncata, receptaculo seu toro affixae Herbae vel suffrutices; *caulis* strigosus vel glaber; *folia* alterna.

Endl. Gen. Pl. pag. 648. n. 3761.—Lin. Gen. n. 181.—DC. Prodr. 10. pag. 73.—Gaertn. De Fruct. et *Semin. 1. pag. 327. tab. 67.—Lam. Ill. 1. tab. 91.—Bert. Fl. It. 2. pag. 270.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 215.—Torn. Fl. Sic. pag. 395.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 118. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 913.*

I. L. **officinale.**—*Flores* parvi, lutei, racemosi, secundi, etiam in fructu parum inter se distantes, in proanthesi confertiores, racemis terminalibus cauli et ramis, simplicibus vel conjugatis cum flore solitario in ala, initio superne recurvis, dein rectis; *scapus* elongatus, sulcatus, dense albo-pilosus; *pedicelli* in fructu erecto-patuli, calyce breviores; *bracteae* ovato-lanceolatae vel lanceolatae, acutae, variae longitudinis et florem plus minusve excedentes; *calyx* quinquepartitus, laciniis angustissime linearibus, obtusiusculis, hirsutus, villis basi albo-callosis, circiter sesquilineam longus, in fructu erecto-patulus; *corolla* parva, calycem paulo superans, tubo virescente, limbo pallide luteolo, segmentis ovatis, obtusis, intus in basi gibbere parvo, tenuissime puberulo extuberantibus; fauce pervia; *genitalia* generis; *nuculae* ovoideae, ante maturitatem minute papillosae, maturae leves, glaberrimae, nitidae, albae, subinde albido - flavidae, ut plurimum una, duae in quovis calyce, reliquis abortivis; *caulis* teres, erectus, spithamali-bipedalis, firmus, durus, pubescens, villosus, villis e tuberculo albo-calloso ortis, superne valde ramosus, ramis sparsis, approximatis, patulis; *folia* sessilia, lanceolata, vel ovato-lanceolata, acuminata, integerrima, crebra, sparsa, rarius duo opposita, venosa, supra magis scabra, pilosa, subtus molliuscule pubescentia et pallidiora; *radix* crassa, longa, ramosa, rubida, senio fusca.

Floret Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa frequens: *Nicolosi, Pedara, Tardaria, Milo, Caselle, Zaffarana, Catania, Canalicchio, S. Giovanni Galermo.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 2. tab. 134. — Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 44. tab. 75.—Fl. Dan. tab. 1085. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 327. tab. 67.*

Lithospermum officinale. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 182. — Bert. Fl. It. 2. pag. 271. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag.*

216.—Torn. Fl. Sic. pag. 396.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 928. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 486.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 118.—DC. Prodr. 10. pag. 76.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 176.—Ucria H. Pan. 80.— Strobl Fl. Etn. pag. 134.

Nomen vulgare: *Spezza petra.*

Stirps calculum urinarium frangere, lotium movere in Aetna tradita; nunc obsoleta.

2. **L. arvense.** — *Flores* parvi, albidi, remotiusculi, unico sessili in divisione racemi; *scapus* brevis, sulcatus, scabriusculus, pilosus; *pedicelli* monoflori, calyce breviores, apice parum incrassati, villoso-pubescentes; *calyx* quinquepartitus, hirsutus, laciniis linearibus, acutiusculis, in flore strictis, in fructu erecto-patulis et magis elongatis; *corolla* nunc calyce paulo brevior, nunc aequales et nunc paululum longior, extus villosa; tubo albo - lutescente, versus medium viridi, limbo albo, segmentis oblongis, obtusis sine gibbere in basi, fauce pervia, glabra; *genitalia* generis; *nuculae* ovoideae, acutae, undique tuberculatae, rugosae, tres-quatuor in quovis calyce ideo abortui minus subiectae, maturae sordide albentes, nitidae; *caulis* tereti-angulatus, tener herbaceus, erectus, spithamali - bipedalis, adpresse pilosus, scaber, simplex vel remote ramosus, ramis alternis patulisque; *folia* sessilia, lancelaota, basi trinervia, avenia, villosa, integerrima, subtus pallidiora, inferiora obtusa, superiora acutiuscula, suprema seu floralia bracteaeformia, grandiuscula, triplo et ultra calyce longiora, caeterum foliis caulinis valde similia; *radix* fusiformis, longa, plus minus crassa, albido - rubens, fibris lateralibus, patentibus, crassiusculis instructa et veluti ramescens.

Floret Majo, Junio. ⊙.

Aetnae, frequentissima in regione pedemontana et nemororosa: *Catania, Paternò, Nicolosi, Milo, Maletto, Casa del Bosco.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 2. tab. 123.—Fl. Dan. tab. 456. Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 327. tab. 67.*

Lithaspermum arvense. *Lin. Sp. Pl. pag. 190.—All. Fl. Ped. 1. pag. 53.—Savi Fl. Pis. 1. pag. 202.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 90. — Ten. Fl. Nap. 3. pag. 175. — Bert. Fl. It. 2. pag. 278.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 217.*

Torn. Fl. Sic. pag. 396. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 486.—Parl. Fl. Ital cont. da T. Caruel vol. 6. p. 920. Moris Fl. Sard. 3. pag. 120.—Strobl Fl. Etn. pag. 134.

— Var. Splitgerberi.—*Flores* albi, parvi, racemosi; *caulis* 2-3-pollicaris, basi ramosus; *folia* strigosa, radicalia in petiolum attenuata, 3-5 lin. longa et 1-1 $^1/_2$ lata.

Aetnae, una cum specie.

Lithospermum Splitgerberi. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pagina 217. — Torn. Fl. Sic. pag. 396. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 486.—DC. Prodr. 18. pag. 75. — Strobl Fl. Etn. pag. 135.*

Lithospermum arvense. *Parl. et Caruel loc. cit.*

— Var. Gasparrini. — *Flores* albi; *caulis* 3-8-pollicaris, basi ramosus; *folia* setoso-hispida, planiuscula, strigosa, radicalia latiora, obovato-spathulata, caulina oblonga.

Aetna, una cum specie.

Lithospermum Gasparrini. *Heldr.* ex *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 217. — Torn. Fl. Sic. pag. 396. — Strobl Fl. Etn. pag. 134.*

Lithospermum arvense. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 920.*

3. **L. tinctorium.**—*Flores* parvi, secundi, primo rubidi, dein coerulei, racemosi, racemis terminalibus, simplicibus vel conjugatis cum flore alari, initio abbreviatis, compactis, recurvis, deinde longioribus, rectis, laxis, caeterum hirsutis, foliatis; *scapus* hirsutus; *pedicelli* tenues, calyce breviores, hirsuti; *bracteae* cordato-lanceolatae, acutae vel acuminatae, patulae, villoso - hirsutae, inaequales; *calyx* campanulatus, hirsutus, albo - villosus, quinquepartitus, laciniis linearibus, angustis, acutis; *corolla* in proanthesi rubida, postea plus minus saturate coerulea, calyce duplo longior, tubo calycem aequante aut vix excedente, limbo quinquifido, segmentis rotundatis, obtusis, fauce omnino carens squamulis sed tenuiter puberula; *stamina* inclusa; *stylus* staminibus brevior; *stigma* capitatum, lobulatum; *ovarium* quadrilobum; *nuces* sordide virentes, glabrae; *caules* coespitosi, decumbentes, adscendentes, teretes, hirsuti, plerumque simplices, dantur tamen et ramosi, valde foliosi, bipollicari-pedales; *folia* anguste lanceolata, valde hirsuta, uninervia, integerrima, ima longiora

et longe petiolata, caulina sessilia, sparsa crebra, quorum inferiora una cum radialibus obtusa aut vix acuta, suprema cordato-lanceolata, acuta vel acuminata, amplexicaulia, pilosa, pilis e basi callosa erectis, rigidulis, pube tenuissima, brevissima, glandulifera glandulaeque sessiles pilis interjectae; *radix* fusiformis, plus minus crassa, lateraliter fibrillosa, purpurea, quo colore etiam sicca chartam inficit.

Floret a Februario ad Aprilem. ♃.

Aetnae, in saxosis vulcanicis pedemontanae regionis: *Catania, Villascabrosa, Ognina, Acicastello, Acireale.*

Icon. *Smith et Sibth. Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 56. tab. 66.* et *Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 47. tab. 80* sub nomine: *Anchusa tinctoria.*

Lithospermum tinctorium. *Spr. Syst. Veg. 1. pag. 546.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 177.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. p. 218. Torn. Fl. Sic. pag. 396.—Bert. Fl. It. 2. pag. 282.—Strobl Fl, Etn. pag. 134.*

Alkauna tinctoria. *Tausch. in Flora 1824. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 911.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 122. — Arcang. Comp. della Fl. Ital pag. 484. — DC. Prodr. 10. pag. 99.*

Anchusa tinctoria. *Desf. Fl. Atl. 1. pag. 151.*

Radix praestantissima ad essentias rubro colore inficiendas. Usus medicus desuetus.

TRIBUS V. ECHIEAE.

Corolla plus minus irregularis, raro ad originem filamentorum appendiculis cum lobis alternantibus donata; *nuculae* quatuor, distinctae, uniloculares, toro insidentes a gynobasi liberae.

DC. Prodr. 10. pag. 2.—Torn. Fl. Sic. pag. 397.

Genus 1. ECHIUM

Flores coerulei vel albi, racemosi, racemis spiciformibus, secundis, bracteatis, saepe paniculatis, junioribus apice recurvis; *scapus* et *pedicelli* hispidi vel strigosi; *calyx* quin-

quepartitus, lobis lineari-lanceolatis, subaequalibus; *corolla* tubo cylindraceo vel infundibiliformi, limbo rotunde inaequaliterque quinquilobo, fauce ampliata, nuda; *stamina* tubo corollino inserta, filamentis inaequalibus, declinatis, superne liberis, antheris dorso affixis; *ovarium* quadrilobum; *stylus* simplex, plerumque totus vel a basi ad medium pilosus; *stigma* plus minus bilobum; *nuculae* quatuor fundo calycis affixae, basi imperforatae, ovatae vel turbinatae, rugosae, scabrae, coriaceae. Frutices vel herbae; *folia* alterna, integra, saepius scabra.

Endl. Gen. Pl. pag. 647. n. 3757.—DC. Prodr. 10. pagina 13.—Lin. Gen. 191.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 326. tab. 67.—Bert. Fl. It. 2. pag. 340.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 230. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 924. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 124. — Torn. Fl. Sic. pag. 397.

I. E. ambiguum.—*Flores* distichi, secundi, sursum versi et dispositi in racemo composito, terminali, patente, laxiusculo, foliato, hispidissimo, racemis partialibus pedunculatis, initio brevibus, apice recurvis, compactis et fere conglobatis, postea modice elongatis, recurviusculis laxioribusque; *scapus* elongatus, bicostatus, hispidissimus, villis patentibus, ramosus; *pedicelli* calyce multo breviores; *bracteolae* sub quovis pedicello lineares; *calyx* tubulosus, hispidus, quinquepartitus, segmentis angustis, lanceolatis vel lanceolato-linearibus, acutis; *corolla* parva, infundibiliformis, limbo oblique secto, calyci subaequalis, pallide coerulea, extus hispida; *stamina* corolla longiora; *ovarium* generis; *stylus* filiformis, glaber, stamina excedens; *nuces* quatuor, parvae, incurvae, echinatae, maturae nigrescentes; *caulis* teres, erectus, pedali-sesquipedalis, nunc a basi, nunc superne tantum ramosus, ramis patulis, hispidus, cicatricibus foliorum delapsorum in imo notatus; *folia* sparsa, lanceolata, acuminata, basi attenuata, integerrima, supra viridia, lineata subtusve pallidiora, alterne multinervia, omnia patentia, hispida, floralia ad basim rocemorum partialium lanceolata vel lanceolato-linearia, acuminata; *radix* ramosa, fibris numerosis vestita.

Floret Junio. ♃.

Aetnae, in saxosis vulcanicis aridis pedemontanae regionis: *Catania, Ognina, Acicastello, Acireale.*

Icon. *Lam. Ill. tab. 94. fig. 2.* sub nomine: *Echium candicans.* Non bona.

Echium ambiguum. *DC.* in *Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 16.—Bert. Fl. It. 2. pag. 341. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 230.—Torn. Fl. Sic. pag. 397.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 925. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 48.—Strobl Fl. Etn. pag. 133.*

Echium virescens. *Jan. El. pag. 3.*

Echium candicans. *Lam. loc. cit.*

Echium strictum var. ambiguum. *DC. Prodr. 10. pag. 12. Jacq. Hort. Schoenb. 1. tab. 35.*

2. **E. italicum.**—*Flores* parvi, albi vel albo-rosei vel pallide coerulei, racemosi, racemo composito, terminali, hispidissimo, foliato, laxo, nunc longissimo, pyramidato et racemulis brevibus, nunc brevi et racemulis longiusculis, paucis patentibusque; *pedicelli* calyce breviores; *bracteae* lanceolato-lineares, acuminatae, subcordatae et saepe inaequaliter, pedicello longiores; *calyx* quinquepartitus, laciniis lanceolato-linearibus, acutis, semper erectis, hispidissimis, vix in fructu auctis; *corolla* parva, extus pilosa, calyce duplo longior, limbo inaequaliter secto, laciniis tribus brevioribus et duabus longioribus, omnibus obtusis; *stamina* corolla duplo longiora, filamentis filiformibus, glabris, quatuor inter se aequalibus et quinto longioribus, antheris parvis, oblongis, viridibus, polline albido; *ovarium* generis; *stylus* stamine breviore longior et reliquis aequalis, hirsutus apice excepto; *stigma* inaequaliter bifidum, acutum; *nuces* incurvae, inaequaliter tuberculato-muricatae, maturae nigrae, una alterave abortiva; *semina* generis; *caulis* mire ludibundus, erectus, adscendens, subinde decumbens, modo simplicissimus, etiam bicubitalis, modo brevior, parce ramosus, tereti-angulatus, hispidissimus, pilis patentibus vel erecto-patulis, senio valde pungentibus; *folia* radicalia et caulina ima lanceolata, praelonga, in petiolum brevem attenuata, subinde late lanceolata, reliqua lanceolato-linearia, sessilia, successive minora, omnia acuta, integerrima, tuberculato-hispida; *radix* fusiformis, crassa, extus fusca.

Floret a Junio ad Augustum. ②.

Aetnae, in aridis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Villascabrosa, Misterbianco, Bronte.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 29. tab. 2081.—Jacq. Fl. Austr. 5. app. tab. 16* sub nomine: *Echium altissimum.*

Echium italicum. *Lin. Sp. Pl. pag. 139. α. β.—Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 124.—Savi Fl. Pis. 1. p. 212. Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. 1. pag. 91.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 48.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 230. — Torn. Fl. Sic. pag. 397.—Strobl Fl. Etn. pag. 133. — Bert. Fl. It. 2. pag. 342.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pagina 925. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 130. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 484.*

Echium pyrenaicum. *Ten. Syll. pag. 87.—Guss. Pl. rar. pag. 86.*

Echium altissimum. *Jacq. loc. cit. — DC. Prodr. 10. pagina 24.*

Nomen vulgare: *Lingua di cani.*

3. **E. arenarium.**—*Flores* parvi, racemosi, racemo terminali cauli et ramis, saepe simplici, raro conjugato, hispidissimo, hirsutie patula, cana, senio lutescente; *pedicelli* hirti, calyce breviores, basi bracteati; *bracteae* semicordato-lanceolatae, calyci aequales vel longiores, hispidissimae et tuberculato-albae; *calyx* hispidissimus, pilis patentibus, quinquepartitus, segmentis lanceolato-linearibus, acuminatis, erectis, quidquam inaequalibus, in flore circiter duas lineas longis, in fructu trilinearibus; *corolla* admodum exigua, calyce paulo longior, tubuloso-infundibiliformis, ora leviter parumque oblique secta, nubilis rubra, deinde intense purpureo-coerulea, extus pilosa, lobis limbi obtusis, inaequalibus, majoribus duobus denticulatis; *stamina* corolla breviora, filamentis glabris, apice coeruleo-purpureis, antheris parvis, ovatis; *stylus* hirsutus, apice excepto, stamina aequans; *stigma* bifidum, laciniis apice capitellatis; *nuces* tuberculatae; *caules* caespitosi, decumbentes et subinde prostrati, hispidi, pilis patulis, simplices vel ramosi, spithamales; *folia* obverse lanceolato-linearia, hispida, saepe dense tuberculata, tuberculis albis, integerrima, inferiora in petiolum attenuata, acutiuscula, reliqua sessilia, acutiora; *radix* tenuis, fusiformis, lignosa, flexuosa, longa, extus rubro-fusca.

Floret Aprili, Majo. ⊙. ②.

Aetnae, regione pedemontana, super saxa vulcanica mari proxima: *Catania, Leucatea, Ognina, Acicastello.*

Icon. *Guss. Pl. rar. pag. 88. fig. 17.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. pag. 135* sub nomine: *Buglossum marinum, pusillum, siculianense* et *3. tab. 66* sub nomine: *Anchusa minor, procumbens, azureo flore parvo.*

Echium arenarium. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 233* et *Pl. rar. cit.—Ten. Syll. pag. 87.—Strobl Fl. Etn. pag. 134. — DC. Prodr. 10. pag. 21. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 485.—Torn. Fl. Sic. pag. 397.*

Echium diffusum. *Guss. Cat. H. R. Bocc. pag. 23.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 934.*

—Var. *b.*—*Corolla* calyce fere duplo longior; *caulis* robustior quam in specie, spithamalis; *folia* longitudine et latitudine majora quam in ispecie sed minus hirsuta.

Aetnae, una cum specie.

Echium arenarium var. *b. Guss. Syn. cit. pag. 233. — Torn. loc. cit.—Bert. Fl. It. 2. pag. 352.*

4. **E. tuberculatum.** — *Flores* parvi vel mediocres, rubidi vel purpureo-coerulei vel coerulei, racemosi, racemo composito, terminali, laxo, foliato, hispido, initio thyrsoideo, obtuso, ramoso, racemulis undique sparsis, brevissime pedunculatis, axillaribus, simplicibus, deflexis, densis, bracteolatis, sursum secundifloris, potea elongatis, rectis, erecto-patulis laxioribusque; *bracteae* oblique cordatae, lanceolato-lineares, acuminatae, demum hispidae, distichae, secundae, calycem aequantes vel superantes; *calyx* valde hispidus, pilis saepe e tuberculo et macula oblonga, nigro-purpurea profectis, quinquepartitus, segmentis lanceolato-linearibus, acutis, erectis, duas lineas et paulo ultra longis, in fructu quidquam longioribus; *corolla* infundibiliformis, ora oblique secta, calyce duplo longior vel paulo ultra, externe pilosa, nubilis rubida, postea purpureo-coerulea vel coerulea, tubo gracili, limbo laciniis inaequalibus, obtusis; *stamina* lobum superiorem corollae subaequantia, filamentis glabris, superne plerumque rubido-coeruleis, antheris parvis, oblongis; *ovarium* generis; *stylus* hirsutus, apice excepto, staminibus longior vel aequalis; *stigma* bifidum, laciniis subcapitellatis, obtusis; *nuculae* minute tuberculatae, maturae nigrae; *caulis* erectus, tereti-angulosus, simplex vel ramosus, ab uno ad duos pedes longus, hispidus, pilis patentibus, e tuberculo calloso, albo vel

fusco passim ortis; *folia* lanceolata, integra, hispida, pilis densis e callo albo frequenter ortis praecipue in pagina superiore, inferiora numerosa, rosulata, longiora et latiora, obtusa aut vix acuta, adscendendo successive minora, linearia angustissima vel duas-tres lineas lata; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa. Species valde variabilis etiam in eodem individuo, primo virens, deinde viridi-cinerea, nunc caule decumbente, nunc erecto, nunc brevi, nunc elongato, racemis nunc brevibus, nunc elongatis, nunc subdichotomis, nunc paniculatis; staminibus exertis vel inclusis.

Floret Aprili, Majo. ♃.

Aetnae, in arenosis vulcanicis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Acicastello, Nicolosi, Bronte.*

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 18. tab. 98. fig. 1.*

Echium tuberculatum. *Link Fl. Port. 1. pag. 383* et *Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 24. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 231.—Torn. Fl. Sic. pag. 397.—Ard. Fl. Alp. Marit. pag. 265.—DC. Prodr. 10. pag. 19.*

Echium vulgare. *Bert. Fl. It. 2. pag. 347.—Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 1392. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 926.—Ucria H. Pan. pag. 85. — Savi Fl. Pis. 1. pag. 211.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. 1. pag. 91.*

Echium pustulatum. *Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 125.—Grech. Del. Fl. Melit. pag. 25.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 485.*

Echium pustulatum var. tuberculatum. *Lam.* in *Strobl Fl. Etn. pag. 133.*

Nomen vulgare: *Lingua uina.*

5. **E. pustulatum.**—*Flores* grandiusculi, flavi, purpureo-coerulei vel dense coerulei, racemosi, racemo composito, terminali, laxo, foliato et illo praecedentis simili, setis pungentibus ex verrucis albis ortis obsito; *pedicelli* breves, bracteati, strigoso-hispidi; *bracteae* lineares, acutae, calycem aequantes, strigoso-pungentes; *calyx* quinquepartitus, laciniis lanceolatis, hispidis, villis strigosis, raro e pustula alba ortis; *corolla* extus a medio pubescens, irregularis, calyce triplo longior, tubo angusto et ipsum calycem excedente; *stamina* lobum superiorem corollae subaequantia; *styli* elongati, hirsuti; reliqua genitalia praecedentis; *nuces* quatuor, pallide virentes, tuberculis albis asperatae; *caulis* herbaceus, e-

rectus, parce ramosus, sparse tuberculatus et villis solitariis vel binis ab uno tuberculo ortis; *folia* lanceolato - linearia, villis pungentibus et verrucis albis obsita; radicalia, obtusiuscula, in petiolum attenuata, caulina ovata, sessilia, angustiora, magis undulata, apice acutata et minus strigoso-villosa; *radix* simplex, fusiformis vel fusiformi-ramosa.

Floret Aprili, Julio. ②.

Aetnae, in arenosis vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Villascabrosa, Ognina, Acireale, Giarre, Mangano, Massannunziata, Bronte, Adernò.*

Icon. Nulla.

Echium pustulatum. *Sibth. Prodr. Fl. Gr. 1. pag. 125* ex parte.—*Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 232. — DC. Prodr. 10. pag. 19.—Torn. Fl. Sic. pag. 398.—Strobl Fl. Etn. p. 133.*

Echium vulgare var. β. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 930?*

6. **E. maritimum.** — *Flores* grandiusculi, racemosi, racemis terminalibus cauli et ramis, simplicibus vel conjugatis, initio brevibus, densis, insigniter revolutis, dein elongatis, laxis, vix numquam totis rectis, sed apice recurvis, semper hispidissimis, villis canis, senio lutescentibus; *pedicelli* brevissimi et vix ulli; *bracteae* semicordato-lanceolatae, acutiusculae, calyci subaequales; *calyx* hispidissimus, quinquepartitus, laciniis lanceolato-linearibus, subinaequalibus; *corolla* infundibiliformi - tubulosa, calyce duplo triploque longior, ora oblique secta, nubilis rubida, dein dense purpureo - coerulea, externe tota cano-hirsuta, limbo breviter quinquilobo, lobis obtusis, quidquam inaequalibus; *stamina* oram longiorem corollae subaequantia, filamentis glabris, apice coeruleo - purpureis, antheris parvis, ovatis; *stylus* hirsutus, apice excepto, staminibus aequalis vel paulo longior, superne coloratus; *stigma* insigniter bifidum, laciniis capitellatis, obtusis; *nuces* tuberculatae; *caules* caespitosi, decumbentes, adscendentes, erecti, tereti-angulosi, sursum hispidi, pilis numerosissimis, adpressis, e tuberculo ortis, canescentibus, simplices vel parce ramosi, spithamali - pedales; *folia* obverse lanceolata, sphathulata, nunc latiora, nunc angustiora, obtusa vel acutiuscula, adpresse hispida et tuberculis albis crebris scaberrima, integra, inferiora in petiolum attenuata; *radix* fusiformis, simplex.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, regione pedemontana, super saxa vulcanica mari proxima: *Catania, Villascabrosa, Ognina, Acicastello, Giarre.*

Icon. *Bocc. Mus. di piant. pag. 84. tab. 78* sub nomine: *Lycopsis Spathulae foliis, hispanica et sicula.*

Echium maritimum. *Willd. Sp. Pl. 1. par. 2. pag. 788.—Guss. Syn Fl. Sic. 1. pag. 230.—Torn. Fl. Sic. p. 398.—DC. Prodr. 10. pag. 23.—Bert. Fl. It. 2. pag. 351.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 936. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 126.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. p. 485.*

Echium diffusum. *Jan. El. pag. 3.*

7. E. calycinum.—*Flores* parvi, racemosi, racemis terminalibus cauli et ramis, simplicibus vel conjugatis, hispidis, sursum disticbe secundifloris, initio brevioribus, densis, recurvis, dein elongatis, laxis, rectis aut vix apice recurvis; *pedicelli* breves, stricti et saepe lineares, basi bracteati; *bracteae* variae, oblongae, ovatae vel lanceolatae, acutae, albo-tuberulatae, inferiores interdum calyce longiores vel breviores; *calyx* hispidus, albo-tuberculatus, semper erectus vel subinde in fructu subcernuus, profunde quinquepartitus, segmentis in flore lanceolato-linearibus, acutis, duas tresve lineas longis, in fructu duplo auctus, campanulatus, segmentis dilatatis, foliaceis, ovatis vel ovato-lanceolatis; *corolla* minuta, tubuloso-infundibiliformis, tubo albo, limbo cyaneo, oblique secto, lobis obtusis, subinaequalibus, subinde tota alba, externa dense hirsuta, nunc calycem aequans vel paulo superans, nunc fere duplo longior; *genitalia* generis; *stamina* corolla breviora, inclusa; *stylus* stamina excendens; *caules* caespitosi, decumbentes, adscendentes, spithamali-sesquipedales, tereti-angulati, tuberculato-hispidi, tuberculis aut albis aut fuscis, nunc nudis, nunc pilosis; *folia* oblongo-obovata, obtusa, integerrima, calloso-tuberculata, hispidula, pilis brevibus, adpressis, inferiora in petiolum attenuata, reliqua sessilia, suprema subinde acutiuscula; *radix* fusiformis, tenuis, brevis, flexuosa.

Floret Martio, Aprili. ⊙.

Aetnae, in aridis et ad muros pedemontanae regionis: *Catania, Cibali, Ognina, Acicastello, Paternò, Pedara.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 44* sub nomine: *Anchusa minor, repens, coerulea, aspera, maculata.*—

Ten. Fl. Nap. 1. pag. 50. tabular. fasc. 1. tab. 12 sub nomine: *Echium prostratum.*

Echium calycinum. *Viv. Fl. Ital. Fragm. fasc. 1. p. 2.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 232.—Torn. Fl. Sic. p. 398.—DC. Prodr. 10. pag. 20. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 485.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 125.—Strobl Fl. Etn. pag. 134.—Bert. Fl. It. 2. pag. 353.—Ten. Syll. pag. 87.*

Echium parviflorum. *Spr. Syst. Veg. 1. pag. 554.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 937.*

8. **E. plantagineum**.—*Flores* grandes, racemosi, racemis terminalibus cauli et ramis, simplicibus vel terminali cauli conjugato, simul sumptis paniculatis, remotiusculis, sursum secundifloris, primo brevibus, apice recurvis, densifloris, dein longioribus, rectis, laxis, saepe longissimis et plusquam pedalibus; *pedicelli* brevissimi, semper stricti, basi bracteati, bracteis oblique cordatis, anguste lanceolatis, acuminatis, hirsutis, inferioribus calyce longioribus, reliquis, subaequalibus; *calyx* hirsutus, quinquepartitus, segmentis lanceolato-linearibus, acuminatis, erecto-patulis, subinaequalibus, tres quatuor lineas longis, albo-carinatis; *corolla* pollicaris, infundibiliformis, ora oblique secta et in latere productiori triplo guadruploque calyce longior, subpentagona, sursum incurvula, externe subinde pilosa, nubilis rubida, in anthesi violacea, striis longitudinalibus albido-coeruleis picta, siccando coerulea, variat tota alba, tubo brevissimo, fauce ampla, limbo adhuc magis ampliato, oblique quinquilobo, lobis subrotundis, obtusis, raro acutiusculis; *stamina* initio incurva et inclusa, dein extensa et ad oram breviorem corollae declinata, oram longiorem limbi plerumque aequantia, ludunt tamen breviora et interdum multo, filamentis inaequalibus, quinto breviore, glabris, albis vel rubidis; *ovarium* generis; *stylus* oram longiorem corollae aequans vel paulo excedens, hirsutus, apice excepto, albus vel rubido-purpurascens; *stigma* exquisite bifidum, bifurcum, apicibus subcapitellatis, obtusis; *nuces* parvae, incurvae, echinulatae, breviter rostratae, maturae nigrae; *caules* laterales decumbentes, centrales adscendentes, erecti, tereti-angulati, hirsuti, villo brevi, patulo, parce ramosi, pedali-bipedales et ultra, tuberculati, tuberculis callosis, albis, nudis vel pilosis; *folia* ima rosulata, ovata, obtusa, plus minus longe petiolata, reliqua cordato-

lanceolata, suprema acuta, omnia hirsutie adpresse vestita, subtus nervo medio dirempta et insuper venis lateralibus, maxime visibilibus, oppositis vel alternis, sursum leniter arcuatis instructa, supra lineata; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa, lateraliter fibrillosa, sicca inficiens chartam, intra quam degit, colore purpureo. Tota planta hirsuta pilis mollibus, brevibus, in senio duriusculis, numquam tamen pungentibus, horum longiores saepe proficiscuntur e tuberculo minuto, punctiformi, albo, subinde atro-purpureo, ex quo planta fit scabrida.

Floret Aprili, Julio. ☉.

Aetnae, in aridis et ad vias pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Bronte, Milo, Nicolosi, Zaffarana, Pedara, Mascalucia, Catania, Paternò, Belpasso, Adernò.*

Icon. *Sibth. Fl. Gr. 2. tab. 179. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 113* sub nomine: *Echium purpureum, latifolium, campanulatum.*

Echium plantagineum. *Lin. Mant. alt. pag. 202. — Bert. Fl. It. 2. pag. 344. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 231. — Torn. Fl. Sic. pag. 398. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 485.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 127. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 932.—Strobl Fl. Etn. pag. 134.—DC. Prodr. 10. pag. 22.*

Echium vulgare. *Ucria H. Pan. pag. 85.*

Echium creticum. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 139.—Arcang. loc. cit.—Moris op. cit. pag. 128.*

Nomen vulgare: *Lingua di cani.*

Ordo LIX. SCROPHULARINEAE

Flores hermaphroditi, regulares vel irregulares, axillares vel racemosi, raro spicati; *pedunculi* oppositi vel alterni, nunc simplices, uniflori, nudi vel bracteolati, nunc multiflori vel dichotome cymosi; *calyx* liber, persistens, penta-tetramerus, saepissime gamophyllus, foliolis nunc fere ad apicem, nunc ima basi tantum coalitis, nunc omnino liberis, aestivatione imbricatis, foliolo postico maximo, duobus anticis minoribus duobusque lateralibus omnium minimis; *corolla* hypogyna, gamopetala, pentamera vel petalis duobus usque

ad apicem coalitis, apice tantum tetramera, tubo brevi vel elongato, basi aequali vel saccato vel calcarato, limbo aequaliter vel inaequaliter partito, explanato, saepissime recto, bilabiato labio superiore bifido, inferiore trilobo, lobis aestivatione imbricatis; *stamina* tubo corollae inserta, typice lobis ejusdem numero aequalia et alterna, abortu aliquando pauciora, unum omnino nullum vel rudimentarium, duo lateralia antherifera, duo antica inter se aequalia et ananthera vel deficientia, filamentis simplicibus vel basi appendicibus dentiformibus vel filiformibus auctis, antheris bilocularibus, loculis divaricatis vel confluentibus, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* liberum e carpidiis duobus constans, uniloculare, ovulis indefinitis, anatropis, horizontalibus, adscendentibus vel pendulis, raro subdefinitis et amphitropis; *stylus* terminalis, simplex vel bifidus; *stigma* simplex, integrum, bifidum vel complanatum; *fructus* capsula, raro bacca, bilocularis, interdum apice operculatim apertus, saepissime bivalvis, valvis integris vel partitis; *semina* plurima, raro definita, testa solida, saepius scrobiculata, interdum alata, umbilico basilari; rhaphe et chalaza obsoletis, embryone orthotropo vel homotrope curvato, radicula teretiuscula, umbilico proxima, cotyledonibus brevissimis. Herbae vel suffrutices; *caulis* et *rami* teretes, enodi vel tetragoni et nodosi; *folia* alterna, opposita vel verticillata, simplicia, integra vel pinnato-partita, sessilia vel petiolata aut in caulem decurrentia; *stipulae* nullae.

Endl. Gen. Pl. pag. 670. — Benth. in Bot. Reg. 21. — Don. in *Edinb. new. philosoph. Journ. XIX. 108. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 174.—Torn. Fl. Sic. pag. 420.*

Tribus I. ANTIRRHINEAE

Inflorescentia centripeta, uniformis; *corolla* tubulosa, saccata vel calcarata; *stamina* quatuor, didynama, antheris bilocularibus; *capsula* poris dehiscens; *folia* inferiora opposita vel verticillata.

Endl. Gen. Pl. pag. 673. — DC. Prodr. 10. pag. 188.— Chav. Monogr. Anthirrhin. Par. 1833. — Torn. Fl. Sic. pag. 420.

Genus 1. ANTIRRHINUM

Flores parvi, albi, coerulescentes, purpurei, rubentes vel flavi, racemosi, racemis spiciformibus, virgatis, nutantibusque; *calyx* profunde quinquifidus, laciniis duabus inferioribus divergentibus; *corolla* hypogyna, tubo subincurvo, basi aequali vel breviter calcarato, labio superiore emarginato vel bifido, saepe reflexo, labio inferiore trifido, palato gibberribus duobus subtus cavis instructo, fauce pervia; *stamina* quinque quorum quatuor fertilia inter se subaequalia, quintum sterile, brevissimum, omnia inclusa et tubo corollino inserta, antheris reniformibus, unilocularibus; *ovarium* biloculare, placentis dissepimento adnatis, multiovulatis; *stylus* simplex, superne incrassatus; *stigma* obtusum; *capsula* chartacea, bilocularis, loculis aequalibus, superiore sub apice poro unico, inferiore poris geminis dehiscente; *semina* plura, ovalia, minima, testa tuberculata vel muriculata. Herbae biennes vel perennes; *folia* radicalia saepe rosulata, caulina opposita, palmato-partita vel apice dentata, superiora integerrima.

Endl. Gen. Pl. pag. 673. n. 3890. — Desf. Fl. Atl. 2. pag. 51. tab. 141.—DC. Prodr. 10. pag. 290. — Bert. Fl. It. 6. pag. 336.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 124.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 193.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 653.—Torn. Fl. Sic. pag. 420.

I. **A. siculum.** — *Flores* mediocris magnitudinis, racemosi, racemo terminali, simplici, interrupto, ut plurimum adsperso pilis raris apice glanduliferis, rarius dense piloso-glanduloso, pilis patentibus; *pedicelli* breves, uniflori, recti vel arcuati, inferiores in scapo oppositi et interdum terni et triflori, superiores saepius alterni, basi bracteati; *bracteae* lineares vel supremae lanceolatae, inferiores pedicello cum calyce longiores, superiores aequales vel paulo breviores, glabrae aut in racemo villoso villoso-glandulosae; *corolla* nunc alba vel labio superiore albo-roseo, nunc pallide luteo purpurascens, palato semper luteo, pubescente; *genitalia* generis; *capsula* flore minor, hirto-glandulosa; *semina* exigua, squamuloso-echinulata et inter squamulas foveolata; *caulis* gracilis, erectus

vel adscendens, ramosissimus, ramis divaricatis, glaber, superne pilis raris, apice glanduliferis adspersus, semipedali-bipedalis; *folia* lanceolato-linearia vel linearia, acutiuscula vel acuta, supra canaliculata, verticillato-terna, quaterna vel opposita, subinde nonnulla alterna, glabra, saepius conferta; *radix* brevis, fusiformis, crassa, lignosa, lateraliter fibrillosa.

Floret per totum annum. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa multo frequens: *Catania, Paternò, Adernò, Mascalucia, Pedara, Nicolosi, Fleri, Castiglione, Linguaglossa, Randazzo, Maletto, Bronte.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 76* sub nomine: *Antirrhinum Lilii candore.*

Antirrhinum siculum. *Ucria Pl. ad. Lin. op. add. n. 17. Willd. Sp. Pl. 3. pag. 257.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. p. 125. Torn. Fl. Sic. pag. 420. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 508.—Bert. Fl. It. 6. pag. 375.—Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 88. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 655.—DC. Prodr. 10. pag. 291.—Strobl Fl. Etn. pagina 153.*

—Var. *b.—Racemus* confertus; *corollae* luteae; *caulis* glaberrimus; *folia* 2-3 lin. lata.

Floret una cum specie.

Aetnae, in muris et ruderatis pedemontanae et nemorosae regionis obvia: *Catania, Villascabrosa.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 73* sub nomine: *Antirrhinum trifolium, Linariae flore candido-pallente, rictu luteo, vexillo et dorso purpureo-striatis*; et *2. t. 4* sub nomine: *Antirrhinum Linariae folio, flore candido majori, simultanee florens.*

Antirrhinum siculum var. *b. Guss. Torn.* et *Strobl loc. cit.*

Nomen vulgare: *Testa di mortu.*

2. **A. Orontium.**—*Flores* mediocris magnitudinis, racemoso-spicati, alterni, solitarii, axillares, brevissime pedunculati, plus minus inter se remoti, folio florali suffulti et isto breviores, subinde longum caulis tractum occupantes; *calyx* quinquepartitus, laciniis elongatis et magis in fructu, linearibus, acuminatis, quinta longiore, saepe in latere superiore coadunatis, nunc pubescenti-glandulosus, pilis longis pubescentiae interjectis, nunc pilis raris, longis tantum scatens; *corolla*

purpureo-rosea vel roseo-coerulescens, striis saturatioribus, vel alba, labio superiore striato, ludens minor, calyce brevior et major, calycem aequans vel quidquam excedens, calcare saccato, brevissimo; *genitalia* generis; *capsula* minor quam in specie praecedente sed ejusdem formae, calyce et praecipue laciniis calycinis superioribus brevior, scabra, strigoso-hirta, superne hians aperturis tribus, singula breviter subtrivalvi; *semina* parva, oblonga, laevia, inde scrobe oblonga in medio insculpta, inde veluti tecta scuto planiusculo, acute tenuiterque tricostato, costis duabus marginantibus, tertia mediana; *caulis* teres, erectus, inferne glaber vel pilis raris, longis, patentibus interjectis instructus, simplex vel alterne ramosus, palmari-bipedalis; *folia* lanceolato-linearia vel linearia, obtusiuscula vel acuta, integerrima, patentia vel patenti-recurva, inferiora opposita, reliqua alterna; *radix* fusiformis, potius gracilis et longa, lateraliter ramosa aut ramulosa, flexuosa.

Floret Aprili, Majo, Junio. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Acicastello, Zaffarana, Nicolosi, Adernò, Bronte.*

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 531. fig. 2.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 40* sub nomine: *Antirrhinum minus, flore dilute purpureo, vexillo et rictu intensiori purpureo-striatis.—Riv. Mon. irr. tab. 82* sub nomine: *Antirrhinum arvense.*

Antirrhinum Orontium. *Lin. Sp. Pl. pag. 860. — Ucria H. Pan. pag. 262. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 126. — Torn. Fl. Sic. pag. 420. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 508.—DC. Prodr. 10. pag. 290.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 194.—Strobl Fl. Etn. pag. 153.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 654.*

Nomen vulgare: *Testa di mortu.*

3. **A. tortuosum.** — *Flores* grandes, racemosi, inferiores oppositi et interdum terni, superiores saepius alterni, racemo terminali, simplici, interrupto, ut plurimum adsperso pilis raris apice glanduliferis, rarius dense piloso-glanduloso, pilis patentibus; *pedicelli* elongati, saepius bracteis longiores alias breviores, imo brevissimi; *bracteae* lineares vel supremae lanceolato-lineares vel ovato-lanceolatae, inferiores pedicello cum calyce longiores, superiores aequales vel paulo brevio-

res, glabrae aut villoso-glandulosae; *calyx* quinquifidus, laciniis ovato-lanceolatis, acutis, glabris; *corolla* grandis, purpureo-rosea, personata et illa praecedentium conformis; *stamina* et *ovarium* generis; *stylus* glaber; *capsula* grandiuscula, glabra; *semina* exigua, foveolata; *caulis* gracilis, erectus vel adscendens, glaber vel superne pilis raris apice glanduliferis adspersus, semipedali-bipedalis, fusco-viridis vel rubroviridis; *folia* lanceolato-linearia vel linearia, acuta, supra canaliculata, verticillato-terna, quaterna vel opposita, subinde nonnulla alterna, glabra, saepius conferta, fusco-viridia vel rubro viridia; *radix* crassiuscula, alba, fusiformis, flexuosa, lateraliter ramosa.

Floret Aprili, Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in saxosis vulcanicis et ad sepes pedemontanae regionis: *Catania, Paternò, Valverde, Acireale, Pedara, Nicolosi.*

Icon. *Sabbati Hort. Rom. 3. tab. 2.*

Antirrhinum tortuosum. *Bosc. Chav. Monogr. pag. 87. — Bert. Fl. It. 6. pag. 374.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 125. DC. Prodr. 10. pag. 291. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 508.—Strobl Fl. Etn. pag. 153. — Torn. Fl. Sic. pagina 420.*

Antirrhinum capitatum. *Presl Del. Prag. pag. 24.*

Orontium siculum var. *β*. tortuosum. *Pers. Syn. 2. p. 158.*

Nomen vulgare: *Ucca di liuni.*

—Var. *b*—*Flores* grandiusculi, luteoli et in scapo densiores quam in specie.

Aetnae, regione pedemontana, super saxa vulcanica mari proxima: *Catania.*

Antirrhinum tortuosum var. *b. Guss. loc. cit.—Torn. Fl. Sic. cit. pag. 421.*

Nomen vulgare: *Ucca di liuni.*

4. **A. majus.**—*Flores* grandes, racemosi, racemo terminali, simplici, laxiusculo, toto pubescenti-glanduloso, pedicellato; *pedicelli* alterni, sparsi, passim omnes bracteis breviores, subinde imi longiores etiam duplo quod rarius; *bracteae* ad basim pedicellorum sitae, sessiles, ovatae, acutiusculae, concavae, parvae; *calyx* brevis, campaniformis, quinquepartitus, laciniis ovatis, obtusis, quinta paulo brevior, pilis glanduliferis, viscido-untuosis obsitis; *corolla* grandis, ampla, palli-

de flava vel alba, interdum rubedine suffusa, palato et prominentiis pubescentibus, aureis, piloso-glandulosis, viscidis, labiorum lobis latis, obtusis, calcare brevi, saccato, amplo, obtusissimo; *genitalia* generis; *capsula* calyce longior, ovoidea, basi valde tumens, apice subrecurva et oblique subquadriloba, piloso-glandulifera, loculo quovis rimis dehiscente, singula in singulo colliculo; *semina* exigua, subrotunda, exquisite squamelloso-muriculata, squamulis acutis; *caulis* teres, erectus vel adecendens, rarius decumbens, simplex vel ramosus praesertim inferne, ramis passim brevibus, sterilibus, inferne glaber vel pilis raris adspersus, superne pubescenti-glandulosus, sphithamali-sesquipedalis; *folia* petiolata, alterna et interdum verticillato-terna vel opposita, ovata, ovato-oblonga, superiora subinde ovato-lanceolata vel lanceolata, omnia integerrima, obtusa vel acuta, glabra vel pubescentia praesertim superiora; *radix* crassiuscula, firma, fusiformis vel fusiformi-ramosa, lateraliter parce fibrosa, flexuosa, alba.

Floret Majo, Junio, Julio. ♄.

Aetnae, in rupibus vulcanicis vetustis pedemontanae regionis: *Catania*.

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 20. tab. 58. fig. 2. — Lam. Ill. Gen. tab. 531. fig. 1.—Riv. Mon. irreg. tab. 82* sub nomine: *Antirrhinum.*

Antirrhinum majus. *Lin. Sp. Pl. pag. 829. — Ucria H. Pan. pag. 262.—Bert. Fl. It. 6. pag. 371.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 124.—Torn. Fl. Sic. pag. 421.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 508. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 658.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 40.—All. Fl. Ped. 1. pag. 68.—Savi Bot. Etr. 2. pag. 166. — Strobl Fl. Etn. pog. 153.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 196.—DC. Prodr. 10. pag. 291.*

Orontium majus. *Pers. Syn. 2. pag. 158.*

Antirrhinum montevidense. *Mart.* ex *Walp. rep. 2. p. 223.*

Nomen vulgare: *Ucca di liuni.*

Genus 2. Linaria

Flores irregulares, in racemo simplici vel spicato, rarius solitarii et axillares; *calyx* profunde quinquepartitus; *corolla*

hypogyna, tubo brevi, inflato, basi calcarato, limbo personato, palato prominulo, nunc amplo faucem claudente, nunc depresso, fauce pervia; *stamina* quinque quorum quatuor fertilia et inter se subaequalia, quintum sterile, brevissimum, filamentis liberis, antheris unilocularibus reniformibusque; *ovarium* biloculare, placentis dissepimento adnatis, multiovulatis; *stylus* simplex, superne incrassatus; *stigma* obtusum; *capsula* chartacea vel membranacea, compresso-sphaerica, bilocularis, loculis subaequalibus, valvulis tribus vel quinque plus minus productis, dehiscentibus, nunc valvula unica apertis; *semina* plurima, ovalia, compressa, discoidea, margine membranaceo cincta. Herbae annuae vel perennes; *folia* alterna, verticillata vel opposita, integerrima aut lobata.

Endl. Gen. Pl. pag. 673. n. 3891. — Juss. Gen. 120. — DC. Prodr. 10. pag. 266.—Chav. Monogr. pag. 91.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 117.—Torn. Fl. Sic. pag. 421.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 599.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 197.

1. **L. graeca.**—*Flores* parvi et variae magnitudinis, solitarii, axillares, pedicellati; *pedicelli* tenues, solitarii, uniflori, patentissimi, apice incurvi, passim folio supposito multo longiores, rarius aequales vel paulo breviores, glabri vel pilosi, hirsuti, pilis patentibus; *calyx* profunde quinquepartitus, laciniis lanceolato-linearibus, acuminatis, hirsutis; *corolla* sulphurea, protuberantiis palati concoloribus, fauce barbata, labio superiore emarginato, antice saturate purpureo-violaceo, raro coerulescens, calcare longiusculo, subulato, acuto vel acuminato, saepius exteriora versus arcuato; *stamina* generis, antheris loculis margine albo-barbatis; *ovarium* et *stylus* ut in genere; *stigma* inclinatum, bilabiatum, capiti anserino simile; *capsula* subglobosa, tenuiter pubescens vel glabra, loculis apice oblique dehiscentibus, apertura orbiculari, recedente operculo circumscisso; *semina* exigua, ovalia, compressiuscula, undique squamuloso-echinulata; *caulis* basi caespitulosus, medius erectus, palmari - semipedalis, teres, jam ab imo diffusus in ramos patentissimos, inferiores longos, saepe plus quam pedales, decumbentes, subinde radiantes, alternos vel oppositos, crassitie varius, raro simplex et decumbens, semper plus minus hirsutus, hirsutie paten-

te, tactu viscidula; *folia* radicalia et caulina ima oblongo-spathulata, fugacia, reliqua hastata, breviter petiolata, acuta vel obtusa, plus minus villosa, integra vel margine inferiore bi-tridentata, caulina vel omnia alterna vel inferiora opposita, suprema exigua, subinde ovata et exauriculata; *radix* fusiformis, alba, gracilis, longa, flexuosa, lateraliter fibrillosa.

Floret a Julio ad Autumnum. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa obvia: *Catania, Acicastello, Acicatena, Pedara, Milo, Zaffarana.*

Icon. *Reich. Ic. Bot. tab. 815.* et *Fl. Germ. 20. tab. 60. fig. 2. — Guss. Enum. Pl. Inarim. tab. 9. fig. 2. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 145* sub nomine: *Elatine folio acuminato, flore coeruleo.*

Linaria graeca. *Chav. Monogr. pag. 108.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 35. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 118.* et *Enum. Pl. Inarim. cit. pag. 236. — DC. Prodr. 10. pag. 268. — Torn. Fl. Sic. pag. 421.*

Antirrhinum Elatine. *Lin. Sp. Pl. pag. 851. — Smith Engl. Fl. 3. pag. 132* et *Engl. Bot. 10. tab. 692. — Bert. Fl. It. 6. pag. 342.*

Linaria Elatine. *Mill. Gard. Dict. n. 16.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 606.—DC. loc. cit.*

Linaria Biancae. *Loj. Osserv. Lin. eur. pag. 7, 13.*

Linaria commutata. *Reich. Fl. Germ. exc. pag. 573* et *Ic. Cent. 9. pag. 6.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 203.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 509.—Strobl Fl. Etn. pag. 154.*

— Var. *a.*—*Flores* parvi, longe pedicellati, pedicellis glabris; *calyx* villosus; *caulis* brevis, pilosus; *folia* parvula, pilosa, breviter petiolata.

Linaria Prestandreae. *Tin.* in *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 842* et *Enum. cit. pag. 235.*

2. **L. spuria.**—Planta praecedenti valde proxima; *flores* parvi, lutei, pedicellati, axillares; *pedicelli* folio breviores vel aequales, rarius longiores, villosi, villis flavidis; *calyx* laciniis ovatis vel ovato-lanceolatis, acutis, basi cordatis, ciliatis, reliqua superficie grandulosis, vix pilosis, in pyramidem pentagonam conniventibus, in fructu auctis; *corolla* parva, calyce duplo longior, extus pallidissime flava, labio su-

periore antice saturate purpureo-violaceo, labio inferiore supra intense luteo, protuberantiis palati croceis; *stamina* filamentis latere interno barbatis, antheris atro-purpureis, margine albo-barbellatis, polline albo; *ovarium* generis; *stylus* superne crassus, virens, pilosus; *stigma* subbilabiatum, labio superiore brevissimo; *capsula* minutissime punctulata et puberula, tenuiter pubescens, loculis apice dehiscentibus; *caulis* crassior quam in praecedente, procumbens, basi subcaespitoso-ramosus, ramis alternis et oppositis, villosus, villis patentibus, apice glanduliferis, tactu untuosis; *folia* grandia, ovata, obtusa vel acuta, integerrima vel majora dentata vel uno alterove angulo insculpta, basi rotundata vel subcordata, brevissime petiolata, flaccida, undulosa, villosa, villis mollibus et apice glandulosis, tactu viscidis; *radix* fusiformis, gracilis, flexuosa, lateraliter fibrillosa, alba.

Floret a Julio ad Autumnum. ⊙.

Atnae, in regione pedemontana: *Catania, Ognina, Acireale, Valverde, Gravina, Paternò, Bronte.*

Icon. *Fl. Dan. tab. 913.—Riv. Mon. irr. tab. 78.* sub nomine: *Elatine.* Optima.

Linaria spuria. *Pers. Syn. 2. pag. 153. — Mill. Dict. n. 15. — Chav. Mon. pag. 105.—DC. Prodr. 10. pag. 268. — Hook. Brit. Fl. ed. 2. pag. 285.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 202.—Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 87.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 119.—Torn. Fl. Sic. pag. 421.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 604. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 509. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 201.—Strobl Fl. Etn. pag. 153.*

Antirrhinum spurium. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 613. — Bert. Fl. It. 6. pag. 344.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 76.— Ucria H. Pan. pag. 260.*

3. **L. purpurea.**—*Flores* parvi, in racemo spicaeformi, solitario, terminali cauli et ramis dispositi, superiores in quovis racemo seriores, in anthesi densiusculi, fructiferi plus minus laxi, longitudine varii; *pedicelli* erecti, modo bracteis breviores, modo aequales vel paulo longiores, glabri; *bracteolae* lineares et pedicello subaequales; *calyx* parvus, quinquepartitus, laciniis lanceolato-linearibus, acutis, subaequalibus, saepe in fructu patenti-recurvis; *corolla* tota purpurea, nunc saturate, nunc dilutius praesertim externe, calyce

triplo quadruploque longior, labio superiore emarginato, inferiore trifido, fauce barbata, calcare subulato, acuto, dependente, extrorsum curvato, corollam aequante vel paulo superante; *stamina* quatuor sub labio superiore, didynama, filamentis subulatis, albis, glabris; *ovarium* ovato-orbiculatum, apice emarginatum, viride, glabrum; *stylus* longus, teres, glaber, albidus; *stigma* obtusum, papillosum, viridi-luteolum; *capsula* calyce plus minus longior, obovata, emarginata, viridis, glabra; *semina* parva, globoso-triquetra, transverse rugosa, fusca; *caulis* teres, erectus vel adscendens, a dodrante ad duos pedes longus, surculis foliosis, sterilibus, surrectis, fugacibus basi cinctus, superne paniculato-ramosus, ramis verticillatis vel alternis, dum macrior simplex; *folia* sessilia, lanceolato-linearia vel linearia, acuminata, integerrima, in surculis et in caule inferiore verticillata, a quatuor ad duodecim in quovis verticillo, saepe superiora alterna, in eorum axillis subinde faciculus foliorum ex ramo abortivo; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa, flexuosa, lateraliter fibrillosa.

Floret a Junio ad Octobrem. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Viagrande, Mascalucia, Pedara, Bronte, Nicolosi, Milo, Linguaglossa, Maletto, Randazzo, Castiglione, Massannunziata, Rinazzi, Serrapizzuta, Valle di Calanna, Serra del Solfizio, Cirrita.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 79* sub nomine: *Linaria alpina, flore parvo, purpureo, Tithymali cyparissii foliis.—Riv. Mon. irr. tab. 85* sub nomine: *Linaria flore purpureo, minori.* Optima.

Linaria purpurea. *Desf. Fl. Atl. 2. pag. 47.—Reich. Exc. 2. pag. 374.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 203. — Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 87. — Biv. Bern. Cent. 1. pag. 52.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 121.—Torn. Fl. Sic. pag. 421.—DC. Prodr. 10. pag. 278.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 631. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 510.—Strobl Fl. Etn. pag. 155.*

Antirrhinum purpureum. *Lin. Sp. Pl. pag. 853. — Smith Fl. Gr. 6. pag. 71. tab. 589.*

4. **L. Pelisseriana.** — *Flores* parvi, odori, violacei, dispositi primo in corymbo et erecta florescentia in racemo elongato,

terminali, longo etiam tripollicari, interrupto; *pedicelli* solitarii, axillares, uniflori, passim folio florali et calyce longiores praesertim inferiores, stricti; *bracteae* lineari-filiformes; *calyx* quinquepartitus, laciniis linearibus vel lanceolato-linearibus, acuminatis, subaequalibus; *corolla* calyce longior, purpurea vel purpureo-coerulescens, calcare tenui, subulato, corolla longiore, dependente; *genitalia* ut in genere; *capsula* globosa, calyci subaequalis, glabra, loculo quovis superne dehiscente, valvis tribus obtusis; *semina* exigua, orbiculata, compressa, hinc prominulo-convexa, laevia vel scabrida, matura nigrescentia, margine dense ciliato; *caulis* teres, erectus, basi surculis foliosis, prostratis, sterilibus cinctus, simplex vel superne alterne ramosus, ramis strictis, semipedali-pedalis et etiam ultra; *folia* surculorum latiora et breviora, verticillato-terna vel quaterna, ovata vel oblonga vel oblongo-lanceolata; caulina linearia, longiora, inferiora verticillato-terna, quaterna, reliqua alterna, inter se remotiuscula; omnia sessilia, acuta, integerrima; *radix* tenuis, flexuosa, brevis, fusiformis vel fusiformi-ramulosa, lateraliter fibrillosa. Planta laete virens et glabra.

Floret Majo, Junio, Julio. ⊙.

Aetnae, regione pedemontana, super saxa vulcanica mari proxima: *Catania, Armisi, Ognina, Acicastello.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 6. tab. 591. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 229* et *Raf. 1. pag. 101. fig. 1.* sub nomine: *Linaria tenuis spanophylla, Tithymali cyparissii folio, flore purpureo.*

Linaria Pelisseriana. *DC. Prodr. 10. pag. 279. — Chav. Monogr. pag. 154. — Pers. Syn. 2. pag. 456. — Biv. Bern. Cent. 2. pag. 54.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 123.—Torn. Fl. Sic. pag. 421.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 510. Moris Fl. Sard. 3. pag. 212. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 639.—Strobl Fl. Etn. pag. 155.*

Antirrhinum Pelisserianum. *Lin. Sp. Pl. pag. 855.—Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 432. — Ten. Fl. Nap. 2. pag. 51.—Bert. Fl. It. 6. pag. 364.*

Nomen vulgare: *Linu sarvaggiu.*

5. L. chalepensis.—*Flores* parvi, racemo terminali, simplici, interrupto, plus minus longo; *pedicelli* solitarii, axillares, uniflori, breves; *bracteae* foliis caulinis similes et pedicello

longiores; *calyx* quinquepartitus, laciniis linearibus, acuminatis, quinta breviore; *corolla* parva, calyce brevior vel subaequalis, alba, subinde lineolis purpureis striata, labio superiore erecto, bipartito, laciniis angustis, linearibus, obtusis, labio inferiore trifido, fauce alba, barbata, calcare tenui, subulato, acuto, corolla et calyce longiore, dependente, antrorsum arcuato; *genitalia* generis; *capsula* coriacea, ovoidea, obtusa, glabra, emarginata, utrinque sulco profunde insculpta, calyce brevior, loculo quovis trivalvi; *semina* obverse pyramidato-trigona, basi apicillari explanata, exquisite rugosa, cinerea; *caulis* teres, erectus, basi surculis foliosis, brevibus, sterilibus, decumbentibus fugacibusve cinctus, simplex vel alterne ramosus, ramis longis, strictis, a spithama ad sesquipedem longus; *folia* surculorum et imi caulis latiora et breviora, lanceolata, obtusiuscula, basi augustata et veluti petiolata, verticillato-quaterna vel terna et interdum opposita, caulina aliqua alterna, sessilia, lanceolato-linearia, basi angustiora, acuta et subinde acuminata, omnia integerrima; *radix* tenuis, fusiformis vel fusiformi-ramosa, flexuosa, lateraliter fibrillosa. Planta glabra et laete virens.

Floret, Martio, Octobri. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Villascabrosa, Ognina, Acicastello.*

Icon. *Moris. Hist. 3. sect. 5. tab. 35. fig. 9.* sub nomine: *Linaria chalepensis, minor, erecta, flore albo, lineis violaceis.—Riv. Mon. irr. tab. 83* sub nomine: *Linaria floribus albis.* Optima.

Linaria chalepensis. *Pers. Syn. 2. pag. 158.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 121.—Torn. Fl. Sic. pag. 422.—Willd. En. 2. pag. 642.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 204.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 211.—Mill. Dict. n. 12.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 511.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 633.—Strobl Fl. Etn. pag. 155. — DC. Prodr. 10. pag. 277.*

Antirrhinum chalepense. *Lin. Sp. Pl. pag. 859.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 51.—Bert. Fl. It. 6. pag. 366.*

Nomen vulgare: *Linu sarvaggiu.*

6. L. stricta.—*Flores* grandiusculi, racemosi, racemo terminali, spicaeformi, multifloro, modo denso, brevi, obtuso, modo plus minus elongato, gracili, acuto, laxo praesertim in

fructu; *scapus* pilosus, pilis albis, elongatis, hirtis et apice uncinatis; *pedicelli* brevissimi, stricti, piloso-hirti; *bracteae* lanceolato-lineares, flore breviores, pilosae; *calyx* quinquepartitus, laciniis lanceolatis vel lanceolato-linearibus, acutiusculis vel acutis, subinaequalibus, margine albo-membranaceis, pilis albis, plus minus elongatis, apice uncinatis sparsus; *corolla* lutea, labio superiore bifido, laciniis ovatis, obtusis, labio inferiore trilobo, lobis rotundatis, convexo-reflexo, protuberantiis palati valde elevatis, aurantiis, palato subinde lineis purpureis striato, fauce pubescente, calcare longitudine corollae, subulato, acuminato, recto vel antrorsum recurvulo, interdum pallidius luteo; *genitalia* generis; *capsula* globosa, calyci subaequalis, glabra, loculo quovis apice obtuse trivalvi; *semina* exigua, convexo-trigona, exquisite rugosa, matura nigrescentia; *caulis* teres, erectus, uni-tripedalis, simplex vel superne parce ramosus, apice nudus, glaber vel inferne pilosulus, basi surculis brevibus, prostratis, sterilibus, crebre foliosis cinctus, ramis floriferis cauliformibus, erectis; *folia* caulisleariformia, apice callosa, obtusa, sessilia, crebra, longiuscula, integerrima, alterna, sparsa, inferiora verticillata, folia surculorum sterilium breviora, verticillato--quaterna, quina, sena, lanceolato-linearia, nuda vel ciliata, caeterum omnia glabra; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa, lateraliter ramuloso-fibrillosa, alba. Herba laete virens, vix odora.

Floret a Februario ad Septembrem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana, nemorosa et alpina frequens: *Catania, Ognina, Acireale, Valverde, Pedara, Mascalucia, Zaffarana, Milo, Maletto, Bronte, Belpasso, Nicolosi, Monte Capriolo, Massannuziata, Cavaleri, Bosco Rinazzi, Serrapizzuta, Valle di Calanna.*

Icon. *Sibth. Fl. Gr. tab. 594.—Bocc. Ic. et Descript. pl. rar. tab. 19. fig. 1* sub nomine: *Linaria sicula, multicaulis, molluginis folio.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. t. 65* sub nomine: *Linaria lutea, folio capillo paulo crassiori.*

Linaria stricta. *Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. p. 433. Guss. Pl. rar. pag. 250* et *Syn. Fl. Sic. 2. pag. 122.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 510.—Strobl Fl. Etn. pagina 155.*

Linaria reticulata. *Biv. Bern. Cent. 2. pag. 34.*

Linaria heterophylla. *Desf. Fl. Atl. 2. pag. 48. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 636.*

Linaria aparinoides. *Chav. Monogr. pag. 138.—DC. Prodr. 10. pag. 275.*

Antirrhinum linifolium. *Ucria H. Pan. pag. 261.*

Antirrhinum strictum. *Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 433.—Bert. Fl. It. 6. pag. 355.*

— Var. humilis. — *Flores* speciei sed intensius flavi, in anthesi subcapitati; *calcar* rectum, corollam aequans; *folia* caulina linearia, glaberrima, versus apicem sparsa et rariuscula; folia surculorum sterilium verticillato-subquina, brevia, glabriuscula; *caules* 5-10-pollicares, inferne nudi, versus apicem scabriusculi.

Floret una cum specie. ⊙.

Aetnae, regione pedemontana, in vulcanicis detritis mari proximis: *Catania, Armisi, Ognina.*

Icon. *Clus. Hist. Pl. 3. pag. 321* sub nomine: *Linaria hispanica V.*

Linaria stricta var. *b.* humilis. *Guss. Prodr. Fl. Sic. 2. pag. 166.*

Linaria humilis. *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 123.—Torn. Fl. Sic. pag. 422.*

Linaria heterophylla var. *β.* humilis. *Parl. loc. cit.*

Antirrhinum supinum. *Bert. Fl. It. 6. pag. 354.*

Nomen vulgare: *Linu sarvaggiu.*

7. **L. triphylla.**—*Flores* grandiusculi, racemosi, racemo simplici, terminali, spicaeformi, denso vel inferne interrupto praesertim in fructu, pedicellati; *pedicelli* stricti, breves, erecti vel incurvi; *bracteae* lanceolatae, alternae, flore breviores, inferiores deflexae; *calyx* quinquepartitus, laciniis oblongis, obtusis, demum apice recurvis, glabris, laete viridibus; *corolla* calyce triplo longior, albida, palato et ejus protuberantiis luteis, calcare violaceo, ludit tota violaceo-coerulescens; *calcar* conico-subulatum, longiusculum, acutum, dependens, rectum vel antice recurvum; *genitalia* generis; *capsula* globosa, calyci aequalis vel paulo longior, loculo quovis apice dehiscente, valvis tribus, obtusis; *semina* triquetra, incurva, exquisite rugosa, matura nigrescentia; *caulis* teres, crassiusculus, erectus vel adscendens, a paucis pollicibus ad

dodrantem et varius ad pedem longus, crebre foliosus, simplex vel superne ramosus, ramis alternis, albis, striatis, glabris, solitarius vel ex eadem radice plures; *folia* sessilia, late ovata vel ovato-elliptica et in macrioribus individuis ovato-lanceolata, saepe basi paulo attenuata, inferiora minora, vix acuta, superiora magis acutata, verticillato - terna aut suprema alterna, omnia integerrima, crasciuscula, tri - quinquenervia, glabra, viridia; *radix* fusiformis vel fusiformi - ramosa, lateraliter ramulosa et fibrillosa.

Floret ab Aprili ad Augustum. ☉.

Aetnae, vulgatissima in regione pedemontana et etiam in nemorosa: *Catania, Acireale, Riposto, Giarre, Milo, Zaffarana, Nicolosi, Massannunziata, Mascalucia, Aci S. Antonio, Belpasso, Paternò, S. Maria di Licodia, Adernò, Bronte.*

Icon. *Bocc. Panph. Sic. tab. 22* et *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 57* et *Bonann. Panph. Sic. tab. 70* sub nomine: *Linaria sicula, latifolia, triphylla.*

Linaria triphylla. *Desf. Fl. Atl. 2. pag. 70.—Colla Herb. Ped. 4. pag. 11.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 119.—Torn. Fl. Sic. pag. 422.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 510. Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 625.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 210. — Strobl Fl. Etn. pag. 155. — DC. Prodr. 10. pag. 274.*

Linaria neglecta. *Guss. Pl. rar. pag. 248* et *Fl. Sic. Prodr. 2. pag. 161.—Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 87.*

Antirrhinum triphyllum. *Lin. Sp. Pl. pag. 852. — Bert. Fl. It. 6. pag. 850.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 49.—Ucria H. Pan. pag. 261.*

—Var. *b* concolor. – *Corolla* omnino coerulea; *caulis* brevis; *folia* minuscula.

Floret una cum specie. ☉.

Aetnae, in regione pedemonta: *Catania, Ognina, Leucatea.*

Icon. *Moris. Hist. Pl. 2. sect. 5. tab. 12. fig. 2.* sub nomine: *Linaria latifolia, triphyllos, sicula.—Sabbati H. Rom. 3. tab. 4* sub nomine: *Linaria annua, purpureo - violacea, calcaribus longis, foliis imis rotundioribus.*

Linaria triphylla var. *b. Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 119.*

8. **L. reflexa.** — *Flores* grandiusculi, axillares, solitarii vel subcorymbosi; *pedicelli* elongati, glabri, axillares, uniflori, folio florali multo longiores, nudi, in anthesi erecti et in fru-

ctu recurvo-arcuati; *calyx* quinquepartitus, laciniis lanceolatis, acuminatis, vix inaequalibus; *corolla* calyce duplo longior, coerulescens vel albida, protuberantiis palati luteis, fauce breviter barbellata, calcare corolla longiore, subulato, acuminato, dependente, recto; *genitalia* generis; *capsula* globosa, calyci subaequalis, loculo quovis superne dehiscente, valvis tribus, obtusis; *semina* parva, reniformia, exquisite squamellato-rugosa et foveolata; *caules* ex eadem radice plures, caespitosi, decumbentes, adscendentes, raro solitarii, palmares, simplices vel ramosi, ramis alternis, interdum in axillis foliorum verticillatorum verticillatis; *folia* inferiora verticillato-terna vel quaterna, obovata, acuta vel acutiuscula, superiora alterna, raro opposita aut verticillata, lanceolata vel elliptico-ovata, acuta, omnia integerrima, basi veluti in petiolum brevem attenuata, leviter nervosa et venulosa, floralia, seu bracteosa, caulinis superioribus similia, subinde angustiora, sive lanceolata vel lanceolato-linearia; *radix* simplex, albida, ramosa et fibrillosa. Tota planta glabra et glaucescens.

Floret fere per totum annum. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et etiam in nemorosa frequens: *Catania, Ognina, Acicastello, Misterbianco, Belpasso, Paternò, Adernò, Nicolosi, Bronte, Maletto.*

Icon. *Ten. Fl. Nap. tab. 58.—Smith Fl. Gr. tab. 593. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 15* sub nomine: *Linaria myrsinites, flore candido-sulphureo, rictu croceo.*

Linaria reflexa. *Desf. Fl. Atl. 2. pag. 42. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 208.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 120.—Torn. Fl. Sic. pag. 422.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 511. DC. Prodr. 10. pag. 284.—Parl. Fl. Ital cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 624.—Strobl Fl. Etn. pag. 156.*

Antirrhinum reflexum. *Lin. Sp. Pl. ed. 2. pag. 857. — Bert. Fl. It. 6. pag. 352.*

Var. *b.* — Corollis albis, palato flavescente; foliis inferioribus obovato-rotundatis, basi attenuatis, superioribus ovato-acuminatis, glaucescentibus.

Aetnae, in regione pedemontana. Rara.

Linaria reflexa var. *b. Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 120. Torn. loc. cit.*

9. **L. simplex**—*Flores* parvi, laxe racemosi, racemo terminali simplici, laxo, apice tantum quidquam conferto, nunc paucifloro, brevi, nunc plurifloro, etiam quatuor vel quinque pollices longo et tunc inferne interrupto; *pedicelli* tenuissimi, breves; *folia* floralia, seu bracteosa, obverse lanceolata vel linearia, pedicellis aequalia vel subaequalia, deflexa; *calyx* quinquepartitus, laciniis lineari-spathulatis, obtusis vel acutiusculis, quinta vix sublongiore, una cum rachide, foliis bracteosis et pedicellis adspersus pilis articulatis, apice glanduliferis, viscidis; *corolla* parva, tamen calyce paulo longior, lutea sed externe viridula et subinde striis purpureis notata, labio superiore profunde emarginato, inferiore trilobo, protuberantiis palati elevatis, saturatius luteis, fauce barbellata, calcare corolla sublongiore, conico - subulato, obtusiusculo, dependente, recto; *genitalia* generis; *capsula* globosa, grandiuscula, glabra, plerumque calyce longior, loculo quovis valvis tribus dehiscente; *semina* reniformia, compressa, nunc minute granulata, nunc prorsus laevia, nigrescentia, circumdata ala orbiculari, latiuscula, pallente, striolata et scabrida; *caulis* teres, erectus, modo simplex modo totus alterne ramosus, solitarius vel duo-tres ex eadem radice, basi auctus surculis brevibus, sterilibus, foliosis, surrectis, fugacibus, crassitie varius, palmari-pedalis, superne nudus; *folia* omnia linearia, sessilia, obtusiuscula et apice callosa, integerrima, in surculis et caulina inferiora verticillato-quaterna, reliqua alterna, saepe in eorum axillis fasciculus foliorum e ramo abortivo; *radix* tenuis, flexuosa, fusiformis vel fusiformi-ramosa, lateraliter fibrillosa vel nuda. Planta virens et glaucescens.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Armisi.* Rara.

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 159* sub nomine: *Linaria oreades, lutea, parva, brevi calcare, linifolio glauco.* — *Raf. tab. 92. fig. 2* sub eodem nomine.—*Jacq. Ic. rar. 3. tab. 300* sub nomine: *Linaria parviflora.*—*Riv. Mon. irr. tab. 87* sub nomine: *Linaria arvensis, minima.*

Linaria simplex. *DC. Prodr. 10. pag. 280.* — *Guss. Pl. rar. pag. 249* et *Syn. Fl. Sic. 2. pag. 124.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 472.*—*Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 87.* — *Moris Fl. Sard. 3. pag. 214.*

Linaria arvensis. *Desf. Fl. Atl. 2. pag. 45.*—*Biv. Bern.*

Cent. 1. pag. 52.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 642.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 510.

Linaria parviflora. *Jacq. loc. cit.*

Antirrhinum simplex. *Willd. Sp. Pl. 3. pag. 243.—Bert. Fl. It. 6. pag. 358.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 50.*

Antirrhinum arvense. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 614.*

10. L. rupestris. — *Flores* parvi, raro solitarii, racemosi, racemo terminali, paucifloro, laxo; *pedicelli* axillares, solitarii, uniflori, passim folio florali longiores vel breviores, tenues, erecti, pubescentes; *calyx* pubescens, laciniis linearibus, obtusis, basi angustioribus, patulis, duabus superioribus paulo longioribus, lineari-spathulatis, apice recurvis; *corolla* parva, calyce parum longior, purpureo-violacea vel labio superiore tantum purpureo-violaceo et reliqua parte albida, protuberantiis palati luteis, extus pubescens, calcare conico-subulato, acuto, recto, dependente, brevi et vix lineari, albido; *genitalia* generis; *capsula* globosa, pubescens, calyce brevior; *semina* exigua, sulcata, echinulata; *caulis* filiformis, erectus, vel adscendens, simplex, raro basi uno vel duobus ramis brevibus instructus, inferne glaber vel pilosulus, superne pubescens, pollicari-semipedalis et ultra, saepe purpurascens, pilis apice saepe glanduliferis, sparsis; *folia* parva, carnosula, breviter petiolata, radicalia rosulata, fugacia, caulina inferiora opposita, utraque subrotunda vel ovata, glabra vel parce pilosula, pilis glanduliferis, ut plurimum subtus saturate rubentia, caulina superiora oblonga, alterna, inter se remotiora, pubescentia, ciliata, floralia minora, omnia integerrima, obtusa; *radix* tenuis, ramulosa vel adscendens, simplex, flexuosa.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, pedemontana regione, in saxosis vulcanicis cum sabulis mixtis: *Catania, Villascabrosa, Ognina.* Rara.

Icon. *Moris Fl. Sard. 3. tab. 101* sub nomine: *Linaria rubrifolia.* Optima.

Linaria rupestris. *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 120.—Torn. Fl. Sic. par. 422.*

Linaria rubrifolia. *Spr. Syst. Veg. 2. pag. 792. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 206. tab. cit.—DC. Prodr. 10. pag. 287. Rob. et Cast. Diss. ined.* ex *DC. Fl. Fr. 5. pag. 410.* —

Chav. Monogr. pag. 96.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 602.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 511.

Antirrhinum rubrifolium. *Spr. Syst. Veg. 2. pag. 792.— Bert. Fl. It. 6. pag. 347.*

11. L. Cymbalaria.—*Flores* parvi, solitarii, axillares, longe pedunculati, pedunculis nudis, folio brevioribus, in fructu recurvatis; *calyx* quinquepartitus, laciniis lineari-oblongis, obtusis, vix semilineam longus, fructifer accretus, virens aut viridi-purpurascens; *corolla* parva, 3-4 lin. longa et calycem multo excedens, pallide coeruleo-violacea, striis saturatioribus, subinde alba, tubo brevi, crasso, antice calcarato, calcare brevi, dependente, conico, obtuso, incurvo, saturatius violaceo, labio superiore bifido, recurvo, inferiore trifido, patente, laciniis omnibus obtusis, protuberantiis palati ex basi alba superne luteis; *genitalia* generis; *capsula* subglobosa, calyce longior, apice irregulariter dehiscens valvis sex; *semina* exigua, subrotunda, exquisite squamellato-rugosa, maturitate nigra; *caules* prostrati, caespitosi, e muris et rupibus dependentes, valde ramosi, elongati, flagellares, subinde hic illic radicantes etiam apice; *folia* longe petiolata, opposita vel alterna, reniformia, 5-7-loba, lobis latis, passim obtusis vel acutis, magnitudine plurimum ludentia, supra saturate viridia subtusve pallentia et quandoque purpurantia, utrinque nitentia, obiter denticulata; *radix* fibrosa, tenuis, alba. Tota planta succulenta, tenera.

Floret a Vere ad Autumnum. ♃.

Aetnae, vulgatissima ad muros vetustos humidos pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Paternò, Adernò, Nicolosi, Massannunziata, Mascalucia, Pedara, Viagrande, Valverde.*

Icon. *Guss. Enum. Pl. Inarim. tab. fig. 1. — Reich. Ic. Fl. Germ. 20. tab. 39. fig. 1.*

Linaria Cymbalaria. *Pers. Syn. 2. pag. 155.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 117.—Torn. Fl. Sic. pag. 423. — Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 87.—Reich. Ex. 2. pag. 373. — DC. Prodr. 10. pag. 266. — Mill. Dict. n. 17. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 202.—Hook Brit. Fl. ed. 2. p. 285.*

Linaria acutangola. *Ten.* var. *b.* inarimensis. *Guss. Enum. Pl. Inarim. pag. 234. tab. cit.*

Antirrhinum Cymbalaria. *Lin. Sp. Pl. pag. 851. — Bert.*

Fl. It. 6. pag. 337.—Smith Engl. Fl. 3. pag. 131 et *Engl. Bot. 7. tab. 502.*

— Var. pubescens. — *Caulis* prostratus, piloso-pubescens; *folia* cordato-reniformia, 9-11-lobata, pubescenti-pilosa, lobis rotundatis, senio una cum caule glabrata.

Floret una cum specie. ♃.

Aetnae, ad muros et in saxosis vulcanicis humidis. Rara.

Icon *Cup. Panph. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 214* sub nomine: *Cymbalaria vel Linaria Clematites, saxatilis, rotundo Hederae folio, hirsuta, purpurea. — Bonan. Panph. tab. 24* sub nomine: *Linaria Clematites, saxatilis, rotundo Hederae folio, hirsuta, purpurea, Cymbalaria dicta.*

Linaria pubescens. *Presl Del. Prag. pag. 74.—Spr. Syst. Veg. 2. pag. 790.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 117.—Torn. Fl. Sic. pag. 423.*

Linaria pilosa. *DC. Prodr. 10. pag. 267.—Chav. Monogr. pag. 101.*

Antirrhinum pilosum. *Bert. Fl. It. 6. pag. 340.*

Tribus II. VERBASCEAE.

Inflorescentia centripeta; *corolla* rotata vel tubo subgloboso, limbo explanato, 4-5-fido vel bilabiato; *stamina* fertilia duo vel quinque, antheris approximatis vel cohaerentibus; *capsula* septicide bivalvis; *semina* testa solida; *folia* alterna.

Endl. Gen. Pl. pag. 670. — DC. Prodr. 10. pag. 188 et *224.—Benth. Scroph. ind. 16.—Torn. Fl. Sic. pag. 423.*

Genus 1. Verbascum.

Flores fasciculati, rarius solitarii, racemosi, racemo simplici vel paniculato - ramoso; *calyx* quinquepartitus, subaequalis; *corolla* hypogyna, tubo brevissimo, limbo subrotato, explanato, quinquepartito, laciniis subaequalibus vel antica majore; *stamina* quinque, tubo corollino inserta, exerta, declinata, antica longiora, nonnulla interdum atrophica, fila-

mentis saepe totis barbatis, antheris adnatis: *ovarium* biloculare, placentis dissepimento utrinque adnatis, multiovulatis; *stylus* simplex, apice incrassatus; *stigma* indivisum vel bilamellatum; *capsula* ovata, bilocularis, septicide bivalvis; *semina* in septifragio plura, lacunoso - rugosa. Herbae durae, erectae, annuae vel biennes, raro perennes, tomento vel lana floccosae, rarius glabratae; *folia* alterna, saepe decurrentia, radicalia ampla, petiolata, caulina gradatim breviora, sessilia.

Endl. Gen. Pl. pag. 671. n. 3878.—DC. Prodr. 10. pagina 225.—Nees jun. Gen. Pl. Germ. ic.—Bert. Fl. It. 2. pag. 569.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 261.—Torn. Fl. Sic. pag. 423.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. p. 570. Lin. Gen. Pl. pag. 153.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 177.

I. V. sinuatum.—*Flores* grandiusculi, lutei, racemosi, racemo terminali, elongato, paniculato, interrupto, erecto-patente; *bracteae* cordato-ovatae vel cordato - lanceolatae, cuspidatae, supremae minutae, omnes tomentosae; *scapus* lignosus, angulatus, tomentosus; *pedicelli* brevissimi, inaequales; *calyx* quinquepartitus, segmentis lanceolatis, acuminatis, circiter sesquilineam longus, extus tomentosus; *corolla* lutea, rarissime alba, fere triplo calyce longior, filamentis omnibus purpureobarbatis, barba superiore interdum alba, antheris reniformibus, polline rubro-miniaceo; *ovarium, stylus* et *stigma* ut in genere; *capsula* parva, subrotunda, obtusa, tomento ut in tota planta stellato, implexo, ex albo sordide pulveroso; *caulis* erectus, teres, pedali-orgyalis, plerumque tamen bi-tripedalis, nunc jam ab imo, nunc superne paniculato-ramosus, ramis sparsis, iterum ramulosis, patulis, tomento dense obductus sub quo saepe purpurascit; *folia* radicalia et caulina inferiora reliquis majora, oblonga, interdum pinnatifida, laciniis angulato-dentatis, acutis, aliis sursum aliis deorsum versis, frequentius vero sinuata, lobata, lobis crenatis, obtusis, utraque brevissime petiolata vel sessilia, undulata, reticulato-venosissima, pulverulento-tomentosa, subinde in facie superiore nudiora et laete virentia, dantur etiam folia radicalia latiora, ovato-oblonga vel lanceolata, acuta vel acuminata, alterna, rameis inferioribus oppositis, laevius sinuata vel dentata vel integra, inferiora vel omnia brevissimo tractu semidecurrentia; *radix* alba, crassa, fusiformis, ramosa. Species valde variabilis.

Floret a Junio ad Septembrem. ②.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa; *Catania, Paternò, Adernò, Bronte, Nicolosi, Valle di S. Giacomo, Pedara, Viagrande.*

Icon. *Smith et Sibth. Fl. Gr. 3. tab. 227.*

Verbascum sinuatum. *Lin. Sp. Pl. pag. 254. — Desf. Fl. Atl. 1. pag. 186.—Reich. Fl. Germ. exc. 2. pag. 384.—All. Fl. Ped. 1. pag. 105.—Savi Fl. Pis. 1. pag. 240 —Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 96.—Ucria H. Pan. pag. 98. DC. Prodr. 10. pag. 234. — Bert. Fl. It. 2. pag. 583. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 363.—Torn. Fl. Sic. pag. 424. Moris Fl. Sard. 3. pag. 183. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 585. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 505.—Strobl Fl. Etn. pag. 151.*

Verbascum scabrum. *Presl Fl. Sic. pag. XXXV.*

Nomina vulgaria: *Tassu, Erva pri li fasceddi di ricotta.*

2. V. Tapsus.—*Flores* grandiusculi, racemosi, racemo composito, spicaeformi, terminali, cylindraceo, densissimo, pubescente, basi quandoque interrupto, luxuriante etiam tripedali, simplici vel basi ramoso, racemis lateralibus brevioribus, erectis, racemulis partialibus brevissimis, uniformibus, densifloris, basi suffultis bractea dense albo-lanata, ovata vel lanceolata, valde acuminata, leviter decurrente, integra, nervo crasso dirempta; *pedicelli* brevissimi; *calyx* quinquepartitus, laciniis ovato-lanceolatis, acutis, pubescentibus; *corolla* subinfundibiliformi - rotata, calyce circiter duplo longior, suaveolens, semiquinquiflda, laciniis oblongis, obtusis, extus albo-tomentosis, lutea, aliquando alba vel luteolo-albida; *stamina* quinque, inaequalia, tria filamentis breviora et undique albo-barbata, duo paulo longiora, interno latere tantum barbata vel tota nuda, antheris quidquam longioribus, adnatis, polline rubro-miniaceo; reliqua *genitalia* generis; *capsula* ovoidea, obtusa, calycem subaequans, tomento detersili obtecta et utrinque unisulcata; *semina* numerosa, minuta, affixa placentae, in parte media dissepimenti; *caulis* inferne teres, superne tereti-angulatus, erectus, sesquipedali-orgyalis et ultra, subtus rubidus, simplex vel superne ramosus, totus alatus; *folia* ovato-oblonga, leviter crenata et subinde fere integra, crassa, mollia, radicalia in locis pinguibus ampla, subinde plusquam pedalia, rosulata, obtusa, petiolata, caulina proxi-

ma similia sed paulo minora, acutiuscula, reliqua sessilia, acuta vel acuminata, successive minora, caulina omnia crebra, in caulem ex integro decurrentia; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa. Planta plus minus dense albo-tomentosa, tomento stellato, implexo, in planta sicca sordescente. Species multo variabilis.

Floret a Junio ad Autumnum. ②.

Aetnae, in regione nemorosa et pedemontana: *Catania, Adernò, Bronte, Nicolosi, Milo, Zaffarana, Cavaleri, Monte Lio, Bosco Rinazzi, Serrapizzuta, Valle di Calanna, Cerrita.*

Icon. *Savi Mat. Med. Tosc. 1. tab. 51.—Reich. Fl. Germ. 20. tab. 16.*

Verbascum Tapsus. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 177.—Smith Engl. Fl. 1. pag. 109. — Savi Fl. Pis. 1. pag. 237* et *Fl. Med. cit.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 261.—Torn. Fl. Sic. pag. 424.—Bert. Fl. It. 2. pag. 570.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 503.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 571.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 178.—Strobl Fl. Etn. pag. 151.—DC. Prodr. 10. pag. 225.*

Verbascum neglectum. *Guss. Fl. Sic. Prodr. Suppl. pagina 59.*

Verbascum alatum. *Lam. Fl. Fr. 2. pag. 259.*

Nomen vulgare: *Tassu.*

Utebatur olim ab Aetnicolis in haemoptisi, haemorragia et varicibus. Nunc hujus speciei et omnium seguentium, corollis, infusa demolcentia, diaphoretica parantur.

3. **V. australe.**—*Flores* grandiusculi, racemosi, racemo terminali cauli et ramis, laxiusculo praesertim inferne, longitudine vario sed etiam plusquam pedali, rubido, albo, villoso-tomentoso, villis stellatis, erectis et e basi callosa ortis, racemulis pauci-multifloris, subsessilibus; *pedicelli* brevissimi, raro calyci subaequales; *bracteae* ovatae, acutae vel acuminatae, sessiles, albo-villoso-tomentosae; *calyx* laciniis ovato-lanceolatis, acuminatis, albo-villosis; *corolla* rotata, lutea, calyce quatruplo longior, extus villosa, laciniis rotundatis; *stamina* quinque, inaequalia, filamentis rubro-croceis, tria minora, albo-barbata, duo longiora, saepe nuda; *ovarium* et *stylus* ut in genere; *stigma* longe clavatum; *capsula* ovoidea, obtusa, dense tomentosa; *caulis* erectus, quinquepedalis, simplex vel superne ramosus, villoso-tomentosus, villis stella-

tis, albis, ex callo ortis; *folia* ovata vel ovato-oblonga, in individuis macrioribus crebre vel leviter crenata et subinde fere integra, in luxuriantibus profundius grossiusque dentata, ima ovato-oblonga, petiolata, interdum pedalia, reliqua sessilia, cordata, auriculis rotundatis, leviter adnato-subdecurrentibus, viridia, sparse callosa et ibi villoso-tomentosa, villis albis vel flavis, stellatis; *radix* simplex, parce ramosa, alba, fibrillosa.

Floret Majo, Julio. ②.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Leucatea, Paternò, Adernò, Bronte, Nicolosi, Milo, Zaffarana.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 2. pag. 10. tab. 109.—Schrad. Mon. tab. 1. fig. 2. tab. 2. fig. 3. — Reich. Fl. Germ. 20. tab. 18. fig. 2.* et *tab. 19. 20.*

Verbascum australe. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 262. — Torn. Fl. Sic. pag. 424.*

Verbascum phlomoides. *Lin. Sp. Pl. pag. 253.—Smith et Sibth. Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 149. — Bert. Fl. It. 2. pag.* 575.*—DC. Prodr. 10. pag. 227.—Arcang. Comp. della Fl Ital. pag. 503.*

Verbascum montanum. *Pucc. Syn. Pl. luc. pag. 116.*

4. **V. repandum.**—*Flores* grandes, diametro fere pollicares, in axillis bractearum fasciculati, duo-quinque, in macrioribus individuis imi et supremi solitarii, reliqui gemini, rarius omnes solitarii, breviter inaequaliterque pedicellati, subinde uno alterove adeo breviter, ut subsessilis videatur, racemosi, racemo terminali, longo, interrupto, apice excepto saltem initio, simplici vel inferne parce ramoso; *bracteae* inferiores ovato-lanceolatae, superiores lanceolatae, minores, omnes cuspidatae, virides, pilosae, pilis glanduliferis, margine integrae, sessiles; *calyx* quinquepartitus, laciniis ovato-lanceolatis, acutis, piloso-glanduliferis; *corolla* dum luxurians grandis, lutea, in fundo maculato-amaranthacea vel purpurea, profunde quinquifida, laciniis inaequalibus, oblongo-obovatis, obtusis, extus pilis glanduliferis, viscidis sparsa; *stamina* tria breviora, filamentis undique barbatis, antheris reniformibus, duo longiora filamentis latere interno inferne barbatis, antheris oblongis, adnatis; omnium barba purpurea; *ovarium* generis; *stylus* elongatus; *stigma* longe clavatum;

capsula globosa, obtusa, pilosa, pilis brevioribus, glanduliferis, viscidis; *caulis* e tereti obtuse angulatus, erectus, simplex vel ex imo ramosus, ramis virgatis, etiam orgyalis sed plerumque multo minor, nunc breviter semialatus, nunc omnino nudus, sparse pilosus, pilis brevibus, fuscis, mollibus, solitariis vel fasciculato-geminis, inaequalibus, longioribus acutis, nudis, brevioribus apice guttuliferis, unde viscidítas plantae; *folia* oblongo-lanceolata, radicalia et caulina ima vix acuta, petiolata, inferne sublyrata, superne lobato-crenata, reliqua acuminata, inaequaliter acute dentata, breviter semidecurrentia, alis cuneatis, plus minus dentatis, vel sessilia, non decurrentia, basi cordata, amplexicaulia, omnia more caulis pilosa praesertim in pagina inferiore; *radix* simplex, fusiformis, fibrillosa, alba. Planta tota viscida et graveolens.

Floret Junio, Augusto. ②.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Pedara, Adernò.*

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 20. tab. 34. — Cup. Panph. Sic. 1. tab. 72* sub nomine: *Blattaria lutea, Brassicae foliis, florum petiolis curtis.*

Verbascum repandum. *Willd. en. H. Ber. 1. pag. 226.— Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 264.* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 232.—Torn. Fl. Sic. pag. 424.—DC. Prodr. 10. pag. 230.*

Verbascum virgatum. *Bert. Fl. It. 2. pag. 584.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 504.*

Verbascum Blattaria. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 178. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 579.*

Verbascum Blattaria var. β. repandum. *Arcang. loc. cit.*

5. V. macrurum. — *Flores* grandes, lutei, racemosi, racemo alato, spicaeformi, terminali, cylindraceo, densissimo, aliquando basim versus interrupto et racemuloso, racemulis etiam densifloris, basi bractea ovata vel lanceolata, valde acuminata suffultis; *pedicelli* brevissimi; *calyx* laciniis ovatis, acutis, flavo-tomentosis, grandiusculis; *corolla* calyce quadruplo longior, rotata, farinosa, laciniis subrotundis, explanatis, undulatis, duabus superioribus minoribus; *stamina* inaequalia, duo inferiora longiora, interne dense lanata, antheris valde elongatis, croceis; *ovarium* generis; *stylus* albus, staminibus brevioribus aequalis; *stigma* laterale, virescens, glabrum; *capsula* subsphaerica, obtusa, utrinque uni-

sulcata, subtomentosa, calycem subaequans; *semina* minuta, numerosa, ad placentam affixa in parte media dissepimenti; *caulis* a sesquipede ad orgyam longus, semialatus, luteo-tomentosus; *folia* omnia obovato-oblonga, spathulata, decurrentia, inferiora majora, obtusiuscula, superiora acuminata, omnia plus minus crenulata, inferne nervis pinnato-arcuatis, venoso-reticulatis, foveolis angulatis, pubescenti-floccosis, granulosis, pube primo albo-flava, dein flavo-crocea, rachide superne sulcato, inferne semicylindraceo, lateraliter reticulato, venoso, pannoso, dense luteo-tomentoso, apicem versus evanescente; *radix* fusiformis, simplex, parce ramosa, fibrillosa, alba.

Floret Majo, Junio. ②.

Atnae, in regione alpina, nemorosa et pedemontana vulgaris: *Casa dei Campieri, Monte Capriolo, Milo, Valle di Calanna, Cerrita, Bronte, Maletto, Randazzo, Cavaleri, Rinazzi.*

Icon. *Schrad. Monogr. 1.—Reich. Fl. Germ. 20. tab. 17.*

Verbascum macrurum. *Ten. Fl. Nap. 3. pag. 216* et *Syll. pag. 106.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 262* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 232.—Bert. Fl. It. 2. pag. 573. — Torn. Fl. Sic. pag. 424.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 503.*

Verbascum tapsiforme. *Schrad. Mon. 1. pag. 21. — Bert. loc. cit.—DC. Prodr. 10. pag. 226.—Arcang. loc. cit.*

Verbascum densiflorum. *Bert. op. cit. pag. 574.—Röm. et Schult. Syst. Veg. 4. pag. 328.—Spr. Syst. Veg. 1. pag. 618.*

Verbascum Blattaria *Strobl Fl. Etn. pag. 151 ?*

Nomen vulgare: *Tassu barbassu.*

6. V. floccosum. — *Flores* parvi, fasciculati, 3-8 in quovis fasciculo, racemo terminali, ut plurimum ramosissimo, pyramidato, pedali et ultra, ante plenam florum evolutionem denso, postea laxifloro et fere toto interrupto, albo-tomentoso-floccoso; *pedicelli* tenues, inaequales, alii brevissimi, alii calyce longiores etiam duplo, dense albo-floccosi; *bracteae* imae majores, cordato-ovatae, cuspidatae, superiores parvae, lanceolatae, floribus breviores; *calyx* segmentis linearibus vel lanceolato-linearibus, acutis, lineam unam circiter longis; *corolla* lutea, calyce triplo quadruploque longior, extus pilis stellatis adspersa, laciniis oblongo-obovatis; *stamina* inaequalia, filamentis croceis, villo albo barbatis, tria breviora

undique et dense in parte superiore, duo longiora inferne in latere interno vel etiam tota nuda; *ovarium* et *stylus* praecedentis speciei; *stigma* longe clavatum; *capsula* ovoidea, obtusissima et fere subbiloba, parva, calycem paulo superans, tomento facile detersili tecta et saepe denudata; *caulis* teres, erectus, bi-quadripedalis, tectus tomento albo-floccoso sub quo saepe purpurascit, apice ramoso - paniculatus; *folia* radicalia rosulata, acuminata vel saepius obtusa, breviter petiolata, oblonga, subundulato-crenata, superne non dense tomentosa uti subtus sed hinc illinc farinoso-floccosa ac pallide virentia, caulina vero utrinque tomentosa, sessilia, elliptica, acuta, suprema suborbiculato-ovata; *radix* fibrosa, numerosa, alba. Species valde variabilis.

Floret Majo, Junio. ②.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Ognina, Acireale, Milo, Nicolosi, Tardaria, Bosco di Maletto.*

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 20. tab. 26.—Smith Engl. Bot. 7. tab. 487.*

Verbascum floccosum. *Willd. En. 1. pag. 224.—Wald. et Kit. rar. pl. hung. 1. pag. 81.—Pers. Syn. 1. pag. 215.—Bert. Fl. It. 2. pag. 597. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 264.—Torn. Fl. Sic. pag. 424.*

Verbascum laxiflorum. *Presl Del. Prag. pag. 76.*

Verbascum pulverulentum. *Smith Engl. Fl. 1. p. 310. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 90. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 514.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 182. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 588.—Strobl Fl. Etn. pag. 151.—DC. Prodr. 10. pag. 237.*

Genus 2. Scrophularia

Flores raro solitarii, saepe dispositi in cyma thyrsoidea, terminali, simplici vel subramosa, nuda vel foliosa, laxa; *pedunculi* glanduloso-puberuli, oppositi vel alterni; *calyx* quinquifidus vel quinquepartitus, subaequalis; *corolla* hypogyna, viridi-purpurascens, purpurea, lurida vel flava, tubo ventricoso - subgloboso, limbo bilabiato, labio superiore longiore, bilobo, inferiore trilobo et ejusdem lobis lateralibus erectis, intermedio majore, patente vel deflexo; *stamina* tubo corol-

lino adnata, inclusa vel exerta, quatuor fertilia, didynama, antheris adnatis, quintum sterile, filamento adnato, anthera lamelliformi, emarginata, rarius nullum; *ovarium* disco annulari cinctum, biloculare, pluriovulatum; *stylus* simplex, apice incrassatus; *stigma* emarginatum; *capsula* globosa, saepe acuminata, septicide bivalvis, valvis integris vel bifidis; *semina* plurima, rugosa. Herbae vel suffrutices saepius foetentes; *folia* opposita, interdum alterna, integra vel inciso-pinnatifida, interdum pellucido-punctata.

Endl. Gen. Pl. pag. 671. n. 3883.—Lin. Gen. n. 312.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 249. tab. 55. — Desf. Fl. Atl. tab. 145. — Smith Engl. Fl. 3. pag. 137. — DC. Prodr. 10. pag. 302.—Bert. Fl. It. 6. pag. 379.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 126.—Torn. Fl. Sic. pag. 424.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 185.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 551.

1. S. **peregrina.**—*Flores* parvi, cymosi, cymis solitariis, axillaribus, 2-3-floris ac subinde 5-7-floris, raro monofloris, aliquando paniculam cymosam aemulantibus; *pedunculi* virides, ramosi, puberuli, folio nunc breviores, nunc longiores, glandulis exiguis, fuscis, stipitellatis sparsi; *bracteae* anguste lineares et divisae sed successive minores et angustiores, simpliciter serratae; *calyx* laciniis ovato-lanceolatis, acuminatis, immarginatis, carinatis, glabris, tubum corollinum aequantibus; *corolla* calyce longior, saturate purpurea, labio superiore praedito squamula orbiculari vix $1/2$ lin. lata, pedicellata et aliquando obliterata; *stamina* inclusa, filamentis subrotundis, inferne albis, superne rubeolis, antheris unilocularibus, violaceis, polline luteolo; *stylus* staminibus aequalis; *stigma* subbilobum, papillosum, luteolum; *capsula* valde tumens, ovoidea, breviter acutata, glabra, calyce longior; *semina* exigua, sulcata, transverse cancellata, maturitate fusca; *caulis* erectus, acute tetragonus vel hexagonus, simplex vel ramosus, a paucis pollicibus ad sesquipedem longus, glaber, saepe purpurascens; *folia* cordato-ovata, inaequaliter serrata, serraturis plerumque acutis, subinde obtusis, acuta vel obtusa, subtus pallidiora, inferiora longe et superiora brevius petiolata, petiolis anguste alatis, supra canaliculatis; *radix* tenuis, fibrillosa, fusiformis, flexuosa, lateraliter ramulosa. Planta foetens.

Floret Aprili, Majo, Junio. ☉.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, S. Giovanni La Punta, Mascalucia, Paternò, Nicolosi, Bronte, Milo, Maletto, Randazzo, Castiglione.*

Icon. *Sibth. Fl. Gr. tab. 597. — Moris Hist. Pl. sect. 5. tab. 8. fig. 1.* sub nomine: *Scrophularia Urticae folio.*

Scrophularia peregrina. *Lin. Sp. Pl. pag. 866.—Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 435* et *Fl. Gr. 6. pag. 77. tab. cit.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 81.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 205.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 57. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 126.—Torn. Fl. Sic. pag. 424. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 506. — DC. Prodr. 10. pag. 305.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 553.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 186.*

Nomen vulgare: *Scrufularia.*

2. **S. canina.**—*Flores* parvuli in cyma valde elongata basi ramosula et apice saepe dense glomerata dispositi, ramulis inferne patentibus, superne erectis; *scapus* rubeolus, dense piloso-glandulosus; *pedicelli* brevissimi; *bracteae* lineares, integerrimae, glabrae, ramulis et pedicellis subaequales; *calyx* viridis, quinquolobatus, lobis ovato-rotundatis, piloso-glanduliferus, margine albo-membranaceo, subinde roseo, denticulato; *corolla* parva, quinquiloba, calyce duplo longior, purpureo-violacea vel atro-sanguinea, lobo inferiore et interdum superioribus albo-marginatis, lateralibus albidis et identidem maculis vel striis roseis pictis; *stamina* quatuor fertilia, tubo corollino inserta, filamentis curvatis, cylindraceis, piloso-glandulosis, albis, antheris ovalibus, dense violaceis, unilocularibus; stamen quintum sterile, lineare vel lanceolatum, acutum vel apice dilatato-dentatum; *ovarium* ovatum, glabrum, viride, disco coronatum; *stylus* exertus, curvatus, staminibus paulo longior; *stigma* album, glabrum; *capsula* parva, subglobosa, breviter acuta, calyce duplo longior, glabra, coriacea, maturitate durissima et lignescens, aliquando in sicco gallifera, galla globosa, grandiuscula, oleum luteo-viridem continens; *semina* exigua, subrotundo-ovata, dorso convexa, facie interna planiuscula, angulata vel sulcata, transverse cancellata, matura nigrescentia; *caules* solitarii vel plures ex eadem radice caespitosi, nunc quotannis pereuntes, nunc inferne persistentes, erecti vel adscendentes,

tetragoni in imo opposite, reliqua parte alterne ramosi, glabri, saepe purpurantes, spithamali-tripedales; *folia* ludibunda, radicalia et caulina ima longius petiolata, oblongo-spathulata, obtusa vel acuta, inaequaliter acute serrata vel inciso-serrata, fugacia, caulina reliqua successive brevius petiolata, pinnatifida, laciniis remotis, patentibus et interdum falcatis, oppositis vel alternis, lanceolatis aut ovatis, acutis vel acuminatis, basi exterius cuneata in costam decurrentibus, inaequaliter serratis et subinde praesertim inferne incisis, omnia subcoriacea, crassiuscula, nitida, supra saturate viridia, subtus pallidiora, inferiora opposita, caetera alterna; subinde cuncta folia caulina sunt simplicia, ima oblongo-spathulata, reliqua ovato-oblonga, utrinque inciso-serrata; saepissime in axillis foliorum caulinorum occurrit ramulus foliosus abortivus; *radix* ramosa, sublignosa, fibrillosa, alba.

Floret a Majo ad Julium. ♃.

Aetnae, frequentissima in regione pedemontana, nemorosa et etiam in alpina: *Catania, Viagrande, Pedara, Milo, Nicolosi, Cerrita, Monte Capriolo, Bronte, Maletto.*

Icon. *Reich. Cent. 8. pag. 1. tab. 728. fig. 970. — Sibth. et Smith Fl. Gr. 6. pag. 78. tab. 598.—Clus. Hist. Pl. 6. pag. CCIX* sub nomine: *Ruta canina.*

Scrophularia canina. *Lin. Sp. Pl. pag. 865.—All. Fl. Ped. 1. pag. 69.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 191.—Ucria H. Pan. pag. 236.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 129.—Torn. Fl. Sic. pag. 425.—DC. Prodr. 10. pag. 315.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 507.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 565. — Strobl Fl. Etn. pag. 153. — Bert. Fl. It. 6. pag. 393.*

Scrophularia bicolor. *Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 437* et *Fl. Gr. 7. tab. 602.—Guss. Pl. rar. pag. 259. tab. 45.* et *Syn. Fl. Sic. 2. pag. 129. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 42.—Torn. Fl. Sic. pag. 425.—Strobl loc. cit.*

Scrophularia lucida. *Lin. Sp. Pl. ed. 2. pag. 865. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 507.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 565.—All. Fl. Ped. 1. pag. 70.—Biv. Bern. Cent. 2. pag. 50.—Strobl loc. cit.*

Scrophularia pinnatifida. *Brot. Fl. Lusit. 1. pag. 202. — Spr. Syst. Veg. 2. pag. 785. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 129.—Torn. Fl. Sic. pag. 425.—Strobl loc. cit.*

Scrophularia canina var. pinnatifida. *Parl. et Caruel op. cit. pag. 566.*

Scrophularia glauca. *Bert. Fl. It. 6. pag. 398.*

Nomen vulgare: *Scrufularia.*

Usus. Succus laudatur in scrophulis et folia uti purgantia habentur.

3. **S. vernalis.**—*Flores* parvi, cymosi, cymis solitariis, axillaribus, paucifloris, pedunculatis; *pedicelli* filiformes, alterni, omnes villoso-glandulosi; *bracteae* sub divisione cymarum sitae, ovatae vel lanceolatae, serratae, acuminatae, cuspido integro; *calyx* piloso-glandulosus, glandulis viscidis, quinquepartitus, laciniis oblongis, obtusis, immarginatis, erecto-patulis, totis foliaceis viridibusque; *corolla* flava, calyce paulo longior, tubo urceolato seu collo constricto, labio superiore obtuse bilobo, labio inferiore lobulis lateralibus paulo longiore; *stamina* e basi corollae orta et sita sub labio superiore quod superant aut saltem aequant, filamentis compressis, pallide flavis, adspersis glandulis exiguis, brevissime stipitellatis, antheris reniformibus, livide flavis; *ovarium* generis; *stylus* filiformis, erectus, parce glandulosus; *stigma* capitatum, subemarginatum, hirtulum; *capsula* ovoidea, valde acuminata, pilulis apice granduliferis scatens; *semina* exigua, sulcata, transverse cancellata, matura nigrescentia; *caulis* acute tetragonus, aliquando pentagonus, fistulosus, erectus, simplex vel ramosus, dodrantali-bipedalis, villosus, pilis articulatis, inaequalibus, pluribus apice glanduliferis; *folia* membranacea, late ovata, acuta, argute biserrata, serraturis inferioribus saepe profundioribus, exquisite cordata, variae magnitudinis, villosa, vel pilosa, rugosa, laete viridia, inferiora longe petiolata, oppcsita, lusu terna, ima subinde obtusa, superiora alterna; *radix* praemorsa, brevis, dense fibrosa.

Floret Aprili, Majo. ⊙ et ②.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Battiati, Motta S. Anastasia, Paternò.*

Icon. *Wald. et Kit. Pl. rar. hung. 1. pag. 75. tab. 73.— Clus. Hist. Pl. 4. pag. XXXVIII* sub nomine: *Lamium Pannonicum II. exoticum. — Barr. Ic. 273.* sub nomine: *Scrophularia montana, maxima, latifolia.*

Scrophularia vernalis. *Lin. Sp. Pl. pag. 864.—Smith Engl.*

Fl. 3. pag. 139 et *Engl. Bot. 8. tab. 567.—All. Fl. Ped. 1. pag. 69.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 56. — DC. Prodr. 10. pag. 303.—Bert. Fl. It. 6. pag. 388.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 128. — Torn. Fl. Sic. pag. 425. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 506. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 552.*

Nomen vulgare: *Scrufularia giarna.*

Tribus III. VERONICEAE.

Flores in racemos terminales vel axillares dispositi, alterni vel oppositi; *calyx* 4-5 partitus, rarius 3-partitus vel 5-lobatus; *corolla* rotata, infundibiliformis vel rarius irregulariter bilabiata; *stamina* quatuor aequalia, fertilia vel saepius duo postica, sterilium vestigis nullis; *stylus* apice integer; *capsula* bilocularis, loculicide bivalvis, valvis saepissime juxta dissepimentum bifidis, nunc septifrage bivalvis.

Endl. Gen. Pl. pag. 687.—Benth. Scrophul. ind. 43. — DC. Prodr. 10. pag. 189 et *456.—Torn. Fl. Sic. pag. 425.*

Genus 1. Veronica.

Flores racemoso-spicati, terminales, axillares, aliquando solitarii ad axillas bractearum; *calyx* 4-5-partitus, raro 3-partitus; *corolla* hypogyna, subrotata, coerulea, carnea vel alba vel variabilis, quatrifida, laciniis integerrimis, planis, postica majore, tubo calyce breviore; *stamina* duo vel tres-quatuor, tubo corollino inserta, exerta, loculis antherarum divergentibus vel apice confluentibus; *ovarium* biloculare, parce ovulatum; *stylus* simplex; *stigma* indivisum et vix incrassatum; *capsula* ovata vel obcordata, bilocularis, loculicide saepe bivalvis; *semina* pauca, plano-convexa, umbilico prope basim laterali, albumine saepius oblongo, testa cartilaginea tecto, embryone recto, radicula ad apicem fructus spectans in speciebus oligospermis, ab hylo parum remota in polyspermis. Herbae vel frutices, rarius arbores; *folia* caulina opposita, aut rarius verticillata, saepissime bracteaeformia.

Endl. Gen. Pl. pag. 688. n. 3979.—Lin. Gen. n. 25. —

Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 257. tab. 54. — R. Br. Prodr. pag. 434. — DC. Prodr. 10. pag. 458. — Nees jun. Gen. Pl. Germ. ic. — Torn. Fl. Sic. pag. 425.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 485. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 221.

I. V. **beccabunga**.—*Flores* parvi, racemoso-spicati, racemis solitariis, alternis vel oppositis, axillaribus vel terminalibus; *scapus* seu *rachis* subangulatus, glaber, erectus, pedicellatus; *pedicelli* lineares, glabri, alterni, patentes, bracteati; *bractea* linearis, lanceolata, obtusa, glabra, viridis; *calyx* profunde quadripartitus, laciniis patentibus, lanceolatis, obtusis, viridibus; *corolla* calyce grandior, violacea et striis tribus basim versus intensius coloratis picta, tubo brevissimo, intus puberulo, fauce alba, limbo quadrifido, laciniis inaequalibus, superioribus majoribus et orbiculatis, inferiore parvula et ovata; *stamina* duo, ad basim tubi inserta, corolla breviora, patentia, filamentis fusiformis seu basi et apice attenuatis, albis, glabris, antheris parvis, sphaericis, basi emarginatis, violaceis, glabris; *ovarium* sphaericum, bilobum, viride, glabrum; *stylus* longiusculus, erectus, filiformis, glaber, albidus; *stigma* capitatum, rubro - violaceum, papillosum; *capsula* orbicularis, emarginata, glabra, laciniis calycis paulo longior, loculis plurispermiis; *semina* perexigua, altera facie planiuscula, altera sensim convexa; *caulis* herbaceus, prostratus, radicans, apice adscendens, cylindricus, fistulosus, rubeolus aut viridiusculus, sesquipedali-bipedalis, simplex vel ramosus, ramis oppositis, erectis, brevibus; *folia* opposita, patentia, ovalia vel ovali-oblonga, obtusiuscula, breviter petiolata, crenulato - serrulata, superne lucida et venoso sulcata, subtus pallide viridia vel rubro-colorata, nervo longitudinali instructa a quo venulae curvae vel erectae, apicem et marginem versus evanescunt; *rhizoma* album, crassum, fibrillosum, fibrillis linearibus.

Floret ab Aprili ad Augustum. ♃.

Aetnae, in humidis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Villascabrosa, Milo.*

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 20. tab. 80.—Riv. Mon. irr. tab. 99* sub nomine: *Beccabunga. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 227* sub nomine: *Veronica aquatica, minor, folio subrotundo.*

Veronica beccabunga. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 12.—Bert. Fl. It. 1. pag. 69.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 15.—Torn. Fl. Sic. pag. 425. — Strobl Fl. Etn. pag. 156. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 514.—DC. Prodr. 10. pag. 468. Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 499. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 223.*

Nomen vulgare: *Erva di tracina.*

Virtus medica. Herba recens antiscorbutica et aperiens.

2. V. **Buxbaumii.** — *Flores* parvi, axillares, solitarii, longe pedicellati; *pedicelli* folio duplo longiores, filiformes, virides, pubescentes, arcuati; *calyx* quatripartitus, laciniis acutis, ovatis, pilosis, uni-trinerviis, patentibus; *corolla* calyce major, coerulea, limbo quatripartito, laciniis acutis, integris, striatis; *genitalia* generis; *capsula* compressa, biloba, sinu levi, lato, lobis oblongis, subacutis, divaricatis, duplo latior quam longa, instructa sutura carinali, insigni, ciliata, subinde pilosa; *semina* cymbiformia, dorso tuberculata; *caulis* procumbens, interdum inferne ad nodos radicans, caespitosus, e basi ramosus, saepe plusquam pedalis, crassus, pilosus, pilis subulatis, longis, articulatis, albis; *folia* petiolata, ovato-oblonga, acuta vel subacuta, serrata, subinde inaequaliter, inferiora opposita, subcordata, reliqua alterna, ima minora, omnia pilosa; *radix* tenuis, longa, ramosa.

Floret Martio, Aprili. ⊙.

Aetnae, regione pedemontana: *Catania.*

Icon. *Ten. Fl. Nap. 1. pag. 7. tab. 1. — Reich. Cent. 3. pag. 59. tab. 268. fig. 430.*

Veronica Buxbaumii. *Spr. Syst. Veg. 1. pag. 79. — Fl. Dan. tab. 1982.—Reich. loc. cit.—Ten. loc. cit.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 18.—Torn. Fl. Sic. pag. 426.—DC. Prodr. 10. pag. 487.—Bert. Fl. It. 1. pag. 102.*

Veronica Tournefortii. *Gmel. Fl. Bad. 1. pag. 39.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 525. — Strobl Fl. Etn. pag. 157.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 517.*

3. V. **arvensis.** — *Flores* parvi, racemosi, racemo ut plurimun elongato, terminali caulis et ramis, subinde cum lateralibus, axillaribus, glanduloso-pubescente, laxifloro; *pedicelli* stricti, raro lineam attingentes vel superantes; *bracteae* lanceolatae, obtusiusculae vel acutae, basi angustatae, florem

subaequantes vel excedentes, integerrimae vel inferiores prope basim dentatae, cuspide medio et terminali integerrimo, albo-pilosae; *calyx* quadrifidus, laciniis ovato-lanceolatis, acutis, pilosis, integerrimis; *corolla* coerulea, calyce minor; *stamina* et *ovarium* ut in genere; *stylus* persistens, emarginatura capsulae passim brevior, raro illam aequans; *stigma* capitatum; *capsula* compressa, latior quam longa, obcordata, lobis rotundatis, crebre ciliatis, ciliis pilosis, articulatis, diaphanis, patentibus, longiusculis et apice glanduliferis; *semina* obscure rugosula; *caulis* teres, erectus vel adscendens, pubescens, ludens simplex vel inferne ramosus vel diffusus, a paucis pollicibus ad pedem longus; *folia* ima minora, ovata, petiolata, superiora, cordato-ovata, sessilia, omnia opposita, obtuse serrata, multinervia, plus minus pubescentia; *radix* tenuis, ramosa.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Acicastello, Nicolosi, Milo, Bronte, Monte Lio.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 11. tab. 734.—Fl. Dan. tab. 515. Reich. Ic. Fl. Germ. 20. tab. 99. fig. 2.*

Veronica arvensis. *Lin. Sp. Pl. pag. 18. — DC. Prodr. 10. pag. 483. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 6. — Savi Fl. Pis. 1. pag. 15. — Ten. Fl. Nap. 3. pag. 15. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 15. — Torn. Fl. Sic. pag. 426. Bert. Fl. It. 1. pag. 92. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 516.—Strobl Fl. Etn. pag. 157.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 519.—Moris Fl. Sard. 3. p. 227.*

4. V. Cymbalaria.—*Flores* parvi, solitarii, axillares; *pedicelli* tenues, apice incrassati, elongati et folio saepe longiores, floriferi erecti, fructiferi recurvati, leviter pubescentes; *calyx* quadripartitus, segmentis aequalibus, ellipticis, obtusis vel acutiusculis, in fructu patentissimis, extus pubescentibus; *corolla* calyce major vel minor, alba, fauce viridis, decidua; *genitalia* praecedentis; *capsula* hirsuta pilis longiusculis, interdum nuda et glabra; *semina* cymbiformia, dorso tuberculata; *caulis* teres, prostratus, inferne ramosus, e muris dependens, etiam sesquipedem longus, villoso-pilosus, pilis erectis, albis, in apice densiusculis et glanduliferis; *folia* inferiora opposita, cordata, semiorbicularia, superiora alterna, saepe ovata, subcuneata, omnia instructa dentibus 5-7-9,

obtusis vel acutiusculis, quorum terminalis paululum major, carnosula, passim declinata, facie infera glabra, superne pilosa, pilis e punctis callosis ortis; *petioli* elongati, sulcati, pubescentes; *radix* tenuis, subsimplex.

Floret Februario, Martio. ☉.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Misterbianco, Motta S. Anastasia.*

Icon. *Viv. Fl. Ital. Frag. fasc. 1. tab. 16. fig. 1.—Reich. Fl. Germ. 20. tab. 77. fig. 5.*

Veronica Cymbalaria. *Bert. Fl. It. 1. pag. 105. — Röm. et Schult. Syst. Veg. 1. pag. 121. — Savi Bot. Etr. 1. pagina 16.—DC. Prodr. 10. pag. 488. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 18.—Torn. Fl. Sic. pag. 426.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 517.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 230. — Strobl Fl. Etn. pag. 157.*

Veronica panormitana. *Tin.* in *Guss. Fl. Sic. Prodr. suppl. 4.* et *Syn. cit. pag. 17.—Bert. loc. cit.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 528.—Torn. op. cit. p. 428. Strobl loc. cit.*

Veronica hederifolia var. *β. Lin. Sp. Pl. pag. 19.*

Veronica cymbalariaefolia. *Vahl. Enum. 1. pag. 81. — Dietr.* in *Willd. Sp. Pl. ed 6. t. 1. pag. 533.*

5. V. anagallis.—*Flores* parvi, coerulei, solitarii, racemosi, racemo laterali, axillari; *scapus* villosus, glanduliferus, folio multo longior, apice densiflorus; *pedicelli* oppositi, lineares, villoso-glandulosi, bracteati; *bracteae* lineares, plerumque pedicello breviores; *calyx* quadripartitus, glaber, laciniis lanceolatis vel ovatis, acutis, parum inaequalibus; *corolla* parva, pallide coerulea vel rosea, striis saturatioribus; *stamina* et *ovarium* generis; *stylus* longus, declinatus; *capsula* subrotunda vel elliptica, plus minus emarginata; *semina* parva, ovata, biconvexa; *caulis* crassiusculus, erectus vel adscendens, fistulosus, inferne ad nodos radicans, etiam bipedalis, glaber; *folia* sessilia, opposita, lanceolata, subinde verticillato-terna vel quaterna, basi lata, apice acuta, leviter remote et argute serrata, sesquipollicem vel duos pedes longa et quatuor-sex lineas lata, aliquando vel tota vel huc illuc integerrima; *radix* crassiuscula, fibrillosa, alba.

Floret Martio, Aprili, Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in humidis pedemontanae et etiam nemorosae re-

gionis: *Catania, Acicastello, Viagrande, Pedara, Paternò, Mascalucia, Milo, Valle dello Stroppone.*

Icon. *Fl. Dan. 903.—Riv. Mon. irr. tab. 100* sub nomine: *Beccabunga minor. — Moris Hist. Pl. 2. sect. 3. t. 24. fig. 25* sub nomine: *Veronica aquatica major, folio oblongo.*

Veronica anagallis. *Lin. Sp. Pl. pag. 16.—Ucria H. Pan. pag. 38.—Presl Fl. Sic. Prodr. pag. 7.—Parl. Fl. Pan. 1. pag. 9* et *Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 501. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 16.—Torn. Fl. Sic. pag. 427.— Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 514. — Strobl Fl. Etn. pag. 157.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 223.—DC. Prodr. 10. pag. 467.—Bert. Fl. It. 1. pag. 70.*

— Var. elata—*Calyces, pedicelli* et *folia* superiora pilis sparsis obsiti; *caulis* elatior quam in specie, superne pubescens.

Aetnae, una cum specie. ♃.

Veronica anagallis var. elata. *Röm. et Schult. Syst. Veg. 1. pag. 126.—Guss. Torn.* et *Strobl. op. cit.*

— Var. Richardii.—*Flores* spicati; *pedunculi* elongati, lineares, apice pubescentes; *calyx* laciniis pubescentibus, acutis, petalos subaequantibus; *capsula* ovata; *caulis* erectus, glaber, ramosus, ramis oppositis; *folia* opposita, ovata, subsessilia et aliquando petiolata, limbo saepe dentato; *radix* fibrillosa. Planta pusilla.

Aetnae, una cum specie et varietate praecedente.

Tin. per literas in *Torn. Fl. Sic. pag. 427.*

Nomen vulgare: *Erva di tracina.*

Herba recens vel succus ejus valent ad scorbutum et inter refrigerantia adnumerantur. Veterinarii hac herba utuntur ad equorum scabiem sanandam et tumores discutiendos.

6. V. anagalloides.—*Flores* parvi, racemosi, racemis multifloris; *scapus* tenuis, angulatus, glaber; *pedicelli* fructiferi patentes, subopposit, lineares, glabri, bracteati; *bracteae* pedicellis breviores; *calyx* quatripartitus, laciniis lanceolatis, subaequalibus; *corolla* albo-coerulea; *stamina* et *ovarium* ut in genere; *stylus* capsula dimidio fere brevior; *semina* praecedentis; *caulis* erectus, subangulatus, superne ramosus, ramis oppositis, glabris, nodosus, fistulosus, ad nodos radi-

cans; *folia* lanceolata, sessilia, subacuta, subdenticulata, glabra; *radix* simplex, crassa, dense fibrosa, alba.

Floret a Martio ad Junium. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania.*

Icon. *Guss. Pl. rar. tab. 3. — Reich. Ic. Fl. Germ. 20. pag. 81. fig. 3.*

Veronica anagalloides. *Guss. Pl. rar. pag. 5. tab. cit. — Parl. Fl. Pan. 1. pag. 10. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 16.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 514. — Strobl Fl. Etn. pag. 157.—Torn. Fl. Sic. pag. 427.—DC. Prodr. 10. pag. 468.*

Veronica anagallis var. β. *Bert. Fl. It. 1. pag. 71. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 224.—Caruel Prodr. Fl. Tosc. pag. 484.—Bizzoz. Sec. Agg. Fl. Ven. pag. 7.*

7. **V. agrestis.**—*Flores* parvi, axillares, pedicellati; *pedicelli* puberuli, monoflori, stricti, fructiferi recurvi, suboppositi, folio aequales, aliquando breviores vel longiores; *calyx* quatripartitus, inaequalis, laciniis oblongo-lanceolatis, obtusis, leviter nervoso-venosis, ciliatis, pilis longiusculis, subulatis, eglandulosis, subinde etiam pilosis ad nervos et venas praecipue in eorum basi, facie interna glaberrimis; *corolla* calyci subaequalis, laciniis tribus superioribus latioribus, coeruleis, inferiore angustiore, alba vel albida; *stamina* et *ovarium* ut in genere; *stylus* persistens, emarginatura capsulae brevior vel aequans; *stigma* capitatum; *capsula* turgida, sutura carinali compressa, ciliata, reliqua parte punctata, nitidula, parce pilosa, pilis longiusculis, articulatis, albidis patentibusque; *semina* quatuor-quinque in quovis loculo, cymbiformia, dorso transverse rugosa, subtus concava et ab insertione funiculi umbilicalis in centro peltata; *caulis* teres, procumbens, tenuiter pubescens, pilis incurvulis, basi ramosus vel simplex, palmaris; *folia* petiolata, ovato-oblonga, obtusa vel acuta, dentata, glabra vel pilosa, inferiora minora, opposita, subcordata, reliqua saltem saepe alterna; *petioli* breves, lineares, pubescentes; *radix* ramosa, tenuis, alba.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, in regione pedomontana: *Catania,* ubique.

Icon. *Reich. Cent. 3. tab. 277. fig. 440.*

Veronica agrestis. *Lin. Sp. Pl. pag. 18. — DC. Prodr. 10. pag. 487.—Bert. Fl. It. 1. pag. 100.—Guss. Syn. Fl.*

Sic. 1. pag. 18.—Torn. Fl. Sic. pag. 427.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 517.—Strobl Fl. Etn. pag. 157.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 228.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 526.

— Var. flore albo. *Tin.* in *Torn. loc. cit.—Strobl loc. cit.*

8. **V. officinalis.**—*Flores* parvi, racemosi, racemis solitariis, axillaribus, aliquando paucis, alternis vel oppositis, interdum unico in caule, initio densis, postea laxis; *scapus* elongatus, villosus; *pedicelli* lineam circiter longi, bracteati; *bractea* linearis, vix calycem aequans; *calyx* quatripartitus, segmentis oblongis, angustis, obtusis, fere aequalibus; *corolla* pallide coerulea, striis saturatioribus, laciniis ovatis; *stamina* et *ovarium* generis; *stylus* filiformis, longus, declinatus; *stigma* capitatum; *capsula* compressa, obcordato-trigona, angulis superioribus, sive auriculis obtusis; *caulis* teres, procumbens, apicibus surrectis, saepius inferne repens, a paucis pollicibus ad sesquipedem longus, hirsutus, villis articulatis, patulis et sursum curvulis, ramosus, nodosus et nodis radicantibus; *folia* opposita, ovato-oblonga, breviter petiolata, basi cuneata et apice integra, acuta vel obtusa, reliquo margine subinaequaliter dentata vel serrata, villosa, villis caulinis conformibus; *petioli* breves, villosi; *radix* ramosa, fibris alternis, fuscis, nudiusculis.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in regione nemorosa et pedemontana: *Catania, Bronte, Maletto, Randazzo.*

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 13. fig. 2.—Riv. Mon. irr. tabul. 93* sub nomine: *Veronica.—Bocc. Mus. pag. 17. tab. 10.* sub nomine: *Veronica mas, alpina, glabra, erecta, foliis parum crenatis.*

Veronica officinalis. *Lin. Sp. Pl. pag. 14. — Smith Engl. Fl. 1. pag. 22 et Engl. Bot. 11. tab. 765.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 5. — Ten. Fl. Nap. 1. pag. 5. A. B. Moris Fl. Sard. 3. pag. 225. — DC. Prodr. 10. pag. 472. Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 17. — Torn. Fl. Sic. pag. 428. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 514. — Strobl Fl. Etn. pag. 157. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pagina 488.—Bert. Fl. It. 1. pag. 65.*

Nomen vulgare: *Veronica.*

Vires hujus speciei sunt tonicae, adstringentes, vulnerariae.

9. V. **didyma.** — *Flores* parvi, axillares, solitarii; *pedicelli* puberuli, folio longiores vel aequales vel breviores, floriferi erecti, fructiferi recurvati, imo saepe revoluti; *calyx* quadripartitus, parum inaequalis, laciniis ovatis, acutis, exquisite nervoso-venosis, extus et margine tenuiter breviterque pilosulis, intus glabris, subinde uno vel altero dente notatis; *corolla* calyci subaequalis, tota concolor, coerulea, striata, fauce alba; *stamina* et *ovarium* ut in genere; *stylus* persistens, emarginaturam capsulae paululum superans; *capsula* turgida, biloba, lobis globosis, obtusis, undique pubescens, pilis brevibus, apice glanduliferis, duplo latior quam longa; *semina* 6-12 in quovis loculo, cymbiformia, transverse rugosa, subtus concava; *caules* teretes, caespitosi, prostrati, basi ramosi, palmares, pedales et ultra, pubescentes; *folia* inferiora subcordato-deltoidea, reliqua ovata vel oblonga; cuncta sunt longiuscule petiolata, plus minus grosse dentata, obtusa vel acutiuscula, glabra vel pilosa, laete virentia, superiora passim alterna; *petioli* subalati, pubescentes; *radix* ramosa, tenuis, dense capillato-fibrillosa.

Floret a Februario ad Majum. ☉.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania.*

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 20. tab. 77. fig. 1. 2* et *Cent. 3. pag. 45. tab. 246. fig. 404. 405* sub nomine: *Veronica polita.*

Veronica didyma. *Ten. Fl. Nap. Prodr. pag. 6. — Spr. Syst. Veg. 1. pag. 75. 76. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. p. 18. Bert. Fl. It. 1. pag. 101.—Torn. Fl. Sic. pag. 428. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 517.—Strobl. Fl. Etn. pagina 157.*

Veronica agrestis var. β. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 526.—DC. Prodr. 10. pag. 487.*

Veronica polita. *Fries. Prim. Fl. Suec. ed alt. p. 1.*

10. V. **hederaefolia.**—*Flores* parvi, axillares, solitarii, pedicellati; *pedicelli* folio subaequales; *calyx* quadripartitus, aequalis, segmentis cordato-ovatis, acutis, ciliatis, reliqua superficie glabris, demum capsulae adpressis, pyramidatis, angulis pyramidis extantibus; *corolla* calyce minor, passim coerulea, fauce alba, et coeruleo-striata vel tota corolla albida; *stamina* et *ovarium* generis; *capsula* depressa, quadriloba, glabra, loculis dispermiis, subinde monospermiis; *semina* cym-

biformia, dorso rugosa; *caulis* teres, prostratus, caespitosus, basi ramosus, spithamalis, pedalis et ultra, hirsutus; *folia* petiolata, cordata, semiorbicularia, quinquiloba vel triloba, lobo terminali longe majore, inferiora opposita, reliqua alterna, ima minora; *petioli* canaliculati, apice dilatati; *radix* simplex, fusiformis, fibrosa, parce ramosa.

Floret a Februario ad Majum. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Nicolosi, Bosco di Rinazzi.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 11. tab. 784.—Fl. Dan. tab. 428. Riv. Mon. irr. tab. 99* sub nomine: *Veronica folio Hederae.*

Veronica hederaefolia. *Lin. Sp. Pl. pag. 19. — Viv. Fl. Ital. Fragm. fasc. 1. pag. 15. tab. 16. fig. 2.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 6.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 16.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 17.—Torn. Fl. Sic. pag. 428. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 517.—Strobl Fl. Etn. pagina 157.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 229.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 527.*

Tribus IV. RHINANTHEAE.

Inflorescentia cymosa, initio centrifuga, dein centripeta, simplex vel composita; *corolla* aestivatione imbricata, labio postico numquam explicato; *antherae* muticae, biloculares, loculis dorso oppositis, primo distinctis, demum coalitis.

DC. Prodr. 10. pag. 189-90.—Torn. Fl. Sic. pag. 428.

Genus 1. Elephas.

Flores irregulares, solitarii, oppositi, secundi, cymoso-spicati, bracteati; *calyx* bilabiatus, compressus; *corolla* labio superiore compresso et inde in appendicem tubulosam pistillum vaginantem producto, labio inferiore plano, ampliato, trilobo; *stamina* quatuor, tubo corollino inserta, antheris bilocularibus, loculis mucronatis; *ovarium* biloculare, loculis biovulatis, ovulis pendulis; *stylus* simplex; *stigma* obtusum; *capsula* bilocularis, subglobosa, subcompressa, subdrupacea; *se-*

men globosum, corrugato-sulcatum, umbilico laterali, embryone minimo, radicula supera. Herba perennis, exsiccatione nigrescens; *folia* opposita, cruciata, raro solitaria, dentato-crenata.

Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 115 et *Prodr. 2. pag. 155. Torn. Fl. Sic. pag. 428.—Tourn. Instit. pag. 482.—Benth. Revis. 6.*

I. E. Columnae.—*Flores* solitarii, axillares, pedicellati, in cyma terminali, foliata, interrupta, secunda, nunc brevi et nunc elongata dispositi; *pedicelli* tenues, calyce triplo breviores; *calyx* pilosus, pubescens, labio superiore ampliore, emarginato vel integro, quinquenervi, inferiore bifido, laciniis planis, acutis, uninerviis; *corolla* lutea, tota glabra, calyce duplo longior, galea conduplicato - compressa sine proboscide labio inferiore multo brevior, cum proboscide subaequalis, paulo supra medium constricta ibique maculis duabus sanguineis picta, apice emarginato-birostellata, rostellis recurvis, inter rostella emittens proboscidem longam, angustam, canaliculato-conduplicatam, rectam, emarginatam, labio inferiore lobis latis, subrotundis, lateralibus subcrenatis, medio emarginato, pectore macula sanguinea notato; *stamina, ovarium* et *styli* ut in genere; *stigma* capitatum, emarginatum, virescens, ultra proboscidem plus minus exertum; *capsula* pubescens, calyce brevior; *semina* generis; *caulis* erectus vel adscendens, tetragonus, fistulosus, pubescens, pilis glabris, albis, articulatis, subinde inferne glabratus, simplex vel superne ramosus, ramis decussatis, a spithama ad pedes et etiam paulo ultra longus; *folia* opposita, cruciata, brevissime petiolata, late elliptica vel angustiora, oblonga, obtusa, dentata vel dentato-dentata, basi cordata vel rotundata, tenuiter pubescentia, supra laete viridia, subtus pallidiora, uninervia et venis parallelis, numerosis, sursum obliquis instructa, ima minora; *radix* fusiformi - ramosa et ramulosa, ad collum squamata ibique fibrillosa.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Paternò, Viagrande, Valverde, Pedara, Nicolosi, Milo, Zaffarana.*

Icon. *Moris. Ox. Hist. sect. 11. tab. 24. fig. 14* sub nomine: *Euphrasia lutea, flore caput Elephantis referente.* —

Culumn. Ecphr. 1. pag. 186 sub nomine: *Elephas Campoclarensium.*

Elephas Columnae. *Guss. Prodr. Fl. Sic. 2. pag. 155* et *Syn. 2. pag. 115.—Torn. Fl. Sic. pag. 428.*

Rhinanthus Elephas. *Lin. Sp. Pl. pag. 840. — Spr. Syst. Veg. 2. pag. 771.—Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 86.*

Elephantina proboscidea. *Bert. Fl. It. 6. pag. 280.*

Rhynchocorys Elephas. *DC. Prodr. 10. pag. 559.—Strobl Fl. Etn. pag. 158.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 528.*

Probosciphora Columnae. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 455.*

Genus 2. Bartsia

Flores grandiusculi, in spica nunc densa nunc interrupta, praecipue inferne, dispositi, subsessiles, solitarii, axillares, subinde secundi; *calyx* gamosepalus, campanulatus vel tubulosus vel subaequaliter quadrifidus; *corolla* hypogyna, ringens, labio superiore galeato, compresso, integerrimo, inferiore trilobo, subaequali, laciniis integerrimis; *stamina* quatuor, tubo corollino inserta, galea inclusa, didynama, antheris bilocularibus, loculis basi discretis, mucronatis; *ovarium* biloculare; *stylus* simplex; *stigma* subcapitatum; *capsula* ovata, bilocularis; *semina* plurima, umbilico prope apicem subventrali pendula. Herbae simplices, annuae vel perennes, pubescentes, siccando nigrescentes; *caulis* obtuse tetragonus vel teres, erectus, simplex vel ramosus; *folia* simplicia, subsessilia, ovata, lanceolata, linearia, serrata, dentata.

Endl. Gen. Pl. pag. 693. n. 4013.—Benth. Revis. 1. — Lin. Gen. n. 739.—DC. Prodr. 10. pag. 544. — Reich. Fl. Germ. exc. pag. 360. — Bert. Fl. It. 6. pag. 266. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 113.—Torn. Fl. Sic. pag. 429.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 234.

1. B. latifolia. — *Flores* parvi, solitarii, axillares, sessiles, spicati, spica terminali, tetragona, quadrifariam imbricata, bracteata, nunc brevi et densa, nunc longa et inferne inter-

rupta; *calyx* tubulosus, tetragonus, una cum scapo et foliis floralibus villoso-glandulosus et viscosus, quadrinervis, nervis viridibus, inter nervos albido-membranaceus, in fructu ventricosus, quadrifidus, laciniis lanceolatis, obtusis, subaequalibus, margine revolutis ibique et apice purpureo-violaceis; *corolla* parva, calyce paulo longior, externe villoso-glandulosa, tubo incluso, albo, fauce brevi, dilatata, galea fornicata, obtusa, integra, brevi, labio inferiore longiore, trifido, patente, laciniis obovatis, obtusis; faux posterius, galea dorso cum villis, et laciniae labii inferioris margine purpureo-rubellae, reliqua parte albae; protuberantiae duae in pectore, oblongae, intense luteae; *stamina* galea breviora, filamentis pilosis, antheris pallide flavis, loculis ovatis, deorsum mucronato-aristulatis; *stylus* filiformis, staminibus et corolla longior, incurvus, pilosus, persistens; *stigma* capitatum, leviter emarginatum; *capsula* oblonga, acuta, glabra, calyce brevior, matura nigrescens; *semina* numerosissima, minutissima, ovata, longitudinaliter tenuissime striata, glabra, coloris testaceo-carnei, ex quo charactere ab *Euphrasiis* et *Eufragiis* haec species distinguitur; *caulis* erectus, tetragonus, simplex vel inferne ramosus, ramis oppositis, decussatis, striatis, villosus, pilis patentibus, apice glanduliferis, viscosus, saepe superne purpureo-rubellus, pollicari-dodrantalis; *folia* opposita, sessilia, ovata, profunde dentata, dentibus obtusis in inferioribus et argutis in superioribus, pubescenti-glandulosa, viscosa, supra lineata subtusve exquisite nervosa, radicalia minora, rosulata, basi angustata, superiora pariter decrescentia et paucius dentata; *radix* tenuis, ramosa, ramulosa, divaricata, flexuosa.

Floret Martio, Aprili. ⊙.

Aetnae in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Nicolosi.*

Icon. *Sibth. Fl. Gr. tab. 586. — Sabbati Hort. Rom. 3. tab. 7* sub nomine: *Pedicularis purpurea, annua, minima, verna.—Columm. Ecphr. 1. pag. 202. fig. 2* sub nomine: *Euphrasia latifolia, pratensis.*

Bartsia latifolia. *Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 428. — Spr. Syst. Veg. 2. pag. 773. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 114.—Torn. Fl. Sic. pag. 429. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 518.—Bert. Fl. It. 6. pag. 276.*

Euphrasia latifolia. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 604.—Strobl Fl. Etn. pag. 158.*

Eufragia latifolia. *Gris. Spic. Fl. Rum. 2. pag. 14. — Guss. Enum. Pl. Inarim. pag. 243.—DC. Prodr. 10. p. 542.*

Bartsia purpurea. *Duby Bot. Gall. 1. pag. 354.*

Trixago latifolia. *Reich. Fl. Germ. exc. 2. pag. 360. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 232.*

Eufragia atroviolacea. *Dur. in Blanco Cat. Pl. hisp. (1849).*

Parentucellia latifolia. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 480.*

2. B. **viscosa**.—*Flores* grandiusculi, solitarii, axillares, spicati, spica terminali, interrupta praecipue inferne, alterne bracteata; *pedicelli* brevissimi, alterni; *bracteae* foliis caulinis similes, successive breviores, inferiores floribus longiores, superiores angustiores angustiusque serratae; *calyx* tubulosus, elongatus, laciniis lanceolatis, integris vel dentatis; *corolla* calyce longior, externe pallens et pubescenti-glandulosa, interne lutea et glabra, tubo plerumque incluso, fauce brevi, parum dilatata, galea convexa, integra, acuta vel obtusa, labio inferiore longiore, subinde striis rubro-sanguineis longitudinaliter percurso, sed non semper, trifido, laciniis subrotundis, integris, protuberantiis duabus in pectore pone divisionem laciniarum; *stamina* filamentis pilosis, antheris barbatis et ope barbae per paria facie connexis; *ovarium* generis; *stylus* pilosus, apice crassus; *stigma* depresso-capitatum; *capsula* calyce brevior, oblonga, acuta, pilosa, pilis erectis; *semina* semiovata, minutissima, numerosa, longitudinaliter striata, flavida; *caulis* erectus, teres, fistulosus, palmari-sesquipedalis, simplex vel ramosus, ramis superioribus alternis; *folia* inferiora opposita, superiora alterna, omnia sessilia, lanceolata vel oblonga, obtusa, serrata, basi cordata, amplexicaulia, nervoso-venosa, molliter pubescens et glutinosa, pilis foliorum et totius plantae apice glanduliferis; *radix* ramosa et ramulosa, divergens, flexuosa, fusca.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana : *Catania, Nizzeti, Valverde, S. Giovanni Galermo.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 15. tab. 1045. — Curt. Lond. ed. Grav. 5. tab. 44.—Bar. ic. 665* sub nomine: *Alectorolophos Italica luteo-pallida. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Cat. 1.*

tab. 278 sub nomine: *Euphrasia lutea, viscosa, latiusculo folio serrato, flore magno Leonis rictu.* Bonae.

Bartsia viscosa. *Lin. Sp. Pl. pag. 839.—Smith op. cit.* et *Engl. Fl. 3. pag. 118.—Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. p. 86.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 114.—Torn. Fl. Sic. p. 429.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 518.*

Rhinanthus viscosa. *Savi Bot. Etr. 1. pag. 165.*

Rhinanthus maxima. *Desf. Fl. Atl. 2. pag. 34.*

Eufragia viscosa. *DC. Prodr. 10. pag. 543.—Strobl Fl. Etn. pag. 158.—Guss. Enum. Pl. Inarim. pag. 243.*

Trixago viscosa. *Reich. Fl. Germ. exc. 2. pag. 360.* — *Moris Fl. Sard. 3. pag. 233.*

Parentucellia viscosa. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 482.*

3. **B. Trixago.**—*Flores* grandes, subsessiles, spicati, spica terminali, simplici, densiflora, quadrifariam imbricata, bracteata, semi-bipollicari et ultra; *rachis* dense piloso-pubescens, pilis glanduliferis, viscosis; *bracteae* inferiores foliis caulinis similes sed basi latiores, superiores successive minores, piloso-glandulosae; *calyx* in fructu valde tumens, laciniis obtusis; *corolla* magnitudine varia et calyce multo longior, in margine limbi et in carina galeae pilis apice glanduliferis scatens, versicolor, sive nunc tota lutea, nunc galea purpurea, labio inferiore patente, trifido, albido vel in medio albido, prope marginem dilute roseo, nunc galea luteo-purpurea, labio luteo-albido; galea compressa, integra vel subemarginata; *stamina* filamentis villosis, antheris violaceis, hirsutis, loculis tumidis, mucronatis; *ovarium* ut in genere; *stylus* pilosus; *stigma* luteum, subclavatum, bilobum; *capsula* calyce sublongior, valde ventricosa, subgloboso-compressiuscula, rostrata, pubescens aut villosa, villis glanduliferis, glutinosis; *semina* exigua, numerosa, semiovata, curvula, longitudinaliter sulcata, glabra, matura fusca, siccando nigrescens; *caulis* erectus, tetragonus, pubescens, gracilis vel saepius crassior, plerumque purpurascens, a paucis pollicibus ad duos pedes longus, simplex vel raro superne ramosus; *folia* sessilia, crebra, lanceolata et aliquando linearia, opposita, subinde nonnulla ex imis alterna, remote, profunde obtuseque serrata, serraturis oppositis, pilosa, pilis sursum in-

curvis; *radix* ramosa, divaricata, flexuosa. Planta plumbeo-viridis et siccando nigrescens.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Atnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Battiati, Acireale, Pedara, Gervasi, Zaffarana, Randazzo, Nicolosi, San Nicola, Serrapizzuta.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Cat. 2. tab. 64* et *Bibl. Pan. 2. tab. 149* sub nomine: *Antirrhinum album, serrato folio.* Optimae.

Bartsia Trixago. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 602. — Spr. Syst. Veg. 2. pag. 773.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 113.— Torn. Fl. Sic. pag. 429.—Bert. Fl. It. 6. pag. 270.—Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 86. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 518.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 234.*

Trixago apula. *DC. Prodr. 10. pag. 543. — Strobl Fl. Etn. pag. 158.*

Bellardia Trixago. *All. Fl. Ped. 1. pag. 61. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 476.*

Genus 3. EUPHRASIA.

Flores racemosi, racemo terminali, simplici, foliato, saepe secundo, vario-colorati, nunc albidi, striis coloratis, nunc coerulescentes, striis saturatioribus, nunc lutei vel luteo-purpurascentes; *calyx* gamosepalus, liber, persistens, tubulosus vel campanulatus, quadrifidus, laciniis subaequalibus; *corolla* hypogyna, calyce longior, bilabiata, tubo incluso, fauce breviuscula, labio superiore galeato, bifido, laciniis apice explanatis, reflexis, emarginatis, labio inferiore trifido, laciniis inaequalibus, media emarginata; *stamina* didynama, tubo corollino inserta, inclusa vel exerta, filamentis filiformibus, antheris oblongis, bilocularibus, loculis mucronatis; *ovarium* biloculare, multiovulatum; *stylus* simplex; *stigma* subcapitatum; *capsula* bilocularis, loculicide bivalvis, valvis medio septa placentifera gerentibus; *semina* plura, fusiformia, costata, rhaphe valida percursa. Herbae annuae, raro suffruticosae; *caulis* erectus vel adscendens, obtuse tetragonus, saepe valde ramosus, ramis decussatis; *folia* opposita, sessilia vel subsessilia, ovata, lanceolato-linearia vel linearia, dentata vel integra.

Endl. Gen. Pl. pag. 693. n. 4011.—Lam. Ill. 6. t. 518. Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 257. tab. 54. — Bert. Fl. It. 6. pag. 286. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 115. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 236. — Torn. Fl. Sic. pag. 429.— Smith Engl. Fl. 3. pag. 121. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 468.

1. E. linifolia.—*Flores* parvi, solitarii, axillares, racemosi, racemis terminalibus cauli et ramis, solitariis, simplicibus, densiusculis, secundifloris, foliatis vel bracteatis; *pedicelli* breves, villosi, villis albis; *bracteae* ciliolatae, glabrae, patentes, obtusae; *calyx* in flore turbinato-tubulosus, in fructu turbinato-campanulatus, bilinearis et ultra longus, quatrinervis, nervis viridibus, inter nervos pallescens et fere membranaceus, basi glabriusculus, superne pilosus, subinde totus glaber, bilabiatus, labiis bidentatis, dentibus triangulis vel triangulo-lanceolatis, acutiusculis, pilosis, ciliolatis; *corolla* calyce duplo longior, lutea, externe pilosula, galea erecta, fornicata, emarginata, ciliata, labio inferiore galeae subaequali vel paulo breviore, patente, trifido, laciniis longitudine aequalibus, oblongo-obovatis, obtusis, integris, ciliatis, media saepe angustiore; *stamina* didynama sed parum inaequalia, corollam excedentia, extra galeam erecto-divergentia, filamentis subulatis, luteis, inferne pilosis, apice incurvis, antheris cernuis, bilocularibus, croceis, loculis oblongis, deorsum spinulosis; *ovarium* generis; *stylus* filiformis, longitudine et colore staminum, inferne pilosus, primo erectus, postea declinatus; *stigma* capitellatum, subemarginatum; *capsula* calyce paulo longior vel subaequalis, obovata, compresso-tumidula, emarginata, superne hirsuta, pilis erectis, subinde tantum pilosa, saepius rubescens; *semina* duo in quovis loculo, oblonga, glabra, longitudinaliter sulcata, matura nigrescentia; *caulis* erectus, obtuse tetragonus, spithamali-sesquipedalis, ramosus, puberulus, saepe purpurascens; *folia* opposita, inferiora longiora, lanceolato-linearia, acuminata, remote serrata, cito diffluа, superiora linearia, obtusa, integra, margine revoluta, omnia laete viridia, dense breviterque pilosula praecipue in nervo et marginibus, sed numquam viscosa; *radix* gracilis, flexuosa, fusiformi-ramosula, fusca, Planta sicccando nigrescens.

Floret Septembri, Octobri. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Adernò, Pedara, Nicolosi, Monte S. Lio.*

Icon. *Moris. Ox. sect. 11. tab. 24. fig. 16* sub nomine: *Eufrasia sylvestris, major. — Columm. Ecphr. 1. pag. 204* sub nomine: *Eufragia lutea, montana, angustifolia, major, altera.*

Euphrasia linifolia. *Ten. Fl. Nap. 5. pag. 31. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 112.—Torn. Fl. Sic. pag. 429.*

Euphrasia lutea. *Lin. Sp. Pl. pag. 842. — All. Fl. Ped. 1. pag. 60.—Bert. Fl. It. 6. pag. 294. — Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 86.—Ucria H. Pan. pag. 260.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 201.—DC. Prodr. 10. pag. 550.*

Odontites linifolia. *G. Don. Gen. Syst. 4. pag. 611.*

Odontites lutea. *Reich. Exc. 2. pag. 359. — Strobl Fl. Etn. pag. 159.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. pagina 461.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 519.*

2. E. serotina. — *Flores* parvi, solitarii, racemosi, racemo terminali cauli et ramis, solitario, simplici, denso, secundo, a semipollice ad quatuor pollices longo; *pedicelli* uniflori, brevissimi, basi bracteati; *bracteae* oppositae, raro alternae, in latus floribus contrarium plerumque dejectae, lanceolatae, integerrimae vel parce leviterque serratae, floribus breviores; *calyx* tubulosus, in fructu campanulatus, 2-3 lin. longus, pubescens, pilosus, compressus, basi angustior, recurvulus, quinquenervis, saepius purpurascens, labiorum laciniis lanceolatis, acutis, subaequalibus, superioribus duabus, subinde basi latioribus; *corolla* purpureo-rosea, calyce circiter duplo longior, extus puberula, tubo incluso, fauce calycen aequante, galea convexa, emarginata, obtusissima, basi angustiore, margine ciliata, labio inferiore tripartito, laciniis subaequalibus, oblongis, obtusis, subinde apice paulo latioribus, media subemarginata, pectore maculis duabus, rubro-sanguineis picto; *stamina* sub galea, filamentis purpurantibus, scabridis, antheris ultra galeam exertis, declinatis, atropurpureis, basi barbatis, pilis articulatis, antherae concoloribus, loculis oblongis, turgidis, sursum mucronato-aristulatis, superne antice late hiantibus; *ovarium* ut in genere; *stylus* filiformis, staminibus et corolla multo longior, scabridus, purpurascens; *stigma* capitatum, levissime emarginatum, viridulum; *capsula* calyci subaequalis, obovata, compressiuscula, obtusa, mucro-

nata, superne hirsuta, subtus glabra; *semina* oblonga, sulcata, matura fusco-cinerea; *caulis* erectus, obtuse tetragonus, ab imo brachiatus, ramis brevibus, patentibus vel recurvis, a spithama ad sesquipedem longus, plerumque purpurascens, pubescenti-pilosus; *folia* lanceolata, acuta, remote serrata, 5-8 lin. longa et 1 $^{1}/_{2}$-2 lata, patentia vel recurva, saturate viridia, pubescenti-pilosa, brevissime petiolata, ramea multo minora, subintegerrima; *radix* fusiformis, ramosa et ramulosa, flexuosa, fusca, vix puberula.

Floret Augusto, Septembri. ☉.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Adernò, Nicolosi, Tardaria, Bronte, Cavaleri.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 283* et *Bibl. Pan. 2. tab. 233* sub eodem nomine: *Euphrasia luteo-albida, serrulato folio deciduo.*

Euphrasia serotina. *Lam. Fl. Fr. ed. 2. vol. 2. pag. 350. Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 111* cum var. sicula. — *Torn. Fl. Sic. pag. 430. — Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 86. — Koch. Syn. pag. 547.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pagina 200.*

Bartsia serotina. *Bert. Fl. It. 6. pag. 274.*

Odontites rubra. *DC. Prodr. 10. pag. 551. — Pers. Syn. 2. pag. 150.*

Euphrasia Odontites. *Lin. Sp. Pl. pag. 842. β.—All. Fl. Ped. 1. pag. 60. — Savi Fl. Pis. 2. pag. 72. — Ucria H. Pan. pag. 259.*

Odontites serotina. *Reich. Fl. Germ. exc. 2. pag. 359. — Strobl Fl. Etn. pag. 158.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 464. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pagina 519.*

Ordo LX. SAXIFRAGAGEAE. (*)

Flores hermaphroditi, regulares, racemosi, paniculati vel solitarii; *calyx* pentamerus, rarius tri-decamerus, basi concretus, tubo cum ovario vel omnino vel partim adnato vel libero, limbo dentato aut lobato, saepius persistente; *petala*

(*) Hunc ordinem, ad secundam subclassem (*Calyciflorae*) vol. II hujus operis spectantem et ibi omissum, hic adnotare curavi.

tot quot sepala, tubo calycino inserta, ejusdem lobis alterna, decidua vel persistentia, raro nulla; *stamina* petalis inserta, iisdem numero aequalia et alterna, raro dupla vel indefinita, filamentis liberis, subulato - filiformibus, antheris introrsis, bilocularibus, ovatis, longitudinaliter dehiscentibus, raro poris apertis; *ovarium* liberum vel tubo calycino plus minus connatum, e carpidiis duobus vel tribus - quinque distinctis vel cohaerentibus compositum, carpidiorum marginibus introflexis dissepimenta constituentibus; *ovula* in placentis valvularum marginibus introflexis, plerumque plurima, rarissime subdefinita vel solitaria; *styli* carpidiorum numero, distincti vel plus minus cohaerentes, persistentes; *stigmata* capitata vel clavata; *capsula* maturitate in elementa carpica secedens, carpidiis intus vel juxta totam longitudinem dehiscentibus; *semina* plurima raro solitaria vel definita, minuta, subhorizontalia, albumine carnoso, embryone parvo, orthotropo, cotyledonibus brevibus, ovatis, radicula ad hilum versa, brevi, cylindrica. Herbae, suffrutices vel arbores; *folia* sparsa vel opposita aut verticillata, simplicia vel ternata aut imparipinnata, integerrima, serrata vel lobata.

Endl. Gen. Pl. pag. 813.—DC. Prodr. 4. pag. 1.—Saxifragageae Vent. Tabl. III. pag. 277. — R. Br. in *Flinders Voy. II* et in *Franklin Narrat. 765.—Bartl. Ord. Nat. 311. Juss. Gen. 308* et *Dict. Sc. Nat. XXVII. pag. 560.—Torn. Fl. Sic. pag. 246.—Moris Fl. Sard. 2. pag. 146.*

Genus 1. Saxifraga.

Flores grandiusculi, albi, flavi vel purpurei, racemosi vel racemoso - paniculati vel abortu solitarii; *rachis* pilosus, ramoso-pedicellatus; *pedicelli* alterni, longiusculi, bracteolis linearibus suffulti, pilosi, pilis apice glanduliferis; *calyx* quinquepartitus vel quinquifidus, basi ovario adhaerens vel liber, persistens; *corolla* quinquepetala, perigyna, petalis aequalibus vel inaequalibus, unguiculatis; *stamina* decem perigyna, filamentis subulatis, antheris bilocularibus, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* liberum, biloculare, placentis dissepimento adnatis, multiovulatis; *styli* duo, liberi vel basi connati; *stigmata* capitata; *capsula* inferne adhaerens vel tota libera,

bilocularis, birostris, inter rostra loculicide dehiscens, septo utrinque placentifero; *semina* plurima, ovoidea, adnata, testa laevi aut rugosa, embryone orthotropo in axi albuminis. Herbae perennes vel annuae; *caules* decumbentes, adscendentes vel erecti, annotini foliati vel subnudi; *folia* opposita vel alterna, petiolata, petiolis basi dilatatis, coriacea, carnosa, paleacea, integra, lobata, palmata, dentata, pilosa, pilis confervoideis, longiusculis.

Endl Gen. Pl. pag. 814. n. 4634. — Lin. Gen. 764. — Juss. Gen. 309.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. tab. 177. Moretti in Bibl. Ital. 1829. — DC. Prodr. 4. pag. 17. — Meisn. Gen. 136.—Moris Fl. Sard. 2. pag. 146.—Bert. Fl. It. 4. pag. 449.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 466. — Torn. Fl. Sic. pag. 246.

1. **S. granulata.** — *Flores* grandiusculi, paniculato-corymbosi, panicula terminali, simplici vel composita; *pedicelli* elongati, lineares, piloso-granulosi; *bracteae* lineares, breves, obtusae; *calyx* campanulatus, quinquifidus, inferne adhaerens, laciniis linearibus, obtusis, erectis, parum patulis, in fructu auctus, piloso-glandulosus; *corolla* alba, calyce triplo longior, petalis oblongo-obovatis, obtusis, longe unguiculatis, quintuplinerviis, nervis lateralibus bifidis; *stamina* corolla dimidio et etiam amplius breviora, filamentis superne attenuatis, antheris ovatis, flavis; reliqua genitalia generis; *capsula* semisupera, cornibus longis, rectis, distantibus; *caulis* teres, fistulosus, erectus, palmari-sesquipedalis, rubens, aliquando ab imo alterne ramosus, pilosus, pilis elongatis, apice glanduliferis; *folia* radicalia et caulina inferiora longiuscule petiolata, reniformia, carnosula, 5-7-loba, lobis obtusis, raro acutiusculis, subinde crenatis, viridia vel rubentia, caulina reliqua minora, remota, quinquifida vel cuneato-trifida, laciniis acutis, suprema linearia, exigua, pagina inferiore glabriuscula, superiore tuberculosa, e tuberculis pilis albis glanduliferis; *radix* dense fibrosa, fusca, collo inter fibras inordinate granulata, bulbillis ovoideis, tunicatis squamis membranaceis rufescentibus, margine dense villosis.

Floret Aprili, Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in regione nemorosa: *Monte Fau, Monte Mazzo.*

Icon. *Plenck Ic. Pl. med. 4. pag. 51. tab. 345.—Fl. Dan. tab. 514.*

Saxifraga granulata. *Lin. Sp. Pl. pag. 576.—Smith Engl. Fl. 2. pag. 269* et *Engl. Bot. 7. tab. 500. — Bert. Fl. It. 4. pag. 486.—Ucria H. Pan. pag. 184.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 147. — Ten. Fl. Nap. 4. pag. 190. — Moris Fl. Sard. 2. pag. 149. — Don. Mon. in Trans. Lin. Soc. 13. pag. 362.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. p. 251.*

Saxifriga bulbifera. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 467. — Biv. Bern. Cent. 1. pag. 71.—Torn. Fl. Sic. pag. 246.*

Saxifraga Russi. *DC. Prodr. 4. pag. 43.*

Nomen vulgare: *Spezzapetra.*

Lithontriptica et diuretica a veteribus habita et nunc obsolevit in regione aetnea.

2. S. **tridactylites.**—*Flores* parvi, paniculati, panicula terminali, erecto-patula, rachide longo, villoso-granuloso, granulis viscidis; *pedicelli* alterni, elongati, filiformes, villoso-granulosi, viscidi; *bracteae* lineares, obtusae, more rachidis et pedicellorum villoso-granulosae; *calyx* campanulatus, longo tractu adhaerens, limbo quinquedentato, dentibus ovatis, obtusis vel acutiusculis, erecto-patulis; *corolla* alba, calyce circiter duplo longior, petalis obverse lanceolatis, obtusis vel retusis, triplinerviis ; *stamina* calycem aequantia, filamentis tenuibus, subulatis, antheris exiguis, didymis, luteis; reliqua genitalia generis; *capsula* tota calyci adhaerens, breviter bicornis, cornibus distantibus, recurvis, villoso - glandalifera, viscidula; *caulis* erectus, teres, alterne ramosus vel ramosissimus, dichotomus, rarius simplex, ab uno ad sex pollices longus; *folia* radicalia rosulata, prima minora, integra, spathulata aut leviter tridentata, successiva palmato-trifida vel palmato-quinquifida, lacinia media integra, lateralibus bifidis, caulina similia sed successive minora, floralia linearia vel lanceolata, integerrima vel bi-tripartita, inferiora in petiolum longum et planum attenuata, superiora brevius petiolata supremaque sessilia aut subsessilia, omnia carnosula, in facie superna villoso-granulosa et in facie inferna glabriuscula; *radix* tenuis, simplex vel ramosa.

Floret ab Aprili ad totam Aestatem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana: *Mascalucia, Belpasso, Nicolosi.*

Icon. *Fl. Dan. tab. 1517.—Moris. Hist. Pl. 3. sect. 12. tab. 9. fig. 31* sub nomine: *Sedum tridactylites, tectorum.*

Saxifraga tridactylites. *Lin. Sp. Pl. pag. 578. — Willd. Sp. Pl. 2. pag. 654.—DC. Prodr. 4. pag. 35. — Bert. Fl. It. 4. pag. 494.—Moretti Mon. pag. 24. — Sternb. Revis. pag. 44. tab. 17. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 148.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 468.—Torn. Fl. Sic. pag. 246.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 250.—Strobl Fl. Etn. pag. 177.—Moris Fl. Sard. 2. pag. 152.—DC. Prodr. 4. pag. 35.*

Tridactylites annua. *Haw. Enum. Sax. 21.*

Ordo LXI. OROBANCHEAE

Flores hermaphroditi, raro unisessuales; *calyx* liber, persistens, tubulosus campanulatusve, 4-5-fidus vel dentatus, nunc oblique truncatus, subunilabiatus, ad basim integer, utrinque fissus, sistens calycem diphyllum; *corolla* gamopetala, hypogyna, pentamera vel lobis supremis coalitis tetramera, tubo tubuloso vel campanulato, plus minus arcuato, limbo subregulari, saepissime bilabiato, labiis inaequalibus, superiore galeato vel subbilobo, inferiore trifido, ad faucem plicato, gibboso, plicis glabris vel villosis; *stamina* quatuor didynama, imo corollae tubo inserta, inclusa vel exerta, filamentis teretibus vel incurvis, antheris bilocularibus vel unilocularibus, persistentibus, ovatis, basi sagittatis, mucronatis vel muticis, liberis vel cohaerentibus, glabris aut villosis, loculi e basi dehiscentibus; *ovarium* liberum, disco carnoso cinctum, uniloculare, placentis parietalibus distinctis, bilobis; *stylus* terminalis, simplex, persistens vel deciduus, apice inflexus; *stigma* magnum, capitato-bilobum, subclavatum vel indivisum; *capsula* unilocularis, apice vel per totam longitudinem bivalvis; *semina* plurima, raro pauca, minima, subglobosa vel pyriformia, testa fungosa vel tuberculata, rhaphe et chalaza obsoletis, embryone minimo, apice integro vel subbilobo. Herbae fibrillis radiciformibus e caudice ortis aliarum stirpium radices pervadentes et succum ex iis haurientes (parasiticae), pilis septiferis glanduliferisque plerumque obsitae; caudice hypogaeo, nunc incrassato, tuberiformi, nunc cylindrico, ramoso, in scapum solitarium vel plures, simplices ramososve, ochroleucos, rufos, purpureos vio-

laceosve abiente; *squamae* foliorum loco, scapo concolores, sessiles, sparsae vel imbricatae; *stomata* rara.

Endl. Gen. Pl. pag. 725. — *L. C. Richard* in *Pers. enchir. 2. pag. 180.*—*Juss.* in *Ann. Mus. XII. pag. 445.* — *Bartl. Ord. Nat. 173.*—*Moris Fl. Sard. 3. pag. 238.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 430.*—Orobanchaceae. *Lindl. Intr. ed. 2. pag. 287.*—*DC. Prodr. 11. pag. 1.*—*Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 345.*

Genus 1. Phelipaea

Flores hermaphroditi, bibracteolati; *calyx* tubulosus, 4–5-fidus vel dentatus; *corolla* hypogyna, ringens, labio superiore bifido, inferiore trifido; *stamina* quatuor, didynama, tubo corollino inserta, inclusa, filamentis basi complanatis, antheris bilocularibus, loculis basi mucronatis, connectivo mutico vel mucronato; *ovarium* uniloculare, postice glandula hypogyna stipatum, placentis parietalibus quatuor, ovulis plurimis, anatropis; *stylus* simplex; *stigma* capitato-bilobum; *capsula* unilocularis, apice bivalvis, valvis basi cohaerentibus; *semina* plurima, subglobosa, testa fungosa, crassa, embryone sublaterali, ovato. Herbae aphyllae, parasiticae super aliarum stirpium radices, scapo simplici vel ramoso.

Endl. Gen. Pl. pag. 726. n. 4183.—*DC. Prodr. 11. pag. 4.*—*Walp. Repert. Bot. 3. pag. 456.* — *G. Don. Gen. Syst. 4. pag. 631.*—*Moris Fl. Sard. 3. pag. 239.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 430.*—*DC. Prodr. 11. pag. 4.*

1. P. ramosa. — *Flores* inodori, spicati, inferiores subinde pedicellati, spica terminali caulis et ramis, nunc densa, nunc laxa; *scapus* plus minus elongatus; *bracteae* tres, externa squamis caulinis similis, coeruleo-fusca, laterales et interiores lineares vel lanceolato-lineares, acuminatae, paulo breviores; *calyx* campanulatus, pubescens, quadrifidus, latere superiore profundius scissus, laciniis e basi lata lanceolatis, acuminatis, subinaequalibus, coerulescentibus; *corolla* parva, extus piloso-glandulosa, tubo albo, in fructu globoso, fauce et limbo vel pallide vel saturate coeruleis, labio superiore obtuse bilobo, margine revoluto, inferiore vix longiore, pa-

tente, trilobo, lobis ovatis, obtusis, planis, integris, palato plicis duabus elevatis, albis; *stamina* fauce corollae breviora, filamentis paulo supra tubi basim ortis, ad insertionem glandulosis, facie interna per longitudinem pilosulo - glandulosis et praecipue inferne, antheris albis, deorsum aristulatis, in ora rimae longitudinalis superne barbellatis, subinde imberbibus; *ovarium* generis; *stylus* pilis raris, brevissimis glanduliferisque sparsus; *stigma* lobis minute papillosis, albis; *caulis* succulentus, erectus, angulatus, striatus, flexuosus, simplex vel plus minus ramosus, pubescens, pilis albidis, apice glanduliferis, flavidus vel plus minus coerulescens, a paucis pollicibus ad spithamam longus, basi tumens in bulbum parvum, subrotundum, fibris nnmerosis radicatum, ac subinde ex eodem bulbo caules plures proficiscuntur; *squamae* lanceolatae, acuminatae, inter se remotae, coerulescentes, pubescentes, pilis more caulis albidis glanduliferisque; *radix* fibrosa, crassa, multiplex, parasitica supra radices variarum stirpium *Compositarum*, *Solanacearum* et *Papilionacearum*.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Icon. *Lam. Ill. 6. tab. 551. fig. 2* et *Reich. Cent. 7. tabul. 696. fig. 933. 934* sub eodem nomine: *Orobanche ramosa.—Clus. Hist. Pl. 2. pag. 271* sub nomine: *Orobanche III πολύγλωνος.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 269* sub nomine: *Orobanche thyrsoi digitali, flore ex albido pallido coerulescente* et *Bibl. Pan. 2. tab. 55* sub nomine: *Orobanche thirsoidi-digitata, flore ex albido coeruleo.*

Phelipaea ramosa. *C. A. Mey. En Pl. Cauc. pag. 104. Walp. Repert. Bot. 3. pag. 459.—DC. Prodr. 11. pag. 8. Torn. Fl. Sic. pag. 430. — Coss. et Germ. Fl. des env. de Par. 1. pag. 307. tab. 19. fig. H.—Moris Fl. Sard. 3. pagina 241.*

Phelipaea Muteli. *Schultz* in *Strobl Fl. Etn. pag. 160.*

Orobanche ramosa. *Lin. Sp. Pl. pag. 882. — Smith Engl. Fl. 3. pag. 150* et *Engl. Bot. 3. tab. 184.—Lam. loc. cit. All. Fl. Ped. 1. pag. 55. — Bert. Fl. It. 6. pag. 452. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 137.—Savi Bot. Etr. 2. p. 171. Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 228. — Ten. Fl. Nap. in Syll. pag. 88.*

Kopsia ramosa. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 358.—Dumm. Comm. Bot. pag. 16.*

Nomina vulgaria: *Lupa*, *Sucameli.*

Genus 2. Orobanche.

Flores hermaphroditi, spicati, raro inferiores pedicellati, spica terminali cauli et ramis, densa, bracteata, secunda, cernua; *bracteae* squamosae sub quovis flore solitariae vel ternae; *calyx* campanulatus, quadrifidus; *corolla* hypogyna, ringens, labio superiore erecto, bilobo vel bifido, inferiore patente, trifido; *stamina* quatuor, didynama, tubo corollino inserta, inclusa, filamentis basi complanatis, antheris bilocularibus, loculis mucronatis, connectivo aut mutico aut mucronato; *ovarium* postice glandula hypogyna stipatum, uniloculare, placentis quatuor, parietalibus, ovulis plurimis; *stylus* simplex; *stigma* capitatum, bilobum, lobis distinctis; *capsula* unilocularis, incomplete bivalvis, valvis cohaerentibus; *semina* plura, subglobosa, minima, crassa, testa fungosa, minute scrobiculata. Herbae parasiticae; *caudex, squamae* et *stomata* ut in ordine.

Endl. Gen. Pl. pag. 727. n. 4185.—DC. Prodr. 11. pagina 15. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 244. — Lin. Gen. ed. Schreb. pag. 1045.—Gaertn. fil. Sup. carp. 3. cent. 1. pagina 42. tab. 185. — Reich. Iconogr. Cent. 7. ic. 876-926. Bert. Fl. It. 6. pag. 419.—Torn. Fl. Sic. pag. 431.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 132.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 360.

I. O. pruinosa.—*Flores* grandiusculi, grate olentes, spicati, spica terminali, crassa, modo densa, modo laxa, a duobus pollicibus ad semipedem longa; *pedicelli* breves, aliquando subnulli; *bracteae* squamosae foliis caulinis superioribus similes, supremae subinde steriles, comantes; *calyx* laciniis linearibus, inaequaliter bifidis, bractea brevioribus, inter se inaequalibus, acuminato-attenuatis, pubescenti-glandulosis; *corolla* grandiuscula, ampliuscule tubulosa, substantiae tenuis, leviter recurva, extus pilis raris apice glanduliferis adspersa, innupta et clausa flavescens, in anthesi patens, alba vel roseo - coerulescens, percursa venis dichotome ramosis, saturatius violaceo-coerulescentibus, labio superiore lato, leviter emarginato, lobis rotundatis, extensis, medio majore, tota ora

corollae obtuse crenulata, crispula; *stamina* paulo supra corollae basim orta, filamentis inferne intusve pubescentibus, reliqua parte brevissime piloso - glandulosis et aliquando in parte media nudis; *ovarium* generis; *stylus* piloso-glandulosus; *stigma* lobis divaricatis, violaceis; *capsula* et *semina* ut in genere; *caulis* erectus, crassus, fistulosus, simplex, angulatus, striatus, pubescens, rubescens, semipedali - bipedalis, basi in bulbum parvum extuberans; *squamae* loco foliorum in apice bulbi et in imo caule latiores, lanceolatae, imbricatae, caulinae reliquae angustiores, lanceolato-lineares, valde acuminatae, inter se remotae praesertim superiores, omnes extus pubescentes, pilis apice glanduliferis; *radix* tuberiformis. Planta parasitica super radices *Viciae, Lupini, Lathyri, Calendulae, Fabae* et *Chrysanthemi.*

Floret Aprili, Majo, Junio. ⊙.

Aetnae, frequentissima in regione pedemontana et etiam in nemorosa: *Catania, Misterbianco, Acireale, Nicolosi, Valle di Calanna, Serra del Solfizio, Cerrita.*

Icon. *Reich. Cent. 7. pag. 39. tab. 678. fig. 912.* Optima.

Orobanche pruinosa. *Guss. Prodr. Fl. Sic. 2. pag. 181* et *Syn. 2. pag. 134.—Torn. Fl. Sic. pag. 433.—Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 88.—Duby Bot. Gall. ed. 2. fig. 1. p. 349. DC. Prodr. 11. pag. 19.—Lapeyr. Suppl. pag. 87. — Bert. Fl. Il. 6. pag. 437.—Reich. loc. cit.*

Orobanche speciosa. *Strobl Fl. Etn. pag. 159.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol 6. pag. 370. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 527.*

Orobanche major. *Savi Fl. Pis. 2. pag. 83.*

Orobanche caryophyllacea. *Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 207.*

Nomina vulgaria: *Lupa, Lupa di Fava.*

2. O. **alba.**—*Flores* grandes, olentes, speciosi, erecti, spicati, spica densa, solitaria, terminali, raro subramosa; *scapus* cylindricus, sulcatus, fulvo-rubeolus, villosus, subglandulosus, villis albis; *pedicelli* breves et fere nulli; *bracteae* ovato-acuminatae, pubescenti - subglandulosae, corollam circiter aequantes; *calyx* laciniis e basi ovata lanceolato - acuminatis, subintegris vel inaequaliter bifidis, tri-quinquenerviis; *corolla* campanulato-cylindracea, ampla, dorso subincurvata, albida cum suffuso rubore, villosa, villis subglanduliferis, albis, la-

bio superiore obcordato - bilobo, lobis latis, rotundatis, margine denticulatis, intus glandulis adspersis, inferiore lobis rotundatis, subinaequalibus, denticulatis; *stamina* ad basim corollae inserta, filamentis basi villoso-glandulosis; *ovarium* generis; *stylus* glabriusculus vel superne glandulosus; *stigma* grandiusculum, bilobum, atropurpureum; *capsula* ovato-oblonga, subglandulosa; *semina* plura ut in genere; *caulis* simplex, crassus, erectus, fistulosus, sulcatus, rubescens, basi mediocriter bulbosus, a semipede ad duos pedes longus, in apice bulborum squamosus, squamis alternis, oblongo-lanceolatis, glabriusculis, scapum tegentibus; *radix* bulbosa, crassa, squamosa, fibrillosa, fibrillis albis parasiticisque ut in genere.

Floret Aprili, Junio. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Paternò, Adernò, Acireale, Pedara* super *Pisum, Ervum, Fabam* et *Lathyrum.*

Icon. *Reich. Cent. 7. pag. 40. tab. 912.*

Orobanche alba. *Willd. Sp. Pl. 2. pag. 350.—Reich. loc. cit.—DC. Prodr. 11. pag. 20.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pagina 134.—Torn. Fl. Sic. pag. 431.—Strobl Fl. Etn. pagina 159.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 527.*

Orobanche speciosa. *Parl. Fl. Ital cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 370.*

Nomina vulgaria: *Lupa, Lupa di Fava.*

3. **O. minor.** — *Flores* inodori, grandiusculi, spicati, spica terminali, primo densa, postea laxa, longitudinis mirimode variae a pollice ad spithamam; *bracteae* squamis caulinis superioribus similes, hirsutae, passim purpurantes; *calyx* laciniis integris, inaequaliter bifidis, plerumque vero inferne dente unico antice insculptis, valde acuminato-attenuatis, hirsutis, multinerviis, nervo mediano folioli vel laciniarum crassiore; *corolla* anguste cylindracea, recurva, multinervis, extus piloso-glandulasa, albida cum vittis longitudinalibus coeruleo-violaceis, labio superiore emarginato, inferiore trisecto, segmentis rotundatis, obtusis, medio paulo majore, subinde, non semper, bi - trilobo, tota ora corollae crispo - crenulata; *stamina* e medio tubi corollini interne orta, filamentis inferne et intus plus minus pilosis vel ciliatis, superne glabris vel apice pilulis brevissimis et glandulosis adspersis; *ovarium* ut in genere; *stylus* aut glaber aut a medio ad apicem pilulosus; *stigma* lobatum, lobis divaricatis, purpureis, vel tota ba-

si connatis vel in parte media baseos; *caulis* erectus, simplex, saepe flexuosus, passim gracilis, raro crassus, sulcatus, striatus, fistulosus, hirsutus, basi tumens in bulbum subrotundum vet oblongum, crassitudinis variae, purpurascens vel pallide lutescens, a paucis pollicibus ad pedem et etiam paulo ultra longus; *squamae* inferiores ovatae vel ovato-lanceolatae, acutae, superiores lanceolatae, acuminatae, in bulbo crebrae, imbricatae, in caudice et praecipue superiores inter se remotae, omnes plus minus pubescentes; *radix* bulbosa, squamosa, fibrillosa et parasitica ut in congeneribus.

Floret Aprili, Majo. ⨀.

Aetnae, in regione nemorosa: *Milo*, *Zaffarana*, ad radices *Calycotomis infestae.*

Icon. *Reich. Cent. 7. tab. 652. fig. 876. 877* et *t. 655. fig. 881. 882.—Smith Engl. Bot. 6. tab. 422.*

Orobanche minor. *Sutt. in Trans. Lin. Soc. 4. pag. 179. Reich. loc. cit.—DC. Prodr. 11. pag. 29.—Bert. Fl. It. 6. pag. 420.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 133.—Torn. Fl. Sic. pag. 432.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. p. 385. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 530. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 253.*

Orobanche leonuri. *Rota Prosp. piant. Pav. pag. 270.*

Nomen vulgare: *Lupa.*

4. O. **Spartii.**—*Flores* grandiusculi, olentes, postea inodori, denique foetentes, sessiles, spicati, spica terminali, nunc brevi et densa, nunc elongata et plus minus laxa praecipue inferne, apice saepe acuta et bracteis sterilibus connata; *scapus* cylindricus, a paucis pollicibus ad pedem longus, pubescens, saepe rubens, aliquando flexuosus; *bracteae* squamis caulinis superioribus similes, inferiores subinde corolla breviores; *calyx* laciniis modo vix modoque magis inaequaliter bifidis, ludunt integris vel unidentatis; *corolla* ampla, inflata, striata, dorso carinata, recurva, extus plus minus pubescenti - glandulosa, inferne flavescens, superne luride rubra aut in oris tantum flavicans, intus atrosanguinea, glaberrima, nitens, tubo antice depresso in duas foveas longitudinales, quae sub labio inferiore sunt valde excavatae, dorso convexo, labio superiore fornicato, obtuse emarginato, modo inferiore quidquam longiore, modo aequali vel paulo breviore; labio inferiore trilobo, lobis subaequalibus vel medio paulo majore, subrotun-

dis, obtusis, crenulatis, crispis, palato extuberante protuberantiis duabus, subtus cavis; *stamina* prope corollae basim orta, filamentis coloris sanguineis, intus per totam longitudinem hirsutis, pilis superioribus brevioribus, apice glanduliferis, inferioribus densioribus, antheris exquisite aristulatis, glabris, flavidis, inter se complexis; *ovarium* rubens, apice piloso-glandulosum; glandula sub ovario insignis, rubens; *stylus* crassiusculus, staminibus concolor, undique piloso-glandulosus, supra filamenta incurvus, saepe multo longior et exertus; *stigma* lobatum, lobis divergentibus, antice luteis; *caulis* erectus, simplex, modo crassus modoque gracilis, plerumque anguste fistulosus, sulcatus, striatus, pubescens praecipue superne, saepe rubens, subinde flexuosus, a paucis pollicibus ad sesquipedem longus, inferne tumens in bulbum parvum vel mediocrem; interdum plures caules seu caudices simul oriuntur caespitosi; *squamae* sparsae, striate, extus pubescentes, in bulbo et in caudice inferiore latiores, ovatae, rarius tantum lanceolatae, acuminatae, inter se remotae; *radix* bulbosa, bulbo squamoso efibrilloso, ut in congeneribus parasitica.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, in regione nemorosa et pedemontana: *Milo, Zaffarana, Pedara, Tardaria,* super *Spartium junceum* vulgatissima.

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 20. tab. 218.*

Orobanche Spartii. *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 135* et *Prodr. 2. pag. 182.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 43.—Torn. Fl. Sic. pag. 432. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 526.— DC. Prodr. 11. pag. 17. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol 6. pag. 367.*

Orobanche cruenta. *Bert. Fl. It. 6. pag. 430* ex parte. *Koch. Syn. ed. 2. pag. 612. — Reich. Cent. 7. pag. 35. tabul. 665. fig. 896.*

Orobanche foetida. *Biv. Bern. Manip. 1.*

Orobanche grandiflora. *Presl Prodr. Fl. Sic. 1. pagina XXXIV.*

Orobanche gracilis. *Smith* in *Trans. Lin. Soc. 4. p. 172. Strobl Fl. Etn. pag. 159.*

Nomen vulgare: *Lupa di Inestra.*

Ordo LXII. ACANTHACEAE.

Flores hermaphroditi, irregulares, axillares vel terminales, spicati, racemosi, fasciculati, rarius solitarii, in spicis ut plurimum oppositi, interdum alterni, singuli bracteae bracteolisque geminis, nonnunquam obsoletis, quandoque maximis, calycis tunc fere obsoleti vices gerentibus, stipati; *calyx* pentamerus, sepalis uno postico, duobus anticis totidemque lateralibus, aequalibus vel inaequalibus, distinctis vel varie connatis, postico saepissime majore, nunc anticis duobus coalitis inaequaliter quadrifidus vel quadripartitus, interdum bracteolis inclusus, annularis, fere obsoletus, margine truncato, integerrimo vel irregulariter pluridentato; *corolla* hypogyna, pentamera, petalis cum laciniis calycinis alternantibus, in tubum quinquenervem connatis, limbo rarius aequaliter quinquepartito, saepissime bilabiato, labio superiore dimero, in nonnullis obsoleto, inferiore trimero, lobis plus minus distinctis vel cohaerentibus, aestivatione contortis; *stamina* corollae tubo diversa altitudine inserta, exerta vel inclusa, quinto postico semper sterili, rudimentario in plerisque penitus obliterato, nunc quatuor didynama, antica breviora, nunc anticis anantheris vel penitus obliteratis nonnisi duo, filamentis filiformibus, aliquando per paria connexis, antheris mono-bilocularibus, loculis varie dispositis, aequalibus vel inaequalibus, juxta longitudinem dehiscentibus; *ovarium* liberum, dimerum, biloculare; *ovula* in loculis gemina, terna, quaterna vel indefinita; *stylus* terminalis, filiformis, simplex; *stigma* indivisum vel bifidum; *capsula* membranacea, coriacea vel cartilaginea, sessilis vel unguiculata, obtusa vel rostrata, bilocularis, elastice bivalvis; *semina* subrotunda, saepe compressa, in loculis gemina, quaterna vel indefinita, testa coriacea, fibrosa, laxa vel tuberculata, albumine nullo, embryone curvato vel recto, cotyledonibus magnis vel tuberculatis, planis vel contortuplicatis, radicula tereti, descendente et simul centripeta, plumula vix conspicua. Herbae, suffrutices vel frutices; *cauli* et *rami* articulati, pube simplici, capitata aut stellata; *folia* opposita vel geniculis abbreviatis, ternatim quatriternatimve verticillata, integra, nunc crenata,

nunc dentata, rarius spinoso-sinuata, sessilia vel petiolata, penninervia, estipulata.

Endl. Gen. Pl. pag. 696.—DC. Prodr. 11. pag. 46—R. Br. Prodr. pag. 472.—Meisn. Gen. pag. 293. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 171.—Torn. Fl. Sic. pag. 419. — Juss. Gen. Pl. pag. 109. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 337.

Genus 1. Acanthus.

Flores hermaphroditi, irregulares, magni, spicati, spica terminali, bracteata; *calyx* quadripartitus, persistens, laciniis supera et infera multo majoribus lateralibusque linearibus, oppositis, minimis; *corolla* alba vel coeruleo-purpurascens, hypogyna, unilabiata, tubo brevissimo, villis clauso, labio amplo, deorsum flexo, trilobo, basi interdum auriculato, margine supero integerrimo, in paucis quinquilobo; *stamina* quatuor, subdidynama, basi corollae inserta, filamentis crassis, inferioribus apice inflexis, antheris unilocularibus, ciliatis; *stylus* filiformis, tenuis, longitudine staminum; *stigma* bifidum; *capsula* bilocularis, compressa, a basi ad medium tetrasperma, pericarpio chartaceo. Herbae vel frutices; *folia* integra vel pinnatifida aut bipinnatifida, dentata, margine inermia vel spinosa, in pluribus speciebus radicalia rosulata, grandia, petiolata.

Endl. Gen. Pl. pag. 703. n. 4071.—DC. Prodr. 11. pagina 269.—Juss. Gen. 103. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 253. tab. 54. — Sibth. Fl. Gr. tab. 610. 611. — Nees in Wall. Pl. as. rar. 3. pag. 76 et 98.—Meisn. Gen. pag. 295.—Bert. Fl. It. 6. pag. 457.—Lam. Ill. 6. t. 550. Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 131.—Torn. Fl. Sic. pag. 419.

I. A. mollis. — *Flores* grandes, irregulares, spicati, spica terminali, longa, modo crassa, densa, modo angustior, laxiuscula; *scapus* elongatus, scabriusculus; *pedicelli* breves, uniflori; sub quovis flore *bractea* grandis, ovato-oblonga vel ovato-lanceolata, acuminata, dentato-spinosa, spinis longis, tenuibus, rigescentibus, nervosa et reticulato-venosa, sessilis, sparse pilosa, subinde apice coerulescens, aliae duae bracteo-

lae huic laterales, sub calyce sitae, lineares, integerrimae, breviores; *calyx* grandis, laciniis superiore et inferiore oblongis, apice eroso-denticulatis, saepe purpurascentibus, superiore majore, dorso convexa, antice concava; *corolla* grandis, unilabiata, alba, tubo brevissimo, ora villis clausa, labio patente, trilobo, lobis apice rotundatis; *stamina* quatuor subdidynama basi corollae inserta, filamentis luteis, glabris, inferioribus duobus sygmoideis, apice incurvis et antheris densissime albo-barbatis, superioribus duobus recurvulis et antheris minus dense barbatis; *ovarium* generis; *stylus* glaber; *stigma* bifidum, crusculis erectis; *capsula* bilocularis, loculis 1-2-spermiis, basi amplexa e duobus squamis, oppositis, membranaceis; *caulis* teres, striatus, erectus, simplex, pubescens vel pilosulus et fere glaber, nudus vel uno alterove folio parvo instructus, sesquipedalis, saepe purpurascens; *folia* radicalia grandia, rosulata, crasse longeque petiolata, petiolis supra canaliculatis et basi quidquam dilatatis, pinnatifida, laciniis oblongis, acutis vel acuminatis, grosse, acute inaequaliterque dentatis et subinde etiam sinuatis, margine omnino inermia et tantum ciliolata, tota glabra vel in nervo et venis pilosa, caulina, ubi adsint, pauciora, multo minora, subsessilia, dentato-ciliata, ut pro bracteis sterilibus potius habenda sint; *radix* alba, ramosa, succosa. Species maxime ludibunda et variabilis.

Floret a Martio ad Julium. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Misterbianco, Leucatea, Ognina, Acicastello, Acireale, Giarre, Nicolosi, Bronte.*

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 550. fig. 2. — Plenck. Ic. Pl. med. 6. pag. 8. tab. 503.—Riv. Mon. irr. tab. 79.*

Acanthus mollis. *Lin. Sp. Pl. pag. 891.—Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 441.* et *Fl. Gr. 7. pag. 9. tab. 610.— Plenck. loc. cit. — DC. Prodr. 11. pag. 270. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 131* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 231. — Torn. Fl. Sic. pag. 419.—Bert. Fl. It. 6. pag. 458.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 59. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 173. — Strobl Fl. Etn. pag. 160. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 562.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. p. 340.*

Nomina vulgaria: *Brancursina, Acantu.*

Haec planta olim a medicis laudabatur ut demulcens, emolliens. Nunc desueta.

Ordo LXIII. VERBENACEAE

Flores hermaphroditi, rarius polygamo-dioici, irregulares vel regulares, axillares vel terminales, rarius solitarii, plerumque spicati, capitati, racemosi, cymosi, semper bracteati; *calyx* gamosepalus, liber, persistens, tubulosus, limbo 2-3-4-partito, rarius 6-8-dentato, aequali vel inaequali, post anthesim magis minusque ampliatus et fructum includens; *corolla* gamopetala, hypogyna, tubulosa, decidua, limbo 2-4-5-6-12-fido, plus minus inaequali, bilabiato; *stamina* 4-5, tubo vel fauci corollae inserta et ejusdem laciniis alterna, didynama, duo superiora saepius sterilia, filamentis filiformibus, simplicibus vel squamuloso-appendiculatis, antheris bilocularibus, loculis parallelis, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* e carpidiis duobus vel quatuor conflatum, carpidiorum marginibus nunc dissepimenta primaria praebentibus bi-quadriloculare, nunc iisdem in dissepimenta cavitatem bipartientia introflexis quadri-octoloculare; *ovula* in loculis solitaria, gemina, anatropa vel amphitropa, micropyle infera; *stylus* terminalis, simplex; *stigma* indivisum, raro bifidum; *drupae* mono-di-tetrapyrenae vel *baccae* bi-quadriloculares et abortu uniloculares; *semina* in loculis solitaria, albumine nullo, plumula recta, cotyledonibus germinatione foliaceis, radicula brevi, infera. Herbae, raro frutices, rarissime arbores; *caules* et *rami* plerumque tetragoni; *folia* opposita, raro alterna, interdum verticillata, nunc simplicia, integra, incisa, rarius integerrima, plerumque dentata vel crenata, nunc composita, digitata, imparipinnata, petiolo basi dilatato, semiamplexicauli; *stipulae* nullae.

Endl. Gen. Pl. pag. 632.—Juss. in Ann. Mus. VII. pag. 63.—R. Br. Prodr. pag. 510.—DC. Prodr. 11. pag. 522.—Benth. in Tayl. Annals of nat. hist. 2. pag. 446. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 339.—Torn. Fl. Sic. pag. 418.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 329.

Genus 1. Verbena

Flores parvi, sessiles, bracteati, spicati, spicis axillaribus vel terminalibus, solitariis, glomeratis vel paniculatis; *calyx*

tubulosus, plicato-quinquecostatus, plicaturis plerumque membranaceis, costis herbaceis, in dentes saepe inaequales; *corolla* alba, carnea, purpurea vel purpureo-coerulescens, hypocraterimorpha, hypogyna, bilabiata, tubo gracili, recto vel incurvo, fauce dilatata, labio superiore erecto, plano, bilobo, inferiore trifido, patente, laciniis obtusis; *stamina* quatuor, didynama, tubo corollino inserta, inclusa, omnia fertilia vel duo superiora ananthera, filamentis brevissimis, antheris subrotundis, bilocularibus incubentibusque; *ovarium* 2-4-loculare, loculis uniovulatis, receptaculo annuliformi, sublobato insidens; *stylus* terminalis, stamina aequans; *stigma* subcapitatum; *drupa* oblonga, exsucca, bilocularis bipartibilis vel quadrilocularis quadripartibilis; *semina* in loculis solitaria, oblongo-trigona, scabra, embryone exalbuminoso, radicula infera. Herbae vel suffrutices erecti vel procumbentes vel adscendentes; *folia* opposita, rigida, saepissime serrata vel incisa, indivisa vel pinnato-laciniata.

Endl. Gen. Pl. pag. 633. n. 3685.—R. Br. Prodr. pag. 514.—Lam. Ill. 1. tab. 17.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 315. tab. 66.—Bert. Fl. It. 6. pag. 260. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 343. — Torn. Fl. Sic. pag. 418. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 108. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 330.—DC. Prodr. 11. pag. 535.

I. V. **officinalis.**—*Flores* parvi, spicati, remoti, alterni, subsessiles, spicis tenuibus, filiformibus, longis et magis dum fructiferis, paniculatis, cruciatis, terminalibus cauli et ramis, inferne nudis et pilis albis sparsis; sub quovis flore *bracteola* lanceolata, acuta, viridis, pubescens, calyce brevior; *calyx* exiguus, sessilis, tubulosus, in fructu ovato-oblongus, quinquedentatus, dentibus erectis, acutis, saepe purpureo-rubellis, setulis albidis et pilis brevibus glandulosisque tectus; *corolla* coerulescens vel rarius alba, parva sed calyce duplo longior, externe villosa, tubo gracili, incluso, fauce exerta, dilatata, recurva, labio inferiore longiore et in fauce ima albo-barbellato; *stamina* quatuor, inclusa, antheris luteis; *ovarium* ut in genere; *stylus* rubens, incurvulus et staminibus aequalis; *stigma* generis; *capsula* oblonga, unilocularis, quadrivalvis, striata; *semina* quatuor, oblongo-trigona, granuloso-scabra; *caulis* erectus, subsolitarius, sca-

bridus vel glaber, 1-2-pedalis, inferne teretiusculus et saepe violaceus, superne tetragonus, striatus, virens, brachiatus, ramis patulis; *folia* opposita, oblonga, superne pinnatifido-serrata, subinde indivisa et tantum inaequaliter serrata, obtusa vel acuta, basi cuneata et integra, rugosa, scabra, supra intense vel laete viridia, subtus pallidiora, nervo dirempta et valde reticulato-venosa, ima in petiolum attenuata, reliqua sessilia, superiora successive minora et angustiora, interdum linearia, integra aut vix serrata; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa lateraliterque ramulosa.

Floret a Majo ad Autumnum. ♃.

Aetnae, in ruderatis, ad vias et in hortis pedemontanae regionis: *Catania, Mascalucia, Nicolosi.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 9. tab. 17.—Savi Mat. med. tosc. pag. 10. tab. 52. — Fl. Dan. tab. 628 .— Riv. Mon. irr. tab. 56* sub nomine: *Verbena.*

Verbena officinalis. *Lin. Sp. Pl. pag. 29.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 108.—Ucria H. Pan. pag. 40.—Torn. Fl. Sic. pag. 418.—Bert. Fl. It. 6. pag. 260.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 199.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 20.—DC. Prodr. 11. pag. 547. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 332.—Strobl Fl. Etn. pag. 150.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 561.*

Verbena spuria. *Lin. Hort. Ups. pag. 8* et *Sp. Pl. pag. 29.—Raf. Pl. Bor.-Am. exs. n. 90.*

Verbena sororia. *D. Don. Prodr. Fl. Nepal. 104.—Sweet Brit. Fl. Gard. 3. tab. 202.*

Nomina vulgaria: *Briina, Brivina.*

Olim apud medicos laudata ob vim adstringentem, vulnerariam. Nunc exoleta.

2. **V. supina.**—*Flores* parvi, spicati, spicis solitariis, filiformibus, terminalibus cauli et ramis, modo laxis, praesertim inferne, modoque totis densis, hirsutulis; *scapus* primo brevis, deinde elongatus; *pedicelli* subnulli; *bracteae* breves, lineari-lanceolatae, acutae, calyce breviores, hispidulae; *calyx* subsessilis, strigoso-canescens, quinquedentatus, bracteis duplo longior; *corolla* illae praecedentis conformis et concolor, sed minor; *genitalia* etiam ut in *V. officinali; capsula* brevior et turgidior, cruciatim quadrisulcata, tenuissime punctulosa; *semina* minutissima, dorso carinata costa obtusa, su-

perne transversim grosse rugosa; *caulis* adscendens et prostratus, tetragonus, plus minus ramosus, spithamali-pedalis, scaber, villosus, villis e tuberculo ortis, saepe geminatis; *folia* opposita, ovata, petiolata, bipinnatifida, laciniis imis profundius sectis, in foliis inferioribus latioribus, omnibus obtusis, pilosa praecipue subtus in nervo et venis, basi cuneata et in petiolum decurrentia; *petioli* sulcati, villoso-hirti; *radix* fusiformis, dense fibrosa, fibris rosulatis, albis.

Floret a Majo ad Autumnum. ⊙.

Aetnae, in humidis vulcanicis pedemontanae regionis: *Catania*, *Acquicella*, *Villascabrosa.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 6. pag. 44. tab. 554.* — *Clus. Hist. Pl. lib. 4. pag. XLVI.*

Verbena supina.—*Lin. Sp. Pl. pag. 29.* — *Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 402.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 20.—Desf. Fl. Atl. 1. pag. 17.—Bert. Fl. It. 6. pag. 263.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 342.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 108.—Torn. Fl. Sic. pag. 418.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 561.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 334.—Strobl Fl. Etn. pag. 150.*

Nomina vulgaria: *Briina*, *Brivina.*

Genus 2. Zapania

Flores parvi, spicati, spica pedunculata, capitata, densa, bracteolata, axillari, aliquando terminali; *scapus* plus minus elongatus; *bracteolae* concavae vel planiusculae, calycem obtegentes; *calyx* gamosepalus, liberus, persistens, brevitubulosus, membranaceus, compressus et subcarinatus, quinquedentatus; *corolla* exigua, alba vel rosea, infundibuliformis, tubo subincurvo, limbo bilabiato, labio superiore plano, bifido, inferiore paulo longiore, trifido; *stamina* quatuor, didynama, fertilia, inclusa, filamentis brevibus, antheris ovatis, bilocularibus incumbentibusque; *stylus* brevissimus; *stigma* peltato-capitatum, obliquum; *capsula* compressiuscula, sicca crustacea, bilocularis, bivalvis, ad suturas valvarum sulco tenui insculpta; *semen* in quovis loculo solitarium, oblongum, facie interna planum. Plantae perennes, aliae decumbentes

vel repentes, aliae fruticosae, erectae; *folia* opposita, indivisa, serrata vel dentata.

Pers. Syn. Pl. 2. pag. 140.—Bert. Fl. It. 6. pag. 264.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 109.—Torn. Fl. Sic. pag. 419.—R. Br. Prodr. pag. 514 et *ed. 2. pag. 370.—Juss.* in *Ann. du Mus. 7. pag. 75.—Scop. Del. Fl. et Faun. Ins. 1. p. 34.*

I. Z. repens.—*Flores* exigui, spicati, spica pedunculata, solitaria, axillari, alterna et subinde oppposita, dense imbricata, modo brevi, subglobosa, modo oblonga; *scapus* nudus, tetragonus, folio longior; *bracteae* obovato-cuneatae, obtusissimae, concavae, calycem superantes, setulis hispidulae; *calyx* bifidus, compressus, laciniis subcarinatis, oppositis, contrario bracteae situ degentibus, oblongis, acutiusculis, apice ut plurimum purpurantibus, pubescentibus, turgescente fructu usque ad basim divisis; *corolla* glabra, albo-coerulea, parva sed calycem excedens, marcescens, tubo calyci subaequali, fauce vix latiore, sanguineo-rubella, limbo bilabiato, labio superiore plano, bifido, laciniis ovatis, inferiore majore, trifido, laciniis subrotundis, obtusis, integris vel subcrenatis; *stamina* didynama, intra faucem corollinam occlusa, filamentis brevissimis antherisque globulosis, acutis, luteis; *ovarium* ordinis; *stylus* brevissimus; *stigma* capitatum; *capsula* subelliptica, compressiuscula, bilocularis, bivalvis, loculis monospermiis, sicca crustacea, semper glabra; *semina* oblonga, facie interna plana; *caulis* prostratus, repens, rubroviolaceus, nodosus, ad nodos praesertim inferiores radicans, obscure tetragonus, ramosus vel raro simplex, ramis plerumque oppositis, a paucis pollicibus ad tres-quatuor pedes longus, pubescens, in sicco villoso-albidus; *folia* in caulis geniculis opposita, carnosa, cuneiformia, in petiolum attenuata, virentia, obtusa vel acuta, superne dentata, dente terminali majore, extima crebriora, omnia pubescentia, in sicco villosiuscula; *radix* ramosa, rosulata, fibrosa, fibris tenuibus, albis, ad nodos fibrilloso-fasciculata.

Floret a Majo ad totum Autumnum. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Misterbianco, Leucatea, Acicastello, Ognina.*

Icon. *Moris. Ox. sect. 11. tab. 25. fig. 8* et *Stbth. et Smith*

Fl. Gr. 6. pag. 43. tab. 553 sub nomine: *Verbena nodiflora.*

Zapania repens. *Bert. Amoen. It. pag. 73* et *Fl. It. 6. pag. 265* et *Rar. It. Pl. dec. 3. pag. 27. — Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 86. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 109. — Torn. Fl. Sic. pag. 419.*

Zapania nodiflora. *R. Br. Prodr. pag. 514* et *ed. 2. pag. 370.—Reich. Exc. 2. pag. 334.*

Lippia nodiflora. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 331.—Mich. Fl. Bor.-Am. 2. pag. 15. — Lam. Ill. pag. 248. tab. 17. fig. 3.—Strobl Fl. Etn. pag. 150.*

Lippia nodiflora var. β. repens. *DC. Prodr. 11. p. 586.*

Lippia repens. *Mars. Cat. Pl. Cors. pag. 116.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 561.*

Verbena repens. *Savi Bot. Etr. 2. pag. 161.*

Genus 3. Vitex

Flores parvuli, racemosi, paniculati, corymbosi, umbellati vel in pedunculis dichotomis; *calyx* cyatimorphus, campanulatus vel tubuloso-infundibuliformis, quinquedentatus vel quinquefidus, dentibus et laciniis paulo inaequalibus; *corolla* coerulea, rubescens, alba, hypogyna, bilabiata, labio superiore bifido, inferioris trifidi laciniis lateralibus quam superiores paulo majoribus, lacinia intermedia vero reliquis ampliore atque porrecta; faucibus saepius campanulato-inflatis; *stamina* quatuor, tubo corollino inserta, exerta, didynama, filamentis longiusculis, antheris obcordatis, loculis basi discretis, rima longitudinali dehiscentibus; *ovarium* quatriloculare, loculis uniovulatis; *stylus* terminalis, filiformis, apice bifidus; *stigmata* acuta; *drupa* vel *bacca* calyce aucto et plerumque dirupto insidens, succosa, quadrilacularis, tetrasperma, putamine ligneo; *semen* unum fertile, cotyledonibus appicitis, radicula brevi, infera; semina reliqua abortiva. Suffrutices, arbusculae vel arbores; *folia* simplicia, ternata, quinata, septenata.

Endl. Gen. Pl. pag. 635. n. 3700.—DC. Prodr. 11. pag. 682.—Lin. Gen. n. 790. — Meisn. Gen. pag. 201. — Bert. Fl. It. 6. pag. 455.—Lam. Ill. 6. tab. 541. — Guss. Syn.

Fl. Sic. 2. pag. 109. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 335. — Torn. Fl. Sic. pag. 419. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 342.

I. V. **Agnus castus**.—*Flores* racemosi, racemo terminali vel axillari, plus minus elongato, cinereo-tomentoso, composito, praesertim inferne interrupto, saepe basi opposite ramoso, racemulis partialibus oppositis, brevissime pedunculatis, corymbulosis, verticillos referentibus; *pedicelli* breves, mono-bi-triflori, cinereo-tomentosi; *bracteae* simplices, lanceolatae, imae saepe verticillo longiores et interdum tripartitae, reliquae verticillo breviores; *calyx* tubuloso-turbinatus, denticulatus, denticulis brevissimis, acutis, cinereo - tomentosus, in fructu accrescens; *corolla* parva sed calyce longior, externe pubescens et pallide coerulea, interne glabra et laete coerulea, ludit coeruleo-rubescens vel raro alba; *stamina* exerta, filamentis glabris, albido-coerulescentibus, antheris didymis, loculis oblongis, nigrescentibus, recurvatis; *ovarium* generis; *stylus* filiformis, glaber, violaceo - coerulescens, staminibus subaequalis; *stigma* bifidum, crusculis subemarginatis, pallentibus, divergentibus vel recurvis; *bacca* globosa, nigricans, glandulis minimis adspersa et ultra medium calyce tecta; *semen* unum foecundum, reliquis abortivis. Arbuscula circiter 12-pedalis sed fit etiam arbor 30 - 40 - pedalis, quod rarius, passim vero in vepretis caeduis frutex caespitosus, 4-5-pedalis; *caulis* teres, erectus, ramosus, ramis oppositis, patulis, obtuse tetragonis, canescentibus; *folia* opposita, longe petiolata, digitato-quinata, raro ternata vel septenata, foliolis lanceolatis, acutis, fere semper integris, supra obscure virentibus, vix puberulis, subtus cinereo-tomentosis; *petiolus* longus, sulcatus, basi incrassatus, pubescens, viridis; *radix* ramosa, fibriliosa, alba. Tota planta odorem *Rosmarini officinalis* effundens.

Folia hujus speciei var. latifolia, impressa super saxa aetnea, dicta *Tufi vulcarici*, ego primus inveni et descripsi ac figuravi in mea *Flora fossile dell'Etna, pag. 117. tab. III. fig. A.*

Floret a Julio ad Autumnum. ♄.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Ognina, Acicastello.*

Icon. *Lam. Ill. 6. tab. 541.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 269. tab. 56. — Plenck. Ic. Pl. med. 6. pag. 13. tab. 510.*

Vitex Agnus castus. *Lin. Sp. Pl. pag. 890. — Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 441.—Plenck. loc. cit.—All. Fl. Ped. 1. pag. 124.—Bert. Fl. It. 6. pag. 455.—Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 86. — Ucria H. Pan. pag. 266. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 110.—Torn. Fl. Sic. pag. 419. DC. Prodr. 11. pag. 684.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 335.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 343.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 561.*

De virtute antivenerea hujus speciei, quam veteres et praesertim Graeci extollebant, supervacaneum est loqui, cum inter res commentitias nunc habeatur. Medici laudarunt ut remedium ad hysteriam et gonorrhaeam; sed hoc quoque exoletum.

Ordo LXIV. LABIATAE.

Flores hermaphroditi, irregulares, in thyrso seu in cymas duas axillares, oppositas, dichotomas (verticillastros), unilaterales, semper centrifuge florentes dispositi, cymae varie digestae, interdum ad florem solitarium redactae, inflorescentiam polymorpham constituentes; *calyx* liber, gamosepalus, 4-5-merus, persistens, nunc regularis, quinquedentatus, nunc irregularis, obliquus, incurvus vel dentibus inaequalibus et varie inter se coalitis bilabiatus, dente supremo interdum excluso vel squamaeformi; *corolla* hypogyna, gamopetala, decidua, irregularis, tubo vario, limbo quadri-quinquilobo, lobis aestivatione imbricatis, lacinia infima intima, lateralibus tecta, supremis extimis; *stamina* tubo corollae inserta, ejusdem lobis alterna, adscendentia, erecta, divaricata vel declinata, duo inferiora semper fertilia, duo superiora nunc omnino abortiva vel sterilia, nunc perfecta, inferioribus breviora, subaequalia, supremum omnino abortivum, filamentis filiformibus, nudis vel basi barbatis vel appendiculo dentiformi instructis, antheris normalibus bilocularibus, loculis basi connectivo insertis, parallelis vel apice divergentibus et divaricatis, rima longitudinali dehiscentibus; *annulus* intra corol-

lae tubum sub staminibus insertione, nunc completus e fasciculis pilorum vel squamis cum staminibus alternantibus, nunc incompletus vel omnino obsoletus; *ovarium* liberum, gynophoro vel disco crasso impositum, quadripartitum vel quadrifidum; *ovula* in singulis lobis ovarii solitaria, erecta, anatropa; *stylus* e centro ovarii inter lobos erectus; *stigma* bifidum, laciniis antice et postice versis; *fructus* ex acheniis quatuor vel abortu paucioribus calyce immutato vel rarius aucto interdum subsaccato inclusis, epicarpio tenui, membranaceo, nunc duro, nunc incrassato vel carnoso; *semina* intra lobos solitaria, erecta, embryone orthotropo, cotyledonibus rectis vel recurvis, radicula brevissima, infera.

Endl. Gen. Pl. pag. 607. — DC. Prodr. 12. pag. 27. — Juss. Gen. 110.—R. Br. pag. 499. — Benth. Lab. Gen. et Suppl. pag. 1.—Torn. Fl. Sic. pag. 398.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 256.

Tribus I. OCIMOIDEAE.

Corolla subbilabiata, lobis quatuor, superioribus planis subaequalibus binisque supremis coalitis, infimo declinato, plerumque difformi, saepius saccato; *stamina* quatuor, fertilia, didynama, inferioribus longioribus, in lobo inferiore corollae declinata, antheris defloratis saepissime patelliformibus.

Endl. Gen. Pl. pag. 608.—Benth. Lab. 1. — DC. Prodr. 12. pag. 30.—Torn. Fl. Sic. pag. 398.

Genus 1. Lavandula.

Flores parvi, spicati, spica terminali, densa sed inferne interdum laxiuscula, plerumque longe pedunculata, solitaria vel pluribus coadunatis; *calyx* ovato-tubulosus, nervosus, breviter quinquedentatus, dente superiore saepe paulo latiore vel apice in appendicem dilatatam, deciduam producto, fauce nuda; *corolla* coeruleo-purpurea, saturate purpurea vel violacea, rarius alba, tubo exerto, fauce dilatata, limbo bilabiato, labio superiore plano, erecto, bilobo, inferiore trilobo, lobis

omnibus subaequalibus patentibusque; *stamina* inclusa, declinata, filamentis brevissimis, inferiora duo paululum longiora, antheris ovato-reniformibus, confluentibus, unilocularibus; *ovarium* ut in ordine; *stylus* staminibus aequalis; *stigma* bifidum, lobis complanatis; *fructus* et *semina* ordinis. Plantae perennes vel suffruticosae, aromaticae; *caulis* erectus, ramosus; *folia* anguste linearia, integra vel pinnatifida.

Endl. Gen. Pl. pag. 611. n. 2585.—Lin. Gen. n. 711.— Benth. Lab. pag. 146. — Lam. Ill. 6. tab. 504. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 320. tab. 66.—Bert. Fl. It. 6. pag. 74.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 65.—DC. Prodr. 12. pag. 143.—Torn. Fl. Sic. pag. 398. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 53.—Ging. Hist. Nat. des Lav. 1826.

I. L. **Spica.** — *Flores* parvi, spicati, axillares, in quavis axilla numero varii, spica racemosa, verticillata, verticillis superioribus magis approximatis, unico inferiore a reliquis valde remoto; *bracteae* sub quovis verticillo duae, oppositae, rhombeo ovatae, cuspidatae, carinatae, nervosae, puberule; *bracteolae* bracteis similes sed angustiores et lanceolato-lineares, saepius unica sub quoque flore; *scapus* plus minus elongatus, pilosus; *pedicelli* brevissimi seu calyce triplo breviores; *calyx* oblongo-tubulosus, basi angustior, nervosus, sulcatus, tenue tomentosus, aureo-glandulosus, saepe apice coerulescens, facile deciduus; *corolla* coeruleo-violacea, calyce duplo longior, extus puberula, tubo incluso, fauce exerta, dilatata, intus barbellata, labio superiore paululum longiore, lato, erecto, bilobo, obtuso, inferiore plano-patente, laciniis aequalibus, ovatis, obtusis; *stamina* inclusa, filamentis violaceis, antheris fuscis, polline croceo; *ovarium* ut in ordine; *stylus* longitudine staminum; *stigma* coerulescens et bilamellatum, lamellis oblongis, parallele conniventibus; *achenia* exigua, globulosa, fusco-ferruginea, laeviuscula, toro scutelliformi excepta; *caulis* fruticosus, erectus, ramosissimus et latos caespites efformans, sesqui-bipedalis et ultra, ramis annotinis elongatis, tetragonis, dense tenuiterque pubescentibus, superne longo tractu nudis aut vix pari foliorum praeditis; *folia* integerrima, anguste vel late linearia, apice obtusa, basi attenuata, margine revoluta, opposita, crebra, subtus glanduloso-resinosa, uninervia et venosa, utrinque incano-

tomentosa vel supra viridia et pubescenti-flocculosa, adulta saepe glabrata, in axillis aliquando fasciculata; *radix* crassa, lignosa, fusiformi-ramosa ramulosaque.

Floret a Junio ad Autumnum. ♄.

Aetnae, in vulcanicis aridis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania*, *Zaffarana*, *Milo*.

Icon. *Lam. Ill. 6. tab. 504. fig. 1.—Plenck. Ic. Pl. med. 5. pag. 68. tab. 471.—Riv. Mon. irr. tab. 54* sub nomine: *Lavandula latifolia.*

Lavandula Spica. *Lin. Sp. Pl. pag. 800. a. — Lam. loc. cit.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 41. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 7. Plenck. loc. cit.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 65.—Torn. Fl. Sic. pag. 398.—Ucria H. Pan. pag. 241.—All. Fl. Ped. 1. pag. 14.—Desf. Fl. Atl. 2. pag. 12.*

Lavandula vera. *Benth. Lab. pag. 148.—DC. Prodr. 12. 145.—Strobl Fl. Etn. pag. 135.*

Lavandula officinalis. *Chaix* in *Will. Hist. Pl. Dauph. 1. pag. 355.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 56. Moris Fl. Sard. 3. pag. 263. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 535.*

Lavandula angustifolia. *Moench. Meth. pag. 389.*

Nomina vulgaria: *Lavandula, Spica addossu.*

Tota planta fragrantissima. Mulieres aetniculae folia in arcis claudunt, ad gratum odorem linteis impertiendum. Virtus medica nervina, cephalica, tonica.

Tribus II. MENTHOIDEAE.

Calyx tubo longiusculo, limbo quadri-quinquifido, lobis subaequalibus; *corolla* subcampanulata vel infundibiliformis, tubo calyce breviore; *stamina* distantia, recta vel divergentia nec per paria approximata, antheris bilocularibus, loculis parallelis; *stylus* lobis subulatis.

Moris Fl. Sard. 3. pag. 265. — Benth. Lab. pag. 152.— DC. Prodr. 12. pag. 159.—Torn. Fl. Sic. pag. 399.—Mentee *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 71.* — Mentheae *Endl. Gen. Pl. pag. 612.*

Genus 1. Mentha.

Flores parvi, racemosi, racemo terminali, verticillato, spicaeformi, continuo vel interrupto; *calyx* tubulosus vel campanulatus, liber, persistens, labio superiore trifido, inferiore bifido, laciniis subaequalibus, fauce nuda aut villis clausa; *corolla* alba, coerulea vel rosea, tubo incluso, labio superiore latiore, plano, integro vel emarginato, inferiore aequaliter trifido, plano-patente; *stamina* exerta vel inclusa, filamentis subulatis, antheris bilocularibus, incumbentibus, loculis discretis, parallelis; *stylus* adscendens, filiformis, stamina subaequans vel excedens; *stigma* bifidum, crusculis subulatis, acutis subaequalibusque; *achenia* exigua, ovoideo-triquetra, laevia aut subscabrida. Plantae perennes, intense aromaticae, glabrae vel hirsutae; *caulis* tetragonus, decussate ramosus; *folia* opposita, dentato-serrata, saepe subtus punctato-resinosa.

Endl: Gen. Pl. pag. 613. n. 3594.—DC. Prodr. 12. pagina 264.—Benth. Lab. pag. 168.—Lam. Ill. 6. tab. 503. Smith Engl. Fl. 3. pag. 72. — Bert. Fl. It. 6. pag. 87. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 68. — Torn. Fl. Sic. pag. 399. Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 76.

1. M. macrostachya.—*Flores* parvi, spicati, spicis terminalibus, gracilibus, acutis, saepius pluribus, coadunatis, nubilibus nutantibus, semper verticillatis, continuis vel verticillis inferioribus remotis; *rachis* pubescens, albidus; *pedicelli* etiam albidi et brevissimi; *bracteae* oppositae, lineares vel lanceolato-lineares, utraeque apice acuminato-setaceae, integerrimae, raro inferiores subserratae, verticillis breviores aut imae quandoque paulo longiores; *bracteolae* bipartitae; *calyx* exiguus, campanulatus, breviter pilosus et striatus, fructifer subglobosus, labiorum laciniis lanceolatis, acutis, erecto-patulis, duabus inferioribus reliquis subinde paulo brevioribus; *corolla* violacea, rarius alba; *stamina* exerta ac divergentia, interdum tamen corolla breviora; *achenia* minuta, globoso-triquetra et minutissime granulato-scabrida; *caulis* erectus, obtuse tetragonus, pubescens, inferne simplex, superne pani-

culato-ramosus, ramis decussatis, patulis, a semipede ad tres pedes longus; *folia* sessilia, nunc minora, subrotunda, nunc majora, late ovato-elliptica, interdum etiam sesquipollicem longa, omnia basi leviter cordata, obtusa vel breviter mucronulata, leviter serrata, serraturis superiorum argutis, rugosissima, supra intense viridia et pilosa subtusve incano-villosa, crebre reticulato-venosa; *radix* repens, longa, alba, crassiuscula, fibrillosa. Planta odorem plus minus gratum et intensum effundens.

Floret a Julio ad Septembrem. ♃.

Aetnae, in pedemontana et nemorosa regione: *Catania, Leucatea, Misterbianco, Adernò, Bronte, Nicolosi, Milo, Zaffarana.*

Icon. *Ten. Fl. Nap. 2. pag. 30. tab. 56.—Bauh. Hist. 3. pag. 219* sub nomine: *Menthastrum spicatum, folio crispo, rotundiore.*

Mentha macrostachya. *Ten. loc. cit. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 69* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 253. — Bert. Fl. It. 6. pag. 91.—Torn. Fl. Sic. pag. 399.*

Mentha neglecta. *Ten. Fl. Nap. 2. pag. 379. tab. 157. fig. 2.—Presl Del. Prag. pag. 78.*

Mentha rotundifolia. *Strobl Fl. Etn. pag. 135.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Carnel vol. 6. pag. 77.*

— Var. *b.* Corollis albis, staminibus exertis, spicis crassiusculis. *Guss. loc. cit.*

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania.*

— Var. *d.* Corollis albis, parvis, staminibus exertis, spicis gracilibus, verticillis subremotis, pedicellis pilis brevissimis sparsis subhispidis. *Guss. loc. cit.*

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania.*

Nomen vulgare: *Mintastru.*

2. M. sylvestris.—*Flores* parvi, spicati, spicis cylindraceis, continuis vel basi subinterruptis, terminalibus, longitudine variabilibus ab uno ad duos-tres pollices, breviter pedunculatis, tomentosis, erectis vel nubilibus subnutantibus; *rachis* pubescens, albus; *pedicelli* deorsum, calyces sursum valde villosi; *bracteae* oppositae, anguste lineari-subulatae, acuminatae, integrae, calyce et ipso verticillo longiores, villosae; *calyx* tubulosus et in fructu fere campanulatus, interdum pur-

purascens, villosus, laciniis longiusculis, lanceolatis, acuminato-subulatis, erecto-patulis; *corolla* parva, violacea, villosa; *stamina* plerumque exerta, divergentia, raro corolla breviora, antheris ovatis; *ovarium, stylus, stigma* et *achenia* ut in genere; *caulis* erectus, obtuse tetragonus, niveo-tomentosus praesertim superne, ubi saepe ramosus, semipedali-bipedalis; *folia* oblongo - lonceolata, plana vel undulata, sesquibipollicaria, subsessilia, argute inaequaliterque serrata, basi rotundata vel subcordata, supra nunc viridia, glabrata, nunc plus minus cano-pubescentia, subtus dense incano-tomentosa, crebre reticulato - venosa; *radix* repens, ramosa, fibrillosa. Planta aromatica etiam sicca.

Floret a Julio ad Septembrem. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Nizzeti, Acicastello.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 5. pag. 65. tab. 466. — Riv. Mon. irr. tab. 51* sub nomine: *Menthastrum.*

Mentha sylvestris. *Lin. Sp. Pl. pag. 804. — Smith Engl. Fl. 3. pag. 73. α. — Benth. Lab. pag. 171 α et δ. — Ten. Syll. pag. 281.—Ucria H. Pan. 243.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 68. — Torn. Fl. Sic. pag. 400. — Bert. Fl. It. 6. pag. 88.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. p. 79. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 536. — Strobl Fl. Etn. pag. 136.*

Nomina vulgaria: *Mintastru, Menta sarvaggia.*

Olim laudata in hysteria, in colica, in torminibus, in vomitu. Nunc fere desueta.

3. **M. aquatica.**—*Flores* parvi, capitati, capitulo terminali globoso, corymbulis brevissime pedunculatis, stipatis composito, saepe crasso, raro parvo, semper obtuso; sub quovis capitulo folia floralia bracteiformia foliis aliis similia sed multo minora; *bracteolae* ad divisiones corymbulorum, capitulum constituentium, lanceolatae vel lanceolato - lineares, pilosae, calyce breviores; *pedicelli* pilosi, pilis deorsum versis; *calyx* tubulosus, basi angustior, sulcatus, nervosus, sursum villosus, glandulosus, apice saepe purpurascens, laciniis lanceolatis, acuminatis; *corolla* calyce fere duplo longior, purpurascens, villosa aut glabriuscula, tubo incluso, labio superiore emarginato, externe versus apicem barbellato, labio inferiore trifido, laciniis oblongis, obtusis, media paululum productiore,

subinde acuta; *stamina* nunc exerta, divergentia, nunc inclusa, filamentis glabris, antheris roseis; *ovarium* generis; *stylus* stamina aequans vel paulo excedens; *stigma* bifidum, crusculis subulatis, subaequalibus, recurvis; *caulis* inferne decumbens et ad nodos radicans, saepe longissime extensus, dein adscendens vel erectus, tetragonus, ramosus, pilosus, purpurascens, qua erigitur longitudine varius etiam sesquipedalis; *folia* opposita, plus minus grandia, 1 $^1/_2$-2 poll. longa et 1-1 $^1/_2$ poll. lata, ovata vel ovato-elliptica, ima obtusa, reliqua acuta, basi cordata, remote leviterque serrata, petiolata, hirsuta vel saltem in nervo, venis et margine pilosa, supra intense viridia subtusve pallidiora et punctato-resinosa; *radix* repens, fibrillosa, fibrillis tenuibus albisque. Planta odore grato et sapore aromatico, fervente praedita.

Floret a Junio ad Octobrem. ♃.

Aetnae, in vulcanicis humidis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Villascabrosa, Acquicella, Misterbianco.*

Icon. *Lam. Ill. 6. tab. 503. fig. 1.* — *Riv. Mon. irr. tabul. 49* sub nomine: *Mentha palustris, spicata.* Optimae.

Mentha aquatica. *Lin. Sp. Pl. pag. 805.* — *Benth. Lab. pag. 176.*—*Lam. loc. cit.*—*All. Fl. Ped. 1. pag. 18.*—*Savi Fl. Pis. 2. pag. 47.* — *Ten. Fl. Nap. 2. pag. 31. A. B.* — *Ucria H. Pan. pag. 244.*—*Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 70. Strobl Fl. Etn. pag. 136.*—*Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol 6. pag. 84.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 400.*—*DC. Prodr. 12. pag. 170.*—*Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 526.*

Mentha hirsuta. *Bert. Fl. It. 6. pag. 95.*

Nomina vulgaria: *Menta aquatica, Mintastru d' acqua.*

Species valde polymorpha et variabilis.

4. **M. Pulegium.**—*Flores* parvi, axillares, verticillati, verticillis globosis, numerosis, densis et majorem caulis partem occupantibus, raro paucis, inferioribus remotis et suffultis foliis floralibus bracteaeformibus reliquis similibus, sed minoribus breviusque petiolatis; *bracteolae* exiguae, ovatae, acutae, petiolatae; *pedicelli* tenuissime puberuli vel apice tantum hirti; *calyx* tubulosus, basi angustior, hirsutus, nervosus, striatus, inter strias glandulis aureis conspersus, laciniis ovato-lanceolatis, acuminatis, ciliatis, fauce barbata; *corolla* purpurascens, sat raro alba, calyce duplo longior, extus pubescens vel pilosa, labio superiore integro; *stamina* exerta,

filamentis albo-violaceis et granulis lucidis sparsis, antheris oblongis; *ovarium* ut in genere; *stylus* praecedentis; *stigma* breviter bifidum, crusculis subaequalibus; *achenia* ovata, fusca, scabriuscula; *caulis* decumbens, adscendens, ad imos nodos saepe radicans, subinde erectus, obtuse tetragonus, ramosus vel raro simplex, a spithama ad sesquipedem longus, aliquando rubescens, semper villosus, villis patentibus, glandulis lucidis sparsus; *folia* parva, opposita, petiolata, radicalia ovata, caulina oblongo - elliptica, obtusa vel superiora acutiuscula, basi angustata, superne parce serrata, conduplicato-canaliculata, subtus punctato-resinosa, plerumque deflexa praesertim sub verticillis; *radix* repens, longa, fibrillosa. Planta odorem fortiter aromaticum effundens.

Floret a Junio ad Octobrem. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis frequenter occurrit: *Catania, Villascabrosa, Paternò, Adernò, Viagrande, Mascalucia, Acireale, Nicolosi, Bronte, Randazzo, Maletto.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 4. pag. 67. tab. 469. — Riv. Mon. irr. tab. 23* sub nomine: *Pulegium.—Bocc. Ic. et Descript. rar. pl. pag. 41. tab. 20* sub nomine: *Pulegium tomentosum II. A.*

Mentha Pulegium. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 577. — DC. Prodr. 12. pag. 175. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 89. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 270. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 537. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 70.—Torn. Fl. Sic. pag. 400.—Strobl Fl. Etn. p. 137. Bert. Fl. It. 6. pag. 102.*

Pulegium erectum. *Mill. Dict. n. 2.*

Mentha exigua. *Lin. Sp. Pl. pag. 806.*

—Var. *b.* hirsuta.—*Pedicelli, calyx, corolla, caulis* et *folia* dense piloso-hirsuti.

Aetnae, una cum specie.

Guss. DC. et *Torn. locis citatis.*

Nomen vulgare: *Puleu.*

Virtus ut in reliquis *Menthis.* Haec praesertim laudatur in asthmate et in tussi convulsiva.

Observatio. Omisi hujus generis species quas in vulcanicis numquam vidi sponte nascentes, nempe *M. suavem Guss.* et *M. pyramidalem Ten.*

Tribus III. MONARDEAE

Calyx vel aequalis vel bilabiatus, dentibus tribus superioribus plus minus coalitis; *corolla* bilabiata, rarius aequalis; *stamina* duo fertilia, inferiora parallele adscendentia, rarius recta, antheris cohaerentibus; *achenia* laevia vel minute tuberculata.

DC. Prodr. 12. pag. 260. — Benth. Lab. pag. 190. — Torn. Fl. Sic. pag. 401.

Genus 1. Salvia

Flores terminales, racemoso-verticillati, speciosi; *calyx* ovatus, tubulosus vel campanulatus, bilabiatus, labio superiore integro vel tridentato, inferiore bifido, fauce intus nuda; *corolla* tubo incluso vel exerto, aequali, ventricoso vel ampliato, intus nunc piloso-annulato, nunc nudo vel ad basim in latere inferiore processubus vel dentibus duabus instructo, limbo bilabiato, labio superiore erecto vel rarius patente, recto vel falcato, integro vel breviter emarginato, inferiore patente, breviore vel longiore, lobis lateralibus oblongis vel rotundatis, patentibus, reflexis vel contorto-erectis, medio plerumque latiore, integro vel emarginato; *stamina* superiora nulla vel rudimentaria, claviformia; inferiora duo fertilia, prope faucem tubi inserta, filamentis brevibus, subhorizontalibus vel rarius erectis, apice cum anthera articulatis et supra articulationem plerumque breviter productis, rarissime subcontinuis, antheris dimidiatis; connectiva elongata, linearia, transverse cum filamento articulata, postice sub labio superiore corollae adscendentia et apice loculum fertilem, linearem, adnatum vel versatilem ferentia, antice deflexa vel erecta, nunc loculum alterum subconformem, minorem, polloniferum vel difformem cassum garentia, nunc dilatata vel rarius brevissima, acuta, libera vel variis modis inter se connexa vel connata; *ovarium* disco antice tumente in glandulam lobis subaequalem; *stylus* adscendens; *stigma* bifidum, lobis nunc subulatis, aequalibus vel superiore longiore, nunc

inferiore vel utroque rotundato, dilatato, complanato; *achenia* ovoideo-triquetra, sicca, glabra, plerumque laevissima.

Endl. Gen. Pl. pag. 614. n. 3597. — Lin. Gen. n. 39.— Benth. Lab. 190.—DC. Prodr. 12. pag. 262.—Lam. Ill. 1. tab. 20. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 316. tab. 66.—Bert. Fl. It. 1. pag. 135.— Guss. Syn. Fl. Sic. 1. p. 21.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 239.— Torn. Fl. Sic. pag. 401.

I. S. sclarea. — *Flores* grandes, speciosi, racemosi, racemo terminali, brachiato, in proanthesi nutante, verticillis approximatis; *bracteae* amplae, cordato-ovatae, acuminatae, integerrimae, calyce longiores, supra glabrae, dorso pilosae et margine ciliatae, albido-purpurantes, oris virentibus; *rachis* elongatus, hirsutus; *pedicelli* breves, hirsuti et bracteis breviores; *calyx* campanulato-compressus, bilabiatus, multinervis, hirsutus, pilis albis, cortortis, labio superiore carinato, obsolete tridentato, dentibus aristatis, medio subinde minore, labio inferiore bifido, laciniis ovatis, acuminatis, aristatis; *corolla* calyce triplo longior, extus puberula, galea falcata, emarginata, albo-coerulescens, labio inferiore trifido, laciniis lateralibus angustis, deflexis, galeae concoloribus, amplexantibus laciniam mediam, quae ampla, saccata, emarginata, subcrenata, ex albo sublutescens; *stamina* sub galea recondita, filamentis interno latere ciliatis; connectiva infra filamentis insertionem, ad internum latus dente aucta, antheris etiam inclusis, loculis purpurascentibus vel violaceis; *ovarium* generis; *stylus* exertus, coerulescens; *stigma* bifidum; *achenia* ut in genere; *caulis* tetragonus, quadrisulcatus, erectus, etiam tripedalis, crassus, hirsutus, simplex vel superne ramosus, pilosus, pilis glanduliferis vel eglandulosis; *folia* cordato-ovata, obtusa vel acuta, rugosissima, supra viridia, pilosa, pilis argenteis plus minus elongatis, subtus albida et hirsuta, margine eroso-dentata, inferiora petiolata, petiolis hirsutis, suprema sessilia; *radix* ramosa, alba, longa, fibrosa, crassiuscula. Planta viscida, odorata.

Floret a Majo ad Julium. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Viagrande, Pedara, Zaffarana, Nicolosi, Torre di Grifo.*

Icon. *Smith et Sibth. Fl. Gr. 1. pag. 18. tab. 25.—Plenck.*

Ic. Pl. med. 1. pag. 12. tab. 2. — Riv. Mon. irr. tab. 33 sub nomine: *Horminum.*

Salvia sclarea. *Lin. Sp. Pl. pag. 38.—Smith et Sibth. loc. cit.—All. Fl. Ped. 1. pag. 15. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 9.—Plenck. loc. cit.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 26.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 21.* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 256.—Torn. Fl. Sic. pag. 401.—DC. Prodr. 12. p. 281.—Parl. Fl. Pan. pag. 22* et *Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 246.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 294.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 544.—Strobl Fl. Etn. pag. 137.*

— Var. *b.* foliis albidioribus et hirsutioribus. *Cast.* in *Guss. loc. cit.—Torn. loc. cit.*

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania.*

Nomen vulgare: *Salvia muscatedda.*

2. S. viridis.—*Flores* parvuli, racemosi, racemo terminali, verticillato, verticillis inferioribus remotioribus; *bracteae* grandes, late obovatae, acutae, inferiores crenatae et flore sublongiores, reliquae integerrimae; *bracteolae* duae, lineares, ciliatae, utrinque ad basim pedicellorum in quovis semiverticillo; *scapus* tetragonus, villosus, erectus; *pedicelli* breves, villosi, villis albis, e granulis resiniferis ortis; *calyx* bilabiatus, apice compressus, multinervis et ad nervos hirsutus pilis patulis, apice saepe granulato-resiniferis, punctis aliis glanulosis, sessilibus, resiniferis inter nervos degentibus, labio superiore truncato, emarginato, terminato aristulis tribus ex protractione nervorum, quarum, quae media, minima, subinde deficiens, labio inferiore bifido, laciniis lanceolatis, acuminato-aristatis; *corolla* violacea aut albida, calyce longior, galea coloris saturatioris, rectiuscula, apice convexa; *stamina* praecedentis sed antherae connectivo postice deflexo, abrupte dilatato, extremitate calloso, connexo; reliqua genitalia generis et una cum filamentis inclusa sub galea; *caulis* herbaceus, erecto-villosus, tetragonus, hirsutus, circiter spithamaeus, simplex vel ramosus; *folia* oblonga, obtusa, aequaliter crenata, pilosa, pilis granuliferis et resinosis, rugosa, utrinque virentia, interdum subcordata, inferiora longius petiolata; *petioli* hirsuti, sulcati; *radix* ramosa, fibrillosa.

Floret Majo, Junio. ☉.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Nesima, Misterbianco.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 287* et *Bibl. Pan. 1. tab. 241.* sub nomine: *Horminum montanum, purpureum, salviaefolium.—Barr. Ic. 200* sub nomine: *Horminum subrotundo folio, flore caesio, hispanicum.*

Salvia viridis. *Lin. Sp. Pl. pag. 34. — Sibth. et Smith Prodr. Fl. Gr. 1. pag. 14* et *Fl. Gr. 1. pag. 15. tab. 19.— Bert. Fl. It. 1. pag. 138.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. p. 22.— Torn. Fl. Sic. pag. 401. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 544.—Strobl Fl. Etn. pag. 137.—DC. Prodr. 12. p. 277.*

Salvia Horminum. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 24. — Bert. op. cit. pag. 139.—Arcang. loc. cit. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 245.—Ucria H. Pan. pag. 42.*

Salvia Rosani. *Ten. Fl. Nap. 3. pag. 22.*

3. **S. Verbenaca.** — *Flores* grandiusculi, racemosi, racemo terminali, simplici vel brachiato, verticillato, verticillis inter se plus minus remotis, praesertim inferioribus, bracteatis; *bracteae* flore breviores, subcordatae, late ovatae, acuminatae, superiores minores, albo-pilosae; *scapus* tetragonus, pilosus, pilis albis, glanduliferis; *pedicelli* brevissimi, scapo conformes; *calyx* fere campanulatus, multinervis, supra depressus, carinatus, labio superiore breviter tridentato, dentibus conniventibus, inferiore bifido, laciniis lanceolatis, acuminato-aristatis, in fructu reflexus, piloso-hirtus, pilis plerisque apice glanduliferis, unde visciditas; *corolla* grandiuscula et calyce parum longior, dilute aequaliterque violaceo-purpurascens, leviter odora, pilosa, pilis glanduliferis, viscidis, labio superiore compresso, rectiusculo, apice convexo, emarginato, inferiore trilobo, lobo medio majore, late rotundato, concavo-saccato, emarginato, fauce striis albidis picto, lateralibus ovatis, in latus deflexis, omnibus integris; *stamina* sub labio superiore recondita; *stigma* bifidum, exertum; *caulis* tetragonus, erectus vel adscendens, simplex vel brachiatus, hirsutus pilis glanduliferis vel simplicibus, etiam bipedalis; *folia* ovato-oblonga, variant lobata vel angulata, crenata et subinde aequaliter plus minusve cordata, rugosa, supra glabra, subtus ad nervos et venas varie pilosa, radicalia et caulina inferiora longius petiolata, obtusa aut vix a-

cuta, caulina suprema sessilia, acuminata; *radix* fusiformis, subinde bifida, fibrillis lateralibus, elongatis.

Floret a Majo ad Autumnum. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Ognina, Acicastello, Paternò, Monte S. Lio, Bosco Rinazzi, Nicolosi, Bronte, Maletto.*

Icon. *Mirb. An. du Mus. v. 15. tab. 15. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 203* et *Bibl. Pan. 2. tab. 108* sub eodem nomine: *Horminum coeruleum, Verbenae folio viridi, nitido.*

Salvia Verbenaca. *Lin. Sp. Pl. pag. 35. — Smith Engl. Fl. 1. pag. 35* et *Engl. Bot. 3. tab. 134.—Curt. Fl. Lond. ed. Grav. 3. tab. 7. — Reich. Cent. 6. pag. 17. tab. 523. fig. 718.—Bert. Fl. It. 1. pag. 146.—Ten. Fl. Nap. 3. p. 24.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 23.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 256.* et *Fl. Pan. 1. pag. 19. — Ucria H. Pan. pag. 43. — DC. Prodr. 12. pag. 294. — Torn. Fl. Sic. pag. 402.—Strobl Fl. Etn. pag. 137.*

4. **S. clandestina.** — *Flores* parvi, racemosi, racemo terminali, brevi, apice truncato, simplici vel brachiato, hirsuto, verticillato, verticillis approximatis, bracteatis; *bracteae* cordato-ovatae, integerrimae, calyce breviores, pilosae, punctato-granulosae; *bracteola* una ad basim pèdicellorum lateralium in quovis semiverticillo; *rachis* tetragonus, pilosus; *pedicelli* brevissimi et rachidi conformes; *calyx* campanulatus, multinervis, duas circiter lineas longus, villoso-granulosus, bilabiatus, labio superiore ovato, tridentato, dentibus obsoletis, conniventibus, inferiore bifido, laciniis acuminatis; *corolla* calyce duplo longior vel parum ultra, galea carinata, falcata, emarginata, coerulea, dorso puberula, labio inferiore trifido, lacinia media ampliore, dependente, concavo-saccata, subcrenata, obtusissima, albida, lateralibus oblongis, angustis, obtusis, erecto-patulis, pallide coeruleis; genitalia sub galea; *stamina* inclusa; *stigma* exertum; *achenia* generis; *caulis* tetragonus, simplex vel parce ramosus, ad summum dodrantalis, erectus vel adscendens, sparse villosus, solitarius vel plures ex eadem radice; *folia* prima elliptica, indivisa, successiva cordato-oblonga, pinnatifida, laciniis approximatis, oppositis, sursum versis, obtusis, exceptis foliis caulinis supremis, quorum laciniae sunt acutae; caeturum folia rugosa,

glabra, margine eroso-crenata, inferiora petiolata, suprema sessilia, caulina pauca, duorum vel trium parium; omnia pilis simplicibus vel glanduliferis sparsa; *radix* fusiformis, crassa, elongata, fibrillosa.

Floret ab Aprili ad Autumnun. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis frequenter occurrit: *Catania, Ognina, Acireale, Viagrande, Trecastagni, Mascalucia, Belpasso, Paternò.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 296.* et *ed. Bibl. Pan. 2. tab. 134* sub nomine : *Horminum sylvestre, coeruleum, Verbenae foliis pumilum;* et etiam sub nomine: *Horminum sylvestre, coeruleum, Betonicae folio leviter laciniato;* et *ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 288* et *ed. Bibl. Pan. 2. tab. 17* sub nomine: *Horminum sylvestre, coeruleum, supinum, Aetiopis foliis longe minoribus.*

Salvia clandestina. *Lin. Sp. Pl. pag. 36.—Ucria H. Pan. pag. 43.—Benth. Lab. pag. 240.—Guss. Prodr. 1. pag. 16* et *Syn. Fl. Sic. 1. pag. 23. — Torn. Fl. Sic. pag. 402. — Ten. Fl. Nap. 3. pag. 24. — DC. Prodr. 12. pag. 294. — Strobl Fl. Etn. pag. 137.*

Salvia multifida. *Bert. Fl. It. 1. pag. 149.*

Salvia Verbenaca var. β. australis. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 256.*

Salvia controversa. *Ten. Syll. Fl. Nap. pag. 18.*

Tribus IV. SATUREJEAE

Calyx quinquedentatus, aequalis vel bilabiatus, labio superiore tridentato, inferiore bifido; *corolla* tubo calycem vix aequante, limbo subbilabiato, labio superiore integro vel bifido, inferiore trifido; *stamina* distantia, recta, divergentia, aequalia vel postica breviora vel abortiva.

Moris Fl. Sard. 3. pag. 281.—Torn. Fl. Sic. pag. 403.— Satureineae *Endl. Gen. Pl. pag. 616.*

Genus 1. Satureja

Flores parvi, axillares, vix solitarii, ut plurimum in corymbulis vel cymulis breviter pedunculatis, raro terminales,

capitati, bracteati; *calyx* campanulatus, decemnervius, quinquedentatus, subbilabiatus, fauce intus nuda vel pilosa; *corolla* tubo calycem vel bracteas imbricantes aequante, limbo bilabiato, labio superiore erecto, plano, integro vel emarginato, inferiore patente, trifido, lobis planis, subaequalibus; *stamina* quatuor distantia, sub labio superiore conniventia vel duo exerta et apice subdivaricata, filamentis glabris, antheris bilocularibus, loculis parellelis vel divergentibus; *stylus* filiformis, staminibus subaequalis; *stigma* bifidum; *achenia* ovata vel oblonga, laevia. Plantae herbaceae, fruticosae vel suffruticosae, aromaticae; *folia* parva, integerrima, axillaria saepe fasciculata, glandulis odorosis sparsa, nunc glabra, nunc piloso-pubescentia, opposita, decussata.

Endl. Gen. Pl. pag. 617. n. 3611. — Lin. Gen. 707. — Benth. Lab. pag. 351. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 87.— Torn. Fl. Sic. pag. 403.—Bert. Fl. It. 6. pag. 42. — DC. Prodr. 12. pag. 208.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 261.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 164.

1. **S. graeca.** — *Flores* parvi, odori, laxiusculi, vix exacte fastigiati, dispositi in corymbulis axillaribus, solitariis, breviter pedunculatis, nunc distantibus, nunc valde approximatis et racemum continuum sistentibus, basi suffultis foliis bracteaeformibus, oppositis, caulinis similibus sed minoribus; *bracteolae* flores interstinguentes, calyce multo breviores, lineari-lanceolatae, hirsutiusculae; *calyx* tubulosus, striatus, multinervis, villosus, laciniis labiorum subulatis, ciliatis, fauce villis clausa; *corolla* violacea sed ad labii inferioris basim inferne albida et duobus-tribus punctis purpureis notata, magnitudine varia et calyce plus minus longior, labio superiore emarginato, obtuso, inferioris laciniis pariter obtusis, media subinde paulo latiore, obovata, emarginata; *stamina* generis; *stylus* staminibus aequilongus vel longior; *stigma* bifidum, crusculis longiusculis, quidquam inaequalibus, subulatis; *achenia* oblonga, laevia; *caulis* suffruticosus, erectus vel adscendens, obtuse tetragonus et fere teres, minute pubescens, pubescentia recurva aut reflexa, vel patenti-pilosus, saepe purpurascens, spithamali-pedalis, plus minus ramosus; *folia* opposita, breviter petiolata, inferiora ovata, cito decidua, media lanceolata, superiora lanceolato-linearia vel linearia, om-

nia acuta, margine integra et revoluta, pubescentia vel hirsuta, supra viridia subtusve pallidiora et multinervia ac punctis glanduliferis, resinosis adspersa, aliquando etiam subtus purpurantia, praecipue radicalia; *radix* dura, saepe crassa, fusiformis aut fusiformi-ramosa et ramulosa, flexuosa. Planta odora, valde polymorpha.

Floret a Julio ad Augustum. ♄.

Aetnae, frequenter occurrit in saxosis vulcanicis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Leacatea, San Giovanni La Punta, Viagrande, Pedara, Acireale, Misterbianco, Paternò, Belpasso, Nicolosi, Boschi di Nicolosi, Bronte, Maletto, Randazzo, Francavilla, Castiglione.*

Icon. *Moris. Ox. 3. sect. 11. tab. 17. fig. 2* sub nomine: *Satureja annua, orientalis, tenuior, ad singulos nodos florifera.*

Satureja graeca. *Lin. Sp. Pl. pag. 794. — Guss. Prodr. Fl. Sic. 2. pag. 116* et *Syn. 2. pag. 89. — Torn. Fl. Sic. pag. 403.—Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 397* et *Fl. Gr. 6. pag. 34. tab. 542. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 190.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 4. A. B.—Bert. Fl. It. 6. pag. 45.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 540.*

Micromeria graeca. *Bent. Lab. pag. 373.—DC. Prodr. 12. pag. 214.—Strobl Fl. Etn. pag. 141. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 284.*

Hyssopus officinalis. *Ucria H. Pan. pag. 239.*

Thymus micranthus. *Brot. Phyt. lusit. pag. 30. tab. 13.*

— Var. *b.* longiflora. — *Calyx* tubo adpresse piloso, laciniis erectis, pilis patentibus, ciliatis; *corolla* tubo elongato, calycem superante; *caulis* et *folia* hirsutiores quam in specie.

Aetnae, una cum specie.

Icon. *Cup. Panph. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 140* et *Bibl. Pan. 2. tab. 236* sub eodem nomine: *Hyssopus Mari Cortusi foliis oblongioribus, spicato flore coeruleo.—Bonan. Panph. tab. 124* sub nomine: *Thymbra Mari Cortusi foliis oblongioribus.*

Satureja graeca var. *b.* longiflora. *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 89.*

Micromeria graeca var. longiflora. *Strobl Fl. Etn. pag. 141.—DC. Prodr. 12. pag. 214.*

Satureja longiflora. *Presl Fl. Sic. Prodr. pag. 36.*

— Var. *bb.* longiflora canescens.—*Corymbi* pauciflori (1-3); *calyx* et *caulis* patenter canescenti-hirsuti; *folia* superiora ciliata.

Aetnae, una cum specie et varietate praecedente.

Icon. *Sibth. Fl. Gr. tab. 524.*

Satureja graeca var. *bb.* longiflora canescens. *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 90.*

— Var. consentina. —*Flores* in glomerulis laxis, breviter vel longiuscule pedunculatis dispositi; *calyx* bracteolis longior, tubo 13-nervato, basi aequali, fauce pilosa, laciniis erectis, tubo corollino aequilongis; *corolla* calyce paulo vel etiam duplo longior; *caulis* suffruticosus, aliquando gracilis, ramosus, erectiusculus vel adscendens; *folia* infima ovata, reliqua lineari-oblonga vel anguste linearia, revoluta, subcanescentia, hirsutiuscula.

Floret Majo, Junio, Julio. ♄.

Aetnae, vulgatissima una cum specie.

Icon. *Ten. Fl. Nap. tab. 151. fig. 1.*

Satureja consentina. *Ten. Syll. pag. 279.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 88.—Torn. Fl. Sic. pag. 403.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 118.*

Micromeria consentina. *Strobl loc. cit.*

— Var. sicula.—*Flores* in verticillis spicato-confertis dispositi; *bracteae* foliis superioribus similes, inferiores verticillis longiores, superiores vero illis breviores; *bracteolae* setaceae, calyce breviores; *calyx* laciniis erectis, tubo corollino brevioribus, adspresse hirsutis; *corolla* externe pubescens, tubo gracili, subincurvo, calycem superante; *caulis* basi suffruticosus, caespitosus, hirsutiusculus, palmari-pedalis, ramosus, ramis floriferis erectis, adscentibus, simplicibus gracilibusque; *folia* plus minus approximata, inferiora cordato-ovata, breviter petiolata, acuta, subtus nervosa et rubentia, caulina subsessilia, anguste linearia, revoluta, virentia.

Floret una cum praecedente varietate. ♄.

Aetnae, frequens in arenosis vulcanicis nemorosae regionis: *Nicolosi, S. Lio, Concazze, Valle di Calanna.*

Icon. Nulla.

Satureja Sicula. *a.* virescens. *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 89.—Torn. Fl. Sic. pag. 403.*

— Var. tenuifolia.—*Flores* in corymbulis densis, verticillato-spicatis, breviter pedunculatis, bracteas subaequantibus; *bracteolae* calyce duplo breviores; *calyx* hirsutus, laciniis erectiusculis; *caulis* suffruticosus, erectus vel adscendens, palmari-pedalis, ramosus, ramis gracilibus; *folia* ut plurimum approximata, hirsutiuscula, radicalia ovato-elliptica, caulina angusta, lineari-lanceolata, margine revoluta.

Floret Junio, Julio. ♄.

Aetnae, una cum specie.

Icon. *Ten. Fl. Nap. tab. 151. fig. 4.—Clus. Hist. 1. pag. 356* sub nomine: *Hyssopus angustifolia, spicato flore.*

Satureja tenuifolia. *Ten. Fl. Nap. Prodr. pag. 33.—Spr. Syst. Veg. 2. pag. 720.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 88* et *Prodr. 2. pag. 115.*

Micromeria tenuifolia. *Ten.* in *Strobl Fl. Etn. pag. 141.*

Nomen vulgare: *Issopu.*

Species et varietates praestant apud aetnicolos ad febrem fugandam.

Genus 2. Micromeria

Flores parvi, axillares, in racemo verticillato vel spicato, rarius in cyma subpaniculata dispositi; *calyx* tubulosus, 13-15-striatus quinquedentatus, dentibus subaequalibus, rectis aut vix in labia 2 dispositis, fauce saepius villosa; *corolla* tubo aequali, recto, intus nudo, calyce plerumque breviore, limbo bilabiato, labio superiore erecto, subplano, integro vel emarginato, inferiore lobis planis, subaequalibus vel medio latiore, integro vel emarginato; *stamina* quatuor, didynama, inferiora longiora, adscendentia, apice per paria approximata vel rarius subdivergentia, filamentis edentulis, antheris liberis, bilocularibus, connectivo saepe incrassato, loculis distinctis, parallelis, divergentibus vel demum divaricatis; *styli* bifidi, lobis nunc aequalibus, subulatis, nunc superiore brevissimo, inferiore elongato, recurvo, complanato; *achenia* brevia, sicca, laevia. Herbae vel suffrutices; *folia* integerrima, margine revoluta, duriuscula, inferiora et caulina distincta.

Endl. Gen. Pl. pag. 618. n. 3616.—DC. Prodr. 12. pag. 212.—Benth. in Bot. Reg. 15 ad calc. n. 1283.—Torn. Fl. Sic. pag. 404.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 233.

I. M. nervosa.—*Flores* parvi, racemoso-corymbulosi, racemo terminali, longo, interrupto praesertim inferne, foliato, corymbulis axillaribus, solitariis, breviter pedunculatis, hirsutis, verticillos mentientibus; folia floralia bracteaeformia, opposita, caulinis conformia, successive minora; *bracteolae* lanceolato-lineares vel lineares, acuminatae, hirsutae, passim calyce multo breviores; *calyx* tubulosus, basi angustatus, striatus, multinervis, aliquando purpureus, hirsutissimus, pilis patentibus, laciniis aequalibus vel duabus inferioribus longioribus, e basi lata, brevi acuminato-subulatis, ciliato-plumosis, in fructu patulis, fauce tubi pilosa; *corolla* tenuis et calycem vix superans, purpurea, pubescens, tubo gracili, labio superiore breviore, plano, subintegro, obtuso, inferiore trifido, laciniis subaequalibus vel media latiore, obovatis, obtusis, integris; *genitalia* et *achenia* generis; *caulis* suffruticosus, erectus, tetragonus, palmari-pedalis, basi ramosus, adpresse tenuiterque villosus, villis recurvatis canescentibusque; *folia* parva, subcordato-ovata et interdum ovato-oblonga, opposita, subsessilia, numerosa, acuta, margine integerrima et non revoluta, puberula et in nervis hispidula, villis canescentibus, subtus multinervia et punctis resiniferis, pellucidis, plus minus adspersa; *radix* ramosa, sublignosa, rosulata, fibrillosa, fusca. Planta aromatica.

Floret Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in regione nemorosa rariuscula: *Milo, Caselle.*

Icon. *Desf. Fl. Atl. 2. pag. 9. tab. 121. fig. 2* sub nomine: *Satureja nervosa.* Optima.

Micromeria nervosa. *Benth. Lab. pag. 376.—DC. Prodr. 12. pag. 218.—Torn. Fl. Sic. pag. 404.*

Satureja nervosa. *Desf. loc. cit.—Willd. Sp. Pl. 3. pag. 42. — Guss. Prodr. Fl. Sic. 2. pag. 119* et *Syn. 2. pag. 90.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 540. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 123. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 5. A.—Bert. Fl. It. 6. pag. 49.*

Satureja filiformis. *Ten. Prodr. et Syll. Fl. Nap. p. 279.*

Thymus Mastichina. *Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 422.*

Genus 3. ORIGANUM

Flores parvi, collecti in racemo paniculato-spicato, spiculis cylindraceis vel oblongis, aggregatis, bracteatis, bracteis coloratis, laxiuscule imbricatis, calyces obtegentibus; *rachis* angulatus, nodosus, glaber vel pilosus; *pedicelli* longiusculi, angulati, bracteolati; *calyx* tubuloso-ovatus, nervosus, striatus, quinquedentatus, dentibus tribus superioribus parum longioribus, fauce villosa; *corolla* alba vel albo-rosea, tubo cylindraceo, calycem subaequante, limbo bilabiato, labio superiore erecto, plano, inferiore trifido, laciniis subaequalibus, integris; *stamina* erecta, divergentia, corolla longiora, aequalia vel breviora, filamentis subulatis, antheris didymis, loculis basi connatis, tandem recurvatis; *stylus* filiformis, stamina superans; *stigma* subinaequaliter bifidum, crusculis subulatis, recurvis; *achenia* parva, laevia. Plantae annuae, perennes vel suffruticosae, grate odorae; *caulis* decumbenti-adscendens vel erectus; *folia* opposita, ovata vel subrotunda, integra vel dentato-serrata.

Endl. Gen. Pl. pag. 619. n. 3608. — Benth. Lab. pag. 334.—Smith Engl. Fl. 3. pag. 106.—Bert. Fl. Ital. 6. pag. 194.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 85.—Torn. Fl. Sic. pag. 405. — DC. Prodr. 12. pag. 191. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 274.

1. O. virens.—*Flores* parvi et dispositi in racemo paniculato-spicato, spicis globosis vel oblongis, potius crassis, dense glomeratis; *rachis* nodulosus, pilosus, pilis glanduliferis; *pedicelli* breves, oppositi, cruciati, pilosi, rachidi conformes; *bracteae*, seu folia floralia, oppositae, foliis caulinis similes sed minores; *bracteolae* spicarum singulum florem interstinguentes, sessiles, ovatae, concavae, cruciatim imbricatae, plus minus acutae et quandoque obtusae, multinerviae, venulosae, glabrae vel pilosulae, plerumque margine superiore subciliolatae, raro glandulosae, passim apice laete purpurantes, basi virentes, rarius totae virentes, plus minus longae; *calyx* tubulosus, multinervis, sulcatus, hirtulus et glandulis prominentibus, pellucidis, auro fulgentibus vel rutilantibus prae-

sertim superne crebre adspersus, bilabiatus, labiorum dentibus subaequalibus, acutis, erectis, fauce dense barbata; *corolla* calyce duplo longior, tamen parva, candida vel albo-rosea, externe puberula, interne in fauce pilosa, labio superiore paulo breviore, ovato, emarginato, inferiore trilobo, lobis obtusis, medio longiore; *stamina* corolla longiora vel breviora, filamentis corolla concoloribus antherisque roseis, demum fuscis; reliqua *genitalia* et *achenia* ut in genere; *caulis* tetragonus, erectus, uni-sesquipedalis, inferne simplex, in aprico purpurascens, pilosus, pilis canescentibus glanduliferisque; *folia* magnitudine varia, majora pollicem longa, octo lineas lata, inferiora suborbiculata, superiora ovata vel elliptica, omnia opposita, petiolata, integra vel obsolete serrata, pilosa, supra laete viridia, subtus pallidiora et punctis resiniferis plus minus impressa; *petioli* breves, sulcati, pilosi; *radix* repens.

Floret Julio, Augusto, Septembri. ♃.

Aetnae, in regione nemorosa et pedemontana: *S. Giovanni La Punta, Trecastagni, Pedara, Milo, Zaffarana, Caselle, Nicolosi, Randazzo, Bronte, Maletto, Adernò, Paternò, Belpasso, Cavaleri, Monte Serrapizzuta, Valle di Calanna.*

Icon. *Hoff. et Link. Fl. Port. 1. pag. 119. tab. 9.—Brot. Fl. Lusit. 2. tab. 112.*

Origanum virens. *Hoff. et Link. loc. cit. — DC. Prodr. 12. pag. 193* cum var. sicula.—*Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 85. — Spr. Syst. Veg. 2. pag. 717. — Torn. Fl. Sic. pag. 405.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 537.—Strobl Fl. Etn. pag. 138.—Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 85.*

Origanum vulgare. *Lin. Sp. Pl. pag. 824.—Smith Engl. Fl. 3. pag. 106.—Benth. Lab. pag. 335. a.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 60.—Plenck. Ic. Pl. med. 5. pag. 81. tab. 495. — Bert. Fl. It. 6. pag. 195.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 196.*

Origanum glandulosum. *Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. p. 85.*

Origanum smirneum. *Guss. Cat. Pl. H. in Boccadifalco pag. 45.—Jan. Elen. pag. 9. n. 5.*

Thymus Origanum. *Parl. Fl. It. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 101.*

Nomen vulgare: *Arriniu.*

Olim laudabatur in tussi, asthmate, phtisi et clorosi, sed nunc desuetum. Oleum essentiale praestat in carie dentium;

bracteae siccae et contritae in obsonniis et praecipue in alecibus condiendis.

Genus 4. Thymus

Flores parvi, capitati aut verticillato-spicati; *calyx* tubulosus vel campanulatus, striatus, basi antice saccatus, bilabiatus, labio superiore planiusculo, recurvo, tridentato, dentibus ovato-lanceolatis, inferiore bifido, laciniis angustis, acuminato-subulatis, pectinato-ciliatis, fauce villis clausa; *corolla* rosea, violacea, purpurea vel alba, bilabiata, tubo incluso vel calycem aequante, fauce dilatata, labio superiore erecto, emarginato, inferiore longiore, trifido, laciniis obtusis, aequalibus vel media longiore; *stamina* quatuor, exerta vel rarius inclusa, recta, approximata vel distantia, aequalia vel inferiora longiora, filamentis subulatis, antherarum loculis basi connatis, demum recurvatis vel parallelis; *stylus* filiformis, plus minus longus; *stigma* inaequaliter bifidum, crusculis subulatis, acutis; *achenia* subrotundo-trigona vel oblonga. Plantae annuae, perennes, suffruticosae et fruticosae, plerumque grate aromaticae; *caulis* tetragonus; *folia* simplicia, petiolata, integra, crenata vel serrata, saepe punctato-resinosa.

Endl. Gen. Pl. pag. 619. n. 3617. — Lin. Gen. Pl. pag. 297.—Juss. Gen. pag. 115.—DC. Prodr. 12. pag. 197. — Benth. Lab. pag. 340.—Bert. Fl. It. 6. pag. 200. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 94.—Torn. Fl. Sic. pag. 405.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 95.

1. T. Zygis.—*Flores* in racemo terminali, verticillato, modo brevi, conferto, modo longiore et interrupto, verticillis inferioribus remotiusculis, ludente quoque toto rubido-purpurascente vel virente; folia floralia bracteaeformia, opposita, sessilia, rhombeo-ovata vel rhombeo-lanceolata, tamen inferne latiuscula; *bracteolae* in singulis floribus lineares, brevissimae, pilosae; *pedicelli* pubescentes, erecti; *calyx* campanulatus, hirsutus, obsolete nervosus, saepe glandulis pyropinis adspersus, subinde eglandulosus, cernuus, bilabiatus, labio su-

periore paulo longiore, tridentato, dentibus subulato-aristatis, ciliolatis, albidis, medio paulo latiore, labio inferiore bifido, laciniis lanceolato-linearibus, acuminatis, pectinato-ciliatis, adscendentibus, demum rigescentibus, fauce breviter albo-barbata; *corolla* alba vel rosea, externe glandulosa, glabra vel pilosa; *stamina* plerumque exerta, corolla longiora, saltem duo, sed et aequalia aut breviora occurrunt, filamentis subulatis, antheris didymis, loculis connatis, demum recurvatis; *stylus* filiformis, glaber, ut plurimum stamina longiora superans; *stigma* bifidum, crusculis subulatis, inaequalibus, recurvis; *achenia* exigua, subrotundo-trigona, compressa, castaneo-fusca, nebula alba obducta; *caulis* decumbens, interdum longe productus, inferne lignosus, crassus, radiculas agens, valde ramosus, ramis tetragonis, surrectis, pubescentibus, saepe purpurantibus; *folia* oblongo-linearia, crebra, rigida, canaliculata, obtusa, integerrima, inferne ciliata, glabra vel pilosa, utrinque punctato-glandulosa, supra laete viridia subtusve pallidiora et exquisite nervosa, inferiora in petiolum attenuata, superiora sessilia; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa, lateraliter fibrillosa, fusca. Planta odorem fragrantissimum effundens.

Floret Aprili, Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa: *Boschi di Bronte, Maletto.*

Icon. *Raf. tab. 110. fig. 2.—Sibth. Fl. Gr. tab. 574. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 254* et *Bibl. Pan. 2. tab. 137* sub nomine: *Thymus minor, serpens, Serpylli angustifolii foliis semiverticillatis, capitatus, hirsutus.*

Thymus Zygis. *Lin. Sp. Pl. pag. 826.—Sibth. loc. cit.— Ucria H. Pan. pag. 253.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 95* cum var. virescens.—*Torn. Fl. Sic. pag. 405* cum var. virescens.—*Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 539.*

Thymus acicularis. *Wald. et Kit. Pl. rar. hung. 2. pag. 157. tab. 147.—Sang. Cent. pag. 86.—Guss. Pl. rar. pag. 242* et *Fl. Sic. Prodr. 2. pag. 127.*

Thymus striatus. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 99.—Benth. Lab. pag. 346.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 20.—Vahl. Symb. 3. pag. 78.*

Thymus hirtus. *Raf. Caratt. pag. 80. — Willd. Enum. Ber. Hort. pag. 625.—DC. Prodr. 12. pag. 198.*

Thymus Marinosci. *Ten. Prodr. Fl. Nap. 1. pag. 35* et *Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 85.—Strobl Fl. Etn. pag. 139.*

Nomen vulgare: *Timu.*

2. **T. capitatus.**—*Flores* parvi, in capitulo terminali cauli et ramis, ovato-oblongo, crasso, denso; *bracteae* imbricatae, exteriores, capitulum involucrantes, ovato-lanceolatae, interiores fere spathulatae, omnes concavae, carinatae, virentes, ciliatae, glabrae aut villoso-hispidae saltem in dorso medio, erectae, glandulosae, calycem superantes; *calyx* tubulosus, basi attenuatus, facie externa convexa, facie superiore concava, decemnervis, resinoso-glandulosus, marginibus laterum pubescentibus, reliqua parte glaber aut pilosulus, labio superiore breviter trifido, laciniis lanceolatis, acutis, recurvulis, inferiore bifido, laciniis lineari-setaceis, paulo longioribus, adscendentibus, omnibus pubescentibus et dense ciliatis, fauce pilosa; *corolla* purpurea, rarius alba, villosa, glandulis plerumque rutilantibus conspersa, tubo tenui, labio superiore erecto, profunde emarginato, plano, obtuso, labio inferiore trifido, laciniis oblongis, obtusis, media paulo majore et productiore, emarginata vel integra; *stamina* exerta, antheris roseis; *stylus* stamina subaequans; *stigma* breviter bifidum, crusculis inaequalibus, recurvulis; *achenia* ut in genere; *caulis* fruticosus, erectus, ramosissimus, ramis obtuse tetragonis, incano-pubescentibus, subfastigiatis, sterilibus, demum apice spinescentibus, palmari-pedalis et ultra, inferne crassus, senescens cortice rimoso tectus; *folia* sessilia, anguste linearia, carinata, opposita, crebra, coriacea, integra, obtusa, crebre resinoso-glandulosa, basi ciliata, caeterum glabra, ad internodium passim obvallata pilis longiusculis, patulis, inferiora internodiis sublongiora, axillaria fasciculata et reliquis duplo breviora; *radix* fusca, lignosa, ramosa, fibrosa. Tota planta intensissime aromatica etiam sicca.

Floret Junio, Julio, Augusto. ♄.

Aetnae in regione pedemontana: *Catania, Villascabrosa, Acquicella.*

Icon. *Clus. Hist. Pl. 3. pag. 537.* sub nomine: *Thymum legitimum.—Barr. Ic. 897* sub nomine: *Thymum creticum, incanum, capitatum.*

Thymus capitatus. *Benth. Lab. pag. 348.—Hoff. et Link. Fl. Port. 1. pag. 123.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 94* et

Prodr. 2. pag. 125. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 939.—Torn. Fl. Sic. pag. 406.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 100.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 279. — DC. Prodr. 12. pag. 204.

Satureja capitata. *Lin. Sp. Pl. pag. 795.—Desf. Fl. Atl. 2. pag. 2.—Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 397. — Bert. Fl. It. 6. pag. 61.—Ucria Fl. Pan. pag. 239.*

Thymus creticus. *Brot.* ex *Spr. Syst. Veg. 2. pag. 695.*

Nomen vulgare: *Riineddu.*

Flores apicibus gratissimi. Virtus medica totius plantae tonica et nervina.

3. T. Acinos.—*Flores* parvuli, sessiles vel brevissime pedicellati et dispositi in racemo terminali, simplici, saepe elongato, verticillato; folia floralia bracteaeformia, opposita, caulinis superioribus similia, verticillo longiora, erecto-patula; sub unoquoque flore *bracteola* linearis vel lanceolata, acuta, brevessima, pilosula; *calyx* tubulosus, basi gibbus, supra turgorem coarctatus, in fructu declinatus, nervosus, striatus, villosus, bilabiatus, labio superiore breviter trifido, inferiore profunde bifido, laciniis omnibus subulatis, ciliatis, subaequalibus, fauce barbata; *corolla* tenuis, calycem aequans vel paulo superans, purpurea, externe pubescens, tubo incluso, labio superiore breviore, obtuso, emarginato, inferiore trifido, laciniis rotundatis, intermedio longiore, latiore, emarginato; *stamina* labio superiore corollae breviora, antheris loculis divaricatis, basi connatis; *stylus* corollae labium superiorem subaequans; *stigma* inaequaliter bifidum, crusculis subulatis, inferiore longiore, recurvo, supra canaliculato; *achenia* oblongo-trigona, minute granulata, leviter albo-nebulosa; *caulis* obtuse tetragonus, adscendens et subinde basi radicans, ramosus, pubescenti-villosus, subinde purpurascens, pollicari-pedalis; *folia* ovato-elliptica, opposita, plus minus petiolata, remote leviterque serrata, pubescentia, juniora aliquando villosa, laete virentia, subtus pallentia, nervosa et remote venosa; *radix* fusiformis, ramosa, lateraliter ramulosa, flexuosa. Planta odore debili et vix aromatico pollens.

Floret Aprili, Majo, Junio. ② et ♃.

Aetnae, in pascuis et in sylvaticis pedemontanae et remorosae regionis: *Pedara, Milo, Zaffarana, Caselle, Nicolosi,*

Monte Serrapizzuta, Valle di Calanna, Valle del Bove, Bosco Cerrita, Bronte, Maletto.

Icon. *Reich. Fl. Germ. 18. tab. 73. fig. 4. — Riv. Mon. irr. tab. 43* snb nomine: *Acinos.*

Thymus Acinos. *Lin. Sp. Pl. pag. 826.—Smith Engl. Fl. 3. pag. 109.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 197. — Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 85.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 96.—Bert. Fl. It. 6. pag. 212.–Torn. Fl. Sic. p. 406.*

Calamintha Acinos. *Moris Fl. Sard. 3. pag. 290. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 542.* exclus. variet.—*Ard. Fl. Alp.-Marit. pag. 296. — Ces. Pass. e Gib. Comp. Fl. Ital. pag. 303.—Benth. Lab. pag. 389. — DC. Prodr. 12. pag. 230.*

Calamintha arvensis. *Lam. Fl. Fr. 2. pag. 394. — Savi Fl. Pis. 2. pag. 62.*

Calamintha granatensis. *Boiss.* var. aetnensis. *Strobl Fl. Etn. pag. 142.*

Nomen vulgare: *Issopu.*

4. T. **Nepeta.**—*Flores* parvi, racemoso-corymbulosi, racemo terminali cauli et ramis, longo, laxo, secundifloro, corymbulis axillaribus, solitariis, pedunculatis, subdichotomis, patulis; folia floralia bracteaeformia, inferiora caulinis similia, superiora minora, ovato-lanceolata vel lanceolata, integra; *bracteolae,* ad divisiones corymbulorum, lanceolatae, brevissimae, pubescentes; *calyx* tubulosus, basi antice quidquam gibbus, 2-3 lin. longus, sulcatus, nervosus, glandulosus, pubescens, bilabiatus, labio superiore recurvo, tridentato, dentibus triangulis, acutis, labio inferiore bifido, laciniis rectis, lanceolatis, acuminatis, ciliatis, dentes labii superioris aequantibus vel etiam duplo superantibus, fauce albo-villosa; *corolla* calyce duplo triploque longior, raro minor, externe pubescenti-glandulosa, pallide violacea, pectore maculis saturatioribus notato, senio violaceo-coerulescens, subinde tota alba, tubo calyci subaequali, fauce interne albo-barbata, labio superiore emarginato, obtuso, dorso carinato, apice plano, infra apicem convexulo, subinclinato, labio inferiore longiore, patenti-deflexo, trifido, laciniis obtusis, intermedia majore, obcordata, subrepanda; *stamina* sub labium superius adscendentia, invicem per paria incurva, ipso labio breviora aut vix aequalia, antherarum loculis divaricato-reflexis, val-

varum suturis plerumque saturatius purpureo-coeruleis, connectivo valde dilatato, albo; *stylus* staminibus aequalis vel paulo longior; *stigma* inaequaliter bifidum, crusculis subulatis, acutis, inferiore longiore, recurvo, supra canaliculato; *achenia* subrotundo-trigona, scabriuscula; *caulis* quadrangulus vel teretiusculus, ludit decumbens, adscendens, erectus vel a recta declinans, pubescenti-villosus et interdum lanatus, spithamali-tripedalis; *folia* parva, ovata, obtusa, basi integra, reliquo margine serrulata, petiolata, opposita, supra laete viridia subtusve pallidiora et punctato-glandulosa, ludit glabra, pilosa, pubescentia, villosa et magis subtus; *radix* transversa, ramulosa, subrepens, fusca.

Floret a Majo ad totam Aestatem. ♃.

Aetnae, ubique in regione pedemontana et nemorosa.

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 18. tab. 76. fig. 2* et *tab. 77. fig. 2.—Riv. Mon. irr. tab. 47* sub nomine: *Calamintha flore incano.*

Thymus Nepeta. *Smith Engt. Fl. 3. pag. 110* et *Engl. Bot. 20. tab. 1414.—Bert. Fl. It. 6. pag. 220.—Savi Bot. Etr. 2. pag. 157. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 197.—Ten. Fl. Nap. 3. in Syll. pag. 85.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 98.—Torn. Fl. Sic. pag. 406.*

Melissa Nepeta. *Lin. Sp. Pl. pag. 828.—Benth. Lab. pag. 387.—All. Fl. Ped. 1. pag. 38.—Ucria H. Pan. pag. 254.*

Calamintha Nepeta. *Hook. Brit. Fl. ed. 2. pag. 280. — DC. Prodr. 12. pag. 227.—Moris Fl. Sard. 2. pag. 287.—Strobl Fl. Etn. pag. 142.*

Satureja Nepeta. *Scheele in Fl. 1843. 2. pag. 577.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 126.*

Calamintha parviflora. *Lam. Fl. Fr. 2. pag. 396. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 541.*

Nomen vulgare: *Nipitedda.*

Planta fragrantia atque virtute ad *Mentham Pulegium* accedens. Coquitur aliquando cum fungis, gratum saporem et forte etiam salubriorem qualitatem eisdem concilians.

Tribus V. MELISSINEAE.

Flores parvi, varie dispositi et colorati; *calyx* quinquedentatus, plerumque bilabiatus, rarius aequalis, decem vel tre-

decimnervis; *corolla* tubo plerumque exerto, limbo bilabiato, labio superiore integro vel bifido, inferiore trilobo; *stamina* adscendentia, superiora breviora, interdum abortiva.

Endl. Gen. Pl. pag. 618.—Benth. Lab. pag. 265.—Torn. Fl. Sic. pag. 407.

Genus 1. MELISSA.

Flores parvuli, in corymbulis axillaribus, brevissime pedunculatis dispositi; *calyx* tubuloso - campanulatus, striatus, bilabiatus, labio superiore subplano, inferiore bifido, fauce intus non clausa villis; *corolla* alba vel purpurascens vel flava, tubo recurvo, adscendente, superne ampliato, intus nudo, limbo bilabiato, labio superiore emarginato, erecto, inferiore patente, trifido, lobis planis, intermedio integro vel emarginato; *stamina* quatuor sub labio superiore arcuate conniventia vel distantia, superiora interdum sterilia, filamentis edentulis, antheris bilocularibus, loculis oblongis, demum divaricatis; *stylus* filiformis, staminibus longioribus aequalis; *stigma* bifidum, crusculis subulatis, acutis subaequalibusque; *achenia* oblongo-trigona, laevia. Herbae perennes; *caulis* quadrangulus, erectus, ramosus; *folia* opposita, petiolata, ovata vel oblonga, basi truncata vel cordata, dentata.

Endl. Gen. Pl. pag. 619. n. 3617.—Benth. Lab. pag. 383. DC. Prodr. 12. pag. 240.—Lin. Gen. pag. 298.—Bert. Fl. It. 6. pag. 228.—Lam. Ill. 6. tab. 512. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 100.—Torn. Fl. Sic. pag. 407.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol 6. pag. 147. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 291.

1. M. altissima.—*Flores* parvi, dispositi in corymbulis solitariis, axillaribus, brevissime et crassiuscule pedunculatis, remotis, secundis, multam partem caulis superioris occupantibus; *pedicelli* calyce breviores; folia floralia bracteaeformia, caulinis similia et corymbulis longiora; *bracteolae* sitae ad corymbulorum divisiones, parvae, ovatae vel oblongae, acutae vel acuminatae, dentatae vel integrae, inferiores breviter petiolatae; *calyx* pilosus etiam intus, declinatus vel re-

flexus, virens, labio superiore subinde apice purpurascente; *corolla* exerta, calyce tertio et vix duplo longior, nubilis externe lutescens, postea tota alba vel carnea, labio superiore senio e roseo purpurante; *stamina* quatuor, filamentis glabris antherisque albis; *stylus* generis; *stigma* bifidum, cruscidis subinde e coeruleo-purpurantibus; *achenia* laevia, glabra, matura castaneo-fusca, nitida; *caulis* quadrangulus, erectus, brachiatus, ramis patulis, scaber, pilosus vel hirsutus, pedali-orgyalis, aliquando plures ex eadem radice; *folia* opposita, longe petiolata, late ovata, magnitudine varia, successive minora, obtuse et grosse dentata, uninervia, reticulato-venosa, bullato-rugosa, nunc subglabrata, nunc pilosa vel hirsuta, inferiora basi cordata, superiora basi rotundata vel truncata; *petioli* supra canaliculati; *radix* fusiformi-ramosa, crassa, fusca. Planta pollens odore demum nonnihil ingrato.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis umbrosis nemorosae regionis: *Caselle, Vallone di Gulli, Struppone.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 6. pag. 63. tab. 579.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 268* et *Bibl. Pan. 2. tab. 92* sub nomine: *Melissa arvensis, hirsuta, lignosa, procerior, nonnihil ingrate olens.*

Melissa altissima. *Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 423.—Spr. Syst. Veg. 2. pag. 692. — Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 85.—Guss. Prodr. Fl. Sic. 2. p. 133* et *Syn. 2. pag. 100.—Torn. Fl. Sic. pag. 407.*

Melissa officinalis. *DC. Prodr. 12. pag. 240. — Bert. Fl. It. 6. pag. 229. — Benth. Lab. pag. 393. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 543.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 147.*

Melissa officinalis var. β. altissima. *Strobl Fl. Etn. p. 143.*

Melissa cordifolia. *Pers. Syn. Pl. 2. pag. 132.—Viv. Fl. Cors. Diagn. pag. 10.*

Melissa graveolens. *Host. Austr. 2. pag. 128.*

Nomen vulgare: *Melissa sarvaggia.*

Genus 2. Clinopodium.

Flores parvi, cymoso-verticillati, verticillis globosis, crassis, remotis; *bracteolae* numerosae; *calyx* persistens, tubulosus, curvulus, striatus, nervosus, bilabiatus, labio superiore trifido, inferiore bifido, laciniis omnibus e basi latiuscula subulatis, longitudine subaequalibus, inferioribus duabus profundius sectis, fauce intus pilosula; *corolla* purpurascens, raro alba, tubo brevi, sensim ampliato, angulato, sulcato, limbo bilabiato, labio superiore breviore, plano, erecto, emarginato, labio inferiore trilobo, lobis longitudine subaequalibus, intermedio latiore, obtuso, integro vel emarginato; *stamina* sita sub labio superiore, quo breviora, filamentis antice incurvis, antheris per paria approximatis, loculis basi connatis, divaricatis, recurvatis; *stylus* filiformis, staminibus aequilongus; *stigma* parum inaequaliter bifidum, crusculis subulatis; *achenia* subrotundo-trigona, apice depresso-truncata. Herba perennis, fere inodora; *caulis* subsimplex, erectus; *folia* opposita, petiolata, obiter crenata.

Lin. Gen. pag. 296.—Juss. Gen. pag. 115. — Lam. Ill. 6. tab. 511.—Smith Engl. Fl. 3. pag. 104.—Bert. Fl. Ital. 6. pag. 191.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 93. — Torn. Fl. Sic. pag. 408.

1. C. vulgare.—*Flores* parvi, cymoso-verticillati, verticillis axillaribus, uno terminali, latiusculis, remotis, plerumque grandibus, globosis, factis utrinque e corymbulo ramosissimo, subsessili; folia floralia bracteaeformia, opposita, inferiora caulinis similia et verticillum excedentia, superiora minora, lanceolata et verticillo breviora; *bracteolae*, sitae sub corymbulo et ad divisiones huius, numerosae, lineares, ciliato-hispidae, calyci subaequales, saepe purpurantes; *calyx* hirsutus pilis patentibus, rariusculis, crebre articulatis, passim purpurascens, laciniis e basi brevi, ovata longe acuminato-subulatis, ciliatis, apice fuscis, fauce pilosula; *corolla* purpurea, externe villoso-hirsuta, tubo filiformi, curvato, fauce oblonga, superne sensim sensimque dilatata, limbo bilabiato, labio superiore late ovato, saepe margine revoluto, labio in-

feriore basi albo-piloso, apice trilobo, lobis rotundatis, integris, medio interdum obcordato; *stamina* quatuor, filamentis roseis, subciliatis vel glabris, antheris parvis, roseis aut sanguineis, subinde interiora duo sterilia, alba, polline albo; *stylus* filiformis, staminibus aequilongus, pilosus; *stigma* generis; *achenia* minuta, subrotundo-trigona, apice truncato tenuissime cano-puberula, reliqua parte glabra, nitidula, matura fusce castanea; *caulis* quadrangulus, erectus, adpresse et reflexe pilosus, palmari-sesquipedalis, simplex vel parce ramosus, saepe purpurascens; *folia* opposita, petiolata, magnitudine varia, ovata vel ovato-oblonga, obtusa, basi rotundata, integra vel obiter crenata, superne virentia et aliquando albo-maculata, quidquam bullato-rugosa, subtus pilis albidis pallidiora, exquisite nervosa et venosa; *petioli* breves, supra sulcati, pubescentes; *radix* repens, fibrillosa. Planta odore levi pollens.

Floret a Junio ad Autumnum. ♃.

Aetnae, ad sepes et in sylvaticis pedemontanae et nemorosae regionis: *Milo, Vallone di Gulli, Zaffarana, Nicolosi, S. Nicola dell'Arena, Massanunziata, Tardaria, Monte Serrapizzuta, Pedara, Bronte, Randazzo, Boschi di Maletto.*

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 511. fig. 1.—Fl. Dan. tab. 930. Reich. Ic. Fl. Germ. 18. tab. 73 fig. 1. — Clus. Hist. Pl. lib. 3. pag. 354* sub nomine: *Clinopodium Matthioli.*

Clinopodium vulgare: *Lin. Sp. Pl. pag. 821. — Ucria H. Pan. pag. 251. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 93* et *Prodr. 2. pag. 124.—Bert. Fl. It. 6. pag. 192. — Torn. Fl. Sic. pag. 408.—Smith Engl. Fl. 3. pag. 105* et *Engl. Bot. 20. tab. 1401. — Plenck. Ic. Pl. med. 5. pag. 82. tab. 498. — Savi Fl. Pis. 2. pag. 59.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 196.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 37.*

Melissa Clinopodium. *Benth. Lab. pag. 392.*

Calamintha Clinopodium. *Strobl Fl. Etn. pag. 143.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 541.*

Satureja Clinopodium. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol 6. pag. 135.*

— Var. *b.* humile. — *Rami* graciles, adscendentes; *folia* glabriora quam in specie; *capitula* fere semper terminalia; *corolla* major.

Aetnae, una cum specie.

Clinopodium vulgare var. *b.* humile. *Guss. op. cit. p. 94. Torn. loc. cit.*

Tribus VI. SCUTELLARIEAE.

Flores erecti; *calyx* bilabiatus, non inflatus, labiis in fructo clausis; *corolla* labio superiore saepius concavo vel carinato; *stamina* quatuor didynama, inferiora longiora, parallele adscendentia; *achenia* a basi libera, erecta, laevia vel tuberculata. Plantae herbaceae vel fruticosae, alíquando glandulis oleiferis, copiosis obsitae.

DC. Prodr. 12. pag. 407. — Torn. Fl. Sic. pag. 408.— Scutellarineae. *Benth. Lab. pag. 616* et *503.*

Genus 1. Scutellaria.

Flores solitarii, oppositi, racemosi, racemo simplici, tetragono-pyramidato vel laxifloro secundo; *calyx* persistens, brevissime campanulatus, bilabiatus, in fructu auctus et clausus, labiis late rotundatis, obtusis, dorso squamula concava, incumbente appendiculatus; *corolla* purpurea, coccinea, flavida, albescens, bilabiata, tubo elongato, extra calycem adscendenti-recurvo, fauce clausa, galea convexa, integra vel emarginata, labio inferiore trifido, laciniis rotundatis, media majore, emarginata, lateralibus vel liberis, patentibus, vel cum galea coalitis; *stamina* sub galea, duo longiora galeam subaequantia, filamentis subulatis, antheris per paria approximatis, loculis subrotundis, margine barbatis, antheris staminum breviorum dimidiatis; *stylus* filiformis, staminibus longioribus aequalis; *stigma* breviter bifidum, crusculis inaequalibus, inferiore latiore, recurvo, supra canaliculato; *achenia* exigua, subrotundo-trigona, minute granulata, glabra vel granulorum apice pube stellutata adspersa. Plantae annuae, perennes, suffruticosae, decumbentes vel adscendentes, erectae; *caulis* quadrangulus, simplex vel decussate ramosus; *folia* ovata, petiolata, dentato-serrata vel pinnatifido-pectinata.

Endl. Gen. Pl. pag. 620. n. 3626.—Lam. Ill. 6. t. 515. Lin. Gen. pag. 301.—Juss. Gen. pag. 117. — Smith Engl. Fl. 3. pag. 112.—Benth. Lab. pag. 419.—DC. Prodr. 12. pag. 412.—Bert. Fl. Ital. 6. pag. 239. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 101.—Torn. Fl. Sic. pag. 408.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 317.

1. **S. Columnae.**—*Flores* grandiusculi, racemosi, racemo simplici, terminali cauli et ramis, saepe longo, laxo, bracteato; *rachis* pubescens et insuper villosus, villis patentibus, apice glanduliferis, nonnullis longioribus, eglandulosis; *pedicelli* brevissimi et plerumque calyce breviores, erecti, villosi; *bracteae* oppositae, parvae, breviter petiolatae vel subsessiles, ovatae vel ovato - lanceolatae, acutae vel acuminatae, basi angustae, integerrimae, 2 lineas longae et pedunculum duplo superantes, pubescentes, margine villoso-ciliatae, ciliis articulatis, patentibus, aliis longioribus, eglandulosis, aliis brevioribus, apice glanduliferis; *bracteolae* nullae; *calyx* generis, in fructu valde auctus; galero dorsali grandi, subrotundo, labia calycina excedente; *corolla* fere pollicaris, externe pubescens, dilute vel saturate purpurea, raro albida, tubo valde elongato, subinde inferne albente, rictu clauso, galea convexa, emarginata, labio inferiore trifido, laciniis brevibus, rotundatis, reflexis, media paulo grandiore, concava, integra vel emarginata; *genitalia* generis; *achenia* exigua, tuberculata, tuberculis saepius setis albis, stellatis obsitis, matura nigrescentia; *caulis* quadrangulus, erectus, simplex vel decussate ramosus, 1 - 3 - pedalis, interdum inferne purpurascens, pubescens, superne praeter pubescentiam scatens pilis longiusculis, glandulosis; *folia* magnitudine varia, inferiora minora, cordato-ovata, superiora ovato - oblonga, omnia obtusa, plerumque grosse et subinde inaequaliter dentata, pubescentia, laete virentia, subtus pallidiora, nervosa et tenuiter reticulato-venosa, plus minus petiolata; *radix* lignosa, ramosa et fibrillosa. Pubescentia et villositas plantae canescens, pilis in racemo et floribus saepe glandulosis, glandulis unctuoso-viscidis.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in regione nemorosa: *Caselle, Milo, Bronte.*

Icon. *All. Fl. Ped. 1. pag. 40. tab. 84. fig. 2. — Sibth.*

et Smith Fl. Gr. 6. tab. 582 sub nomine: *Scutellaria peregrina.—Columm. Ecphr. 1. pag. 187. fig. p. 189* sub nomine: *Cassida.*

Scutellaria Columnae. *Benth. Lab. pag. 430.—DC. Prodr. 12. pag. 419.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 41.—Biv. Bern. Cent. 2. pag. 51.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 102* et *Prodr. 2. pag. 136.—Torn. Fl. Sic. pag. 409.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 548.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 320.—Strobl Fl. Etn. pag. 147.*

Scutellaria pallida. *Guss. Pl. rar. pag. 388.*

— Var. Gussonii. — *Bracteae* petiolatae, ovali-oblongae, utrinque attenuatae, calyce longiores; *calyx* pedunculo subaequalis et una cum racemorum rachide, bracteis et corolla pilosus, pilis albis, brevibus, glandulosis, cum longioribus, eglandulosis intermixtis; *corolla* purpurascens, 8-10 lin. longa; *caulis* sesqui-bipedalis et ultra longus, erectus, patenter villosus; *folia* duplo latiora ac longiora quam in specie.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, una cum specie.

Icon. Nulla.

Scutellaria Gussonii. *Ten. Fl. Nap. 2. pag. 29* et *Syll. supp. pag. 32.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 102. — Torn. Fl. Sic. pag. 408.*

Scutellaria pulla. *Guss. Pl. rar. pag. 388* et *Prodr. Fl. Sic. 2. pag. 137.*

2. **S. peregrina.** — *Flores* parvi, racemosi, racemis numerosis, spicatis, elongatis, secundis, terminalibus, bracteatis; *rachis* pubescenti - pilosus, pilis articulatis, apice glandulosis ; *pedicelli* calyce paulo longiores vel aequales, pubescentes; *bracteae* parvae, ellipticae, oppositae, subsessiles, integrae et aliquando inferiores dentatae, glabrae vel brevissime pilosulae praecipue in margine, nervo et venis, plus minus longae; *bracteolae* nullae; *calyx* villosus, villis articulatis, nonnullis glanduliferis, in fructu auctus, labiis obtusissimis, galero dorsali subrotundo, concavo, labiis sublongiore; *corolla* purpurascens, circiter quinque lineas longa, villosa, villis tamen crebrioribus, albidioribus longioribusque quam in calyce, rictu clauso; *genitalia* generis; *achenia* breviter incano-villosa, villis fasciculatis, stellatis, matura fusca; *cau-*

lis tetragonus, decumbens, adscendens vel erectus, superne semper puberulus ac ramosus, ramis brevibus, junioribus villosis, uni-bipedalis, saepius rubens; *folia* opposita, longiuscule petiolata, ovata, obtusa vel superiora vix acuta, dentata, dentibus subinaequalibus, basi rotundata vel abscissa et paululum cuneata vel inferiora subcordata, glabra, supra saturate viridia, nitida, subtus pallidiora, nervoso - venosa, venis reticulatis, majora vix ultra pollicem longa; *radix* repens, articulata, articulis fibroso-ramosis.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis glareosis nemorosae et etiam pedemontanae regionis: *Milo, Zaffarana, Nicolosi, Bronte, Randazzo, Linguaglossa.*

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 18. tab. 56. fig. 3. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 62* et *2. tab. 246* sub nomine: *Scutellaria Teucrii folio glabro, spicato flore nutante.*

Scutellaria peregrina. *Lin. Sp. Pl. pag. 836.—Benth. Lab. pag. 431.—All. Fl. Ped. 1. pag. 41.—Ucria H. Pan. pag. 257.—Bert. Fl. Ital. 6. pag. 245.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 101.—Torn. Fl. Sic. pag. 408. — DC. Prodr. 12. pagina 420.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 548.*

Scutellaria Linneana. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 322.*

Genus 2. Prunella.

Flores parvi, racemosi, racemo spicaeformi, verticillato, bracteato, bracteis latis, margine scariosis; *calyx* tubuloso-campanulatus, nervoso-reticulatus, bilabiatus, labio superiore latiore, plano, breviter tridentato, inferiore angustiore, bifido, laciniis profunde sectis, lanceolatis, ciliatis, fauce nuda; *corolla* bilabiata, coerulea vel albo-flavescens, bilabiata, calyce longior, galea apice convexa, dorso carinata, obtusa, subemarginata, labio inferiore trifido, lacinia intermedia grandiore, subrotunda, concava, antice lacinulata vel denticulata, lateralibus oblongis, obtusis, integris; *stamina* quatuor sub galea, adscendentia, inferiora longiora, filamentis basi edentulis, glabris, apice, praecipue superioribus, breviter bidentatis, dente inferiore antherifero, antheris sub labio superio-

re per paria approximatis, liberis, bilocularibus, loculis distinctis, divaricatis; *stylus* glaber, staminibus aequalis vel longior; *stigma* bifidum, crusculis subaequalibus, subulatis; *achenia* oblonga, sicca, laevia. Herbae perennes, inodorae; *caulis* inferne radicans, adscendens, tetragonus, decussate ramosus; *folia* integra vel pinnatifida, ovata, oblonga, linearia vel lanceolata.

Endl. Gen. Pl. pag. 620. n. 3624. — Lin. Gen. 735. — Benth. Lab. pag. 417. — Reich. Pl. Crit. tab. 238. — DC. Prodr. 12. pag. 409. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 153. — Bert. Fl. It. 6. pag. 249. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 103. — Torn. Fl. Sic. pag. 409. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 322.

I. P. vulgaris. — *Flores* parvi et in spica terminali, compacta, ovato-oblonga, obtusa, verticillata, sessili vel pedunculata dispositi; *bracteae* sub verticillis cruciatim oppositae, cordato-semiorbiculatae, saepe mucronatae, integrae, scariosae, nervosae, ciliatae et saepe hirsutae, inferne pallentes, superne virides vel rubicundae; *calyx* tubuloso-campanulatus, bilabiatus, labio superiore breviter tridentato, dentibus latis, mucronulatis, labio inferiore profunde bifido, laciniis lanceolatis, acutis, ciliatis, superne saepe rubidis, subinde harum altera apice bidentata; *corolla* coeruleo - violacea vel rosea, angusta, calyce plus minus longior, fauce parum dilatata, galea erecta, apice incurva, dorso carinato - villosa, obtusa, integra vel leviter emarginata, labio inferiore patente, galeae subaequali vel breviore, trifido, lacinia media majore, obovata, concava, emarginata, antice lacinulata, lateralibus oblongis, obtusis, integris; *genitalia* generis; *achenia* oblongo-trigona, laevia, nitida, flavida; *caulis* tetragonus, adscendens vel erectus, glaber vel pilosus, pilis sursum adpressis, interdum flexuosus, saepe rubens, pollicari - pedalis, simplex vel ramosus, ramis patulis, imis decumbenti-adscendentibus; *folia* opposita, longe petiolata, ovato-oblonga, obtusa vel superiora acuta, basi rotundata vel breviter cuneata, nunc integra, nunc subrepanda, nunc remote et minute denticulata, interdum prope basim unguiculata, glabra vel hirsuta, subtus pallidiora et minutissime punctata, suprema subinde angustiora, lanceolata, acuta, basi raro lacinia sursum versa utrinque insculpta;

radix transversa, brevis, fusiformis, fibris numerosis, ramulosis capillata.

Floret a Junio ad totum Autumnum. ♃.

Aetnae, ad sepes nemorosae et pedemontanae regionis: *Milo, Caselle, Pedara, Tardaria.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 5. tab. 492.—Sturm. Fl. Germ. 1. fasc. 5.— Reich. Ic. Bot. tab. 238* et *Ic. Fl. Germ. 18. tab. 22. fig. 2. 3. — Fl. Dan. tab. 919. — Riv. Mon. irr. tab. 29* sub nomine: *Brunella.*

Prunella vulgaris. *Lin. Sp. Pl. pag. 837.— Smith Engl. Fl. 3. pag. 114* et *Engl. Bot. 14. tab. 961.— Benth. Lab. pag. 417.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 198.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 42.—Ucria H. Pan. pag. 258.—DC. Prodr. 12. pag. 410.—Bert. Fl. Ital. 6. pag. 250.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 103. — Torn. Fl. Sic. pag. 409.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 549. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol 6. pag. 157.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 323.*

Nomen vulgare: *Basilicò sarvaggiu.*

Olim laudata in angina; nunc exoleta.

Tribus VII. STACHYDEAE.

Flores parvi, variocolorati; *calyx* campanulatus, 3-10-nervis, aliquando bilabiatus; *corolla* erecta vel adscendens, labio superiore saepius concavo vel carinato, aliquando villoso, tubo in plerisque intus annulato; *stamina* quatuor, didynama, fertilia, filamentis inferioribus longioribus. Plantae herbaceae vel fruticosae, obsitae glandulis aliquando minus quam in caeteris labiatis, plerumque nullis.

DC. Prodr. 12. pag. 407.—Benth. Lab. pag. 503.—Endl. Gen. Pl. pag. 623.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 53.—Torn. Fl. Sic. pag. 410.

Genus 1. Lamium.

Flores parvi, verticillati, verticillis axillaribus, remotis vel approximatis; *bracteolae* paucae, calyce longiores; *calyx* tubuloso - campanulatus, 5-10-nervosus, ore saepius obliquo,

dentibus quinque subaequalibus vel superioribus longioribus, apice subulatis; *corolla* alba, rosea vel purpurea, tubo incluso, saepius exerto, intus nudo vel piloso-annulato, fauce dilatata, limbo bilabiato, labio superiore ovato vel oblongo, subfornicato vel galeato, basi angustato, inferiore breviore, trifido, lacinia media grandiore, obcordata, basi angustata seu stipitata, lateralibus brevibus, sistentibus marginem faucis revolutum, antice uni-pluridentatum, dentibus muticis vel appendicula filiformi terminatis; *stamina* e tubo exerta, apice incurva, filamentis filiformibus, glabris vel pilosis, antheris per paria approximatis, bilocularibus, loculis oblongis, hirsutis vel nudis; *stylus* filiformis, staminibus aequilongus; *stigma* bifidum, crusculis subulatis, acutis, subaequalibus; *achenia* triquetra, truncata, laevia vel minute tuberculata. Herbae foetidae, annuae vel perennes et basi suffrutescentes; *caulis* tetragonus; *folia* opposita, ovata, cordato-ovata vel orbiculata, crenata, dentata vel serrata.

Endl. Gen. Pl. pag. 622. n. 3645. — Lin. Gen. 716. — Benth. Lab. pag. 507.—DC. Prodr. 12. pag. 503. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 72.—Torn. Fl. Sic. pag. 411.—Bert. Fl. It. 6. pag. 108. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol 6. pag. 206.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 309.

1. L. amplexicaule.—*Flores* verticillati, verticillis axillaribus, interruptis, inferioribus subinde remotis; *bracteolae* subnullae; *calyx* tubuloso-campanulatus, nervosus, dense villoso-hirtutus, dentibus lanceolatis, acuminatis, ciliatis, hirsutis, erectis; *corolla* rubro-kermesina, angusta, calyce plus minus longior vel inclusa, tubo tenui, recto, exerto vel incluso, subinde albido, interne nudo, fauce brevi, parum ampliata, margine subrevoluto, edentulo vel dente minutissimo instructo, galea hirsuta, integra, labio inferiore trifido, laciniis integris, concavis, superne albidis et maculis purpureis pictis, intermedia porrecta, obcordata; *stamina* sita sub labio superiore, apice incurva, filamentis filiformibus, glabratis, antheris dorso parce barbatis, loculis oblongis, divaricatis; *stylus* et *stigma* ut in genere; *achenia* granulis albis saepe exasperata; *caulis* saepe caespitosus, decumbens, adscendens, tetragonus, in angulis retrorse pilosus, reliqua parte glaber, pollicari-pedalis, basi ramosus, interdum rubescens; *folia* opposita, radicalia

minora, petiolata, orbiculata, crenata, caulina sessilia, semiorbiculata, amplexicaulia, crenato-incisa et lobata, omnia obtusa, pilosula, intermedia inter se magis remota; *radix* simplex, gracilis, alba, inferne tenuiter ramulosa. Herba parum foetida.

Floret a Februario ad Majum. ⊙.

Aetnae, in hortis et vineis pedemontanae et etiam nemorosae regionis vulgatissima: *Catania, S. Giovanni La Punta, Tremestieri, Viagrande, Paternò, Mascalucia, Pedara, Nicolosi, Bronte, Randazzo, Maletto, Milo.*

Icon. *Reich. Cent. 3. pag. 22. tab. 224. fig. 372. 373* et *Ic. Fl. Germ. 18. tab. 3. fig. 2. — Riv. Mon. irr. tab. 63* sub nomine: *Galeopsis folio caulem ambiente et eadem minor.*

Lamium amplexicaule. *Lin. Sp. Pl. pag. 809.—DC. Prodr. 12. pag. 508. — Smith Engl. Fl. 3. pag. 92* et *Engl. Bot. 11. tab. 770. — All. Fl. Ped. 1. pag. 29. — Savi Fl. Pis. 2. pag. 51.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 21.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 193. — Ucria H. Pan. pag. 246. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 311. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pagina 74* et *Enum. Fl. Inarim. pag. 263.—Bert. Fl. It. 6. pag. 122.—Torn. Fl. Sic. pag. 411. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol 6. pag. 212. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 555.—Strobl Fl. Etn. pag. 143.—Walz. in Bot. Zeit. 1864.*

2. **L. flexuosum.**—*Flores* parvi, verticillati, verticillis paucis, axillaribus, supremis approximatis et subinde verticillo unico; *bracteolae* calyce breviores, lanceolato-lineares, acuminatae, dense ciliatae, pilosae; *calyx* turbinato - campanulatus, nervosus, hirsutus vel pilosus, recurvus, laciniis tubo subaequalibus, lanceolatis, acuminato-aristulatis, ciliatis, suprema plerumque paulo longiore; *corolla* alba, extus hirsutula, tubo interne basi pilis annulato, galea integra, obtusa, saepius breviter rostellata, concolore, pubescente, labio inferiore glabro, plano, demum replicato, cuneiformi, punctis lineolisve atropurpureis picto, lacinia media grandiore, obcordata, lateralibus marginantibus, recurvis, antice unidentatis, dente mutico vel breviter appendiculato; *stamina* exerta, filamentis villosis, antheris glabris, loculis ovatis, divaricatis; *stylus* glaberrimus; *stigma* profunde bifidum, crusculis subulatis, acutis, subaequalibus; *achenia* generis; *caulis* tetragonus, de-

cumbenti-adscendens, basi suffrutescens et ibi tantum ramosus ac radicans, potius gracilis, flexuosus sed non semper, adpresse pilosus, dodrantali-bipedalis; *folia* opposita, petiolata, ovato-oblonga, grosse inaequaliterque dentato-serrata et bidentata, rugosa, pilosiuscula, saepius albo-maculata, inferiora minora, acuta, superiora acuminato-cuspidata, sesquipollicari-bipollicaria, floralia suprema angusta, lanceolata, parcius serrata; *radix* simplex, alba, parce fibrillosa.

Floret Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in sylvaticis pedemontanae et nemorosae regionis: *Milo, Zaffarana, Bronte, Francavilla, Vallone di Gulli, Gervasi, Monti dei Faggi.*

Icon. *Ten. Fl. Nap. 2. pag. 19. tab. 52.—Reich. Cent. 8. pag. 3. tab. 706. fig. 948* et *Ic. Bot. tab. 706* et *Ic. Fl. Germ. 18. tab. 5. fig. 1.*

Lamium flexuosum. *Benth Lab. pag. 515. — Ten. loc. cit.* et *Syll. pag. 287.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 73* et *Prodr. 2. pag. 95.—Bert. Fl. Ital. 6. pag. 120. — Torn. Fl. Sic. pag. 411.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 555. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol 6. pag. 221.—Terr. Fl. Vult. Syn. pag. 198.—Strobl Fl. Etn. pag. 144.*

Lamium rugosum. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 6. pag. 45.*

Lamium pubescens. *Sibth. in Benth. Lab. pag. 515.*

3. L. **bifidum.**—*Flores* parvi, verticillati, verticillis axillaribus, supremis approximatis; *bracteolae* lineares, ciliatae, pilosae, calyce breviores; *calyx* tubuloso-campanulatus et magis in fructu, recurvus, 2-3 lin. longus, nervosus, pilosus vel hirsutus, inferne brevissimo tractu fusce maculatus, dentibus ovato-lanceolatis vel lanceolatis, acuminato-subulatis, ciliatis, pilosis, erecto-patulis; *corolla* alba, calyce duplo triploque longior sed angusta, aliquando abortiva, extus pubescens, tubo erecto, intus nudo, fauce brevi, inflata, galea convexa, bifida, laciniis integris, obtusis, divaricatis, labio inferiore trifido, lacinia intermedia grandiore, concava, ovata, integra vel emarginata, lateralibus marginantibus, antice unidentatis, dente parvo, obtuso vel appendiculato; *stamina* corolla breviora, filamentis superne pilosis, antheris dorso barbatis, loculis oblongis, divaricato-recurvis; *stylus* et *stigma* generis; *achenia* nitida, cito decidua, basi fere cyato albo-candido, nitido, brevissimo circumdata; *caulis* e basi ra-

mosissimus, dodrantali-pedalis, tetragonus, crassiusculus, decumbenti-adscendens, glaber vel pilosus, pilis retroflexis; *folia* cordato-ovata, potius parva, grosse inciso-dentata, pilosa vel hirsuta, supra linea alba dirempta, quae aetate evanescit, inferiora minora, longius petiolata, obtusa, superiora majora, passim trifida, segmento medio longiore, acuminata, suprema valde approximata; *radix* gracilis, fusiformis, inferne valde soluta in fibras ramulosas.

Floret a Februario ad Aprilem. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis humidis pedemontanae regionis: *Catania, Giarre.*

Icon. *Ten. Fl. Nap. 5. pag. 11. tab. 153. fig. 2. — Cyr. Pl. rar. Regn. Neap. fasc. 1. pag. 22. tab. 7.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 274* et *Bibl. Pan. 2. tab. 219* sub nomine: *Lamium viridi-glabrum, alba linea per medium notatum;* et *ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 275* et *Bibl. Pan. 2. tab. 151* sub nomine: *Lamium foetidum, folio majori viridi profundius inciso, flore candido.*

Lamium bifidum. *Cyr. loc. cit. — Bert. Fl. It. 6. pag. 118.—Vahl. Symb. 3. pag. 75. — Willd. Sp. Pl. 3. pag. 89.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 193.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 311. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 74. — Torn. Fl. Sic. pag. 411. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 555.—Strobl Fl. Etn. pag. 143.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 211.*

— Var. cryptanthum. — *corolla* calyce inclusa; *folia* cordata, glabriuscula, inferiora dentata, superiora inciso-serrata, approximata, acuminata.

Floret a Februario ad Aprilem. ⊙.

Aetnae, una cum specie, sed rarior.

Icon. *Reich. Cent. 8. fig. 949. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 3. tab. 48* sub nomine: *Lamium alba linea notatum.*

Lamium bifidum var. criptanthum. *Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 555.*

Lamium criptanthum. *Guss. Ind. H. Reg. in Bocc. anno 1826* et *Syn. Fl. Sic. 2. pag. 74* et *Prodr. 2. pag. 97. — Torn. Fl. Sic. pag. 411.*

4. **L. pubescens.**—*Flores* parvi, verticillati, verticillis paucis, axillaribus, supremis approximatis, inferiore remoto, su-

binde verticillo unico, terminali, apice nudo vel foliis caulinis duobus comato; *bracteolae* lineares, acuminatae, tubum calycinum excendentes, crebre ciliatae; *calyx* campanulatus, hirsutus, nervosus, tubo laciniis subaequali, laciniis e basi lanceolata in acumen subulatum productis, ciliatis, pilosis, patulis; *corolla* parva, purpurascens vel rosea, externe pilosa, tubo basi incurvo et calyce breviore, intus basi pilis oblique annulato, galea apice rotundata, integra, inferne angustiore, margine barbata, labio inferiore trifido, lacinia media porrecta, obcordata, lobis integris vel crenatis, lateralibus marginantibus, recurvis, antice unidentatis, dente brevi, apice filiformi; *stamina* sita sub labio superiore, filamentis pilosis, apice incurvis, antheris omnino glabris, loculis ovatis, divaricatis; *stylus* glaber; *stigma* bifidum, crusculis subulatis, subaequalibus; *achenia* generis; *caulis* decumbens, demum erectus, basi suffrutescens et ibi tantum ramosus ac aliquando radicans, tetragonus, potius gracilis, pubescens, pilis reflexis, spithamali - pedalis, saepe purpurascens; *folia* opposita, petiolata, parva, ovata, basi truncata vel subcordata, bidentata, rugosa, pubescentia, supra macula alba dirempta, quae postea evanescit, inferiora minora, longius petiolata, obtusa vel acuta, superiora ovato-oblonga, acuminata; *radix* repens, nodulosa et ibi fibrillosa.

Floret Aprili, Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in sylvaticis et ad sepes pedemontanae et nemorosae regionis: *Milo, Bronte.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 274* et *Bibl. Pan. 2. tab. 152* sub nomine: *Lamium purpureum, foetidum, folio subrotundo duplo majori, recto.—Bocc. Mus. 2. pag. 35. tab. 23* sub nomine: *Lamium subrotundo rugoso folio, flore rubro.*

Lamium pubescens. *Benth. Lab. pag. 515.—Bert. Fl. It. 6. pag. 117.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 72.—Torn. Fl. Sic. pag. 411.—Strobl Fl. Etn. pag. 144.*

Lamium rugosum. *Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 405* et *Fl. Gr. 6. pag. 45. tab. 555. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 11.—Guss. Fl. Sic. Prodr. 2. pag. 94.*

Lamium maculatum. *Ucria H. Pan. pag. 246.*

Genus 2. Stachys

Flores parvi, racemosi, racemo terminali, verticillato, verticillis approximatis vel remotis; folia floralia opposita, inferiora majora et verticillo longiora; *bracteolae* lineares, raro nullae; *calyx* tubuloso-campanulatus, 5-10-nervis, ore aequali vel oblique quinquedentato, dentibus aequalibus vel superioribus majoribus at rarius tribus superioribus in labium superius basi coalitis, additis rarissime nonnullis accessoriis inter dentes primarios; *corolla* tubo cylindrico, aequali, incluso vel exerto, intus transversim piloso-annulato vel nudo, superne saepe incurvo, fauce non dilatata, limbo bilabiato, labio superiore erecto vel subpatente, saepius subfornicato, integro vel vix emarginato, rarius elongato, subplano, emarginato-bifido, inferiore majore, patente, trilobo, lobo medio maximo, integro vel emarginato; *stamina* quatuor adscendentia, inferiora longiora et deflorata in latus dejecta, filamentis omnibus nudis, antheris approximatis, bilocularibus, loculis distinctis, parallelis vel divaricatis; *stylus* staminibus aequilongus; *stigma* bifidum, crusculis subulatis, acutis, subaequalibus; *achenia* obtusa, non truncata. Plantae annuae, biennes, perennes, fruticosae, villosae, raro glabrae; *caulis* tetragonus, decussate ramosus, rarius simplex; *folia* indivisa, integra, dentato-crenata vel serrata.

Endl. Gen. Pl. pag. 625. n. 3650. — Benth. Lab. pag. 525.—DC. Prodr. 12. pag. 462. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 75.—Bert. Fl. It. 6. pag. 141. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 303.—Torn. Fl. Sic. pag. 414.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 159.

1. **S. germanica.**—*Flores* parvi, verticillati, axillares, verticillis densifloris, inferioribus remotis, superioribus plus minus approximatis et saepe spicam verticillatam referentibus; folia floralia opposita, inferiora verticillis longiora, superiora successive minora, ovato-lanceolata vel lanceolata, acuta, suprema verticillum vix excedentia vel aequantia, subintegra, omnia sessilia vel subsessilia, lanata, patentia vel deflexa; *bracteolae* lanceolato-lineares vel lineares, integerrimae, la-

natae ut calyce et isto subaequales; *calyx* tubulosus, laciniis lanceolatis, erectis, acuminatis, spinosis, spinis flavescentibus, duabus inferioribus minoribus; *corolla* purpureo-rosea, calyce longior etiam duplo, labiis externe valde villosis, tubo, infra annulum piligerum, glabro, antice sinuato, galea villoso-lanata, demum reflexa, tomento denso, candido; *stamina* didynama, duo exteriora longiora et apice incurvata, interiora semper recta, filamentis crassiusculis, albis, piloso-ciliatis, pilis apice glanduliferis, antheris viridibus vel fuscis, glabris, bilocularibus, loculis oppositis; *stylus* unicus, staminibus brevior, filiformis; *stigma* bifidum, album, crusculis subaequalibus; *achenia* obovato-compressiuscula, glabra, viridia; *caulis* simplex aut ramosus, tetragonus, farctus, erectus, a spithama ad tres pedes longus, laxe molliterque albido-lanatus; *folia* opposita, oblonga, obtusa, rugosa, crenata, crenis plus minus grandibus et approximatis, facie virentia aut cinereo-virentia, dorso canescentia densiusque lanata, inferiora longius petiolata, cordata, superiora successive minora, brevius petiolata, subcordata vel basi rotundata; *radix* lignosa, ramoso-repentia, fibrillosa.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana, nemorosa et alpina : *Catania, Pedara, Nicolosi, Cavagrande, Bronte, Maletto, Randazzo, Linguaglossa.*

Icon. *Fl. Dan. tab. 684.—Reich. Ic. Fl. Germ. 18. tab. 9. fig. 1. 2. — Riv. Mon. irr. tab. 27* sub nomine: *Stachys montana.* Bonae.

Stachys germanica. *Lin. Sp. Pl. pag. 812.—Smith Engl. Fl. 3. pag. 100* et *Engl. Bot. 12. tab. 829.—All. Fl. Ped. 1. pag. 30.—Bert. Fl. It. 6. pag. 148. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 304.—DC. Prodr. 12. pag. 464. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. 1. pag. 408.—Guss. Pl. rar. pag. 238.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 56.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 169.*

Stachys italica. *Mill. Dict. n. 3.—DC. loc. cit.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 553.—Gib. e Pir. Fl. Mod. pag. 130.—Bert. op. cit. pag. 150.*

Stachys polystachia. *Ten. Fl. Nap. Prodr. pag. 34* et *Fl. Nap. 2. pag. 23.*

Stachys salviaefolia. *Ten. Fl. Nap. 2. pag. 25* et *Syll.*

pag. 261.—Spr. Syst. Veg. 2. pag. 737. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 77.—Torn. Fl. Sic. pag. 411.

Stachys dasyanthes. *Raf. prec. de decouv. pag. 39.—Guss. op. cit. pag. 76.—Torn. op. cit. pag. 412.—Strobl Fl. Etn. pag. 144.*

Stachys Janiana. *Ces. Pass. e Gib. Comp. Fl. Ital. p. 318.*

2. S. sylvatica.—*Flores* verticillati, verticillis in spicam interruptam dispositis, supremis minus inter se remotis, inferioribus foliosis; quandoque loco verticilli inferioris habetur utrinque corymbulus triflorus, breviter pedunculatus; folia floralia opposita, lanceolata, successive minora; *bracteolae* nullae; *calyx* campanulatus, breviter pedunculatus, obsitus pilis brevissimis, omnino glanduloso-viscidis vel cum eglandulosis intermixtis, dentibus lanceolatis, acutis, subaristatis, divaricatis; *corolla* intense purpurea, pectore lineolis albis variegato, pubescens, tubo incluso, fauce exerta, longa, antice saccata, galea convexula, integra obtusa, labio inferiore duplo longiore, trilobo, lobis patenti-deflexis, oblongis, medio majore, leviter emarginato; *stamina* didynama sed parum inaequalia, filamentis glabris, antheris fuscis, loculis oblongis, divaricatis; *stylus* elongatus, filiformis, glaber, inferne albus, apice corollae concolor; *stigma* bifidum, cruscculis subaequalibus, acutis; *achenia* levia, nitida, matura atropurpurea; *caulis* solidus, erectus vel adscendens et ad nodos inferiores radicans, tetragonus, subsimplex vel decussate ramosus, ab uno ad tres pedes longus, aliquando basi rubens, per totam longitudinem hirsitus, villosus; *folia* opposita, inferiora grandiora, longe petiolata, cordato-ovata, acuta vel acuminata, grosse dentata, superiora successive minora, brevius petiolata, subcordata, acuminata, denticulata, utraque et praecipue dorso hirsuta; *radix* subrepens, perennis, ramosa. Herba obscure virens, foetida.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in sylvaticis umbrosis pedemontanae et nemorosae regionis: *Viagrande, Trecastagni, Nicolosi, Sambuco.*

Icon. *Riv. Mon. irr. tab. 26.—Fl. Dan. tab. 1102.—Clus. Hist. Pl. lib. 4. pag. 36* snb nomine: *Galeopsis legitima.*

Stachys sylvatica. *Lin. Sp. Pl. pag. 811.—Smith. Engl. Fl. 3. pag. 98* et *Engl. Bot. 6. tab. 416. — All. Fl. Ped. 1. pag. 30.—Bert. Fl. It. 6. pag. 142. — Guss. Syn. Fl.*

Sic. 2. pag. 75.—Ucria H. Pan. pag. 247.—Torn. Fl. Sic. pag. 412.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 553.—Strobl Fl. Etn. pag. 144.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 175.—DC. Prodr. 12. pag. 469.

Stachys canariensis. *Jacq. Ic. rar. 1. pag. 11. tab. 108.*

Stachys glaucescens. *Muss. in Spr. Syst. Veg. 2. p. 736.*

3. **S. arvensis.**—*Flores* parvuli, verticillati, verticillis axillaribus, remotis et magis inferioribus, subinde longum caulis tractum occupantibus, rarius paucis et fere approximatis; folia floralia bracteaeformia, opposita, sessilia, basi cuneato-angustata, plerumque reflexa, adscendendo decrescentia; *bracteolae* exiguae, setaceae, pilosae, subinde deficientes; *pedicelli* breves, cernui, pilosi; *calyx* campanulatus, in fructu basi ventricosus, ut plurimum purpurascens, decemnervis et reticulato - venosus, hirsutus pilis patentibus, fauce pervia, labiorum dentibus subaequalibus, ovato - lanceolatis, acutis vel acuminatis, ciliatis, aristatis, in fructu patulis; *corolla* parva, dilute purpurascens, externe pilosula, calycem vix superans vel subaequans, galea integra, obtusa, labio inferiore trifido, lacinia intermedia grandiore et productiore, obovata, concava, subemarginata; *genitalia* generis; *achenia* ovoideo-trigona, fusce ferruginea, sparse verruculosa at interdum laeviuscula; *caulis* debilis, erectus, tetragonus, saepe purpurascens, 2-8-pollicaris, plus minus crassus, hirsutus pilis patentibus, rigidulis, canescentibusque, inferne ramosus, ramis brachiatis, inferioribus saepe patulis, dum macrior simplex; *folia* opposita, cordato-ovata, obtusa, crenata, pilosula, pallide virentia, basi 3-5-nervia, reticulato-venosa, plus minus petiolata, ramea minora; *radix* tenuis, ramosa et ramulosa. Herba tenera, leviter foetida.

Floret a Martio ad Majum. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana : *Catania, Acicastello al Vallone.*

Icon. *Fl. Dan. tab. 587.—Reich. Cent. 10. pag. 24. tab. 967. fig. 1298. — Riv. Mon. irr. tab. 27* sub nomine: *Stachys arvensis, minima.*

Stachys arvensis. *Lin. Sp. Pl. pag. 814. — Ucria Hort. Pan. pag. 247.—Smith Engl. Fl. 3. pag. 100* et *Engl. Bot. 17. tab. 1154.—All. Fl. Ped. 1. pag. 32. — Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. 2. pag. 103. — Moris Fl. Sard. 3. pag.*

306. — *DC. Prodr. 12. pag. 477.* -- *Bert. Fl. It. 6. pag. 157.*—*Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 182.*—*Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 79* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 263.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 412.*—*Strobl Fl. Etn. pag. 144.*—*Arcang, Comp. della Fl. Ital. pag. 552.*

Cardiaca arvensis. *Lam. Fl. Fr. 2. pag. 383.*

Trixago cordifolia. *Moench. Meth. pag. 398.*

Trixago colorata. *Presl Fl. Sic. pag. XXXVII.*

4. **S. hirta.** — *Flores* parvi, verticillati, verticillis axillaribus, saepe longum caulis tractum occupantibus, supremis approximatis, caeterís remotis; folia floralia bracteaeformia, opposita, ovata vel ovato-lanceolata, acuta vel acuminata, spinulata, successive minora; *bracteolae* parvae, lineari-setaceae, hirsutae; *pedicelli* brevissimi et fere nulli; *calyx* campanulatus, 3-4-linearis, hirsutus pilis patentibus, bilabiatus, laciniis vel dentibus divaricatis, subaequalibus, attenuato-aristatis; *corolla* ochroleuca, externe pilosa, calyce tertio longior, tubo et fauce inclusis, galea adscendente, angusta, alba, interne rubro-striata, bifida, laciniis divaricatis, reflexis, anguste linearibus, obtusis, labio inferiore trifido, patente, lacinia media majore, productiore, ovata, emarginata, supra saturate lutea, basi maculis purpureis notata, reliquis parvis, acutis, in latus deflexis; *stamina* galea multo breviora, filamentis glabris, antheris purpureis; reliqua *genitalia* generis; *achenia* minuta, ovoidea, tuberculata, matura fusca; *caulis* erectus et aliquando basi adscendens, spithamali-sesquipedalis, quadrangulus, interdum crassiusculus et firmus, saepe purpurascens, simplex vel ramosus, ramis semipatentibus, hirsutus, pilis patentibus, rigidulis, articulatis canescentibusque; *folia* cordato-ovata, crenata, 6-15 lin. longa et 4-12 lata, nunc laete et nunc saturate viridia, subrugosa, inferiora longius petiolata, reliqua subsessilia, omnia obtusa et more caulis hirsuta; *radix* fusiformis, longa, gracilis, lateraliter ramulosa, subinde inferne ramosa.

Floret Majo, Junio. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis cultis pedemontanae ac etiam nemorosae regionis: *Catania, Acicastello al Vallone, Viagrande, Pedara, Acireale, Milo, Zaffarana, Giarre.*

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 18. tab. 12. fig. 1.* — *All. Fl. Ped. tab. 2. fig. 3.*—*Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat.*

1. tab. 235 et *Bibl. Pan. 2. tab. 217* sub eodem nomine: *Sideritis hirsuta, Mentae folio, purpurascens.* — *Clus. Hist. 2. pag. 42* sub nomine: *Ocymastrum valentinum.*

Stachys hirta. *Lin. Sp. Pl. pag. 813.* — *Benth. Lab. pagina 553.*—*All. Fl. Ped. 1. pag. 31.*—*Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 195.*—*Ten. Fl. Nap. 5. pag. 14.*—*Moris Fl. Sard. 3. pag. 307.*—*Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 78.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 412.* — *Bert. Fl. Ital. 6. pag. 156.* — *DC. Prodr. 12. pag. 481.*—*Arcang. Comp. della Fl. Ital. p. 551. Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 185.*—*Strobl Fl. Etn. pag 145.*

Stachys divaricata. *Viv. app. ad Fl. Cors. Prodr. p. 3.*

Genus 3. SIDERITIS.

Flores parvi, racemosi vel verticillato-spicati, folioso-bracteati; *bracteae* dilatatae, flores amplectentes, margine integerrimo vel spinescente; *calyx* gamosepalus, liber, persistens, tubulosus, 5-10-13 nervis, bilabíatus, quinquedentatus, dentibus aequalibus aut superiore latiore, omnibus plerumque apice spinescentibus erecto-patulis, fauce villis clausa; *corolla* alba vel sulphurea, bilabiata, labio superiore erecto, integro vel emarginato vel bifido, inferiore trifido, lobo medio latiore, crenulato; *stamina* quatuor didynama, intra tubum corollinum clausa, duo superiora breviora et antheris didymis, loculis divaricatis, duo inferiora longiora et antheris dimidiatis, altero loculo abortivo; *stylus* staminibus aequilongus; *stigma* bifidum, crusculo superiore tereti, obtuso, inferiore basi dilatato et superiorem inferne amplectente; *achenia* apice obtusa, non truncata. Plantae herbaceae, suffruticosae vel fruticosae, saepe villosae aut lanatae; *caulis* decumbens, adscendens vel erectus; *folia* caulina opposita, integra vel crenata, floralia nunc caulinis subconformia, nunc dilatata, bracteaeformia.

Endl. Gen. Pl. pag. 627. n. 3655.—*Lin. Gen. pag. 290. Benth. Lab. pag. 570.*—*DC. Prodr. 12. pag. 436.* — *Bert. Fl. It. 6. pag. 80.*—*Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 66.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 412.*—*Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 60.*

1. S. romana.—*Flores* parvi, axillares, subseni, verticillati, foliis breviores, sistentes racemum modo brevem, modo elongatum et fere ab imo caule incipientem, verticillis remotis, praecipue inferioribus, subinde vero omnibus approximatis; *pedicelli* brevissimi, hispidi; folia floralia bracteaeformia, opposita, sessilia, caulinis similia sed successive minora et suprema calycibus parum longiora, parcius dentata vel integra, apice spinulosa; *bracteolae* subnullae; *calyx* tubulosus, basi antice gibbus, decemnervis, pilosus, dentibus patentibus, supremo late ovato et reliquis lanceolatis majore, omnibus apice spinescentibus, spina plus minus longa; *corolla* alba, concolor, parva, calycem paulo superans vel subaequans, labio superiore erecto, planiusculo, integro ac obtuso vel semifido in eodem individuo, labio inferiore trifido, lacinia intermedia plana, rotundata, integra vel denticulata; *genitalia* generis; *achenia* ovoideo-trigona, scabriuscula, glaucescentia; *caulis* decumbens, adscendens vel erectus, quadrangulus, a paucis pollicibus ad spithamam longus, hirsutus, pilis patentibus et canescentibus, simplex vel inferne ramosus, ramis patulis, procumbentibus et erectis, saepe caules plures ex eadem radice, caespitosi; *folia* opposita, ovato - oblonga, obtusa vel superiora acutiuscula, basi integra et in petiolum attenuata, reliquo margine crenato-dentata, hirsuta, nervosa, virentia, inferiora petiolata, reliqua sessilia; *radix* gracilis, fusiformi-ramosa, lateraliter ramulosa, flexuosa.

Floret Majo, Junio, Julio. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis aridis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Pedara, Nicolosi, Milo, Maletto, Bronte.*

Icon. *Cav. Ic. et Descr. 2. pag. 19. tab. 187.* — *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 199* et *Bibl. Pan. 1. tab. 89* sub eodem nomine: *Sideritis pusilla, Nepetae foliis, verticillis spinosis.*—*Bonan. Panph. Sic. tab. 194* sub nomine: *Marrubiastrum Sideritis folio, calyculis aculeatis, flore candicante.*

Sideritis romana. *Lin. Sp. Pl. pag. 802.—Benth. Lab. p. 582.—Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 401. — All. Fl. Ped. 1. pag. 26.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 14. — Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 190.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 66.—DC. Prodr. 12. pag. 445.—Torn. Fl. Sic. pag. 413.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 64.—Strobl*

Fl. Etn. pag. 146. — *Bert. Fl. It. 6. pag. 84.* — *Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 549.*

Burgsdorfia rigida. *Moench. Meth. pag. 392.*

Burgsdorfia romana. *Hoff. et Link. Fl. Port. 1. pag. 96.*

Sideritis spathulata. *Lam. Fl. Fr. 2. pag. 377.*

— Var. approximata.—*Verticilli* florales confertissimi, ut plurimum ab ipsa caulis basi in spicam 2-6-pollicarem dispositi; *calyx* dentibus terminatis spina breviore quam in specie, supremo erecto; *bracteae* inferiores calycibus aequales et more foliorum dense villoso - hirsutae; *caulis* speciei sed minus ramosus, ramis erectis vel nullis; *folia* oblonga, crenato-dentata, in petiolum attenuata, dense villoso-hirsuta.

Floret Majo, Junio, Julio. ⊙.

Aetnae, una cum specie, sed rarior.

Icon. *Zannich. Ist. pag. 179. tab. 39. fig. 2* sub nomine: *Marrubiastrum Sideritidis folio, caliculis aculeatis, floribus candicantibus.*

Sideritis approximata. *Gasp.* in *Guss. suppl. pag. 191* et *Syn. cit. pag. 67.*—*Torn. op. cit. pag. 412.* — *DC. Prodr. 12. pag. 446.*—*Bert. loc. cit.*

2. S. sicula.—*Flores* parvi, verticillato-spicati, spica solitaria, torminali, 2-8-pollicari, verticillis demum inter se remotis et praecipue inferne; *bracteae* oppositae, sessiles, latae, subcordato-ovatae, acutae, integerrimae, concavae, arachnoideo-pubescentes, virentes; *bracteolae* paucae, lanceolatae, calyce paulo breviores; *calyx* albo-lanuginosus, fructifer paulo supra basim tumens, dentibus aequalibus, acutissimis et fere spinescentibus; *corolla* lutea, pubescens, calyce fere duplo longior, labio superiore erecto, latiusculo, bifido, laciniis acutis, labio inferiore patente, trifido, lacinia intermedia majora, rotundata, margine involuto et subcrenato, laciniis lateralibus acutiusculis; *stamina* faucem corollinam non excedentia, filamentis brevissimis, antheris albis, connectivo subinde sanguineo-rubello, polline aureo; *stylus* brevissimus; *stigma* bifidum, fere orbiculatum; *achenia* alba, glabra, nitida; *caules* plerumque plures, breves, adscendentes, debiles, quadranguli, basi dense caespitosi, pedali-sequipedales, dense albo-tomentoso-lanati; *folia* opposita, oblongo-spathulata, crassa, concaviuscula, obtusa, crenulata, rugosa, dense albo-tomentoso-lanata, subtus uninervia et reticulato-venosa, infi-

ma minora, successiva crebriora et in petiolum attenuata, superiora sessilia et remotiora; *radix* fusiformi-ramosa.

Floret Junio, Julio. ♄.

Aetnae, regione pedemontana, in saxosis vulcanicis maritimis cum sabulis mixtis: *Catania, Acicastello, Acireale.*

Icon. *Ten. Fl. Nap. 2. pag. 16. tab. 51.*

Sideritis sicula. *Ucria Pl. ad. Lin. opus add. in Opusc. di aut. sic. 6. pag. 253. n. 16. — DC. Prodr. 12. pag. 439.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 67* et *Prodr. 2. pag. 85. Benth. Lab. pag. 575.—Torn. Fl. Sic. pag. 413.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 61. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 549.—Bert. Fl. It. 6. pag. 81.*

Sideritis syriaca. *Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 191.—Guss. Pl. rar. pag. 232.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 15.*

Sideritis brutia. *Ten. loc. cit. pag. 16. tab. 51.*

Empedoclia montana. *Raf. Caratt. pag. 79.*

Genus 4. Marrubium

Flores parvi, verticillato-spicati, bracteolis numerosis, subulatis suffulti; *calyx* tubulosus, 5-10-nervosus et 5-10-dentatus, dentibus apice subspinosis, anguste linearibus, subaequalibus, erectis vel demum patentibus, fauce pilosa; *corolla* alba, purpurea, rubescens, coerulea, angusta, tubo brevi, incluso, intus nudo vel subannulato, limbo bilabiato, labio superiore erecto, subplano, integro vel breviter bifido, inferiore patenter trilobo, lobo medio majore; *stamina* inclusa, filamentis brevissimis, subulatis, antheris parvis, bilocularibus, loculis oblongis, divaricatis; *stylus* filiformis et staminibus longitudine aequalis; *stigma* emarginatum; *achenia* oblongo-trigona, obtusa, non truncata, minute granulata. Herbae perennes, saepe albo-tomentosae vel albo-lanuginosae, aromaticae, amarae; *caulis* erectus, obtuse tetragonus, ramosus, ramis e basi saepe elongatis; *folia* petiolata, dentato-crenata, rugosa, reticulato-venosa.

Endl. Gen. Pl. pag. 627. n. 3657.—Lin. Gen. n. 721.—Benth. Lab. pag. 585.—DC. Prodr. 12. pag. 447. — Bert. Fl. It. 6. pag. 176. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 80. — Torn. Fl. Sic. pag. 413. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 65.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 516.

I. M. candidissimum.—*Flores* grandiusculi, spicato-verticillati, varticillis axillaribus, inter se remotis, globosis, crassis, densis; *bracteolae* numerosae, subulatae, apice spinosae, calyces subaequantes, demum rigescentes, dense albo-tomentosae; *calyx* sessilis, tubulosus, albo-tomentosus, laciniis quinis, subulatis, apice spinosis, demum rigidis, stellatim patentibus vel patenti-recurvis, fauce pilosa; *corolla* alba, tomentosula, fauce inclusa vel exerta, labio superiore erecto, bifido, laciniis obtusis, recurvis; labio inferiore breviore, trilobo, lobis lateralibus oblongis, intermedio subrotundo et majore; *stamina* quatuor didynama, inclusa, supra medium tubi corollini inserta, filamentis albis, basi dilatatis et barbatis, reliqua parte glabris, subulatis, antheris fuscis, bilocularibus, polline viridulo; *ovarium* quadrilobum, lobis viridibus, glandulis aspersum; *stylus* filiformis, albus, glaber *stigma* bifidum, crusculis inaequalibus, albis glabrisque; *achenia* oblongo-triquetra, viridula, glandulosa: *caulis* tetragonus, decumbens, adscendens, uni-bipedalis, simplex vel praesertim inferne ramosus, ramis patulis; *folia* ima subrotunda, fugacia, reliqua ovato-oblonga vel ovata, magnitudine varia, obtusa vel superiora acutiuscula, dentata, valde rugosa et reticulato-venosa, inferiora longius petiolata, caulina brevius, petiolis basi dilatatis, floralia subsessilia, omnia dense albo-tomentosa; *radix* lignosa, ramosa, fibrillosa, alba. Planta odora.

Floret Martio, Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Viagrande, Pedara, Mascalucia, Milo, Bongiardo, Caselle.*

Icon. *Dillen. Elth. 2. pag. 219. tab. 174. fig. 215* sub nomine: *Marrubium hispanicum supinum, foliis sericeis, argenteis.*

Marrubium candidissimum. *Lin. Sp. Pl. pag. 816. — DC. Prodr. 12. pag. 451.—Bert. Fl. It. 6. pag. 177. — Koch. Syn. Fl. Germ. ed. 2. pag. 657. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 67. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 550.*

Marrubium peregrinum. *Reich. Ic. Bot. 4. pag. 10. t. 312.*

Marrubium catariaefolium. *Reich. op. cit. tab. 313.*

Marrubium odoratissimum. *Pourr.* in *Steud. Nom. Bot. pag. 510.*

Nomen vulgare: *Marruggeddu.*

Hanc speciem, nuper in vulcanicis aetneis a me inventam, ad Floram siculam addere curavi.

2. **M. vulgare.**—*Flores* parvi, spicato-verticillati, verticillis axillaribus, remotis, sessilibus, plus minus densis, semper minoribus quam in praecedente; folia floralia bracteaeformia, caulinis conformia sed successive minora breviusque petiolata; *bracteolae* anguste lineares, apice subulato, subrecurvo vel uncinato ac uti in dentibus calycinis glabro et flavescente; *calyx* tubulosus, arcte adhaerens, pubescenti-floccosus vel flocoso-lanatus, limbo 10-dentato, patente, dentibus subulatis, apice spinoso-uncatis, subaequalibus, fauce fasciculo pilorum clausa; *corolla* alba, parva et calyci subaequalis vel longior, extus pubescens, labio superiore erecto, acute breviterque bifido, laciniis anguste linearibus, saepe divaricatis, labio inferiore trilobo, lobis lateralibus acutis, intermedio grandiore, crenulato; *genitalia* inclusa; *achenia* cinerea et fusce granulata; *caulis* tetragonus, decumbens, adscendens vel erectus, pedalis et ultra, ramosus, albo-lanatus; *folia* opposita, petiolota, variae magnitudinis, suborbiculato-ovata, subinde basi reniformia, venoso-rugosa, inaequaliter crenata vel dentata, undulato-plicata, supra saepe flocco raro adspersa et virentia, subtus densius fioccosa et incana, interdum vero utrinque dense floccoso-tomentosa et incana, inferiora obtusa, superiora acutiuscula breviusque petiolata; *radix* alba, fibrosa et fibrillosa. Planta amara et gratum odorem effundens.

Floret ab Junio ad totam Aestatem. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Acicastello, Paternò, Adernò, Bronte, Maletto, Milo, Nicolosi, Belpasso.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 5. pag. 77. tab. 487. — Savi Mat. Med. pag. 23. tab. 33.—Smith. Engl. Bot. 6. tab. 410.*

Marrubium vulgare. *Lin. Sp. Pl. pag. 816. — Smith loc. cit.* et *Engl. Fl. 3. pag. 103.—Benth. Lab. pag. 591.—All. Fl. Ped. 1. pag. 27.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 195.—Ten. Fl. Nap. 4. in Syll. pag. 84. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 80.—Torn. Fl. Sic. pag. 412.—Strobl Fl. Etn. pag. 146.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 550. — DC. Prodr. 12. pag. 453. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel*

vol. 6. pag. 68.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 316. — Bert. Fl. It. 6. pag. 179.

— Var. *b.—Caulis* obtuse tetragonus, dense lanatus; *folia* subrugosa, pubescentia, utrinque fere concoloria, canescentia.

Aetnae, una cum specie in regione nemorosa et rarius in pedemontana super saxa vulcanica mari proxima: *Catania, Ognina, Acicastello, Acireale.*

Marrubium vulgare var. *b. Guss. loc. cit. — Torn. loc. cit.—DC. loc. cit.*

Marrubium apulum. *Ten. Fl. Nap. Prodr. pag. 34.—Guss. loc. cit.—Torn. loc. cit.*

Nomina vulgaria: *Marruggiu, Marruggeddu.*

Usus. Decoctum herbae stomaticum. Praestat in intermittentibus et in obstructionibus.

Genus 5. BALLOTA

Flores verticillati, verticillis e corymbulis duobus, oppositis, axillaribus, densis et racemum foliatum sistentibus constitutis, bracteolatis; *calyx* infundibuliformis, 10-nervis, limbo 5-10-dentato, dentibus acutis, apice spinulosis; *corolla* purpurea, raro alba, tubo subincluso, cylindraceo, galea oblonga, convexa, obtusa, crenata vel fissa, labio inferiore patente, trilobo, lobo medio majore, emarginato; *stamina* sita sub galea, qua paulo breviora vel aequalia, anteriora versus incurva, filamentis subulatis, antheris didymis, incumbentibus, loculis divaricatis, aequaliter valvatis; *stylus* staminibus aequalis; *stigma* bifidum, crusculis subaequalibus, apice subulatis, acutis; *achenia* oblongo-trigona, apice obtusa, non truncata. Plantae perennes vel suffruticosae, hirsutae vel lanatae vel tomentosae, graveolentes; *caulis* tetragonus, erectus, decussate ramosus; *folia* opposita, petiolata, ovata, crenata.

Endl. Gen. Pl. pag. 627. n. 3658.—Benth. Lab. pag. 592. Lin. Gen. pag. 294.—Juss. Gen. pag. 114.—Lam. Ill. 6. pag. 508.—Smith Engl. Fl. 3. pag. 101.—DC. Prodr. 12. pag. 516.—Bert. Fl. It. 6. pag. 169.—Torn. Fl. Sic. pag. 414.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 194.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 313.

I. B. foetida.—*Flores* racemoso-corymbulosi, racemo terminali, foliato, interrupto et magis inferne saepe elongato, corymbulis axillaribus, solitariis, oppositis, laxis, breviter pedunculatis; folia floralia bracteaeformia, opposita, caulinis superioribus similia sed brevius petiolata, corymbulos superantia vel aequantia; *bracteolae* ad corymbulorum divisiones et in pedicellis lineari-filiformes, longae, ciliatae, calyce breviores vel subaequales; *calyx* infundibuliformis, pentagonus, 10-nervis, puberulus, superne saepe purpurascens, interne barbatus, limbo quinquedentato, dentibus brevibus et subaequalibus, ovatis, carinato-recurvis, mucronatis; *corolla* purpurascens, rarius alba, calyce etiam duplo longior, externe pubescens, interne in fauce piloso-glandulosa, galea convexiuscula, subcrenata, albo-pilosa, labio inferiore trilobo, lobis lateralibus parvis, patulis, margine revolutis, intermedio grandiore, paulo productiore, obcordato, lateribus demum deflexis; *stamina* inclusa, antice incurvula, filamentis purpurascentibus, antheris atropurpureis, loculis oblongis, divaricatis, polline albido; *stylus* purpurascens et staminibus aequilongus; *stigma* bifidum, crusculis subaequalibus, subulatis, divergentibus, recurvis; *achenia* laevia, nigra; *caulis* tetragonus, erectus, plerumque caespitosus, spithamali-bipedalis et ultra, scaber, inferne saepe hirsutus, villis deflexis, superne pubescens, in aprico purpurascens, valde ramosus, ramis brachiatis, potius strictis; *folia* opposita, longe petiolata, ovata vel ovato-oblonga, inferiora acuta, superiora acutiuscula, irregulariter dentato-serrata, pubescentia, rugosa, supra saturate viridia, subtus albidiora, reticulato-venosa; *radix* fusiformis, crassa, lateraliter valde fibroso-ramulosa. Herba odorem ingratum effundens, siccando nigrescens.

Floret a Julio ad Autumnum. ♃.

Aetnae, in vulcanicis et in sylvaticis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Adernò, Bronte, Mascalucia, Nicolosi, Tardaria, Milo, Boschi di Maletto.*

Icon. *Reich. Cent. 8. pag. 30. tab. 775. fig. 1041.—Lam. Ill. 6. tab. 508. fig. 1.* sub nomine: *Ballota nigra. — Clus. Hist. Pl. lib. 4. pag. 34* sub nomine: *Marrubium vulgare.*

Ballota foetida. *Lam. Fl. Fr. 2. pag. 552. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 81. — Torn. Fl. Sic. pag. 414. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 17. — Reich. loc. cit. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 313.*

Ballota borealis. *Reich. op. cit. tab. 776. fig. 1042.*

Ballota nigra. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 582.—Benth. Lab. pag. 597. — Bert. Fl. It. 6. pag. 170. — Ucria H. Pan. pag. 248. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pagina 197.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 557. — DC. Prodr. 12. pag. 520.*

Ballota alba. *Lin. Sp. Pl. pag. 814. — Strobl Fl. Etn. pag. 145.*

Mentha aquatica. *Fl. Dan. tab. 673.*

Nomen vulgare: *Malavita.*

Decoctum hujus speciei et sequentis uti stomaticum habetur ac utile in intermittentibus et in obstructionibus.

2. B. saxatilis. — *Flores* verticillati, verticillis axillaribus, densis, plus minus inter se remotis; folia floralia bracteaeformia, opposita, caulinis similia sed successive minora breviusque petiolata, plerumque deflexa; *bracteolae* anguste lineari-lanceolatae, aristatae, calyces subaequantes, molles, pilosae, pilis fasciculatis; *calyx* infundibuliformis, exquisite 10-nervis, 10 - dentatus, dentibus lanceolatis, arista recurva sed non uncinata terminatis, alternis paulo minoribus, fauce villis clausa; *corolla* purpurascens, calyce vix duplo longior, extus dense sericea, tubo incluso, galea erecta, 3-4-fida, albida, longe villosa, labio inferiore punctis purpureis notato, trifido, patente, laciniis lateralibus margine revolutis, intermedia productiore, cuneato-oblonga, profunde biloba, denticulata; *stamina* inclusa, laete purpurea, antice incurva, filamentis glabris, antheris lutescentibus, loculis ovatis, divaricatis; *stylus* filiformis, staminibus brevior, albidus; *stigma* bifidum, crusculis subaequalibus, subulatis, acutis; *achenia* oblonga, subtriquetra, fusca; *caulis* tetragonus, basi suffrutescens, erectus, simplex vel decussate ramosus, spithamali - tripedalis, molliter villosus, villis patentibus, fasciculatis, canescenti-cinereis; *folia* opposita, longiuscule petiolata, magnitudine varia, $^1/_2$-1 $^1/_2$ poll. lata et 1-3 poll. longa, cordato-ovata, inferiora latiora ac breviora, superiora in cuspidem producta, inaequaliter crenata, rugosa, supra viridia, pilosula, subtus plus minus dense tomentosa, cinereo-canescentia; *radix* crassa, fusiformi-ramulosa. Herba leviter foetens, quandoque inodora.

Floret ab Aprili ad totam Aestatem. ♃.

Aetnae, in aridis vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Ognina, Mascalucia, Adernò, Bronte.*

Icon. *Bonan. Panph. Sic. tab. 13* sub nomine: *Marrubium saxatile, albidum, villosum, foetidum.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 138* sub nomine: *Marrubium nigrum, alpinum, saxatile, albidum, villosum, maculatum.—Boc. Mus. pag. 151. tab. 114* sub nomine: *Pseudo-dictamnum seu Marrubium nigrum, siculum, Galeopsidi Anguillarae respondens. Biv. Bern. Manip. 2. pag. 1. tab. 1.* sub nomine: *Marrubium rupestre.*

Ballota saxatilis. *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 82. — Bert. Fl. It. 6. pag. 173.—Torn. Fl. Sic. pag. 414. — Strobl Fl. Etn. pag. 145.—DC. Prodr. 12. pag. 519.—Sieb. in Benth. Lab. pag. 596.*

Ballota hispanica. *Benth. op. cit. pag. 597.*

Ballota rupestris. *De Vis. Fl. Dalm. 2. pag. 216.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 195. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 556.*

Ballota italica. *DC. Prodr. 12. pag. 519.*

Marrubium hirsutum. *Willd. Sp. Pl. 3. pag. 113.*

Genus 6. Phlomis.

Flores verticillati, verticillis inter se remotis, multibracteolatis vel rarius nudis; *calyx* tubulosus, angulatus, 5-10-nervis, 5-dentatus, dentibus latis, brevissimis, muticis vel apice subulato-spinosis; *corolla* saepe grandis, lutea, purpurea vel alba, tubo incluso aut vix exerto, intus saepius annulato, limbo bilabiato, labio superiore galeato, carinato, compresso, lato, integro vel emarginato, incumbente vel suberecto, inferiore patente, trifido, lacinia media grandiore, emarginata vel integra; *stamina* inclusa, anteriora versus incurvata, filamentis subulatis, superioribus basi appendiculatis, antheris per paria approximatis, bilocularibus, incumbentibus, loculis ovatis, basi connatis; *stylus* staminibus aequilongus; *stigma* bifidum, crusculis subulatis, valde inaequalibus; *achenia* oblongo-triquetra, apice truncata et tomentosula, reliqua parte glabra. Plantae perennes vel suffruticosae, tomentoso-lanatae vel denudatae; *folia* integra vel crenata, rugosa.

Endl. Gen. Pl. pag. 629. n. 3664.—Lin. Gen. n. 723.—R. Br. Prodr. pag. 504. — Benth. Lab. pag. 620. — DC. Prodr. 12. pag. 537. — Bert. Fl. It. 6. pag. 184. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 83.—Torn. Fl. Sic. pag. 414.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 225.

1. **P. fruticosa.**—*Flores* grandes, verticillati, axillares, sessiles, numerosi, verticillis pluribus inter se remotis, modo unico, terminali, modo ut plurimum duobus, rarius tribus et tunc ultimo hebetato; folia floralia bracteosa, opposita, sessilia, successive angustiora et breviora; *bracteolae* numerosae, lanceolatae vel ovato-lanceolatae, acutae, integerrimae, margine ciliatae, interne glabratae, externe villoso-hirsutae ac canescentes, calyce breviores; *calyx* longe tubulosus, pentagonus, decemnervis, sulcatus, tomentosus, limbo brevi, patulo, quinquedentato, dentibus latis, truncatis, conduplicato-canaliculatis, mucronatis, mucrone brevi, fuscescente, fauce breviter pilosa; *corolla* majuscula, flava, tomento stellato et concolore tecta, calyce duplo longior, tubo et fauce inclusis, galea fornicata, incurva, obtusa, emarginata vel erosa, labio inferiore duplo galeam excedente, patente, trifido, laciniis lateralibus brevibus, acuminatis, intermedia grandiore, emarginata; *stamina* antice arcuata, galeae subaequalia, filamentis in medio barbatis, reliqua parte glabris, subulatis, crassis, duobus superioribus basi appendice recurva obsitis, antheris bilocularibus, loculis oblongis, divaricatis, basi connatis; *stylus* filiformis, glaber; *stigma* generis; *achenia* longiuscula, acute trigona, apice pyramidula trilatera terminata et tomentosula, reliqua parte glabra; *caulis* tetragonus, erectus, fruticosus, bi-quatripedalis et ultra longus, valde ramosus, incano-tomentosus, tomento stellato, aetatae sordide virens; *folia* ovato-oblonga, crenulata, inferiora subcordata longiusque petiolata, superiora basi rotundata, subcuneata, subsessilia, obtusa vel acutiuscula, saepe latiora, omnia opposita, supra ex tomento rariore plus minus viridia, subtus dense et stellate incano-tomentosa, basi tri-quinquenervia, reticulato-venosa; *petioli* basi dilatato-connati; *radix* lignosa, ramosa, parce fibrillosa. Planta incensi odorem effundens.

Floret ab Aprili ad Autumnum. ♄.

Aetnae, in arenosis vulcanicis pedemontanae regionis: *Giarre.*—Rara.

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 6. pag. 51. tab. 563.—Riv. Mon. irr. tab. 72* sub nomine: *Salvia fatua, flore luteo.*

Phlomis fruticosa. *Lin. Sp. Pl. pag. 818. — Benth. Lab. pag. 627.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 35.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 83.—Presl Del. Prag. pag. 81. — Ucria H. Pan. pag. 250.—Torn. Fl. Sic. pag. 414.— Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 226.—Bert. Fl. Ital. 6. pag. 185. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 557. — Strobl Fl. Etn. pag. 146.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 315.—DC. Prodr. 12. pag. 540.*

Phlomis latifolia. *Mill. Dict. n. 3.*

Phlomis scariosa. *Presl Del. Prag. pag. 85.*

Phlomis ferruginea. *Groves Contr. Fl. Terr. d' Otr. pagina 65.*

2. P. herba venti. — *Flores* parvuli, verticillati, veticillis numerosis, inter se remotis, densis, axillaribus, supremo saepius hebetato; *bracteolae* namerosae, filiformes, hispido-ciliatae, apice aristulatae, calyce vix longiores; *calyx* tubulosus, tubo 5-6-lineari, pube brevi et stellutata adspersus, dentibus subulatis, subulo filiformi, longo, hispido-ciliato, apice aristulato, patente; *corolla* purpureo-violacea, calyce tertio vel duplo longior, extus pilis brevibus stellatisque hirsuta; galea fornicata, compressa, emarginata, labio inferiore galeae subaequali, plano, trifido, laciniis lateralibus lanceolato-linearibus, intermedia majore, ovata, leviter emarginata; *stamina* filamentis in medio barbatis, superioribus appendiculatis, appendicula acuta, subincurva; *stylus* generis; *stigma* bifidum, crusculis valde inaequalibus, superiore brevissimo; *achenia* ut in genere; *caulis* herbaceus tetragonus, erectus, patenter brachiato-ramosus, spithamali-bipedalis, purpurascens, hirsuto-pilosus; *folia* radicalia et caulina inferiora longius petiolata, ovato-oblonga, superiora et floralia oblongo-lanceolata, brevius petiolata, subsessilia et etiam sessilia, omnia crenulata vel superiora serrulata, subcoriacea, supra intense viridia, nitida, fere nuda, scabra, subtus pilis stellutatis, canescentibus tomentosula, reticulato-venosa; *radix* lignosa, subcaespitosa, ramulosa, fibrillosa. Tota planta inodora.

Floret Majo, Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis nemorosae regionis: *Bronte, Maletto.* Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 6. pag. 51. tab. 564.—Lobel. Ic. 532* sub nomine: *Herba venti.*

Phlomis herba venti. *Lin. Sp. Pl. pag. 819. — Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 415.—Benth. Lab. pag. 630. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 196. — Bert. Fl. It. 6. pag. 188.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 84. Torn. Fl. Sic. pag. 414.—Ucria H. Pan. pag. 250. — DC. Prodr. 12 pag. 542.—Strobl Fl. Etn. pag. 146.—Parl. Fl. Ital. Cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 227.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 557.*

Genus 7. MOLUCELLA

Flores sessiles, numerosi, verticillati, verticillis inter se remotis, bracteolatis; *bracteolae* subulato-spinosae, patentes; *calyx* basi oblique campanulatus, liber, striatus, reticulato-venosus, limbo amplo, dilatato, 5-10-dentato, dentibus mucronatis vel spinosis, superiore remotiore, fauce pervia; *corolla* alba, calyce angustior, bilabiata, tubo incluso, galea erecta, concava, obtusa, integra, labio inferiore trilobo, lobis lateralibus minoribus, oblongo-lanceolatis, erectiusculis, intermedio obcordato, patente; *stamina* quatuor didynama, adscendentia, inferiora longiora, filamentis basi nudis, antheris in apice filamenti lateraliter pedicellatis, bilocularibus, loculis oblongis, divaricatis; *stylus* staminibus aequilongus; *stigma* bifidum, crusculis subaequalibus, subulatis, recurvis; *achenia* triquetra, apice truncata. Plantae annuae vel biennes, glabrae; *caulis* erectus; *folia* opposita, petiolata, inciso-dentata.

Endl. Gen. Pl. pag. 629. n. 3668. — Lin. Gen. 724. — Benth. Lab. pag. 639.—DC. Prodr. 12. pag. 513. —Juss. Gen. 115.—Lam. Ill. 6. tab. 510. — Bert. Fl. It. 6. pag. 190.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 106.—Torn. Fl. Sic. pag. 415.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 205.

1. M. spinosa.—*Flores* verticillati, verticillis inter se remotis, saepe numerosis, supremis floribus abortivis; folia floralia bracteosa, caulinis similia sed successive minora; *bra-*

cteolae saepe calyce breviores, subulato-spinosae, subpilosae, patentes; *calyx* glaber, coriaceus, basi striatus et saepe purpurascens, in limbo reticulato-venosus et subbilabiatus, labio superiore ex dente unico, reliquis grandiore, late lanceolato, longe mucronato-spinoso, labio inferiore rotundato, 7-dentato, dentibus latis, brevissimis et longe spinosis; *corolla* alba, calyce brevior aut aequalis, galea antice incurva, obovata, obtusa, integra, basi valde angustata, externe villosa; *genitalia* et *achenia* generis; *caulis* herbaceus, erectus vel adscendens, quadrangulus, simplex vel raro ramosus, uni-tripedalis, laete virens, glaberrimus, ut plurimum purpurascens; *folia* opposita, longe petiolata, suborbiculato-cordata, acuta, lobato - dentata, glaberrima, laete virentia; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa, lateraliter fibrosa.

Floret Majo, Junio. ⊙ et ②.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis: *Giarre*. Rara.

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 510.—Sibth. Fl. Gr. tab. 567.*

Molucella spinosa. *Lin. Sp. Pl. pag. 821. — Benth. Lab. pag. 640.—Ucria H. Pan. pag. 250. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 106. — Torn. Fl. Sic. pag. 415. — Bert. Fl. It. 6. pag. 190. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 206.—Strobl Fl. Etn. pag. 146.—DC. Prodr. 12. pag. 513. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 556.*

Chamsonia incisa. *Presl Fl. Sic. 1. pag. XXXVII.*

Molucca spinosa. *Dod. Pempt. pag. 92. — Moench. Meth. pag. 404.*

Tribus VIII. PRASIEAE

Calyx subaequalis, bilabiatus; *carolla* tubo incluso, limbo bilabiato; *stamina* quatuor, sub galea parallele adscendentia, didynama, inferiora longiora; *achenia* carnosa, subbaccata, basi saepius lateraliter subconnata et oblique affixa.

Endl. Gen. Pl. pag. 630.—DC. Prodr. 12. pag. 550. — Benth. Lab. pag. 646.—Torn. Fl. Sic. pag. 415. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 325.

Genus 1. Prasium

Flores solitarii, axillares, subracemoso-spicati; *calyx* campanulatus, breviter pedicellatus, 10-nervius, irregulariter bilabiatus, labio superiore breviter trifido, inferiore profundius bifido, laciniis omnibus foliaceis, ovatis, in fructu auctus, labiis magis divaricatis, fauce nuda; *corolla* alba vel pallide purpurascens, bilabiata, tubo incluso, fauce valde dilatata, calycem subaequante, galea ovata, obtusa, convexa, integra, labio inferiore trilobo, lobo medio latiore, obovato, integro, lateralibus oblongis, omnibus obtusis; *stamina* quatuor sub galea, qua breviora, filamentis subulatis, glabris, antheris bilocularibus, loculis ovatis, demum divaricatis; *stylus* stamina aequans vel paulo excedens, glaber; *stigma* bifidum, crusculis subaequalibus, subulatis, recurvis; *achenia* ovoideo-trigona, laevia, nitida, maturitate in membrana externa nigrescentia. Frutex sempervirens, erectus, ramosus; *folia* petiolata, ovata, dentato-serrata.

Endl. Gen. Pl. pag. 631. n. 3676. — Lin. Gen. 302. — Benth. Lab. pag. 655.—Lam. Ill. 6. tab. 516.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 321. tab. 66.—Bert. Fl. It. 6. p. 257.—Moris Fl. Sard- 3. pag. 325. — Torn. Fl. Sic. pag. 415.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 106. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 228.—DC. Prodr. 12. p. 556.

1. P. majus.—*Flores* solitarii, axillares, approximati veluti in racemum simplicem, nunc remoti, praecipue inferiores; folia floralia bracteosa, caulinis similia sed successive minora et suprema angustiora, integra, apice aristata; *bracteolae* angustissimae, ciliatae; *pedicelli* calyce breviores; *calyx* nervosus, glaber vel leviter pubescenti-glandulosus, dentibus aliquando lanceolatis, semper tamen acutis aristatisque; *corolla* calyce vix duplo longior, alba vel pallide purpurascens vel punctis pallide purpureis sparsis notata, galea extus breviter piloso-glandulosa vel rarius glabra, labio inferiore trilobo, lobis integris, obtusis, planis, intermedio majore; *genitalia* ut in genere; *achenia* subglobosa, glaberrima, immatura virentia, aetate nigra; *caulis* suffruticosus, erectus, bi-

quatripedalis, quadrangulus, valde ramosus, ramis diffusis, junioribus tetragonis, demum cortice albido, secedente una cum caule tectis, subinde purpurascens, glaber vel superne pilosulus, raro hirsutulus; *folia* longe petiolata, magnitudine varia, ovata vel oblonga, obtusa vel acuta, crebre inaequaliterque dentata, basi cordata, rotundata vel truncata, glabra vel pilosa vel hirsuta, supra nitida subtusve glaucescentia, nervosa et reticulato-venosa; *radix* lignosa, alba, ramosa, ramis distortis.

Floret a Majo ad totam Aestatem. ♄.

Aetnae, ad sepes et muros ac in saxosis vulcanicis pedemontanae nemorosaeque regionis obvia: *Catania, Petraro, Villascabrosa, Ognina, Misterbianco, Pedara, Nicolosi, Milo, Zaffarana.*

Icon. *Lam. Ill. tab. 516. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 272* et *Bibl. Pan. 1. tab. 213* sub nomine: *Lamium fruticans, calyce et flore magno candido, purpura notato.*

Prasium majus. *Lin. Sp. Pl. pag. 838.—Benth. Lab. p. 656. Sibth.* et *Smith Fl. Gr. 6. pag. 67. tab. 584. — Savi Bot. Etr. 2. pag. 164.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 199. Ten. Fl. Nap. 2. pag. 144. — Ucria H. Pan. pag. 258. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 107* et *Pl. rar. pag. 243. — Torn. Fl. Sic. pag. 415.—DC. Prodr. 12. pag. 556.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 325. — Strobl Fl. Etn. pag. 147. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 228. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 557.*

Tribus IX. AJUGOIDEAE

Corolla bilabiata, labio superiore nunc minimo nunc fisso, rarissime fornicato, labio inferiore elongato; *stamina* quatuor, didynama, inferiora longiora, rarius duo, parallele adscendentia ac exerta; *stylus* deciduus; *achenia* sicca, reticulata, basi inter se connata vel oblique affissa.

Endl. Gen. Pl. pag. 631.—Benth. Lab. 12. pag. 657. — Torn. Fl. Sic. pag. 415.—Ajugeae. *Moris Fl. Sard. 3. pag. 327.—DC. Prodr. 12. pag. 571.*

Genus 1. Teucrium

Flores axillares, solitarii vel plures incomplete verticillati vel in capitulis terminalibus, corymbosis aut racemosis dispositi; *calyx* tubulosus vel campanulatus, basi antice gibbus, 5-dentatus vel bilabiatus, dente superiore interdum omnium latiore; *corolla* alba vel luteola vel rubens, tubo brevi, superne curvo, labio superiore brevissimo, bipartito, laciniis divaricatis labioque inferiori appositis, labio inferiore trilobo, lobo medio amplo, concavo aut plano, patente; *stamina* exerta, intra labii superioris fissuram adscendentia, filamentis subulatis, apice incurvis, antheris didymis, bilocularibus, loculis confluentibus; *stylus* filiformis; *stigma* inaequaliter bifidum, crusculis acutis; *gynobasium* scabriusculum aut laeve; *achenia* saepius rugoso-reticulata. Plantae annuae, perennes vel fruticosae, plures odoratae; *caulis* tetragonus vel teres, opposite et decussate ramosus; *folia* integra vel partita, opposita.

Endl. Gen. Pl. pag. 631. n. 3679. — Lin. Gen. 287. — Juss. Gen. pag. 112.—Lam. Ill. 6. tab. 501.—Benth. Lab. pag. 660.—DC. Prodr. 12. pag- 574. — Bert. Fl. It. 6. p. 15.—Torn. Fl. Sic. pag. 415. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 281.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 330. — Guss. Syn. Fl. Sic. pag. 55.

1. T. scordioides.—*Flores* parvi, axillares, geminati, ludentes solitarii vel terni, folio breviores, secundi, declinati, breviter pedunculati; *pedunculi* 2-3-lineares, graciles; *calyx* subcampanulatus, basi subgibbosus, brevis, nervosus, viridis, bilabiatus, quinquedentatus, dentibus aequalibus, triangularibus, acutis brevibusque; *corolla* rosea, calyce circiter duplo longior, bilabiata, labio superiore brevissimo, bipartito, laciniis divaricatis, acutis, apice viridulis, labio inferiore trilobo, lobo medio amplo, ovato, concavo, obtusissimo, subcrenato et quandoque subemarginato et prope faucem labii cristulis duabus, fimbriatis instructo, lobis lateralibus multo minoribus, acutis, patulis; *stamina* exerta, antice incurvata, filamentis viridulis, antherisque croceis; *stylus* stamina sub-

aequans; *stigma* bifidum, crusculis subulatis, acutis, quidquam inaequalibus; *gynobasium* scabriusculum; *achenia* glabra, rugosa, glandulosa; *caulis* adscendens, raro omnino erectus, saepe ad nodos inferiores radicans, decussate ramosus, vix simplex, nunc molliter hirsutus, sive lanuginosus, nunc breviter pubescens, spithamali-pedalis, subinde purpurascens; *folia* opposita, sessilia, forma varia etiam in eodem individuo, sive nunc breviora, lata, cordato-ovata, amplexicaulia, nunc longiora, cordato-oblonga vel basi rotundata, nunc angustiora, oblongo-lanceolata, basi integra, cuneata, cuncta serrata, molliter villosa vel pubescentia vel glabra; *radix* repens, sursum emittens stolones plures squamatos, qui etiam oriuntur e basi repente caulis, postea evolvendos in novos caules et ramos. Herba amara, odorem alliaceum effundens.

Floret a Julio ad Octobrem. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana vulgatissima: *Catania, Villascabrosa, Nesima, Misterbianco, Paternò* et ad Simeti ripas vulcanicas.

Icon. *Savi Mat. Med. pag. 16. tab. 4* et *Plenck. Ic. Pl. med. 5. pag. 72. tab. 476* sub eodem nomine: *Teucrium Scordium.*

Teucrium scordioides. *Schreb. Vert. unil. pag. 37.—Benth. Lab. pag. 674. — DC. Prodr. 12. pag. 586. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 58* et *837. — Ten. Fl. Nap. 2. pag. 29. Torn. Fl. Sic. pag. 415.*

Teucrium Scordium. *Bert. Fl. It. 6. pag. 26. — Smith Engl. Fl. 3. pag. 68* et *Engl. Bot. 12. tab. 828. — All. Fl. Ped. 1. pag. 43.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 189. — Guss. Pl. rar. pag. 587. — Benth. Lab. pag. 679. Reich. Exc. 2. pag. 314.*

Teucrium Scordium var. villosum. *Moris Fl. Sard. 3. pag. 337.*

Teucrium Scordium var. scordioides. *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 293.*

Teucrium lanuginosum. *Hoff. et Link. Fl. Port. 1. pag. 80.—Spr. Syst. Veg. 2. pag. 778.*

Nomen vulgare: *Scordiu.*

Usus. Olim uti alexipharmacum, antisepticum, anthelminthicum habebatur. Nunc fere desuetum, nisi in Diascordio Theriaca et aliis preparatis.

2. **T. fruticans.** — *Flores* parvi, axillares, solitarii, siti in parte superiore caulis et ramorum, pedunculati, pedunculis 2-5-linearibus, niveo-tomentosis; *calyx* campanulatus, 3-4-lineas longus, patens, quinquedentatus, dentibus subaequalibus, ovato-lanceolatis, acutiusculis, carinatis, in fructu semipatentibus, intus atrovirentibus, flocculosis vel nudis extusve more pedunculi niveo-tomentosis; *corolla* pallide caerulea et lineis saturatioribus notata, tubo incluso, labio superiore multo breviore et calyce paulo longiore, laciniis ovatis, acutiusculis, labio inferiore trilobo, lobo intermedio multo grandiore, ovato-oblongo, concavo, patente, lateralibus planis; *stamina* una cum stylo longe exerta, albo-purpurascentia, antice exquisite incurvata, filamentis glabris, antheris parvis, purpurantibus vel fuscis, loculis divaricatis, basi confluentibus; *stylus* filiformis; *stigma* breviter bifidum, cruscu-lis subinaequalibus, supra canaliculatis; *achenia* oblonga, glanduloso-puberula, maturitate subreticulata; *caulis* fruticosus, tetragonus, erectus, etiam tri-quadripedalis, niveo-tomentosus, ramosus, ramis decussatis, patulis; *folia* opposita, breviter petiolata, oblongo-lanceolata, integerrima, magnitudine varia, acutiuscula, plana vel margine subrevoluta, supra atroviridia et juniora flocculosa, senio denudata, nitentia, subtus more caulis niveo-tomentosa etiam in sicco; *radix* lignosa, ramosa, caespitosa.

Floret a Majo ad Autumnum. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa et pedemontana: *Boschi di Nicolosi, Bronte, Catania, Villascabrosa* et ad ripas vulcanicas fluminis Simeti.

Icon. *Clus. Hist. Pl. 3. pag. 348* sub nomine: *Teucrium fruticans boeticum sive III.—Dill. Elth. 2. pag. 379. tab. 284. fig. 367* sub nomine: *Teucrium fruticans boeticum minore folio.*

Teucrium fruticans. *Lin. Sp. Pl. pag. 787.—Schreb. Vert. unil. pag. 26.—Benth. Lab. pag. 665.—Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 391* et *Fl. Gr. 6. pag. 23. tab. 527. α. β.—Savi Bot. Etr. 1. pag. 160. — Seb. et Maur Prodr. Fl. Rom. pag. 189.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 7. — Ucria H. Pan. pag. 235. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 57. — DC. Prodr. 12. pag. 575.—Torn. Fl. Sic. pag. 416.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 299. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 558.—Strobl Fl. Etn. pag. 149.*

— Var. c. latifolium.—*calyx* dentibus ovatis, obtusis; *corolla* paulo brevior quam in specie, sed laciniis proportione latioribus, ovatis, omnibus obtusis; *folia* late rhombeo-ovata, obtusa, integra, supra laetius virentia, floccosa subtusve sordide tomentosa, tomento initio ex albo leviter ferrugineo, senio prorsus ferrugineo.

Floret una cum specie. ♄.

Aetnae, in saxosis vulcanicis detritis pedemontanae regionis.

Icon. *Dill. Elth. tab. 284. fig. 368* sub nomine: *Teucrium fruticans, boeticum, ampliore folio.*

Teucrium fruticans var. c. latifolium. *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 57.—Torn. Fl. Sic. pag. 416.*

Teucrium latifolium. *Lin. Sp. Pl. pag. 788. — Bert. Fl. It. 6. pag. 20.*

Nomina vulgaria: *Alivetta, Alivedda.*

Decoctio speciei atque varietatis ob vim tonicam praestat in intermittentibus, eaque passim utuntur aetniculi. Valet etiam ad chlorosim et ad scrophulas.

3. **T. flavum.**—*Flores* grandiusculi, cernui, racemosi, racemis axillaribus et terminalibus, verticillatis, 6-floris, dimidiatis, 3-12-pollicaribus, inter se remotis praecipue inferioribus; folia floralia, bracteaeformia, ovata, acuta, sessilia, basi attenuata, inferiora majora; *pedicelli* 2-3-lineares; *calyx* campanulatus, antice basi quidquam gibbus, intus in fauce barbatus, extus una cum rachide et pedicellis dense villosus, bilabiatus, dentibus subaequalibus, ovato-lanceolatis, acutis; *corolla* grandiuscula, villosa, tubo calycem excendente, albido vel una cum labio inferiore albido-luteolo, laciniis labii superioris linearibus, obtusis, porrectis, virentibus, extus glandulosis et linea rubente notatis, approximatis et stamina inter se ad apicem comprimentibus, lacinia media labii inferioris ampla, concava, subrotunda, integra, reliquis minoribus, supra laciniam mediam inclinatis, canaliculatis, saepe rubro-maculatis praesertim in margine ibique revolutis; *stamina* una cum stylo longe exerta, antice incurvata filamentis luteolo-viridulis, antheris croceis; *stylus* staminibus subaequalis et concolor, glaber; *stigma* bifidum, crusculis acutis, subinaequalibus, divergentibus, apice recurvis; *achenia* toro discoideo, dilatato insidentia, subglobosa, subglandulosa, glabra; *caulis* fruticosus, obtuse tetragonus, erectus, 1-3-pe-

dalis, parce et decussate ramosus, molliter pubescens, inferne plerumque purpurascens et cicatricibus crebris foliorum delapsorum notatus; *folia* opposita, raro verticillato-terna, longiuscule petiolata, late ovata, obtusa, crenata, basi fere truncata at in medio breviter cuneata, plerumque margine revoluta, supra pubescentia vel senio glabrata, saturate viridia cum aliquo nitore, subtus pubescenti-velutina et pallidiora; *radix* lignosa, ramosa, fibrosa, fusca. Planta odore ambrosiaco, potius ingrato, pollens.

Floret Aprili, Majo, Junio. ♄.

Aetnae, iu vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis frequentissima: *Catania, Acicastello, Ognina, Viagrande, Pedara, Mascalucia, Nicolosi.*

Icon. *Riv. Mon. irr. tab. 10* sub nomine: *Teucrium.—Moris. Ox. 3. sect. 11. tab. 22. fig. 1.* sub nomine: *Chamaedrys frutescens major, floribus ochroleucis.—Clus. Hist. Pl. 3. pag. 348. fig.* sub nomine: *Teucrium vulgare fruticans, sive I.*

Teucrium flavum. *Lin. Sp. Pl. pag. 791.—Schreb. Vert. unil. pag. 34.—Benth. Lab. pag. 681. — Savi Fl. Pis. 2. pag. 37.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 190. — Ten. Fl. Nap. 2. pag. 10. — Ucria H. Pan. pag. 238. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 56.—Torn. Fl. Sic. pag. 416. — Bert. Fl. It. 6. pag. 31.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 287. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 558. — Strobl Fl. Etn. pag. 149.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 334.*

Nomen vulgare: *Cametriu.*

Usus praecedentis.

4. T. **Chamaedrys.**—*Flores* axillares, subracemosi, utrinque subterni; folia floralia ovata, acuta, inaequaliter dentata, basi villoso-ciliata; *pedicelli* breves, villoso-pubescentes; *calyx* campanulatus, breviter pedunculatus, demum declinatus, basi antice quidquam gibbus, angulatus, pilosus et glandulis albidis conspersus, atropurpureus, bilabiatus, labiorum dentibus subaequalibus, ovato-lanceolatis, acutis vel breviter aristatis, fauce annulo pilorum horizontalium instructa; *corolla* rubido-purpurascens, externe glandulosa et villosa, tubo albido, basi recurvo, compresso, laciniis labii superioris divaricatis, angustis, superne attenuatis, pubescentibus, ciliatis, glandulosis, labio inferiore ad faucem barbato, lacinia inter-

media grandiore, concaviuscula, integra, lateralibus exiguis, acutis vel obtusis; *stamina* exerta, antice incurva, filamentis roseis, antheris rubello - sanguineis; *stylus* stamina subaequans, purpurascens; *stigma* bifidum, crusculis acutis, quidquam inaequalibus, divergentibus; *achenia* subglobosa, matura leviter reticulata, albo-glandulosa, fusca; *caulis* decumbens, adscendens vel erectus, basi perennans, tereti - tetragonus, plerumque inferne ramosus, palmaris, dense patenterque pubescens; *folia* opposita, breviter petiolata, cuneiformi-ovata et oblonga, incisa vel crenato - dentata, basi integra, pilosa vel hirsuta, supra saturate viridia subtusve pallidiora; *petioli* more caulis et pedunculorum dense pubescentes; *radix* repens, stolones sursum emittens, qui postea in caules ramosque abeunt. Herba amara, inodora.

Floret Majo, Junio, Augustum. ♃.

Aetnae, in vulcanicis aridis pedemontanae et nemorosae regionis obvia: *Pedara, Tardaria, Cava grande, Milo, Zaffarana, Caselle, Bosco Rinazzi, San Nicolò, Serra pizzuta, Bronte, Boschi di Maletto.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 5. pag. 73. tab. 477. — Smith Engl. Bot. 10. tab. 680.—Savi Mat. Med. pag. 16. tab. 8.*

Teucrium Chamaedrys. *Lin. Sp. Pl. pag. 790. — Schreb. Vert. unil. pag. 32.—Benth. Lab. pag. 680. — Savi op. cit.* et *Fl. Pis. 2. pag. 36* et *Bot. Etr. 2. pag. 137. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 169. — Ten. Fl. Nap. 2. pag. 10.— Ucria H. Pan. pag. 237. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. p. 58.—Torn. Fl. Sic. pag. 416.—DC. Prodr. 12. pag. 587.— Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 290.—Strobl Fl. Etn. pag. 140. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 559.—Bert. Fl. It. 6. pag. 29.—Moris Fl. Sard. 3. p. 335:*

Teucrium officinale. *Lam. Fl. Fr. 2. pag. 414.*

Nomen vulgare: *Cametriu.*

Usus praecedentis.

5. **T. Scorodonia.**—*Flores* parvi, solitarii in axilla, erecti, brevissime pedicellati et dispositi in racemo terminali cauli et ramis, densiusculo, simplici vel inferne racemuloso; *pedicelli* calyce breviores, villosi; folia floralia bracteosa, parva, calyce breviora, breviter petiolata vel basi attenuata, ovata, acuta, villosa, vel omnia integra vel inferiora crenata et interdum cordata; *calyx* tubuloso-campanulatus, pilosulus aut

villosus, nervosus et superne reticulato-venosus, basi antice quidquam gibbus, bilabiatus, labio superiore tridentato, dente intermedio majore, ovato, acuto vel una cum lateralibus mucronato, labio inferiore bidentato, dentibus etiam mucronatis, subinde paulo longioribus; *corolla* calyce duplo triploque longior, pallide flava et aliquando fere alba, externe pubescens, tubo exerto, interdum purpurante, labio inferiore trilobo, intermedio grandiore, ovato, concavo, subcrenato, dependente, tribus lineis roseis subinde notato, reliquis parvis, lanceolatis vel oblongis, erecto-patulis, subinde linea rosea solitaria diremptis; *stamina* exerta, primo erecta, postea superne incurva, filamentis pallide roseis, villo rubro-purpurante barbatis, antheris flavis, dein fuscis, loculis divaricatis, tota basi confluentibus, supra linea transversa, continua dehiscentibus; *stylus* stamina subaequans, glaber vel pilosiusculus, ejusdem coloris filamentorum; *stigma* bifidum, crusculis subaequalibus subutalisve; *achenia* glabra, levia; *caulis* erectus, palmari-bipedalis, quadrangulus, villosus, simplex vel superne ramosus, ramis oppositis, brevibus; *folia* opposita, petiolata, cordato-ovata vel oblonga, obtusa vel acuta, obtuse biserrata, valde rugosa, pubescentia, supra laete vel saturate viridia, subtus pallidiora et creberrime reticulato-venosa; *petioli* breves, sulcati, albo-villosi; *radix* gracilis lateraliterque ramulosa. Planta amara et inodora.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis humidis umbrosisve pedemontanae atque nemorosae regionis: *Paternò, Belpasso, Nicolosi, Milo, Zaffarana, Mon'e Capriolo, Monte nero, Valle di Calanna, Grotta del Turco, Cirrita.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 5. pag. 71. tab. 475. — Riv. Mon. irr. tab. 12* sub nomine: *Scorodonia.*

Teucrium Scorodonia. *Lin. Sp. Pl. pag. 789. — Schreb. Vert. unil. pag. 29.—Benth. Lab. pag. 676. — Smith Engl. Bot. 22. tab. 1543. — Plenck. loc. cit. — All. Fl. Ped. 1. pag. 44.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 189.—Ucria H. Pan. pag. 237.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 8. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 55.* var. *b. — Bert. Fl. It. 6. pag. 22. — Torn. Fl. Sic. pag. 416.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 283.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 557. Desf. Fl. Atl. tab. 119. — DC. Prodr. 12. pag. 584.*

Teucrium sylvestre. *Lam. Fl. Fr. 2. pag. 412.*

Teucrium siculum. *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 837.* — *Strobl Fl. Etn. pag. 148.*

Teucrium euganeum. *Vis. Fl. Eug. pag. 26.*

Scorodonia sicula. *Raf. Giorn. 2. pag. 171.*

Scorodonia heteromalla. *Moench. Meth. pag. 384.*

Scorodonia sylvestris. *Link. Handb. pag. 458.*

6. **T. Polium.** — *Flores* parvi in capitulis subrotundis, terminalibus, solitariis et lateralibus, pedunculatis, pedunculis oppositis et plerumque corymbum efformantibus, sed dantur et capitula solitaria vel duo-tria in unum coalita; subinde etiam infra corymbum terminalem habentur pedunculi capituliferi breves, axillares, inter se remoti et racemum sistentes; sub quovis capitulo passim sunt duo folia opposita, caulinis similia et aequilonga, interdum vero occurrunt ita brevia ut a reliquis bracteis flores interstinguentibus non differant; *calyx* tubulosus, angulatus, vix basi antice gibbus, dentibus erectis, obtusis vel acutis, apice incurvo et tomento obducente abscondito; *corolla* parva sed calyce duplo longior, externe puberulo - glandulosa, alba, saepe cum macula lutea supra in basi labii inferioris, laciniis labii superioris ovatis, obtusis, erectis, facie parallello-conniventibus, apice tantum revolutis, lacinia media labii inferioris ampla et productiore, ovata, obtusa, integra, lateralibus multo minoribus, ovatis, obtusis, in latera versis, erecto-patulis; *stamina* exerta, filamentis albis, glabris, antheris testaceo-rubellis vel ferrugineis, excipulo loculorum glanduloso; *stylus* staminibus aequilongus; *stigma* bifidum, crusculis subulatis, acutis, subaequalibus; *achenia* rugoso - foveolata, glabra, maturitate fusca; *caules* plerumque caespitosi, teretes, procumbentes, adscendentes vel erecti, inferne lignescentes et subinde fibrillis tenuibus radicantes, modo ramosissimi, modo simplices, ramis axillaribus, dense foliosis, abortivis passim instructi, a paucis pollicibus ad pedem longi; *folia* opposita, sessilia, lanceolato-oblonga, obtusa, antice crenata, margine revoluta, una cum caule albido-tomentosa; *radix* lignosa, fusiformi-ramosa, flexuosa, plus minusve crassa. Planta odore grato, ambrosiaco pollens.

Floret Junio, Julio, Augusto. ♄.

Aetnae, regione pedemontana, in vulcanicis mari proximis: *Catania.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 5. tab. 480.— Sibth. et Smith Fl Gr. 6. pag. 29. tab. 535.—Reich. Fl. Germ. 18. t. 37. fig. 4-7.*

Teucrium Polium. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 566.— Benth. Lab. pag. 683.—Bert. Fl. Ital. 6. pag. 36.—Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 394. — All. Fl. Ped. 1. pag. 44.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 38.—Ten. Fl. Nap. 2. pagina 12.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 60. — Torn. Fl. Sic. pag. 416.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. p. 301. Strobl Fl. Etn. pag. 150. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 559.—DC. Prodr. 12. pag. 501.*

Teucrium pseudo-hyssopus. *Schreb. Vert. unil. pag. 35.*

Teucrium capitatum. *Plenck. Ic. Pl. med. 5. pag. 74. tab. 481.*

— Var. flavescens. — Capitula lateralia frequentius quam in specie formam racemosam assumentia et una cum caule superiore atque ramorum summitatibus tomento luteo-sulphureo, plus minus denso, tecta.

Floret una cum specie. ♄.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania.*

Icon. *Clus. Hist. Pl. 3. pag. 361. fig.* sub nomine: *Polium montanum, flavo flore.*

Teucrium flavescens. *Schreb. Vert. unil. pag. 44. — Willd. Sp. Pl. 3. pag. 35. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 60. — Torn. Fl. Sic. pag. 417.*

Teucrium aureum. *Schreb. op. cit. pag. 43. — Strobl Fl. Etn. pag. 150.*

Teucrium Polium var. *β. Bert. Fl. It. 6. pag. 37.*

Teucrium Polium var. flavescens. *DC. Prodr. 12. p. 592.*

Nomen vulgare: *Cametriu.*

Usus praecedentis.

7. T. spinosum. — *Flores* parvi, axillares, gemini, breviter pedunculati, utrinque orti ad latus spinae una cum bracteola anguste lanceolata; *pedicelli* calyce multo breviores; *calyx* tubulosus, basi gibbus, in fructu deflexus, nervosus, hispidiusculus, dentibus inferioribus lanceolatis, superiore brevius aristato, fauce villosa; *corolla* albida, calycem paulo superans, extus pubescens, ex tubo tenui, retorto resupinata, laciniis labii superioris brevissimis, obtusis, laciniis labii inferioris

pariter obtusis, media grandiore, obovata, integra, concava; *stamina* exerta sed labio inferiore corollae breviora; *stylus* ut in genere; *stigma* inaequaliter bifidum; *achenia* globosa, rugulosa, glanduloso - villosiuscula, maturitate fusca; *caulis* herbaceus, tetragonus, erectus, pubescens, palmari - pedalis, decussate ramosus et ramulosus, ramis ramulisque patulis, apice demum spinescentibus; *folia* opposita, breviter petiolata, oblonga vel ovato-lanceolata, basi attenuata et integra, superne serrato-dentata, 2-4 lin. lata et 5 - 12 longa, pubescenti-villosiuscula, aliquando fere canescentia, radicalia pinnatifida, obtusa, reliqua acuta, caulina superiora et ramealia minora, in axillis foliorum ramealium utrinque spina recta, patens, albido-flavescens, subinde in ramulum foliosum fatiscens, inferiores saepe ramosae, seu bi-trifidae; *radix* fusiformi-ramosa, gracilis, longa, flexuosa, lateraliter ramulosa. Herba viscidula, gratum odorem effundens.

Floret Junio, Julio. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis rara: *Catania.*

Icon. *Cav. Ic. 1. tab. 31* sub nomine: *Scordium spinosum. Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 260 et Bibl. Pan. 2. tab. 62* sub eodem nomine: *Scorodonia pulchella, Chamaedrys folio crispo, acuti odoris.* Bonae.

Teucrium spinosum. *Lin. Sp. Pl. pag. 793. — Ucria H. Pan. pag. 238.—Benth. Lab. pag. 678. — Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 396* et *Fl. Gr. 6. pag. 31. t. 539. Ten. Fl. Nap. 2. pag. 11. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 337. Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 55. — Torn. Fl. Sic. pag. 417. Bert. Fl. It. 6. pag. 41. — Parl. Fl. Ital. cont. du T. Caruel vol. 6. pag. 287. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pagina 558. — Strobl Fl. Etn. pag. 148. — DC. Prodr. 12. pag. 585.*

Scorodonia spinosa. *Link. Handb. pag. 458.*

Teucrium mucronatum. *Lin. Sp. Pl. pag. 793.*

Scordium spinosum. *Cav. loc. cit.*

8. **T. campanulatum.** — *Flores* parvi, axillares per longum caulis superioris tractum, solitarii, raro gemini, pedunculati; *pedunculi* brevissimi, in flore erecti, in fructu reclinati et subsecundi et una cum calyce tenuiter pubescentes; *calyx* campanulatus, brevis seu pedunculo subaequalis, nervosus, dentibus subtriangularibus, acumine brevi, rigido terminatis, in

fructu patentibus; *corolla* parva, tubo et labio superiore inclusis, reliqua parte exerta, alba sed circa faucem saepe maculis purpureis notata, labio superiore brevissimo, segmentis obtusis, inferiore trifido, lacinia media elongata, obovata, calycem duplo excedente, lateralibus exiguis, patentibus, omnibus obtusis; corollae supremae quandoque abortiunt in corollam regularem, campanulatam, quinque-sexlobam; *stamina* longe exerta, alba, glabra, antheris rubris, polline albido; *achenia* oblonga, fere levia, fusca, glandulis pellucidis, argenteis et furfuris paucis tecta; *caulis* decumbens vel procumbens, basi radicans, herbaceus, quadrangulus, a paucis pollicibus ad sesquipedem longus, inferne glaber, superne villosiusculus, opposite ramosissimus; *folia* opposita, breviter cuneato-petiolata, tripartito-flabellata, segmentis pinnatifidis, laciniis brevibus, angustis, obtusis, glabra, laete virentia, in asperis margine revoluta; *radix* fusiformis, gracilis, lateraliter fibrillosa. Planta inodora.

Floret Majo, Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in regione nemorosa, rara: *Bronte Randazzo.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 129* et *Bibl. Pan. 2. tab. 124* sub eodem nomine: *Teucrium procumbens, Botris chamaedryoidis folio lucido venoso.*

Teucrium campanulatum. *Lin. Sp. Pl. pag. 786. — Ucria H. Pan. pag. 235.—Bert. Fl. Ital. 6. pag. 16.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 59. — Torn. Fl. Sic. pag. 417. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 559. — Benth. Lab. pag. 668.— DC. Prodr. 12. pag. 578. — Strobl Fl. Etn. pag. 150. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 298.*

Teucrium diversiflorum. *Moench.* ex *Steud. Nom. Bot. pagina 828.*

Genus 2. AJUGA.

Flores axillares vel terminales, verticillato - spicati; *calyx* ovato vel globoso-campanulatus, subaequalis, quinquedentatus; *corolla* caerulea, purpurea, alba, lutea, tubo incluso vel exerto, intus saepius piloso - annulato, recto vel spiraliter semitorto, limbo bilabiato, labio superiore brevissimo, bifido, inferiore elongato, patente, trilobo, lobo medio productiore; *sta-*

mina quatuor adscendentia, e labio superiore saepissime exerta, didynama, inferiora longiora, antheris subbilocularibus, loculis divergentibus vel divaricatis, demum confluentibus; *stylus* stamina subaequans; *stigma* subaequaliter bifidum, crusculis subulatis; *achenia* reticulato - rugosa. Plantae annuae vel perennes, raro suffruticosae; *caulis* tetragonus; *folia* opposita, indivisa, serrata vel dissecta.

Endl. Gen. Pl. pag. 632. n. 3680.—Benth. Lab. p. 690. Lam. Ill. 6. tab. 501. — Bert. Fl. It. 6. pag. 4. — Guss Syn. Fl. Sic. 2. pag. 52.—DC. Prodr. 12. pag. 595.—Parl Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 301.

I. **A. reptans.**—*Flores* parvi, spicato-verticillati, verticillis hirsutis, infimis remotis, superioribus approximatis; *rachis* villosa; folia floralia successive minora, ciliata, superiora plerumque integra, rubido-colorata et verticillis floralibus breviora; *calyx* parvus et vix lineam longus, basi gibbosus, pilosus, quinquedentatus, dentibus lanceolatis, duobus inferioribus paulo brevioribus; *corolla* caerulea, rosea vel alba, non resupinata, externe pilosa, tubo 3 - 4 - lineari, intus annulato, labii superioris laciniis rotundatis, inferioris vero laciniis albo-lineatis, quarum laterales oblongae, duplo breviores et angustiores quam intermedia obcordata; *genitalia* exerta; *gynobasium* maturum leviter reticulato-rugosum; *achenia* generis; *rhizoma* crassum, breve, lateraliter fibrosum, circa collum ejus prodeunt *stolones* reptantes, glabri vel pilosuli, saepe rubido-purpurantes, opposite foliosi, foliis ovatis, breviter petiolatis, subinde apice terminati caespite foliorum paulo grandiorum et paulo longius petiolatorum; e centro stolonum exsurgit *caulis* tetragonus, erectus, a paucis pollicibus ad pedem et etiam quidquam ultra longus, saepe inferne purpurascens; *folia* radicalia caespitosa, reliquis majora, oblonga vel obovato-spathulata, caulina opposita, petiolata, superiora sessilia, omnia obtusa, subdentata, glabriuscula, plana, supra plus minus viridia subtusve pallidiora.

Floret Martio, Aprili, Majo. ♃.

Aetnae, in saxosis vulcanicis detritis humidisque pedemontanae regionis.

Icon. *Savi Mat. Med. pag. 10. tab. 20.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 2. tab. 239. fig. 1* sub nomine: *Ajuga densiflora* et *pa-*

gina 1. tab. 240. fig. 2 sub nomine: *Ajuga Barrelieri.* — *Riv. Mon. irr. tab. 76* sub nomine: *Bugula.*

Ajuga reptans. *Lin. Sp. Pl. pag. 785.—Benth. Lab. pagina 692.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 188.—Ten. Syll. pag. 275.—Ucria H. Pan. pag. 234.—Bert. Fl. It. 6. pag. 9.— Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 52. — Torn. Fl. Sic. pag. 417.—DC. Prodr. 12. pag. 595.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 560. — Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 309.—Hook Fl. Lond. 2. ic. — Strobl Fl. Etn. pag. 147.*

Bugula reptans. *Moench. Meth. pag. 382. fig. 2.*

Nomina vulgaria: *Erva S. Agata, Erva grassulidda, Erva di gammi malati.*

Succus hujus plantae inter remedia adstringentia et vulneraria apud aetniculos habetur.

2. A. orientalis.—*Flores* numerosi, spicati, spica terminali, foliata, incomplete verticillata, modo tota, modo inferne interrupta; *rachis* valde lanata; folia floralia successive minora, sessilia, late ovata, inciso lobata et dentata, flores superantia, subinde e rubido purpurantia; *calyx* tubuloso-campanulatus, lanatus, tubo angulato, basi attenuato, limbo subbilabiato et quinquedentato, dentibus omnibus lanceolatis, acutis subaequalibus; *corolla* intus saturate caerulea, glandulis exiguis stipitellatis adspersa, subinde prope oram vel margine pilosa, extus pallidior, villosa, tubo calyce subdimidio longior, intus nudo, limbo ut in praecedente sed ex torsione tubi exacte resupinato, labio superiore brevissimo, obtuse bilobo, inferiore trilobo, lobo intermedio paulo grandiore, obcordato, plano, basi dirempto sulco albo; *stamina* inclusa, filamentis caeruleo-albidis, antheris fuscis, polline luteo; *stylus* staminibus aequilongus; *stigma* subaequaliter bifidum, crusculis subulatis; *gynobasium* glabrum; *achenia* oblonga, glabra; *caulis* tetragonus, erectus vel adscendens, simplex vel basi ramosus, pedalis et saepe procerior, villoso-lanatus; *folia* ovata, grosse sinuato-dentata, basi angustata, plus minus lanuginosa, bullato-rugosa, supra intense viridia, subtus pallidiora et exquisite reticulato-venosa, inferiora petiolata, superiora sessilia et illis minora; *rhizoma* fusiforme, breve, crassum, transversum, fibris lateralibus, descendentibus, cras-

siusculis, simplicibus vel ramulosis, longis. Planta inodora, viscidula, plus minusve incano-pilosa.

Floret Martio, Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in umbrosis nemorosae regionis: *Bronte, Milo, Vallone di Gulli.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 47* et *Bibl. Pan. 1. tab. 200* sub eodem nomine: *Consolida media, lanuginosa, crispa, folio oblongo. — Bonan. Panph. Sic. tabul. 33* sub nomine: *Bugula sylvestris, caerulea, villosa, majori folio, crispo, dentato.—Dill. Hort. Elth. 1. pag. 60. tab. 53. fig. 61* sub nomine: *Bugula orientalis villosa, flore inverso, caeruleo, alba maculo notato.*

Ajuga orientalis. *Lin. Sp. Pl. pag. 785. — Benth. Lab. pag. 693.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 2.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 53. b. Torn. Fl. Sic. pag. 417. — DC. Prodr. 12. pagina 596.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. p. 306. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 560. — Strobl Fl. Etn. pag. 147.*

3. **A. Iva.**—*Flores* in quavis axilla solitarii vel gemini, rarius terni, subsessiles, spicati, spica terminali, densa, foliata; folia floralia caulinis conformia, inferiora tridentata et floribus longiora, superiora integerrima, floribus aequalia vel breviora; *calyx* brevis, hirsutus, campanulatus, in fructu subglobosus, sessilis, quinquedentatus, dentibus tubo brevioribus, lanceolatis, inter se subaequalibus vel supremo parum breviore; *corolla* magna, rosea, extus pubescens, 8-10 lin longa, tubo exerto, gracili, intus piloso - annulato, labio superiore brevissimo, obtuse bidentato, inferiore trifido, lacinia media majore, obcordata, lateralibus obtusis; *genitalia* longe exerta atque villosa; *gynobasium* glabrum, senio reticulatum; *achenia* facile dirumpentia et tunc *semina* exquisite foveolato-reticulata, nigrescentia prodeunt; *caulis* basi ramosissimus et saepe caespitosus, 3-10-pollicaris, procumbens, apice surrectus, opposite ramosus, dense incano-villosus; *folia* oblongo-linearia, grosse dentata et subintegerrima, margine subrevoluta, sessilia, uninervia, basi paulo angustiora, apice obtusa, dense incano-villosa, crassiuscula, 1-3 lin. lata et fere pollicem longa; *radix* crassa, fusiformi-ramosa. Planta moschum quidquam redolens.

Floret a Martio ad Septembrem. ♃.

Aetnae, in arenosis aridis nemorosae regionis: *Bronte*. Rara.

Icon. *Reich. Fl. Germ. Ic. 18. tab. 34. fig. 3. 4.* — *Clus. Hist. Pl. 6. pag. CLXXXVI* fig. sub nomine: *Anthyllis altera.*

Ajuga Iva. *Schreb. Vert. unil. pag. 25.—Benth. Lab. pag. 698 α. β.—Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 389. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 189. — Ten. Fl. Nap. 2. pag. 6.—DC. Prodr. 12. pag. 600.—Reich. Exc. 2. pag. 314.—Bert. Fl. Ital. 6. pag. 14. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 53.—Torn. Fl. Sic. pag. 418.—Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag. 313. — Strobl Fl. Etn. pag. 148.— Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 560.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 329.*

Ajuga moschata. *Schreb. op. cit. pag. 26.*

Teucrium Iva. *Lin. Sp. Pl. pag. 787. — Cav. Ic. et Descript. 2. pag. 18. tab. 120.—Ucria H. Pan. pag. 235.*

Teucrium moschatum. *Lam. Fl. Fr. 2. pag. 409.*

Nomen vulgare: *Iva artetica.*

4. A. Chia.—*Flores* axillares, solitarii et in spica terminali, interrupta, foliata dispositi; folia floralia caulinis conformia sed brevius petiolata, flores subaequantia; *calyx* campanulatus, angulatus, subsessilis, laxe piloso-hispidus, in fructu subglobosus, limbo subbilabiato, quinquedentato, dentibus ovato-lanceolatis, acutis; *corolla* sulphurea intusve rubro-lineata, glandulis minimis, stipitellatis aspersa, in fauce villosa, extus pallidior, pubescens, tubo 3-4 lineas longo, basi inflato, intus infra staminum insertionem piloso, fauce et limbo longe exsertis, labio superiore brevissimo, obtuse bidentato, inferiore trifido, lacinia media plana, obovato-emarginata, 2 lineas lata, lateralibus linearibus, obtusis; *stamina* exerta, filamentis pilosis, albo-flavidis, basi rubidis, antheris reniformibus, flavis; *stylus* staminibus aequilongus; *stigma* bifidum, crusculo altero recurvo; *gynobasium* glabrum, maturitate reticulatum; *achenia* generis; *caulis* herbaceus, obtuse tetragonus, erectus, a paucis pollicibus ad spithamam longus, piloso-hispidus, pilis longis, patentibus, ab ipsa basi statim ramosus, ramis decussatis, imis decumbentibus, subinde adeo approximatis, reliquis patenti-adscendentibus; *folia* infima integra, oblonga, in petiolum attenuata, reliqua trifida, laciniis integris, lanceolato-linearibus, obtusis, omnia pi-

loso-hispida, margine subrevoluta, supra plus minus virentia, subtus pallidiora et trinervia, radicalia 2 - 4 lin. lata, obtusa, aliquando obiter crenata; *radix* fusiformis, potius gracilis, perpendicularis, longa, flexuosa, alba, lateraliter ramulosa. Herba odorem levem, gratum, resinosum effundens.

Floret Aprili, Majo. ⨀.

Aetnae, in arenosis pedemontanae regionis: *Catania.*

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 18. tab. 34. fig. 2.—Savi Mat. Med. tab. 62* sub nomine: *Teucrium Chamaepitys.* — *Riv. Mon. irr. tab. 14* sub nomine: *Chamaepitys.*

Ajuga Chia. *Schreb. Vert. unil. pag. 25.—Willd. Sp. Pl. 3. pag. 11.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 54.* — *Ten. Syll. pag. 275.—DC. Prodr. 12. pag. 601.—Torn. Fl. Sic. p. 418.*

Ajuga Chamaepitys. *Schreb. op. cit. pag. 24. α.* — *Benth. Lab. pag. 699.—DC. loc. cit. — Bert. Fl. It. 6. pag. 11.— Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 560.* — *Strobl Fl. Etn. pag. 148.* — *Parl. Fl. Ital. cont. da T. Caruel vol. 6. pag.. 314.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 328.*

Nomen vulgare: *Iva artetica.*

Usus. Herba trita praestat in rheumatismo; at forte nunc nimis neglecta.

Ordo LXV. PLUMBAGINEAE.

Flores hermaphroditi, regulares, spicati, spicis saepissime secundis, vel paniculati vel in capitulum involucratum collecti; *pedicelli* simplices vel ramulosi; *calyx* tubulosus, scariosus vel herbaceus, persistens, insertione vel recta vel obliqua, pentaphyllus, sepalis conniventibus; *corolla* hypogyna, hypocrateriformis, gamopetala, tubo angusto, angulato, quinquepartito, vel pentapetala, petalis unguiculatis; *stamina* quinque, lobis corollinis vel petalis opposita, filamentis filiformibus, in alabastro erectis, antheris introrsis, incumbentibus, bilocularibus, loculis dehiscentibus; grana pollinis ovata, madefacta sphaerica tres tubos pollinicos totidem poris aequidistantibus emittentia; *ovarium* liberum, sessile, uniloculare, apice quinquegibbum; *styli* quinque, staminibus alterni, filiformes, ex gibbis ovarii orti; *stigmata* quina, filiformia, lateraliter glandulosa unde viscida; *fructus* membranaceus, mo-

nospermus, calyce inclusus, nunc capsularis, apice valvis quinque dehiscens, nunc utricularis evalvis, a basi lacero-secedens; *semen* inversum, placenta filiformi saepius testae adnata situm erectum mentiens, albumine farinaceo, parco, germinatione quandoque intra pericarpium incepta consumpto, embryone intra albumen orthotropo, cotyledonibus planis, radicula brevi, supera. Plantae raro annuae, saepius perennes, caulescentes vel acaules; *folia* nunc in apice rhizomatis multicipitis conferta, simplicia, integerrima, subamplexicaulia vel in caule ramoso, nodoso-articulato, tereti vel angulato alterna, interdum in petiolum basi dilatatum, amplexicaulem attenuata, marcescentia; *stipulae* nullae.

Endl. Gen. Pl. pag. 348. — R. Br. Prodr. pag. 425.— DC. Prodr. 12. pag. 617.—Bartl. Ord. pag. 126. — Torn. Fl. Sic. pag. 367.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 27.

Genus 1. Plumbago

Flores subsessiles, in spicas plus minus elongatas dispositi, singulus tribracteatus, bracteis planis; *calyx* tubulosus, post anthesim saepe conicus, persistens, plicatus, ad costas piloso-glanduliferus, quinquedentatus; *corolla* gamopetala, hypocraterimorpha, rosea vel albo-lilacina, tubo exerto, limbo rotato, quinquepartito; *stamina* quinque, hypogyna, lobis corollinis opposita, inclusa, filamentis basi dilatatis, lamina ovarium tegentibus, antheris bilocularibus; *ovarium* ovatum vel oblongum, ovulo unico e placenta pendulo, anatropo; *stylus* terminalis, filiformis; *stigmata* quinque, filiformia, latere interiori dense pluriseriatimque glandulosa; *capsula* calyce persistente inclusa, unilocularis, pentagona, apice quinquevalvis; *semen* inversum, embryone orthotropo, radicula supera. Herbae vel suffrutices caulescentes; *caulis* ramosus, decumbens, adscendens, erectus, scandens, subinde flexuosus; *folia* simplicia, integra, estipulata, una cum ramis alterna, amplexicaulia.

Endl. Gen. Pl. pag. 349. n. 2174.—Lin. Gen. n. 213.— Juss. Gen. 92.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 234. tab. 50.—Sibth. Fl. Gr. tab. 191. — Bert. Fl. It. 2. pag. 431.—DC. Prodr. 12. pag. 690.—Torn. Fl. Sic. pag. 367.— Moris Fl. Sard. 3. pag. 51.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. p. 240.

1. P. europaea.—*Flores* spicati, spicis terminalibus vel lateralibus, brevibus, subinde brevissimis et subcapitatis; *bracteae* sub quovis flore ternae, oblongae, acutiusculae, margine glandulosae vel omnino nudae, media reliquis major et calycem subaequans; *calyx* multistriatus, glandulosus, in flore cylindricus, in fructu oblongus, breviter quinquedentatus, dentibus obtusis, erectis; *corolla* laete coerulea, hypocrateriformis, tubo calycem excedente, quinquepartito, segmentis obovatis, obtusis, subemarginatis, patentibus, arescendo involutis; *stamina* longitudine corollae, filamentis superne filiformibus, antheris erectis, sagittatis; *stylus* et *stigmata* generis; *capsula* unilocularis, apice quinquevalvis, monospermia; *semen* placentae basilari affixum; *caulis* herbaceus, erectus, angulatus, striatus, glaber, 1-3-pedalis, ramosissimus, ramis alternis, tenuibus, elongatis, patulis et more caulis angulato-striatis; *folia* radicalia obovata, petiolata, petiolo lato, basi amplexicauli, caulina oblonga et lanceolata, sagittato - amplexicaulia, suprema linearia, interdum denticulata, omnia laevia sed margine scabrida, obscure virentia, integra, subundulata, acutiuscula, uninervia et venosa, subtus pallidiora; *radix* ramosissima, alba.

Floret a Junio ad Octobrem. ♃.

Aetnae, in vulcanicis aridis et ad vias pedemontanae atque nemorosae regionis: *Catania, Ognina, Paternò, Adernò, Mascalucia, Nicolosi, Cavaleri, Bosco di S. Nicola, Bronte, Maletto, Linguaglossa, Milo, Caselle.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 56. tab. 95. — Sibth. et Smith Fl. Gr. 2. pag. 75. tab. 191.—Clus. Hist. Pl. 5. pag. CXXIV. fig.* sub nomine: *Plumbago quorumdam.*

Plumbago europaea. *Lin. Sp. Pl. pag. 215. — Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 131. — All. Fl. Ped. 1. pag. 86.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 94. Ten. Fl. Nap. 3. pag. 200.—Ucria H. Pan. pag. 88.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 240.—Torn. Fl. Sic. pag. 367.—DC. Prodr. 12. pag. 691.—Strobl Fl. Etn. pag. 83. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 579.—Moris Fl. Sard. 3. p. 52.*

Nomen vulgare: *Nuci cattiva.*

Usus. Radix hujus plantae contusa valet ad levandum dolorem dentium et ad sanandos dorsos equorum compressione sellae ulceratos. Planta sicca inficit chartam colore rubido.

Genus 2. Statice.

Flores spicati vel capitati, bracteati; *calyx* gamosepalus, infundibuliformis, quinquenervis, limbo membranaceo-scarioso, quinquesecto vel raro decemsecto, segmentis muticis vel aristulatis, rarius indiviso; *corolla* violacea, caeruleo-violacea, rosea, rubra, alba, flava, hypogyna, gamopetala, infundibuliformis, plerumque quinquepartita, laciniis unguiculatis, ut pentapetala, unguibus connatis videatur, rarius quinquefida; *stamina* quinque, corolla breviora eique inserta, filamentis subulatis, antheris oblongis, bilocularibus, incumbentibus; *ovarium* uniloculare, ovulo unico e placenta filiformi, libera pendulo, anatropo; *styli* terminales quinque, distincti; *stigmata* simplicia; *nucula* oblonga, monospermia, unilocularis, tubo calycino arcte circumdata et limbo coronata; *semen* elliptico-oblongum, erectum, funiculo umbilicali capillari, longo, descendente a vertice ad basim seminis. Plantae annuae, perennes et suffruticosae vel fruticosae; *caules* foliosi aut squamati vel scapi nudi; *folia* linearia, lanceolata, spathulata, ovata, ovato-oblonga, ima in multis rosulata vel caespitosa.

Endl. Gen. Pl. pag. 349. n. 2172.—Willd. H. Ber. pagina 333.—Sibth. Fl. Gr. pag. 299. — Reich. Pl. Crit. tabul. 162, 163, 172. — DC. Prodr. 12. pag. 634. — Meisn. Gen. pag. 315.—Bert. Fl. It. 3. pag. 507. — Lam. Ill. 3. tab. 219.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 210. t. 44. Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 366.—Torn. Fl. Sic. pag. 367. Moris Fl. Sard. 3. pag. 34.

1. S. Limonium. — *Flores* solitarii vel fasciculato-gemini, bracteis duabus-tribus obvoluti et dispositi in spicas terminales cauli et ramis, breves, densas, sursum distiche secundifioras, saepe recurvas; *bracteae* ovatae, acutae vel acuminatae, margine superiore scariosae, flore multo breviores; *calyx* saepe angulis purpurascens, inferne villosus, limbo quinquefidus, laciniis oblongo-lanceolatis, acutis muticisve; *corolla* caeruleo-violacea, persistens, quinquepartita; *genitalia*, *nucula* et *semen* ut in generis; *caulis* teres, ramoso-paniculatus, dichotomus, ramis et ramulis patulis, a spithama ad duos

pedes longus, sparse squamosus, squamis alternis, solitariis, parvis, oblongo-lanceolatis, acuminatis, superioribus sub ramis sitis et successive minoribus; *folia* omnia radicalia, glabra, ovato-oblonga, in macrioribus individuis lanceolata, a semipollice ad duos pollices lata, subcoriacea, integerrima, obtusa, rarius acuta, mutica vel mucronulata, uninervia, lateraliter venosa, petiolata, petiolo striato, anguste alato, basi expanso in vaginam oblongam, angustam, amplexicaulem, margine scariosam, plerumque una cum petiolo rubentem; *radix* fusiformis, crassa, lignosa, fusce rubida. Stirps mire ludens statura et foliis magnatudine diversis in eodem loco.

Floret Augusto, Septembri. ♃.

Aetnae, regione pedemontana, in vulcanicis maritimis: *Catania, Villascabrosa, Armisi, Ognina, Acicastello, Acireale, Riposto.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 3. pag. 41. tab. 245. — Reich. Cent. 8. pag. 21. tab. 751. fig. 997.*

Statice Limonium. *Lin. Sp. Pl. pag. 394. — Smith Engl. Fl. 2. pag. 116 et Engl. Bot. 2. tab. 102. — All. Fl. Ped. 2. pag. 90. — Savi Fl. Pis. 1. pag. 325. — Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 119.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 349. — Ucria H. Pan. pag. 145.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 367. Torn. Fl. Sic. pag. 467. — DC. Prodr. 12. pag. 644. — Strobl Fl. Etn. pag. 82. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 575. — Bert. Fl. It. 3. pag. 514.*

Nomen vulgare: *Limoniu.*

Var. serotina. — *Flores* remotiores quam in specie; *calyx* laciniis acutioribus eorumque nervis duobus tantum hirsutis aliisque longioribus; *corolla* pallidiora; *caulis* levis, paniculato-ramosus, ramis gracilibus; *folia* oblongo-lanceolata et spathulata, margine subundulata, enervia, ex apice acutiusculo vel obtuso mucronulata.

Floret una cum specie. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Villascabrosa, Ognina.*

Icon. *Reich. Cent. 8. pag. 21. tab. 751. fig. 998.*

Statice serotina. *Reich. loc. cit.* et *Fl. Germ. exc. 1. pag. 101.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 805. — Torn. Fl. Sic. pag. 369. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 39.— Strobl Fl. Etn. pag. 83.*

Statice Limonium var. macroclada. *DC. Prodr. 12. pag. 645. — Strobl loc. cit.*

Statice Drepanensis. *Tin.* in *Guss. loc. cit. — Torn. loc. cit.*

Usus. Herba et praecipue radix, quae prevalde rubra, tamquam adstringentes in profluviis et haemorrhagiis olim commendatae. Nunc fere desuetae.

2. S. **bellidifolia.** — *Flores* spicati, spicis erecto-patulis, a semipollice ad duos pollices longis, secundis, spiculatis seu fasciculatis, fasciculis mono-trifloris et inter se remotis, *bracteae* carnosulae, obtusae, siccitate rugulosae, margine rufescenti-membranaceae; *calyx* tubo ad costas patule hispidulo, limbo obtusissimo breviterque quinquelobo, scarioso, lobis in fructu ovato-lanceolatis, patentibus recurvisque; *corolla* ex albo-caerulescens, laciniis emarginatis, calyce longioribus; *genitalia, nucula* et *semen* ut in genere; *caulis* annotinus seu scapus elatus, fere a basi alternatim ramosus, angulatus, flexuosus, laxe paniculatus, ramis erecto-patulis, subrecurvis, sterilibus nullis, squamosus, squamis parvis, triangularibus, acutis vel acuminatis; *folia* ovato-spathulata, obtusa vel retusa, interdum cum mucronulo brevissimo in medio, glabra, glauco-virentia, margine albo-cartilaginea et in siccis subrevoluta; *radix* lignosa, longiuscula, flexuosa, fusco-rubida.

Floret Majo, Junio. ♃.

Aetnae, regione pedemontana, super saxa vulcanica mari proxima: *Catania, Armisi, S. Giovanni Li Cuti.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 3. pag. 90. tab. 295.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 235* et *Bibl. Pan. 2. tab. 217.* sub nomine: *Limonium Bellidis minimae folio.*

Statice bellidifolia. *Röm. et Schult. Syst. Veg. 6. pag. 779. Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 211. — Bert. Fl. It. 3. pag. 524. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 369.—DC. Prodr. 12. pag. 650. — Torn. Fl. Sic. pag. 368 Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 577.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 48.*

3. S. **minuta.** — *Flores* recti vel recurvi, solitarii vel duoquatuor fasciculati, spicati, spicis terminalibus, laxis, sursum distiche secundis, etiam bipollicaribus sed passim brevioribus; *bracteae* externae breviores, ovatae, acutae vel acutiusculae,

internae oblongae, tubum calycinum obvolventes et quidquam superantes, acutae, omnes margine anguste albido-membranaceae, dorso virides et in aprico purpurantes; *calyx* tubo purpurascente, inferne tenuissime pubescente, limbo albido-membranaceo, quinquesecto, quinquenervi, nervis fuscis ad apicem non perductis, glabris, laciniis ovatis, obtusis, muticis, in fructu profundius scissis, margine involutis, erecto-patulis; *corolla* calyce duplo et ultra longior, caeruleo-violacea, quinquepartita, laciniis emarginatis; *genitalia, nucula* et *semen* ut in genere; *caules* lignosi, crassi, erecti, fere palmares, simplices vel ramosi, flexuosi, tuberculati, zonati atro-rubentes, foliosi; *folia* obverse lanceolata, cuneata, unitrinervia, coriacea, obtusa et subinde emarginata, alias acutiuscula, mutica vel brevissime mucronulata, integerrima, saepe margine revoluta, scabra vel glabriuscula, laete viridia et sole adusta ferruginea, rosulata; *caules* annotini e rosulis foliorum prodeuntes, teretes, dichotomi, erecti vel declinati, glabriusculi, flexuosi, palmares et ultra, plus mimus ramosi, ramis distichis, patentibus vel recurvis; squamae caulinae ovato-lanceolatae, acuminatae, sessiles, amplexicaules, margine membranaceae, adscendendo minores; *radix* lignosa, ramosa, flexuosa, longa, atrorubens.

Floret Augusto, Septembri, Octobri. ♄.

Aetnae, regione pedemontana, ad saxa vulcanica mari proxima: *Catania, Villascabrosa, Armisi, Ognina.*

Icon. *Reich. Cent. 2. pag. 78. tab. 186. fig. 324. 325.*

Statice minuta. *Lin. Mant. 1. pag. 59.* excl. syn. *Bocc. DC. Prodr. 12. pag. 655. var. γ.—Ten. Syll. pag. 162. — Desf. Fl. Atl. 1. pag. 225. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 373. — Torn. Fl. Sic. pag. 368. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 577.*

Statice oleaefolia var. β. pumila. *Bert. Fl. It. 3. pag. 516.*

Statice virgata. *Moris Fl. Sard. 3. pag. 44.*

Statice cosyrensis. *Guss. op. cit. pag. 372?*

4. S. **cordata.** — *Flores* spicati, tenues, solitarii, alterni, aequidistantes, erecto-patuli, subinde incurvuli, spicis terminalibus, laxis, sursum distiche secundis, semipollicaribus; *bracteae* ovatae, margine superiore late membranaceae, externa multo brevior, acuta, interna tubo calycino subaequalis, plerumque obtusa; *calyx* tubo gracili, glabriusculo,

purpurascente, limbo in fructu quinquepartito, laciniis oblongis vel oblongo-lanceolatis, margine involutis, obtusiuscul is muticis, pantentibus vel recurvis, nervo rubello diremptis, lateribus albo-membranaceis; *corolla* parva, caerulea, in sicco albida; *genitalia, nucula* et *semen* ut in genere; *caulis* annotinus seu scapus teres, erectus vel adscendens, palmaripedalis, articulatus, articulis constrictis, plus minus ramosus, ramis inferioribus sterilibus, simplicibus vel dichotomis, erectis levibusque; squamae caulinae parvae, triangulares, acutae vel acuminatae; *folia* e collo radicis orta, spathulata, in petiolum attenuata, apice retusa et rotundata, obsolete trinervia, punctis numerosis insculpta, rugulosa aut laevia; *radix* elongata. Planta foliorum figura et omnium partium magnitudine valde variabilis.

Floret Julio, Augusto, Septembri. ♃.

Aetnae, regione pedemontana, super saxa vulcanica mari proxima: *Catania, Acireale, Riposto.*

Icon. *Bocc. Ic. Pl. rar. sic. pag. 64. tab. 34. fig. A. B.* sub nomine: *Limonium folio cordato, siculum.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 108* et *Bibl. Pan. 2. tab. 85.* sub eodem nomine: *Limonium maritimum, minus, foliis cordatis.*

Statice cordata. *Lin. Sp. Pl. pag. 394. — Ucria H. Pan. pag. 145. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 571. — Bert. Fl. It. 3. pag. 521. — Torn. Fl. Sic. pag. 369. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 577.*

5. **S. Smithii.** — *Flores* erecti, solitarii vel duo-tres fasciculati, spicati, spicis terminalibus, densis, distiche secundis, imbricatis, 4-10 lineas longis; *bracteae* oblongae, acutiusculae vel acuminatae, margine anguste membranaceae, dorso virides vel spadiceae, interna longior, tubum calycis excedens, interdum a margine membranaceo acumen dorsale superante obtusa; *calyx* tubo subincurvo, acute costato, costis pilosulis, limbo quimquesecto, laciniis nervo rubello inferne diremptis, utroque latere albo-membranaceis, ovatis, obtusis, in fructu profundius sectis, margine involutis, erectis; *corolla* calyce longior, caeruleo-violacea, laciniis emarginatis; *genitalia, nucula* et *semen* ut in generis; *caules* annotini, seu scapi, teretes, erecti, subinde a pondere spicarum fructiferarum declinati vel decumbentes, spithamali-pedales

et ultra, glabri, subindo scabridi, inferne simplices, superne parce ramosi, ramis alternis, strictis, interdum laxiusculis vel apice recurvis, saepe nonnullis ex inferioribus brevibus, subsimplicibus, sterilibus; squamae caulinae oblongo-lanceolatae, acuminatae, margine membranaceae adscendendo minores; *folia* e collo radicis in plures rosulas prodeuntia, variant obverse lanceolato-spathulata, obverse lanceolata, obverse lanceolato-linearia, acuta vel acuminata, mucronata, alias paulo latiora, ovato-spathulata, minus acuta breviusque mucronulata, omnia glabra, margine cartilaginea, trinervia, rarius quinquenervia; *radix* plus minus crassa, extus fusca.

Floret Majo, Junio, Julio. ♃.

Aetnae, regione pedemontana, super saxa vulcanica mari proxima et cum sabulis mixta: *Catania, Ognina, Acicastello.*

Icon. *Ten. Fl. Nap. 3. tab. 223.*

Statice Smithii. *Ten. Fl. Nap. 3. pag. 350.* et *Syll. pag. 161. — Guss Syn. Fl. Sic. 1. pag. 370. — Torn. Fl. Sic. pag. 370.*

Statice Scopoliana. *Bert. Fl. It. 3. pag. 528.*

Statice virgata. *Willd.* ex *DC. Prodr. 12. pag. 654. — Strobl Fl. Etn. pag. 83.*

6. **S. Sibthorpiana.** — *Flores* parvi, erecti, saepissime fasciculati et in spicas breves, ad apicem ramorum subcorymbose confertas, distiche et densiuscule dispositi; *bracteae* fere omnino albido-membranaceae, ovato-rotundae, externae multo minores, acutiusculae, interna obtusissima, nigrans; *calyx* tubo attenuato, ad angulos longiuscule patuleque hirsuto, limbo obtuse 5-lobo, nervis validis, nigricantibus percurso; *corolla* exigua, caerulea; *genitalia, nucula* et *semen* ut in genere; *caulis*, seu scapus, teres, paniculatus, tenuis, rigidulus, spithamali-pedalis, glaber, supra basim alterne et distiche ramosus, ramis gracilibus, fastigiatis, sterilibus nullis, inferioribus elongatis; *folia* e collo radicis in plures rosulas prodeuntia, obovato-spathulata, semper apice mucronata, mucrone $^1/_2$ lin. longo, in petiolum brevem attenuata, integerrima, glabra, levia, viridi-glaucescentia; *radix* longiuscula, primo simplex, dein fibrillosa.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, regione pedemontana, super saxa vulcanica mari proxima et cum sabulis mixta: *Santa Tecla.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 3. pag. 90. tab. 296* sub nomine: *Statice globulariaefolia. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 3. tab. 70* sub nomine: *Limonium oleaefolio, vulgari quadruplo majori.*

Statice Sibthorpiana. *Guss. suppl. 1. pag. 87* et *Syn. Fl. Sic. 1. pag. 368. — DC. Prodr. 12. pag. 652.—Bert. Fl. It. 3. pag. 529. — Torn. Fl. Sic. pag. 368.*

Statice globulariaefolia. *Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 211.*

Statice Gussoniana. *Steud. Nom. Bot. 2. pag. 633.*

Ordo LXVI. PLANTAGINEAE

Flores spicati vel solitarii, sessiles, unibracteati, hermaphroditi vel diclines; masculi solitarii in pedunculo scapiformi medio unibracteolato, basi femineis sessilibus stipati; in hermaphroditis *calyx* herbaceus, quadripartitus, foliolis anticis liberis vel coalitis, imbricatis, dorso carinatis, margine membranaceis, persistens; *corolla* monopetala, tubulosa, hypogyna, scariosa, marcescens, quadriloba, lobis imbricatis, patulis vel erectis et clausis, integris vel erosis, glabris aut villosis, tubo glabro vel villoso; *stamina* quatuor aut rarissime unicum, medio corollae tubo inserta et ejusdem lobis alterna, filamentis filiformibus, sub anthesi longe exertis, flaccidis, persistentibus, antheris introrsis, basi vel supra basim affixis, versatilibus, deciduis, bilocularibus, loculis oppositis, contiguis, longitudinaliter dehiscentibus, polline globoso, reticulato; *ovarium* liberum, 1-4-loculare, loculis 1-8-ovulatis; *ovula* peltata, medio loculo vel in loculis uniovulatis basi affixa; *stylus* filiformis, erectus, longitrosum bifariam stigmatosus; *stigmata* papilloso-villosa; *capsula* pyxidata, 1-4-locularis, membranacea, mono - polysperma vel indehiscens crustacea; *semina* peltata vel abortu solitaria, testa madefacta mucosa, albuminosa, albumine carnoso, embryone recto vel arcuato et hilo parallelo, cotyledonibus oblongis vel linearibus, plumula inconspicua; in masculis diclinium rudimentum pistilli, in femineis *calyx* nullus nisi bracteas tres sumas; *corolla* tubulosa, quatriloba; *stamina* nulla; *ovarium* uniovulatum. Herbae annuae vel rhizomate subterraneo interdum

stolonifero, saepius caule abbreviato, nunc caulescentes suffruticosae; *folia* in acaulibus radicalia, rosulata, subulata vel pinnatim incisa et bipinnatifida vel inciso-lobata, sessilia vel petiolata, in caulinis opposita vel alterna, interdum vaginantia; *petioli* dilatati, membrana lanata stipati; *pedunculi* foliis inferioribus axillares, numquam terminales nec e congerie foliorum orti.

Endl. Gen. Pl. pag. 346. — R. Br. Prodr. pag. 423.— DC. Prodr. 13. pag. 693.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 53. — Torn. Fl. Sic. pag. 364.

Genus 1. Plantago

Flores parvi, hermaphroditi, in spicam terminalem, densam, cylindraceam, vel globosam dispositi, singuli bractea distincti; *calyx* liber, persistens, quadriphyllus, foliolis subaequalibus; *corolla* hypogyna, infundibuliformis, subscariosa, albida, persistens, tubo brevi, inflato, limbo quadrifido, demum reflexo; *stamina* quatuor e tubo corollae orta et ejusdem laciniis alterna, exerta vel inclusa, filamentis primo incurvis, deinde erectis, postea flaccidis, anteris cordatis; *ovarium* 4-loculare, loculis 1 - 8 - ovulatis; *stylus* simplex, erectus, staminibus brevior, pubescens; *stigma* simplex, acutum; *capsula* membranacea, bi-quadrilocularis, ad basim circumscisse dehiscens, pyxidata, dissepimento, demum libero, faciebus seminifero; *semina* hilo ventrali in capsulis polyspermiis parva, angulosa, in dispermiis cymbiformia, testa mucilaginosa, pallida vel fusca. Plantae acaules vel caulescentes, annuae vel biennes, rarius fruticosae, glabrae vel pubescentes aut lanatae; *folia* in acaulibus conferta, rosulata, in caulescentibus alterna vel opposita, integra vel dentata aut pinnatifido-incisa, nunc plana et nervosa, nunc semiteretia.

Endl. Gen. Pl. pag. 348. n. 2170. — Lin. Gen. 142.— R. Br. Prodr. pag. 424. — DC. Prodr. 13. pag. 694. — Bert. Fl. It. 2. pag. 151. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 195.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 54.—Torn. Fl. Sic. p. 364.

1. P. major.—*Flores* arcte imbricati et dispositi in spicam terminalem, teretem, apice plerumque attenuatam, subulatam,

a paucis lineis ad pedem et ultra longam, continuam vel demum inferne interruptam; *bracteae* ovatae, concavae, carinatae, acutiusculae, margine membranaceae, calyci subaequales; *calyx* quadriphyllus, foliolis ellipticis, obtusis, carinatis, margine membranaceis; *corolla* albido-viridis, limbo quadrilobo, lobis lanceolatis, acutis; *genitalia* generis; *capsula* conica, obtusiuscula, bilocularis, unoquoque loculo suboctospermio; *scapi* plures, erecti vel adscendentes, folia subaequantes vel plus minusve superantes, teretes, striati, pubescentes; *folia* tenuia, rosulata, petiolata, ovata, obtusa, 5-9-nervia, subdentata, dentibus apice glandulosis, plerumque undulata, glabriuscula, pallide viridia, magnitudine varia, inferne ex ampla basi subito et brevi tractu contracta, in petiolum leviter decurrentia; *petioli* lati, canaliculati, striati, puberuli, basi vix dilatati, folio longitudine aequales vel paulo longiores vel etiam breviores; *radix* rhizomate brevissimo, fibroso, sursum parce et pallide lanuginoso.

Floret a Majo ad totam Aestatem. ♃.

Aetnae, in vulcanicis cultis et secus vias pedemontanae ac nemorosae regionis: *Catania, Acicastello, Acireale, Viagrande, Misterbianco, Motta S. Anastasia, Belpasso, Paternò, Adernò, Bronte, Maletto, Randazzo, Linguaglossa.*

Icon. *Fl. Dan. tab. 461. — Savi Mat. Med. pag. 11. tab. 39.—Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 35. tab. 58.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 236. tab. 51.*

Plantago major. *Lin. Sp. Pl. pag. 163.—Sibth. et Smith Engl. Fl. 1. pag. 213* et *Engl. Bot. 22. tab. 1558. — Ten. Fl. Nap. 3. pag. 146.—Ucria H. Pan. pag. 73. — Castell. H. Mess. pag. 42.—DC. Prodr. 13. pag. 694. — Bert. Fl. It. 2. pag. 153.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 195. — Torn. Fl. Sic. pag. 364.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 501.—Strobl Fl. Etn. pag. 81.*

Nomina vulgaria: *Centunervi, Piantaggini maggiuri.*

— Var. *b.* Foliis basi sinuato - dentatis scapoque striato pubescenti-hirtis. *Guss. loc. cit.*

— Var. *c.* scapo basi folioso. *Guss. loc. cit.*

— Var. asiatica.—*Spicae* graciles, plus minus basi remotiflorae; *scapi* graciles, adscendentes, folia parum superantes; *folia* rotundata inferne obscure denticulato-sinuata, tenuia, in petiolum gracilem attenuata.

Aetnae, saepe una cum specie.

Plantago major var. asiatica. *DC. Prodr. 13. pag. 694.— Strobl Fl. Etn. pag. 81.*

Plantago asiatica. *Lin. Sp. Pl. pag. 163. — Willd. Sp. Pl. 1. pag. 642.*

— Var. intermedia.—*Spicae* cylindraceae; *scapi* adscendentes, folia superantes; *folia* ovata, inferne grosse sinuato-dentata, in petiolum brevem, planum, ima basi membranaceum attenuata, utrinque pilis brevissimis inspersa, subcoriacea.

Aetnae, in regione nemorosa una cum specie.

Plantago major var. intermedia. *DC. Prodr. 13. p. 695.— Strobl Fl. Etn. pag. 81.*

Plantago major var. pumila. *Bess.* in *DC. loc. cit.*

Plantago intermedia. *Gilib. Elem. 1. pag. 123.*

Usus. Haec species magis quam varietates praestat in medicina ad ulcera et gargarismata ob vim medicam vulnerariam, adstringentem.

2. **P. lanceolata.** — *Flores* parvi, spicati, spica terminali, densa, magnitudine et forma mirimode varia, globosa vel oblonga vel oblongo-cylindracea, obtusa vel acuta, a paucis lineis ad duos pollices longa; *bracteae* ovatae, nunc tantum acutae, nunc acuminato-cuspidatae, idque vel in eadem spica, dorso virides vel nigrescentes, margine et apice membranaceae, albae aut fulvae, calyci aequales vel longiores, glabrae vel dorso puberulae vel hirsutae; *calyx* quadriphyllus, foliolis late ovatis, obtusis vel acutiusculis, margine albido-membranaceis, subinde anterioribus duobus connatis, carina dorsali prope apicem saepe villosis; *corolla* alba, infundibuliformis, limbo quadrifida, laciniis ovatis, acutis, concavis; *stamina* alba; *capsula* oblonga, bilocularis, dispermia; *semina* oblonga, extus convexa, intus plana; *scapi* unus-plures ex eadem radice, in pratis pinguibus crassiores, sulcati, angulati, erecti vel adscendentes, etiam sesquipedales, in locis aridis tenuiores, striati, decumbentes, adscendentes et saepe varie flexi, palmari-spithamales, caeterum plus minus pubescentes vel glabri, nudi; *folia* omnia radicalia, lanceolata, acuminata, quinquenervia, integerrima vel remote denticulata, denticulis patentibus, glabra, pubescentia aut villosa, pilis rigidis, erecta, petiolo mediocri, striato, ipsis bre-

viore suffulta; *rhizoma* nunc crassum, breve, lateraliter fibrosum, nunc tenuius, longum, fusiforme vel ramosum, semper apice lanatum, lana in demissis humentibus alba, in apricis fulva.

Floret a Martio ad Aestatem. ♃.

Aetnae, in vulcanicis cultis et secus vias pedemontanae regionis frequentissima.

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 1. pag. 36. tab. 60.—Savi Mat. Med. pag. 11. tab. 39.*

Plantago lanceolata. *Lin. Sp. Pl. pag. 16.—Smith Engl. Fl. 1. pag. 214* et *Engl. Bot. 8. tab. 507.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 75.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 147. — Desf. Fl. Atl. 1. pag. 134. — DC. Prodr. 13. pag. 714.— Willd. Sp. Pl. 1. pag. 643.—Bert. Fl. It. 2. pag. 158. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 195.—Torn. Fl. Sic. pag, 364.— Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 500. — Strobl Fl. Etn. pag. 82.*

Nomen vulgare: *Centunervi strittu.*

— Var. *a.* Foliis latioribus, scapo elatiore (2-pedali), stylis longe exertis.

Icon. *Jacq. Observ. 4. tab. 83.*

Plantago lanceolatum var. *a. Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 195.—Torn. Fl. Sic. pag. 364.—Strobl Fl. Etn. pag. 82.*

Plantago altissima. *Lin. Sp. Pl. pag. 164.*

Plantago mediterranea. *Kern. Veg.* in *Strobl loc. cit.*

— Var. *b.* Foliis angustioribus, scapo pedali, stylis corollam duplo superantibus.

Icon. *Sturm. Fl. Germ. 1. f. 7.*

Plantago lanceolata var. *b. Guss. loc. cit.*

Plantago lanceolata var. *δ. DC. Prodr. 13. pag. 715.*

Plantago lanceolata var. pumila. *Strobl loc. cit.*

Plantago pumila. *Koch. Syn. Fl. Germ. pag. 597.*

— Var. *c.* lanuginosa. Foliis piloso - villosis, lanceolatis, scapis erectis, spica abbreviata, subrotundo-ovata.

Aetnae, in humidis pedemontanae regionis frequens.

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 248* et *Bibl. Pan. 3. tab. 55* sub eodem nomine: *Plantago alopecuroides, minori, angustiori folio ruvido.*

Plantago lanceolata var. *c.* lanuginosa. *Guss. loc. cit.* — *Torn. op. cit. pag. 365.*

Plantago lanceolata var. eriophylla. *DC. loc. cit.*

3. **P. maritima.**—*Flores* spicati, spica terminali, densa, cylindrica, elongata, gracili, nubili nutante; *bracteae* ovatae, calyce breviores, obtusiusculae, carnosae, glabrae aut villosiusculae ac ciliatae, dorso virides et margine plus minus albido-membranaceae; *calyx* quadriphyllus, foliolis ovato-oblongis, obtusis vel acutis, caeterum bracteis similibus; *corolla* albida, quadrifida, laciniis ovatis, acutis; *stamina* filamentis albis antherisque luteis; *stylus* valde villosus; *stigma* generis; *capsula* oblongo-conica, calyce sublongior, dispermia; *semina* illis praecedentis speciei similia; *scapi* unus-plures in eodem caespite, decumbentes, adscendentes, erecti, teretes, pubescentes, nudi, foliis longiores; *folia* omnia radicalia vel sita in apice surculorum ligneorum, numerosa, caespitosa, subcarnosa, linearia, sessilia vel brevissime petiolata, basi dilatata, integerrima vel dentata, dentibus linearibus, subulatis, canaliculata, subtus convexa, glabra vel pilosula, 1-2 lin. lata, praeterea 2. poll. ad semipedem et ultra longa; *rhizoma* crassum, lignosum, fusiforme vel subramosum, subinde praelongum, fibris lateralibus carens, passim superne solutum in surculos caespitosos, breves, suffrutescentes, foliosos; ludit collo et in apicibus surculorum adscendentium barbatum lana fulva vel alba, subinde densa, vel nudum aut fere nudum.

Floret a Majo ad Autumnum. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis: *Catania, Ognina, Leucatea, S. Giovanni La Punta, Mascalucia, Paternò.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 2. pag. 37. tab. 148.—Hook Fl. Dan. tab. 243.*

Plantago maritima. *Lin. Sp. Pl. pag. 165.—All. Fl Ped. 1. pag. 82.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 76.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 155.—Ucria H. Pan. pag. 74.—Bert. Fl. It. 2. pag. 167.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 198. — Torn. Fl. Sic. pag. 365. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 499.—DC. Prodr. 13. pag. 729. — Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag 101.*

Nomen vulgare: *Centunervi.*

4. P. **Lagopus.**—*Flores* parvi, spicati, spica terminali, globosa vel ovata vel oblongo-cylindracea, a paucis lineis ad pollicem et paulo ultra longa, sericeo-villosa, villo albo vel fulvo; *bracteae* ovatae vel lanceolatae, acutae vel acuminatae, superne villoso-barbatae, zona dorsali media viridi, lateribus albo-membranaceis; *calyx* quadriphyllus, foliolis oblongis, obtusiusculis, superne sericeo-barbatis, linea dorsali media viridi, lateribus albo-membranaceis; *corolla* minuta, infundibuliformis, limbo quadrifida, laciniis ovatis, acuminato-aristatis, dorso et margine longiuscule pilosis vel ciliatis, linea mediana ferruginea, lateribus albidis; *genitalia* generis; *capsula* parva, calyce et tubo corollino brevior, ovoidea, dispermia, in sicco nigra; *semina* oblonga, parva; *scapi* unus-plures ex eodem rhizomate, decumbentes, adscendentes vel erecti, a pollice ad pedem et paulo ultra longi, potius tenues, raro crassiusculi, teretes, leviter striati, alias sulcati et tunc angulati, interdum contorti vel flexuosi, adpresse pilosi; *folia* omnia radicalia, lanceolato-linearia, plana, acuminata, integerrima vel remote et argute serrata, serraturis interdum profundis et attenuatis, tri-quinquenervia, a paucis lineis ad spithamam longa, glabra vel pilosa, sessilia vel brevissime petiolata, petiolis basi paululum dilatatis ibique margine membranaceis; *rhizoma* fusiforme, potius tenue, flexuosum, fibris multis lateralibus capillatum, nunc collo dense vel parce barbatum, lana alba vel ferruginea, nunc imberbe, subinde brevi tractu sursum protractum in caulem foliatum.

Floret Martio, Aprili, Majo. ⊙ et ②.

Aetnae, in vulcanicis aridis pedemontanae ac nemorosae regionis: *Acicastello, S. Tecla, Zaffarana, Massannunziata, Nicolosi, Bronte.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 2. pag. 34. tab. 144. — Reich. Ic. Fl. Germ. 17. tab. 1133. fig. 4. 5.*

Plantago Lagopus. *Lin. Sp. Pl. pag. 165. — DC. Prodr. 13. pag. 716.—Desf. Fl. Atl. 1. pag. 135.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 76. — Bert. Fl. It. 2. pag. 164. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 196.—Torn. Fl. Sic. pag. 365.— Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 500. — Strobl Fl. Etn. pag. 82.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 60.—Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 100.—All. Fl. Ped. 1. p. 81.*

Plantago eriostachya. *Ten. Fl. Nap. 3. pag. 149* et *Syll. pag. 71.*

Plantago arvensis. *Presl Fl. Sic. Prodr. pag 64* et *Del. Prag. pag. 69.*

Nomen vulgare: *Centunervi.*

5. P. serraria.—*Flores* parvi, spicati, spica terminali, cylindrica, glabra, gracili, in proanthesi nutante, 1-4-pollicari, densa, continua vel rarius basi interrupta; *bracteae* ovatae, acutae vel obtusiusculae, glabrae vel pilosae, virides, calyce breviores, apice saepe purpurantes, oris membranaceo - albidis; *calyx* quadriphyllus, foliolis ovato-oblongis, obtusis, interdum ciliolatis, caeterum bracteis similibus; *corolla* albida, infundibuliformis, limbo quadrifida, laciniis minutis, ovatis, acuminatis vel acutis; *genitalia* generis; *capsula* oblonga, calyci subaequalis, dispermia; *scapi* unus-plures ex eodem rhizomate, adscendentes, teretes, pubescentes, folia excedentes, a paucis pollicibus ad pedem et ultra longi; *folia* omnia radicalia, rosulata, lanceolata, acuta vel acuminata, quinquenervia, argute inciso - serrata, glabra vel pubescentia, laete virentia, 2 - 8 lineas lata et 1 - 5 pollices longa, inferne in petiolum attenuata; *rhizoma* crassiusculum, interdum subbulbosum, breve, fibris lateralibus paucis vel nullis, collo modo glabro modo lanato, lana plus minus densa, fulva.

Floret Aprili, Majo. ♃.

Aetnae, in vulcanicis cultis et ad vias pedemontanae regionis: *Catania, Misterbianco, Motta S. Anastasia, Paternò.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 228* et *Bibl. Pan. 2. tab. 72* sub nomine: *Plantago minor quinquenervia, dentata, pilosa;* et *ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 320* et *Bibl. Pan. 1. tab. 123* sub nomine: *Plantago major, dentato folio, hirsutie incanis.—Moris. Ox. sect. 8. tab. 16. fig. 19* sub nomine: *Plantago bulbosa laciniata Apula.*

Plantago serraria. *Lin. Sp. Pl. pag. 166.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 156.—Desf. Fl. Atl. 1. pag. 139.—Ucria H. Pan. pag. 64.—Bert. Fl. It. 2. pag. 173. — Torn. Fl. Sic. pag. 365.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 199. — Strobl Fl. Etn. pag. 82.—DC. Prodr. 13. pag. 731. - Poir. It. 2. pag. 113.— Willd. Sp. Pl. 1. pag. 648.—Pers. Syn. 1. pag. 140.*

Nomen vulgare: *Centunervi.*

6. P. **Coronopus.** — *Flores* parvi, spicati, spica terminali, oblonga et crassiora vel cylindracea et gracili, a paucis lineis ad duos pollices longa, continua vel inferne interrupta, subvillosa; *bracteae* ovato - lanceolatae, acuminatae, calyci subaequales vel longiores, concavae, margine membranaceae, subsquarrosae; *calyx* quadriphyllus, foliolis ovato - oblongis, acutis vel obtusiusculis, caeterum bracteis similibus; *corolla* alba, infundibuliformis, limbo quadrifida, laciniis parvis, ovatis, acutis; *genitalia* generis; *capsula* oblongo-conica, 3-4-sperma, 3-4-locularis; *scapi* unus-plures ex eodem rhizomate, decumbentes, adscendentes vel erecti, interdum quoque tortuosi, teretes, ab uno vel duobus pollicibus ad dodrantem longi, glabri vel hirsuti; *folia* omnia radicalia, passim ad terram rosulata, alias erecta, lineari-spathulata, inciso - dentata et pinnatifida, crassa vel tenuia, glabra vel hirsuta, longiuscule petiolata, petiolis basi expansis; *rhizoma* fusiforme vel ramulosum, flexuosum, nunc tenue, nunc crassum, item breve vel longum, imo interdum longissimum, lateraliter fibrillosum vel nudum, collo imberbi vel albo-lanato.

Floret Aprili, Majo. ♃.

Aetnae, in vulcanicis asperis et secus vias pedemontanae regionis: *Catania, Acicastello, Gravina, Mascalucia, Belpasso, Paternò, Adernò.*

Icon. *Hook. Fl. Dan. tab. 272. — Smith Engl. Bot. 13. tab. 892.*

Plantago Coronopus. *Lin. Sp. Pl. pag. 166. — Savi Fl. Pis. 1. pag. 183. — Ucria H. Pan. pag. 74. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 200.—Bert. Fl. It. 2. pag. 274.—Torn. Fl. Sic. pag. 366.—DC. Prodr. 13. pag. 732.—Strobl Fl. Etn. pag. 82.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 501. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 55.*

— Var. Cupani.—*Flores* spicati, spicis cylindricis, gracilibus, laxiusculis; *bracteae* ovatae, acutae, calyce duplo breviores; *capsula* 3-spermia et 3-locularis; *scapus* foliis duplo triploque longior, teres; *folia* hirsuta, basi lanata, pinnatifida et bipinnatifida, laciniis linearibus, acutis, exquisite nervosis.

Floret et invenitur una cum specie.

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 229.* et *Bibl. Pan. 1. tab. 61* et *Raf. tab. 12. fig. 2* sub eodem

nomine: *Coronopus sylvarum, hortensi similis, hirsutior ac foliorum petalis multifaric incisis.*

Plantago Coronopus var. Cupani. *DC. Prodr. 13. p. 732.*

Plantago Cupani. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 199.—Torn. Fl. Sic. pag. 365.*

— Var. macrorhiza. — *Flores* spicati, spicis cylindraceis, villosis; *bracteae* acuminato-aristatae, squarrosae, calyce longiores; *capsula* dispermia, bi-trilocularis, loculo tertio sterili; *scapus* teres, pubescens; *folia* spathulata, crasssa, glabriuscula, inciso-dentata, dentibus subimbricatis, mucronatis; *rhizoma* ad collum lignosum, in caespites diametro $^1/_2$-2-pedali congestum et rudimentis petiolorum dense tectum, caulescens, nempe per pollices 1-3 supra terram exporrectum.

Floret et invenitur una cum specie.

Ic. *Moris. Hist. Ox. 3. sect. 8. tab. 17. fig. 36* et *Bocc. Sic. tab. 13. fig. 2* sub eodem nomine: *Coronopus siculus, fruticosus, platyphyllos.*

Plantago Coronopus var. *β. Bert. Fl. It. 2. pag. 175.— Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 501. — Strobl Fl. Etn. pag. 82.*

Plantago macrorhiza. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 200. — Torn. Fl. Sic. pag. 366.—DC. Prodr. 13. pag. 732.—Poir. Voy. 2. pag. 154.—Vahl. Symb. 2. pag. 31.*

Plantago Coronopus var. crassifolia. *Jan. exic. Gen. 3. pag. 54.*

— Var. ceratophylla.—*Flores* spicati, spicis cylindricis, villosis; *bracteae* acuminato-aristatae, squarrosae, calycem excedentes; *capsula* dispermia, bi-trilocularis, loculo tertio sterili; *scapus* piloso-hispidus; *folia* carnosa, subcanescentia, more scapi piloso-hispida, dentato-pinnatifida; *rhizoma* gracile, longum, non lignosum.

Floret et invenitur una cum specie ac praecipue super saxa vulcanica mari proxima.

Icon. *Link. Fl. Port. 1. tab. 74.*

Plantago ceratophylla. *Link. op. cit. pag. 431. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 201.—Torn. Fl. Sic. pag. 366.*

— Var. commutata.—*Flores* spicati, spicis compactis, cylindricis; *bracteae* ovatae, acutae, adpressae, muticae, calyce breviores; *capsula* trispermia, tri-quadrilocularis; *folia* scapo

subbreviora, linearia, basi lanata, integra, dentata et pinnatifida, laciniis linearibus.

Floret et invenitur una cum varietate praecedente.

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 230* et *Bibl. Pan. 1. tab. 120* sub nomine: *Coronopus marinus, dentibus laciniatis, hirsutulus*; et *ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 229* et *Bibl. Pan. 1. tab. 61* et *Raf. tab. 12. fig. 1* sub eodem nomine: *Coronopus vulgaris, paucis foliis paucisque serraturis.*

Plantago commutata. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 199* et *Suppl. 1. pag. 46. — Torn. Fl. Sic. pag. 366. — Strobl Fl. Etn. pag. 82.*

Nomen vulgare: *Centunervi.*

7. P. **Psyllium.**—*Flores* parvi, spicati, spicis solitariis, terminalibus, ovatis vel subglobosis, laxis; *pedunculi* axillares, solitarii, erecti, foliis longiores, oppositi, saepe terni, verticillati, teretes, nudi; *bracteae* lanceolatae, ciliatae, adpressae, calycem aequantes vel raro inferiores paululum excedentes, aliquando purpurascentes; *calyx* foliolis ovato-lanceolatis vel lanceolatis, caeterum bracteis similibus; *corolla* alba, limbo quadrifida, laciniis ovato-acuminatis, tubo superne arefactione corrugato; *genitalia* generis; *capsula* oblonga, obtusa, calyce quidquam longior, bilocularis, dispermia; *semina* grandiuscula, cymbiformia, matura fusce purpurantia, nitidula; *caulis* herbaceus, teres, fistulosus, erectus vel adscendens, 5-12-pollicaris, simplex vel ramosus, sordide virescens vel purpurascens, viscoso-villosus; *folia* lanceolato-linearia, carnosula, integra vel subdentata, a tribus quatuorve lineis ad pollicem et paulo ultra longa et 1-2 lineas lata, pubescentia, viscidula, pilis confervoideis, apice plerumque glanduliferis; *radix* fusiformis vel subramosa, flexuosa, longa, lateraliter fibrillosa.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, in arenosis maritimis et in vulcanicis aridis pedemontanae atque nemorosae regionis: *Catania, Ognina, Acicastello, Leucatea, Gravina, Nicolosi, Massannunziata, Bronte.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 2. pag. 38. tab. 149. — Reich. Ic. Fl. Germ. 17. tab. 1135. fig. 6. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 259* et *Bocc. sic. tab. 4. fig. A* sub eodem nomine: *Psyllium laciniatis foliis.*

Plantago Psyllium. *Lin. Sp. Pl. pag. 167.* — *DC. Prodr. 13. pag. 734.* — *Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 102.*—*Bert. Fl. It. 2. pag. 178.* — *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 201.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 366.*—*Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 499.* — *Moris Fl. Sard. 3. pag. 63.* — *Strobl Fl. Etn. pag. 82.*

Plantago afra. *Lin. Sp. Pl. pag. 168.*—*Desf. Fl. Atl. 1. pag. 141.*

Plantago sicula. *Presl Del. Prag. pag. 70.*

Nomen vulgaris: *Psilliu.*

Usus. E seminibus educitur mucilago, quae praestat in ophtalmia, dysenteria, raucedine.

8. **P. Bellardi.**—*Flores* parvi, spicati, spica terminali, cylindraceo-oblonga, crassiuscula, obtusa, continua, hirsuta, 4-12-lineari; *bracteae* lanceolatae vel lanceolato-lineares, acuminatae praesertim inferiores, calyce longiores, inferne lateraliter albo-membranaceae; *calyx* quadriphyllus, foliolis ovato-oblongis, acutis, margine angusto albo-membranaceis, reliqua parte viridibus; *corolla* limbo quadrifida, laciniis ovato-lanceolatis, longe acuminatis, albis vel albo-ferrugineis; *genitalia* generis; *capsula* oblonga, acuta, calyce brevior, dispermia; *scapi* unus-plures ex eadem radice, teretes, erecti vel adscendentes, foliis breviores, aequales vel longiores, virentes, nudi, pilosi, pilis patentibus; *folia* omnia radicalia, lanceolato-linearia, plana, erecta, acuta, integerrima vel apicem versus denticulata, virentia, pilosa, brevissime petiolata, petiolis basi paulo dilatatis; *radix* tenuis, longiuscula, fusiformis, lateraliter fibrillosa.

Floret Aprili, Majo. ☉.

Aetnae, in vulcanicis aridis pedemontanae ac nemorosae regionis: *Catania, Ognina, Acicastello, Trecastagni, Pedara, Nicolosi.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 229.* et *Bibl. Pan. 3. tab. 62* sub eodem nomine: *Holosteum salmanticense, majus.* — *Clus. Hist. 2. pag. 112* sub nomine: *Leontopodium creticum aliud.*

Plantago Bellardi. *Vahl. Symb. 2. pag. 31.* — *Willd. Sp. Pl. 1. par. 2. pag. 646.*—*Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 100* et *Fl. Gr. 2. pag. 36. tab. 146.* — *All. Fl. Ped. 1. pag. 82. tab. 85. fig. 3.*—*Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom.*

pag. 76.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 153.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 197. — Torn. Fl. Sic. pag. 367. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 500.—Strobl Fl. Etn. pag. 82.— Moris Fl. Sard. 3. pag. 62.

Plantago pilosa. *DC. Prodr. 13. pag. 705.*

Plantago Holostea. *Lam. Ill. n. 1667. — Poir. Dict. 5. pag. 378.*

Plantago pygmaea. *Lam. Ill. pag. 341.*

Plantago villosa. *Lam. Ill. 1669.*

Plantago minuta. *Link* in *Schrad. Journ. 1800.*

9. **P. albicans.**—*Flores* parvi, spicati, spica terminali, cylindrica, erecta, 1-2-pollicari, basi subinterrupta, ante anthesim nutante, interdum apice dense barbata; *bracteae* ovatae, obtusae vel acutae et etiam acuminatae, calyci subaequales, dorso medio virides, plus minus sericeae, lateribus albo-membranaceae, glabrae, saepe in margine superiore dense villosae; *calyx* quadriphyllus, foliolis ovato-oblongis, obtusiusculis, caeterum bracteis similibus; *corolla* albida, limbo quadrifida, laciniis ovatis, breviter acuminatis, concavis; *stamina* quatuor, filamentis albis, antheris ovato-oblongis, mucronatis, siccando roseis; *stylus* valde villosus; *capsula* oblonga, calyce brevior, dispermia; *scapi* teretes vel rarius angulati, erecti vel adscendentes, a tribus quatuorve pollicibus ad pedem longi, dense villoso-sublanati, albidi, foliis plus minus longiores; *folia* lineari-lanceolata, acuta, obliqua, subundulata, trinervia, patentia, in petiolum basi vaginantem et glabriusculum attenuata, 2-4 lin. lata et 1 $^{1}/_{2}$-4 poll. longa, plus minus albo-sericea, mollia, dense villoso-sublanata; *rhizoma* fusiforme, non admodum crassum, fibris lateralibus denudatum, saepe sursum solutum in caules breves, perennantes, foliosos.

Floret Aprili, Majo. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis: *Catania, Nesima, Cibali, S. Giovanni di Galermo, Misterbianco, Motta S. Anastasia.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 2. pag. 35. tab. 145.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 320* et *Bibl. Pan. 1. tab. 123* sub nomine: *Holosteum perenne, Scorzoneraefolio, lanugine argenteum. — Clus. Hist. 2. pag. 110* sub nomine: *Holosteum salmanticense, majus.—Moris. Ox. sect. 8. t. 16.*

fig. 3 sub nomine: *Plantago mollis sive Holosteum hirsutum albicans majus.*

Plantago albicans. *Lin. Sp. Pl. pag. 165.—Ucria H. Pan. pag. 73.—Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pagina 100. — All. Fl. Ped. 1. pag. 81. — Ten. Fl. Nap. 3. pag. 152.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 61. — Bert. Fl. It. 2. pag. 166.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 197.—Torn. Fl. Sic. pag. 367.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 500. — DC. Prodr. 13. pag. 705.—Strobl Fl. Etn. pag. 82.*

Plantago argentea. *Ten. Fl. Nap. Suppl. 1. pag. 59.*

FLORA AETNEA

Subclassis IV. MONOCHLAMYDEAE

Flores saepe unisexuales, calyce vel perigonio simplici stipati, raro duplici, calyce et corolla perraro nullo; *ovula* ovario inclusa.

Aug. Pir. DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 1. et Théor. élém. ed. 1819 pag. 247. et *Alph. fil. Introd. à l'étude de la Bot. pag. 327.—Meisn. Gen. pag. 441.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 347.*

Ordo LXVII. PHYTOLACCACEAE

Flores regulares vel subirregulares, hermaphroditi vel dioici, pedicellati, raro sessiles, spicati, racemosi vel corymboso-glomerati, axillares, terminales et oppositifolii; *bracteae* vel *bracteolae* tres, raro duae, persistentes vel deciduae, inferior saepe major, lateralibus approximata ac aliquando ab iisdem subremota; *calyx* 4-5-sepalus, sepalis plus minus coalitis, aequalibus vel inaequalibus, glabris, herbaceis, margine saepe membranaceis, intus non raro subcoloratis, post anthesim immutatis; aestivatione imbricativa; *corolla* saepius nulla, raro petala ima basi calycis inserta, sepalis ejusdem numero aequalia et alterna vel pauciora, libera, minuta, anguste unguiculata; *stamina* disci perigyni, imum calycis fundum vestientis margini subhypogyne vel carpophori obsoleti aut rarius distincti basi hypogyne inserta, nunc sepalis numero ae-

qualia et alterna, nunc plura, exteriora alterna, interiora opposita, raro in phalanges alternas collecta, nunc indefinita, subbirregulariter congesta, filamentis filiformibus vel e basi lata subulatis, liberis vel baseos dilatatae fimbriis in cupulae speciem subcohaerentibus, antheris introrsis, basi vel dorso affixis, erectis vel incumbentibus, bilocularibus, loculis oppositis, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* nunc simplex, paulo excentricum, nunc constans e carpidiis pluribus, inter se distinctis vel plus minus connatis, carpophoro obsoletissime papillaeformi, rarius stipitiformi insidentibus; *ovulum* unicum, basifissum, campylotropum vel amphitropum; *styli* introrsum laterales, carpidiorum singulorum anguli centralis apice inserti, distincti vel raro basi coaliti, uncinato-recurvi; *stigma* superficies interna stylorum; *fructus* utricularis, baccatus, cocciformis, nucamentaceus vel samaroideus, carpidiis liberis vel connatis, demum secedentibus, indehiscentibus, monospermiis; *semen* erectum, testa membranacea vel crustacea, nitida, fragili, endopleura membranacea, albumine aut nullo aut farinaceo, embryone annulari, radicula infera, cotyledonibus foliaceis, convolutis. Herbae vel suffrutices; *caules* teretes vel irregulariter angulati, nodis imperfectis, erecti vel prostrati; *folia* alterna, raro subopposita, simplicia, sessilia vel petiolata et in petiolum decurrentia, membranacea vel carnosula; *stipulae* nullae vel duae ab basim petiolorum, persistentes vel caducae, liberae.

Endl. Gen. Pl. pag. 975.—R. Br. in Tuckey Congo. pag. 454.—DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 2.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 347 et 353.—Torn. Fl. Sic. pag. 449.

Genus 1. PHYTOLACCA.

Flores racemosi, racemis spicaeformibus, aphyllis, terminalibus, moxque suboppositifoliis; *pedicelli* e bracteae axilla prodeuntes et medium versus bibracteolati; *calyx* herbaceus vel petaloideus, subaequaliter quinquepartitus, partionibus in fructu reflexis; *corolla* nulla; *stamina* 5-10-20 plurave, subhypogyna, libera, margine disci carnosuli inserta, quinque exteriora calycis partitionibus alternantia, caetera iisdem opsita, filamentis subulatis, antheris incumbentibus; *ovarium*

ex ovulis 5-10-pluribusve, ad latera adnatis, in orbem, circa axim centralem, verticillatis eidemque affixis; *ovula* campylotropa; *styli* breves, liberi; *bacca* multilocularis, subglobosa, umbilicata, depressa, calyce suffulta, stylis coronata, carpellis verticillatis constans, monospermiis, succulentis, coloratis; *semina* verticalia, subgloboso-lenticularia, loculorum fundo affixa, testa crustacea, nitida, albumine farinaceo, embryone annulari, peripherico, cotyledonibus linearibus, incumbentibus. Herbae, raro frutices; *folia* alterna, penninervia, integerrima, petiolata; *stipulae* nullae.

Lin. Gen. ed. Schreb. n. 800.—Juss. Gen. pag. 84.—Endl. Gen. Pl. pag. 977. n. 5262.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 137. tab. 77. fig. 8. — Kunth in *Humb. et Bonpl. Nov. Gen. et Sp. 2. pag. 182.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 352. Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 522.—Torn. Fl. Sic. pag. 449. DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 31.*

1. P. decandra. — *Flores* decandri, decagyni, pedicello sesqui duplove breviores, racemosi, racemis una cum pedunculis 6-10-pollicaribus, cylindraceis, erectis, in fructu saepius pendulis; *bracteae* lineari-lanceolatae, acutae, in fructu roseae; *calyx* (perigonium) laciniis orbiculari-ovatis, obtusissimis, apice concavis, primo albidis, demum purpurascentibus; *corolla* nulla; *stamina* laciniis calycinis subaequalia vel longiora; *styli* brevissimi, apice recurvi; *bacca* depresso-globosa, umbilicata, subdecemlocularis et subdecemcostata, stylis persistentibus coronulata; *semina* subreniformi-lenticularia, oblique compressa, obsolete rostellata, margine acutiuscula, ad umbilicum bifida, nitida, nigra; *caulis* erectus, teres, sulcatus, succulentus, glaber, 3-8-pedalis, superne subdichotome paniculato-ramosus, viridis sed adultus autumno more petiolorum ac pedicellorum saturate rubens; *folia* breviter petiolata, oblongo - lanceolata, acuta, mucrone parvulo, calloso terminata, subundulata, glabra, vix punctulata, 4-5-poll. longa et 1-1 $^1/_2$ poll. lata, interdum multo majora et usque ad 10-12 poll. longa et 4-5 poll. lata, viridia, demum purpurascentia, nervo medio subtus prominulo; *radix* dense caespitosa, albida, firma.

Floret Aestate et Autumno. ♃.

Aetnae, in ruderatis, sepibus et in sylvaticis umbrosis pe-

demontanae ac nemorosae regionis: *Catania, Acireale, Giarre, Mascalucia, Massannunziata.*

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 393. fig. 1.—Dill. Elth. 2. pag. 318. tab. 239. fig. 309* sub nomine: *Phytolacca vulgaris.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 111* et *Bibl. Pan. 2. tab. 211* sub nomine: *Solanum racemosum, indicum.*

Phytolacca decandra. *Lin. Sp. Pl. pag. 631. — Ucria H. Pan. pag. 191.—DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 32.—Lam. loc. cit.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 522.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 353. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 589. — Torn. Fl. Sic. pag. 449.*

Nomen vulgare: *Russeddu.*

Usus. Succo baccarum purpureo-sanguineo, in violaceum vergente, charta lintea et funes tinguntur.

Ordo LXVIII. CHENOPODIACEAE.

Flores minutissimi, regulares, hermaphroditi, interdum abortu polygami vel diclini, sessiles vel pedicellati, solitarii vel glomerulati, nunc axillares, nunc paniculati, spicati vel subcymosi; *bracteae* vel *bracteolae* duae, raro contiguae, in flore femineo interdum nullae, saepe carinatae, concavae, saepius foliaceae, cum fructu raro deciduae; *calyx* 2-5-sepalus, sepalis inferne plus minus inter se connatis, saepius aequalibus, glabris aut villosis, herbaceis, viridescentibus, post anthesim exsuccis vel carnosis, capsularibus vel baccatis, nunc alulis vel spinulis instructis, nunc inappendiculatis, carinatis vel immutatis, aestivatione imbricativa; *corolla* nulla; *stamina* saepius receptaculo vel calyci inserta, sepalis opposita iisdemque numero aequalia vel raro abortu pauciora, omnia saepissime fertilia, filamentis filiformibus, calycem raro superantibus, liberis, interdum basi in cupulam brevissimam coalitis; *staminodia* (stamina rudimentaria), ubi adsint, minutissima, sepalis alterna; *antherae* biloculares, ovatae vel oblongae, basi vel dorso affixae, loculis introrsum, rima longitudinali, dehiscentibus; connectivum angustum, in appendiculam interdum abiens; granula pollinis globoso-ovata; nectarium inter stamina et pistillum subannulare vel cyathiforme, carnosulum vel membranaceum, saepe nullum; *ovarium* uni-

cum, ovatum, liberum vel rarius basi tubo calycino adnatum; *ovulum* unicum, sessile vel funiculo brevi horizontaliter affixum vel ex eodem pendulum; micropyle basim, peripheriam vel apicem ovarii spectante; *styli* 2-3, terminales, plus minus longi, basi plerumque connati, raro liberi; *stigmata* superficies extrema stylorum; *fructus* utricularis, monospermus, indehiscens, calyce involutus eidemque nonnumquam accretus, pericarpio membranaceo, raro coriaceo vel corneo; *semen* horizontale aut verticale, lenticulare vel reniforme, integumento nunc duplici, testa crustacea vel coriacea, endopleura membranacea; nunc simplici, tenui, membranaceo, albumine copioso, parco vel nullo, farinaceo vel subcarnoso, embryone homotropo, nunc curvato vel annulari, peripherico, nunc plano-spirali vel conico-spirali; radicula in regione umbilici; plumula inconspicua, cotyledonibus plano-convexis, angustis. Herbae, suffrutices vel frutices; *caules* teretes vel angulati, erecti vel adscendentes; *folia* membranacea, coriacea et carnosa, alterna, raro opposita; *stipulae* nullae; *radices* fibrosae vel napiformes.

Lindl. Introd. ed. 2. pag. 208. — Less. Beitr. flor. südl. Ural. in Linnaea 1834 pag. 197.—Torn. Fl. Sic. pag. 439 et *673.*—Chenopodeae *Endl. Gen. Pl. pag. 292. — Moq. in Ann. sc. nat. 1.ª ser. 23. pag. 207. 274; 2.ª ser. 1. pagina 203. 4. pag. 209. — DC. Introd. à l'étud. de la Bot. 1837. pag. 329.*

TRIBUS I. ATRIPLICEAE.

Flores polygami, ebracteati vel bibracteati, perigonio masculo a femineo diverso; staminodia nulla; *semen* integumento duplici, testa crustacea.

Endl. Gen. Pl. pag. 293. — C. A. Mey. in *Ledebour Fl. Alt. 1. pag. 371.—Torn. Fl. Sic. pag. 439* et *673. — DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 89* (subtribus I).

Genus 1. ATRIPLEX.

Flores parvi, polygami, saepius vero monoici, glomerato-spicati vel subsolitarii, sessiles, raro pedicellati; in masculis

bracteae nullae; *calyx* 3-5-sepalus, inappendiculatus; *stamina* sepalis numero aequalia, iisdem opposita, receptaculo inserta, filamentis subulatis, antheris subrotundis, bilocularibus; pistilli rudimentum; in femineis *bracteae* vel nullae vel, ubi calyx deest, binae, flores involucrantes, liberae vel inferne coalitae; *calyx* vel omnino nullus vel in aliis ejusdem plantae nullus vel in aliis masculis conformis; staminodia et nectarium nulla; *styli* duo filiformes, basi connatì; *stigmata* superficies interna stylorum; *fructus* utriculus membranaceus, tenuis, segmentis calycinis vel bracteis tectus, semini saepe adhaerens; *semen* verticale, sublenticulare, compressum, testa coriacea vel subcrustacea, albumine farinaceo, embryone annulari, peripherico, radicula infera subadscendente vel laterali adscendente. Herbae, interdum suffrutices, lepidoto - argentinae vel glabrae; *caulis* alterne vel raro opposite ramosus; *folia* alterna, raro opposita, petiolata, saepius hastata vel triangularia, angulata, sinuato-dentata vel integerrima.

Endl. Gen. Pl. pag. 293. n. 1912.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 361. tab. 75. fig. 8.—Lin. Gen. pag. 545.—Juss. Gen. pag. 85.—Lam. Ill. 9. tab. 853.— DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 90.—Bert. Fl. It. 10. pag. 408.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 586.—Torn. Fl. Sic. pag. 439.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 384.

1. A. triangularis. — *Flores* parvi, glomerulati, in spicis aphyllis, terminalibus, paniculatis simplicibusque, dispositi; *bracteae* foliaceae, hastato - rhombeae, integrae sed margine denticulatae, inferiores glomerulis longiores; *perigonium* fructus rhomboidale, acutum, integrum vel in margine inferiore dentatum, dentibus nunc obsoletis, nunc profundioribus, muticis, in faciebus nudum vel uno alterove tuberculo prominente instructum, viride vel parce albo-farinaceum, in maturitate fructus tamidulum; *semen* generis; *caulis* erectiusculus, herbaceus, virescens vel cano - farinosus, sulcatus, 1-3-pedalis, valde ramosus, ramis pluribus alternis, paucis ex inferioribus oppositis; *folia* longe petiolata, opposita, triangulari - hastata, auriculis acutis, rectangule patentibus, suprema minora, lanceolato - linearia, omnia subtus, praecipue juniora, epidermide secedente, squamata, argentea, subfarinosa tecta; *radix* elongata, fusiformis, parce ramosa, alba.

Floret Augusto, Septembri, Octobri. ☉.

Aetnae, regione pedemontana, in vulcanicis maritimis: *Catania, Villascabrosa, Armisi, Ognina.*

Icon. *Zannich. Ist. pag. 31. tab. 49* sub nomine: *Atriplex maritima perennis, folio deltoide seu triangulari, minus incano.*

Atriplex triangularis. *Willd. Sp. Pl. 4. pag. 963.—Guss. Syn. Fl. Sic. pag. 591* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 281. — Torn. Fl. Sic. pag. 439. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 296. — Host. Austr. 1. pag. 321.—Sanguin. Cent. pag. 43.—Moric. Fl. Ven. 1. pag. 405.*

Atriplex sicula. *Ucria Pl. ad Lin. opus. add. n. 32.*

Atriplex patula. *Lin. Sp. Pl. pag. 257.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 387.—DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 95.— Strobl Fl. Etn. pag. 76.*

Atriplex hastata var. γ. triangularis. *DC. loc. cit. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 592.—Ucria H. Pan. pagina 426.—Strobl op. cit. pag. 75.*

Atriplex latifolia var. salina. *Moris op. cit. pag. 388.*

Atriplex platysepala. *Guss. Syn. 2. pag. 590.—Torn. Fl. Sic. pag. 440.—Strobl Fl. Sic. pag. 75.*

Atriplex microsperma. *Wald. et Kit. Pl. rar. hung. 3. pag. 278.—Guss op. cit. pag. 591. — Torn. Fl. Sic. pag. 441.—Strobl loc. cit.*

Atriplex prostrata. *Bouch. Fl. Alb. pag. 76.—Guss. Strobl* et *Torn. loc. cit.*

Atriplex macrodira. *Guss. Syn. 2. pag. 592. — Torn. loc. cit.—Strobl op. cit. pag. 76.*

Atriplex erecta. *Smith Fl. Brit. 3. pag. 1093. — Guss. Syn. cit. 2. pag. 593.—Torn. loc. cit.*

2. A. portulacoides.—*Flores* parvi, spicati, spica terminali, ramosa, saepe cum spicis proximis axillaribus, simplicibus, omnibus interrupte glomerulatis, glomerulis parvis; *bracteae* sub glomerulis lineares, saepe glomerulo occultatae, inferiores tantum longiusculae; *perigonium* femineum basi cuneatum, superne veluti truncatum et tri-quinquedentatum aut lobulatum, lobo medio acutiusculo, reliquis obtusis; *genitalia, fructus* et *semen* ut in genere; *caulis* teres, suffruticosus, valde ramosus, decumbens et saepe inferne radicans, ramis adscendentibus, pedalis, vel quidquam ultra, viridulo-albens; *folia* opposita, petiolata, crassiuscula, inferiora lanceolato-

oblonga, superiora lanceolato-linearia, omnia abtusa, plerumque integra, raro uno alterove dente obsolete notata; *radix* ramosa, longa, dura, parce fibrosa, alba. Tota planta farinoso-argentina.

Floret a Julio ad totum Autumnum. ♄.

Aetnae, regione pedemontana, ad saxa vulcanica mari proxima: *Catania, Villascabrosa, Armisi, Ognina.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 4. tab. 261.—Clus. Hist. 1. pag. 54. fig.* sub nomine: *Halimus II.*

Atriplex portulacoides. *Lin. Sp. Pl. pag. 1493. — Smith loc. cit.—Bert. Fl. It. 10. pag. 410.—Ucria H. Pan. 426.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 107. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 294.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 587.—Torn. Fl. Sic. pag. 439.*

Obione portulacoides. *Bab. Man. ed. 3. pag. 271. — DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 112.—Strobl Fl. Etn. pag. 75.*

— Var. intermedia. — *Flores* glomerulati, glomerulis in spicis brevibus confertisque approximatis; *caulis* gracilis; *folia* glaucescentia, lanceolato-linearia, raro unidentata.

Floret et invenitur una cum specie.

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 45* et *Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 78* et *Bonan. Panph. tab. 82* sub nomine: *Atriplex halimoides.*

Atriplex portulacoides var. *b.* intermedia. *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 588.—Torn. loc. cit.*

— Var. angustifolia.—*Flores* glomerulati, glomerulis in spicis brevibus confertisque approximatis; *folia* anguste linearia, argenteo-lepidota.

Floret et invenitur una cum specie.

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 114* et *ed. Bibl. Pan. 2. tab. 144* et *Bonan. Panph. tab. 109* sub eodem nomine: *Halimus vulgaris Matthioli, seu Oleae folio repens.*

Atriplex portulacoides var. *c.* angustifolia. *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 588.—Torn. Fl. Sic. pag. 440.*

Atriplex angustifolia. *Smith Fl. Brit. 3. pag. 1092. — Guss. op. cit. pag. 593.—Torn. op. cit. pag. 441.*

Usus. Folia, ut illa *Crithmi maritimi* et calyces *Capparidum,* in acetariis adhibentur. Pollent etiam vi diuretica, unde in gonorrhaea et similibus valent.

3. **A. Halimus.**—*Flores* parvi, purpurascentes, spicati, spica terminali longa, simplici vel ramosa, plus minus interrupte glomerulata, subinde spicis lateralibus, axillaribus aucta, glomerulis exiguis; *perigonium* florum fertilium deltoideum parvum, disepalum, compressum, nunc in faciebus tuberculatum, nunc tuberculis carens; *genitalia* generis; *fructus* pentagonalis, lateralibus scrobiculatis, pericarpio pellicula albida constituto; *semen* compressum, fuscum; *caulis* fruticosus, adscendens vel erectus, 3-6-pedalis, teres vel subangulatus, ramosissimus, lepidoto-argenteus; *folia* subpetiolata, alterna et subopposita, rhombeo-ovata, subinde ovato-oblonga et in ramis junioribus oblongo-lanceolata, in petiolum decurrentia, obtusa vel acutiuscula, mucronulata, integra vel basi obsolete subdentata, subcoriacea, pro locorum natura incana vel argentea, persistentia, nervulosa, nervo intermedio subtus magis prominulo; *radix* ramosa, parce fibrillosa, alba.

Floret ab Augusto ad totum Autumnum. ♄.

Aetnae, in vulcanicis et ad sepes pedemontanae regionis: *Catania, Ognina, Giarre, Adernò.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 10. pag. 52. tab. 962.* — *Clus. Hist. 1. pag. 53. fig.* sub nomine: *Halimus.* — *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 249* et *Bibl. Pan. 1. tab. 229* et *Raf. tab. 101. fig. 3* sub eodem nomine: *Halimus latifolius sive fruticosus.*

Atriplex Halimus. *Lin. Sp. Pl. pag. 1492.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 294.—Ucria H. Pan. pag. 426.* — *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 587.* cum var. — *Torn. Fl. Sic. pag. 440* cum var.—*Bert. Fl. It. 10. pag. 409.—Strobl Fl. Etn. pag. 75.* cum var.—*DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 100.* — *Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 592.—Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 2. pag. 266.—All. Fl. Ped. 2. pag. 199.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 389.*

Atriplex halimoides. *Tin. Catal. H. Reg. Pan. pag. 277.*

Chenopodium Halimus. *Thumb. Prodr. Cap. pag. 48.*

4. **A. Tornabeni.** — *Flores* parvi, feminei subsolitarii, masculi et feminei spicati, aphylli, spicis terminalibus cauli ramisque, subsimplicibus, saepe longis, glomeratis, glomere bracteis breviore; *perigonium* femineum rhombeo-triangulare, supra basim cuneatum trisectum, segmento medio latiore ac paulo longiore, acuto, integro, laterulibus subdentatis facie-

bus nudis vel uno alterove tuberculo instructis; *stamina* filamentis albis anterisque luteis; *fructus* utriculus tenuissime membranaceus, albido-pellucens, laeviusculus; *semen* fuscum, ab utriculo facile secedens; *caulis* caespitosus, pruinosus, adscendens vel erectus, teres vel obtuse subangulatus, albo-pulveraceus, uni-bipedalis, ramosissimus, ramis adscendentibus, diffusis, imis longis prostratisve; *folia* conferta, breviter petiolata, 3-7 lin. lata, alterna, in ramis junioribus obtusa, rhombeo-ovata, irregulariter angulato-dentato-crenata, reliqua deltoideo-oblonga, acutiuscula, subintegra, superiora angustiora, longiora et saepe apice parum producta, omnia, subtus plerumque magis, argenteo-lepidota; *radix* alba, fusiformis, potius crassa, lateraliter nudiuscula. Tota planta plus minus pruinosa et arenulis saepe conspurcata.

Floret a Julio ad Septembrem. ⊙.

Aetnae, regione pedemontana, in saxosis vulcanicis maritimis cum arenosis mixtis: *Catania, Ognina, Acicastello, Trezza, Acireale.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 84.* et *Bibl. Pan. 2. tab. 111* et *Bonan. Panph. Sic. tab. 73* sub eodem nomine: *Atriplex marina, minor, supina, lanceolato folio incano, semine tricuspidato alato.*

Atriplex Tornabeni. *Tin.* in *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. p. 589* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 280.—Torn. Fl. Sic. pag. 440.—DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 104.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 592.—Strobl Fl. Etn. pag. 75.*

Atriplex laciniata. *Bert. Fl. It. 10. pag. 414. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 295. — Smith Engl. Fl. 4. pag. 257* et *Engl. Bot. 3. tab. 165.—All. Fl. Ped. 2. pag. 199.—Reich. Exc. 2. pag. 578.*

Atriplex arenaria. *Tin. Cat. Pl. H. Reg. Pan. pag. 276.*

Atriplex crassifolia. *Moris Fl. Sard. 3. pag. 386.*

5. A. rosea. — *Flores* interdum rubelli, glomerulati, glomerulis numerosis, saepe in apice caulis et ramorum spicatis, spica brevi, interrupta, foliolata, foliolis bracteantibus ovatis, acutis, dentatis, glomerulum aequantibus vel excedentibus; *perigonium* fertilium rhombeo-deltoideum, potius parvum, acutum, superne acute denticulatum, dente terminali majore, saepe latius quam longum, interdum subcordatum, quinquenerve, in utraque facie nudum vel regulariter tuber-

culatum, veluti si alia valva minor ei adhaereret; *genitalia* generis; *fructus* utriculus laxe celluloso-membranaceus, papilloso-punctatus, semini demum arcte adhaerens; *semen* rostellatum, margine obtusiusculum, fuscum, nitidum vel, oculo armato, punctulato-rugosum; *caulis* adscendens, herbaceus, obsolete angulatus, lepidoto-glaucescens, 1-3-pedalis, valde ramosus, ramis patulis divaricatisve; *folia* alterna, breviter petiolata vel subsessilia, deltoideo-rhombeove-ovata et oblonga, inaequaliter obtuse acuteve eroso - dentata et superiora nonnulla subinde integra, plus minus furfuraceo-lepidota, sesquipollicaria, plicato-concava; *radix* praecedentis speciei.

Floret ab Augusto ad totum Autumnum. ⊙.

Aetnae, in ruderatis pedemontanae ac nemorosae regionis: *Catania, Randazzo.*

Icon. *Scop. Del. Fl. et Faun. insubr. pars 2. pag. 16. tab. 8* sub nomine: *Atriplex alba.—Ten. Fl. Nap. 5. p. 295. tab. 269. fig. 2.* sub nomine: *Atriplex polysperma.*

Atriplex rosea. *Lin. Sp. Pl. pag. 1493.—DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 92. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 590* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 280.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 385. Torn. Fl. Sic. pag. 440.—Bert. Fl. It. 10. pag. 412.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 591. — Strobl Fl. Etn. pagina 75.*

Atriplex Graeci. *Tin. Cat. H. Reg. Pan. pag. 277.*

Atriplex polysperma. *Ten loc. cit.—Guss. Syn. cit. p. 589.*

Atriplex foliosa. *Guss. Enum. cit. pag. 281.*

6. **A. littoralis.** — *Flores* monoici, parvi, globuloso-glomerulati, spicati, spicis numerosis, erectis, longis, gracilibus praesertim innuptis, simplicibus vel basi ramulosis, initio superne densis, mox totis interruptis; *rachis* dense albo-furfuracea et veluti flocculosa; *bracteae* inferiores foliaceae, lineares, glomerulo longiores, reliquae occultatae vel nullae; *perigonium* fructus ovatum, acutum, profundiuscule multidentatum, apice integro, modo brevi, lato, modo elongato, lanceolato-lineari, phyllis demum secedentibus ut apex bifurcus appareat, faciebus crebre muricato-tuberculatis, totum dense albo-furfuraceum; *genitalia*, *fructus* et *semen* ut in genere; *caulis* herbaceus, erectus, sulcatus, glaber, 1-2-pedalis, valdè ramosus, ramis alternis, divaricatis, interdum erectis, longis, gracilibus, subvirgatis; *folia* carnosula, alterna, subpetiolata,

obtusiuscula, viridia, glabriuscula, 1-3 poll. longa et 1 1/2-3 lin. lata, uninervia, nervo subtus prominulo, tenuissimo, inferiora lanceolata, argute dentata, suprema anguste linearia, acuta, integerrima; *radix* alba, ramosa, fibrillosa. Planta siccatione saepius nigrescens.

Floret a Junio ad Septembrem. ☉.

Aetnae, ad saxa vulcanica mari proxima et cum sabulis e fluctibus resectis mixta: *Catania, Biviere Biscari.*—Species rara.

Icon. *Smith Engl. Bot. 10. tab. 708.—Bocc. Pl. rar. sic. pag. 30. tab. 15. fig. II* sub nomine: *Atriplex angustifolia maritima minima.*

Atriplex littoralis. *Lin. Sp. Pl. pag. 1494. α. β.—Bert. Fl. It. 10. pag. 422.—DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 96. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 592.—Smith loc. cit.* et *Engl. Fl. 4. pag. 260. α. β.*

Atriplex marina. *Pers. Ench. 1. pag. 293.*

TRIBUS II. CHENOPODIEAE.

Flores hermaphroditi, abortu feminei, ebracteati, raro bibracteati; *semen* verticale, testa crustacea vel membranacea.

Endl. Gen. Pl. pag. 294.—C. A. Mey. in *Ledebour Fl. Alt. 1. pag. 371. — DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 48. — Torn. Fl. Sic. pag. 441.*

Genus 1. CHENOPODIUM.

Flores exigui, hermaphroditi, raro abortu feminei, ebracteati vel squamuloso-bracteati, glomerulati, spicatim paniculati, spicis axillaribus et terminalibus, glomerulis raro axillaribus, haud spicatis; *calyx* 5-fidus vel 5-partitus, interdum abortu 3-4-partitus, laciniis concavis, saepius longitrorsum carinatis vel subcristato - carinatis, nunquam appendiculatis; *stamina* quinque, rarissime pauciora, imo calyci inserta, ejusdem laciniis opposita, filamentis filiformibus, antheris ovatis; *staminodia* et *nectarium* nulla; *ovarium* suborbiculare obo-

vatumque; *styli* duo, raro tres, liberi vel basi connati; *stigmata* superficies interna stylorum; *fructus* utriculus depressus, calyce clauso, subgloboso vel subpentagono involutus; *semen* lenticulare, horizontale, testa crustacea, albumine farinaceo, embryone annulari, radicula subcentrifuga. Plantae annuae, perennes vel fruticosae, pulvere farinoso conspersae vel pubescenti-glandulosae; *folia* alterna, integra vel dentato-pinnatifida.

Lin. Gen. 309.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 360. tab. 75. fig. 6.— Nees jun. Gen. 7. ic. — DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 61.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 374. — Guss Syn. Fl. Sic. 1. pag. 293.—Torn. Fl. Sic. pag. 442.

1. C. ambrosioides. — *Flores* parvi, sessiles, glabri, spicati, spicis plerumque simplicibus, interruptis, totis interfoliatis, axillaribus in toto fere caulis tractu et terminalibus; folia floralia lanceolata, acuta, integerrima; *calyx* laciniis orbiculari-ovatis, obtusis, vix albo-marginatis; *stamina* exerta, filamentis linearibus antherisque ovatis; *styli* duo-tres; *pericarpium* e semine facile secedens; *semen* exiguum, lenticulare, laevissimum, nitidum, atrorubens; *caulis* herbaceus, erectus, 1-3-pedalis, tereti - angulatus, sulcatus, scabriusculus, pubescenti-glandulosus, viscidulus, laete virens, ab ipsa basi ramosus, ramis erectis; *folia* subpetiolata, lanceolata, acutiuscula, remote sinuato-dentata vel subintegra, laete virentia, subtus glandulosa, glandulis pellucidis, suprema lanceolato - lineria, integerrima; *radix* simplex, parce ramosa, fibrillosa.

Floret a Junio ad Novembrem. ☉. et ♃.

Aetnae, in vulcanicis humidis et secus vias pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Pedara, Nicolosi, Zaffarana, Milo, Monte Capriolo.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 2. pag. 59. tab. 168.—Moris. Ox. sect. 5. tab. 31. fig. 8* sub nomine: *Atriplex odora s. suaveolens, mexicana.*

Chenopodium ambrosioides. *Lin. Sp. Pl. pag. 320.—Reich. Fl. Germ. exc. 3. pag. 579. — Bert. Fl. It. 3. pag. 36. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 295.—Torn. Fl. Sic. pag. 442. DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 72. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 375.—Strobl Fl. Etn. pag. 74.*

Atriplex ambrosioides. *Crantz Inst. 1. pag. 207.*

Ambrina ambrosioides. *Spach Veg. Phan. 5. pag. 297.*

Herba odore forti et plerisque ingrato, jampridem, sub *Theae* seu *Botryos mexicanae* nomine, Theae succedanea habita, et in morbis de nervoso genere commendata. Nunc fere obsoleta.

2. **C. Botrys.**—*Flores* exigui, $^1/_2$ lin. longi, breviter pedicellati, glanduloso-hispiduli, spicati, spicis brevibus, nudis, viridi-lutescentibus, axillaribus in toto caulis tractu et terminalibus, cymosis, interruptis, glomerulis laxis et saepe floribus solitariis; *calyx* 5-fidus vel 5-partitus, interdum abortu 4-3-partitus, laciniis ovatis, acutis, margine albo-membranaceis; *stamina* vix exerta, filamentis lineari-subulatis, antheris ovatis; *styli* longiusculi, capillares, flexuosi, acutiusculi; *pericarpium* pellicula albida; *semen* minutum, lenticulare, scabrum, atrorubens; *caulis* herbaceus, erectus, sulcato-angulatus, palmari-pedalis, glanduloso-pubescens, viscidulus, ab ipsa basi ramosus, ramis sparsis, strictis; *folia* petiolata, oblonga, pinnatifido-sinuata et obtuse dentata, utrinque glanduloso-pubescentia, suprema lanceolata, integerrima, omnia virentia, plerumque aetate rubentia; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa, lateraliter parce fibrillosa, flexuosa, alba. Tota planta effundens odorem ambrosiacum quidquam ingratum et etiam in sicco perdurantem.

Floret Julio, Augusto, Septembri. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis arenosis pedemontanae ac nemorosae regionis: *Catania, Leucatea, Pedara, Nicolosi, Milo, Zaffarana, Giarre.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 2. pag. 58. tab. 105. — Smith Fl. Gr. 3. pag. 48. tab. 253.*

Chenopodium Botrys. *Lin. Sp. Pl. pag. 320.—Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 168.—All. Fl. Ped. 2. pag. 197. Savi Fl. Pis. 1. pag. 269.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 106.—Ucria H. Pan. pag. 116.—Bert. Fl. It. 3. pagina 35.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 295.—Torn. Fl. Sic. pag. 442.—Strobl Fl. Etn. pag. 74.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 594.—DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 75.*

Atriplex Botrys. *Crantz Inst. 1. pag. 207.*

Ambrina Botrys. *Moq. Chenop. enum. pag. 37.*

3. **C. melanospermum.** — *Flores* parvi, sessiles, glabri, spicati, spicis longis, compositis, strictis, interruptis, aphyllis; *calyx* 5-partitus, laciniis oblongis, obtusis, medio viridibus, margine albo-membranaceis; *stamina* exerta, filamentis linearibus, antheris didymis; *styli* brevissimi, apice vix distincti; *semen* lenticulare, margine obtusum, obsolete punctulato-rugosum; *caulis* herbaceus, erectus, angulatus, sulcatus, bipedalis et ultra, glaber, ramosus, ramis erectis; *folia* alterna, longe petiolata, crassiuscula, deltoideo - triangularia, acuta, basi subcuneata et integra, reliquo margine plus minus dentata, glabra, supra laete viridia, nitida subtusve pallidiora, suprema ad flores angustiora, lanceolata, subintegra; *radix* ramoso-fibrosa, alba.

Floret Julio, Augusto, Septembri. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis asperis pedemontanae atque nemorosae regionis: *释Paternò, Nicolosi, Bronte.*

Icon. *Bonan. Panph. Sic. tab. 80* et *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 76* et *Bibl. Pan. 1. tab. 156* sub eodem nomine: *Atriplex folio crasso, atrovirente, lucido, dentato.*

Chenopodium melanospermum. *Spr. Syst. Veg. 1. p. 919. Guss. Suppl. 1. pag. 66* et *Syn. Fl. Sic. 1. pag. 293. — Torn. Fl. Sic. pag. 442.—Wallr. Sched. crit. 1. pag. 112. A. Dietr. Flor. Boruss. tab. 849.—Ten. Fl. Nap. 3. p. 255* et *Syll. pag. 123.*

Chenopodium urbicum. *Lin. Sp. Pl. pag. 318. — Smith Engl. Fl. 2. pag. 10* et *Engl. Bot. 10. tab. 717. — DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 69.—Strobl Fl. Etn. pag. 74.— Bert. Fl. It. 3. pag. 26.—Ucria H. Pan. pag. 116.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 377.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pagina 594.*

Atriplex urbica. *Crantz Inst. 1. pag. 206.*

Chenopodium deltoideum. *Lam. Fl. Fr. 3. pag. 249.*

4. **C. murale.** — *Flores* parvi, sessiles, subfarinosi, spicati, spicis axillaribus terminalibusque, compositis, corymboso-paniculatis, aphyllis, alterne ramosis, glomerulatis, glomerulis parvis, alternis, remotiusculis; *calyx* viridis, laciniis ellipticis, obtusis; *stamina* exerta, filamentis filiformibus, antheris exiguis didymisque; reliqua genitalia generis; *semen* lenticulare, grandiusculum, scabrum, maturitate atrum; *caulis* her-

baceus, erectus vel adscendens, sulcatus, plerumque valde ramosus, ramis patulis, pedali - sesquipedalis, interdum rubens et superne una cum ramis albo-farinosus; *folia* petiolata, adscendentia, ovato - rhombea, acute inaequaliterque dentata, tenuia, nitida, utrinque laete viridia, 2-3-poll. longa et 15-18 lin. lata, subtrinervia, superiora pulverulenta; *radix* ramoso-fibrosa. Planta odore ingrato pollens.

Floret a Majo ad Octobrem. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis et ad muros pedemontanae regionis: *Catania, Acicastello, Misterbianco, Paternò, Belpasso.*

Icon. *Fl. Dan. tab. 2048.—Smith Engl. Bot. 24. t. 1722.*

Chenopodium murale. *Lin. Sp. Pl. pag. 318.—Smith loc. cit.* et *Engl. Fl. 2. pag. 12. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 106.—Ten Fl. Nap. 3. pag. 254. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 294.—Desf. Fl. Atl. 1. pag. 214. — Torn. Fl. Sic. pag. 443.—Bert. Fl. Ital. 3. pag. 29. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 594. — Strobl Fl. Etn. pag. 74. Moris Fl. Sard. 3. pag. 376. — DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 69.*

Chenopodium rubrum. *All. Fl. Ped. 2. pag. 196.—Ucria H. Pan. pag. 116.*

Atriplex muralis. *Crantz Inst. 1. pag. 206.*

Chenopodium triangulare. *Forsk. Fl. Aegypt. Arab. suppl. pag. 205.*

Nomen vulgare: *Erva fitenti.*

5. **C. vulvaria.** — *Flores* parvi, sessiles, farinosi, spicati, spicis glomeratis, aphyllis, terminali majore, ramosa, axillaribus paucis, subindivisis; *calyx* laciniis elliptico-ovatis, obtusis, medio virescentibus, margine albidis; *stamina* vix exerta, filamentis filiformibus, antheris didymis pallidisque; reliqua genitalia generis; *semen* lenticulare, grandiusculum, atro - rubens, subgranulatum, margine acutiusculum; *caules* herbacei, caespitosi, procumbentes, rosulati, angulati, striati, ramosi, a paucis pollicibus ad sesquipedem longi, farina albo-lucida sparsi; *folia* alterna, petiolata, rhombeo-ovata, obtusa vel acuta, integerrima, tenuia, pulverulentissima, incano-cinerea, 1-1 $^{1}/_{2}$ poll. longa et 6-9 lin. lata, subtrinervia, nervis subtus tenuissimis, vix manifestis; *radix* fusiformis, flexuosa, fibrillosa, alba. Herba undique foetidissima.

Floret Julio, Augusto. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis aridis et in cultis pedemontanae ac nemorosae regionis: *Catania, Adernò, Bronte, Pedara, Nicolosi, Tardaria.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 2. pag. 60. tab. 167.*

Chenopodium vulvaria. *Lin. Sp. Pl. pag. 321. — Ucria H. Pan. pag. 116. — Guss. Syn. El. Sic. 1. pag. 295. — Desf. Fl. Atl. 1. pag. 215. — Torn. Fl. Sic. pag. 443. — DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 64. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 380.—Strobl Fl. Etn. pag. 74.*

Chenopodium olidum. *Curt. Fl. Lond. ed. Grav. v. 2. tabul. 30. — Bert. Fl. It. 3. pag. 39. — Smith Engl. Fl. 2. pag. 14* et *Engl. Bot. 15. tab. 1034. — Reich. exc. 3. pagina 578.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 593.*

Chenopodium foetidum. *Ten. Syll. pag. 123. — Lam. Fl. Fr. 2. pag. 244.*

Atriplex vulvaria. *Crantz Inst. 1. pag. 207.*

Nomen vulgare: *Erva fitenti.*

Usus. Laudabatur ad hysteriam. Nunc desueta.

6. C. album. — *Flores* parvì, sessiles, farinosi, spicati, spicis erectis, racemosis vel paniculatis, subaphyllis, interruptis; *calyx* laciniis late ovatis, obtusis; *stamina* vix exerta, filamentis lineari-compressis, antheris subrotundo-ovatis; reliqua genitalia generis; *semen* lenticulare, grandiusculum, margine acutiusculum, nitens, glabrum vel, oculo fortiter armato, subgranulosum; *caulis* herbaceus, erectus, sulcato-striatus, glaber, e viridi-albens, subinde rubens, pedali-orgyalis, plus minus ramosus, ramis erecto-patulis; *folia* petiolata, adscendentia, subrhombeo-ovata, basi cuneata et integra, reliquo margine sinuato-dentata, obtusa, superiora oblonga vel lanceolata, acuta, integra; omnia praesertim subtus pulverulenta, pallide viridia vel albida, subtrinervia, nervis subtus prominulis, tenuibus, ramosis; *radix* fusiformis, lateraliter fibrillosa, longa, flexuosa, alba.

Floret a Junio ad septembrem. ☉.

Aetnae, in cultis et in vulcanicis aridis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Nicolosi, Zaffarana, Milo, Bronte, Grotta del Turco.*

Icon. *Fl. Dan. tab. 1150. — Smith Engl. Bot. 24. tab. 1723.*

Chenopodium album. *Lin. Sp. pag. 319. — Smith loc. cit.*

et *Engl. Fl. 2. pag. 13.* — *Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 116.* — *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 294.* — *Torn. Fl. Sic. pag. 443.* — *Bert. Fl. It. 3. pag. 30.*—*Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 594.*—*Strobl Fl. Etn. pag. 74.*—*Moris Fl. Sard. 3. pag. 378.*—*DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 70.*

Chenopodium viride. *Lin. Sp. Pl. pag. 319.* — *Guss. loc. cit.* — *All. Fl. Ped. 2. pag. 196.* — *Torn. loc. cit.*

Chenopodium lejospermum. *DC. Fl. Fr. 3. pag. 390.*

7. **C. opulifolium.** — *Flores* parvi, sessiles, farinosi, spicati, spicis terminalibus axillaribusque brevibus, exquisite interruptis, inferne foliolatis, axillaribus subinde indivisis et brevissimis; *calyx* laciniis ovatis, obtusiusculis, in fructo acute carinatis; *genitalia* generis; *semen* grandiusculum, nitidum, glabrum, margine acutiusculum; *caulis* herbaceus, erectus vel adscendens, obsolete striatulus, glaber vel apice subfarinosus, bitripedalis et ultra, ramosus, ramis patulo-adscendentibus; *folia* petiolata, abbreviata, rhombeo-ovata, obtusa praecipue inferiora, basi integra, reliquo margine inaequaliter eroso-dentata, dentibus acutis, uno alterove ex inferioribus paulo majore, petiolo breviora aut aequalia, glabra, supra laete vel saturate viridia, subtus pallidiora et subinde quidquam pulverulenta, suprema interdum ovata, acuta, integra; *radix* fusiformis, lateraliter fibrillosa, longa, flexuosa, alba.

Floret a Majo ad Augustum. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis cultis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Pedara, Nicolosi, Rinazzi.*

Icon. *Vaill. Bot. Paris. pag. 36. tab. 7. fig. 1* sub nomine: *Blitum sylvestre Opuli folio.*

Chenopodium opulifolium. *Schrad.* in *DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 67.*—*Röm. et Schult. Syst. Veg. 6. pag. 258.* — *Sanguin. Cent. tres Prodr. Fl. Rom. add. pag. 40.* — *Ten. Fl. Nap. 3. pag. 256. A* et *Syll. pag. 123.* — *Reich. Fl. Germ. exc. 3. pag. 579.*—*Bert. Fl. It. 3. pag. 32.* — *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 295.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 443.*—*Arcang. Comp. della Fl. Ital. 594.* — *Strobl Fl. Etn. pag. 74.*—*Moris Fl. Sard. 3. pag. 381.*

Chenopodium album var. *β. Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 106.*

Chenopodium viride. *Savi Fl. Pis. 1. pag. 267.*

8. **C. maritimum.** — *Flores* glomerulati, axillares, sessiles, folio florali breviores, idque plus minus; *bracteae* sub quovis fiore duae, exiguae, ovatae, acutae; *calyx* campanulatus, quinquefidus, virens, laciniis ovatis, obtusis vel acutiusculis, in fructu depresso-conniventibus et extus basi squama callosa, parva, patente, obtusa loco paraphylli auctis ut calyx obtuse stellatus appareat; *stamina* vix exerta, reliqua genitalia ut in genere; *semen* reniforme, apice subspirali, atrorubens, nitidum, glabrum sed marginem versus leviter striato-punctulatum; *caulis* semper herbaceus, subteres, erectus, pedali-sesquipedalis, glaber, viridi-glaucescens, plerumque diffusus, valde ramosus, ramis patulis, inferioribus longioribus; *folia* sessilia, carnosa, semiteretia, plus minus acuta, subflexuosa, glabra, glauco-viridia, inferiora circiter pollicem longa, superiora successive breviora; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa, lateraliter parce fibrillosa, flexuosa, alba.

Floret a Junio ad Octobrem. ⊙.

Aetnae, regione pedemontana, in vulcanicis inundatis maritimis: *Catania, Biviere Biscari, Ognina, Acicastello.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 28* et *Bibl. Pan. 1. tab. 103* sub nomine: *Kali album, minus, alterum, tenuifolium, humile.*

Chenopodium maritimum. *Lin. Sp. Pl. pag. 321. — Ucria H. Pan. pag. 118. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 296. — Torn. Fl. Sic. pag. 442. — Smith Engl. Fl. 2. pag. 16* et *Engl. Bot. 9. tab. 633. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 107.*

Salsola maritima. *Poir.* in *Enc. Méth. Bot. éd. de Pad. tom. 7. pag. 275.—Bert. Fl. It. 3. pag. 59.*

Schoberia maritima. *Reich. Fl. Germ. exc. 3. pag. 582.*

Chenopodina maritima. *DC. Prodr. 13. sect. post. p. 161.*

Suaeda maritima. *Dumort. Fl. Belg. pag. 22.—Strobl Fl. Etn. pag. 73.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 598.*

— Var. Jacquini.—Ramuli floriferi breviores et confertiores quam in specie; *caulis* firmior, striatus, basi fere lignescens; *folia* superne magis plana, confertiora, obliqua.

Floret et invenitur una cum specie. ⊙.

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 300* et *Bibl. Pan. 1. tab. 72* sub nomine: *Kali parvum, glabrum.*

Chenopodium Jacquini. *Ten. Fl. Nap. 3. pag. 258* et *Syll. pag. 124.—Guss. loc. cit.—Torn. op. cit. pag. 443.*

Chenopodium salsum. *Guss. Prodr. 1. pag. 299.*
Salsola salsa. *Jacq. H. Vind. 3. pag. 44.*
Schoberia salsa. *Reich. Fl. Germ. exc. 2. pag. 528.*
Suaeda Jacquini. *Strobl Fl. Etn. pag. 73.*

9. **C. fruticosum.**—*Flores* axillares, sessiles, solitarii vel geminati, raro ternati, saepius hermaphroditi, admodum parvi; *bracteae*, sub quovis flore, duae vel tres, minutae, ovatae, acutae, concavae, albo-membranaceae, persistentes; *calyx* campanulatus, virens, quinquefidus, laciniis ovatis, obtusis, vix margine membranaceis, in fructu incurvato-conniventibus, dorso omnino nudis; *stamina* generis; *styli* tres, breves, puberuli, recurvuli; *semen* horizontale, minutum, turgidulum, nigrum, glaberrimum, nitidum, apice subcochleatum; *caulis* fruticosus, teres, striatus, erectus vel adscendens, ab uno ad tres-quatuor pedes longus, glaber, albidus, irregulariter ramosus; *folia* sessilia, carnosa, glabra, semiteretia, basi angustata, obtusiuscula, rigida, glauco-viridia, vix farinosa, 4-5 lin. longa et fere 1 lin. lata, inferiora paulo longiora; *radix* ramosa, parce fibroso-lignosa.

Floret Majo, Junio, Augusto. ♄.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Paternò, Adernò.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 27* et *Bibl. Pan. 2. tab. 70* sub eodem nomine: *Kali minus, sive Sedum minus, arborescens, vermiculatum.*

Chenopodium fruticosum. *Willd. En. 1. pag. 291. — All. Fl. Ped. 2. pag. 198.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 259.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 297* et *Pl. rar. pag. 110* et *Prodr. 1. pag. 300. — Torn. Fl. Sic. pag. 443. — DC. Fl. Fr. 3. pag. 393.*

Salsola fruticosa. *Lin. Sp. Pl. pag. 324. — Smith Engl. Fl. 2. pag. 18* et *Engl. Bot. 9. tab. 635. — Desf. Fl. Atl. 1. pag. 217.*

Schoberia fruticosa. *Reich. Fl. Germ. exc. 3. pag. 582.*

Suaeda fruticosa. *Forsk. Fl. Aegypt. Arab. pag. 70. — DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 156.—Strobl Fl. Etn. pag. 73.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 361.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 598.*

— Var. confertiflorum.—*Flores* axillares, glomerati et in extremitate ramulorum longe spicati, glomerulis approximatis.

Floret et invenitur una cum specie.

Chenopodium fruticosum var. *b.* confertiflorum. *Guss. loc. cit.—Strobl. loc. cit.—Torn.* in *Herb.*

Genus 2. Beta

Flores hermaphroditi, sessiles, solitarii vel glomerulati, post anthesim interdum arcte coaliti, axillares vel terminales, spicati vel spicatim paniculati, tribracteati; *bracteae* herbaceae, persistentes, laterales exiguae, interdum abortivae; *calyx* urceolatus, 5-fidus, basi ovario adhaerens et demum induratus, laciniis subconcavis, fructiferis subcostatis, rarissime longitrorsum appendiculatis; *stamina* quinque subperigyna, laciniis calycinis opposita, filamentis filiformibus antherisque bilobis, bilocularibus, loculis subrotundis; *staminodia* nulla; *nectarium* carnosum; *ovarium* suborbiculare, depressum, semiinferum; *styli* duo-tres, breves, basi connati; *stigmata* simplicia; *utriculus* subglobosus, depressus, inferne calyci adhaerens; *semen* horizontale, globoso - reniforme, rostellatum, testa subcoriacea, tenui, albumine centrali, copioso, farinaceo, embryone annulari, peripherico, radicula centrifuga. Herbae biennes vel perennes; *caules* sulcati; *folia* alterna, petiolata, integerrima vel subintegra; *radix* tuberosa, globosa vel fusiformis.

Endl. Gen. Pl. pag. 295. n. 1924. — Lin. Gen. p. 122. Lam. Ill. 2. tab. 182.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pagina 359. tab. 75.—Bert. Fl. It. 3. pag. 42. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 297.—Torn. Fl. Sic. pag. 443.—DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 54.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 372. Moq. Chenop. enum. pag. 12.

1. B. maritima. — *Flores* fere omnes gemini, rarius terni, in apice spicarum tantum solitarii, spicis terminalibus et lateralibus, 3-12-pollicaribus, interfoliatis, inferne valde interruptis, terminali subinde parce ramosa; *bracteae* lanceolatae, flores superantes; *calyx* laciniis ovatis, albo-marginatis, acute carinatis, carina edentata; *genitalia* generis; *caulis* adscendens vel decumbens, angulato-sulcatus, viridi-stria-

tus, aetate rubens, uni-bipedalis, parce ramosus; *folia* petiolata praesertim inferiora, carnosula, rhombeo-ovata, margine aliquando undulata, in petiolum attenuata, adscendendo successive angustiora, saturate viridia, saepe tenuiter albido-pulverulenta, glabra, rarissime pilosula, pilis confervoideis; *radix* fusiformis, carnosa, intus alba, extus fusca.

Floret Aprili, Julio. ♃.

Aetnae, regione pedemontana, in vulcanicis saxosis et arenosis mari proximis: *Catania, Ognina, Acicastello.*

Icon. *Fl. Dan. tab. 1571. — Sibth. et Smith Fl. Gr. 3. tab. 254.*

Beta maritima. *Lin. Sp. Pl. pag. 322. — Ucria H. Pan. pag. 118. — Guss. Prodr. Fl. Sic. 1. pag. 301* et *Syn. 1. pag. 298.—Torn. Fl. Sic. pag. 444.—Strobl Fl. Etn. pag. 75.—Bert. Fl. It. 3. pag. 45.*

Beta vulgaris var. maritima. *DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 56.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 373. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 593.*

Tribus III. SALICORNIEAE.

Flores hermaphroditi, raro polygami, ebracteati aut squamati, omnes conformes, excavationibus rachis immersi vel in articulis reconditi; *pericarpium* tenuissimum, distinctum, parvum; *semen* verticale; *caulis* saepius articulatus; *folia* carnosa, brevissima, saepius nulla.

C. A. Mey. in *Ledebour Fl. Alt. 1. pag. 371. — Endl. Gen. Pl. pag. 292.—Moq. Chenop. enum. pag. 108. — DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 144.—Dumort. Fl. Belg. p. 23. Torn. Fl. Sic. pag. 444.*

Genus 1. Salicornia.

Flores herbabei, hermaphroditi vel abortu polygami, exquamati, rhacheos excavationibus immersi, sessiles, minimi, spicati, terminati, aliquando laterales masculi vel steriles; *calyx* utriculatus, margine denticulatus, demum fungosus et ala

minutissima, angulari apicem versus transverse circumdatus; *stamina* 1-2 receptaculo inserta, filamentis brevibus, subteretibus, antheris ovatis; *staminodia* et *nectaria* nulla; *ovarium* ovatum; *styli* duo, subulati, inferne connati; *stigmata* superficies extrema stylorum; *utriculus* compressus, calyce clauso breviter alato inclusus, pericarpio tenui, membranaceo, semini subadhaerente; *semen* verticale, ovato-oblongum, integumento membranaceo, albumine excentrico, embryone conduplicato, radicula infera, cotyledonibus majusculis, dilatatis. Herbae annuae vel frutices succulenti, articulati, aphylli vel foliis squamaeformibus alternis vestiti, alterne vel brachiato-ramosi.

Endl. Gen. Pl. Suppl. 2. pag. 293. n. 2908.—Moq. Chenop. enum. pag. 113.—Lin. Gen. pag. 5.—Juss. Gen. p. 86. C. A. Mey. in *Ledobour Fl. Alt. 1. pag. 2. — DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 144.—Torn. Fl. Sic. pag. 444. — Bert. Fl. It. 1. pag. 15.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 3.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 366.*

1. **S. fruticosa.** — *Flores* parvi, spicati, spicis terminalibus et lateralibus, oppositis, subsessilibus vel pedunculatis, elongatis, cylindricis vel subclavato-cylindricis, obtusis, 1-2 poll. longis et compositis 5-15 articulis carnosis, crassis; *calyx* turbinatus, succulentus, glaber, angulatus, in facie truncata longitudinaliter fissus, laminulis scariosis ad fissuram; *stamina* 1-2 ad basim ovarii lateralem affixa, filamentis filiformibus, glabris, teretibus, calycem superantibus, virescentibus at basi rubentibus et dilatatis, antheris majusculis, bilobis, utrinque subemarginatis, fere ovatis, flavis; reliqua genitalia generis; *utriculus* triangularis, compressus; *semen* subreniforme, compressum, vix punctatum, laxe villosum; *caulis* fruticosus, teres, articulatus, crassus praecipue inferne, erectus vel adscendens vel decumbens, ramis erectis, etiam brachialis; dum decumbit aut adscendit saepe inferne radicat; *radix* lignosa, tortuosa, transversalis, fibris undique implexis dense caespitosa.

Floret Julio, Augusto. ♄.

Aetnae, regione pedemontana, super saxa vulcanica mari proxima: *Catania, Ognina, Acicastello, Riposto.*

Icon. *Guss. Fl. Sic. 1. tab. 3.—Alp. de Pl. Aegypt. pagina 58* sub nomine: *Kallu, seu Kalli.*

Salicornia fruticosa. *Lin. Sp. Pl. pag. 5.—Desf. Fl. Atl. 1. pag. 2.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 6* et *Fl. Sic. p. 10. tab. 3.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 2* et *Syll. pag. 7. — Bert. Fl. It. 1. pag. 17. — Torn. Fl. Sic. pag. 445. — Presl Fl. Sic. Pr. pag. 10.—Ucria H. Pan. pag. 34.—Parl. Fl. Pan. 1. pag. 5. — Strobl Fl. Etn. pag. 72. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 366.*

Arthrocnemum fruticosum. *DC. Prodr. 13. sect. post. pagina 151.—Moq. Chenop. enum. pag. 111.*

— Var. macrostachya.—*Florescentia* ut in specie sed praecocior; *perigoninm* turbinatum vel oblongum, in fructu ad apicem non emarginatum; *semina* nigra, nitida, glaberrima, semiovata, non compressa, tuberculis circulariter dispositis tenuissime exasperata; *caulis* crassior et longior, viridi-glaucescens.

Aetnae, una cum specie.

Icon. *Guss. Fl. Sic. tab. 4.*

Salicormia fruticosa var. macrostachya. *Parl. Fl. Pan. 1. pag. 5.*

Salicornia macrostachya. *Moric. Fl. Ven. pag. 27.—Guss. Prodr. Fl. Sic. 1. pag. 2* et *suppl. pag. 2* et *Syn. 1. pag. 7. — Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 2.—Torn. Fl. Sic. pag. 444.—Strobl Fl. Etn. pag. 72.*

Arthrocnemum fruticosum var. macrostachyum. *DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 151.—Moq. Chenop. enum. pag. 111.*

Salicornia fruticosa. *Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 2.*

— Var. radicans.—*Spicae* graciliores quam in specie, oppositae, subpedunculatae, cylindraceo - ovatae, terminali longiore; areolis floriferis trilocularibus, loculis aequialtis; *caulis* gracilior, obscure viridescens, aphyllus, fruticulosus, adscendens, basi radicans, articulis subteretibus, emarginatis, obtusiusculis, brevibus.

Floret Septembri, Octobri. ♄.

Aetnae, una cum specie.

Icon. *Smith Engl. Fl. tab. 1691.*

Salicornia radicans. *Smith Fl. Brit. ed. 2. vol. 1. p. 3.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 5.—Parl. Fl. Pan. 1. pag. 5.—Torn. Fl. Sic. pag. 445.*

Salicornia fruticulosa. *Tin. Cat. H. Pan. anno 1827. pag. 280.*

Arthrocnemum fruticosum var. radicans. *DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 151.—Moq. Chenop. enum. pag. 111.*

2. S. **herbacea.**—*Flores* spicati, spicis breviter pedunculatis, pollicari - bipollicaribus, crassiusculis, cylindricis, apice subattenuatis, acutiusculis, articulatis, articulis carnosis, teretibus, aequalibus; foveolis, ad internodia florifera, horizontalibus triangularibusque; *calyx* inferus, succulentus, glaber, tetragonus vel subtrigonus, figuram cellulae in qua latet referens, apice truncatus ibique longitudinaliter fissus, laminulis scariosis ad fissurae latera; *stamina* 1 - 2, filamentis brevissimis, vix calyce longioribus, capillaribus, lutescentibus, antheris exertis, fere oblongo-ovatis, parvis, bìlobis, flavis; reliqua genitalia generis; *semen* villosum, compressum, subovatum, hinc sulcatum, parvum, ob villositatem albidum, hac detersa viridulum; *caulis* erectus vel adscendens, pedali-sesquipedalis, teres, articulatus, inferne demum exsuccus, cinereus, superne carnosus, laete virens, vix glaucus, subinde nitens, brachiatus, modo macrior, modo luxurians ramis; *articuli* omnes apice emarginati, bicornes, corniculis per paria cruciatis; *rami* patentes; *radix* ramosa.

Floret Augusto, Septembri. ⊙.

Aetnae, regione pedemontana, super saxa vulcanica mari proxima: *Catania, Ognina, Acicastello.*

Icon. *Guss. Fl. Sic. tab. 2.—Fl. Dan. tab. 303. — Lam. Ill. 1. tab. 4. fig. 1. a. b.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 29. et Bibl. Pan. 2. tab. 121* sub nomine: *Kali geniculatum, cupressiforme, Equiseti capitulis.*

Salicornia herbacea. *Lin. Sp. Pl. pag. 5.—Presl Fl. Sic. Prodr. pag. 9.—Ucria H. Pan. pag. 35.—Guss Prodr. Fl. Sic. 1. pag. 2* et *Syn. 1. pag. 4. — Parl. Fl. Pan. 1. pag. 4.—Torn. Fl. Sic. pag. 445.—Bert. Fl. It. 1. pag. 15. — Smith Engl. Fl. 1. pag. 2. — Seb. et Maur. Fl. Rom. pag. 1. — Ten. Fl. Nap. 1. pag. 1. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 367.—Strobl Fl. Etn. pag. 72.—DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 144.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 596.*

Salicornia prostrata. *Pall. Ill. pag. 8. tab. 3.*

Salicornia procumbens. *Smith Engl. Bot. tab. 2475.*

Salicornia perennens. *Willd. Sp. Pl. 1. pag. 24.*

Tribus IV. SALSOLEAE.

Flores bracteolati; *perigonium* siccum includens utriculum membranaceum; *semen* testa membranacea, albumine nullo, embryone spirali; *caulis* continuus vel articulatus; *folia* succulenta, saepius semiteretia.

Endl. Gen. Pl. pag. 298.—Moq. Chenop. enum. pag. 133. DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 169.—Torn. Fl. Sic. p. 445.

Genus 1. Salsola.

Flores hermaphroditi, raro abortu poligami vel monoici, bracteolati, axillares, interdum basi foliorum adnati, sessiles vel brevissime pedicellati, solitarii vel glomerati; *bracteolae* duae, squamulosae, minutissimae, rotundatae, hyalinae vel albae; *calyx* urceolatus quinque vel raro quatrisepalus, sepalis demum conniventibus, saepius dorso transverse appendiculatis; *stamina* quinque, raro pauciora, basi calyci inserta, filamentis filiformibus antherisque rotundato-ovatis; *staminodia* nulla; *nectarium* parvum, annulare, carnosum, vel nullum; *ovarium* superum, cylindrico-ovatum, apice truncatum; *stylus* saepe longiusculus, teres; *stigmata* duo, rarissime tria, anguste lanceolata, compressa, rarius subulato-filiformia, divaricata; *utriculus* compressus, calyce, sepalis arcte conniventibus, inclusus, pericarpio membranaceo et chartaceo; *semen* verticale, lenticulare, duplici integumento, testa crustacea, fragili, albumine nullo vel parvo, embryone spirali, radicula infera. Plantae herbaceae vel fruticosae salsorum locorum incolae; *caulis* directione varius, simplex vel ramosus; *folia* alterna, sessilia, subteretia, carnosa.

Endl. Gen. Pl. pag. 298. n. 1944. — Lin. Gen. 311.— Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 359. tab. 75. — Moq. Ann. Sc. Nat. ser. 2. vol. 4. pag. 214. — Bert. Fl. It. 3. pag. 51.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 299.—Torn. Fl. Sic. pag. 445.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 358.—DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 179.—Lam. Ill. tab. 181.

I. S. Tragus.—*Flores* parvi, axillares, plus minus approximati, obvallati bracteis duabus-tribus, brevissimis, foliis similibus, in flore erectis, in fructu recurvis; *calyx* campanulatus, quinquefidus, laciniis ovato-lanceolatis, acutis, subinde apice erosulis, virentibus, dorso appendiculatis; *genitalia* ut in genere; *utriculus* intra tubum calycis immersus, nec adhaerens; *semen* horizontale, grandiusculum, cochleatum, laeve, nitidulum, coloris cerei; *caulis* decumbens, subinde erectus, jam a basi ramosus, ramis patulis, sparsis, teres, striatus, glaber, virens et interdum rubens; *folia* carnosa, teretia, apice spinosa, glabra, modo tenuia et fere filiformia, modo crassa, inferiora longa, cito pereuntia, superiora abbreviata et basi dilatata, lateribus membranaceis; *radix* ramosa, longa, flexuosa, alba.

Floret a Junio ad Septembrem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana, super saxa vulcanica mari proxima: *Catania, Villascabrosa, Biviere Biscari, Armisi, Ognina, Acicastello.*

Icon. *Cav. Ic. et Descript. 3. pag. 44. tab. 286* sub nomine: *Salsola rosacea.*

Salsola Tragus. *Lin. Sp. Pl. pag. 322.—Bert. Fl. It. 3. pag. 53.—Sangnin. Cent. tres Prodr. Fl. Rom. add. p. 41. Ten. Fl. Nap. 3. pag. 262. — Ucria H. Pan. pag. 119. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 299.—Torn. Fl. Sic. pag. 445.*

Salsola rosacea. *Cav. loc. cit.*

Salsola Kali. *Svensk Bot. v. 7. tab. 471.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 359.*

Salsola Kali var. β. *Tragus. DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 187.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 598.*

Salsola spinosa. *Lam. Fl. Fr. 3. pag. 240.*

Salsola Kali var. glabra. *Ten. Syll. pag. 124. — Strobl Fl. Etn. pag. 73.*

Nomen vulgare: *Spinedda sarvaggia.*

Salsolam vermiculatam Lin. S. oppositifoliam Pers. S. longifoliam Forsk. et *S. Sodam Lin.* nunquam vidi super saxa vulcanica, sed raro prope Aetnam in argillosis et arenosis.

TRIBUS V. CYNOCRAMBEAE.

Flores monoici, masculi saepe gemini et feminei ternati; *nucula* globosa, subcarnosa, sicca indurata; *embryo* in annulum verticalem curvatus; *radicula* teres; *cotyledones* ovatae; *folia* stipulata.

DC. Prodr. 17. pag. 32.—Nees jun. Gen. Pl. ic. fasc. 8. (1835).—Torn. Fl. Sic. pag. 446.—Parl. Fl. Ital. 4. p. 308. Lemaout et Decsne Traité Bot. pag. 506.

Genus 1. CYNOCRAMBE

Flores monici. Masculi superiores, ebracteati, sessiles; *perigonium* albo-luteolum, tubo brevi, limbo bipartito, laciniis oblongis, apice rotundatis, aestivatione sibi invicem applicatis, demum revolutis; *stamina* 9-20 vel plurima, basi perigonii inserta, filamentis capillaribus, antheris linearibus, bilocularibus, versatilibus. Feminei inferiores, bracteati; *perigonium* cum ovario connatum, superne limbo tubulosum, subclavatum, apice a stylo perforatum; *ovarium* inferum, uniloculare, ovulo unico, basilari; *stylus* lateralis; *stigma* clavatum, indivisum; *drupa* globosa, coriacea, monospermia. Plantae annuae, carnosae, succulentae, prostratae vel decumbentes; *folia* ovata, petiolata, opposita, penninervia; *stipulae* ad basim petiolorum connexae.

Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 362. tab. 75. fig. 9. DC. Prodr. 17. pag. 32.—Lemaout et Decsne Traité Bot. pag. 506.—Parl. Fl. Ital. 4. pag. 309.—Torn. Fl. Sic. pagina 32.

1. C. prostrata.—*Flores* albo-virentes, masculi gemini, terni, subsessiles, axillares vel oppositifolii, feminei solitarii vel gemini, sessiles, axillares; *drupa* lineata, strigillosa, strigillis albis, decidens cum gynophoro brevissimo, foetens uti *Putoria calabrica*; *caulis* succulentus, teres, 5 - 14 - pollicaris, passim plures ex eadem radice, prostrati vel decumbentes,

ramis inferioribus oppositis, superioribus alternis, divaricatis; *folia* carnosa, longe petiolata, ovata, obtusiuscula vel acuta, interdum subcordata, integerrima, margine scabra, inferiora oppposita, superiora alterna; *stipula* membranacea, tridentata, lata, brevis utrinque in basi petioli; *radix* tenuis, ramosa.

Floret Majo, Junio. ⨀.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Acicastello, Misterbianco, Zaffarana, Nicolosi, Monti Rossi, Vallone di Gulli.*

Icon. *Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 362. tab. 75. Sibth.* et *Smith Fl. Gr. 10. pag. 32. tab. 941* et *Lam. Ill. 8. tab. 777* sub nomine: *Theligonium cynocrambe.*

Cynocrambe prostrata. *Gaertn. loc. cit.—DC. Prodr. 17. pag. 33.—Torn. Fl. Sic. pag. 446.*

Theligonium Cynocrambe. *Lin. Sp. Pl. pag. 1411.—Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 2. pag. 237. — Lam. loc. cit.—All. Fl. Ped. 2. pag. 218.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 339.— Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 600* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 283.—Bert. Fl. It. 10. pag. 203.—Ucria H. Pan. pag. 399.—Parl. Fl. Ital. 4. pag. 310. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 509. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 599.— Strobl Fl. Etn. pag. 76.—T. Caruel Prodr. della Fl. Tosc. pag. 570.*

Ordo LXIX. AMARANTACEAE

Flores hermaphroditi vel abortu polygamo - monoici, raro dioici, glomerati, spicati, capitati, tribracteati, bractea antica majore, rarissime (ubi flos in folii axilla solitarius sessilis) deficiente, lateralibus minoribus, saepissime carinatis vel concavis, persistentibus, plus minus scariosis, nunquam foliaceis, interdum flores laterales abortivos in cristam vel glochides mutatos in axilla foventibus; *perigonium* siccum, subscariosum, herbaceum vel coloratum, tetra-pentaphyllum, foliolis liberis vel basi plus minus coalitis, subscarioris, glabris vel pube demum aucta donatis, aequalibus vel subaequalibus; *stamina* hypogyna, quinque fertilia, foliolis perigonialibus opposita, raro pauciora, sterilia nulla vel fertili-

bus alterna, filamentis fertilium filiformibus, interdum trifidis, sterilium integerrimis vel fimbriatis, antheris introrsis, uni-bilocularibus, loculis longitudinaliter dehiscentibus; granula pollinis minutissima, granulosa; *ovarium* unicum, compressum, uniloculare, ovulo unico vel pluribus; *stylus* brevis vel subnullus; *stigma* capitatum vel bi-trifidum, cruribus filiformibus; *fructus* utriculus, caryopsis vel bacca, membranaceus, mono-polyspermus, evalvis et irregulariter rumpens vel rarius operculo transversim dehiscens; *semina* lenticulari-reniformia, compressa, testa crustacea, nigra, umbilico aut nudo aut arillato, endopleura tenuissime membranacea, albumine centrali, farinaceo, embryone arcuato, cotyledonibus plano-convexis, radicula umbilico proxima. Plantae herbaceae vel suffruticosae, aliquando arborescentes; *caulis* et *rami* diffusi, teretes vel angulati; *folia* opposita, integra, sessilia vel breviter petiolata, venosa; *stipulae* nullae.

Endl. Gen. Pl. pag. 300. — R. Br. Prodr. pag. 413.— Lindl. Nat. Syst. Bot. ed. 2. pag. 207.—Moq. in *DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 231.—Torn. Fl. Sic. pag. 447.*

Genus 1. ACHYRANTHES

Flores hermaphroditi, tribracteati, patentes, horizontales, glabri, subpaleacei, in spicas angustas, virgatas vel ovatas, rarius in capitula hemispherica dispositi; *bracteae* subulatae, acutissimae, saepius glabrae, inferior persistens, laterales plerumque longiores et spinescentes, postice approximatae; *perigonium* simplex, 4-5 partitum, laciniis subinaequalibus, erectis, saepius glabris, demum scariosis; *stamina* fertilia quinque, interjecta, plana vel subfornicata, apice denticulata vel sublaciniata, raro integra, interdum dorso apicem versus in appendiculam erectam dentatam aut fimbriatam producta, antheris bilocularibus, oblongiusculis; *ovarium* uniloculare, uniovulatum; *stylus* elongatus; *stigma* simplex, capitatum; *fructus* utriculus ovato-oblongus vel suborbicularis, evalvis, monospermus, perigonio inclusus; *semen* verticale, subcylindrico-oblongum vel sublenticulare, testa tenui, subcrustacea, arillo nullo, albumine centrali, farinaceo, embryone annulari, crasso, radicula adscendente. Plantae herbaceae vel

suffruticosae, erectae vel procumbentes, raro scandentes; *caulis* articulatus vel subarticulatus; *rami* oppositi, subtrichotomi; *folia* opposita.

Endl. Gen. Pl. pag. 303 n. 1966. — Lin. Gen. 288. — R. Br. Prodr. pag. 417. — Sibth. Fl. Gr. tab. 244. — DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 309. — Juss. Gen. pag. 88. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 214. tab. 128 fig. 6. Lam. Ill. tab. 168. — Torn. Fl. Sic. pag. 447. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 279. — Bert. Fl. It. 2. pag. 725.

1. **A. argentea.** — *Flores* brevissime pedicellati, parvi, scariosi, glabri, nitidi, albo-virides, vel in aprico rubentes, inferiores demum reflexi, omnes dispositi in racemo spicaeformi, terminali cauli et ramis, pedunculato, simplici, vel basi racemoso, acuto, inferne plerumque laxifloro, modo brevi, modo elongato; *rachis* hirsuta; *bracteae* inaequales, glabrae, nitidulae, inferior ovato-subulata, carinulata, laterales paulo longiores, ovatae, longe aristatae, integrae, nervo crasso carinato-costatae; *perigonium* 5-partitum, laciniis lanceolatis, acuminatis, natura bractearum eisque paulo longioribus, persistentibus, ante et post nuptias conniventibus; *stylus* simplex; *stamina* generis; *stigma* obtusum; *utriculus* oblongiusculus, margine obtusus, vix nitidus, fuscus; *caulis* erectus vel adscendens, tetragonus, striatus, nodosus, inferne pubescens, superne villosus, simplex vel ramosus, in aprico rubens; *folia* ad nodos caulis opposita, ovata, acuminata, integerrima, breviter petiolata, supra laete viridia, adpresse pubescentia, subtus albo-sericea, argentea, seniora saepe rubentia; *radix* ramosa.

Floret a Martio ad Majum. ♄.

Aetnae, frequens in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Acicastello, Acireale, Fleri, Nicolosi, Pedara,釐Padernò, Adernò.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 3. pag. 38. tab. 244.—Cup. Panph. Sic. ed Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 62* et *Bibl. Pan. 1. tab. 194.* et *Bonan. tab. 59.* sub nomine: *Amaranthus spicatus, perennis, siculus — Bocc. Sic. tab. 9.* sub nomine: *Amaranthus siculus, spicatus.*

Achyranthes argentea. *Lam. Dict. Enc. 1. pag. 545.— Willd. Sp. Pl. 1. pag. 1191.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 111. — Guss.*

Syn Fl. Sic. 1. pag. 279.—Torn. Fl Sic. pag. 447.—Presl Fl. Sic. pag. XXXVIII.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 588. — Ucria Fl. Pan. pag. 111. — Strobl Fl. Etn. pag. 77.

Genus 2. Amarantus.

Flores minuti, polygamo-monoici, tribracteati, purpurascentes, fusco-rubri aut virides, in spicas paniculatas, terminales vel in glomerulos axillares dispositi; *brateae* tres, carinatae, concavae, persistentes; *perigonium* 4-5-partitum, laciniis aequalibus, erectis, glabris; *stamina* fertilia quinque, raro tria, libera, filamentis subulatis, antheris bilocularibus, oblongis; *stamina* sterilia nulla; *ovarium* uniloculare, uniovulatum; *styli* tres breves; *stigmata* simplicia; *utriculus* ovatus, apice bi-trirostratus, transverse circumscissus, monospermus, perigonio imperfecte involutus, pericarpio membranaceo capsulari; *semen* verticale, lenticulari-reniforme, testa crustacea, arillo nullo, albumine centrali, farinaceo, embryone cyclico, radicula infera. Herbae erectae vel diffusae; *folia* alterna, in petiolum decurrentia, mucrone parvulo, incurvo vel recto apiculata.

Kunth Fl. Ber. 2. pag. 154.—Lin. Gen. n. 1068.—Juss. Gen. pag. 88. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 215. tab. 128. fig. 7.—Endl. Gen. Pl. pag. 303. n. 1972.—DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 255.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. p. 584.—Bert. Fl. It. 10. pag. 186.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 394.—Torn. Fl. Sic. pag. 447.

I. A. sylvestris.—*Flores* minuti, virides vel pallide purpurascentes, adscendentes, glomerati, glomeribus folio multo brevioribus, irregulariter ovatis, subternatis, multifloris, subinde in axillis supremis spiculas brevissimas referentibus; *bracteae* ovato-lanceolatae vel lanceolatae, acutae, vix aristulatae, nervo viridi, lateribus albo-membranaceis; *perigonium* laciniis lanceolato-linearibus, mucronulatis, vix carinulatis, viridibus; *genitalia* generis; *utriculus* viridis, supra rubellus, perigonio longior, apice 2-3-dentatus, rugosus; *semen* lenticulare, subinflatum, margine acutum, nitidum, nigrum, lucidum; *caulis*

decumbens, adscendens, erectus, angulatus, sulcatus, striatus, glaber, alterne ramosus, saepe rubens, spithamali - pedalis; *folia* longe petiolata, rhombeo-ovata vel ovata, basi attenuata, apice retusa, glabra, laete viridia, mucrone minuto, recto apiculata, infima saepe profunde emarginata, aliquando ovato-obtusiuscula; *radix* simplex, alba, lateraliter fibrosa.

Floret a Majo ad Octobrem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Nicolosi, Boschi del Cavaliere.*

Icon. *Reich. Cent. 5. tab. 474. fig. 667. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 90* et *Bibl. Pan. 2. tab. 153* sub eodem nomine: *Blitum album, minus.*

Amarantus sylvestris. *Desf. Cat. Hort. Paris. anno 1804. pag. 44.—Sanguin. Cent. pag. 129.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 333.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 584.—Reich. loc. cit. — Torn. Fl. Sic. pag. 448.—Strobl Fl. Etn. pag. 76.*

Amarantus Blitum. *Lin. Sp. Pl. pag. 1405. — Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 2. pag. 235.—Bert. Fl. It. 10. p. 187.*

Amarantus Blitum var. sylvestris. *DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 263.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 588.*

2. **A. adscendens.**—*Flores* parvi, spicati, spica longa, terminali, simplici vel inferne ramosa, glomerulata, glomerulis plus minusve approximatis; *bracteae* acutae; *perigonium* laciniis mucronulatis, obtuse carinatis, pallide virentibus, apice intensius coloratis, margine pallidioribus; *stamina* brevia, antheris luteolis; *utriculus* sub anthesi fere triquetrus, rugulosus, perigonium superans; *semen* lenticulare, nitide fusco-rufescens, leve; *caulis* crussus, striatus, adscendens vel erectus, alterne ramosus, uni-bipedalis, saepe virens, rarius rubens; *folia* longe petiolata, alterna, rhombeo-ovata, lateribus posticis brevioribus, passim grandiuscula, emarginata sine mucronulo aut cum mucronulo brevissimo, vel integra, saturate viridia, interdum cum macula nigra vel alba; *radix* ramosa, lateraliter fibrillosa.

Floret Junio, Septembri. ⊙.

Aetnae, in herbosis et ad vias pedemontanae regionis: *Catania, Ognina, Acireale, Mascalucia, Misterbianco, Paternò, Adernò.*

Icon *Reich. Cent. 5. tab. 472. fig. 664* et *665. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 91* et *Bibl. Pan.*

2. tab. 30 et *Bonan. tab. 77* sub eodem nomine: *Blitum pulchrum, magnum, album, supinum et cordato folio.* Optimae.

Amarantus adscendens. *Loisl. Deslong. Not. pag. 141* et *Fl. Gall. ed. 2. tom. 2. pag. 320.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 328.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 333.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 584.—Torn. Fl. Sic. pag. 448.—DC. Prodr. 13. sect. post. pag. 264.—Strobl Fl. Etn. pag. 76.*

Euxolus viridis var. β. adscendens. *Moq.* in *DC. op. cit. pag. 274.*

Amarantus viridis. *Poll. Palat. 2. pag. 608.*

3. A. prostratus.—*Flores* parvi, triandri, brevissime pedicellati, spicati, spica terminali, glomerulifera, simplici vel inferne ramosa, nunc densa, nunc laxiuscula, erecta vel nutante, fructifera crassiore; *bracteae* tres, breviter aristatae, sublineares; *perigonium* 3-5-laciniatum, laciniis breviter aristulatis, bracteis triplo longioribus, uninerviis; *stamina* tria paulo exerta, antheris ovatis; reliqua genitalia ut in genere; *utriculus* perigonium excedens, crassiusculus, viridescens, lineis tribus obscurioribus longitrorsum instructus; *semen* ovato-lenticulare, convexiusculum, vix rostellatum, margine obtusiusculum, nitidum, nigrum; *caulis* gracilis, prostratus vel apice adscendens, alterne ramosus, sulcato-striatus, glaber vel pilosus, viridi-albescens, spithamali-pedalis et etiam quidquam ultra; *folia* alterna, longe petiolata, glabra, inferiora rhombeo-ovata, superiora oblongo-lanceolata, longe cuspidata, apice retuso, longiuscule aristulato, saepe margine repando-crispula et subcrenata; *radix* simplex, lateraliter ramosa.

Floret a Julio ad Octobrem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Gravina, Mascali, Nicolosi, Casa del Bosco, Maletto, Bronte, Adernò.*

Icon. *Reich. Cent. 5. tab. 473. fig. 666. — Balb. Misc. Bot. pag. 44. tab. 10.*

Amarantus prostratus. *Balb. loc. cit.—Willd. Sp. Pl. 4. par. 1. pag. 387.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. p. 328. Bert. Fl. It. 10. pag. 190.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. p. 585. Torn. Fl. Sic. pag. 448.*

Amarantus deflexus. *Passer. Fl. Parm. pag. 244.—Strobl Fl. Etn. pag. 76.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 588.*

Amarantus glaucus. *Biv. Bern. Nuov. Piant. ined. p. 11.*

Euxolus deflexus. *Moq.* in *DC. Prodr. 13. sect. post. pa-*

gina 275.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 398. — Raf. Fl. Tell. pag. 42.

4. **A. patulus.**—*Flores* virides et in sicco flavescentes, paniculati, panicula subpyramidata, ramis scabro-pubescentibus, spicatis, spicis gracilibus, sub florescentia patulis, dein saepe erectiusculis, cylindricis, acutis, terminali longiuscula, subflexuosa; *bracteae* subulatae, aristatae, virescentes, interdum pallide rubentes; *perigonium* laciniis oblongo-lanceolatis, acuminatis, mucronatis, nervo viridi notatis; *genitalia* generis; *utriculus* ovalis, glaber, perigonium superans, bracteas aequans; *semen* fere orbiculare, compressum, nitide atrum, leve; *caulis* erectus, striato-sulcatus, obtuse angulatus, piloso-scaber, ramosus, ramis patulis, jam ab imo incipientibus, a spithama ad tres pedes longus, virens vel viridi-rubens; *folia* alterna, longe petiolata, late rhombeo-ovata, basi cuneata, apice retusa cum setula brevi in medio, granulis minutis tota scabra, laete viridia, margine minute subcrenulata, saepe subtus in nervis rubentia; *radix* fusiformis, elongata, lateraliter fibrillosa.

Floret a Julio ad Octobrem. ☉.

Aetnae, in regione nemorosa et pedemontana: *Catania, Misterbianco, Paternò, Pedara, Nicolosi, Bosco del Cavaliere, Milo.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Cat. 1. tab. 89* et *Bibl. Pan. 1. tab. 11* et *Bonan. tab. 78* sub eodem nomine: *Blitum fruticosum, elegans, surrectum, majus, rubente caule, rugoso folio.* Bonae.

Amarantus patulus. *Bert. Comm. de itin. Neap. pag. 19. tab. 2* et *Fl. It. 10. pag. 193. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 585.—Torn. Fl. Sic. pag. 448. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 588.—Strobl Fl. Etn. pog. 76. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 395.*

Amarantus chlorostachys. *DC. Prodr. 13. sect. post. pagina 259.—Poll. Fl. Ver. 3. pag. 114.*

Amarantus retroflexus. *Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 328.*

Amarantus viridis. *Ucria H. Pan. 398.*

Amarantus spicatus. *Reich. Exc. 2. pag. 585.*

Ordo LXX. POLYGONEAE.

Flores hermaphroditi vel abortu unisessuales, polygamo-monoici vel dioici, e foliorum vel e bractearum ochreaeformium axillis solitarii, fasciculati, verticillati, racemosi, spicati, paniculati, cymosi vel in capitula contracti, nudi aut rarius singuli aut plures involucro tubuloso vel cyathiformi inclusi; *perigonium* aut calycinum aut corollinum, album vel roseum, 3-6-phyllum, foliolis liberis vel basi coalitis, interdum in tubum connatis, uni-biseriatis et in aestivatione imbricatis, aequalibus, aliquando interioribus majoribus, saepe demum increscentibus, fructum involventibus, raro deciduis; *stamina* perigyna seu toro adnata, laciniis perigonialibus opposita vel alterna, numero aut laciniis ipsis aequalia, aut dupla, aut indefinita, filamentis filiformibus, exertis, basi connatis vel liberis, antheris introrsis, bilocularibus, ovatis, incumbentibus, versatilibus, raro erectis, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* unicum e carpidiis 2 vel 3-4 compositum, 1-3-4-loculare, ovulo unico, sessili, orthotropo, basilari; *styli* 2-3-4, liberi vel basi connati, raro subnulli; *stigmata* simplicia, capitata, interdum penicillato-plumosa; *achenium* lenticulare, compressum vel triquetrum aut tetraquetrum, angulis costaeformibus vel membranaceo-marginatis; *semem* unicum, loculo conforme, liberum vel cum pericarpio concrescens, testa membranacea, umbilico basilari, albumine farinaceo, embryone antitropo, cotyledonibus linearibus vel ovatis, foliaceis, radicula elongata. Plantae annuae vel perennes, fruticosae, raro arborescentes, erectae vel volubiles; *caules* teretes vel sulcato-angulati, nodosi, foliosi, rarius aphylli, aliquando subterranei et perennantes, lignosi, raro fistulosi; *folia* alterna, vel ad basim caulis congesta, raro opposita, simplicia, integra vel penninervia; *petioli* basi amplexicaules vel in vaginam (ochream) herbaceam aut membranaceam dilatati; *ochreae* ad summos caules et ramos saepe aphyllae, bractearum vices explentes.

Endl. Gen. Pl. pag. 304 et *1377* et *suppl. IV. 2. p. 44. Juss. Gen. pag. 82.—R. Br. Prodr. pag. 412.—Bartl. Ord. Nat. 107.—DC. Prodr. 14. pag. 1.—Meisn. Monogr. Polyg. pag. 2.—Torn. Fl. Sic. pag. 434.*

Genus 1. Emex.

Flores polygamo - monoici, aggregati, pseudo-verticillati, saepe racemosi, axillares, breves, aphylli; in masculis *perigonium* herbaceum, 5-6-partitum, lobis aequalibus, patentibus; *stamina* 4-6, lobis perigonii alterna, filamentis brevibus, antheris basifixis, oblongis, emarginatis; in femineis *perigonium* herbaceum, trigono-infundibuliforme, 6-fidum, demum auctum et induratum, dentibus tribus exterioribus tubi angulos terminantibus, spinescentibus, subrecurvo-patentibus, inferioribus tribus minoribus, planis, erecto-conniventibus, tubo turbinato-triquetro, lacunoso vel foveolato - nervoso, incrassato; *ovarium* subtriquetrum, ovulo basilari, erecto; *styli* tres, breves, erectiusculi; *stigmata* penicillata; *achenium* tubo perigoniali inclusum, liberum, subtriquetrum; *semen* erectum, turbinato-triquetrum, embryone albumini farinoso circumposito, cotyledonibus foliaceis, radicula supera, exerta. Herbae humiles, flexuosae et subdichotomo - ramosae; *ochreae* membranaceae, truncatae, eciliatae, mox lacerae; *folia* sparsa, petiolata, herbacea, integerrima, deltoideo-ovata.

Endl. Gen. Pl. 1992 et suppl. IV. 2. pag. 51. — Meisn. Gen. pag. 317. — Neck. Elem. 2. pag. 214. — DC. Prodr. 14. pag. 40.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 436.—Torn. Fl. Sic. pag. 434.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 410.—Vibo *Moench. Meth. pag. 318.*

I. E. spinosa.—*Flores* diclini, glomerati, axillares; masculi pedicellati et in racemo vix bipollicari, axillari vel terminali dispositi, pedicellis enodibus, nutantibus, perigonio sexpartito, foliolis interioribus obverse lanceolatis, vel obovatis, concavis, obtusis, nudis, inermibus, alternis internis; feminei sessiles, perigonio externo inferne connato et tubuloso-urceolato, crasso et trinervato, demum inter nervos et suturas foveolis seriatis scrobiculato, superne trifido, laciniis ovatis, apice spinescentibus, patenti-recurvis, perigonio interno pariter trifido, laciniis ovatis, acutis, muticis, nervo crasso diremptis, integerrimis, conniventi - pyramidatis; *stamina* sex, antheris albidis; *styli* tres; *stigmata* lateraliter e scissura la-

ciniarum perigonialium exerta; *achenium* inferne rotundatum, superne trigono-acuminatum; *caulis* teres, striatus, crassus, subdichotomus, procumbens vel adscendens, caespitosus, a spithama ad duos pedes longus, rubeolus; *folia* subcordato-ovata vel ovato-subdeltoidea, obtusa, integra, radicalia et caulina inferiora longe petiolata; *ochrea* membranacea, marcescens; *petioli* longiusculi, superne sulcati, basi elargati, rubeoli; *radix* fusiformis, fibrillosa.

Floret a Januario ad Aprilem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Ognina, Acicastello, Viagrande, Pedara, Nicolosi.*

Icon. *Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 179. tab. 119.* et *Sibth. et Smith Fl. Gr. 4. tab. 347* sub eodem nomine: *Rumex spinosus.*

Emex spinosa. *Neck.* in *Spr. Syst. Veg. 2. pag. 162. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 436.—Torn. Fl. Sic. p. 434.— DC. Prodr. 14. pag. 40. — Campd. Rum. pag. 58. tab. 1. fig. 1.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 411.—Röm. et Schult. Syst. Veg. 1. par. 2. pag. 1476.—Webb. et Berthel. Phyt. Canar. pag. 218.—Arcang. Comp. della Fl. It. pag. 584. — Strobl Fl. Etn. pag. 78.*

Rumex spinosus. *Lin. Sp. Pl. pag. 481. — Ten. Fl. Nap. 3. pag. 395.—Biv. Bern. Cent. 2. pag. 49. — Viv. Fl. Libyc. Sp. pag. 22.—Bert. Fl. It. 4. pag. 247.*

Vibo spinòsa. *Moench. Meth. pag. 318.*

Genus 2. Rumex

Flores parvi, hermaphroditi, monoici, dioici, polygami, subverticillati, glomerati, interfoliati, bracteati vel nudi, virescentes vel flavescentes; *pedunculi* articulati, rarius enodes, in fructu recurvati; *perigonium* herbaceum, 6-partitum, lobis biserialibus, imbricatis, tribus exterioribus in flore femineo saltem minoribus, patentibus vel reflexis, haud accrescentibus, interioribus patulis vel erectis, accrescentibus vel marcescentibus, super fructum conniventibus, venoso-reticulatis, margine integerrimo vel dentato vel spinuloso, nervo medio inferne saepius plus minus incrassato et tuberculoso; *stamina* sex, imo perigonio inserta ejusque lobis alterna, filamen-

tis brevissimis, antheris basifixis, erectis, oblongis; *ovarium* trigonum, ovulo basilari orthotropo; *styli* tres, capillares, brevissimi, liberi, decidui; *stigmata* penicillato-multifida; *achenium* lobis perigonialibus interioribus acutis inclusum, liberum, triquetrum, crustaceum, uniloculare, laeve, nitidum, fuscum; *semen* achenio conforme, erectum, subsessile, testa membranacea, embryone laterali, arcuato, antitropo, cotyledonibus foliaceis, radicula supera, elongata. Plantae herbaceae, raro fruticosae, saepe succulentae; *radis* fibrosa, rarius tuberosa; *caulis* saepe fistulosus, sulcatus; *ochreae* tenue membranaceae, diaphanae, cylindraceae, deciduae; *folia* sparsa, herbacea vel subcarnosa, subrotundo-ovata vel ovalia, oblonga et lanceotata, aliquando cordata vel hastata, raro pinnatifida, infima petiolata, summa saepius sessilia.

Endl. Gen. Pl. pag. 308. n. 1993 et *Suppl. IV. 2. pag. 51.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 178. tab. 119.—Lam. Ill. tab. 271.—Campd. Monogr. du gen. Rumex, Paris, 1819. — Meisn. Polyg. Prodr. tab. 1. fig. 1.* et *tab. 2. fig. E.—DC. Prodr. 14. pag. 41.—Bert. Fl. It. 4. pag. 234. Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 430.—Torn. Fl. Sic. pag. 435.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 401.*

1. R. multifidus. — *Flores* exigui, dioici, semiverticillati, verticillis numerosis, demum remotiusculis, racemosi, racemo terminali, paniculato-ramoso, erecto-patulo; *bracteae* ovato-lanceolatae, acuminatae, albo-membranaceae; *pedicelli* breves, apice cum flore articulati, persistentes; *perigonium* foliolis externis oblongis, internis in floribus fertilibus paulo grandioribus, ovatis, obtusiusculis, integerrimis, uninerviis, conniventibus et minute papulosis, grano destitutis; *stamina* sex foliolis perigonialibus alterna, filamentis brevibus, antheris oblongis, bilocularibus; reliqua genitalia generis; *achenium* minimum, subrotundo-trigonum, angulis obtusiusculis, fusce flavidum, nitens; *semen* triquetrum, perigonio vix brevius, exsiccatione facillime deciduum; *caulis* teres, caespitosus, striatus, erectus vel adscendens, glaber, palmari-sesquipedalis; *folia* hastato-linearia, acuminata, inferiora longe petiolata, superiora brevius, omnia glaberrima, laete virentia, uninervia, venis lateralibus obsoletis, auriculis palmato-multifidis, laciniis linearibus vel lanceolatis, acuminatis, intermedia lon-

giore; *petioli* lineares, sulcati; *ochreae* scariosae, longae, lacerae; *radix* fusiformis, lateraliter fibrillosa vel transversa, repens, potius gracilis, licet dura, extus fusca.

Floret Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis aridis pedemontanae, nemorosae et etiam alpinae regionis: *Monte Capriolo, Valle di Calanna, Nicolosi, Milo, Cerrita, Valle del Bove, Serra del Solfizio, Piano della Bottara, Zaffarana, Pedara, Viagrande.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 4. tab. 349.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 85* et *Bibl. Pan. 2. tab. 98* et *174* et *Raf. tab. 97. fig. 1* sub eodem nomine: *Oxalis minor, aetnica, lanceolato folio, auriculis multifidis donato.—Bonan. tab. 75* sub nomine: *Acetosa lanceolato folio, e basi lata polyfido. — Bocc. Mus. tab. 126* sub nomine: *Acetosa minor, erecta, lobis multifidis.*

Rumex multifidus. *Lin. Sp. Pl. pag. 482.—Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 248. — Ten. Fl. Nap. 3. pag. 395.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 435.—Torn. Fl. Sic. pag. 435. — Strobl Fl. Etn. pag. 78. — Bert. Fl. It. 4. pag. 260.*

Rumex acetosella var. multìfida. *DC. Prodr. 14. p. 63.— Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 586.*

Nomen vulgare: *Acitazzu.*

2. R. thyrsoides. — *Flores* parvi, dioici, racemosi, racemo coadunato, conferto, thyrsoideo, acuto praecipue in fructu; *bracteae* in quovis flore membranaceae, lanceolatae, acuminatae, ferrugineae, deciduae; *pedicelli* capillares, circiter ad medium articulati; *perigonium* 6-phyllum, foliolis interioribus cordato-reniformibus, emarginatis, basi grosse graniferis, exterioribus sursum reflexis, membranaceo-scariosis, pedunculum superne vaginantibus, plerumque roseis, margine integris vel obiter denticulatis; *genitalia* generis; *achenium* castaneum, laeve, nitidum; *caulis* erectus, sulcatus, striatus, striatus, crassus vel tenuis, simplex, remote foliosus, spithamali-sesquipedalis; *folia* inferiora hastato-ovata vel hastato-oblonga, obtusa, acuta vel acuminata, plana vel margine crenulato-crispa, subrevoluta, inferiora petiolata, superiora sessilia et basi subamplexicaulia, auriculata, auriculis longiusculis, acuminatis, divergentibus, saepe basim versus dente vel lacinula auctis; *petioli* longiusculi, sulcati; *radix* rhizo-

ma crassum, lignosum, modo breve, modo longum, fusiforme, semper fibris numerosis, crassiusculis, fusce rubidis, deinde lateraliter fibrillosis circa collum stipatum.

Floret Aprili, Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae atque nemorosae regionis: *Paternò, Belpasso, Aci S. Antonio, Nicolosi, Milo, Serrapizzuta, Maletto, Bronte.*

Icon. *Bauh. Hist. 2. pag. 990* sub nomine: *Oxalis crispa.*

Rumex thyrsoides. *Desf. Fl. Atl. 1. pag. 321. — Röm. et Schult. Syst. Veg. 7. par. 1. pag. 1452. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 434. Moris Fl. Sard. 3. pag. 409.—Torn. Fl. Sic. pag. 435.—Bert. Fl. It. 4. pag. 257.—DC. Prodr. 14. pag. 66.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 586. — Strobl Fl. Etn. pag. 78.*

Rumex intermedius. *Guss. Prodr. Fl. Sic. 1. pag. 449.*

3. **R. conglomeratus.** — *Flores* parvi, racemoso-verticillati, racemo terminali, longo, alterne ramoso, ramo impari, sive supremo, longiore, verticillis saepe densifloris, aequidistantibus, supremis nudis, reliquis folio angusto, lanceolato, acuto saepe margine crispo suffultis; *pedicelli* breves, florem aequantes vel breviores, fructiferi incrassati, rigide recurvati et ad articulum refracti; *perigonium* 6-phyllum, foliolis externis linearibus, internis angustis, oblongis, obtusis, subintegris, reticulato-venosis, omnibus graniferis, subinde inaequaliter, granis insignibus, oblongis, flavicantibus vel rubentibus; *genitalia, achenium* et *semen* ut in genere; *caulis* erectus, striatus, sulcatus, alterne ramosus, saepe rubens, ab uno ad tres quatuorve pedes longus, superne subflexuosus, ramis longiusculis, erecto-patulis; *folia* radicalia subcordato-oblonga, plus minus longe petiolata, caulina successiva breviora et angustiora, oblongo-lanceolata vel lanceolata, brevius petiolata, basi cuneata, omnia acuta, integerrima vel minute crenulata, plana vel leviter undulata, glabra; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa, extus fusca intusve flavescens.

Floret Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in sylvaticis et ad sepes pedemontanae regionis: *Catania, Acicastello, Mascalucia, Nicolosi, Milo, Zaffarana.*

Icon. *Reich. Cent. 4. pag. 51. tab. 368. fig. 552.—Smith Engl. Bot. 11. tab. 724* sub nomine: *Rumex acutus.*

Rumex conglomeratus. *Murr. Prodr. Fl. Gott. pag. 52.—*

Koch Syn. pag. 612. — *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 431.*— *Torn. Fl. Sic. pag. 435.*—*Strobl Fl. Etn. pag. 77.*—*Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 585.* — *DC. Prodr. 14. pag. 49. Reich. loc. cit.*

Rumex acutus. *Lin. Sp. Pl. pag. 478.*—*Smith loc. cit.*—*Bert. Fl. It. 4. pag. 237.*—*Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 133.*

Rumex Nemolapathum. *Ten. Fl. Nap. 3. pag. 390.*

Rumex verticillatus. *Ucria H. Pan. pag. 164.*

4. **R. tuberosus.**—*Flores* parvi, saepe sanguineo-rubelli, racemosi, racemo terminali, ramoso, stricto, longo, demum laxifloro; *pedicelli* capillares, supra basim articulati; *bracteae* ad basim verticilli, ovatae, membranaceae, apice acutae; *perigonium* 6-phyllum, foliolis inaequalibus, internis cordato-orbiculatis, rubellis, obtusis, in fructu reticulato-venosis, penninerviis, nervis apice granulatis, margine bilobo et subdenticulato, basi grano exiguo, oblongo instructis, externis tribus squamaeformibus, reflexis, membranaceo - scariosis, non vaginantibus, in sicco lutescentibus; *genitalia*, *achenium* et *semen* ut in genere; *caulis* teres, sulcatus, farctus, virgatus, erectus, bipedalis et ultra; *folia* pauca, sparsa, hastato-lanceolata, ovato-acuminata, 2-3 poll. longa et 2-6 lin. et ultra lata, glabra, auriculata, auriculis divaricatis, parvis in foliis radicalibus, longis et dente postico pone basim auctis in foliis caulinis; *petioli* lineares, sulcati, glabri, basi rubeoli; *ochreae* longae, apice fimbriato-lacerae; *radix* fasciculato-tuberosa, tuberculis elliptico-fusiformibus.

Floret Majo, Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis humidis pedemontanae regionis: *Catania, S. Giovanni di Galermo, Ognina.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 4. pag. 42. tab. 348.*—*Lob. Ic. pag. 291* sub nomine: *Oxalis tuberosa.* — *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 87* et *Bibl. Pan. 2. t. 253* sub nomine: *Acetosa montana, angusto folio sagittae.*

Rumex tuberosus. *Lin. Sp. Pl. pag. 481.*—*Ucria H. Pan. pag. 165.* — *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 433.* — *Torn. Fl. Sic. pag. 435.*—*Bert. Fl. It. 4. pag. 256.*—*Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 248.* — *Reich. Exc. 3. pag. 568.*—*DC. Prodr. 14. pag. 66.*

Acetosa tuberosa. *Mill. Dict. Suppl. 1. pag. 1449.*

Rumex retroflexus. *Lagasc. Elench. Matr. pag. 13.*

5. R. **bucephalophorus.**—*Flores* dioici, parvi, rubeoli, terminales cauli et ramis, spicato-verticillati, spica indivisa, simplici, elongata, inferne foliolata, foliolis lanceolatis, verticillis 3-4-floris; *bracteae* ovatae, acutae, albo - membranaceae; *pedicelli* crassiusculi, inferne articulati, supra articulum dilatati et compressi, in fructu rigide recurvati; *perigonium* 6-phyllum, foliolis tribus exterioribus lanceolatis, retroflexis, tribus interioribus triangulari-oblongis, obtusis, conniventibus, reticulato-venosis, inferne utrinque tridentato-spinulosis, reliquo margine integerrimis, omnibus instructis grano flavicante, exiguo, uno alterove subinde deficiente; *stamina* et *styli* ut in genere; *stigmata* alba; *achenium* acute triquetrum, mucronatum; *semen* generis; *caulis* decumbens, adscendens vel erectus, obscure angulatus, simplex vel ramosus, pollicari-pedalis, basi rubeolus, crassiusculus, glaber; *folia* exigua, ovata, utrinque angustata, acuta, petiolata, glabra, gustu acida, radicalia caespitosa, caulina alterna, superiora angustiora, brevius petiolata, crassiuscula, nervis rubro-coloratis; *petioli* rubeoli, sulcati, basi elargati; *ochrea* grandiuscula, albido - membranacea, ovata, concava, acuta, subinde bifida, oppositifolia, laxe amplexicaulia; *radix* gracilis, fusiformis, vel fusiformi-ramosa, lateraliter fibrillosa, flexuosa, fulvida.

Floret a Februario ad Septembrem. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis aridis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Acicastello, Misterbianco, Paternò, Belpasso, Nicolosi, Pedara, Milo, Valle di Calanna, Serrapizzuta, Francavilla, Randazzo, Maletto, Bronte.*

Icon. *Cav. Ic. rar. 1. tab. 41. fig. 1.—Gaertn. De Fruct. et Sem. 2. pag. 180. tab. 119.—Columm. Ecphr. 1. tab. 150* sub nomine: *Acetosa ocimifolia, bucephalophoros.*

Rumex bucephalophorus. *Lin. Sp. Pl. pag. 479. — Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 246. — Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 134.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 392.—Ucria H. Pan. pag. 164.—Biv. Bern. Cent. 1. pag. 69. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 432.—Torn. Fl. Sic. pag. 435.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 406. — DC. Prodr. 14. pag. 62. — Strobl Fl. Etn. pag. 77. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 586.—Bert. Fl. It. 4. pag. 244.*

Lapathum bucephalophorum. *Lam. Fl. Fr. 3. pag. 7.*

Rumex aculeatus. *Lin. Sp. Pl. 1. pag. 481.*

6. R. scutatus.—*Flores* polygamo-monoici, racemoso-semiverticillati, racemo terminali et axillari, ramuloso vel simplici, laxo, aphyllo; *bracteae* ad basim cujusvis verticilli, parvae, membranaceae, ovatae, acuminatae; *pedicelli* graciles, articulati, exsiccatione secedentes ideoque fructus facile decidunt; *perigonium* 6-phyllum, foliolis externis ovatis, obtusis, dorso viridibus, margine albo-membranaceis, demum retroflexis, internis in fructu grandiusculis, profunde cordatis, orbiculatis vel ovatis, obtusis, integris, reticulato-venosis, nudis sive granis nullis, albis vel albo-roseis; *genitalia* generis; *achenium* trigonum, saepe rubeolum, angulis alatis, acutis, nitidis, basi angustatis; *caulis* teres, striatus, fistulosus, ramosus, subflexuosus, decumbens, adscendens, palmari-subpedalis, hic illic rubens, glaber; *folia* parva, petiolata, ovato-hastata, auriculis acutis vel acuminatis, acutiuscula vel obtusa, integerrima, plana, glabra vel scabriuscula, saepe pone auriculam sinu excavata, carnosula, gustu acidula; *petioli* longi, lineares, crassiusculi, supra sulcati; *ochrea* albo-membranacea, acuminata, integra, senio lacera et recurvata; *radix* repens, sublignosa, teres, sursum surculis cauliferis ramescens.

Floret a Majo ad Septembrem. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana, nemorosa et alpina: *Catania, Villascabrosa, Ognina, Misterbianco, Leucatea, Pedara, Acireale, Nicolosi, S. Nicola dell' Arena, Monte Capriolo, Cava Grande, Montagnola, Valle del Bove, Linguaglossa, Maletto, Bronte.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 3. pag. 64. tab. 285.*

Rumex scutatus. *Lin. Sp. Pl. pag. 480.—DC. Prodr. 14. pag. 69. — Biv. Bern. Cent. 2. pag. 49. — Ucria H. Pan. pag. 164.—Bert. Fl. It. 4. pag. 249.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 432.—Torn. Fl. Sic. pag. 435.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 587.—Strobl Fl. Etn. pag. 78.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 408.*

Nomen vulgare: *Acitazzu.*

— Var. glaucescens. — *Racemi* elongati, saepe simplices; foliola perigonialia externa leviter cordata; *folia* deltoidea, sinubus lateralibus subnullis. Tota planta caesio-glauca.

Floret et invenitur una cum specie.

Icon. *Jacq. Ic. rar. tab. 67* sub nomine: *Rumex glaucus.*

Rumex scutatus var. glaucescens. *Guss. op. cit. pag. 433*· *Torn. loc. cit.—Strobl loc. cit.*

Rumex glaucus. *Jacq. loc. cit.* et *Misc. 3. pag. 64.*

Rumex scutatus var. glaucus. *DC. op. cit. pag. 70.*

— Var. pubescens.—*Folia* minora quam in specie, glaucescentia sed inferne una cum petiolis leviter pubescentia et scabra.

Floret et invenitur cum specie in eisdem temporibus et locis.

Rumex scutatus var. pubescens. *Guss. Torn.* et *Strobl op. citatis.*

Rumex scutatus var. hastifolius. *DC. loc. cit.*

Rumex hastifolius. *Bieb. Fl. Taur.-Cauc. 1. pag. 290.*

Rumex pubescens. *C. Koch.* in *Linnaea 22. pag. 211.*

— Var. aetnensis.—*Racemus* subsimplex; *folia* infima vel omnia cordato-orbicularia vel reniformi-orbicularia, obtusissima, sinubus lateralibus nullis. Planta saepe nana, digitali-spithamaea, viridia, puberula.

Floret una cum specie et praecedentibus varietatibus.

Aetnae, in scoriis vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis frequens.

Rumex scutatus var. aetnensis.—*Guss. DC. Strobl.* et *Torn. op. cit.*

Rumex aetnensis. *Presl Del. Prag. pag. 68.*

7. **R. divaricatus.**—*Flores* parvi, hermaphroditi vel passim unisexualibus mixti, spicato - verticillati, verticillis remotis, superioribus aphyllis, inferioribus interfoliatis, foliis angustis, lanceolatis; *pedicelli* perigonio breviores, fructiferi crassiores, rigide recurvati; *perigonium* 6-phyllum, foliolis externis linearibus, obtusis, internis triangulari-oblongis, obtusiusculis, reticulato-venosis, margine inferiore pectinato-ciliatis, superne nudis et integris, unico granifero, grano rubente; *genitalia* generis; *achenium* acute triquetrum, testa scabriuscula; *semen* ut in genere; *caulis* erectus vel decumbens, striatus, sulcatus, alterne ramosus, saepe rubens, ab uno ad tres quatuorve pedes longus, superne subflexuosus ac subinde tortuosus, alterne ramosus, ramis potius longis, divaricatis, flexuosis; *folia* vel omnia vel plura pandurata, margine integerrima vel minute crenulata, inferiora ovato-oblonga, subcordata, obtusa vel retusa, superiora oblongo-lanceolata, a-

cuta; *petioli* folio breviores, lineares, crassiusculi, superne sulcati; *radix* crassa, longiuscula, fusiformis vel fusiformi-ramosa.

Floret Majo, Junio. ⊙ et ②.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae, nemorosae et etiam alpinae regionis: *Catania, Belpasso, Bronte, Nicolosi, S. Nicola l' Arena, Monte Capriolo.*

Icon. *Reich. Cent. 5. pag. 51. tab. 486. fig. 679* sub nomine: *Rumex pulcher.—Moris. Ox. sect. 5. tab. 27. fig. 13* sub nomine: *Lapathum ramosum, procumbens, pericarpio spinoso, folio fidium instar.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 84* sub nomine: *Lapathum palustre, Fagopyronis folliculis quodammodo similibus.*

Rumex divaricatus. *Lin. Sp. Pl. pag. 478. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 431.—Torn. Fl. Sic. pag. 436.*

Rumex pulcher. *Lin. Sp. Pl. pag. 474. — Ucria H. Pan. pag. 166. — Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 134. — Ten. Fl. Nap. 3. pag. 391. — DC. Prodr. 14. pag. 58. — Strobl Fl. Etn. pag. 77. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 585.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 405.*

— Var. pulcher.—*Perigonium* foliolis internis ovato-triangularibus, longo tractu pectinato-spinosis; *caulis* elatior quam in specie, inferne pilosus, ruber, ramis divaricatis; *folia* cordato-oblonga; *petioli* pubescentes.

Rumex pulcher. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 432.—Torn. Fl. Sic. pag. 436.*

Rumex pulcher var. *β. Bert. Fl. It. 4. pag. 241.*

Nomen vulgare: *Lappanazzu.*

8. **R. Patientia.**—*Flores* parvi, hermaphroditi, paniculato-racemosi, panicula subtus interfoliata, superne aphylla, racemis solitariis, sessilibus, densis, verticillatis, verticillis approximatis; *pedicelli* tenues et fere capillares, perigonio longiores, inferne articulati; *perigonium* rubrum, foliolis externis oblongis, obtusis, internis in fructu grandiusculis, ovato-obtusis, subcordatis, tenuiter reticulatis, subintegerrimis, 2 lin. longis, non acuminatis, unico granifero, grano oblongo, nunc insigni, nunc exiguo; *genitalia* generis; *achenium* trigonum, glabrum, fuscum; *semen* ut in genere; *caulis* crassus, erectus, angulatus, superne ramosus, etiam orgyalis, viridis aut viridi-rubens; *folia* inferiora longe petiolata, cordato-

oblonga, subinde plusquam pedalia, acuta, margine subundulata, superiora angustiora, lanceolata, acuminata, breviter petiolata; *petioli* plus minus longi, crassiusculi, supra sulcati et rubeoli; *radix* crassa, longa, fusiformi - subramosa, extus fusca intusve lutescens.

Floret Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis: *Motta S. Anastasia, Belpasso, Bronte, Filiciusa, Serrapizzuta.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 3. pag. 63. tab. 282.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 178. tab. 119.—Savi Mat. Med. pag. 10. tab. 22.*

Rumex Patientia.—*Lin. Sp. Pl. pag. 476.—Ucria H. Pan. pag. 163.—Plenck. loc. cit.—Bert. Fl. Ital. 4. pag. 235.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 430.—Torn. Fl. Sic. pag. 436. Strobl Fl. Etn. pag. 77. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 585.—DC. Prodr. 14. pag. 51.*

Lapathum hortense. *Lam. Fl. Fr. 3. pag. 3.*

— Var. elongata. — *Perigonium* foliolo unico grosse, non obsolete, granifero; *caulis* longior quam in specie; *folia* omnia lineari-lanceolata.

Floret una cum specie.

Aetnae, in vulcanicis humidis pedemontanae regionis: *Catania, Villascabrosa, Ognina, S. Giovanni Galermo.*

Icon. *Guss. Pl. rar. pag. 150. tab. 28.*

Rumex elongatus. *Guss. loc. cit.* et *Prodr. Fl. Sic. 1. pagina 443* et *Syn. 1. pag. 431.—Torn. Fl. Sic. pag. 436.—DC. Prodr. 14. pag. 45.*

Rumex crispus. *Lin. Sp. Pl. pag. 476.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 403.—Strobl Fl. Etn. pag. 77.—DC. op. cit. p. 44. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 584.*

Rumex crispus var. *β. Bert. Fl. It. 4. pag. 236.*

Nomen vulgare: *Lapazzu.*

Usus. Radix amara, adstringens, olim inter stomatica et antiherpetica officinalis. Nunc desueta.

9. **R. pseudo-Acetosa.**—*Flores* dioici, parvi, racemosi, racemo terminali, ramoso, inferne interfoliato, initio denso, postea laxo; *pedicelli* tenues, articulati; *bracteae* lanceolatae, acuminatae, membranaceae, ferrugineae, deciduae; *perigonium*

album vel rubellum, foliolis externis in flore femineo linearibus, obtusis, retroflexis, internis cordato - orbiculatis, obtusis, integris, margine crispulo, reticulato-venosis, basi graniferis, grano exiguo, globuloso vel squamaeformi; *genitalia* ut in genere; *achenium* fuscum, laeve, nitidum; *semen* generis; *caulis* erectus, sulcato-striatus, ab uno ad tres - quatuor pedes longus, tenuis vel crassus, simplex, remote foliosus; *folia* omnia vel inferiora ovata, sagittata, auriculis acutis vel acuminatis, plerumque convergentibus, rarius hastata, auriculis divergentibus, in utroque casu saepe retro basim auctis dente postico; radicalia prima obtusa, reliqua omnia acuta vel acuminata, caulina suprema subinde angustiora, sagittato-lanceolata; cuncta folia ludunt plana vel quidquam undulata, integra aut subcrenata; *petioli* longiusculi, adscendendo breviores, extimi subnulli; *ochreae* longae, tubulosae, fimbriato-lacerae; *radix* rhizoma crassum, lignosum, plus minusve longum, fusiforme, circa collum fibris numerosis, crassiusculis, fusce rubidis, subinde lateraliter fibrillosis stipatum.

Floret Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis: *Aci S. Antonio.*

Icon. *Plenck Ic. Pl. med. tab. 280.—Moris Ox. 2. sect. 5. tab. 28. fig. 1.* sub nomine: *Acetosa pratensis.*

Rumex pseudo-Acetosa. *Bert. Fl. It. 4. pag. 252.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 435.—Torn. Fl. Sic. pag. 436.*

Rumex Acetosa. *All. Fl. Ped. 2. pag. 204.—Savi Fl. Pis. 1. pag. 374.—Ucria H. Pan. pag. 165. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 134.—Strobl Fl. Etn. pag. 78.—DC. Prodr. 14. pag. 65.*

Rumex thyrsiflorus. *Fingib.* in *Lin. 4. pag. 380.—Guss. Prodr. Fl. Sic. 1. pag. 449.*

— Var. triangularis. — *Flores* paniculato-conferti; *caulis* humilis, ramosulus; *folia* latiora et breviora quam in specie, inferiora obtusa, sagittata, auriculis brevibus, approximatis, superiora subsessilia, lanceolato-acuta, hastato - triangularia, auriculis elongatis, subintegris, patentibus; *radix* fasciculato-tuberosa.

Floret et invenitur una cum specie.

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 88* et *Bonan. Panph. tab. 74* sub nomine: *Acetosa tuberosa, tuberibus Asphodeli.*

Rumex triangularis. *Torn. Fl. Sic. pag. 436. — DC. Fl. Fr. suppl. pag. 368.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 434.*

Rumex nebroides. *Campd. Mon. Rum. pag. 150.—Schult. Syst. Veg. 7. pag. 1476.*

Rumex tuberosus. *Poir.* ex *DC. Fl. Fr. suppl. pag. 368.*

Nomen vulgare: *Lapazzu.*

Usus. Folia et radix uti resolventia et adstringentia habebantur.

Genus 3. Polygonum

Flores hermaphroditi, parvi, albi vel rubri, axillares, solitarii vel aggregati vel racemosi, spicati, capitati et paniculati; *pedicelli* articulati, plerumque fasciculati; *perigonium* coloratum vel herbaceum, 3-4-5-partitum, lobis subaequalibus, integerrimis, quincunciatim imbricatis, omnibus conformibus, planis vel exterioribus 2 - 3 - carinatis, concavis vel dorso alatis, patentibus vel conniventibus, demum fructui adpressis parum auctis marcescentibus; *stamina* 8, rarius 7-4, libera, imo perigonio inserta, saepius cum squamulis annuli perigyni alternantia, filamentis subulatis, antheris medio dorso affixis, polline sphaeroideo; *ovarium* liberum, compressum vel trigonum, ovulo basilari, erecto; *styli* 2 vel 3, liberi, filiformes, saepe brevissimi; *stigmata* capitata; *achenium* lenticulare vel pyramidato - triquetrum; *semen* sessile, achenio conforme, hilo latiusculo, testa membranacea, embryone laterali, arcuato, cotyledonibus foliaceis, radicula brevi. Plantae herbaceae vel suffruticulosae; *caulis* herbaceus vel perennis, raro suffruticosus, prostratus, erectus vel volubilis, saepe nodosus vel fistulosus; *ochreae* membranaceae; *folia* sparsa, penninervia, nonnunquam cordata vel sagittata, raro pinnatisecta, rarissime glauca, saepe glanduloso - punctata, quandoque maculata.

Endl. Gen. Pl. pag. 306. n. 1986.—Gaertn. De fruct. et Semin. 2. pag. 181. tab. 119. — Lin. Syst. Nat. ed. 1. n. 640.—Lam. Ill. tab. 315. — Meisn. Monogr. Gen. Polyg. Prodr. Genevae, 1826.—DC. Prodr. 14. pag. 83.—Bert. Fl. It. 4. pag. 363.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 452. — Torn. Fl. Sic. pag. 437.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 413.

1. P. hydropiper. — *Flores* parvi, spicati, spicis gracilibus, terminalibus et lateralibus, filiformibus, longis, nutantibus, laxis et saepe inferne interruptis, sessilibus vel breviter pedunculatis, pedunculis et rachide glabris; *bracteae* oblique sectae, ciliis numerosis, brevibus, inaequalibus, bi-trilinearibus coronatae; *perigonium* rubens vel album, extus punctato-glandulosum, glandulis flavis; *stamina* sex, rarius octo, filamentis subulatis, antheris ovatis bilocularibusque; *styli* tres, inferne usque ad medium coaliti; *achenium* triquetrum, raro lenticulare, maturum nigricans, nitidum; *semen* ut in genere; *caulis* adscendens vel erectus, sesquipedalis, ramosus, viridis, aliquando albo-maculatus; *folia* lanceolata vel ovato-lanceolata, acuta, superiora saepe acuminata, basi angustata, brevissime petiolata, margine undulata et ciliolata, nervo adpresse pilosa, granulis minutissimis praesertim subtus adpressa, laete viridia, immaculata, sapore urentia; *ochreae* strigosae, inaequaliter ciliatae; *petioli* breves, tenues; *radix* extremitate attenuata, sparse fibrillosa, superne articulata.

Floret a Julio ad Septembrem. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis humidis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Milo.*

Icon. *Reich. Cent. 5. pag. 58. tab. 494. fig. 687—Smith Engl. Bot. 14. tab. 989. — Fl. Dan. tab. 1578. — Plenck. Ic. Pl. med. 4. pag. 13. tab. 308.*

Polygonum hydropiper. *Lin. Sp. Pl. pag. 517.—Smith loc. cit.* et *Engl. Fl. 2. pag. 235.—Plenck. loc. cit.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. 1. pag. 141.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 211. Bert. Fl. Ital. 4. pag. 373. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pagina 455.—Torn. Fl. Sic. pag. 437.—Strobl Fl. Etn. pagina 79. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 582. — DC. Prodr. 14. pag. 109.*

Polygonum acre. *Lam. Fl. Fr. 3. pag. 234.*

Polygonum glandulosum. *Poir. Dict. 6. pag. 523.*

Usus. Herba ob virtutem diureticam et corrosivam olim adhibita in calculis et ulcusculis. Nunc desueta.

2. P. dumetorum.—*Flores* parvi, albi, racemosi, racemo simplici, axillari, solitario, interrupto, pendunculato, laxo, aphyllo vel basi bracteato; *pedicelli* longiusculi, lineares, nutantes, articulati; *perigonium* laciniis tribus externis in fructu ala insigni alba carinatis; *stamina* filamentis et antheris

albis; reliqua genitalia generis; *achenium* exquisite triquetrum, 2 lin. longum, carinatum, pendulum, pedicello gracillimo suffultum, nitide nigrum, vix granulatum; *semen* ut in genere; *caules* alterne ramosissimi, alte scandentes, striati, teretes, volubiles, glabri ab uno ad sex pedes longi, saepe rubentes; *folia* breviter petiolata, cordato-sagittata, acuta vel acuminata, laete viridia, glabra vel scabriuscula, subundulata, integra; *ochreae* brevissimae, truncatae, integrae; *petioli* breves, glabri; *radix* simplex, tenuis, longa, lateraliter ramulosa.

Floret a Majo ad totam Aestatem. ⊙.

Aetnae, in sylvaticis et ad sepes pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Pedara, Nicolosi, Concazze.*

Icon. *Fl. Dan. tab. 756—Smith Engl. Bot. Suppl. tab. 284.*

Polygonum dumetorum. *Lin. Sp. Pl. pag. 522. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 143—Ten. Fl. Nap. 1. pagina 214.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 457.—Bert. Fl. Ital. 4. pag. 389.—Torn. Fl. Sic. pag. 437—Strobl Fl. Etn. pagina 79.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 580 — DC. Prodr. 14 pag. 135.*

Fagopyrum membranaceum. *Moench. Meth. pag. 290.*

Fagopyrum dumetorum. *Schreb.* in *DC. loc. cit.*

Nomen vulgare: *Malocchiu.*

3. **P. Convolvulus.**—*Flores* viriduli, racemosi, racemo simplici, axillari, solitario, interrupto, pedunculato; *pedicelli* fasciculati vel solitarii, recurvi, apice articulati; *bracteae* brevissimae, truncatae, integrae; *perigonium* viride, quinquepartitum, segmentis tribus exterioribus paulo majoribus, dorso carinatis, carina aptera, obtusa vel acuta, aliquando cum rudimento alae, internis omnino carinatis; *stamina* octo, rarius sex, filamentis albis antherisque violaceis; *styli* tres, basi connati; *stigmata* capitata; *achenium* nitidum, castaneo-fuscum, granulato-striatum, obtuse triquetrum, segmentis perigonialibus conniventibus arcte tectum; *caulis* volubilis, angulatus, remote articulatus, tenuis, alterne ramosus, ab uno ad tres pedes longus, scabridus, saepe rubens; *folia* petiolata, tenuia, cordato-sagittata, acuminata, laete viridia, glabra vel scabriuscula, subundulata; *petioli* breves, scabri; *ochreae* bracteis similes; *radix* tenuis, longa, simplex sed lateraliter ramulosa.

Floret Majo, Junio. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis et ad sepes pedemontanae, nemorosae et etiam alpinae regionis: *Catania, Pedara, Nicolosi, Monte Po, Serrapizzuta, Zaffarana, Milo, Valle di Calanna, Casa del Bosco.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 14. tab. 941.—Fl. Dan. tab. 744. Meisn. Monogr. pag. 63. tab. 4. — Moris. Hist. 2. sect. 5. tab. 29. fig. 2* sub nomine: *Frumentum saracenicum, alterum, Convolvuli modo scandens, semine triangulo minore nigro.*

Polygonum Convolvulus. *Lin. Sp. Pl. pag. 522. — Ucria H. Pan. pag. 174. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 457. — Bert. Fl. It. 4. pag. 388. — All. Fl. Ped. 2. pag. 209. — Sanguin. Cent. Fl. Rom. pag. 58.—Ten. Fl. Nap. 1. p. 213. Torn. Fl. Sic. pag. 437.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pagina 580.—Strobl Fl. Etn. pag. 79. — DC. Prodr. 14. pagina 135.*

Polygonum convolvulaceum. *Lam. Fl. Fr. 3. pag. 239.*

Fagopyrum carinatum. *Moench. Meth. pag. 290.*

Bilderdykia Convolvulus. *Dumort. Fl. Belg. Prodr. p. 18.*

4. **P. gracile.**—*Flores* parvi, laxe et interrupte spicato-racemosi; *pedicelli* bracteis suffulti; *perigonium* 5-partitum, laciniis intus albis, dorso roseis vel virentibus, albo-marginatis, obtusis, post anthesim clausis ac obtuse carinatis; *stamina* filamentis basi incrassatis antherisque luteis; *styli* breves; *stigmata* albida, crassiuscula et fere capitata; *achenium* inclusum, faciebus subnitidis, minute punctatis, non striolatis; *caules* saepius decumbentes, 1-3-pedales, ramosi, tamen semper graciles, internodiis elongatis, sulcatis, summis angulatis; *folia* subpetiolata, distantia, erecta, parva, ovata, obtusiuscula, margine integerrimo, plana, non undulata, pallide virentia, venosa, subtus verrucis minimis, albis sparsa, floralia inferiora minora, acuminata, summa nulla; *ochreae* membranaceo-hyalinae, 6-8-nerviae, lacerae; *radix* gracilis, longa, simplex, lateraliter fibrillosa.

Floret Aestate et Autumno. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae ac nemorosae regionis: *Catania, Nicolosi, Bronte, Maletto.*

Icon. *Guss. Enum. Pl. Vasc. Inarim. tab. XII. fig. 2. c. d. e.*

Polygonum gracile. *Guss. op. cit. pag. 285. — Torn. Fl. Sic. pag. 437.* — Non *R. Br. Fl. Nov. Holl. pag. 419.* nec *Meisn. Monogr. pag. 73.* nec *DC. Prodr. 14. pag. 109.*

Polygonum Bellardi. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 453. — Torn. Fl. Sic. pag. 438.—Strobl Fl. Etn. pag. 79. — All. Fl. Ped. 2. pag. 207.—Meisn.* in *DC. Prodr. 14. pag. 98.*

Polygonum Bellardi var gracilius. *DC. op. cit. pag. 99. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 582.*

Polygonum aviculare var. *β. Bert. Fl. It. 4. pag. 379.*

Polygonum aviculare var. neglectum. *Bess.* ex *Guss. Enum. Pl. Inarim. cit.*

Polygonum monspeliense. *Guss. Prodr. Fl. Sic. 1. p. 470* et *Syn cit. pag. 453.—Ten. Fl. Nap. 4. pag. 179* et *Syll. pag. 195.*

Polygonum vulgare. *Zannich. Hist. pag. 201.*

Polygonum oxispermum. *Leed.* in *Reich. Fl. Germ. 2. pagina 573.*

Nomen vulgare: *Curriula.*

5. **P. aviculare.** — *Flores* parvi, axillares, interrupte racemoso - spicati et foliis floralibus suffulti; *pedicelli* perigonio breviores, apice articulati; *perigonium* trigonum, subnervosum, laciniis albis, roseis vel rubris; *stamina* octo, filamentis et antheris ut in genere; *styli* tres, brevissimi; *stigmata* praecedentis; *achenium* breviter pedunculatum, inclusum, fuscum, arcte perigonio tectum, faciebus ovatis, granulato - striatis; *caules* caespitosi, prostrati et saepe e nodis inferioribus radicantes, alias e decumbenti - adscendentes, teretes, ramosi, striati, crebre nodosi, geniculis tumidulis, plus minus elongati, etiam bipedales et longiores, aliquando brevissimi, bipollicares; *folia* vere polymorpha et ludibunda, longitudine et latitudine modo exigua, ovata aut elliptica, obtusa, modo duplo triploque majora, lanceolata vel oblongo - lanceolata, acuta, omnia brevissime petiolata, margine scabra, caeterum glabra, crassiuscule nervoso-venosa, supra laete vel saturate viridia, subtus pallidiora; *petioli* breves, lineares vel crassiusculi; *ochreae* scariosae, albae vel rubescentes, laciniatae, parce vel dissite nervosae; *radix* simplex, gracilis, lateraliter fibrillosa.

Floret a Vere ad Autumnum. ♃.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Zaffarana, Nicolosi, Bronte.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 4. pag. 14. tab. 309. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Cat. 1. tab. 39* et *Bibl. Pan. 1. ta-*

bul. 112 et *Bonan. Panph. Sic. tab. 46* sub eodem nomine: *Polygonum brevi, angusto folio.*

Polygonum aviculare. *Lin. Sp. Pl. pag. 519.—Ucria H. Pan. pag. 173.—Guss. Prodr. Fl. Sic. 1. pag. 469* et *Syn. 1. pag. 453.—Bert. Fl. It. 4. pag. 378* excl. var. — *Smith Engl. Fl. 2. pag. 238, α.* et *Engl. Bot. 18. tab. 1252. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 143.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 212.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 417. — Torn. Fl. Sic. pag. 438.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 583.—Strobl Fl. Etn. pag. 79. — DC. Prodr. 14 pag. 57.* cum varietatibus.

Polygonum geniculatum. *Poir. Dict. 6. pag. 147.*

Polygonum centinodium. *Lam. Fl. Fr. 3. pag. 237.*

Nomen vulgare: *Curriula.*

Usus. Herba adstringens, ad coercendas hoemorrhagias et profluvia olim commendata. Nunc obsoleta.

6. **P. maritimum.**—*Flores* grandiusculi, fasciculati, axillares, breviter pedicellati aut sessiles; *perigonium* grandiusculum, extus inferne virens, limbo album vel roseum; *bracteae,* ad basim perigonii, ochreis similes; *stamina* octo; *styli* tres; *stigmata* capitata; *achenium* triquetrum, perigonium aequans vel breviter superans, maturum castaneo - fuscum, laevissimum, glaberrimum, nitidum; *caules* suffruticosi, caespitosi, prostrati vel decumbentes, ramosuli, palmari-sesquipedales, ubi lignescunt crassi, tortuosi, fusci, circulariter rimosi, nudi, ubi sunt herbacei tenuiores, teretes, striati, crebre nodosi, internodiis folio brevioribus; *folia* coriacea, elliptica vel lanceolata, ima subinde obtusa, reliqua vel omnia acutiuscula, margine revoluta et scabra, reliqua parte glabra, viridi-glauca, senio saepe caerulescentia, brevissime petiolata; *ochreae* longae, plerumque internodium excedentes, hyalinae, basi fuscae, 12-nerviae, bipartitae, demum lacerae; *radix* lignosa, longa, plus minus crassa, flexuosa, rubida, inferne attenuata, lateraliter fibrillosa.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in arenosis maritimis: *Catania, Biviere Biscari, Ognina.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 4. pag. 55. tab. 363.*

Polygonum maritimum. *Lin. Sp. Pl. pag. 519.—Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 266. — All.Fl.*

Ped. 2. pag. 2054.—Bert. Fl. Ital. 4. pag. 385. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 142. — Ten. Fl. Nap. 1. pagina 212.—Ucria H. Pan. pag. 173.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 452. — Torn. Fl. Sic. pag. 438. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 583.—Strobl Fl. Etn. pag. 79. — DC. Prodr. 14. pag. 88.

Polygonum glaucum. *Nutt. Gen. 1. pag. 254.*

Polygonum parvifolium. *Scott* in *Oken Isis, 1818, p. 821.*

Nomen vulgare: *Curriula marina.*

7. **P. nodosum.**—*Flores* parvi, hermaphroditi, spicati, spicis racemosis, linearibus, gracilibus, plus minus laxis, simplicibus vel ramosis, subcernuis; *pedunculi* plus minus glanduloso-scabri et subinde pilosi; *bracteae* pedicellis longiores, ovatae, acute, haud ciliatae; *perigonium* quinquefidum, plus minus rubens vel albens, eglandulosum, tenuiter nervosum; *stamina* sex, perigonio breviora; *styli* duo, raro tres, usque ad basim liberi; *achenium* subrotundum, acutum, compressum, facie utraque in medio depresso-scrobiculatum, rarius triquetrum, maturitate castaneo-fuscum, nitidulum; *caulis* teres, erectus vel adscendens, articulatus, supra articulos nodoso-incrassatus, subflexuosus, plerumque valde ramosus, bi-quadripedalis, saepe punctis atro-rubentibus pictus; *folia* oblongo-lanceolata vel ovato-lanceolata, petiolata, inferiora acuta, superiora acuminata, margine ciliato-scabra, supra laete viridia, plerumque macula semilunata, grandi, nigra circiter ad medium notata, subtus punctis resinosis, flavis adspersa; *petioli* strigosi; *ochreae* scariosae et in eadem planta aut brevissime ciliatae aut omnino ciliis destitutae, semper integrae; *radix* inferne attenuata et sparse fibrillosa, superne articulata et ad articulos fibrillis verticillatis capillata.

Floret Majo, Junio. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis: *Pedara, Milo, Zaffarana.*

Icon. *Reich. Cent. 5. fig. 689.*

Polygonum nodosum. *Pers. Syn. 1. pag. 440.—Reich. Fl. Germ. exc. 2. pag. 572.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 454. Torn. Fl. Sic. pag. 438.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 420. — DC. Prodr. 14. pag. 118. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 581.*

Polygonum tenuiflorum. *Presl Del. Prag. pag. 67.—Guss.*

op. cit. pag. 445.—Ten. Fl. Nap. 4. pag. 180 et *Syll. pagina 196.—Tin. Cat. H. Pan. 1827. pag. 284.—Torn. loc. cit.—Strobl Fl. Etn. pag. 79.*

Polygonum lapathifolium. *Lin. Sp. Pl. pag. 517.—Smith Engl. Fl. 2. pag. 234* et *Engl. Bot. 20. tab. 1382.—Guss. Prodr. Fl. Sic. 1. pag. 471.—Bert. Fl. It. 4. pag. 369.*

Polygonum incanum. *Willd. En. Pl. pag. 429.*

8. **P. controversum.** — *Flores* exigui, hermaphroditi, in racemo terminali, elongato, laxo, solitarii vel duo-quatuor fasciculati, inaequaliter pedicellati, nudi vel siti in axilla folioli floralis; *bracteae* albo-membranaceae, acuminatae, flores interstinguentes; *perigonium* inferne et in carina laciniarum viride, reliqua parte album vel albo-roseum; *stamina* octo; *styli* tres; *achenium* exiguum, triquetrum, angulis crassis, obtusis, laevibus, faciebus canaliculatis, minute granulato-scabris; *caules* prostrati, caespitosi, ramosi, longiuscule nodosi, glabri, flexiles, tenaces, rubescentes, ab uno ad quatuor quinqueve pedes longi, inferne cito aphylli; *folia* oblongo-lanceolata, cauli adpressa, margine revoluta et undulata, venis recte patentibus, potius remotis instructa, inferiora obtusa, reliqua acuta vel acutiuscula; *ochreae* semihyalinae, breves, dissite nervosae, demum lacero-multifidae; *radix* lignosa, longa, flexuosa, fusca, lateraliter fibrillosa vel ramosa.

Floret a Junio ad Octobrem. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis: *Catania, S. Maria di Gesù, Armisi.*—Rara.

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 42* sub nomine: *Polygonum majus, lapathifolio, perenne.*

Polygonum controversum. *Guss. Prodr. Fl. Sic. 1. p. 471* et *Syn. 1. pag. 454.—Bert. Fl. It. 4. pag. 383. — Torn. Fl. Sic. pag. 438.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 416.*

Polygonum aviculare. *Desf. Fl. Atl. 1. pag. 333.*

Polygonum equisetiforme. *Spr.* var. controversum. *Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 584.*

Polygonum romanum. *DC. Prodr. 14. pag. 86.*

Polygonum aviculare var. romanum. *Meisn. Pol. Prodr. pag. 88.*

Nomen vulgare: *Curriula.*

9. P. herniarioides.—*Flores* parvi, tres-quatuor fasciculati, axillares per totam caulis longitudinem; *pedicelli* perigonio breviores vel nulli; *perigonium* externe scabridum, limbo albo vel roseo, basi et in dorso medio laciniarum viridi; *stamina* octo, rarius sex; *styli* tres, brevissimi vel subnulli; *stigmata* capitata; *achenium* acute triquetrum, acumine brevi, exerto, faciebus ovato-rhombeis, nitidissimis, laevibus, punctato-scabriusculis; *caules* suffruticulosi, prostrati, caespitosi, usque ad apicem dense foliosi, minute granuloso-scabri, nodis approximatis; *folia* exigua, crassiuscula, approximata, subsessilia, ovato-lanceolata, aliquando orbiculato-ovata, obtusa, margine serrulato-scabra; *ochreae* lacerae, scariosae, parce remoteque nervosae, superiores internodio longiores, reliquae breviores; *radix* simplex, fusiformis, lignosa.

Floret a Junio ad Autumnum. ♄.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis: *Catania, Ognina, S. Giovanni La Punta, Misterbianco.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 152* sub nomine: *Polygonum minus, rotundifolium, aspermon.*

Polygonum herniarioides. *Delil. Descr. de l'Egypt. sec. éd. tom. 19. pag. 86.—Spr. Syst. Veg. 2. pag. 256.—Jan. El. pag. 6.—Bert. Fl. It. 4. pag. 381.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 452.—Torn. Fl. Sic. pag. 439.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 583.—DC. Prodr. 14. pag. 94.*

Polygonum aviculare var. *b. Guss. Prodr. Fl. Sic. 1. pagina 470* et *Supp. 1. pag. 115.*

Nomen vulgare: *Curriula.*

Ordo LXXI. LAURINEAE

Flores hermaphroditi, abortu unisexuales, regulares, 2-5-meri, parvi, albi, flavi vel virescentes, saepius fragrantes, racemosi vel paniculati, nunc umbellati et involucrati, nunc spicati, bracteati; *perigonium* simplex monochlamydeum, 4-6-fidum, lobis aliquando biseriatim imbricatis, aequalibus vel exterioribus minoribus, saepe deciduis, tubo plerumque persistente, saepius plus minus aucto et in cupulam fructus basim cingentem mutato; *stamina* basi vel fauci perigonii inserta, numero definita, rarissime subindefinita, 3-4-seriata,

in floribus femineis in glandulas vel squamas vel ligulas petaloideas mutata, in floribus masculis et hermaphroditis exteriora semper introrsa et basi eglandulosa, interiora saepissime extrorsa et basi biglandulosa, filamentis liberis vel raro monadelphis, filiformibus, antheris bilocularibus; *glandulae* ovoideae vel compressae, stipitatae vel sessiles; *pistilla* 2-3 in unum connata; *ovarium* e carpophyllis 2-3 valvatim connatis formatum, liberum, rarius tubo perigoniali adnatum, ovulo saepissime unico, anatropo; *stylus* filiformis, saepius brevis; *stigma* obtusum, subcapitatum vel discoideum, saepius obsolete bi-trilobum; *fructus* baccatus, globosus vel ellipsoideus, nudus vel raro perigonio inclusus; *semen* exalbuminosum, testa membranacea, cotyledonibus magnis, plano-convexis, oleoso-carnosis, radiculam brevem, superam et plumulam conicam includentibus, per germinationem hypogeis. Plantae arboreae vel fruticosae, frondosae, inermes, erectae vel rarissime scandentes, aut herbaceae, parasiticae, volubiles, aphyllae, cuscutaeformes; *lignum* durum, utile, pulchrum, nonnullarum foetidissimum; *cortex* aromaticus vel amaro-adstringens; *folia* sparsa vel subopposita vel hic illic subverticillata, coriacea vel rarius herbacea, decidua, extipulata, simplicia, indivisa vel raro lobata, utriculis, oleo aethereo repletis, plus minus pellucido - punctata.

DC. Théor. Élém. ed. 2. pag. 247.—Dumort. Anal. Fam. pag. 16.—Endl. Gen. Pl. pag. 315.—Bartl. Ord. Nat. III.—Torn. Fl. Sic. pag. 449.—Lauraceae. *DC. Prodr. 15. sect. pr. pag. 1.*

Genus 1. Laurus

Flores dioici vel hermaphroditi, umbellati vel racemoso-umbellati, involucrati; *pedicelli* fructiferi incrassati et apice in aream ampliati; *perigonium* quadripartitum, lobis aequalibus, deciduis; in masculis vel hermaphroditis *stamina* fertilia duodecim, in series ternarias disposita, filamentis in medio vel supra medium glandulosis, antheris introrsis, oblongis, bilocularibus, loculis valva oblonga, a basi ad apicem revoluta, dehiscentibus, in masculis ovarii rudimentum nullum; in femineis *stamina* sterilia duo-quatuor, lobis perigonialibus al-

terna, filamentis biglandulosis, hastaeformibus; *ovarium* uniloculare, uniovulatum; *stylus* brevis, crassus; *stigma* subcapitatum, obtuse trigonum; *bacca* elliptica, monosperma, perigonii fundo irregulari insidens; *semen* unicum, grande, ovatum, supra leviter mucronatum, testa chartacea, embryone albo, inverso, cotyledonibus carnosis, ellipticis, plano-convexis, plumula parvula, infera, radicula supera. Arbores mediocris staturae, foliorum elegantia, perpetua viredine et aromate insignes; *folia* petiolata, alterna, coriacea, penninervia et venoso-reticulata, facie nitida, subtus pallentia.

Endl. Gen. Pl. pag. 323. n. 2062.—Lin. Gen. pag. 200. Lam. Ill. 4. pag. 321. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 68. tab. 92.—Sibth. et Smith Fl. Gr. tab. 365.—Nees Gen. Fl. Germ. fasc. 7. ic.—DC. Prodr. 15. sect. pr. pag. 233. — Bert. Fl. It. 4. pag. 398. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 459. — Torn. Fl. Sic. pag. 449.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 432.

1. L. nobilis. — *Flores* dioici, umbellati, umbellis axillaribus, solitariis, breviter pedunculatis, involucratis squamis ovatis, concavis, deciduis; *perigonium* albo-luteolum, 4-5-fidum, laciniis ovatis, obtusis, externe minute glandulosis; in umbellis masculis *stamina* 8-12 saepe duplici serie, filamentis perigonium subaequantibus, antheris adnatis, bilocularibus, in serie interna extrosum et in externa introrsum dehiscentibus, valvula a basi ad apicem secedente, sursum revolutis, persistentibus, sulphureis; in umbellis femineis *ovarium* ovatum et cinctum filis tribus-quatuor, utrinque instructis glandula insigni, compressa, subreniformi; *stylus* brevis, flavescens; *stigma* compressum, obtusum, longitudinaliter hians; *bacca* ellipsoidea, matura nitide nigra, multo oleo aromatico scatens. Arbor procera sed in sylvis caeduis et in sepibus arbuscula aut caespes, cortice tenui, laevi, senescente fusco, ramis sparsis, flexilibus, strictis, senio patentibus, junioribus angulatis; *folia* alterna, coriacea, oblongo-lanceolata, integra, margine undulata, utrinque angustata, ludentia obtusa, acuta et acuminata, breviter petiolata, nervo crasso dirempta, venis primariis parallelis, cum glandula villosa in axilla, venulis secundariis creberrime reticulatis, perennantia, nitentia, supra saturate viridia, subtus pallidiora et sub lente granulis

minutis glanduliferis obsita, grate aromatica, in igne crepitantia; *radix* lutescens, ramosa et fibrillosa.

Floret Martio. ♄.

Aetnae, ad sepes, in fruticetis ac in sylvaticis pedemontanae regionis: *Battiati, S. Giovanni La Punta, Valverde, Aci S. Antonio, Viagrande, Mascalucia, Pedara.*

Icon. *Sibth. Fl. Gr. tab. 365. — Plenck. Ic. Pl. med. 4. pag. 23. tab. 315.—Nouv. Duhm. 2. pag. 110. tab. 32.*

Laurus nobilis. *Lin. Sp. Pl. pag. 529. — Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 268.—Plenck. loc. cit.—Savi Fl. Pis. 1. pag. 398.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 144. — Ten. Fl. Nap. 1. pag. 217. — Ucria H. Pan. pag. 175.—Bert. Fl. It. 4. pag. 399.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 459. — Torn. Fl. Sic. pag. 449. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 606.—Moris Fl. Sard. 3 pag. 433. — DC. Prod. 15. sect. pr. pag. 233.*

Nomen vulgare: *Addauru.*

Hanc speciem et varietates in tufis vulcanicis Aetnae impressas inveni et omnes descriptas et figuratas sunt in mea *Flora fossile dell' Etna, Catania 1853, cum tabulis.*

Usus. Folia grato aromate praestant in obsoniis. Oleum ex baccis calefaciens, resolvens, carminativum, hodie injuria neglectum.

Ordo LXXII. DAPHNOIDEAE.

Flores hermaphroditi, interdum abortu polygamo-dioici, regulares vel limbo irregulares, axillares vel terminales, solitarii, fasciculati, spicati, capitati, racemosi, umbellati, ebracteolati et saepe bibracteati, albi, flavi, rubri, raro caerulei, 4 - 5 - meri, saepe pulchelli, odorati, extus saepius sericeo-pubescentes; *perigonium* simplex, coloratum vel herbaceum, gamotepalum, tubulosum, infundibuliforme, campanulatum vel urceolatum, marcescens vel deciduum, tubo continuo vel supra basim articulatim rumpente, limbo 4-5-fido, laciniis aequalibus vel duabus exterioribus oppositis paulo majoribus, aestivatione imbricatis; *discus* perigynus, carnosus, interdum obsoletus; *stamina* perigonii fauci inserta, nunc limbi laciniis numero aequalia et alterna, raro opposita, nunc

pauciora ante lacinias exteriores inserta, saepissime numero dupla, octo vel decem, biseriata, filamentis liberis, filiformibus, interdum brevissimis, aestivatione erectis, antheris introrsis, bilocularibus, erectis, ovatis vel oblongis, loculis parallelis juxta totam longitudinem dehiscentibus; *squamulae* duplicis ordinis; quae summae perigonii fauci insertae limbi laciniis numero aequales et alternae, nunc duplae, saepissimae nullae; quae hypogynae 4-8, liberae, in tubum coalitae, plerumque nullae; *ovarium* liberum, unicum, uniloculare, simplex; *ovulum* unicum, parieti styligerae prope apicem appensum, anatropum; *stylus* simplex, lateralis, plerumque brevis vel nullus; *stigma* capitatum; *fructus* nucamentaceus, drupaceus vel baccatus, indehiscens, mono-bilocularis, loculis mono-dispermis; *semina* pendula, anatropa, recta, funiculo obsoleto, rhaphe laterali, chalaza apicem, micropyle basim spectante, testa tenui vel crustacea, raro fibroso-lignosa, embryone orthotropo, radicula supera, cotyledonibus plano-convexis, per germinationem epygaeis, plumula inconspicua, albumine nullo vel pauco, raro copioso, carnoso. Frutices, raro arbores vel herbae, cortice tenaci, libro fibroso, succo acri, caustico, pili, dum adsunt, simplices; *folia* extipulata, sparsa vel opposita, simplicia, indivisa, integerrima.

Vent. tab. 2. pag. 235 ex parte. — *Endl. Gen. Pl. pag. 329, supp. 4, 2. pag. 59* et *Encheir. pag. 208. — Schnizl. Iconogr. fam. fasc. 8. tab. 109.—Torn. Fl. Sic. pag. 451.*

Genus 1. Daphne

Flores hermaphroditi, 4-meri, terminales vel axillares, subinde fragrantissimi, rosei, rubro-purpurei, albi, viridi-luteoli, fasciculati vel racemosi; *perigonium* tubulosum vel infundibuliforme, totum deciduum vel rarius persistens, limbo quadrifido, patente, fauce exquamata; *stamina* octo, duplici serie, tubo perigoniali prope faucem inserta, filamentis brevibus, antheris oblongis, subinclusis; *discus* hypogynus, obsoletus vel tenuis, annularis, interdum brevissime urceolaris vel dimidiatus; *ovarium* uniloculare, ovulo unico, pendulo, anatropo; *stylus* terminalis, brevissimus; *stigma* capitatum; *drupa* baccata, monospermia, nuda; *semen* nucamentaceum,

testa crustacea, albumine nullo vel parco, embryone carnoso, cotyledonibus plano-convexis. Frutices natura acri, caustica; *caulis* teres; *folia* sparsa vel raro opposita, integra, extipulata, coriacea, sempervirentia vel rarius herbacea, decidua.

Lin. Gen. ed. Schreb. n. 664.—Juss. Gen. pag. 77.—Endl. Gen. Pl. pag. 330. n. 2092.—DC. Prodr. 14. pag. 530. — Bert. Fl. It. 4. pag. 331.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. 448. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 423.—Torn. Fl. Sic. pag. 451.

I. D. Laureola.—*Flores* viridi-luteoli, leviter odori, in racemo simplici, solitario, axillari, brevi, cernuo dispositi, pedicellati et bracteati; *bracteae* obovatae, concavae, obtusae, cum acumine, albo-virentes, subscariosae, deciduae, glabrae; *perigonium* 3 lin. longum, extus glabrum, laciniis ovatis, plus minus acutis, tubo brevioribus; *stamina* generis, antheris luteis; *stylus* candidus, brevissimus, levis; *stigma* globosum, papillosum, flavescens; *drupa* ovoidea, nitida, maturitate nigra; *caulis* teres, erectus, crassus, flexilis, simplex vel superne ramosus, 1-3-pedalis, cortice senescente fusco, juniore viridi; *folia* synanthia, obovato-lanceolata vel obverse lanceolata, acuta, coriacea, integra, breviter petiolata, sparsa, glabra, supra atrovirentia, nitida, subtus pallidiora, etiam 2-3 poll. longa, in apice caulis et ramorum coadunata, rosulata, patentia vel patenti-reflexa, persistentia, reliqua decidua; *radix* crassiuscula, longa, parce fibrosa.

Floret Majo, Junio, Julio. ♄.

Aetnae, in vulcanicis nemorosae et alpinae regionis: *Monte Capriolo, Filiciusa, Nicolosi, Milo, Valle di Calanna, Valle del Bove, Rinazzi, Monte S. Lio, Serra del Solfizio.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 2. tab. 119.—Plenck. Ic. Pl. med. 4. pag. 9. tab. 303.*

Daphne Laureola. *Lin. Sp. Pl. pag. 510.—Smith loc. cit.* et *Engl. Fl. 2. pag. 229.—Plenck. loc. cit.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 140.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 201. — Ucria H. Pan. pag. 171. — Bert. Fl. It. 4. pag. 334. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 448.—Torn. Fl. Sic. pag. 451.— Strobl Fl. Etn. pag. 80.—DC. Prodr. 14. pag. 539. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 604.*

Thymelaea Laureola. *Scop. Carn. 1. pag. 276. — All. Fl. Ped. 1. pag. 132.*

Nomen vulgare: *Dafni.*

Usus. Planta acris, corrosiva, vomitoria, caute adhibenda. Cortex pro setone in morbis pecoris adhibetur. Lignum inficit lanam colore flavo.

2. D. Gnidium.—*Flores* albi, suaveolentes, paniculati, panicula terminali, ramosa, breviter pedunculata, subinde cum lateralibus proximis axillaribus; *pedunculi* adpresse tenuiterque serico-pubescentes; *pedicelli* 1-2 lin. longi, apice expansi in circellum villosum, cum flore articulati, more pedunculorum sericeo-pubescentes; *perigonium* parvum, campanulato-infundibuliforme, externe etiam cano-tomentosum, tubo gracili, 1-1 $^1/_2$ lin. longo, limbo patente, laciniis quatuor ovatis, obtusiusculis, saepe apice recurvis; *stamina* ut in genere, antheris fere croceis; *stylus* subnullus; *stigma* hirtulum; *drupa* parva, ovata, maturitate coccinea; *semina* albuminosa, rhaphe nerviformi; *caulis* erectus, 2-4-pedalis, glaber, superne ramosus, cortice rubido, ramis sparsis, oppositis, verticillatis, junioribus tenuissime pubescentibus; *folia* sparsa, numerosa, conferta, sessilia, lineari-lanceolata, acuminato-cuspidata, integerrima, glabra, 1-2 lin. lata, pollicem et ultra longa, laete virentia, coriacea, arefactione facillime decidua; *radix* longa, lignosa, ramosa, fibrosa.

Floret Julio, Augusto, Septembri. ♄.

Aetnae, in vulcanicis aridis pedemontanae ac nemorosae regionis: *Catania, Acicastello, Mascalucia, Belpasso, Nicolosi, Giarre, Torre di Grifo, Rinazzi, Caselle.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 4. pag. 9. tab. 304.—Savi Mat. Med. pag. 28. tab. 52.—Sibth. et Smith Fl. Gr. 4. pag. 49. tab. 356.—Clus. Hist. 1. pag. 87* sub nomine: *Thymelaea.*

Daphne Gnidium. *Lin. Sp. Pl. pag. 511.—Ucria H. Pan. pag. 172.—Plenck. loc. cit. — Savi loc. cit.* et *Fl. Pis. 1. pag. 389* et *Bot. Etr. 2. pag. 229.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 140.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 202.—Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 229. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 424.—Bert. Fl. It. 4. pag. 341.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 449.—Torn. Fl. Sic. pag. 421.—DC. Prodr. 14. pag. 538.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 606. — Strobl Fl. Etn. pag. 80.*

Thymelaea Gnidium. *All. Fl. Ped. 1. pag. 133.*

Nomen vulgare: *Zaza.*

Usus. Cortex recens, vel aceto maceratus, externo usu praestat utpote vesicatorius. Drupae purgantes acres, sed caute adhibendae.

3. **D. glandulosa.** — *Flores* parvuli, triste virentes, odorosi in viridi et sicco, subsessiles, terminales, fasciculati, duo-quatuor, brevissime pedunculati, pedunculis et ramulis albo-villosulis; *perigonium* album, extus albo-sericeum, tubo globoso-ovali, in collo constricto, limbo 4-fido, laciniis lanceolato-linearibus, acutis, longiusculis ac saepe inaequalibus, reflexis, margine introrsum revolutis; *genitalia* generis; *drupa* oblonga, maturitate rubra; *caulis* teres, erectus, palmari-spithamalis, fruticulosus, crassus, superne ramosissimus, cortice rubido, circulariter rugoso, a cicatricibus foliorum delapsorum tuberculato; *folia* sparsa, crebra, oblongo-obovata vel angustiora, obverse lanceolata, obtusa vel acutiuscula, breviter petiolata, coriacea, integerrima, laete virentia, glabra, subinde juniora pilosa, sub lente granulis glandulosis albidisque subtus dense tecta, superiora perennantia, reliqua decidua; *radix* longa, ramosa, sublignosa, crassiuscula.

Floret a Majo ad Julium. ♄.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis: *Catania, Misterbianco, Belpasso.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 117* sub nomine: *Chamelaea quadrifida, Chamelaeae incurvae figura, floribus quadrifidis, candidis, extus pilosis, uter aliquo folio*; et *2. tab. 45* sine nomine.

Daphne glandulosa. *Spr. Syst. Veg. 2. pag. 237. — Bert. Am. It. pag. 356* et *Fl. It. 4. pag. 337.—Ten. Fl. Nap. 4. pag. 175* et *Syll. pag. 191. — Reich. Ex. 2. pag. 164. — Guss. Pl. rar. pag. 156* et *Fl. Sic. Prodr. 1. pag. 465* et *Syn. 1. pag. 449.—Torn. Fl. Sic. pag. 451.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 605.*

Daphne Mezereum. *Ucria H. Pan. pag. 171.—Strobl Fl. Etn. pag. 81.* Non *Lin.* ex loco.

Daphne oleoides. *Lin. Mant. 1. pag. 66.—DC. Prodr. 14. pag. 533.—Schreb. Dec. 1. pag. 13. tab. 7.—Willd. Sp. Pl. 2. pag. 423.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 425.*

Nomen vulgare: *Zaza picciridda.*

Genus 2. Passerina.

Flores hermaphroditi vel abortu dioici, 4-meri, parvi, rubri vel luteoli, in spicas terminales saepe comosas vel abbreviato-capituliformes dispositi, singuli bractea plus minus dilatata fulti; *perigonium* hypocrateriforme, tubo mediocri, tenui, supra ovarium angustato et demum rumpente, parte inferiore fructum arcte includente, persistente vel demum hinc fissa decidua, limbo quatripartito patente, deciduo, lobis aequalibus, fauce nuda; squamulae hypogynae nullae; *stamina* octo, unica serie, fauci perigonii inserta, subinclusa, filamentis subulatis, basi dilatata subcohaerentibus, antheris erectis, ovalibus, bilocularibus; *stylus* filiformis, lateralis apici ovarii; *stigma* capitatum, papillosum; *nucula* unica, dura, tubo perigoniali inclusa, rarius demum denudata, ovata, embryone albumine incluso, cotyledonibus carnosis, plano-convexis. Frutices sempervirentes vel herbae annuae; *folia* simplicia, indivisa, extipulata, parva.

Lin. Gen. ed. 1. pag. 341. — Endl. Gen. Pl. pag. 330. n. 2095.—DC. Prodr. 14. pag. 561. — Lam. Ill. 3. t. 291. Gaertn. fil. Sup. carp. cent. 2. pag. 197. tab. 215. — Bert. Fl. Ital. 4. pag. 344.—Spr. Syst. Veg. 2. pag. 174.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 450.—Torn. Fl. Sic. pag. 451.

1. P hirsuta.—*Flores* polygamo-dioici, parvi, glomerati vel solitarii, sessiles, terminales, subinde cum lateralibus proximi, axillares, bracteati; *bractea* folio conformis, crassiuscula, concava, extus in sicco rubeola et verruculosa, intus albido-tomentosa; *perigonium* tubulosum, in flore masculo inferne ventricosum, extus niveo-tomentosum intusve luteolum, limbo quatripartito, laciniis ovatis, obtusis, concavis; *stamina* octo, filamentis brevibus, antheris bilocularibus, erectis; *stylus* lateralis apici ovarii; *stigma* capitatum; *nucula* glabra, ovata, perigonio emarcido tecta vel demum nuda; *caulis* fruticosus, teres, erectus, spithamali-bipedalis, junior albo-tomentosus, senescens glabratus, ramosissimus, ramis sparsis, crebris; *folia*, juxta juniores ramos, subimbricata, ovata et oblonga, obtusiuscula, concava, carnosula, exigua, sessilia, ener-

via, perennantia, glaucescentia, facie niveo-tomentosa, subtus glabra et obscure virentia; *radix* alba, ramosa, fibrillosa.

Floret a Hyeme ad Majum. ♄.

Aetnae, regione pedemontana, in vulcanicis mari proximis: *Catania, Armisi, Ognina.*

Icon. *Sibth. et Smith Fl. Gr. 4. tab. 360.—Reich. Ic. Fl. Germ. 11. tab. 550. ic. 1168.—Clus. Hist. Pl. 1. pag. 89* sub nomine: *Sanamunda III.*

Passerina hirsuta. *Lin. Sp. Pl. pag. 513.—Sibth. et Smith loc. cit.* et *Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 262.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 141.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 204.—Ucria H. Pan. pag. 172. — Biv. Bern. Cent. 1. pag. 65. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 450. — Bert. Fl. It. 4. pag. 344. — Desf. Fl. Atl. 1. pag. 330.—Torn. Fl. Sic. pag. 451.*

Thymelaea hirsuta. *Endl. Gen. suppl. 4. pars 2. pag. 65. DC. Prod. 14. pag. 557 — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 604.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 428.*

Ordo LXXIII. SANTALACEAE,

Flores hermaphroditi vel polygamo-dioici, plerumque monochlamydei, raro dichlamydei, albi, virescentes aut sordide flavi rubrive, saepe minimi, terminales, spicati vel capitati vel saepius in cymulas extraxillares dispositi; *pedunculus* folio florali connatus; *pedicelli* nulli aut breves et perigonio continui; *bracteolae* saepius duae, laterales, bractea foliove florali interiores, florem solitarium aut flores in cymula laterales comitantes, caducae praesertim in flore masculo; *perigonium* tubulosum, tubo ovario connato et saepe ultra ovarium inferum producto, apice plerumque verticillum unicum rarius duos gerente, lobis verticilli unici aut verticilli interioris numero 5 - 4 - 3, basi saepius connatis; *stamina* lobis verticilli unici aut interioris opposita, filamentis brevibus, basi pilosis, antheris bilocularibus, raro 4 - locellatis, rima juxta longitudinem vel nonnumquam, ore lato, dehiscentibus; *discus* epigynus, saepe crenatus; *ovarium* inferum, ovulis 2-3-5 ex apice vel parte inferiore placentae pendentibus; *stylus* inclusus, apice integer vel bi - quinquelobatus, lobis stigmatosis; *drupa* parva, caduca, indehiscens, exocarpio tenui,

mesocarpio indurato et endocarpio aliquando pulposo; *semen* abortu unicum, inversum, albumine carnoso, embryone recto vel subobliquo, radicula supera, cotyledonibus linearibus vel oblongis. Herbae vel frutices, rarius arbores, saepius parasiticae, nempe haustoriis radicibus diversarum plantarum; *rami* angulosi vel striati; *folia* extipulata, saepius alterna, nunc opposita, integra, penninervia aut nervis lateralibus obliquis 3-5-nervia, saepius angusta, frequenter abbreviata squamaeformia, raro petiolata, basi plerumque adhaerentia, nunquam articulata.

Endl. Gen. Pl. pag. 324. — DC. Prodr. 14. pag. 619 et *fil. Alph. Nat. sur. fam. Santal. in Bibl. Univ. Gen. sept. 1857.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 433.—R. Br. Prodr. Nov. Holl. pag. 350.—Torn. Fl. Sic. pag. 450.*

Genus 1. Oxyris

Flores parvi, dioici, subhermaphroditi vel hermaphroditi, odori, numerosi, flavescentes; *bracteae* et *bracteolae* caducae. Masculi racemulosi; *perigonium* tubulosum, tubo gracili, limbo 3-4-partito, segmentis ovatis; *stamina* 3-4, segmentis perigonialibus opposita, filamentis brevibus, antheris bilocularibus. Feminei solitarii; *perigonium* etiam tubulosum sed tubo obconico et cum ovario connato, limbo tantum dentibus 3-4 prominente et persistente; *ovarium* carnosum, inferum, uniloculare, loculo angusto; placenta recta, brevis, apice ovula 3-4 gerens; *stylus* cylindraceus, brevis; *stigmata* 3-4, obtusa, decidua; *drupa* ovoideo-globosa, monospermia, unilocularis, exsucca, dura, vestigiis loborum et disci coronata; *semen* drupam implens, albumine copioso, embryone in superiore parte brevi paulo obliquo, radicula supera, cotyledonibus lanceolato-teretibus, semi-incurvis. Frutices sempervirens; *rami* angulati; *folia* alterna, simplicia, integerrìma, extipulata, plana, mucronata.

Lin. Gen. ed. 1. pag. 743.—Lam. Ill. tab. 802.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 3. pag. 204. tab. 216.—Endl. Gen. Pl. pag. 326. n. 2078.—DC. Prodr. 14. pag. 632. — Bert. Fl. Fl. It. 10. pag. 339.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 436.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 625.—Torn. Fl. Sic. pag. 450.

1 O. alba.—*Flores* parvi, dioici, mellem olentes. Masculi in racemulis lateralibus, saepe apice corymbulosis, plerumque sitis per longam caulis tractum, breviter pedunculatis, bracteolatis, bracteolis oblongis, deciduis; *perigonium* extus virens, intus luteolum, trifidum, laciniis ovatis, obtusiusculis et inter lacinias appendiculis minutissimis; *stamina* tria, perigonii tubum vix superantia, antheris albidis, puberulis. Feminei subsolitarii, sessiles, in apice ramulorum lateralium bracteolis paucis, exiguis, deciduis suffulti; *perigonium* adnatum; *stigmata* tria; *drupa* ovoideo-sphaerica, magnitudine *Pisi*, sero autumno perfecta, amoene rubentia et persistentia; *caulis* fruticosus, erectus, 3-5-pedalis, superne angulatus, virens, glaber, ramosissimus, ramis alternis, virgatis, angulato-striatis; *folia* alterna, brevissime petiolata, lineari-lanceolata vel lineari-obovata, acutiuscula, integerrima, in petiolum brevem attenuata, subcoriacea, laete virentia; *radix* longa, repens, fibrillosa.

Floret ab Aprili ad Julio. ♄.

Aetnae, in regione alpina: *Casa del Bosco*, *Monte Frumento*.—Rara.

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 802.—Reich. Ic. Fl. Germ. 11. tab. 548. ic. 1164.—Clus. Hist. 1. pag. 91. ic.* (femin.) sub nomine: *Casia quorundam.*

Oxyris alba. *Lin. Sp. Pl. pag. 1454. — DC. Prodr. 14. pag. 633.—Ten. Fl. Nap. Syll. pag. 480. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 336.—All. Fl. Ped. 2. pag. 225. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 437. — Bert. Fl. It. 10. pag 340. Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 625.—Torn. Fl. Sic. pag. 450. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 608. — Strobl Fl. Etn. pag. 80.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 366. — Ucria H. Pan. pagina 413.*

Genus 2. Thesium

Flores hermaphroditi, parvi, racemosi, racemo simplici vel composito, plerumque bracteato; *perigonium* simplex, persistens, inferno cum ovario connatum, superne liberum, infundibuliforme et campanulatum, intus album vel luteolum, 3-4-5-fidum, laciniis in fructu conniventi-incurvis vel prorsus

involutis, idque in eadem specie; *stamina* 3-4-5 juxta numerum perigonii laciniarum iisdemque opposita, filamentis linearibus, brevibus, antheris ovatis oblongisve, bilocularibus, loculis longitudinaliter dehiscentibus; *discus* epigynus; *ovarium* inferum; *stylus* teres, stamina saepius aequans; *stigma* obtusum vel capitatum; *nux* ellipsoidea, caduca, limbo perigoniali saepius coronata, nervosa, monospermia, embryone in axi albuminis carnosi, radicula supera et cotyledonibus longiore. Plantae herbaceae vel perennes; *caules* decumbentes, adscendentes vel erecti, simplices vel ramosi; *folia* simplicia, integra, linearia, extipulata, sparsa.

Lin. Gen. ed. Schreb. n. 410.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 40. tab. 86.—Endl. Gen. Pl. pag. 326. n. 2072. DC. Prodr. 14. pag. 637. — Nees jun. Gen. Pl. Fl. Germ. fasc. 7. c. ic.—Bert. Fl. It. 2. pag. 738.—Lam. Ill. 2. tabul. 142.—Smith Engl. Fl. 1. pag. 337. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 258.—Torn. Fl. Sic. pag. 450.

I. T. humile.—*Flores* parvi, hermaphroditi, subsessiles, alterni, distincti, racemosi, racemis spicaeformibus, bracteatis; *bracteae* ad singulum florem tres, lineares vel lanceolato-lineares, mucronulatae, duae laterales brevissimae, recurvae, intermedia serrulata, foliis conformis et lateralibus multo longior; *perigonium* liberum, campanulatum, quinquefidum, intus et margine segmentorum album, tubo brevissimo, segmentis ovatis, acutis, edentulis; *stamina* inclusa, antheris luteolis; *stylus* staminibus subaequalis; *stigma* capitatum, breve, albidum; *nux* majuscula, ellipsoidea, nervata, dense reticulato-rugosa, perigonio coronata; *caules* caespitosi, raro solitarii, decumbentes, adscendentes, erecti, crassiusculi, sulcati, angulati, glabri, spithamali-pedales, ramosi; *folia* anguste linearia, semiteretia, acutiuscula, crassiuscula, glabra, viridi-glauca, enervia, 1-1 $^1/_2$ poll. longa et $^1/_2$-1 lin. lata, inferiora integerrima, superiora minutissime serrulata; *radix* annua, simplex vel ramosa, flexuosa, alba.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, regione pedemontana, in vulcanicis mari proximis: *Catania.*—Species rara.

Icon. *Guss. Pl. rar. tab. 20. — Reich. Cent. 8. pag. 3. tab. 705. fig. 947.*

Thesium humile. *Vahl. Symb. 3. pag. 43.* — *Willd. Sp. Pl. 1. pag. 1212.*—*Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 258* et *Prodr. 1. pag. 257* et *Pl. rar. pag. 98.*—*Ten. Fl. Nap. 3. pagina 213.*—*Moris Fl. Sard. Sard. 3. pag. 435.*— *Bert. Fl. It. 2. pag. 744.*—*Torn. Fl. Sic. pag. 450.*—*Strobl Fl. Etn. pag. 80.* — *Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 608.* — *DC. Prodr. 14. pag. 651.*

Thesium alpinum. *Desf. Fl. Atl.* ex *DC. loc. cit.*

Ordo LXXIV. ARISTOLOCHIACEAE.

Flores hermaphroditi, rarissime unisexuales, axillares vel terminales, solitarii vel rarius racemoso-aut spicato-cymosi, aliquando bracteati, magnitudine varia, colore brunneo-fusco vel atro-purpureo lurido, odore non raro foetido; *perigonium* tubulosum vel campanulatum, tubo inferne ovario adnato, limbo uni-bilabiato trifidove, laciniis aestivatione valvatis; *stamina* 6, raro 5 seu 12, rarissime 18-36, nunc filamentosa, filamentis brevibus, liberis vel inferne coalitis, nunc efilamentosa, antheris extrorsis, bilocularibus, loculis longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* inferum vel semiinferum, saepissime 6-loculare, foetum ovulis plurimis, anatropis, rhaphe crassa notatis, angulo centrali loculorum biseriatim insertis; *stylus* terminalis, columnaris, brevis; *stigma* crassum, radiatim 3-6-lobum; *fructus* capsularis vel baccaeformis, 3-6-locularis, modo perigonii limbo persistente coronato, modo, ipso supra ovarium, circumscisso, nudatus, nunc septicide 3-6-valvis, nunc irregulariter dehiscens vel indehiscens; *semina* in loculis multa vel pauca, horizontalia vel adscendentia, dorso saepe convexa, ventre concava, testa membranacea aut coriacea, rhaphe ventrali, magna, albumine copioso, dense carnoso vel subcorneo, basi embryonem minimum includente, cotyledonibus brevissimis, radicula hilo proxima, infera vel centripeta. Herbae saepe rhizomate repente vel tuberoso perennantes vel suffrutices aut frutices volubiles, ligno ezonato, cortice externe in lignosis tuberoso; *caulis* simplex vel ramosus, saepe ad nodos incrassatus; *folia* alterna, simplicia, petiolata, basi plerumque cordata.

DC. Prodr. 15. sect. pr. pag. 421.—*Lindl. Veg. Kingd.*

ed. 2. pag. 792 et *Introd. ed. 2. pag. 205.— Klotzsch Die Arist. d. Berl. Herb. in Monatsbericht, 1859, pag. 575-634.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 438.—Torn. Fl. Sic. p. 452.*

Genus 1. Aristolochia

Flores hermaphroditi, plus minus magni, axillares, pedunculati, triste luteo-virentes aut luridi, aliquando ingrato odore praediti; *perigonium* coloratum, monotepalum, inferne ovario adnatum, supra liberum, tubulosum, tubo basi ampullaceo, rectum vel curvum, limbo in aliis unilabiato, labio ligulato, in aliis bitrilobo; *stamina* sex, disco epigyno inserta, filamentis brevissimis, subnullis, antheris dorso styli adnatis, extrorsis, bilocularibus, loculis parallele contiguis; *ovarium* inferum, 6-loculare, ovulis plurimis, anatropis, horizontalibus, angulo centrali loculorum biseriatim insertis; *stylus* brevis; *stigma* radiato - sexpartitum; *capsula* pyriformis globosave, coriacea, nuda, 6-locularis, 6-valvis, polysperma; *semina* plurima, obtuse triangulari-obcordata, angulo interno loculorum affixa, testa coriacea, rhaphe ventrali, fungoso - suberosa, albumine dense carnoso, embryone minimo, cotyledonibus aequalibus vel subaequalibus, radicula centripeta. Herbae, suffrutices vel frutices plerumque volubiles; *caulis* erectus, decumbens vel scandens; *folia* alterna, integra vel lobata, extipulata.

Endl. Gen. Pl. pag. 345. n. 2162.—Lin. Gen. n. 1022.—Juss. Gen. pag. 73. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 45. tab. 14.—DC. Prodr. 15. sect. pr. pag. 432.—Bert. Fl. It. 9. pag. 640.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 439.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 559.—Torn. Fl. Sic. pag. 454.

1. **A. altissima.**—*Flores* solitarii, axillares, longiuscule pedunculati, pedunculis filiformibus, incurvis, petiolo longioribus; *perigonium* externe atropurpureum, interne flavum et lineolis purpureis variegatum, limbo oblique secto et fere bilabiato, labio inferiore brevissimo, acuto, superiore vel oblongo vel subrotundo, saepius ciliato; *genitalia* ut in genere; *capsula* pendula, immatura oblongo-cylindracea, matura subglobosa, obtusa, basi attenuata, dehiscentia basilari; *semina*

laevia, triangulari-cordata; *caulis* fruticosus, volubilis, sarmentosus, alte scandens, glaber; *folia* alterna, petiolata, cordato-oblonga, obtusa vel acutiuscula, integerrima, subundulata, coriacea, perennantia, intense viridia, utrinque glabra et lucida, laxe tenuiterque reticulato-venosa; *petioli* tenues, folio multo breviores; *radix* fibrosa, fasciculata, albida.

Floret Majo, Junio et saepe per totum annum. ♄.

Aetnae, pedemontana regione, inter sepes vel supra arbores scandens: *Catania, Chiuse di Asmundo o Scammacca, Ognina, Acicastello, Leucatea, Gravina.*

Icon. *Desf. Fl. Atl. 2. pag. 324. tab. 249.*

Aristolochia altissima. *Desf. loc. cit. — Willd. Sp. Pl. 4. par. 1. pag. 158.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 559.—Bert. Fl. It. 9. pag. 641.—Torn. Fl. Sic. pag. 452. — Strobl Fl. Etn. pag. 81.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 610. — DC. Prodr. 15. sect. pr. pag. 489.*

Nomen vulgare: *Cannatedda.*

2. A. rotunda. — *Flores* grandiusculi, solitariis, axillares, pedunculati, erecti, nunc folio longiores, nunc breviores; *perigonium* tubulosum, tubo albido-lutescente, lineis atropurpureis picto, labio elliptico-oblongo, obtuso, erecto, fusco, tubum aequante vel paulo superante; *genitalia* generis; *capsula* subglobosa, obtusa, basi dehiscens; *semina* pallida, triangulari-obovata, crassa, fungosa, laevia, utrinque plana, saepe mutua compressione irregularia; *caules* unus-plures ex eodem tubere, prostrati, adscendentes vel erecti, angulati, simplices vel inferne ramosi, subflexuosi, pilosuli, a spithama ad duos pedes et ultra longi; *folia* numerosa, raro aequalia, 6-25 lin. longa et 5-15 lata, brevissime petiolata vel subsessilia, cordata, sinu clauso, amplexicaulia, late ovata, ambitu rotundata, obtusa vel retusa, integra, tenuiter reticulato-venosa, supra saturate viridia, subtus pallidiora, glabra vel brevissime pilosula, inter se fere aequidistantia; *radix* tuberosa, tubere subgloboso, intra terram alte sepulto, potius parvo, basi parce fibroso.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Leucatea, Pedara, Zaffarana, Milo.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 7. pag. 27. tab. 648. — Savi Mat. Med. pag. 16. tab. 21. — Clus. Hist. Pl. 4. pag. 70. fig.* sub nomine: *Aristolochia rotunda I.*

Aristolochia rotunda. *Lin. Sp. Pl. pag. 1364.—Bert. Fl. It. 9. pag. 643.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. p. 316.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 325. — Ucria H. Pan. pag. 387. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 560.—Torn. Fl. Sic. pag. 452.—DC. Prodr. 15. sect. pr. pag. 487. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 611.—Strobl Fl. Etn. pag. 81.—Reich. Cent. 12. pag. 15. tab. 871. fig. 1342* et *Exc. 1. pag. 183.*

Usus. Radix ab antiquis temporibus adhibita in cachexiis, in chlorosi et in podagra.

3. **A. longa.**—*Flores* solitarii, axillares, erecti, folium superantes; *perigonium* tenue, puberulum, pallide flavum, purpureo-striatum, intus in fauce atropurpureum, tubo supra ovarium statim ventricoso, recto, labio oblongo-lanceolato, acutiusculo, tubum saepius excedente; *genitalia* generis; *capsula* ovoidea, obtusa, basi attenuata, apice dehiscens, initio erecta, deinde deflexa; *semina* obcordata, crassa, undique verrucosa, hinc convexa, inde concava ibique membranam tenuem, albidam, periphericam gerentia; *caules* e radice plures, tenues, herbacei, flexuosi, a spithama ad sesquipedem longi, ramosi; *folia* variae magnitudinis, breviter petiolata, ovata, basi cordata, sinu aperto, latiusculo, obtusa vel retusa, integra vel subrepanda praecipue inferne, glabra, tenuiter reticulato-venosa; *radix* tuberosa, tubere cylindraceo - fusiformi, longo, perpendiculari, crasso, diametro etiam pollicari.

Floret Aprili, Majo. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae ac nemorosae regionis frequentissima: *Catania, Chiuse d'Asmundo, Ognina, Acireale, Aci S. Antonio, Trecastagni, Nicolosi, Serrapizzuta.*

Icon. *Plenck. Ic. Pl. med. 7. pag. 28. tab. 649.— Reich. Ic. Fl. Germ. 12. tab. 672. fig. 1344.*

Aristolochia longa. *Lin. Sp. Pl. pag. 1364.—Plenck. loc. cit.—Ten Fl. Nap. 2. pag. 327.—Ucria H. Pan. pag. 387. Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 560.—Torn. Fl. Sic. pag. 452. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 611. — DC. Prodr. 15. sect. pr. pag. 486.—Lam. Fl. Fr. 3. pag. 348.—Strobl Fl. Etn. pag. 81.*

— Var. *b.* crispa. — *Folia* cordato-ovata, apice rotundata, basi auriculata, sinu aperto, margine crispo et subdenticulato, dentibus rotundatis.

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania,* ubique ad sepes.

Aristolochia longa var. *b. Tin.* ex *Guss. loc. cit. — Torn. op. cit. pag. 453.*

Usus speciei et varietatis idem ac *Aristolochiae rotundae.*

4. A. pallida.—*Flores* parvi, axillares, solitarii, erecti, pedunculati; *perigonium* angustum, longum, luteum, purpureo-striatum praecipue superne, intus in ore tubi macula purpurea notatum, labio oblongo-lanceolato, acutiusculo, subinde ipso apice retuso, in fornice incurvum; *stamina* ut in genere, antheris viridulis; *stylus* albidus, conicus, apice obtuse 6-dentatus; *stigma* fuscum; *capsula* turbinato-pyriformis, obtusa, basi angustata, subangulata, 5-7 lin. longa, apice dehiscens, deflexa; *semina* praecedentis; *caules* herbacei, graciles, flexuosi, simplices vel ramosi, spithamali-pedales; *folia* cordato-ovata, obtusa vel saepius emarginata, profunde excisa sinu basilari obtuso, subquadrato, auriculas rotundatas, parallelas vel subconvergentes separante, basi cuneatim in petiolum producta, pedatim 7-9-nervia, nervis marginalibus vel submarginalibus; *petioli* etiam semipollicem vel octo lineas longi; *radix* tuberosa, tubere subgloboso vel abbreviato-ovoideo.

Floret Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis nemorosae et alpinae regionis: *Zaffarana, Nicolosi, Vallone di Gulli, Casa del Bosco.*

Icon. *Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 63* et *Bocc. Pl. rar. Sic. pag. 6. tab. 3* et *Raf. tab. 63. fig. 2* sub eodem nomine: *Aristolochia rotunda, altera.*

Aristolochia pallida. *Willd. Sp. Pl. 4. pag. 162.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 439.—Bert. Fl. It. 9. pag. 644. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 560.—Torn. Fl. Sic. pag. 453.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 326. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pagina 610.—Strobl Fl. Etn. pag. 81.—DC. Prodr. 13. sect. pr. pag. 487.*

Aristolochia lutea. *Desf. Ann. du Mus. 10. pag. 295. tabul. 19.*

Usus. Tubera hujus speciei inter radices officinarum olim habita uti emmenagoga, antipodagrica. Nunc desueta.

5. A. sicula.—*Flores* grandiusculi, solitarii, axillares, pedunculati, pedunculis glabris, tenuibus, 1 poll. longis; *perigonium* luteum, longitudinaliter fusco-striatum, tubo recto, labio brevi, elliptico, obtuso; *genitalia* generis; *capsula* turbi-

nato-pyriformis, subangulata, reflexa; *caules* numerosi, herbacei, flexuosi, 1 - 3 - pedales, simplices vel basi aliquando subramosi, subvolubiles, glabri, striato-angulati; *folia* ovata, acuta, sinu lato aperto cordata, longe petiolata, 1 - 4 - poll. longa et 1-3 poll. lata, margine crispa, subcrenulata; *petioli* 1-1 $^1/_2$ pollicares; *radix* tuberoso-globosa.

Floret Aprili, Majo. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis: *Catania, Acicatena, Nicolosi, Bosco delle Lavanche.*

Icon. *Moris. Hist. Pl. 3. sect. 12. tab. 17. fig. 5* sub nomine: *Aristolochia clematites recta.*

Aristolochia sicula. *Tin.* in *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. p. 878. Torn. Fl. Sic. pag. 433. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 610.—DC. Prodr. 15. sect. pr. pag. 488.—Strobl Fl. Etn. pag. 81.*

Ordo LXXV. EUPHORBIACEAE

Flores unisexuales, monoici vel dioci, raro hermaphroditi, saepe incompleti, solitarii, fasciculati, spicati vel racemosi, bracteis uni-plurifloris, nunc masculi in eadem inflorescentia cum femineis plerumque superioribus, nunc in diverso ramo vel stirpe segregatis, interdum umbellati, masculi cum femineis involucro communi interdum florem hermaphroditum mentiente cincti; *inflorescentia* axillaris vel rarius extraxillaris vel terminalis, definita vel indefinita; *calyx* 2-8, saepe 3-5-divisus, plerumque gamosepalus, aliquando nullus; *carolla* saepe nulla, nunc petala calycis laciniis numero aequalia et alterna, rarius plura, imo calyci vel sub disco calyci fundum vestiente inserta, aestivatione saepissime convolutiva, plerumque cum squamulis vel glandulis alterna; *stamina* definita, laciniis calycis numero aequalia, vel indefinita, filamentis liberis vel coalitis, antheris introrsis vel extrorsis 1-2-4-locularibus, loculis longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* sessile vel stipitatum, uni-tri-pluriloculare; *ovula* anatropa, in loculis solitaria vel gemina; *styli* saepe loculorum numero aequales, liberi vel coaliti; *stigmata* totidem distincta vel connata, papillosa; *fructus* varius, saepe capsularis, rarius baccatus vel achenoideus, intus bi-tri-polycoccus,

coccis columnae centrali affixis; *semina* pendula, testa crustacea, embryone orthotropo, cotyledonibus plano - convexis, albumine plus minus copioso. Frutices aut herbae perennes vel annuae, succo in compluribus lacteo, acri; *folia* alterna, raro opposita aut verticillata, petiolata vel sessilia, basi saepius bistipulata.

Endl. Gen. Pl. pag. 1107.—Lindl. Intr. Syst. Nat. ed. 1. pag. 102 et *ed. 2. pag. 112.—Reich. Conspect. Regn. Veg. pag. 194.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 1. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 447.—Torn. Fl. Sic. pag. 453.*

Tribus I. EUPHORBIEAE

Flores monoici, apetali, plures monandri cum femineo unico involucro gamophyllo clauso vel antice hianti dimidiato inclusi; *filamentum* floris masculi, cum pedicello articulatum; *antherae* extrorsae, didymae, loculis ovato-globosis, rima longitudinali dehiscentibus; *pollen* globosum; *ovarium* triloculare, loculis uniovulatis; *ovula* anatropa; *capsula* tricocca, coccis a columna centrali persistenti secedentibus bivalbibus, valvis elasticis; seminis testa crustacea; rhaphe calumnam centralem spectante; embryone orthotropo, cotyledonibus plano-convexis.

Boissier in *DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 3. — Bartl. Ord. Nat. pag. 372.—Endl. Gen. Pl. pag. 108.—Torn. Fl. Sic. pag. 453.*

Genus 1. Euphorbia

Flores hermaphroditi, subinde nonnulli unisexuales his immixti, omnes parvi, axillares vel umbellati, pedicellati vel sessiles; *involucrum* subregulare, campanulatum, turbinatum vel hemisphaericum, lobis 5 (rarius 4-8) primariis membranaceis, 5 aliis (rarius 8) secundariis alternantibus, glanduliferis. Flores masculi pedicellati, ecalyculati (sine calyce), bracteolis ciliato-laceris interdum obsoletis basi stipati, in series quinas (rarius 4-8) lobis primariis involucri opposi-

tas dispositis. Flos femineus centralis, pedicellatus, calyce 3-6-lobo suffultus, saepius ecalyculatus; *stamina* indefinita, filamentis basi in fasciculos coalitis, medium versus articulatis, antheris extrorsis, bilocularibus; *styli* tres bifidi; *stigmata* obtusa, simplicia; *capsula* subgloboso-trigona, tricocca, coccis monospermiis, elastice bivalvibus, mesocarpio membranaceo, tenui, endocarpio lignescente; *semina* subglobosa, ovata vel teretiuscula. Plantae herbaceae vel fruticosae, lacte albo, acri turgidae; *caules* et *rami* teretiusculi; *folia* alterna, raro opposita, sparsa, simplicia.

Lin. Gen. ed. Schreb. n. 832.—Endl. Gen. Pl. pag. 1108. n. 5766.—Meisn. Gen. 1. pag. 337.—Lam. Ill. tab. 411.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 7.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 449.—Bert. Fl. It. 5. pag. 36.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. p. 531.—Torn. Fl. Sic. pag. 453.

I. E. exigua. — *Flores* parvi, umbellati, umbella terminali, tri-quinquefida, dichotoma; *pedunculi* bifidi vel dichotomi, solitarii, axillares in foliis superioribus comitantur umbellam; *involucrum* turbinatum, fauce hirtulum, lobis ovatis, dentatis, glandulis semilunatis, transverse latioribus, cornubus divergentibus, latitudine glandulae longioribus, e substantia involucri formatis; *stamina* generis; *styli* tres bifidi, apice stigmatosi; *capsula* ovato-trigona, glabra, levia, angulis scabris; *semina* tetragona, cinerea vel cinereo-fusca, undique granulato-scabra; *caulis* teres, decumbens, adscendens, erectus, solitarius vel e radice caespitosus, simplex vel inferne ramosus, pollicari-pedalis, glaber; *folia* sparsa, nunc crebra et imbricata, nunc remota, linearia, vel omnia acuminata vel inferiora obtusa aut retusa, vel cuncta retusa cum mucronulo in medio, item ludunt ab imo ad summum aeque lata vel apice brevi tractu dilatata et subspathulata, inferiora breviora, suprema subinde basi quidquam latiora et lanceolato-linearia, omnia glabra et virentia, umbellaria et floralia e basi dilatata saepe subcordata, triangulari-lanceolata, acuta; *radix* fusiformis, lateraliter fibrillosa, modo gracilis, modo crassiuscula.

Floret a Majo ad Autumnum. ⊙

Aetnae, in regione pedemontana: *Catania, Chiuse di Asmundo, Leucatea, Acicastello.*

Icon. *Fl. Dan. tab. 592.—Reich. Cent. 15. fig. 4777. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 161* et *176* sub nomine: *Euphorbia omnium minima ac exilissima.*

Euphorbia exigua. *Lin. Sp. Pl. pag. 651. — Smith Engl. Fl. 4. pag. 60* et *Engl. Bot. 19. tab. 1336.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 163.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 262.—. Moris Fl. Sard. 3. pag. 471.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag 534.—Torn. Fl. Sic. pag. 453.—Bert. Fl. It. 5. pag. 54.— DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 139.—Strobl Fl. Etn. pag 235.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 618.*

Nomen vulgare: *Carramuni.*

2. E. amygdaloides. — *Flores* umbellati, umbella terminali, quinque-sexfida, bifida, rarius dichotoma; *pedunculi* accessorii plurimi, solitarii, axillares, bifidi vel dichotomi, racemum longum, uniformem sistentes; *involucrum* campanulatum, intus hirtulum, lobis ovatis, dentatis, cornubus glandularum longis, convergentibus, acutis; *stamina* plura, filamentis sterilibus et antheriferis, albidis, ad medium articulatis, antheris floris, bilocularibus; *styli* breves, crassiusculi, bifidi, albi; *stigmata* flavida, arcuata; *capsula* depressa, scabra, profunde trisulcata, castaneo-fusca; *semina* nigra, ovata, caruncula minuta, subcarinata, postice subrostrata, lutea; *caules* e radice plures, caespitosi, basi ramosi, teretes, erecti vel adscendentes, subinde tortuosi, fragiles, pubescentes; *folia* puberula, inferiora anni praecedentis majora, dense congesta, firma, obovato-oblonga, in petiolum attenuata, superiora annotina laxa, oblonga, sessilia, umbellaria ovata, floralia semiorbiculata, in patellam concaviusculam ultra medium connata; *radix* ramosa, lignosa, longiuscula, subfusca.

Floret Februario, Martio, Aprili. ② et ♄.

Aetnae, ad sepes et in sylvaticis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Pedara, Nicolosi, Milo, Monti Cava. Grande.*

Icon. *Reich. Cent. 15. fig. 4799.—Moris. Hist. 3. sect. 10. tab. 1. fig. 3* sub nomine: *Tithymalus sylvaticus lunato flore.*

Euphorbia amygdaloides. *Lin. Sp. Pl. pag. 662. — Smith Engl. Fl. 4. pag. 68* et *Engl. Bot. 4. tab. 256. — Ten. Fl. Nap. 4. pag. 553.—Reich. loc. cit. et Exc. 3. pag. 763. — DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 170.—Bert. Fl. It. 5. pag. 97.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 543.—Strobl Fl. Etn. pag.*

238.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 622. — Torn. Fl. Sic. pag. 454.

Euphorbia sylvatica. *Lin. Sp. Pl. ed. 1. pag. 463.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 164. — Ten. Fl. Nap. 4. pag. 263.*

Tithymalus sylvaticus. *Scop. Carn. ed. 2. tom. 1. pag. 333.*

Nomen vulgare : *Carramuni.*

3. **E. Peplus.** — *Flores* solitarii, terminales et alares, brevissime pedicellati, umbellati, umbella terminali, triradiata, radiis dichotomis, modo brevibus modo elongatis; *involucrum* turbinatum, lobis ovatis, fimbriatulis, glandulis semilunatis, cornubus tenuibus, glandulae latitudine molto longioribus, *stamina* generis; *styli* breves, profunde bifidi; *capsula* laevis; glabra, coccis carina dorsali approximate bialatis, alis angustissimis, subinde crispulis; *semina* angulata, cinereo-pruinosa, foveolata, foveolis numero variis vel intra eandem capsulam, duabus superioribus proximis sulcos longitudinales parallelos sistentibus; *caulis* herbaceus, tener, pallide virens, aliquando basi rubens, teres, erectus vel adscendens, palmaripedalis, simplex vel inferne ramosus; *folia* tenuiter membranacea, integra, in petiolum attenuata, obovata, obtusa vel retusa, supra laete viridia, subtus glaucescentia, inferiora minora, floralia sessilia, subobliqua, ovata; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa, alba.

Floret a Martio ad Septembrem. ⊙.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa frequentissima: *Catania, Ognina, Acicastello, Leucatea, Paternò, Adernò, Nicolosi, Bronte, Maletto, Randazzo, Castiglione.*

Icon. *Riv. Tetr. irr. tab. 188* sub nomine : *Esula folio rotundo.* Optima.

Euphorbia Peplus. *Lin. Sp. Pl. pag. 653. — Smith Engl. Fl. 4. pag. 60* et *Engl. Bot. 14. tab. 959.—Seb. et Maur. Prod. Fl. Rom. pag. 162. — Ten. Fl. Nap. 1. pag. 261.— Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 532.—Torn. Fl. Sic. pag. 454. Moris Fl. Sard. 3. pag. 470. — Strobl Fl. Etn. pag. 234. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 618. — Bert. Fl. It. 5. pag. 42.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 141.*

Nomen vulgare : *Carramuni.*

4. **E. Peplis.** — *Flores* parvi, solitarii, alares et terminales, tenuiter breviterque pedunculati; *involucrum* campanulatum, fauce hirtum, lobis triangularibus, ciliatulis, glandulis transverse oblongis, concavis, appendice angustiore, integra vel lobulata; *stamina* plura, exerta, filamentis albis, antheris flavidis, bilocularibus; *styli* breves in tubum connati; *stigmata* bifida; *capsula* grandiuscula, tricocca, coccis rotundatis, laevibus; *semina* ovata, albo - cinerea, sparse viridi - maculata, dorso subcarinata, ventre sulcata; *caules* plures ex eadem radice ac rosulati, procumbentes et terrae adpressi, teres, dichotomi, 3-12-pollicares, rubentes; *folia* crassiuscula, oblonga, semicordata, subintegerrima, breviter petiolata, obtusissima, 4-7 lin. longa et 2-4 lata, glaberrima, glauco-virentia, subtus pallidiora, aetate demum rubentia; *stipula* utrinque una in basi petioli, membranacea, in lacinias lineares attenuatas divisa, dein decidua; *radix* praecedentis sed firmior et longior.

Floret a Junio ad Autumnum. ⊙.

Aetnae, regione pedemontana, in vulcanicis arenosis maritimis: *Catania, Villascabrosa, S. Giovanni li Cuti, Ognina.*

Icon. *Reich. Cent. 15. fig. 4753.—Clus. Hist. Pl. 6. pag. CLXXXVII* sub nomine: *Peplis.*

Euphorbia Peplis. *Lin. Sp. Pl. pag. 652.—Ucria H. Pan. pag. 198. — Smith Engl. Fl. 4. pag. 59. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 162.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 260. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 532.—Torn. Fl. Sic. pag. 454. Bert. Fl. It. 5. pag. 20. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 615.—Strobl Fl. Etn. pag. 234.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 27.*

Euphorbia polygonifolia. *Forsk. Fl. Aeg. Arab. pag. XXIII.*

Tithymalus auriculatus, *Lam. Fl. Fr. 3. pag. 102.*

Nomen vulgare: *Carramuni.*

5. **E. Chamaesyce.** — *Flores* exigui, solitarii, terminales et alares, brevissime pedunculati; *pedicelli* tenues, breves, cylindrici, rubri; *involucrum* glabrum vel hirtum, fauce ciliatum, lobis ovato-triangularibus, fimbriatis, glandulis transverse ovatis et oblongis; *genitalia* praecedentis; *capsula* exigua, trigona, laevis, glabra vel pilosa vel hirsuta; *semina* tetragona, albida, corrugata; *caules* ex eadem radice plures, toti prostrati, in orbem rosulati, teretes, tenues, dichotomi,

pollicari-spithamales, rubescentes; *folia* parva, opposita, brevissime petiolata, subrotunda vel ovata, obtusa, basi obliquata, nunc toto margine, nunc antice crenulata, rarius integerrima, supra saturate viridia et saepe rubescentia, subtus pallidiora, opaca vel punctis pellucidis aspersa; *stipulae* setaceae, basi saepius denticulo auctae; *radix* fusiformis, gracilis, longa, simplex vel bifida, lateraliter parce fibrillosa.

Floret a Junio ad Octobrem. ☉.

Aetnae, in arenosis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Ognina, S. Giovanni la Punta, Mascalucia, Torre di Grifo, Nicolosi, Bronte, Maletto, Randazzo, Linguaglossa, Zaffarana, Milo, Acireale, Riposto.*

Icon. *Reich. Cent. 15. fig. 4750. — Clus. Hist. Pl. pag. CLXXXVII* sub nomine: *Chamesice.*

Euphorbia Chamaesyce. *Lin. Sp. Pl. pag. 652.—Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 324.—Savi Fl. Pis. 1. pag. 450.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 162. — Ten. Fl. Nap. 1. pag. 260.—Ucria H. Pan. pag. 197. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 531.—Torn. Fl. Sic. pag. 454. — Bert. Fl. It. 5. pag. 39.—Strobl Fl. Etn. pag. 234.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 34.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. p. 614.*

— Var. pilosa.—*Caules* tenues, pilosi, alterne ramosi; *folia* ovato-rotundata, apice retusa, parva, dense pilosa; *capsula* etiam dense villoso-pilosa.

Floret una cum specie.

Icon. *Reich. Cent. 15. fig. 4751 et Cav. Ic. 1. tab. 63.* sub nomine: *Euphorbia canescens.*

Euphorbia Chamaesyce var. *b.* pilosa. *Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 531.—Torn. Fl. Sic. pag. 454. — Strobl Fl. Etn. pag. 234.—Arcang. Comp. cit. pag. 615.*

Euphorbia canescens. *Lin. Sp. Pl. pag. 652. — Reich.* et *Cav. loc. cit.*

Nomen valgare: *Carramuni.*

6. **E. helioscopia.**—*Flores* parvi, umbellati, umbella terminali, plerumque quinquefida, trifida, bifida, patente, rosulata, solisequa, radiis pilosis; *involucrum* turbinatum, lobis oblongis, fimbriatis, luteis; *genitalia* generis; *capsula* globosa, profunde trisulcata, coccis dorso rotundatis; *semina* ovoidea, apice acuto, compressa, favoso-reticulata, caruncula fere ver-

ticali transverse ovata; *caulis* teres, decumbens, adscendens, erectus, simplex vel basi ramosus, a duobus - tribus pollicibus ad dodrantem et ultra longus, crassiusculus, inferne glaber, superne pilosus, saepe rubens; *folia* glabriuscula, obovato-cuneata vel spathulata, obtusa, in petiolum brevem attenuata, serrulata, umbellaria conformia, majora, floralia elliptica vel orbiculata; *radix* fusiformis, lateraliter fibrillosa.

Floret a Februario ad Majum. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae ac nemorosae regionis: *Catania, Acicastello, Acireale, Milo, Nicolosi, Pedara, Mascalucia, Paternò.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 13. tab. 883. — Plenck. Ic. Pl. med. 4. pag. 66. tab. 369.—Reich. Cent. 15. fig. 4754.*

Euphorbia helioscopia. *Lin. Sp. Pl. pag. 658.—Smith loc. cit.* et *Engl. Fl. 4. pag. 63. — Plenck. loc. cit. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 164. — Ten. Fl. Nap. 1. pag. 268.—Ucria H. Pan. pag. 198. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 455.—Bert. Fl. It. 5. pag. 46. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. p. 539.—Torn. Fl. Sic. pag. 455. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 618.—Strobl Fl. Etn. pag. 237.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 136.*

Nomen vulgare: *Carramuni.*

7. **E. pubescens.**—*Flores* parvi, umbellati, umbella terminali, semipedali, quinquefida, trifida, bifida; *pedicelli* breves inaequalesque; *involucrum* campanulatum, externe hirsutum, lobis ovatis, truncatis, ciliatis, glandulis extus margineque ciliatulis; *stamina* generis; *styli* apice bifidi; *capsula* villosa et sparse verrucosa; *semina* subrotundo-ovoidea, castaneo-fusca, raro punctata, punctis scabriusculis; *caulis* primo simplex, subinde inferne ramosus, rarius superne, 1-2-pedalis et ultra longus, viridi-glaucescens et aliquando rubeolus, molliter albido-pubescens et interdum valde, sive lanuginosus vel rarius hic illic glaber; *folia* sessilia, oblongo-lanceolata vel oblongo-linearia, acuta vel acuminata, serrulata, plus minus pubescentia, viridi-glaucescentia, infima basi attenuata, superiora basi subcordata, floralia e basi subcordata ovato - rhombea; *radix* simplex, parce ramosa et fibrillosa.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis:

Catania, Misterbianco, S. Giovanni Galermo, Mascalucia, Caselle, Milo, Valle di S. Giacomo.

Icon. *Reich. Cent. 15. fig. 4769. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 79* sub nomine: *Tithymalus paludosus, humilis, hirsutus, Amygdali atrovirenti folio.*

Euphorbia pubescens. *Desf. Fl. Atl. 1. pag. 386.* excl. syn. *Vahlii. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 541.* et *2. pag. 828.—Torn. Fl. Sic. pag. 455.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 134.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 457. — Ten. Fl. Nap. 4. pag. 262.—Sanguin. Cent. Fl. Rom. pag. 68.*

Euphorbia pilosa. *Lin. Sp. Pl. pag. 659.—Sibt. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 329.—Bert. Fl. It. 5. pag. 89.* excl. syn. et ic.

Euphorbia platyphylla var. pubescens. *Webb Phyt. Can. 3. pag. 245.*

Nomen vulgare: *Carramuni.*

8. **E. Characias.**—*Flores* parvi, sessiles, umbellati, umbella multifida, bifida vel breviter dichotoma, villosa; *pedunculi* accessorii plurimi, racemum longissimum sistentes; *involucrum* campanulato-turbinatum, hirsutulum, lobis oblongis, bifidis, glandulis atro-purpureis, transverse latioribus, truncatis, saepe crenulatis, angulis in cornua brevissima, divergentia interdum attenuatis; *stamina* longe exerta, filamentis glabris, albidis, antheris luteolis; *styli* longe bifidi; *capsula* globoso-trigona, villosa; *semina* crassiuscula, ovata, velo cinereo obducta sub quo fuscescunt, laevia vel, oculo armato, granuloso-punctata; *caulis* uni-bipedalis, crassus, pubescens, decumbens vel erectus, albo-viridis, simplex vel inferne ramosus; *folia* firma, e basi longe attenuata oblongo-lanceolata, acuta, molliter tomentosula praecipue subtus, supra glauco-virentia subtusve pallentia, umbellaria ovato-oblonga, mucronata, floralia virentia, ad medium usque in patellam concaviusculam oblongam connata; *radix* fusiformis, ramosa et fibrillosa, alba.

Floret a Februario ad Majum. ♃.

Aetnae, ad sepes et in sylvaticis pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Catania, Misterbianco, Paternò, Adernò, Bronte, S. Giovanni La Punta, Viagrande, Pedara, Mascalucia, Nicolosi, Milo, Caselle.*

Icon. *Reich. Cent. 15. fig. 4500. — Clus. Hist. 2. pag. CLXXXVIII* sub nomine: *Tithymalus Characias I.*

Euphorbia Characias. *Lin. Sp. Pl. pag. 562. — All. Fl. Ped. 1. pag. 289.—Bert. Fl. It. 5. pag. 100.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 165. — Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 544. — Torn. Fl. Sic. pag. 455. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 466.—Strobl Fl. Etn. pag. 238. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 622.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 172.*

Euphorbia melapetala. *Gasp.* in *Guss. Ind. Sem. H. R. Bocc. anno 1830 pag. 3.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 545.*

Tithymalus purpureus. *Lam. Fl. Fr. 3. pag. 98.*

Nomen vulgare: *Carramuni.*

9. E. **biglandulosa.** — *Flores* parvi, umbellati, umbella terminali, raro laterali sex-duodecimfida, bifida; *involucrum* late breviterque campanulatum, lobis magnis, ovatis, ciliolatis, denticulatis, glandulis transverse oblongis, cornubus crassis, apice capitatis lobulatisque; *stamina* generis; *styli* longi, ad medium connati, bilobi; *capsula* majuscula, elevato-punctata, trigona, coccis dorso angulatis; *semina* albida, oblongo-tetragona, laevia, caruncula depressa et lobulato-plicata; *caulis* decumbens, adscendens vel erectus, crassus, striato-sulcatus, glaber, pedali-sesquipedalis, inferne caespitosus et ramosus, ramis alternis; *folia* imbricata, integerrima, lanceolata, acuta, subpungentia, glabra et intense glauca, umbellaria ovata, floralia e basi cordata reniformia, obtusa, mucronulata; *radix* fusiformis aut fusiformi-ramosa, crassa, fibrillosa.

Floret Februario, Martio. ♄.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Villascabrosa, Nicolosi, Adernò, Bronte, Maletto, Linguaglossa.*

Icon. *Clus. Hist. 2. pag. 189* sub nomine: *Tithymalus Myrsinites legitimus. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 218* et *Bon. tab. 158* sub eodem nomine: *Tithymalus Myrsinites, Matthioli.*

Euphorbia biglandulosa. *Desf. in Annal. du Mus. d'ist. nat. t. 12. pag. 114. tab. 14.—Guss. Pl. rar. pag. 197* et *Syn. Fl. Sic. 1. pag. 546.—Torn. Fl. Sic. pag. 455.—Bert. Fl. It. 5. pag. 72.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 175.—*

Strobl Fl. Etn. pag. 239. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 619.

Nomen vulgare: *Carramuni.*

10. E. Terracina. — *Flores* umbellati, umbella terminali, triquinquefida, bifida aut dichotoma; *involucrum* campanulatum, lobis ovatis, apice fimbriato-laceris, cornubus setaceis, latitudine glandulae duplo longioribus; *stamina* parum exerta filamentis glabris, antheris bilocularibus, hemisphaericis, luteis; *styli* tres, basi connati, apice longe bifidi; *stigmata* crassiuscula, arcuata, albida; *capsula* ovata, trigona, coccis granulatis; *semina* ovoideo-oblonga, laevia, crasse carunculata, velo cinereo obducta, sub quo fuscescunt; *caulis* teres, erectus vel adscendes, inferne aut ipsa basi ramosus ut caespitem simulet, rarius simplex, 1-3-pedalis, glaber, virens, in aprico rubens; *folia* firmula, lineari-lanceolata vel oblongo-linearia, superne serrulata, obtusa, mucronulata, inferiora saepe oblongo-spathulata, truncata vel retusa, umbellaria ovato-elliptica, floralia semiorbiculata vel ovato-triangularia, mucronata, serrulata; *radix* fusiformis, interdum crassa, parce fibrillosa.

Floret a Vere ad Autumnum. ♃.

Aetnae, in arenosis maritimis et ad vias pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Acicastello, Paternò, Zaffarana, Massannunziata.*

Icon. *Ten. Fl. Nap. 1. pag. 166. tab. 42. — Reich. Cent. 15. fig. 4790.*

Euphorbia Terracina. *Lin. Sp. Pl. pag. 654.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 157.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 535. Torn. Fl. Sic. pag. 456. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 620 —Strobl Fl. Etn. pag. 236. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 469.—Bert. Fl. It 5. pag. 50.*

Nomen vulgare: *Carramuni.*

11. E. dendroides. — *Flores* parvi, umbellati, umbella terminali, tri-octofida, saepius tamen quinque-sexfida, bifida vel dichotoma; *pedunculi* accessorii nulli; *involucrum* campanulatum, lobis oblongis, 2-3-fidis, fimbriato-ciliatis, glandulis peltatis, transverse ovatis, subtus hirtulis, truncatis vel semilunatis; *stamina* generis; *styli* elongati, tenues, ad tertiam partem connati, bifidi; *capsula* erecta, glabra, laevia, aliquan-

do scabriuscula; *semina* subglobosa, glabra, caruncnlata, caruncula cristaeformi, sessili, lutea; *caulis* fruticosus, teres, erectus, crassus, ramosus, orgyalis vel pedalis, cicatrisatus, saepius atrorubens; *folia* sessilia, e basi valde attenuata lineari-lanceolata, obtusa vel acutiuscula, glabra, senio saepe rubescentia, subtus pallidiora, umbellaria abbreviata, floralia lutescentia, involucrum superantia, subcordato-semiorbiculata, mucronulata vel mutica; *radix* ramosa, lignosa, crassa, parce fibrillosa.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in vulcanicis aridis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Ognina, Acicastello, Paternò, Pedara, Milo, Caselle.*

Icon. *Reich. Cent. 15. fig. 4772.—Sibth. Fl. Gr. tab. 470.*

Euphorbia dendroides. *Lin. Sp. Pl. pag. 662. — Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 330. — All. Fl. Ped. 1. pag. 289.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 165. — Ten. Fl. Nap. 4. pag. 260.—Ucria H. Pan. pag. 199. — Biv. Bern. Cent. 1. pag. 34.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 536. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 464.—Torn. Fl. Sic. pag. 456.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 621.—Strobl Fl. Etn. pag. 236.—DC. Prodr. 15. Sect. post. pag 109.*

Euphorbia divaricata. *Jacq. Ic. rar. 1. tab. 87.*

Nomen vulgare: *Carramuni.*

12. **E. ceratocarpa.**—*Flores* grandiusculi, umbellati, umbella quinquefida, tri-quadrifida, bifido-dichotoma; *pedunculi* accessorii plures; *involucrum* turbinato-campanulatum, intus hirtum, lobis ovatis, ciliatis; *stamina* valde exerta, filamentis albis, ad medium geniculatis, antheris bilocularibus, luteis; *styli* tres, staminibus longiores, basi in tubum connati; *stigmata* bifida, contorta, albida; *capsula* grandiuscula, trigona, profunde trisulcata, superne muricata, aculeis corniculiformibus, herbaceis, crassis, simplicibus ramosisve, incurvis; *semina* ovoidea, compressiuscula, instructa prope hilum caruncula substipitellata, convexa, parva, lutea; *caulis* plerumque caespitosus, teres, erectus vel adscendens, simplex, glaber, bi-tripedalis et ultra, saepe rubens; *folia* sessilia, integra, basi attenuata, lanceolata, acuta, margine subundulata, glabra, umbellaria ovato-elliptica, obtusiuscula, floralia elliptico-oblonga; *radix* fusiformis vel fusiformi-ramosa.

Floret a Majo ad Augustum. ♄.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Leucatea, Ognina, Acicastello, Mascalucia, Pedara, Misterbianco, Paternò, Adernò, Bronte, Nicolosi.*

Icon. *Ten. Fl Nap. 1. pag. 268. tab. 43. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 167* sub nomine: *Tithymalus palustris, Amygdali folio, glaucoides folio.*

Euphorbia ceratocarpa. *Ten. loc. cit.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 543* et *Pl. rar. pag. 194.—Torn. Fl. Sic. p. 456.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 615. — DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 122.*

Euphorbia orientalis. *Lin. Sp. Pl. pag. 660. — Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 1. pag. 330.—DC. op. cit. pag. 121.—Strobl Fl. Etn. pag. 237.—Bert. Fl. It. 5. pag. 75.*

Nomen vulgare: *Carramuni.*

13. **E. coralloides.**—*Flores* grandiusculi, umbellati, umbella terminali, quadri - quinquefida, trifida, bifida vel dichotoma; *involucrum* breviter turbinatum, glabrum, intus sub glandulis lanatum, lobis ovatis, truncatis, denticulatis; *stamina* parum exerta, filamentis albidis, geniculatis, antheris bilocularibus, luteis; *styli* basi coaliti, longiuscule bifidi; *capsula* laevis sive granulis carens, longe cano - villosa; *semina* ovata, rufescentia, lineolis asperata; *caulis* teres, erectus, 1-2-pedalis, simplex, tandem rubellus, molliter pubescens et villosus, villis e glandulis ortis; *folia* sessilia, e basi attenuata oblongo-lanceolata, acutiuscula vel obtusa, leviter serrulata, squallide virentia, molliter pubescentia et pilosa, pilis e glandulis ortis, senio saepe rubentia, floralia ovata, obtusa; *radix* fusiformis, ramulosa.

Floret Majo, Junio. ♃.

Aetnae, in sylvaticis humidis nemorosae regionis: *Milo, Caselle, Randazzo.*

Icon. *Reich. Cent. 15 fig. 4768. — Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 1. tab. 203* sub nomine: *Tithymalus calabrensis, Amygdaloides, minor.*

Euphorbia coralloides. *Lin. Sp. Pl. pag. 659.—Ten. Syll. pag. 234.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 537.—Torn. Fl. Sic. pag. 456.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 621.—Strobl Fl. Etn. pag. 236.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 117.—Bert. Fl. It. 5. pag. 88.*

Euphorbia lanuginosa. *Lam. Dict. 2. pag. 436.*
Nomen vulgare: *Carramuni.*

14. E. **pinea** —*Flores* parvuli, umbellati, umbella terminali, quinque-septemfida, pluries dichotoma, saepe grandi et elongata, rarius quadrifida, dichotoma; *pedunculi* accessorii plures, solitarii, axillares in axillis superioribus, dichotomi comitantur umbellam; *involucrum* campanulatum, intus hirtum, lobis ovatis, fimbriatis, glandularum cornubus setaceis, latitudine glandulae sublongioribus; *stamina* plura, filamentis albis, brevibus, antheris ovatis, bilocularibus, luteolis; *styli* breves, albi; *stigmata* bifida, flavida; *capsula* in angulis verruculosa; *semina* excavato-punctata, albida; *caulis* basi suffruticosus, teres, erectus vel adscendens, simplex vel inferne ramosus, caespitosus, pedali-sesquipedalis, glaber, inferne rubens et cicatrisatus; *folia* sessilia, crassiuscula, linearia, integra, obtusiuscula, mucronulata, glauco-viridia, in aprico hic illic rubentia, inferiora fere imbricata, umbellaria ovato-rhombea, floralia reniformi-cordata, saepe retusa, mucronulata; *radix* fusiformi-ramosa, crassa, flexuosa, flavescens.

Floret a Hyeme ad totam Aestatem. ♄.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis et praecipue in saxosis mari proximis: *Catania, Villascabrosa.*

Icon. *Reich. Cent. 15. fig. 4782. — Biv. Bern. Man. 4 tab. 5.—Ten. Fl. Nap. tab. 143. fig. 2* sub nomine: *Euphorbia caespitosa.*

Euphorbia pinea. *Lin. Syst. Veg. pag. 376. — Biv. Bern. Man. cit. pag. 19. — Guss. Pl. rar. pag. 193* et *Syn. Fl. Sic. 1. pag. 538.—Bert. Fl. It. 5. pag. 64.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 468. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 619. — DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 145. — Torn. Fl. Sic. pag. 457.—Strobl Fl. Etn. pag. 237.*

Euphorbia caespitosa. *Ten. op. cit. pag. 323.*

Euphorbia segetalis. *Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 163.* excl. syn.

Euphorbia Pityusa. *Ucria H. Pan. pag. 198.*

Euphorbia ragusana. *Reich. loc. cit.*

Nomen vulgare: *Carramuni.*

15. E. **falcata**.—*Flores* parvi, umbellati, umbella terminali, tri-quinquefida, dichotoma, nunc contracta et densa, nunc e-

longata et laxa; insuper *pedunculi* dichotomi, solitarii, in axillis foliorum superiorum; *involucrum* turbinatum, lobis ovatis, fimbriatis, glandulis transverse latioribus, semilunatis, cornubus latitudine glandularum longioribus; *genitalia* generis; *capsula* acute trigona, laevis, glabra, coccis carinatis, viridibus; *semina* oblongo-trigona, lateraliter compressa, ad facies transverse regulariterque 4-6-sulcata, granulosa, caruncula nulla; *caulis* teres, erectus, vel adscendens, simplex vel basi ramosus, palmari-dodrantalis, rarius pedalis, glaber, glaucus; *folia* integra, margine scabriuscula, basi attenuata, infima oblongo-spathulata, obtusa vel retusa, reliqua lanceolato-acuta, umbellaria oblonga, floralia suprema ovata vel elliptica, mucronato-acuminata, obliqua; *radix* longa, fusiformis, gracilis, lateraliter ramulosa aut fibrillosa.

Floret Aprili, Majo. ⊙.

Aetnae, in saxosis vulcanicis pedemontanae regionis: *Catania.* Species rara.

Icon. *Reich. Cent. 15. fig. 4776. — Bocc. Ic. et Descript. rar. pl. tab. 13. fig. 1.* sub nomine: *Peplis annua, foliis acutis.*

Euphorbia falcata. *Lin. Sp. Pl. pag. 654.—All. Fl. Ped. 1. pag. 284.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 163. — Bert. Fl. It. 5. pag. 48.—Guss. Syn. Fl. Sic. 1. p. 534.— Torn. Fl. Sic. pag. 457. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 618.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 140.—Strobl Fl. Etn. pag. 235.*

Euphorbia acuminata. *Lam. Dict. 2. pag. 426. — Savi Bot. Etr. 1. pag. 144.—Ten. Fl. Nap. 1. pag. 261.*

Euphorbia obscura. *Loisl. Not. pag. 76. tab. 5. fig. 2.*

Nomen vulgare: *Carramuni.*

Tribus II. ACALYPHEAE

Flores non involucrati aut involucrati, involucra unisexualia; *calyx* masculus aestivatione valvaris; *antherae* in alabastris erectae; *ovarium* uniovulatum; *cotyledones* latitudine albumen aequantes, quam radicula bis-pluries latiores.

Müll. Arg. in Bot. Zeit. 1864. pag. 324. — DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 710.—Endl. Gen. Pl. pag. 1111.—Bartl. Ord. Nat. pag. 371.—Torn. Fl. Sic. pag. 458.

Genus 1. Mercurialis.

Flores dioici vel monoici, axillares, apetali. Masculi interrupte glomerato - spicati; *calyx* 3-4-partitus; *stamina* 8-12 vel plura, filamentis filiformibus, liberis, erectis, antheris globosis, didymis. Feminei fasciculati vel laxe racemuloso-spiculati; *calyx* 3-4-partitus; *ovarium* saepe biloculare, loculis uniovulatis; *styli* simplices, validiusculi, basi brevissime connati, intus tota longitudine papilloso - stigmatosi; *capsula* echinata vel tomentosa, bicocca, raro tricocca, coccis monospermiis, subglobosis; *semina* ovata, saepius foveolato - subrugulosa. Plantae non lactescentes, herbaceae, annuae et perennes; *caules* articulati; *folia* penninervia, opposita vel rarius alterna, simplicia, subintegra, stipulata.

Lin. Gen. Pl. ed. 1. pag. 307.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 114. tab. 107. — Juss. Gen. Pl. pag. 385. — Endl. Gen. Pl. pag. 1111. n. 5786.—Payer Organog. pag. 525. tab. 110. — DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 694. — Bert. Fl. It. 10. pag. 367.—Lam. Ill. 9. tab. 820.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 632.—Torn. Fl. Sic. pag. 458.

1. M. annua. — *Flores* dioici; masculi spicati, spica longe pedunculata, interrupte glomerata praesertim inferne; feminei solitarii vel gemini, axillares, longiuscule breviterque pedunculati; *calyx* in utroque tripartitus, laciniis concavis, ovatis, acutiusculis, glabris, virentibus; *stamina* generis; *styli* recurvi, albidi; *capsula* tuberculuta, tuberculis seta alba terminatis, viridia; *semina* obsolete tuberculata; *caulis* erectus, tetragonus, plerumque brachiatus, glaber, a spithama ad duos pedes et ultra longus, nodulosus, nodulis incrassatis; *folia* opposita, ovata vel ovato-lanceolata, breviter vel raro longiuscule petiolata, inferiora obtusa, reliqua acuta vel acuminata, crassiuscule dentata, remotiuscule ciliata, saepe basi rotundata, tenera, glabra, pallide vel rarius intense viridia, sparse pilosa, aliquando scabriuscula; *stipulae* parvae, lanceolatae, acuminatae, albo-menbranaceae; *radix* fusiformis, simplex vel inferne ramosa, fibrillosa, alba.

Floret ab Aestate ad Autumnum. ☉.

Aetnae, in ruderatis, in hortis et secus vias pedemontanae et etiam nemorosae regionis frequentissima: *Catania, Ognina, Acicastello, Acireale, Paternò, Adernò, Pedara, Milo, Nicolosi, Bronte, Randazzo.*

Icon. *Reich. Cent. 15. fig. 4081.—Lam. Ill. Gen. tab. 820.*

Mercurialis annua. *Lin. Sp. Pl. pag. 1466.—Smith. Engl. Fl. 4. pag. 248* et *Engl. Bot. 8. tab. 559.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 338. — Ucria H. Pan. pag. 419.— Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 633.—Torn. Fl. Sic. p. 458.— Moris Fl. Sard. 3. pag. 478. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 622.—Strobl Fl. Etn. pag. 239.—DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 797.*

Nomen vulgare: *Mircuredda.*

Usus. Olim virtute purgativa, qua pollet, a veteribus fuit adhibita. Nunc desueta.

Tribus III. CROTONEAE

Flores fasciculati, spicati, racemosi vel paniculati, petaloidei; *petala* aut rudimentaria aut evoluta; *sepala*, ubi adsunt persistentia; *stamina* numero varia; *ovarium* loculis uniovulatis; *cotyledones* albumen diametro subaequantes, quam radicula multo latiores.

Müll. Arg. in Bot. Zeit. 1864. pag. 324. — DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 511.—Endl. Gen. Pl. pag. 1113.—Torn. Fl. Sic. pag. 458.

Genus 1. Crozophora

Flores monoici, raro polygami, racemosi, racemis axillaribus, basi flores femineos paucos gerentibus; *calyx* quinquepartitus, praefloratione valvatus; *petala* quinque, segmentis calycinis alterna, aestivatione contorta vel imbricata; in floribus masculis *stamina* 5-8-10, uni-bi-triverticillata, filamentis brevius longiusve monadelphis, antheris erectis, extrorsum birimosis; in floribus femineis *ovarium* subglobosum, triloculare, triovulatum; *styli* tres, basi connati, bicrures; *ca-*

psulae tridymae, trispermae, dense granulosae, granulis stellatis; *semina* subglobosa, in aciem trigonam apice attenuata, testa tenuiter ruguloso - reticulata, caruncula rudimentaria. Frutices at saepius herbae perennes vel annuae, saepe succo purpureo scatentes, pilis albis, stellatis undique dense obsitae; *folia* alterna, petiolata, plicata, repanda, angulata denticulatave; *stipulae* utrinque ad petiolorum basim, minimae, deciduae.

Neck. El. Bot. 2. pag. 337. — DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 746.—Endl. Gen. Pl. pag. 1117. n. 5829.—Adr. Juss. Tent. Euphorb. pag. 27. tab. 7.—Bert. Fl. It. 10. p. 458.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 474.

1. C. tinctoria.—*Flores* masculi in spica terminali; feminei in pedunculo axillari, simplici vel ramoso, primo erecti, postea cernui, solitarii vel duo-tres in apice pedunculi aut pedicellorum, globulosi; in masculis *calyx* quinquepartitus, segmentis, lanceolatis, apiculatis, extus dense stellato-tomentosis; *petala* quinque, lanceolata, albido - flavescentia, calycem sublongiora; *stamina* glabra, antheris oblongo-linearibus, flavidis aut rubentibus; in femineis segmenta calycina et petala anguste linearia; *styli* dorso hirtuli; *capsula* pendula, fusca, squamulosa et tuberculata; *caulis* teres, erectus, stellate molliterque tomentosus, 3 - 10 - pollicaris, basi simplex, superne subdivaricato-ramosus; *folia* petiolata, rhombeo - ovata, lobulata, supra nudiuscula, viridia subtusve albo-farinosa et pilis stellatis adspersa; *petioli* semiteretes, inferiores folio subduplo longiores, superiores sensim breviores; *stipulae* anguste lineares, parvae, deciduae; *radix* tereti-fusiformis, longa, fibrosa et fibrillosa.

Floret a Majo ad totam Aestatem. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Acquicella, Villascabrosa, Armisi, Ognina, Acicastello, Gravina, Bronte, Grotta delle Capre.*

Icon. *Reich. Cent. 15. fig. 4805.—Clus. Hist. 2. pag. 47* sub nomine: *Heliotropium minus, tricoccum.*

Crozophora tinctoria. *Spr. Syst. Veg. 3. pag. 850.—Reich. Exc. 2. pag. 76.—Bert. Fl. It. 10. pag. 278. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 475.—Torn. Fl. Sic. pag. 458. — Strobl Fl.*

Etn. pag. 240.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 623.— DC. Prodr. 15. sect. post. pag. 748.

Croton tinctorium. *Lin. Sp. Pl. pag. 1425. — Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 2. pag. 248. — All. Fl. Ped. 2. pag. 47.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 332.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 357.—Ucria H. Pan. pag. 406. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 617* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 296.*

Crozophora verbascifolia. *Strobl loc. cit.*

Nomen vulgare: *Mulangiana sarvaggia.*

Usus. E succo hujus plantae obtinetur tinctura, dicta a Chymicis *di Laccamuffa* et *Tornasole*, quae acida in colorem rubrum et alkalina in colorem viridem convertit. Tinctores utuntur ad telas et chartas inficiendas colore azureo.

Ordo LXXVI. URTICACEAE

Flores polygami, monoìci aut dioici, sessiles vel pedicellati, regulares vel irregulares, spicati, capitati vel paniculati, nunc receptaculo carnoso impositi, saepius involucro communi libero vel gamophyllo cincti, bracteolati vel nudi; in masculis *perigonium* viride, raro coloratum et fere petaloideum, gamophyllum, 4-5 vel raro 2 - 3 -partitum, interdum monophyllum; *stamina* imo perigonii inserta, ejusdem laciniis numero aequalia et opposita, filamentis crassiusculis, aestivatione inflexis, sub anthesi elastice patentibus, antheris medio dorso affixis, bilocularibus, loculis longitudinaliter dehiscentibus, polline granuloso, granulis sphaericis luteolisque; pistilli rudimentum; in femineis *perigonium* calycinum, tubulosum aut 3-5-lobum vel partitum, post anthesim saepe accrescens, raro nullum; *ovarium* liberum vel perigonio adnatum, sessile vel brever stipitatum, saepissime uniloculare, ovulo unico; *stylus* nullus aut brevis, simplex; *stigma* subcapitatum, pube vel papillis obsitum; *fructus* raro bacca, saepe achenium, pericarpio membranaceo vel crustaceo, perigonio persistente tectum; *semen* erectum, testa tenuissima, fusca, aegre aut non a pericarpio sejungenda, albumine oleoso, saepe parco, raro nullo, embryone in axi albuminis antitropo, cotyledonibus ovatis vel suborbicularibus, radicula supera, recta aut curvata. Herbae, frutices, raro arbores; *folia* op-

posita vel alterna, petiolata, simplicia, penninervia, integra vel dentata, rarissime palmatiloba, cystolithis saepe praedita, cellulis nempe permultis concretione calcarea pedicellata refertis, siccatione prominulis; *stipulae* raro axillares, plerumque laterales, caulinae vel petiolares, liberae vel plus minus coalitae, aliquando nullae.

Endl. Gen. Pl. pag. 282. — H. A. Wedd. in *DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 32. — Meisn. Pl. Vasc. Gen. p. 348. — Lindl. Veget. Kingd. pag. 260. — Wedd. Monogr. Urt. in Archiv. Mus. hist. nat. Par. 9. pag. 49. — Torn. Fl. Sic. pag. 469.*

Tribus I. UREREAE

Flores unisexuales, nunc discreti et in ramulis extremis subscorpioideo - ordinatis, nunc et saepe glomerulati, glomerulis late aut dense cymoso-paniculatis; *perigonium* in floribus femineis 4-partitum vel 4 - lobum, raro bilobum vel bipartitum aut tubulosum, semper liberum; *fructus* ut plurimum siccus. Plantae pilis urentibus seu stimulis saepissime armatae; *folia* decussatim opposita vel spiraliter alterna.

DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 35 et *39. — Gaudich. Bot. Voy. Uran. pag. 496.—Wedd. Monogr. pag. 53.—Torn. Fl. Sic. pag. 469.*

Genus 1. URTICA

Flores monoici vel dioici, racemosi, spicati vel glomerato-capitati, in masculis *perigonium* profunde quadrilobum, lobis ovatis, aequalibus, concavis; *stamina* quatuor, filamentis induplicatis, demum elastice dissilientibus, antheris oblongo-reniformibus; ovarii rudimentum breviter stipitatum, cyathiforme; in femineis *perigonium* quadripartitum, segmentis erectis, cruciatim oppositis, exterioribus interdum abortivis, interioribus majoribus, persistentibus; *ovarium* solitarium, liberum, ovulo unico, orthotropo; *stigma* subsessile, penicillato-capitatum; *achenium* rectum, ovatum vel oblongum, com-

pressum, perigonio persistente tectum inclusumve; *semen* pericarpio fere conforme, albumine parco, embryone antitropo, cotyledonibus ovatis, radicula supera, subconica. Plantae annuae, perennes vel fruticosae, saepe pilis et setulis, humore acerrimo scatentibus, hispidae, urentes; *caulis* articulatus, plerumque tetragonus; *folia* opposita, simplicia, incisa vel dentato-serrata, palmatim 5-7-nervia, rarissime 3-nervia, cystolithis punctiformibus vel rarius oblongis linearibusve; *stipulae* liberae vel plus minus connatae.

Endl. Gen. Pl. pag. 283. n. 1879. — *Lin. Gen. n. 1054. DC. Prodr. 16 sect. pr. pag. 39.* — *Gaudich. Bot. Voy. Uran. pag. 496.* — *Wedd. Monogr. pag. 55.* — *Lam. Ill. 8. tab. 761.* — *Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 183. t. 119. Smith Engl. Fl. 4. pag. 133.* — *Bert. Fl. It. 10. pag. 168. Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 578.* — *Torn. Fl. Sic. pag. 469. Moris Fl. Sard. 3. pag. 483.*

1. U. balearica — *Flores* parvi, monoici; masculi racemosi, racemis elongatis, ramosis, interupte glomerulatis; feminei capitulati, capitulis globosis, binis vel solitariis, densis breviterque pedunculatis; *pedicelli* in masculis brevissimi in femineis nulli; *bracteae* sub quovis glomerulo masculo albo-membranaceae, dentato-ciliatae, deciduae; *perigonium* et *genitalia* ut in genere; *achenium* ovato-compressum, obtusum, fuscum, nitidum, perigonio vesiculoso vestitum; *caulis* erectus, herbaceus, obtuse tetragonus, brachiato-ramosus, firmus, 1-5-pedalis, saepius atroviolaceus; *folia* opposita, longe petiolata, ovata et saepe cordata, acuminata, profunde dentata, dentibus lanceolatis, acutis, saepe incurvis, atro-viridia, bullata, rugosa; *petioli* tripollicares et frequenter more caulis atroviolacei; *stipulae* lanceolatae, dentato-ciliatae, reflexae; *radix* annua, tenuis, fusiformis. Tota planta stimulis albidis rigidis undique hispida ac urentissima.

Floret Majo, Junio. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae et nemorosae regionis; *Catania, Leucatea, Paternò, Belpasso, Viagrande, Pedara, Nicolosi, Milo, Maletto, Bronte.*

Icon. *Lam. Ill. tab. 771* et *Smith Engl. Bot. 3. tab. 148* et *Reich. Fl. Germ. 12. tab. 653. fig. 1322* sub eodem nemine: *Urtica pilulifera.*

Urtica balearica. *Lin. Sp. Pl. pag. 1395. — Bert. Fl. It. 10. pag. 170.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 581.—Torn. Fl. Sic. pag. 469.*

Urtica pilulifera. *Lin. loc. cit. — Smith loc. cit.* et *Engl. Fl. 4. pag. 134.—All. Fl. Ped. 2. pag. 193.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 327.—Ten. Fl. Nap. 2. pag. 342. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 499. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 599.—Ucria H. Pan. pag. 394.*

Urtica balearica var pilulifera. *DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 49.—Strobl Fl. Etn. pag. 71.*

Nomen vulgare: *Ardica masculina.*

Stirps medico et aeconomico usui comparata: stimulo quem recens, cuti infert, perinde ac caeterae congeneres, ansam curationis generi dedit quod *urticationem* vocant, quo nimirum torpentia membra acriter incitantur. Succus ejus atque decoctum, interno usu, conferunt ad coercendas haemorrhagias. Planta junior siccata, foeno ex aliis herbis admixta etiamque recens, pecori accepta et salubris: adulta filum, Cannabis instar, funibus telisque parandis idoneum praebet. Semina, gallinaceis non ingrata, oleum expressione suppeditant.

2. **U. membranacea.**—*Flores* exigui, monoici vel rarius dioici, racemosi, racemis axillaribus, geminis, masculis superioribus, arcuatim apicem versus plerumque revolutis, pedunculatis, pedunculis nudis, plus minus longis, rachide basi nuda a medio ad apicem alata, ala membranacea, una tantum facie floribus secundis instructa, racemis femineis inferioribus, brevissimis, plus minus densis; *perigonium* et *genitalia* generis; *achenium* ovatum, obtusiusculum, saepe fusco-punctulatum; *caulis* erectus vel adscendens, simplex vel ramosus, subnodosus, obtuse tetragonus, crassiusculus, basi rubeolus; *folia* petiolata, opposita, subrotunda vel ovalia, inciso-serrata vel dentato-crenata, modo basi subcordata, modo rotundata; *petioli* plus minus longi, sulcati; *stipulae* lanceolatae, revolutae, integrae, membranaceae; *radix* fusiformis, alba. Planta stimulis urentissima et cystolithis raro punctiformibus, saepe linearibus lineari-oblongisve praedita.

Floret a Februario ad Aestatem. ⊙.

Aetnae, frequentissima in vulcanicis et ad vias pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Ognina, Misterbianco, Paternò, Mascalucia, Nicolosi, Milo.*

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 12. tab. 652. fig. 1321.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 2. tab. 113* sub nomine: *Urtica pungens, maxima, sphaerico folio, spicato semine.*

Urtica membranacea. *Poir. Dict. Enc. 4. pag. 638. — Willd. Sp. Pl. 4. pag. 353.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 497. Bert. Fl. It. 10. pag. 172.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. p. 579. Torn. Fl. Sic. pag. 470. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 599.—Strobl Fl. Etn. pag. 71.—DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 56.*

Urtica caudata. *Vahl. Symb. 2. pag. 96.—Brot. Fl. Lusit. 2. tab. 151.* (Non *Poir.* nec *Burm.*)

— Var. neglecta.—*Racemuli* simplices, spicaeformes, breves, densiflori, longe pedunculati; *caulis* gracilior; *folia* saepius ovato-elliptica, basi cuneata et acute serrata.

Urtica membranacea var. neglecta. *DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 57.—Strobl Fl. Etn. pag. 71. — Torn. Fl. Sic. pagina 470.*

Urtica neglecta. *Guss. Ind. Sem. H. Reg. in Bocc. anno 1828. pag. 11* et *Syn. Fl. Sic. 2. pag. 579.—Bert. Fl. It. 10. pag. 172.*

3. **U. dioica**. — *Flores* parvi, albo-viriduli, monoici, dioici et aliquando polygami, racemosi, racemis axillaribus, geminatis, ramosissimis, folio brevioribus, masculis erectis, femineis declinatis vel reflexis; *perigonium* hispido-pilosum, segmentis in masculis aequalibus et in femineis intimis extima duplo excedentibus; *genitalia* ut in genere; *achenium* ovatum, rubeolum, laeve vel obsolete punctatum; *caulis* herbaceus, erectus, obtuse tetragonus, plus minus crassus et longus ideo 2-4-pedalis et ultra, simplex vel opposite ramosus, piloso-hispidus, saepe purpurascens, subinde basi perennans; *folia* magna, cordato-ovata vel angustiora, oblongo-lanceolata, basi vix cordata aut rotundata, acuminata, plus minus viridia et dentata, dente apicali acutiusculo, reliquis saepe duplo longiore; *petioli* variae longitudinis, subinde insignes, pubescenti-setulosi; *stipulae* lineares vel lanceolato-lineares, obtusae vel acutae, puberulae vel ciliolatae; *radix* repens. Tota planta stimulis urentibus praedita.

Floret a Majo ad Augustum. ♃.

Aetnae, in vulcanicis, ad sepes et muros vetustos pedemontanae et nemorosae regionis obvia: *Catania*, *Paternò*, *A-*

dernò, Gravina, Nicolosi, Valle del Bove, Serrapizzuta, Bronte, Maletto, Linguaglossa, Castiglione.

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 661. fig. 1.—Fl. Dan. tab. 746. Reich. Ic. Fl. Germ. 12. tab. 654. fig. 1324.*

Urtica dioica. *Lin. Sp. Pl. pag. 1396. — Smith Engl. Fl. 4. pag. 135* et *Engl. Bot. 25. tab. 1750.—Bert. Fl. It. 10. pag. 174. — Ten. Fl. Nap. 2. pag. 342. — Ucria H. Pan. pag. 395.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 580.—Torn. Fl. Sic. pag. 470.—Arcang. Camp. della Fl. Ital. pag. 600.—Strobl Fl. Etn. pag. 70.—DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 50.* var. *α* vulgaris.—*Moris Fl. Sard. 3. pag. 495.*

— Var hispida. — *Flores* dioici in glomerulis confertioribus quam in specie; perigonii fructiferi segmenta valde hispida; *folia* cordata, vel inferne suborbiculata, nunquam oblongo-lanceolata sed superiora tantum ovato-lanceolata, omnia, una cum caulibus et ramulis floriferis, crebrius stimulosa; *stipulae* latiores.

Icon. *Tabern. ic. 234* sub nomine: *Urtica major, sive sylvestris asperior.*

Urtica dioica var. hispida. *DC. loc. cit. — Torn. Fl. Sic. pag. 470.—Arcang. Comp. della Fl. Ital pag. 600.—Strobl Fl. Etn. pag. 70.*

Urtica hispida. *DC. Fl. Fr. 5. pag. 355.—Duby Bot. Gall. 1. pag. 418. — Guss. Syn. cit. pag. 581. — Bert. Fl. It. 10. pag. 174.*

— Var. sicula.—*Flores* dioici, dispositi in racemis geminatis et gracilioribus, femineis pendulis; *caulis* basi suffrutescens, gracilis, ramosus, piloso-hispidus; *folia* minora, basi rotundata, margine minus profunde serrata, hispidiuscula

Icon. Nulla.

Urtica dioica var. sicula. *DC. Prodr. 16. sect. pr. p. 52. Torn. Fl. Sic. pag. 470.*

Urtica sicula. *Gasp.* in *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. p. 580. — Strobl loc. cit.*

Nomen vulgare: *Ardica masculina.*

Usus. Species et varietates ob virtutem diureticam, sanguinis fluxum compescentem, adhibitae in ictero, in nephritide, phthisi, haemorrhagia, hemoptoe et haemorroidibus. Nunc parum in usu, potius in urticatione extus adhibitae.

4. **U. urens.** — *Flores* parvi, breviter pedicellati, monoici, racemosi, racemis glomeratis, axillaribus, geminatis, brevibus, petiolo brevioribus vel subaequalibus, densis vel senio laxis; *perigonium* in fructu segmentis intimis extima triplo quadruploque excedentibus, ovatis, obtusis, planiusculis, apicem versus et margine setuloso-hispidis necnon in dorso insuper pilo urenti majuscolo instructis rariusve inermibus; *genitalia* generis; *achenium* ovatum, obtusum, cinereo-rufescens, leviter scabriusculum, perigonium aequans; *caulis* erectus vel adscendens, simplex vel opposite ramosus, obtuse tetragonus, gracilis, spithamali-sesquipedalis, aliquando rubens, succulentus; *folia* ovata vel oblongo-ovata, basi rotundata vel nonnunquam subcordata et saepissime abrupte cuneata, margine inciso-dentata, dentibus triangulari-lanceolatis, acutiusculis; *stipulae* omnino liberae, lanceolatae, acutiusculae, ciliatae; *radix* tenuis, ramoso-fibrillosa. Tota planta stimulis tenuissimis urentissima.

Floret Hyeme et Vere. ☉.

Aetnae, in vulcanicis et secus vias pedemontanae regionis: *Catania, Paternò, S. Giovanni la Punta, Pedara, Mascalucia, Nicolosi.*

Icon. *Fl. Dan. 5. tab. 739. — Smith Engl. Bot. 18. tab. 1236.—Reich. Ic. Fl. Germ. 12. tab. 652. fig. 1320.*

Urtica urens. *Lin. Sp. Pl. pag. 1396. — DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 40.—Bert. Fl. It. 10. pag. 171. — Ucria H. Pan. pag. 395.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 327. Ten. Fl. Nap. 2. pag. 342. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 498. Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. pag. 579. — Torn. Fl. Sic. pagina 471.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 599.—Strobl Fl. Etn. pag. 71.*

Urtica minor. *Lam. Fl. Fr. 2. pag. 194.*

Nomen vulgare: *Ardica fimminedda.*

Tribus II. PARIETARIEAE

Flores diclini aut polygami; in masculis *perigonium* quadripartitum; pistilli rudimentum varium, basi saepe lanatum; in femineis *perigonium* liberum, tubuloso - ventricosum, ore quadrifidum vel bi - quadridentatum; *stigma* capitellatum; in

hermaphroditis *perigonium* et *stamina* ut in masculis; *ovarium* et *stigma* ut in femineis.

Wedd. Monogr. pag. 502.—DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 38 et *235[41].—Torn. Fl. Sic. pag. 471.*

Genus 1. Parietaria

Flores exigui, herbacei, polygami vel monoici, plures congesti aut solitarii, involucrati vel nudi; in hermaphroditis *perigonium* quadripartitum, tubo breviter campanulato, post anthesim saepe accreto, laciniis ovatis, uncinato-hispidis vel pubescentibus; *stamina* quatuor, filamentis incurvis, antheris didymis; *ovarium*, *stigma* et *stylus* ut in floribus femineis; in his *perigonium* tubuloso-ventricosum, limbo quadrifido, laciniis conniventibus; *ovarium* rectum, ovato-oblongum, ovulo obliquo, funicolo brevi insidente; *stylus* elongato-filiformis vel brevissimus; *stigma* aspergilliforme vel capitato-penicillatum; *achenium* ovatum, rectum, compressiusculum, nitidum, perigonio marcescente inclusum. Plantae herbaceae vel suffruticosae, plerumque piloso-scabridae; *caulis* teretiusculus, ramosus; *folia* plus minusve petiolata, alterna, simplicia, integra, cystolithis punctiformibus inspersa, extipulata.

Endl. Gen. Pl. pag. 284. n. 1885.—Lindl. Veget. Kingd. ed. 2. pag. 262.—Wedd. Monogr. pag. 503. — DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 235[41]. — Lin. Gen. n. 1152. — Bert. Fl. It. 2. pag. 211.—Lam. Ill. 9. tab. 853 —Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 184. tab. 119.—Smith Engl. Fl. 1. pag. 222.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 640.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 501.—Torn. Fl. Sic. pag. 471.

1. **P. officinalis.**—*Flores* albo-rubeoli, cymosi; *cymae* duae, axillares, brevissime pedunculatae, quarum unaquaeque bifida, involucrata, pluriflora, saepe sexflora, floribus exterioribus hermaphroditis, castratis, uno alterove mediano femineo, fertili; *involucrum* sub quavis cyma diphyllum, digitatum, segmentis ovatis, obtusis, pilosis, ciliatis, numero variis; subinde singuli flores ferunt aliud involucellum bi-trisectum; in hermaphroditis *perigonium* quadrilobum lobis acuminatis,

extus crebre pilosis, tubo brevi, campanulato, post anthesim plus minus elongato, cylindrico et pallide rubente; *stamina* filamentis crassiusculis, semiteretibus, antice convexis et transverse crebre annullatis, postice planis, filis longitudinalibus tenuibusque percursis, antheris albidis et punctis sanguineo-rubellis in latere baseos variegatis; in femineis *perigonium* ovatum, superne tetragonum, lobis anguste triangularibus, acutis, arcte conniventibus; *stylus* teres; *stigma* aspergilliforme, laete purpureum; *achenium* nitide nigrum, laeve; *caules* caespitosi, saepissime adscendentes et basi radicantes, plus minus crassi, simplices vel ramosi, saepe pubescentes et rubentes, spithamali-pedales; *folia* alterna, petiolata, ovata vel ovato-lanceolata, utrinque attenuata, plus minus longa, acuta vel acuminata, inferne triplinervia, venosa, supra laete viridia, subtus pallidiora, pubescentia; *petioli* plus minusve longi, saepe rubentes, pubescentes, supra canaliculati; *radix* rhizoma lignosum, ramosum nodosumque, siccitate fuscum.

Floret per totum annum. ♄.

Aetnae, in vulcanicis et ad muros pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Villascabrosa, Acicastello, Pedara, Zaffarana, Maletto, Bronte, Nicolosi, Massannunziata.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 13. tab. 879.—Lam. Ill. 9. tab. 853. fig. 1.*

Parietaria officinalis. *Lin. Sp. Pl. pag. 1492.—Smith loc. cit.* et *Engl. Fl. 1. pag. 222.—All. Fl. Ped. 2. pag. 200.—Lam. loc. cit.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 392. — Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 327. — Ten. Syll. Fl. Nap. 1. pag. 76.—Bert. Fl. It. 2. pag. 212. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 600.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 502. — Strobl Fl. Etn. pag. 71.*

Parietaria officinalis var. diffusa. *DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 235*[42]*.—Torn. Fl. Sic. pag. 471.*

Parietaria diffusa. *Mert. et Koch. Deuts. Fl. 1. p. 827.—Reich. Ic. Fl. Germ. 12. tab. 651. fig. 1318. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 640.*

Nomen vulgare: *Erva di ventu.*

— Var. microphylla.—*Perigonium* in hermaphroditis post anthesim subcampanulatum; *caulis* prostratus vel adscendens, a basi diffuse ramosus, saepe canescenti-hirtulus; *folia* multo minora quam in specie, ovata vel lanceolata.

Parietaria officinalis var. microphylla. *DC. op. cit. pag. 235*[43].—*Torn. loc. cit.*

— Var. erecta.—*Flores* in cymis plerumque majoribus laxioribusque quam in specie; *caules* subsimplices, erecti; *folia* ovato vel elliptico vel oblongo-lanceolata.

Parietaria diffusa var. erecta. *DC. loc. cit.—Torn. loc. cit.*

Parietaria erecta. *Mert. et Koch. Deuts. Fl. 1. pag. 825.*

Usus. Plantae ob virtutem diureticam praestant in hydrope, calculo, tabe, stranguria.

2. **P. lusitanica.**—*Flores* parvi, cymosi, cymis solitariis, axillaribus, subtrifloris, pubescentibus, breviter pedunculatis; *involucrum* diphyllum, digitatum, digitationibus profundis, lanceolato-linearibus, obtusiusculis, pilosis, ciliatis; praeterea saepe adest involucellum partiale, bi-tripartitum sub singulis floribus; in hermaphroditis *perigonium* dilute viride, pilis paucis, uncinatis, brevibus hispidum; *stamina* praecedentis; in femineis *perigonium* rufo - ferrugineum, extus aequaliter hispidulum, lobis ovatis, acutis, conniventibus; *stylus* et *stigma* ut in praecedente; *achenium* elliptico - ovatum, recte apiculatum, dilute fuscum; *caules* graciles, ramosi, a tribus quatuorve pollicibus ad pedem et ultra longi, saepius procumbentes vel diffusi, non raro tamen surrecti et parietibus arcte adhaerentes, puberuli; *folia* orbiculato-ovata, trinervia, parva, ad summum 4 lin. lata et 5 lin. longa, inferiora basi rotundata, adscendendo angustiora sed parum longiora, demum aliquando elliptico-lanceolata ac utrinque attenuata, omnia pubescentia, ciliata, limbo exsiccato membranaceo, laete vel obscure viridi, cystolithis minutissimis dense puncultato, petiolo plus minus longo, puberulo; *radix* pusilla, ramosa, flexuosa.

Floret Hyeme et Vere. ⊙.

Aetnae, in vulcanicis et ad muros pedemontanae ac nemorosae regionis obvia: *Catania, Villascabrosa, Misterbianco, Acicastello, Milo, Nicolosi, Vallone di Gulli.*

Icon. *Bocc. Sic. pag. 47. tab. 24* sub nomine: *Parietaria sicula, Alsines folio.*

Parietaria lusitanica. *Lin. Sp. Pl. pag. 1492. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 641.—Strobl Fl. Etn. pag. 71.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 600.—DC. Prodr. 10. sect.*

pr. pag. 235[16].—Moris Fl. Sard. 3. pag. 502.—Torn. Fl. Sic. pag. 471.

Nomen vulgare: *Erva di ventu picciridda.*

— Var. filiformis.—*Involucrum* laciniis lineari-lanceolatis, subaequalibus, demum squarroso-patulis et perigonium fructiferum excedentibus; *caules* et *rami* quam in specie longiores; *folia* paulo angustiora.

Aetnae, in vulcanicis aridis pedemontanae regionis: *Catania.*—Rara.

Icon. Nulla.

Parietaria lusitanica var. filiformis. *Wedd. Monogr. pag. 518.—DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 235[47].*

Paritaria filiformis. *Ten. Syll. pag. 77* et *586. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 642.—Torn. Fl. Sic. pag. 472.*

3. **P. cretica.**—*Flores* minuti, cymosi, cymis geminis, axillaribus, petiolo brevioribus aut paulo longioribus, demum patulis; *involucrum* quinquepartitum et demum induratum, laciniis coalitis, exterioribus aliformibus; in hermaphroditis *perigonium* campanulatum, rubens, pilosum, quadrifidum, segmentis ovatis, acutis; *stamina* generis; in femineis *perigonium* ventricosum, pilosum, trifidum, connivens, segmentis lanceolatis; *stylus* et *stigma* ut in genere; *achenium* elliptico-ovatum, acutiusculum, fuscum, perigonio tuboque involucri indurato circumvallatum; *caules* e communi caespitulo plurimi, diffusi, graciles, flexiles, decumbentes, procumbentes, subangulati, palmares, dodrantales, ramosi, pubescentes, inferne demum glabrati et lignescentes; *folia* parva, ovata vel rhombeo-ovata, integerrima, obtusa, basi obliqua, triplinervia, limbo utrinque sparsim pilosulo, ciliato, exsiccatione membranaceo-viridi vel fucescente, cystolithis parce punctato, petiolo gracili, limbo breviore; *radix* brevis, tenuis, fibrillosa.

Floret Aprili, Majo. ⊙ et ♃.

Aetnae, in ruderatis, ad muros et rupes vulcanicas pedemontanae regionis: *Catania.*—Species rara.

Icon. *Sibth. Fl. Gr. tab. 154.—Wedd. Monogr. tab. 17. fig. 16.* et *17.*

Parietaria cretica. *Lin. Sp. Pl. pag. 1492. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 642.--DC. Pradr. 16. sect. pr. p. 235[44].—Torn. Fl. Sic. pag. 472.—Moris stirp. Sard. El. 1. p. 41.*

Parietaria Soleirolii. *Spr. Syst. Veg. 4. par. 2. p. 318.— Bert. Fl. It. 2. pag. 215.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 503.— Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 604.*

Parietaria lusitanica. *Viv. Fl. Cors. Prodr. app. pag. 7.* Non *Lin.* ex loco.

Helsine Soleirolii. *Req. in Ann. Sc. Nat. 5. pag. 384. — Duby Bot. Gall. 1. pag. 418.—Lois. Fl. Gall. 2. pag. 316.*

Soleirolia corsica. *Gaudich. in Voy. Bon. Atl. tab. 114. ic. B.*

Nomen vulgare: *Erva di ventu picciridda.*

4. P. **Judaica.**—*Flores* dichotome cymosi, cymis axillaribus, petiolo brevioribus; *involucrum* piloso-hispidum, laciniis late ovatis vel ellipticis, saepius obtusis, basi plus minusve connatis; in hermaphroditis *perigonium* post anthesim elongato-cylindricum, rubens, tubo sparsim pilosulo, lobis abrupte inflexis, conniventibus, pilosis; *stamina* generis; in femineis *perigonium* tubuloso-ventricosum, laciniis etiam conniventibus; *stylus, stigma* et *achenium* generis; *caules* plurimi, suffruticosi et perennantes, erecti vel subdiffusi, spithamali-pedales, plus minus crassi, puberuli, in sicco pallide ferruginei vel cinerei; *folia* ovata vel rarius lanceolata, acuta, vel breviter lanceolata, basi rotundata vel subcuneata, triplinervia, limbo supra sparsim hispido-puberulo et demum glabrato, exsiccatione ut plurimum rigidulo, viridi aut saepissime ferrugineo-fuscescente, supra cystolithis dense verruculoso, petiolo brevi, puberulo; *radix* rhizoma lignosum, fibrillosum, siccitate fuscum vel ferrugineum.

Floret Aprili, Majo. ♃ et ♄.

Aetnae, in vulcanicis humidis et ad muros pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Villascabrosa, Mascalucia, Massannunziata.*—Species rara.

Icon. *Wedd. Monogr. pag. 508. tab. 17. fig. 15.*

Parietaria Judaica. *Lin. Sp. Pl. pag. 1492.—Willd. Sp. Pl. 9. pag. 954. — Wedd. loc. cit.* et in *Bullet. Soc. Bot. Fr. 2. pag. 653* ex *DC. Prodr. 16. sect. pr. pag.* 235^{13}.— *Torn. Fl. Sic. pag. 472.*

Parietaria multicaulis. *Boiss. et Heldr.* in *Sched. Pl. Anatol. anno 1846. — Boiss. Diagn. Pl. Or. Nov. fasc. 12. pag. 106.*

Parietaria nitens et Parietaria cryptorum. *C. Koch* in *Linnaea 22. pag. 606* et *607.*

Ordo LXXVII. CELTIDEAE.

Flores hermaphroditi vel, abortu ovarii, masculi et polygami, in axillis foliorum solitarii, pedicellati et saepe cymoso-paniculati vel racemosi; *perigonium* inferum, monochlamydeum, quinquepartitum, persistens, lobis ovatis, concavis, aestivatione imbricatis, sub anthesi patentibus; *stamina* quinque, basi perigonii loborum inserta et ipsis opposita, filamentis teretiusculis, brevibus, primum apice incurvis, demum elastice erectis, antheris introrsis, bilocularibus, ovatis vel cordato-acuminatis, dorso affixis et cum filamento articulatis, loculis suboppositis, juxta totam longitudinem vel etiam incomplete dehiscentibus; *ovarium* ovatum, uniloculare et inaequilaterum, ovulo unico, parieti prope apicem affixo, amphitropo; *styli* duo; *stigmata* duo, terminalia, elongato-subulata; *drupa* monosperma, parce carnosa; *semen* pendulum, albumine parco aut subnullo, embryone homotropo, cotyledonibus planiusculis, radiculis longiusculis, versus fructi verticem incumbentibus. Arbores vel frutices, ramis alternis, saepius aculeis axillaribus horridis; *folia* alterna, saepissime trinervia, integerrima vel serrata, glabra vel pubescenti-scabra; *stipulae* deciduae.

Endl. Gen. Pl. pag. 276.—Torn. Fl. Sic. pag. 468.

Genus 1. Celtis

Flores luteo-virentes, polygami, hermaphroditi vel, ovarii abortu, masculi, axillares, solitarii, rarius fasciculati aut cymosi, pedicellati; *perigonium* 5-6-partitum, segmentis aequalibus, concavis, aestivatione imbricatis; *stamina* laciniis perigonialibus numero aequalia et opposita, filamentis teretiusculis, praefloratione incurvis, postea suberectis, antheris introrsis, cordato - acuminatis, dorso affixis, bilocularibus; *ovarium* ovatum, uniloculare, ovulo unico, amphitropo; *styli* duo,

glanduloso-pubescentes; *stigmata* duo, terminalia, patentia vel recurva, glanduloso-pubescentia; *drupa* subglobosa vel subovata, laevis, parce carnosa, monospermia, putamine osseo; *semen* pendulum, arcuatum, albumine nullo vel parco, et tunc subgelatinoso, inter plicas cotyledonum incluso, radicula crassiuscula, supera. Arbores vel arbusculae alterne ramosae, ligno albo, duro praeditae; *folia* petiolata, alterna, nervosa, serrata, scabra.

Endl. Gen. Pl. pag. 276. n. 1851.—Lin. Gen. n. 1143. Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 374. tab. 77. — Nees jun. Gen. Pl. 2. pag. 35. — DC. Prodr. 17. pag. 168. — Spach. Suit. à Buff. 11. pag. 122-137. — Planch. in Ann. des Sc. Nat. 3. ser. 10. pag. 262-264. — Bert. Fl. It. 10. pag. 424.—Lam. Ill. 9. tab. 844.—Moris Fl. Sard. 3. pagina 492.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 645.—Torn. Fl. Sic. pag. 468.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 2. pag. 354.

1. **C. Tournefortii** var. aetnensis.—*Flores* parvi, polygami, hermaphroditi et masculi, axillares, solitarii vel duo tres fasciculati, pedunculati; *perigonium* liberum, campanulatum, 5-6-partitum, laciniis concavis et pubescenti-pilosis; *stamina* filamentis brevibus antherisque caducis; *stigmata* crassa, revoluta, albo-pubescentia; *drupa* edulis, dulcis, nunquam styptica, subovata vel elliptica, albo-puberula, primo tota viridia, dein exospermio et mesospermio luteis, endospermio seu putamine viridi vel raro flavescente; *semen* ut in genere. Arbor 15-20-pedalis, ramosa, ramis alternis, glabris, cylindricis, cortice griseo, non rimoso, ligno denso, albo; *folia* simplicia, alterna, basi inaequalia, aliquando subcordata, adulta obovata, basi subdentata, apice acuminata, serrata, 1-2 poll. longa et 10-11 lin. lata, supra viridia, subtus triplinervia, glabriuscula vel juniora molliter pubescentia; *radix* alba, horizontaliter ramosa.

Floret Aprili, Majo. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa, *Cavaliere, Boschi di Pandolfina, di Belpasso, di Ragalna, Monte Nero, Rovere Grosso*, hanc speciem ego primus inveni.

Icon. *Torn. Sopra un nuovo albero indigeno sull' Etna del genere Celtis. Atti dell'Accademia Gioenia di Scienze Naturali in Catania, 1856. T. XI. ser. 2. — Cup. Panph. Sic.*

ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 143 et *Bibl. Cas. Cat. 2. tab. 480* et *Bibl. Pan. 2. tab. 156* sub eodem nomine: *Lotus arbor, Mali armeniaci foliis, fructu e luteo-rubro, aetnensis.*

Celtis Tournefortii. *Lam.* var. aetnensis. *Torn. loc. cit.*

Celtis australis *Lin.* var. *b.* lutescens. *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 645.*

Celtis aetnensis. (*Torn.*) *Strobl Fl. Etn. pag. 68.*

Nomina vulgaria: *Minicuccu giarnu, Minicuccu fimmineddu.*

Usus ut in sequente specie.

2. C. australis.—*Flores* hermaphroditi, raro polygami; *pedunculi* axillares, solitarii vel duo-tres fasciculati, tenues, pilosi vel glabri, folio triplo breviores; *perigonium* parvum, pallide virens, quinque-sexpartitum, laciniis concavis, acutis, ciliatis; *stamina* generis; *styli* duo, crassi, recurvi, ovarium excedentes, furfuraceo - pubescentes ac sordide albidi; *drupa* subglobosa, maturitate fusco-nigrescens, pulpa parca, eduli, dulci, putamine osseo, reticulato-rugoso; *semen* ut in genere. Arbor ingens, aliquando in asperis mediocris vel in sylvis caeduis frutex; *caudex* teres, junior cortice laevi, cinereo, senio sordescente et hic illic scatente tumoribus verruculosis; *rami* longi, sparsi, patuli, flexiles, tenaces, juniores pubescentes; *folia* alterna, ovato-oblonga vel oblongo-lanceolata, acuminata, argute serrata, basi inaequalia et triplinervia, supra viridia, scabra, subtus pallidiora, breviter molliterque hirsuta; *petioli* breves, pubescentes; *radix* praecedentis sed magis profunda ac ramosa.

Floret Aprili, Majo. ♄.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis frequens: *Catania, Leucatea, Misterbianco, Battiati, S. Giovanni la Punta, Viagrande, Acireale.*

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 844. fig. 1.—Duham. Arb. ed. 2. v. 1. tab. 8.*

Celtis australis. *Lin. Sp. Pl. pag. 1478. — Duham. loc. cit.—All. Fl. Ped. 2. pag. 226.— Passer. Parm. pag. 265. Savi Tratt. degli Alb. ed. 2. tom. 1. pag. 80. — Ten. Fl. Nap. 2. pag. 374.—Bert. Fl. It. 10. pag. 424.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 645.—Torn. Fl. Sic. pag. 469.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 492.—DC. Prodr. 17. pag. 169. — Parl. Fl.*

Ital. 4. par. 2. pag. 355. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 601.

Nomen vulgare: *Minicuccu masculinu.*

Usus. Lignum sat durum, sese praesertim ad opificia commendat, in quibus tenacitas flexibilitate conjucta exoptatur. Cortex et folia, amara cum acredine, adstringentibus roborantibus accensita. Drupae dulces a pueris aetniculis valde expetitae. Oleum, quod e semibus obtinetur, illo amygdalarum simile.

Ordo LXXVIII. BETULACEAE.

Flores monoici, in amentis saepe racemosis, terminalibus vel axillaribus dispositi, in axillis bractearum bini vel terni, sessiles, haud colorati; in masculis *squama* peltata, utrinque bracteolis squamaeformibus stipata, triflora vel rarius uni-biflora; *perigoninm* squamaeforme monophyllum vel calyciforme tetraphyllum; *stamina* saepe quatuor basi perigonii inserta ejusque foliolis opposita, filamentis brevissimis, antheris basifixis, unilocularibus vel bilocularibus, coloratis, longitudinaliter dehiscentibus; in femineis *squamae* sessiles, 3-5-lobae vel integrae, cum fructu increscentes, bi-triflorae, nunc simul cum fructu deciduae, nunc demum lignescentes, persistentes; *perigonium* nullum; *ovaria* terna vel bina infra quamvis squamam, libera, bilocularia; *ovula* in loculis solitaria, e funiculo longiusculo erecta, mox apice pendula; *stylus* nullus; *stigmata* duo, filiformia, terminalia, patula; *fructus* samara distincta, alata, monospermia; *semen* inversum, testa tenuissima cum endocarpio concrescente, albumine nullo, embryone orthotropo, cotyledonibus planis, germinatione epigaeis, foliaceis, radicula supera. Arbores vel frutices, ramis teretibus, haud articulatis, sparsis; *folia* alterna, simplicia, dentata vel serrata; *stipulae* liberae, caducae.

Endl. Gen. Pl. pag. 272. — Bartl. Ord. Pl. pag. 99. — Lindl. Introd. ed. 2. pag. 171. — Regel in DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 161. — Schnizl. Ic. Fam. Nat. Regni Veget. Helft. 8.—Torn. Fl. Sic. pag. 474. — Betulineae *Moris Fl. Sard. 3. pag. 533.*—Betuleae *Parl. Fl. It. 4. par. 1. p. 18.*

Genus 1. Betula.

Flores monoici, dense imbricati in amentis sexu distinctis, oblongis, lateralibus et terminalibus, pendulis, gracilibus, ante folia erumpentibus; in masculis *squamae* peltatae, bibracteolatae, subtus triflorae; *perigonium* monophyllum, squamaeforme; *stamina* ordinis, antheris oblongis, subsessilibus; in femineis *squamae* (bracteae) trilobae vel rarius subintegrae, imbricatae, 2-3-florae, deinde membranaceae, saepissimae cum fructu deciduae; *ovaria* sub quavis squama tria; *ovula* in loculis solitaria, e dissepimenti apice pendula, anatropa; *stigmata* duo, filiformia; *samara* diptera, ala membranacea cincta, abortu unilocularis, monosperma; *semen* pendulum, testa tenuissime membranacea, embryone exalbuminoso, orthotropo, cotyledonibus planiusculis, oblongis, radicula supera. Arbor elata, trunco epidermide albida, papyracea, secedente tecto; *folia* petiolata, alterna, simplicia, indivisa.

Endl. Gen. Pl. pag. 272. n. 1840. — Nees Gen. Pl. Fl. Germ. fasc. 4. t. 18.—Willd. Sp. Pl. 4. par. 1. pag. 462. Regel Monogr. Bet. pag. 9.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 53. tab. 90.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 161. — Bert. Fl. It. 10. pag. 227.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. p. 612. Torn. Fl. Sic. pag. 474.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. p. 136.

I. B. alba.—*Flores* parvi, monoici, amentacei, amentis masculis elongato-cylindricis, nutantibus, glabris vel pubescentibus, amentis femineis strobiliformibus, erectis vel pendulis, cylindricis, glabris vel pubescentibus, pedunculatis; *squamae* trilobae, lobis lateralibus erectis vel divergentibus vel recurvatis, saepe lobo medio majoribus; *perigonium* et *genitalia* generis; *samara* alis nucula saepissimae duplo triplove vel rarius paulo tantum latioribus vel rarissime eam aequantibus. Arbor 50-60-pedalis; *caudex* erectus, teres, epidermide alba, aetate in plures tunicas secedente tectus; *rami* sparsi, patuli, inferiores plerumque penduli, laeves aut granulis albo-resinosis verruculosi; *folia* longiuscule petiolata, deltoideo-ovata, acuminata, duplo, acute inaequaliterque dentata, supra laete viridia, subtus papulis albis, depressis tecta;

stipulae caducae; *radix* elongata, ramosa et fibrillis albis sparsa.

Floret Aprili, Majo. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa et etiam alpina: *Nicolosi, Monte Fai, Maletto, Linguaglossa, Bronte, Randazzo.*

Icon. *Duham. Arb. ed. 2. v. 3. tab. 50. — Fl. Dan. tabul. 1467.*

Betula alba. *Lin. Sp. Pl. pag. 1393. — Savi Tratt. degli Alb. ed. 2. tom. 2. pag. 34. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 264. All. Fl. Ped. 2. pag. 186. — Bert. Fl. Ital. 10. pag. 228. Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 612.—Torn. Fl. Sic. pag. 474. Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 631. — Caruel Prodr. Fl. Tosc. pag. 583.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 137.*

Betula aetnensis. *Raf. Giorn. Specch. delle Sc. 1. p. 17 Presl Del. Prag. pag. 141.—Strobl Fl. Etn. pag. 63.*

Nomen vulgare: *Vituddu.*

Usus. Ob vim diaphoreticam ab Aetniculis adhibita in erysipelate. Lignum et cortex plurima commoda vitae suppeditant.

Ordo LXXXIX. SALICINEAE.

Flores dioici, in amenta lateralia vel subterminalia dispositi, singuli sessiles vel breviter pedicellati, bractea membranacea (squama) persistente vel decidua, integra vel lobata suffulti; *perigonium* nullum; *torus* in glandulam simplicem vel duplicem vel annulum parvum vel urceolum oblique truncatum tumens; in masculis *stamina* duo vel saepius plurima, e centro tori exerta, filamentis filiformibus, liberis vel monadelphis, antheris bilocularibus, basifixis, loculis appositis, parallelis, connectivo obliterato contiguis, longitudinaliter dehiscentibus; in femineis *ovarium* sessile aut pedicellatum, solitarium, liberum, uniloculare, bivalve, placentis linearibus, brevibus, parietalibus; *ovula* plurima, adscendentia, anatropa; *styli* duo, brevissimi, inter se connati; *stigmata* bipartita, bifida vel emarginata; *capsula* ovoideo-oblongove-conica, unilocularis, bivalvis, polysperma, valvulis maturitate divergentibus, revolutis, basi medio seminiferis; *semina* complura, adscendentia, minima, testa membranacea, umbilico basilari, truncato, funiculo brevissimo, crasso, in comam sericeam, longam,

adscendentem, totum semen involventem fatiscente, albumine nullo; embryone orthotropo, cotyledonibus plano-convexis, radicula minima, infera. Arbores, frutices vel suffrutices; *rami* alterni, teretiusculi; *folia* alterna, simplicia, integra, plus minus serrulata vel rarius denticulata, penninervia, in petiolum attenuata, decidua; *stipulae* squamosae, deciduae vel foliaceae, persistentes.

Endl. Gen. Pl. pag. 290. — DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 190.—Bartl. Ord. 119. — Rich. A. Elem. Bot. ed. 4. pag. 560.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 524. — Saliceae *Reich. Consp. pag. 83.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 2. pag. 209.*

Genus 1. Salix

Flores dioici, in amentis plus minus laxis, sessilibus vel pedunculatis, foliis praecocioribus vel coaetaneis; *bracteae* seu squamae integrae, membranaceae; *torus* glandulaeformis, integrus vel bipartitus: in masculis *stamina* 2, raro 3-5-plurave, filamentis filiformibus, liberis, raro in unum coalitis, antheris bilocularibus; in femineis *ovarium* solitarium, liberum, sessile aut pedicellatum, uniloculare; *ovula* in placentis prope basim parietalibus plurima, anatropa; *stylus* brevis; *stigmata* duo, bifida vel emarginata; *capsula* unilocularis, bivalvis, valvis maturitate recurvis, prope basim medio seminiferis; *semina* numerosa, minuta, erecta, comosa, embryone exalbuminoso, orthotropo, radicula infera. Arbores procerae vel frutices; *folia* petiolata, alterna, simplicia, integra vel dentata, decidua, stipulata, stipulis saepe in ramulis junioribus deficientibus; *gemmae* perula simplici tectae.

Endl. Gen. Pl. pag. 290. n. 1993.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 191. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 55. tab. 90.—Lin. Gen. ed. Schreb. n. 1493.—Bert. Fl. It. 10. pag. 300. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 623. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 525.—Torn. Fl. Sic. pag. 466.—Parl. Fl. It. 4. par. 2. pag. 214.—Lam. Ill. 9. tab. 802.—Reich. Ic. Fl. Germ. Cent. 250. pag. 1182-1269.

I. S. pedicellata. — *Flores* dioici, amentacei, amentis foliis praecocioribus; masculis oblongis, densis, pollicaribus, bra-

cteis una cum rachide albo-piloso-lanatis; *stamina* duo-tria, filamentis albidis, elongatis, antheris subrotundo-ovatis, sulphureis; amentis femineis numerosis, cylindraceis, pollicari-bipollicaribus, bracteis parvis, ovatis, apice barbatis, superne rubido-fuscis; *capsula* ovata, apice attenuata, glabra vel puberula, pedicello gracili ipsa longiore suffulta; *stylus* brevis; *stigmata* bifida, suberecta. Arbuscula humilis vel 12-15-pedalis, ramosissima, ramis sparsis, patulis, glabris, junioribus pubescentibus, utrisque rubescentibus; *folia* petiolata, alterna, ludunt oblonga vel obovato-oblonga vel late lanceolata, obtusa, margine integra vel undulato-crenata, supra rugosiuscula, virentia, subtus cinereo-tomentosula; *petioli* 2-4-lineares, pubescentes; *stipulae* cito deciduae, subtus cinereae, 2-3-lineares, semiorbiculatae vel semiovatae, irregulariter dentatae; *radix* expansa, ramosa et pollonifera.

Floret Martio, Aprili. ♄.

Aetnae, in vulcanicis pedemontanae regionis: *Catania, S. Giovanni di Galermo, Misterbianco, Motta S. Anastasia, Paternò.*

Icon. *Anders. Sal. Monogr. pag. 59. fig. 40.*

Salix pedicellata. *Desf. Fl. Atl. 2. pag. 562. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 623.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 216.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 628. — Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 248.—Torn. Fl. Sic. pag. 466.—Strobl Fl. Etn. pag. 71.*

Salix nigricans. *Bert. Fl. It. 10. pag. 312.*

Salix cinerea var. *β. Moris Fl. Sard. 3. pag. 529.*

Nomen vulgare: *Salici.*

2. S. purpurea. — *Flores* dioici, amentacei, amentis foliis praecocioribus, cylindraceis, densis, brevissime pedunculatis, pedunculo parvifoliato aut nudo, bracteis obovatis, obtusis, plus minus villosis, apice atro-rubidis; in masculis *stamina* gemina, filamentis, rarius etiam antheris, plus minus coalitis, primo purpureis, demum fuscis; in femineis *capsula* parva, ovata, sessilia, cinereo-tomentosa; *stylus* minimus, flavus; *stigmata* indivisa, atrorubra. Frutex 4-5-pedalis, ramosissimus, ramis glaberrimis, nitide purpurascentibus, erectis adscendentibusque, gracilibus, virgatis, tenacissimis; *folia* brevissime petiolata, obverse lanceolata, acuta, apicem versus argute et minute serrulata, glaberrima, reticulato-venosa, supra inten-

se viridia, subtus glaucescentia; *stipulae* nullae; *radix* valde ramosa sed parce profunda, barbulata.

Floret Martio, Aprili. ♄.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Cassini* prope *Nicolosi* et ad Simeti margines prope *Adernò* et *Bronte.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 20. tab. 1388.* — *Reich. Ic. Fl. Germ. 11. tab. 582. fig. 1230.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 1. tab. 228* et *ed. Bibl. Pan. 2. tab. 72* sub nomine: *Salix minor, fluminalis, humilis, Oleaefolio.* — *Ard. Mem. 1. pag. 67. tab. 11* sub nomine: *Salix monandra.*

Salix purpurea. *Lin. Sp. Pl. pag. 1444.—Willd. Sp. Pl. 4. pag. 672.—Bert. Fl. It. 10. pag. 328.* — *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 624.—Torn. Fl. Sic. pag. 467.—Scop. Fl. Carn. ed. 2. t. 2. pag. 256.—Vis. Fl. Dalm. 1. pag. 213.—Parl. Fl. It. 4. par. 1. pag. 229.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 528.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 306.—Caruel Prodr. della Fl. Tosc. pag. 580.—Strobl Fl. Etn. pag. 71.*

Salix monandra. *Ard. loc. cit.* — *Hoffm. Sal. pag. 18.* — *Savi Fl. Pis. 2. pag. 363.—Ten. Syll. pag. 479* et *Fl. Nap. 5. pag. 273.*

Salix oppositifolia. *Host. Sal. pag. 11. tab. 38. 39.*

Salix mutabilis. *Host. op. cit. pag. 12. tab. 42. 43.*

Salix corniolica. *Hist. op. cit. pag. 13. tab. 44. 45.*

Salix arenaria. *Ucria H. Pan. pag. 412.* Non *Lin.*

Usus. Rami virgati, tenacissimi hujus speciei ab Aetniculis existimantur utillimi ad corbes, cistas ac avicularum caveas texendas vitesque deviniendas.

Genus 2. Populus

Flores dioici, amentacei, amentis cylindraceis, sessilibus vel pedunculatis, pendulis, foliis praecocioribus vel coaetaneis; *bracteae* seu squamae laciniatae, fimbriatae, deciduae; in masculis *torus* urceolaris, antice oblique productus; *stamina* 8-12 ultrave, filamentis liberis, capillaceis, brevibus, antheris bilocularibus, tetragonis; in femineis *torus* urceolaris, antice longior; *ovarium* liberum, uniloculare; *ovula* in placentis parietalibus plurima, anatropa; *stylus* brevissimus; *stigmata* duo elongata, bifurcata vel laciniata; *capsula* pedicellata, conica

unilocularis, bivalvis, valvis margine introflexis, prope basim medio seminiferis; *semina* numerosa, exigua, comosa, embryone exalbuminoso, orthotropo, radicula infera. Arbores vel arbusculae, alterne ramosae; *folia* petiolata, alterna, simplicia, indivisa, angulato-dentata, decidua; *petioli* plerumque a latere compressi, flatu ventorum una cum foliis tremuli; *stipulae* membranaceae, angustae, deciduae; *gemmae* imbricato-squamosae, in pluribus speciebus balsaminiferae, folia involuta foventes.

Endl. Gen. Pl. pag. 290. n. 1904.—Lin. Gen. n. 1123.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 56. tab. 90.—Wesmael. Mon. Pop. in Bull. Fed. Hort. Belg. 1861. pag. 315. — DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 323.—Lam. Ill. tab. 819.—Nees ab Esenb. Gen. Pl. Ic. fasc. 1.—Bert. Fl. It. 10. pag. 360.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 560. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 630.—Torn. Fl. Sic. pag. 467.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 279.

1. P. alba.—*Flores* dioici, amentacei; amentis masculis cylindraceis, longis, pendulis, bracteis apice fimbriatis, lanatis, fuscis; *stamina* antheris saepe purpureis; amentis femineis ovalibus vel ovoli-oblongis, bracteis apice crenatis, sparse ciliatis; *ovarium* ovoideum, acuminatum, luteo-viride, cupula in tertia inferiore parte cinctum; *stylus* brevis; *stigmata* parva, laciniis angustis, sublinearibus, obtusiusculis, margine revolutis; *capsula* et *semina* generis. Arbor pro locorum natura humilis vel procera, cortice laevi, albo, ligno rubido; *rami* sparsi, erecti, teretes, tenaces, juniores albo-tomentosi; *folia* longiuscule petiolata, suborbiculato-ovata, lobato-angulata, inaequaliter dentata, obtusa vel acuta, basi modo truncata, modo subcordata, modo breviter cuneata, supra viridia, nitida et juniora flocculosa, subtus dense niveo - tomentosa, aliquando basi ad margines glandulis duabus-tribus praedita; *petioli* minus quam in congeneribus compressi, tomentosi vel demum floccosi, raro dimidium longitudinis limbi superantes; *stipulae* lineari-lanceolatae, caducae; *gemmae* non viscosae; *radix* grandis, ramosa, ramis saepe polloniferis, fibrillosis, elongatis.

Floret Aprili, Majo. ♄.

Aetnae, in vulcanicis arenosis pedemontanae ac nemorosae

regionis: *Acireale, Viagrande, Trecastagni, S. Alfio La Bara, Nicolosi.*

Icon. *Duham. Arb. ed. 2. v. 2. tab. 51.—Lam. Ill. Gen. tab. 819.—Smith Engl. Bot. 23. tab. 819. — Smith Engl. Bot. 23. tab. 1618.*

Populus alba. *Lin. Sp. Pl. pag. 1463.—Smith loc. cit.* et *Engl. Fl. 4. pag. 243.—All. Fl. Ped. 2. pag. 137. — Savi Tratt. degli Alb. ed. 2. tom. 1. pag. 161.—Maur. Cent. 13. pag. 50.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 278.—Ucria H. Pan. pag. 418.—Bert. Fl. It. 10. pag. 361. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 630* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 209. — Torn. Fl. Sic. pag. 467.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 530. — Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 280. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 629.—Caruel Prodr. della Fl. Tosc. pag. 582.—Strobl Fl. Etn. pag. 72.*

Populus alba var. genuina. *DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 324.*

Nomen vulgare: *Arbaneddu.*

Usus. Lignum, quam in congeneribus firmius, praestat ad trabes, trabeculas et asseres. Cortex et folia *Salicinam* praebent.

2. P. nigra. — *Flores* dioici, amentacei, amentis arcuatis, cylindraceis, densis; masculis uni - bipollicaribus, sessilibus, bracteis apice tenuiter laciniatis, glabris; *stamina* plerumque valde numerosa in quovis flore, filamentis albis, antheris purpureis; amentis femineis 2-5-pollicaribus, pedunculatis, bracteis apice brevius laciniatis; *ovarium* subglobosum, quadrisulcatum, fere omnino cupula cinctum; *stylus* brevis; *stigmata* reflexa, fulva; *capsula* subsessilis, globoso-ovalia, glabra, virens; *semina* generis. Arbor procera, cortice cinerascente, non rimoso, in ramis junioribus viridi-lutesente; *rami* sparsi, crebri, erecto-patentes, obscure angulosi, juniores piloso-villosi; *folia* deltoidea vel subrhomboidea vel ovata, acuminata, basi cuneiformia vel cordiformia, rarius attenuata, dentata, adulta glabra, nitida et fere concoloria, a petiolis longis, vento flante, facile tremula; *stipulae* lanceolato - lineares, caducae; *gemmae* resinam luteam, glutinosam, grate olentem fundentes; *radix* grandis, ramosa et aliquando pollonifera.

Floret, Aprili, Majo. ♄.

Aetnae, in vulcanicis humidis et ad sepes pedemontanae et etiam nemorosae regionis: *Pedara, Tardaria, Nicolosi, Cava Grande, Zaffarana, Milo.*

Icon. *Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 56. — Reich. Ic. Fl. Germ. 11. tab. 619. fig. 1275.*

Populus nigra. *Lin. Sp. Pl. pag. 1464.—Scop. Fl. Car. ed. 2. tom. 2. pag. 265.—All. Fl. Ped. 2. pag. 187.—Ucria H. Pan. pag. 418. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 338.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 374.—Ten. Syll. pag. 481* et *Fl. Nap. 5. pag. 279.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 631. — Bert. Fl. It. 10. pag. 365.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 532.— Caruel Prodr. Fl. Tosc. pag. 583. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 630.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 288.*

Populus nigra var. β. pyramidalis. *Spach. Rev. Popul. in Ann. Sc. Nat. 1841. pag. 31.—Torn. Fl. Sic. pag. 468. — Strobl Fl. Etn. pag. 72.*

Nomen vulgare: *Arbaneddu niuru.*

Usus. Gemmis fit unguentum populeum ad ambusta. Olim hae adhibitae ad diarrhaeam, dysenteriam, arthritidem, sed nunc desuetae. Cortices ramorum 3 vel 4 annorum praestantes ad *Populinam* subministrandam. Truncus praestantissimus ad trabes, trabeculas et assères pro aedificiis, quae res diu duraturae, si ab insectis et ab humiditate proibitae. Rami palos suppeditant.

3. **P. tremula.**—*Flores* dioici, amentacei; amentis masculis cylindraceis, 3-4-pollicaribus, bracteis rufescentibus; *stamina* octo, antheris purpureis; amentis femineis etiam cylindraceis sed brevioribus, bracteis quoque rufescentibus, apice fissis, margine longe ciliato-barbatis; *ovarium* ovoideum, usque medium cupula cinctum; *stylus* brevis; *stigmata* laciniis divaricatis; *capsula* viridia, ovato-oblonga, obtusa, oculo armato tenuiter scabriuscula; *semina* nigra. Arbor plus minus elata, cortice cinereo, ligno candido, molli; *rami* erecto - patentes, vix tenaces, cortice glaberrimo, rubente, in plantis junioribus arcuato-recurvis; *folia* in ramis junioribus cordato-ovata, acuta, obiter dentato-crenata, cinereo - tomentosa praecipue subtus; in ramis adultis suborbiculata, obtusa, vel ovata aut subcordato - ovata, acuta, utrinque glaberrima, inaequaliter dentata, supra dilute viridia, subtus pallidiora; *petioli* ut plurimum compressi, 1 - 3 pollices longi; tenues, unde folia

a ventis facile tremula; *stipulae* lineares, longiusculae, caducae; *gemmae* aliquando glutinosae; *radix* valde ramosa, pollonifera, ramis virgatis et fibrillosis.

Floret Aprili, Majo. ♄.

Aetnae, in vulcanicis et ad sepes pedemontanae et nemorosae regionis: *Catania, Nicolosi, Cassini, Monte Fai, Serrapizzuta, Milo.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 27. tab. 1909. — Reich. Ic. Fl. Germ. 11. tab. 618. fig. 1274.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Pan. 3. tab. 20* sub nomine: *Populus nigra, rotundifolia, minor.*

Populus tremula. *Lin. Sp. Pl. pag. 1464. — Ucria H. Pan. pag. 418.—Savi Tratt. degl. Alb. ed. 2. tom. 1. pag. 162.—Sanguin. Cent. pag. 150. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 531.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 631.—Caruel Prodr. Fl. Tosc. pag. 582. — Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 285. — Torn. Fl. Sic. pag. 468.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. p. 630.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 325. — Bert. Fl. It. 10. pag. 363.—Strobl Fl. Etn. pag. 72.*

Populus australis. *Ten. Syll. Fl. Nap. pag. 492.*

Nomen vulgare: *Chiuppu.*

Ordo XC. CUPULIFEREAE.

Flores monoici vel rarius dioici. Masculi in amentis cylindraceis vel rarius subglobosis dispositi, bracteati vel ebracteati, sessiles vel breviter pedicellati; *perigonium* squamaeforme, simplex, monophyllum, trifidum, vel calyciforme, 4-9-fidum, laciniis per aestivationem valvatis; *stamina* laciniis perigonialibus numero aequalia vel duplo-tripla, uniseriata, ipso perigonio basi inserta, in perigoniis monophyllis pluriseriatim imbricata, filamentis filiformibus, antheris bilocularibus, longitudinaliter dehiscentibus. Flores feminei amentacei aut fasciculati, interdum spicati, nunc solitarii, nunc bini vel terni vel plures, sessiles, immersi in cupulam seu involucrum commune urceolatum, campanulatum vel tubulosum; *perigonium* ovario adnatum, limbo supero, minuto, denticulato, saepe demum evanido; *ovarium* inferum, 2-6-loculare; *ovula* in singulo loculo solitaria vel gemina collateralia, e

basi erecta vel ex apice pendentia, anatropa; *stylus* columnaris, teres vel trigonus, apice divisus in *stigmata* loculorum ovarii numero; *fructus* nucamentaceus, indehiscens, coriaceus vel osseus, loculorum abortu unilocularis, plerumque monospermus, basi lata in fundo involucri cupuliformis vel capsuliformis sessilis, eodem basi cinctus vel penitus inclusus; *semen* in singula nucula (nux vel glans dicta) abortu unicum, pendulum, testa membranacea, tenui, albumine nullo; embryone orthotropo, cotyledonibus foliaceis, radicula parva, conica, supera Arbores vel rarius frutices; *rami* sparsi, teretiusculi ; *folia* plerumque alterna, simplicia, penninervia saepius dentata, sinuata, lobata vel incisa, rarius integerrima; *stipulae* petiolares, liberae, caducae; *gemmae* squamosae, solitariae.

Endl. Gen. Pl. pag. 273. — DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 1.—Rich. Anal. Fr. pag. 33. — Schacht Beitr. (1854) pag. 53. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 510. — Torn. Fl. Sic. pag. 460.

Genus 1. Quercus

Flores monoici. Masculi in amentis gracilibus, longis, interruptis, pendulis, saepius ebracteatis; *perigonium* calycinum, 4-9-fidum, laciniis inaequalibus, ciliatis; *stamina* basi perigonio inserta, ejusdem laciniis numero circiter aequalia, filamentis simplicibus, inaequalibus, antheris subrotundis, bilocularibus. Flores feminei plerumque in cupula (invol.) singula solitarii, vel cupulis connexis approximati; *perigonium* limbo supero, minuto, 6-fido vel obsolete denticulato; *ovarium* inferum, 3-4-loculare; *ovula* in loculis gemina, collateralia, anguli centralis apici appensa, anatropa; *stylus* brevissimus, crassus; *stigmata* loculorum numero, obtusa; *glans* ovato-globosa, ovata vel oblonga, coriacea, laevis, unilocularis, monosperma, involucro, in cupulam ligneam indurato, cincta vel plus minus inclusa; *semen* abortu unicum, pendulum, testa membranacea; embryone orthotropo, exalbuminoso, cotyledonibus plano-convexis, crassis, radicula supera. Arbores vel arbusculae, sparse ramosae; *folia* alterna, integra vel saepius dentata, sinuata, lobata vel incisa, decidua vel sempervirentia, vernalia pubescentia, mollia, autumnalia coriacea, saepe

glabra; *stipulae* minutae, fugacissimae; florescentia et frondescentia coaetaneae.

Endl. Gen. Pl. pag. 274. n. 1845. — Lin. Gen. n. 1070. Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 182. tab. 37.—A. Michx. Arb. Amer. 1311. v. 2.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 2. Moris Fl. Sard. 3. pag. 512.—Bert. Fl. It. 10. pag. 205. Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 602.—Torn. Fl. Sic. pag. 460.

I. Q. Ilex. — *Flores* monoici. In masculis *bracteae* ovatae vel ellipticae, perigonium aequantes, extus pilosae; *perigonium* 5-6-fidum, magis externe pilosum, laciniis obtusis; *stamina* generis, antheris glabris vel parce pilosulis, saepius mucronulatis. In femineis *ovarium*, *stylus* et *stigmata* ut in genere; *cupulae* axillares, breviter pedunculatae, solitariae vel geminae spicatae in eodem pedunculo, hemisphaericae, squamis arcte imbricatis tectae; *glandes* juniores breves et vix cupula longiores, postea elongatae, ellipsoideae, obtusae et cupula duplo ac etiam paulo ultra longiores. Arbor insignis, ligno duro ac gravi, cortice senescente rimoso sed non suberoso; *rami* erecto-patuli, juniores pubescentes vel tomentosi; *folia* breviter petiolata, ovali - oblonga, acuta, vel lanceolata, acuminata, integra vel subserrata, supra saturate viridia, glabra, nitida, subtus dense incano - tomentosa; *radix* magna, ramosa et caespitosa.

Floret Aprili, Majo. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa: *Boschi di Nicolosi, Randazzo, Milo, Bronte, Maletto.*

Icon. *Duham. Arb. ed. 2. v. 7. tab. 43.—Cup. Panph. Sic. ed. Bibl. Univ. Cat. 2. tab. 203. fig. 2* et *ed. Bibl. Benedict. Cas. Cat. 4. tab. 633* et *ed. Bibl. Pan. 3. tab. 110* sub eodem nomine: *Ilex angusto folio Oleae, in basi latiore et in imis serrato.*

Quercus Ilex. *Lin. Sp. Pl. pag. 1412. — Ucria H. Pan. pag. 400.—Desf. Fl. Atl. 2. pag. 249. — Ten. Fl. Nap. 2. pag. 255.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 329.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 514. — Savi Fl. Pis. 2. pag. 345. — Bert. Fl. Ital. 10. pag. 206. — DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 38.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 603.—Torn. Fl. Sic. pag. 463.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 634.—Strobl Fl. Etn. pag. 67.*

Nomen vulgare: *Cerza Ilici.*

Usus. Lignum durissimum ad machinas et opificia varia, praecipuae navalia, aptissimum. Glandes ad porcos nutriendos saepe adhibentur.

— Var. Ballota.—Foliis basi saepius rotundatis, dentatis vel integris, subtus valde incanis, antheris semper muticis, squamis cupulae saepius dorso convexis.

Floret una cum specie. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa una cum specie et praesertim in nemore prope *Nicolosi*, loco olim dicto *Uttara*.

Icon. *Clus. Hisp. ic. p. 32* sub nomine: *Ilex major*.

Quercus Ilex var. Ballota. *DC. Prodr. cit. pag. 39*.

Quercus Esculus. *Strobl Fl. Etn. pag. 67*.

2. **Q. aetensis.**—*Flores* praecedentis at in masculis *stamina* plura, perigonii basi circa discum glandulosum inserta, filamentis et antheris ut in genere; flores feminei solitarii vel gemini, sessiles; *cupulae* turbinatae vel ovoideo-oblongae, 4 lin. longae et 6 lin. latae, squamis adpressis, ovatis, obtusis, membranaceis, extus glabriusculis, margine plus minus ciliatis tectae; *glandes* 8-15 lin. longae. Arbor insignis, ramosa, ramis junioribus pustulosis, pustulis flavis, stellato-pubescenti-pilosis; *folia* alterna, ovata vel oblongo-elliptica, 1-3 $^1/_2$ poll. longa et ab 8 lin. ad duos poll. lata, mucronata, coriacea, serrato-spinulosa, praesertim superne, reticulato-venosa, supra obscure viridia, lucida, subtus pallidiora, pustulosa et laeviter pubescentia magis ad nervos, sed juniora dense argenteo-pilosa; *petiolus* 3-4 lin. longus, crassiusculus; *stipulae* geminae, lanceolatae, acuminatae, margine ciliatae, membranaceae, oppositae ad basim petioli, rubeolae, caducae; *radix* longa, dense caespitosa et ramosa.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa: *Milo, Zaffarana, Cava Grande, Tardaria*.

Icon. *Pluk. Phyt. tab. 197* sub nomine: *Ilex aculeata, foliis nigris amplissimis*.

Quercus aetnensis. *Torn.*

Quercus Ilex var. agrifolia? *DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 39.—Torn. Fl. Sic. pag. 363*.

Quercus Ilex var. γ. *Bert. Fl. It. 10. pag. 206*.

Nomina vulgaria: *Ilici, Agrifogghiu*.

Species nova in Flora sicula et italica nuper a me observata.

3. **Q. Robur.** — *Flores* monoici. Masculi in amentis variis, gracilibus, pendulis, pilosis, pilis albis, lucidis; *bracteae* lineares, raro nullae; *perigonium* glabrum vel pilosum, monochlamydeum, 6-7-lobatum, lobis inaequalibus, basi plus minus connatis; *stamina* tot quot perigonii lobi, asimetrica. Flores feminei solitarii vel pauci, fundo involucri inserti; *stylus* et *stigma* generis; *cupulae* hemisphaericae, squamis adpressis, extus cinereo-pubescentibus, inferioribus ovatis, mediis ei supremis ovatis vel e basi ovata dorso convexa mucronato-lanceolatis, obtusiusculis; *glandes* ovoideo-ellipsoideae, varie exertae, cupula triplo quadruploque longiores sed ludunt mole minore. Arbor insignis valde longeque ramosa, ramis junioribus parce pilosis vel glabris; ligno duro, albo-flavo; *folia* simplicia, obovata vel rarius oblonga vel elliptica, basi cordata vel rarius obtusa vel acuta, varie lobata vel rarius sinuato-lobata, lobis muticis, plerumque obtusis, juniora subtus saepius pilis stellatis et partim simplicibus pubescentia, raro glabra, adulta saepe glabrata, autunno decidua; *radix* valde caespitosa, pollonifera.

Floret Aprili, Majo. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa ubi vastissimas sylvas olim constituebat.

Icon. *Smith Engl. Bot. 19. tab. 1342.*

Quercus Robur. *Lin. Sp. Pl. pag.* 1414.—*DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 4.* — *Smith. loc. cit.* et *Engl. Fl. 4. pag. 148.—All. Fl. Ped. 2. pag. 189.*

Haec species in fructibus et foliis valde polymorpha ac ejusdem varietates uti species diversae multi Cl. Botanici judicavere, sicuti videtur in mea *Flora Sicula*, pag. 460-61; sed nunc opere praetio existimo ad istam tantum speciem omnes auctorum species reducere et varietates singulatim describere.

— Var. *a.* leptobalana. — *Flores* feminei sessiles, solitarii vel glomerati; *cupulae* conicae; *glandes* cylindraceae, angustae, 7-12 lin. longae et 2-4 lin. latae, aliquando curvatae ac corniformes; *folia* obovato-oblonga, basi subcordata, sinuato-lobata, supra glabra, subtus cinereo-pubescenti-villosa.

Aetnae, in regione nemorosa: *Boschi di Belpasso e di Nicolosi.* Rara.

Quercus Robur. var. leptobalanos. *DC. Prodr. cit. p. 10.*

Quercus leptobalana. *Guss. Syn. cit. pag. 608. — Torn. Fl. Sic. pag. 460.*

Qcercus sessiflora. *Bert. Fl. It. 10. prg. 217.*

— Var. *b.* congesta.—*Flores* feminei sessiles, solitarii et glomerati; *cupulae* hemisphaericae; *glandes* ovatae vel subovatae, breves. Arbor non valde elata, ramosa, ramis incano-tomentosis; *folia* juniora supra villosa, virentia, subtus albo-villoso-lanata, adulta demum glabrata, parva, oblongo-obovata, basi subcordata, sinuato-lobata, lobis brevibus, margine sub-angulatis.

Aetnae, in regione nemorosa: *Bronte, Maletto, Boschi di Nicolosi, Belpasso e Paternò.*

Quercus Robur var. congesta. *Torn.*

Quercus congesta. *Presl Del. Prag. pag. 32.—Guss. Syn. cit. pag. 607.—Torn. loc. cit.* una cum var. acutiloba et pinnatifida.

Quercus pubescens. *Strobl Fl. Etn. pag. 66.*

— Var. *c.* pubescens. — *Flores* feminei breviter glomerato - racemosi, vel pauci subsessiles; *cupulae* hemisphaericae, pubescentes, squamis exiguis arcte adpressis; *glandes* parvae, oblongo - ovales, cupulis duplo longiores. Arbor excelsa, non pyramidalis sed obovatae formae, ligno durissimo, ramis plerumque distortis, junioribus cinereo - villoso-lanatis; *folia* parva, obovata, basi subcondata, obtuse sinuato-lobata, lobis brevibus, integris vel subdentato-crenatis, 1-3 poll. longa et 1-1 $^1/_2$ lata, juniora utrinque albo - lanuginoso-lanata, adulta subtus dense lanata, demum saepius glabrata, frequenter persistentia usque ad novam frondescentiam; *petioli* 3-6 lin. longi et more ramorum juniorum cinereo-villoso-lanati.

Aetnae, in regione nemorosa: *Boschi di Paternò, Adernò, Bronte, Maletto.*

Icon. *Second. Chen. tab. 5.* ex *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 607.*

Quercus Robur var. *c.* pubescens. *Torn.*

Quercus pubescens. *Willd. Sp. Pl. 4. pag. 450. — Guss.*

loc. cit.—Torn. Fl. Sic. pag. 460. — Bert. Fl. It. 10. pag. 219.—Reich. Exc. 1. pag. 177.

Quercus Robur var. lanuginosa. *DC. Prodr. cit. pag. 10.*

— Var. *d.* appennina. — *Flores* feminei laxe spicato-racemosi in pedunculis pollicari-sesquipollicaribus, demum sessiles; *cupulae* juniores hirsutae; *glandes* majusculae, ovali-oblongae, cupulis duplo longiores; *folia* tripollicaria et ultra, ad apice fere 1-1 $^1/_2$ poll. lata, usque ad novam foliationem persistentia, supra glabriuscula, subtus villoso-pubescentia, subcinerea, basi subcordata, obovata, apice dilatata, sinuato-pinnatifida, lobis subrectangule patentibus, linearibus, obtusis, obiter grosse crenatis, sinubus angustis; *petioli* 2-6-lineares.

Aetnae, in regione nemorosa et pedemontana etiam a mari non multo dissita : *Catania, Ognina, Battiati, Mascalucia, Nicolosi, Bronte.*

Icon. Duham. *Arb. ed. 2. v. 7. tab. 53.*

Quercus Robur var. appennina. *DC. Prodr. cit. pag. 6.*

Quercus appennina. *Lam. Dict. Enc. 1. pag. 725.—Pers. Syn. 2. pag. 570.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 606.—Torn. Fl. Sic. pag. 461.—Strobl Fl. Etn. pag. 66.*

Quercus amplifolia. *Guss. op. cit. pag. 607. — Torn. Fl. Sic. pag. 460.*

4. **Q. Cerris.**—*Flores* monoici. Masculi sessiles vel subsessiles, bractea setacea suffulti et dispositi in amentis elongatis, gracilibus, pendulis, spicato-interruptis, pubescentibus; *perigonium* campanulatum, saepius 4-fidum, laciniis inaequalibus, obtusis, ciliatis; *stamina* 4-8-plurave, filamentis subulatis, antheris subrotundis, bilocularibus, pilosis. Flores feminei in cupula subglobosa immersi et dispositi in amentis solitariis, subsessilibus vel 2-3 in pedunculo brevi; *cupulae* majusculae, hemisphaericae, sessiles vel brevissime pedunculatae, solitariae vel duae-tres congestae, crinitae squamis subulatis, longis, distortis aut recurvatis pubescentibusque; *glandes* cylindraceae vel elliptico-oblonges, plus minus magnae et cupulas dimidio superantes, glabrescentes. Arbor plus minus elata, ligno duro, ramis subhorizontalibus, ramulis subangulatis, pubescentibus; *folia* mire ludibunda, pinnatifida, laciniis angustatis, uno alterove dente grandi, mucronulato insculptis, vel sinuato-lobata, lobis obtusis, mucronulatis, integris vel

subdentatis, utraque subcoriacea, supra fusco-viridia, nitida, stellate puberula, subtus cinereo-tomentosa, plerumque basi angustiora, juniora in ramulis oblongo-lanceolata vel lanceolata, acuta vel acuminata, grosse, profunde et argute serrato-mucronulata, magis pilosa; in apice ramulorum vel in axillis foliorum superiorum passim occurrit gemmula involucrata foliolis filiformibus, longis; *petioli* breviusculi, aliquando arcuati; *stipulae* lineari-setaceae, petiolo breviores, sero deciduae; *radix* grandis, ramosa, fibrillosa.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa, una cum aliis speciebus notatis: *Boschi di Maletto, Randazzo, Linguaglossa, Bronte, Adernò.* Nunc rariuscula.

Icon. *Duham. Nouv. 7. pag. 182. tab. 57.—Reich. Ic. Fl. Germ. 12 tab. 650.*

Quercus Cerris. *Lin. Sp. Pl. pag. 1415.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 41. — Savi Tratt. degli Alb. ed. 2. tom. 1. pag. 172. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 330. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 258. — Ucria H. Pan. pag. 401.— Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 634.—Bert. Fl. It. 10. pag. 213.—Strobl Fl. Etn. pag. 67.*

Quercus austriaca. *Willd. Sp. Pl. 4. p. 1. pag. 454. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 605.—Torn. Fl. Sic. pag. 416.*

Quercus crinita. *Lam. Enc. Méth. Bot. éd. de Pad. 1. sec. part. pag. 710.*

Quercus Haliphleos. *Spad. Xil. 2. pag. 267. — Guss. loc. citato.*

Nomen vulgare: *Cerru.*

Glandes hujus speciei sues respuunt.

Genus 2. Castanea.

Flores monoici vel raro androgyni. Masculi in amentis longissimis fasciculati, saepius ternati, bracteati; *perigonium* calycinum, albidum, 5-6-partitum; *stamina* 7 - 20, saepius 15, basi perigonii circa discum glandulosum inserta, filamentis exertis, simplicibus, gracilibus, antheris subglobosis, incumbentibus, bilocularibus. Flores feminei et androgyni 1 - 3, bracteis plurimis squarrosis cum involucro campanulato con-

natis circumdati; *perigonium* adhaerens, limbo supero, 4-8-fido; *stamina* 5-12, saepissime abortiva, minima; *ovarium* inferum, 3-6-loculare; *ovula* in loculis solitaria vel gemina, ex angulo superiore pendula, anatropa; *stylus* brevissimus, crassus; *stigmata* tot quot loculi, setiformia, patentia; *fructus* capsulaeformis, involucro coriaceo, echinato, nuculis 1-2-3 foeto; *nuculae* ovato-trigonae vel subangulatae, monospermae, epicarpio coriaceo, endocarpio fibroso; *semen* pendulum, testa membranacea, plicis intra nuclei rimas sese insinuante, embryone exalbuminoso, orthotropo, cotyledonibus arcte cohaerentibus, magnis, crassis, farinaceis, dorso plicato-rimosis, radicula inclusa, supera. Arbores ingentes decus sylvarum, aliquando arbusculae, erectae, ramosae, ramis patulis, junioribus angulatis, fusco-rubentibus; *folia* simplicia, alterna, integerrima vel serrata, hyeme decidua; *stipulae* fugaces; amenta foliis coaetanea, mascula ingrato odore late pollentia, feminea nunc in basi amentorum masculinorum, nunc in axillis foliorum sita.

Endl. Gen. Pl. pag. 275. n. 1848.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 113. — Gaertn. De Fruct. et. Sem. 1. pag. 181. tab. 37. — Michx. Arb. 11. tab. 6. 7. — Bert. Fl. It. 10. pag. 224.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 518. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 609.—Torn. Fl. Sic. pag. 463.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 169.

1. C. vulgaris.—*Flores* amentacei, amentis masculis sessilibus, approximatis et veluti racematis, subinde fere pedalibus, erectis vel nutantibus, dense tectis glomerulis florum suffultis bractea lanceolata, aut ovata, subinde inferne paucos flores femineos ferentibus; reliqui flores feminei, axillares, breviter pedunculati. In masculis *perigonium* sexfidum, laciniis obtusis, virentibus, margine albidis et longe pilosis; *stamina* ut in genere, filamentis albidis, perigonio 4-6-plo longioribus, demum flexuosis, antheris luteolis. In femineis *perigonium* obtuse quinquefidum, extus una cum involucro ac bracteis pilis brevibus, albidis, saepe glanduliferis puberulum; *stigmata* glabra, albida, setiformia, perigonio duplo longiora; *fructus* erecti, involucro subrotundo, dorso spinis longis, rectis, compositis, intricatis undique tecto, facie sericeo; *nuculae* plerumque tres, tectae epicarpio coriaceo, maturitate nitide

fusco, qui color dicitur castaneus; *truncus* initio tectus cortice laevi, demum rimoso; *rami* patuli, rubescentes; *folia* grandia, breviter petiolata, oblonga vel in macrioribus individuis lanceolata, acuminata, exquisite serrato-mucronata, utrinque glabra sed juniora subtus tenuiter pubescentia, amoene viridia, supra nitida subtusque pallidiora, reticulato-venosa venulosaque, decidua; *radix* grandis, profunda, pollonifera, ramosa et fibrosa.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa et alpina: *Boschi di Pandolfina, Monte Capriolo, Filiciusa, Boschi di Maletto, Bronte, Castiglione, Randazzo.* In sylva *Carpineto* extant arbores spectabiles appellatae: *Castagno di cento cavalli, Castagno della Nave, Castagno di S. Agata.*

Icon *Lam. Ill. 8. tab. 782. fig. 1. — Gaertn. De Fruct.* et *Semin. 1. tab. 37. fig. 1.—Duham. Arb. ed. 2. v. 3. pagina 65. tab. 19.—Smith Engl. Bot. 13. tab. 886.*

Castanea vulgaris. *Lam. Dict. 1. pag. 708.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 114. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 263. — Koch. Syn. ed. 2.ª pag. 736.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 347. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 519.—Torn. Fl. Sic. pag. 463.*

Castanea vesca. *Willd. Sp. Pl. 4. p. 1. pag. 460.—Lam. loc. cit. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 609. — Bert. Fl. It. 10. pag. 225.*

Castanea sativa. *Mill. Dict. n. 1.—Scop. Fl. Carn. ed. 2. t. 2. pag. 242.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 633.— Vis. Fl. Dalm. 1. pag. 207. — Parl. Fl. Ital. 4. p. 1. pagina 170.—Strobl Fl. Etn. pag. 65.*

Fagus Castanea. *Lin. Sp. Pl. pag. 1416.—Smith. loc. cit. All. Fl. Ped. 2. pag. 190.—Ucria H. Pan. pag. 402.*

Nomen vulgare: *Castagna.*

Usus. Lignum *Castaneae* minus ac *Quercus* robustum et firmum, caetero operibus tignariis atque domesticis utensilibus compluribus aptum. Folia sternuntur in stabulis. Fructus, *Castaneae* omnibus notae, farinosae, nutrientes, gratae; possident quoque multum sacchari, quod supplere posset *Saccharum officinarum* L.

Genus 3. Fagus.

Flores monoici. Masculi solitarii vel capitulati, capitulis longe pedunculatis ex apice ramulorum pendulis, squamis bractealibus minutis, deciduis; *perigonium* calycinum, subcampanulatum, 5-7-lobum; *stamina* 8-16, basi perigonii circa discum glandulosum inserta, filamentis capillaribus, perigonio longioribus, antheris oblongis, bilocularibus, loculis oppositis, connectivo interposito et excurrente sejunctis. Flores feminei 3-2-1 in ramulis terminales, bracteis plurimis, linearibus, inaequalibus cum involucro bifloro, urceolato, subquatrilobo connatis; *perigonium* ovario inferne adhaerens, limbo supero, elongato, sexfido; *ovarium* inferum, triquetrum, biloculare; *ovula* in loculis solitaria vel gemina, ex angulo superiore pendula, anatropa; *styli* tres, basi connati, filiformes, secus rimam stigmatosi; *fructus* capsulaeformis, involucro lignoso, echinato, demum quadrivalvis, nuculis duabus foeto; *nuculae* acute triquetrae, perigonii limbo piloso superatae, monospermae, epicarpio coriaceo, endocarpio villoso; *semen* pendulum, testa membranacea, tenui, embryone exalbuminoso, orthotropo, cotyledonibus crassiusculis, intus mutuo plicatis et adpressis, radicula supera, subexerta. Arbores procerae, cortice albido, non rimoso, ramis subflexuosis; *folia* alterna, coriacea, simplicia, grosse serrata vel repando - undulata, viridia vel in sicco atrorubentia, floribus coaetanea; *stipulae* fugaces.

Endl. Gen. Pl. pag. 275. n. 1847. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 182. tab. 37.—Michx. Arb. 11. tab. 8. 9. DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 117. — Schacht der Baum. ed. 2. tab. 3. fig. 20-40. — Bert. Fl. It. 10. pag. 222. — Lam. Ill. 3. tab. 351.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 608.— Torn. Fl. Sic. pag. 462.

I. F. sylvatica.—*Flores* monoici. Masculi superiores et dispositi in capitulum subgloboso - ovale, pedunculo filiformi, longo, villoso suffultum, axillare, pendulum; *perigonium* villosum. Flores feminei inferiores, pauci, in pedunculo brevi, crassiusculo erecti; *involucrum* fructiferum obovato-ellipticum, 6-8 lin. longum, subcompressum, pilis rufescentibus utrinque

hirsutum et aculeis innocuis, setiformibus, hirsutis extus et versus apicem praecipue tectum, delapsis nuculis persistens, quadripartitum, laciniis ovalibus, obtusis patentibusque; *nuculae* acute triangulares, oleosae, superne pubescentes, maturae nitide fuscae; *truncus* cortice laevi, cinereo, in ramis rutilante; *rami* numerosi et dense foliosi; *folia* breviter petiolata, alterna, approximata, coriacea, ovalia, basi angustata, apice acuta vel breviter acuminata, margine repando-dentata et subundulata, exquisite nervosa, oblique et parallele multivenosa, viridia, nitida, in margine, nervo et venis plus minus villosa; *petioli* hirsuti; *stipulae* lineares, ferrugineae, caducae; *radix* profunda, ramosa, albo-flava.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in regione alpina: *Monte Fai, Pinita Grande, Pinitella.*

Icon. *Duham. Arb. ed. 2. v. 2. tab. 24. — Lam. Ill. 8. tab. 872. fig. 2.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 182. tab. 37.*

Fagus sylvatica. *Lin. Sp. Pl. pag. 1416.—Ucria H. Pan. pag. 402. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 608. — Torn. Fl. Sic. pag. 462.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 118.—Bert. Fl. It. 10. pag. 222.—Savi Tratt. degli Alb. ed. 2. tom. 1. pag. 113.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 330.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 263.—Strobl Fl. Etn. pag. 65.*

Castanea Fagus. *Scop. Carn. ed. 2. tom. 2. pag. 242. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 633.*

Fagus sylvestris. *Gaertn. loc. cit.*

Nomen vulgare: *Fau.*

Usus. Lignum praestantissimum ad utensilia culinaria ad fusos, remos et ad opera agrestia; suppeditat etiam carbonem pro officinis fabrorum ferrariorum. Cortex et folia inserviunt coriariis. Oleum a nuculis eductum pro lampadibus adhibitum.

Ordo XCI. CORYLACEAE

Flores monoici, spicati vel glomerato-spicati, unisexuales. Masculi ad ramulos anni proxime elapsi in amentis cylindraceis, lateralibus et terminalibus dispositi, bractea interne nuda vel lobulis 2 adpressis juxtapositis duplicata stipati;

stamina plura, basi vel medio bracteae inserta, inclusa, filamentis brevissimis, antheris uniloculuribus, pilosis; grana pollinis laevia, poris paucis dehiscentia; rudimentum ovarii nullum. Flores feminei, ad ramos ramulosve anni proxime elapsi, duo intra singulam bracteam spicae brevis dispositi, bracteolis (involucro) post anthesim valde accretis, basi cincti; *perigonium* apice irregulariter lobatum; *ovarium* inferum, medulla quadam inferne farctum, placentis 2 prominentibus subbiloculare, placenta una sterili, altera apice ovula duo gerente; *ovula* pendentia, anatropa, integumento simplici tecta; *stylus* brevissimus; *stigmata* duo, elongata, linearia; *fructus* nucula basi late umbilicata, bracteis amplis, foliaceis (involucro, seu bracteolis accretis) tecta; *semen* abortu unicum, embryone exalbuminoso, radicula supera, parva, cotyledonibus carnosis, facie interna adpressis, radicula longioribus. Arbores vel frutices; *folia* alterna, penninervia, duplicato-dentata, secus nervos laterales in vernatione plicata; *stipulae* caducae.

DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 124. — Hartig Forst. Culturp. p. III (1840).—Torn. Fl. Sic. pag. 464.

Genus 1. Corylus

Flores monoici. Masculi in amentis cylindraceis dense imbricati, bracteis obovato-cuneatis, ciliato-hirsutis, bracteolas 2 juxtapositas interne supra basim foventibus; *stamina* 8, bracteolarum sutura versus basim diversa altitudine inserta, filamentis brevibus, gracilibus, antheris ovatis, unilocularibus, apice setosis. Flores feminei in axilla bracteae gemini; quisque intra bracteam secundariam lateralem et 2 bracteolas interiores, quae omnes post anthesim evolutae et dein accrescentes in involucrum magnum; *ovarium* inferum, biloculare; *ovula* dissepimenti apici appensa, anatropa; *stylus* brevis e parte libera ovarii; *stigmata* duo, longa, filiformia, colorata; *nuculae* solitariae, ovatae, osseae, monospermae intra involucra magna, foliacea, tubulosa, apice lacera; *semen* saepissime solitarium, pendulum, testa tenuissime membranacea; embryone exalbuminoso, orthotropo, cotyledonibus carnosis, plano-convexis, obovatis, radiculam superam tegentibus. Arbu-

sculae vel frutices alterne ramosi; *folia* penninervia, duplicato-serrata, membranacea, decidua; *stipulae* fugaces.

Endl. Gen. Pl. pag. 274. n. 1844.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 129.—Schacht Lehrb. pag. 441. tab. 9. — Bert. Fl. It. 10. pag. 236.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 52. tab. 89.—Lin. Gen. pag. 498.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 520.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 610. — Parl. Fl. It. 4. par. 1. pag. 155.—Torn. Fl. Sic. pag. 465.

1. C. Avellana. — *Flores* monoici. Masculi in amentis 3-5 prope apicem ramulorum lateralium approximatis, cylindraceis, obtusis, pendulis, bracteis superne ovato-triangularibus, breviter acuminatis, bracteolis apice rotundatis; *stamina* brateas subaequantia vel paulo superantia, antheris ovatis, luteolis, apice barbellatis. Flores feminei in amentis 1-3 vel raro quatuor infra amenta mascula alterne sessilibus, ovalibus vel oblongis, bracteis imbricatis, bracteolis 2-3 basi connatis; *stigmata* glabra, intense rubentia, recurva; *involucrum* fructiferum (bracteolae accretae) nuculam subaequans vel paulo superans, inferne subcampanulatum, superne laciniatum, laciniis subaequalibus, subpatulis; *nucula* subrotunda, ovali-globosa vel oblonga, compressiuscula, aliquando in medio sulcata, rubro-fulva, glabra, nitida sed apice pubescens et late cinereo-maculata, basi planiuscula, amygdala alba praedita, immatura intus spongiosa. Arbuscula caespitosa, ramosa; *truncus* cortice rimoso tectus; *rami* juniores subflexuosi, furfuraceo-pubescentes, teretes; *folia* alterna, remotiuscula, petiolata, suborbiculato-cordata, serrato-serrulata, acuminata, subrugosa, venis obliquis, parallelis instructa, supra viridia et glabra, subtus pallidiora et pubescentia praesertim in nervis; *petioli* pubescentes; *stipulae* oblongae, obtusae; *radix* non profonda sed valde ramosa, pollonifera, alba.

Floret a Januario ad Martium. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa: *Nicolosi, Linguaglossa, Castiglione, Randazzo, Bronte.*

Icon. *Duham. Arb. ed. 2. tom. 4. pag. 19. tab. 5.—Lam. Ill. Gen. tab. 780.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. tab. 80. fig. 3.—Smith Engl. Bot. 11. tab. 723.—Reich. Ic. tab. 636.*

Corylus Avellana. *Lin. Sp. Pl. pag. 1417. — Smith loc. cit. — All. Fl. Ped. 2. pag. 188. — Pass. Parm. pag. 268.*

Savi Fl. Pis. 2. pag. 350.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 330 —Ten. Fl. Nap. 5. pag. 263.—Ucria H. Pan. p. 403.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 130. — Bert. Fl. It. 10. pag. 237.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 610.—Torn. Fl. Sic. pag. 465.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 633. — Strobl Fl. Etn. pag. 65.

Nomen vulgare: *Nucidda.*

Species valde in fructu magis quam in folio polymorpha, unde varietates a *DC. op. cit. pag. 131* et in mea *Flora Sicula* notatae, sed nunc easdem non judico describere, quia lusus naturae quam varietates existimo.

Usus. Amygdalae edules praesertim torrefactae. Virgae ad vannos et cistas praestant.

Genus 2. Ostrya

Flores monoici. Masculi in amentis cylindraceis, prope apicem ramulorum lateralium coadunatis, pendulis, bracteis perigonialibus ovatis, acutis, ciliatis; bracteolis nullis; *stamina* 3-12-plurave, bractearum basi inserta, filamentis gracilibus, non exertis, antheris ovatis, apice pilosis, rima longitudinaliter dehiscentibus. Flores feminei in amentis apice ramulorum solitariis, ovali-oblongis, laxe imbricatis, bracteis imbricatis, ovatis, deciduis; bracteolis, seu involucri squamis, duabus, margine connatis, utricularibus, basi setosis, intus uni-bifloris; *perigonium* adhaerens, limbo supero, denticulato; *ovarium* inferum, biloculare, loculis uniovulatis; *ovulum* apici dissepimenti oppensum, anatropum; *stylus* brevis; *stigmata* duo, elongata, filiformia; *fructus* strobilacei e bracteolis auctis et in utriculum connatis nuculisque compositi; *nuculae* intra involucra sive utriculos solitariae, minutae, ovatae, laeves, limbo perigoniali denticulato coronatae, uniloculares, monospermae; *semen* pendulum, testa tenuissime membranacea; embryone exalbuminoso, cotyledonibus carnosis, plano-convexis, obovatis, radiculam superam non tegentibus. Arbores vel arbusculae, ligno candido, ramis sparsi; *folia* petiolata, alterna, decidua, membranacea, serrata, secus nervos laterales in vernatione plicata; *stipulae* caducae.

Endl. Gen. Pl. pag. 274. n. 1842.—Mich. Nov. Gen. pag.

223. tab. 104.—Nees jun. Gen. Pl. Fl. Germ. Sic. fasc. 1. tab. 13.—Spach. in Ann. Sc. Nat. Ser. 2. v. 16. pag. 243.— DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 124. — Bert. Fl. It. 10. p. 234.—Willd. Sp. Pl 4. par. 1. pag. 489.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 611. — Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 151. — Torn. Fl. Sic. pag. 464.

1. O. carpinifolia.—*Flores* monoici. Masculi in amentis 3-4, prope apicem ramulorum lateralium approximatis, cylindraceis, obtusis, longiusculis, pendulis, luteo-virentibus, bracteis brevibus, late ovatis, acutis, saepe una cum antheris apice rubidis, plus minus pubescentibus; *stamina* bracteis subaequalia, antheris oblongis vel sublinearibus, apice barbatis. Flores feminei in amentis solitariis apice ramulorum, ovatis vel oblongis, cernuis, suffultis multis bracteis ciliatis; *strobili* pollicares, ovati, penduli, squamis adpresse pilosis, nervoso-reticulatis; *nuculae* parvae, inclusae, ovato-acuminatae, subcompressae, glabrae. Arbor vel arbuscula erecta, ramosa, ramis sparsis, patulis, rubidis, junioribus pubescentibus; *folia* alterna, distica, breviter petiolata, approximata, ovata vel ovato-oblonga, saepe subcordata, acuta vel acuminata, minute, argute vel crebre serrato-serrulata, laete viridia, glabra, sed in nervis pubescentia, juniora plicata; *stipulae* oblongae vel oblongo-lineares, obtusae, petiolo longiores, deciduae; *radix* elongata, ramosa, fibrosa, fibrillosa, alba.

Floret Aprili, Majo. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa: *Carpini, Valle del Bove, Trifoglietto.*

Icon. *Duham. Arb. ed. 2. v. 2. tab. 591* sub nomine: *Carpinus Ostrya.—Mich. Gen. 223. tab. 104. fig. 1. 2.* sub nomine: *Ostrya italica, Carpinifolio, fructu breviore, habitiore.*

Ostrya carpinifolia. *Scop. Carn. 2. ed. 2. pag. 244. — Pass. Parm. pag. 269.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 612.— Reich. Exc. 1. pag. 75. — DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 125.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 633. — Parl. Fl. It. 4. par. 1. pag. 152.—Strobl Fl. Etn. pag. 64.*

Ostrya vulgaris. *Willd. Sp. Pl. 4. par. 1. pag. 469. — Hartig Forst. tab. 22.—Reich. Ic. tab. 636. — Ten. Syll. pag. 475* et *Fl. Nap. 5. pag. 264. — Maur. Cent. 13. pag. 49.—Savi Tratt. degli Alb. ed. 2. tom. 1. pag. 145.*

Ostrya italica. *Spach. in Ann. Sc. Nat. ser. 2. tom. 16. pag. 243.*

Carpinus Ostrya. *Lin. Sp. Pl. pag. 1412.–Duham. loc. cit.—Savi Fl. Pis. 2. pag. 349.*

Nomen vulgare: *Carpinu.*

— Var. virginica. — *Amenta* feminea erecta, elongata; *folia* ovato-acuminata, pluripinnato-venosa, alterna, non distica, dense et longe villosa.

Ostrya carpinifolia var. virginica. *Torn.*

Ostrya virginica. *Willd. loc. cit.—Torn. loc. cit. — Lam. Dict. Enc. 1. pag. 700.—DC. loc. cit.*

Genus 3. Carpinus

Flores monoici. Masculi in amentis oblongo - cylindraceis, solitariis, lateralibus; bracteis perigonialibus simplicibus, imbricatis, ovato - acuminatis, concavis, ciliatis, ebracteolatis; *stamina* 6-12-plurave, basi bracteae inserta, filamentis brevibus, simplicibus, antheris subrotundis, apice pilosis, longitudinaliter dehiscentibus. Flores feminei in amentis terminalibus, laxis; bracteis parvis, membranaceis, caducis; bracteolis, seu involucri squamis, duabus, in fructu valde auctis; *perigonium* adhaerens, limbo supero, cupulaeformi, denticulato; *ovarium* inferum, parvum, ovatum, biloculare, loculis uniovulatis; *ovulum* apici dissepimenti appensum, anatropum; *stylus* brevis; *stigmata* duo elongata, filiformia, longissime parallela; *fructus* racemosi, e bracteolis basi connatis et maxime auctis, involucrum trilobum simulantibus, nuculisque compositi; *nuculae* intra involucra solitariae, sublignosae, compressae, plurinerviae, limbo perigoniali denticulato coronatae, uniloculares, monospermae; *semen* pendulum, testa tenuissime membranacea, embryone exalbuminoso, cotiledonibus carnosis, plano-convexis, obovatis, radiculam superam tegentibus. Arbores vel arbusculae ramosissimae, ligno duro, cortice rubescente, ramis patulis vel pendulis; *folia* petiolatata, decidua, membranacea, minute serrulata, secus nervos laterales in vernatione plicata; *stipulae* caducae.

Endl Gen. Pl. pag. 274. n. 1813.—Lin. Gen. n. 1073.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 52. tab. 89.—Nees jun.

Gen. Pl. 2. pag. 20.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 125.—Spach in Ann. Sc. Nat. ser. 2. vol. 16. pag. 248.—Schacht Lehrb. 2. pag. 440. tab. 9.—Bert. Fl. It. 10. pag. 231. — Lam. Ill. 8. tab. 780.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 611.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 144.—Torn. Fl. Sic. p. 464.

1. C. duinensis. — *Flores* monoici. Masculi in amentis solitariis, lateralibus, cylindraceis, obtusis, vix pollicaribus, cernuis; bracteis perigonialibus scariosis, ovato-acuminatis, striatis, ciliatis, ebracteolatis; *stamina* bracteis subdimidio breviora, filamentis albidis, antheris subrotundis, apice pilosis. Flores feminei in amentis solitariis, terminalibus, tenuioribus, ovatis vel oblongis, 6-linearibus, nutantibus, suffultis bracteis numerosis, imbricatis, viridi-scariosis; *strobili* subpenduli, ovati, breves; bracteis dilatatis, semiovatis, serrato-angulosis, nervosis, planis, glabris, basi inaequalibus et indivisis; *nuculae* parvae, ovatae, 8-13-nerviae, apice 5-dentatae, pericarpio indurato. Arbor vel arbuscula ramosa, ramis virgatis, cylindricis, fusce rubentibus, junioribus villosis; *folia* petiolata, alterna, approximata, ovalia vel ovali-oblonga, basi subcordata, acuta vel acuminata, argute, crebre serrulato-serrata, amoene virentia, juniora villosa, adulta ad nervos pubescentia; *petioli* breves, pilosi; *stipulae* lineari-lanceolatae, obtusae vel obtusiusculae, cernuae; *radix* profunda, ramosa, rubeola.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa: *Milo, Monte Carpini, Valle del Trifoglietto.*

Icon. *Scop. Fl. Carn. ed. 2. tom. 2. pag. 243. tab. 60.*

Carpinus duinensis. *Scop. loc. cit. — Reich. Exc. 1. pag. 175.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 611.—Torn Fl. Sic. pag. 464.—Bert. Fl. It. 10. pag. 233. — DC. Prodr 16. sect. post. pag. 127.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 632. — Parl. Fl. It. 4. par. 1. pag. 148.—Caruel Prodr. della Fl. Tosc. pag. 574.—Strobl Fl. Etn. pag. 68.*

Carpinus orientalis. *Lam. Dict. 1. pag. 707.—Savi Tratt. degli Alb. ed. 2. tom. 1. pag. 76. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 264.—Willd. Sp. Pl. 4. par. 1. pag. 468.*

Nomen vulgare: *Carpinu.*

Ordo XCII. CONIFERAE

Flores monoici vel dioici. Masculi in amentis terminalibus, solitariis vel 2-pluribus fasciculatis, vel axillaribus solitariis, rarius subracemosis; *bracteae* (connectivum plur. auct.) plurimae, axi insertae, spiraliter dispositae vel decussatim oppositae aut ternatim verticillatae, basi fere in stipitem angustatae, apice dilatatae, saepe glandula resinifera dorso praeditae, subtus vel lateraliter antheriferae; *stamina* saepissime ad antheras reducta, filamento saepe nullo; *antherae* sub quavis bractea 2-plures, pendulae, uniloculares. Flores feminei in amentis terminalibus, solitariis vel 2-pluribus, fasciculatim congestis aut varie dispositis, e rachide, sive axi, squamis aut bracteis, vel involucris, pistillisque compositis; *bracteae* 4-plures liberae vel plus minus connatae, axi spiraliter dispositae vel decussatim oppositae, aut ternatim vel quaternatim verticillatae; *pistilla* (ovula nuda plur. auct., gemmulae *Endl.*) 2-plura, raro solitaria; *ovarium* plus minus compressum, uniovulatum, ovulo orthotropo, raro anatropo; *stylus* plus minus brevis; *stigma* suborbiculare vel bifidum, pervium; *fructus* aut strobilaceus (e rachide, squamis seminiferis indurescentibus et nuculis compositus) aut drupaceus subdrupaceusve (e bracteis supremis, saepe inter se connatis et involucrum simplex vel duplex efformantibus, et nuculis conflatus); squamae strobili plurimae, raro 4-paucae, lignosae vel coriaceae, persistentes vel rarius a rachide solutae, saepius basi excavatae pro nucularum receptione; involucrum drupae subdrupaeve simplex vel duplex, saepissime carnosum, liberum vel nuculis plus minus adnatum; *nuculae* geminae vel 3-plures, raro solitariae, convexae, angulatae, pericarpio saepius osseo, saepissime in alam vel in alas 2-3 tenues producto, rarius aptero, epispermo tenui; embryonibus (1-pluribus in eodem semine) albuminosis; cotyledonibus 2 in plurimis lobis profunde partitis; radicula teretiuscula, plus minus brevi, infera vel supera. Arbores excelsae vel arbusculae, saepe sempervirentes et resinosae; *truncus* erectus, ramosus, ramis saepius verticillatis; *folia* ut plurimum perennantia, raro annua, solitaria vel fasciculata, sparsa, opposita aut verticillata, basi vagina scariosa cincta.

Lin. Ord. Nat. n. 51.—Juss. Gen. pag. 411.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 22. — DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 361.—Torn. Fl. Sic. pag. 477.—Moris Fl. Sard. 3. p. 539.

Tribus I. PINEAE

Flores monoici; in amentis masculis *bracteae* axi spiraliter insertae; *antherae* duae, subglobosae vel oblongae; in femineis *fructus* strobilaceus, ovato-conicus vel globosus, bracteis squamosis, lignosis, imbricatis; *nuculae* geminae, abortu solitariae, pericarpio alato, ala solitaria, rarissime aptero; *cotyledones* germinatione epigeae; *folia* linearia, plana, compresso-triquetra, semiteretia aut subtetragona, solitaria, conferta vel distiche patentia, in ramis abbreviatis 2 - 5 rarius plura fasciculata.

Parl. Fl. It. 4. par. 1. pag. 31. — DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 364.—Torn. Fl. Sic. pag. 477.

Genus 1. Pinus

Flores monoici. Masculi in amentis solitariis, axillaribus vel in ramulis abbreviatis terminalibus aut lateralibus, spicatis, saepe capitato-congestis; *bracteae* plurimae, axi insertae, inferne angustatae, apice saepe suborbiculares et sursum versae, subtus antheriferae; *antherae* duae, subgloboso-oblongae, uniloculares. Flores feminei in amentis terminalibus, solitariis vel fasciculato-congestis; *squamae* plurimae e lepidio carnoso vel coriaceo et bractea tenui compositae; *pistilla* gemina, basi squamarum adnata; *ovarium* oblongo-subglobosum; *stylus* brevissimus; *stigma* orbiculare vel bifidum; *strobilus* globosus, saepe ovato-conicus, secundo vel raro primo anno maturescens; *squamae* fructiferae plurimae, coriaceae vel saepius lignescentes, apice aequales vel in apophysim incrassatae, apophysi saepe mucronata, basi excavatae; *nuculae* geminae, collaterales, abortu solitariae, inversae, pericarpio osseo vel coriaceo, basi in alam membranaceam producto vel aptero, epispermo tenui, facile separabili, embryone albumi-

noso, cotyledonibus 2 in 3-15 lobis profunde partitis, radicula cylindraceo-conica, infera. Arbores excelsae, resiniferae, sempervirentes; *rami* saepius verticillati; *folia* rigida, coriacea, anguste linearia, in aetneis bina, basi vagina scariosa cinta.

Lin. Gen. ed. 2. n. 899.—Endl. Gen. Pl. pag. 260. numero 1795.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 31.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 377.—Bert. Fl. It. 10. pag. 254.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 541.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 614.—Torn. Fl. Sic. pag. 477.

I. P. Pinea.—*Flores* monoici. Masculi in amentis valde numerosis, parvis, in spicam crassam, oblongam dense congestis, cylindraceo - oblongis, obtusis, rectis vel curvulis; *bracteae* antheriferae suborbiculares, subcrenulato - ciliolatae. In amentis femineis *strobili* solitarii vel 2 oppositi, grandes, crassi, summopere lignosi, aegre hiantes, ovati, obtusi, plurimum resinosi, crasse breviterque pedunculati; *squamae* flavidae, inferne cuneatae, terminatae ungue crassissimo, quadrangulo-subpyramidato, umbone obtuso, cinereo; *nuculae* oblongae, durae, castaneo-fuscae, ala brevi facile decidua terminatae; *amygdalae*, detracto tegmine tenui flavido, albae, edules, gratissimae. Arbor insignis, raro mediocris; *caulis* tegitur cortice aetate profunde rimoso, cinereo - fusco, secedente in frusta longa, crassa, laminis pluribus superimpositis facta; *rami* verticillati, in caule superiore corymboso-fastigiati; *folia* gemina, rigida, crassa, recta, demum patula, 4-6-pollicaria, tenue striata, apice mucronulata ac subpungentia, primordialia ciliata; *vaginelle* juniores longae, dorso flavidae, margine albo-membranaceae, dense fimbriato-ciliatae; *stipula* sub vaginellis lanceolata, flavida, decidua; *radix* maxima, elongata, extensa, pollonifera.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in regione pedemontana, nemorosa et alpina: *Trecastagni, Nicolosi in S. Nicolò dell' Arena, Zappini, Boschi della Pinita grande e piccola.*

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 11. tab. 528. 529. fig. 1135. a. b.—Antoin. Conif. pag. 20. tab. 3. fig. 2.*

Pinus Pinea. *Lin. Sp. Pl. pag. 1419. — Ucria H. Pan. pag. 404.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 614.—Parl. Fl. Ital.*

4. par. 1. pag. 34.—Caruel Prodr. della Fl. Tosc. p. 588. Moris Fl. Sard. 3. pag. 544. — DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 381.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 635.—Torn. Fl. Sic. pag. 477.—Strobl Fl. Etn. pag. 15.

Pinus maderensis. *Ten. Ind. Sem. H. R. Neap. ann. 1855.*

Nomen vulgare: *Pignu.*

Usus. Lignum praetans ad navalia, praesertim ad malos. Amygdalae, cum saccharo et syrupo confectae, gulosorum deliciae.

2. **P. halapensis.** — *Flores* monoici. Masculi in amentis numerosis, fasciculato - capitatis, patulis, cylindraceis, obtusiusculis; *bracteae* antheriferae suborbiculares, repando-denticulatae. In amentis femineis *strobili* mediocres, solitarii, duo-quatuor approximati, ovati aut ovato-conici, basi rotundati, crasse breviterque pedunculati, recurvati, rubidi; *squamae* lignosae, ungue late rhomboidali, depresso, plica cruciformi vix apparente, umbone parvo, transverse ovali vel rhombeo, cinereo, aut toto depresso vel in medio obtuse breviterque apiculato; *nuculae* parvae, canescentes, ala latissima, facile decidua, semioblongo-ovali 5-6-plo breviores. Arbor pro locorum natura plus minus elata; *truncus* rectus vel distortus, tectus cortice crasso, rubido, epidermide cinerea, in frusta latiuscula desquamato, ramoso - paniculatus, subpyramidatus; *rami* plerumque verticillati, patuli; *folia* gemina, semiteretia vel subfiliformia, recta, tenuia, amoene viridia, laevia, juniora tenue puberula, inferiora delapsa; *vaginellae* juniores longiusculae, dorso virides, margine et apice albo - membranaceae, breviter ciliatae, vel squamis supremis non, aut vix ciliolatis; *radix* extensa, ramosa et aliquando pollonifera. Planta odore resinoso, sibi peculiari, neque ingrato, late pollens.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in regione alpina: *Pinita Grande, Pinitella, Valle del Trifoglietto,* et aliquando inter arbores nemorosae regionis.

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. 11. tab. 526. fig. 1133.—Antoin. Conif. pag. 2. tab. 1.*

Pinus halapensis. *Willd. Sp. Pl. 4. par. 1. pag. 496. — Desf. Fl. Atl. 2. pag. 352.—Bert. Fl. It. 10. pag. 264. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 614.—Parl. Fl. It. 4. par. 1. pag. 40.—Caruel Prodr. della Fl. Tosc. pag. 589. — Savi Tratt. degli Alb. ed 2. tom. 2. pag. 132.—DC. Prodr. 16.*

sect. post. pag. 383.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 543. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 636.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 267.—Torn. Fl. Sic. pag. 477.—Strobl Fl. Etn. pag. 15.

Pinus maritima. *Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 2. p. 247.*

Pinus Pithyusa. *Strangw. in Gardn. Mag. ann. 1840. pagina 638.*

Nomen vulgare: *Pignu sarvaggiu.*

3. **P. Laricio.**—*Flores* monoici. Masculi in amentis paucis, patulis, rectis vel curvulis, crassis, subcylindraceis, obtusis; *bracteae* antheriferae suborbiculares, eroso - denticulatae. In amentis femineis *strobili* 2-4 verticillati vel solitarii, parvi, sessiles vel brevissime et crasse pedunculati, ovati vel ovato-conici, vix bipollicares, demum pallide luteo - virentes; *squamae* rotundatae, apice subumbilicatae, ibique aliquando submucronatae; *nuculae* parvae, durae, ovales, rufescentes, ala latiuscula, sordescente terminatae et ipsa 3-4-plo breviores. Arbor pro locorum natura plus minus elata, verticillate ramosa, pyramidalis; *truncus* rectus, strictus, elatus, cortice ochraceo-cinereo, in frusta latiuscula, tenuia inferne desquamato, ligno valde resinoso; *rami* surrecti; *folia* gemina, longa, semiteretia, mucronulata, subpungentia, rigida, crassa, varie flexa, 3-5-pollicaria, saturate viridia, margine scabriuscula, inferiora delapsa; *vaginelae* juniores longae, albae, dense breviterque ciliatae; *radix* profunda et valde ramosa.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa et alpina: *Boschi di Paternò, Adernò, Bronte, Pinita Grande, Pinitella, Zappini.*

Icon. *Nouv. Duham. 5. pag. 239. tab. 67. fig. 2* et *t. 71. Antoin. Conif. pag. 3. tab. 2. fig. 1.*

Pinus Laricio. *Poir. Dict. Enc. 5. pag. 339. — Parl. Fl. It. 4. par. 1. pag. 52.—DC. Prodr. 16. sect. post. p. 386. Ten. Fl. Nap. 5. pag. 267.—Bert. Fl. It. 10. pag. 262. — Schouw. in Ann. Sc. Nat. ser. 3. v. 3. pag. 234. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 615.—Torn. Fl. Sic. pag. 478.—Strobl Fl. Etn. pag. 15.*

Pinus maritima. *Ait. H. Kew. ed. 2. vol. 5. pag. 315.— Lamb. Pin. 1. tab. 9.*

Nomen vulgare: *Zappinu.*

Usus. Lignum ad navalia et ad taedas praestantissimum.

4. **P. Pinaster.**—*Flores* monoici. Masculi in amentis numerosis, longiusculis, oblongis, obtusis, in spicam crassam, oblongam congestis; *bracteae* antheriferae suborbiculares, erosulae, flavo-ferrugineae. In femineis *strobili* 4-2, raro 5-7 verticillati vel solitarii, oblongo-conici, lignosi, acuti, tripollicares et etiam ultra, sed folio breviores, pallide rubrorufescentes, squamarum apophysi nitida, elevato-pyramidata, carina transversa in plicam acutam elevata, umbone lato, compresso, acuto, subpungente, subincurvo vel recto; *nuculae* osseae, fuscae, parvae, ovales vel oblongae, utrinque convexae, terminatae ala cultriformi, apice truncato-obtusa, lata, lineolis nigris plus minus maculata et ipsa 3-4-plo breviores. Arbor excelsa, cortice rubido-cinerascente vel fusco, rimoso et in frusta crassa demum secedente, asperato in ramis a cicatricibus prominentibus stipularum et bractearum ut in aliis Pinis; *rami* patuli, supremi breviores et formam subpyramidatam cauli suppeditantes; *folia* gemina, crassa, semicylindracea, 5-6-pollices longa, mucronata, rigida, striata, laete virentia; *vaginellae* superiores longae, albo-membranaceae, toto margine fimbriato-ciliatae, demum evanescentes, inferiores et seniores multo breviores, rufescentes vel nigrescentes, ciliis pene ammissis; *stipula* sub vaginellis junioribus, lanceolata, acuminata, rufescens, longe et crebre ciliata, postea recurvata, decidua; *radix* magna, profunda, ramosa, ramis superioribus polloniferis. Species valde resinosa, praesertim in cortice.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in regione alpina et inter alias species jam notatas: *Zappini, Pinita Grande, Pinitella.*

Icon. *Lamb. Pin. ed. 2. p. 17. tab. 9* et *10;* et *pag. 21. tab. 9.—Antoin. Conif. p. 16. tab. 6. fig. 1.*

Pinus Pinaster. *Soland.* in *Ait. H. Kew. ed. 1. tom. 3. pag. 367.—Bert. Fl. It. 10. pag. 260.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 615. — Torn. Fl. Sic. pag. 478. — Arcang. Comp. della Fl. Ital. 636.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 37. — DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 382.—Caruel Prodr. della Fl. Tosc. pag. 588.*

Pinus sylvestris. *β. Lin. Sp. Pl. pag. 1318.*

Pinus Laricio. *Santi Viag. terz. pag. 60. tav. 1. — Savi Fl. Pis. 2. pag. 353.*

Pinus maritima. *Poir. Dict. Enc. 5. pag. 337.*
Nomen vulgare: *Zappinu.*

Tribus II. CUPRESSEAE

Flores monoici, raro dioici. In amentis masculis *bracteae* decussatim oppositae vel ternatim verticillatae; *antherae* 3-5, raro 2, subglobosae vel oblongae; in femineis fructus squamis 4-pluribus, decussatim oppositis vel ternatim aut quaternatim verticillatis, persistentibus, liberis vel basi aut totidem connatis et tunc galbululum carnosum efformantibus; *nuculae* plurimae, saepius 2-3-pterae, rarius apterae; *cotyledones* 2, rarius profunde bipartitae, radicula supera; *folia* opposita, ternatim vel quaternatim verticillata, saepius squamaeformia, raro linearia.

Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 70.—DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 366.—Torn. Fl. Sic. pag. 479.

Genus 1. Juniperus

Flores monoici vel in ramis diversis dioici. Masculi in amentis axillaribus vel subterminalibus, globosis, ovalibus vel oblongis, aliquando tetragonis; *bracteae* decussatim oppositae vel ternatim verticillatae, ovatae, acutae, peltatae, inferiores steriles, superiores staminiferae; *stamina* plurima, filamentis subnullis, antheris sub quavis bractea 3 - 6, subgloboso-angulatis, unilocularibus, loculo longitudinaliter dehiscente. Flores feminei in amentis axillaribus vel solitarie subterminalibus, basi suffultis bracteis paucis, adpressis, sterilibus; *squamae* 4-6 decussatim oppositae vel 3-9 ternatim verticillatae, patulae, superne steriles, e bractea foliacea et lepidio carnosulo subaequilongo arcte adnatis compositae, basi connatae; *pistilla* solitaria vel gemina, parva, erecta; *ovarium* suborbiculare; *stylus* brevissimus; *stigma* fere orbiculare, pervium; *galbulus* secundo anno maturescens, e squamis carnosis et e nuculis osseis distinctis vel rarissime in putaminis speciem inter se coalitis drupaceus, vertice umbi-

licatus; *nuculae* erectae, distinctae vel squamis adnatae vel rarissime inter se coalitae, nucem trilocularem vel bilocularem referentes, basim versus foveolis resineferis instructae; *pericarpium* osseum; *semen* solitarium, oblongum, superne saepe attenuatum, integumento tenuissimo, facile separabili, basi pericarpio adhaerente; embryone albuminoso, cotyledonibus 2, oblongis, radicula cylindrica, supera. Arbusculae vel frutices sempervirentes, resiniferi; *folia* opposita aut verticillata, simplicia, indivisa, rigida, extipulata, saepe seriatim imbricata vel patentia, brevia.

Lin. Sp. Pl. pag. 531.—Juss. Gen. pag. 413. — Endl. Gen. Pl. pag. 238. n. 1789.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 62. tab. 91.—Smith. Engl. Fl. 4. pag. 250.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 75. — DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 475.—Bert. Fl. It. 10. pag. 377.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 633.—Torn. Fl. Sic. pag. 479.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 547.

I. J. communis. — *Flores* dioici. Masculi in amentis ovato-globosis vel ovato-oblongis, subsessilibus, parvis, folio 2-4-plo brevioribus, bracteis late ovatis, longiuscule acuminatis, integris. In femineis *galbuli* solitarii, numerosi, laterales, subsessiles, parvi, folio 3-4 raro subduplo breviores, subglobosi, immaturi virides, paulatim rubidi, demum nigri et nebula glauca obducti, grate aromatici; squamis 3, raro 6, arcte connatis, infra apicem apiculatis, apiculo brevi, acuto, rectiusculo; *nuculae* tres vel raro duae aut una, ovato-oblongae, triquetrae, apice obtusiusculae. Frutex 1-3-pedales, caespitosus, valde ramosus, ramis teretibus, dense intricatis, griseis, verruculoso-scabris; *folia* terna, linearia, pungentia, supra canaliculata, canaliculo glauco-albo, subtus obtuse carinata; *radix* extensa, ramosa, fibrillosa.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in regione nemorosa et alpina: *Monte Capriolo, Nicolosi, Filiciusa, Zappini, Concazze, Boschi di Bronte.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 16. tab. 1110.—Fl. Dan. tab. 1119.*

Juriperus communis. *Lin. Sp. Pl. pag. 1470. — All. Fl. Ped. 2. pag. 180. — Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 339.—Bert. Fl. It. 10. pag. 378. — DC. Prodr. 16. sect. post. pag. 479.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 82.—Caruel*

Prodr. della Fl. Tosc. pag. 586. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 281.—Vis. Fl. Dalm. 1. pag. 206. — Ucria H. Pan. pag. 420.—Torn. Fl. Sic. pag. 479.

Juniperus hemisphaerica. *Presl Del. Prag. pag. 142. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 634.—Ten. op. cit. pag. 282.— Schouw Conif. d' Ital. in Ann. Sc. Nat. (1845) pag. 243.*

Juniperus communis var. β. hemisphaerica. *Parl. op. cit. pag. 83.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 637.*

Nomen vulgare: *Junipiru.*

Usus. Galbuli seu baccae contusae adhibentur in infusione et in rhob ut diureticae, sed utiles etiam in calculo, asthamate, catarro, vermibus.

2. J. macrocarpa.—*Flores* dioici. Masculi in amentis ovalibus vel oblongis, obtusis, subsessilibus, folio subduplo brevioribus; *bracteae* ovato-orbiculares, obtusiusculae, margine versus basim denticulatae, dorso carinatae; *antherae* subglobosae. In femineis *galbuli* solitarii, subsessiles, laterales, penduli vel erecti, magni, folio longiores vel subaequales, globosi, badii; squamis 3, raro 6, trifariam dispositis, arcte connatis, vix infra apicem acute apiculatis; *nuculae* plerumque tres, ovatae vel obovatae, compresso-angulatae vel subtrigonae, versus apicem in margine acutae et emarginatae. Frutex vel arbuscula 3-10-pedalis, cortice cinereo-rubro, ramis patulis, teretibus, junioribus subpendulis et obsolete trigonis; *folia* plerumque majora quam in praecedente, sed non semper, verticillato-terna, lineari-subulata, firma, valde pungentia, supra nervo elevato longitudinali notata, unde bicanaliculata, canaliculis albido-glaucis, dorso plus minusve acute carinata ac virentia; *radix* valde ramosa, ramis elongatis.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, regione pedemontana, in saxosis vulcanicis detritis a mari non dissitis: *Catania, Ognina, Acicastello.*

Icon. *Reich. Ic. Fl. Germ. et Helv. Cent. 11. fig. 1146.*

Juniperus macrocarpa. *Sibth. et Smith Fl. Gr. Prodr. 2. pag. 263. — Ten. Fl. Nap. 5. pag. 282. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 635.—Koch Syn. Fl. Germ. et Helv. ed. 2. p. 765.—Link. in Atti della Quinta Riunione degli Scienziati in Napoli (1845) pag. 278.—Caruel Prodr. della Fl. Tosc. pag. 586.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 1. pag. 77.—DC. Prodr.*

16. sect. post. pag. 476.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. p. 637.—Torn. Fl. Sic. pag. 479.

Juniperus Oxycedrus. *Moris Fl Sard. 3. pag. 549.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 339.—Bert. Fl. It. 10. p. 381. α.*

Juniperus Oxycedrus *β. Lam. Dict. 2. pag. 625.*

Juniperus Biasoletti. *Link loc. cit.*

Nomen vulgare: *Junipiru.*

Usus ut in praecedente.

Ordo XCIII. ARTOCARPEAE

Flores monoici vel dioci in spicis vel capitulis supra vel intra receptacula aggregati. In masculis *perigonium* calycinum, 3-5-partitum, membranosum vel succoso-carnosum, laciniis praefloratione imbricatis; *stamina* laciniis perigonialibus numero aequalia vel interdum pauciora, iisdem inserta et opposita, filamentis filiformibus, erectis, antheris bilocularibus, erectis vel incumbentibus, longitudinaliter dehiscentibus. In femineis *perigonium* calycinum, 5-3-partitum, laciniis aequalibus vel inaequalibus; *ovarium* gynophoro brevi suffultum vel sessile, uni-biloculare, loculis uniovulatis; *ovulum* basilare, orthotropum, vel ex apice loculi pendulum, anatropum aut campylotropum; *stylus* filiformis, centralis vel lateralis; *stigmata* saepe bina, papilloso-hirta; *fructus* achenia vel utriculi monospermi, perigoniis baccatis inclusi vel intra receptacula carnosa contenti; *semen* pendulum, testa coriacea, crassiuscula, embryone albuminoso aut non, cotyledonibus oblongis, radicula plus minus longa, supera. Arbores vel frutices lactescentes, ramis alternis, teretibus, nonnumquam nodosis, inter nodos fistulosis; *folia* alterna, petiolata, simplicia, integra vel saepius plus minus lobata; *petioli* plus minus elongati, cylindrici vel sulcati; *stipulae* liberae, persistentes vel caducae et cicatricem annularem relinquentes.

DC. Prodr. 17. pag. 280 ex *Consp. Trib. et Gen. Bureau.—Bartl. Ord. Nat. pag. 104. — Trécul. Mem. sur. la Fam. des Artocarp. in Ann. des Sc. Nat. ser. 3. tom. 8. pag. 38. — Lindl. Veg. Kingd. pag. 266. 269. — Torn. Fl. Sic. pag. 472.*

Genus 1. Ficus

Flores monoici vel dioici, plurimi, minimi in superficie interna receptaculi seu amphanthii carnosi, globosi vel pyriformis, cavi, basi saepe bracteis cincti, apice umbilicati, ibique ore squamulis sive bracteolis obsito, angusto, pervio. In masculis *perigonium* 3-5-partitum, laciniis aequalibus vel inaequalibus; *stamina* 3 - 5, laciniis perigonialibus opposita, filamentis capillaribus, erectis, antheris ovatis, raro reniformibus, introrsis, bilocularibus, loculis longitudinaliter dehiscentibus. In femineis *perigonium* 5-3-partitum, inferum, tubo in pedicellum decurrente; *ovarium* sessile vel gynophoro brevi suffultum, uniloculare, rarius biloculare, loculis uniovulatis; *ovulum* amphitropum, parieti styligerae appensum; *stylus* lateralis, gynophoro continuus, filiformis; *stigma* breviter bifidum; *fructus* utriculi, perigonii rudimentis stipati, parvi, crustacei, monospermi, epicarpio tenui, molliusculo; *semen* parietale, uncinatum, testa dura, fragili; embryone, in centro albuminis, incurvo, homotropo, cotyledonibus ellipticis, incumbentibus, radicula longiuscula, umbilico contigua, supera. Arbores lactescentes; *truncus* erectus, aliquando repens aut scandens; *rami* sparsi, patentes, in nonnullis recurvato-penduli et apice radicantes, aliam arborem vel arbusculam daturi, atque ita late extendentes sobolem; *folia* petiolata, alterna, simplicia, stipulata, varie lobata, scaberrima, decidua; *stipulae* magnae, solitariae vel geminae, convolutae, gemmam terminalem velantes, deciduae vel persistentes; *amphanthia* axillaria, solitaria vel aggregata, magnitudine varia, demum carnosa, dulcia et edulia, extus viridia, flava, rubescentia, purpurea, nigra.

Lin. Gen. pag. 155.—Lam. Ill. 9. tab. 861.—Endl. Gen. Pl. pag. 278. n. 1859.—Gaspar. Nov. Gen. pag. 5.—Bert. Fl. It. 10. pag. 429. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 646 et 881.—Torn. Fl. Sic. pag. 472.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 2. pag. 365.—DC. Prodr. 17. pag. 287.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 486.—Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. pag. 66. tab. 91.

1. F. Carica. — *Flores* exigui, numerosi. Masculi, in parte cavitatis amphanthii superiore siti, pauci, pedicellati; *perigonium* plerumque pentaphyllum; *stamina* saepe quinque, laciniis perigonialibus opposita. Feminei, maximam amphanthii cavitatem occupantes, numerosissimi, brevius pedicellati; *perigonium* 3-5-partitum; *ovarium*, *stylus* et *stigma* ut in genere; *amphanthia* glabra, turbinato - pyriforma, basi bracteata, apice in ore squamata; alia, *praecocia*, in ramulis anni proxime elapsi, sero autumno enata, junio aut julio anni proxime sequentis maturescunt; alia, *aestiva*, in ramis annotinis ineunte aestate se se prodentia, autumno, matura, delabuntur; alia, *serotina*, pariter ac aestiva in ramis annotinis, et exeunte aestate, apparentia, per hyemem, pleraque aut nonnulla, persistunt. Arbor ramosissima, ramis varie tortis, superne foliosis, inferne, delapsis foliis ac stipulis, tuberculoso-cicatrisatis; cortice cinereo, non rimoso; *folia* alterna, ampla, cordata, 3-5-lobato-palmata, lobis repando - dentatis, obtusis, supra laete vel saturate viridia, glabriuscula, scabra, subtus pallidiora, molliter pubescentia, radiatim nervosa et inter nervos reticulato-venosa; *petioli* teretes, pubescentes, folio breviores, lactiflui; *stipulae* convoluto-conicae, cito deciduae; *radix* grandis, ramosa, pollonifera et una cum reliquis plantae partibus lactescens.

Floret praecipue Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in regione pedemontana et etiam nemorosa: *Catania, Acireale, Pedara, Trecastagni, Nicolosi.*

Icon. *Gaertn. De Fruct. et Semin. 2. tab. 91.* — *Duham. Arb. tab. 99.—Lab. Ic. 2. tab. 197.*

Ficus Carica. *Lin. Sp. Pl. pag. 1513.—Ucria Hort. Pan. pag. 431.* — *Savi Fl. Pis. 2. pag. 400.—Desf. Fl. Atl. 2. pag. 396.—Seb. et Maur. Fl. Rom. Prodr. pag. 336.—Ten. Syll. pag. 30* et *Fl. Nap. 5. pag. 299.* — *Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 647* et *Enum. Pl. Inarim. pag. 300.* — *Koch Syn. Fl. Germ. et Helv. ed. 2. pag. 734.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 486.* — *Caruel Prodr. della Fl. Tosc. pag. 571.* — *Parl. Fl. Ital. 4. par. 2. pag. 367.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 602.—Torn. Fl. Sic. pag. 472.* — *Strobl Fl. Etn. pag. 69.*

Nomen vulgare: *Ficu.*

— Var. caprificus. — *Flores* masculi et ideo steriles in amphantiis praecocissimis, parvis, viridibus vel viridi - fu-

scis, breviter pedicellatis. Arbor humilior quam in specie, ramis distortis, nodulosis; *folia* 3-5-7-9-palmato-lobata, lobis strictis, sublobulatis, scabris.

Floret Februario, Martio.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa una cum specie et praesertim in ruderatis, muris vetustis ac in saxosis.

Icon. *Lam. Ill. Gen. tab. 831.*

Ficus carica var. caprificus. *Lin. loc. cit.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 647.—Torn. Fl. Sic. pag. 473.*

Caprificus rugosa. *Gaspar. Nov. Gen. pag. 6.*

Nomen vulgare: *Ficu sarvaggia.*

Planta sylvatica in regionibus aetnensibus praestat varietates permultas valde expetitas et variis nominibus vulgo distinctas, nempe: *Ficu meli, crunatu, vinnignola, natalina, uttata, catalana, mulingiana, barriata,* ecc., amphantiis seu syconiis magnitudine et colore variis.

Saepe dantur in ficubus sylvestribus amphanthia tota mascula et ideo sterilia, in quibus ova *Cynipsis Psenes* hyeme nidulantur; insecta evolvuntur et avolant vere et aestate insequente polline masculino adspersa ingrediuntur amphanthia ficuum domesticarum et earum pistillos faecundant, qui faecundati citius ducunt amphanthia ad maturitatem. Ita se habet *caprificatio,* quae a veteribus Graecis et Latinis cognita fuit ut habemus a *Theophrasto Hist. Pl. lib. 2. cap. 9. edit. Stapelianae anno 1644. p. 113.*

Sed caprificatio non est omnino necessaria, quia in amphantiis ficuum domesticarum non desunt organa genitalia musculina.

Usus. Caricae domesticae, sive recentes, sive siccae, optimum suppeditant alimentum; siccae vero ob vim emollientem, lubricantem, valent in decoctione praesertim in morbis pectoralibus, in tussi.

Ordo XCIV. CANNABINEAE

Flores dioici. Masculi racemosi vel paniculati; *perigonium* herbaceum, pentaphyllum, foliolis subaequalibus, aestivatione imbricatis, sub anthesi patentibus; *stamina* quinque, imo pe-

rigonio inserta, ejusque foliolis opposita, filamentis plus minus brevibus, filiformibus, antheris oblongis, bilocularibus, longitudinaliter dehiscentibus, polline laevi, globoso. Flores feminei spicato - glomerati, unibracteati, vel amentacei, bracteis foliaceis plurifariam imbricatis, bifloris; *perigonium* monophyllvm, squamaeforme, ovarium amplectens vel includens, demum accrescens vel ventricoso-inflatum; *ovarium* liberum, uniloculare, uniovulatum; *ovulum* pendulum; *stylus* terminalis, brevissimus aut nullus; *stigmata* duo, elongata, pubescentia; fructus *achenium* perigonio accreto suffultum vel *caryopsis* perigonio inclusa; *semen* unicum, testa tenuissime membranacea, umbilico basilari, endlopleura carnosula albumen mantiente; embryone exalbuminoso, falcato vel spirali, cotyledonibus linearibus, rectis vel spiraliter convolutis, radiculam superam longitudine subaequantibus. Herbae annuae et erectae vel perennes et volubiles, hispidae, succo aqueo; *folia* opposita vel superiora alterna, petiolata cordato-lobata vel palmati-partita, rarius indivisa, dentata; *stipulae* liberae vel connatae, persistentes vel deciduae.

Endl. Gen. Pl. pag. 286 et *1376.—DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 28.—E. Mey. Preuss. Gattung. pag. 80.—Meissn. Gen. pag. 348.—Payer Organ. t. 61. — Parl. Fl. Ital. 4. par. 2. pag. 301.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 505. — Torn. Fl. Sic. pag. 473.*

Genus 1. Humulus

Flores dioici. Masculi racemosi vel paniculati; *perigonium* pentaphyllum, foliolis aequalibus, aestivatione imbricatis, anthesi patentibus; *stamina* quinque foliolis perigonialibus opposita, filamentis filiformibus, brevissimis, antheris oblongis, connectivo excurrente apiculatis, basi affixis, erectis, bilocularibus, loculis longitudinaliter dehiscentibus. Flores feminei in amentum subglobosum dispositi, in axilla cujusve bracteae gemini; *perigonium* monophyllum, squamaeforme, ovarium amplectens, demum ampliatum; *ovarium* ovatum, uniloculare, uniovulatum; *ovulum* pendulum; *stylus* terminalis; *stigmata* duo, elongato-subulata, pubescentia; *fructus* strobiliformis e perigoniis accretis, bracteam foliaceam simulantibus, imbri-

catis, et achenio compositus; *achenium* globoso-lenticulare, resinoso-glandulosum, uniloculare, indehiscens; *semen* unicum, testa membranacea; embryone exalbuminoso, spirali, cotyledonibus longe linearibus, utrimque planiusculis, radicula supera. Herbae perennes, scaberrimae; *caules* volubiles, alte scandentes; *folia* opposita, petiolata, cordata, 3-5-loba vel indivisa, dentata; *stipulae* ovatae, integrae vel bifidae.

Lin. Gen. pag. 902.—Endl. Gen. Pl. pag. 286. n. 1891. Juss. Gen. pag. 404. — Smith Engl. Fl. 4. pag. 210. — DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 29. — Lam. Ill. 9. tab. 315. Bert. Fl. It. 10. pag. 352. — Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 627.—Torn. Fl. Sic. pag. 473. — Moris Fl. Sard. 3. pag. 506.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 2. pag. 301.

I. H. Lupulus. — *Flores* parvi, dioici. Masculi in paniculis axillaribus, ramosis, laxis, solitariis, breviter pedunculatis, pedicellisque tenuibus, pilosis, bracteis parvis, ovatis vel ovato-lanceolatis, acuminatis, albido-membranaceis, uninerviis, ciliatis; *perigonium* exiguum, viride, foliolis margine pallentibus. *Flores* feminei in amento strobilaceo, ovoideo, axillari, solitario vel pluribus fasciculatis, squamis amenti grandibus, membranaceis, late ovatis vel ovato-oblongis, obtusis vel acutiusculis, laxe imbricatis, concavis, multinerviis et reticulato-venosis, unifloris, viridi-pallentibus; rachide amenti flexuosa, pubescente, e denticulis florifera; *perigonium* exiguum, viride, foliolis cucullatis; *ovarium*, *stylus* et *stigmata* generis; *strobili* ovati, penduli, maturi, Allium redolentes; *achenia* globosa, cinerea, basi perigonii accreti seminclusa et cum illo demum decidua; *caulis* herbaceus, tetragonus, striatus, fistulosus, scaber, ramosus, diametro uni-bilineari, sinistrorsum volubilis et altissime scandens, ramis oppositis, patentissimis; *folia* opposita, longe petiolata, cordata, acuminata, dentata, saturate viridia, juniora 5-partito-palmata, lobis oblongo-lanceolatis, reliqua 3-5-loba, lobis latis invicem remotis, suprema parva, indivisa; *stipulae* in foliis inferioribus latae, scariosae, adscendendo minores; *radix* repens.

Floret Junio, Julio. ♃.

Aetnae, in vulcanicis humidis, ad sepes pedemontanae regionis: *Catania, Battiati, S. Giovanni la Punta.*

Icon. *Clus. Hist. Pl. 1. pag. 126. fig. 2.* sub nomine: *Lupulus. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 358. tab. 75* sub nomine: *Lupulus communis.*

Humulus Lupulus. *Lin. Sp. Pl. pag. 1457. — Sibht. et Smith Fl. Gr. Prodr. 2. pag. 257.—Guss. Syn. Fl. Sic. 2. pag. 628.—Torn. Fl. Sic. pag. 473.—Bert. Fl. It. 10. pag. 353.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 507.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 58.—DC. Prodr. 16. sect. pr. pag. 29.—Ucria H. Pan. pag. 417.—Seb. et Maur. Prodr. Fl. Rom. pag. 337.—Ten. Fl. Nap. 5. pag. 277. — Savi. Fl. Pis. 2. pag. 370.*

Cannabis Lupulus. *Scop. Fl. Carn. ed. 2. tom. 2. pag. 263.*

Lupulus scandens. *Lam. Fl. Fr. 2. pag. 217.*

Nomen vulgare: *Luppulu.*

Usus. Lupuli turiones, grate amari, cocti edules sapore Asparagi. Glandulae resinosae, aureae, in spicis strobilaceis maturis concretae, ex acheniis et squamulis demum secedunt atque farinam granulosam, amaram, graveolentem praebent cui *Lupulinae* nomen. Hujus virtus roborans eodemque tempore hypnotica plurimis probata est Auctorum testimoniis. Propter ipsam hanc virtutem strobili, tonicis atque narcoticis jamdiu a Linnaeo accensiti, praestant in *Cerevisiae* confectione.

Ordo XCV. ULMACEAE

Flores in ramulis laterales, fasciculati, subsessiles, hermaphroditi vel abortu polygami; *perigonium* calycinum, liberum, turbinato-campanulatum, limbo erecto, 4-5-fido vel raro 8-fido, lobis praefloratione imbricatis; *stamina* perigonii basi inserta, ejusque lobis numero aequalia et opposita, rarius plura, filamentis filiformibus, liberis, antheris introrsis, bilocularibus, dorso connectivo dilatato paulo supra basim affixis; loculis oblique appositis, longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* liberum, e carpidiis duobus conflatum, carpidiorum marginibus introflexis dissepimentum constituentibus biloculare vel iisdem axim haud attingentibus uniloculare; *ovulum* unicum ad apicem loculi suspensum, anatropum; *styli*, duo, divaricato-patentes, intus stigmatosi; *fructus* basi perigonio

persistente stipatus, membranaceus, samaroideus vel coriaceus, laevis aut squamulosus, abortu unilocularis, monospermus; *semen* pendulum, integumento membranaceo, rhaphe elevata laterali ad chalazam apicalem procurrente notata, albumine nullo; embryone orthotropo, cotyledonibus planis, radicula brevi. Arbores vel frutices; *folia* alterna, petiolata, simplicia, penninervia, serrata, scabriuscula; *stipulae* fugaces.

Endl. Gen. Pl. pag. 275. — Mirbel. Elem. pag. 905. — Lindl. Introd. ed. 2. pag. 178.—Planch. in DC. Prodr. 17. pag. 151.—Agandh. Aphor. Bot. pag. 224 (an. 1825). — Torn. Fl. Sic. pag. 475.—Olmee Parl. Fl. Ital. 4. par. 2. pag. 345.

Genus 1. Ulmus

Flores hermaphroditi, parvi, saepe foliis praecociores, ad ramulos laterales fasciculati vel glomerulati, bracteis fugacibus stipati; *perigonium* membranaceum, coloratum, marcescens, 4-5-fidum vel 8-fidum, lobis aestivatione imbricatis; *stamina* numero loborum perigonii et illis opposita, filamentis filiformibus, praefloratione rectis, antheris brevibus, quadrisulcis, bilocularibus, loculis extus longitudinaliter dehiscentibus; *ovarium* ovoideum, compressum, loculo altero abortiente uniloculare, uniovulatum; *ovulum* dissepimenti apici appensum, anatropum; *styli* duo crassi, compressi, divaricato-patentes, introrsum dense papilloso-stigmatosi; *fructus* samara membranacea, lenticulari-compressa, periptera, unilocularis, monosperma, cito maturans et caduca; *semen* inversum, integumento membranaceo, embryone exalbuminoso, orthotropo, cotyledonibus plano-convexis, crassiusculis, basi cordato-bilobis, radicula brevi, supera. Arbores vel arbusculae; *caudex* erectus, cortice demum rimoso et interdum suberoso obductus, ligno compacto, ramis alternis, sparsis, patentibus; *folia* breviter petiolata, distiche alterna, simplicia, serrata, scabra, stipulata; *stipulae* oblongae, pallentes, deciduae.

Endl. Gen. Pl. pag. 276. n. 1850.—Lin. Gen. ed. 2. n. 239. — Gaertn. De Fruct. et Semin. 1. pag. 224. tab. 49. fig. 5.—Michx. Arbr. 3. t. 5. 6. — Planch. in DC. Prodr. 17. pag. 154.—Bert. Fl. It. 3. pag. 62. — Guss. Syn. Fl.

Sic. 1. pag. 290.—Torn. Fl. Sic. pag. 475.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 2. pag. 345.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 490.

I. U. campestris. — *Flores* hermaphroditi, parvi, subsessiles, in ramulis fasciculato-capitati, penta-tetrameri; *perigonium* turbinato-compressum, apice atrorubens, quadrifidum, lobis obtusis, ciliatis, aliquando quinque-octofidum, lobis quatuor profundius sectis; *stamina* exerta, superne atrorubentia; reliqua *genitalia* generis; *samara* elliptica vel obovata, 9. lim. longa et 6 lata, primo pilis glandulosis, brevissimis scatens, dein glabrata, gradatim crescens, albida sed in centro macula rufescente saepe notata, sinu apicis saepe clauso. Arbor interdum excelsa, trunco recto, cortice cinereo-fusco, crebre leviterque rimoso, ramis sparsis patentibus, onustis ramulis alternis, distichis, junioribus pubescentibus; *folia* breviter petiolata, subdistiche alterna, approximata, 3-5 poll. longa et 2-3 poll. lata, obovato-cuneata, apice saepe subtriloba, lobis vel apice tantum acuminata, basi inaequalia, margine serrato-serrulata, serraturis obtusiusculis, supra fusco-viridia, scabra et glabra, subtus scabriuscula, pubescentia vel ad nervos villosiora; *stipulae* liberae, petiolo subaequales vel longiores, oblongae, pallentes, deciduae; *radix* insignis, ramosa, late horizontaliter extensa.

Floret Martio, Aprili. ♄.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Catania, Acquicella, Paternò, Trecastagni, Pedara, Gravina, Bronte.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 27. tab. 1886. — Lam. Ill. Gen. tab. 185.—Duham. Arb. ed. 2. v. 2. tab. 42.*

Ulmus campestris. *Lin. Sp. Pl. pag. 327. — Smith loc. cit.* et *Engl. Fl. 2. pag. 20.—All. Fl. Ped. 2. pag. 212.—Pollin. Fl. Ver. 1. pag. 331.—Ten. Fl. Nap. 3. pag. 251. Guss. Syn. Fl. Sic. 1. pag. 290.—Torn. Fl. Sic. pag. 475. Bert. Fl. It. 3. pag. 63.—Arcang. Comp. della Fl. Ital. pag. 601.—Planch. in DC. Prodr. 17. pag. 156.—Parl. Fl. Ital. 4. par. 2. pag. 347.—Ucria H. Pan. pag. 120. — Savi Fl. Pis. 1. pag. 373.—Moris Fl. Sard. 3. pag. 491. — Caruel Prodr. della Fl. Tosc. pag. 572.—Strobl Fl. Etn. pag. 68.*

Ulmus nuda. *Ehrh. Beitr. 6. pag. 80.*

Ulmus glabra. *Mill. Engl. Bot. tab. 2248.*

Nomen vulgare: *Urmu.*

Usus. Arbor apud aetniculos olim adhibita ad vites sustinenda; sed nunc desueta. Quoad res medicas decoctum e ramorum cortice laudatur ad morbos cutaneos et ad hydropem, licet nunc parum in usu.

— Var. pubescens. — Differt tantum ramis senioribus hic illic fatiscentibus in costas suberosas, crassas, elevatas, interruptas et rimis profundis interstinctas.

Floret una cum specie.

Aetnae, in regione pedemontana et nemorosa: *Paternò, Misterbianco, S. Giovanni di Galermo, S. Giovanni la Punta, Boschi di Bronte e Maletto.*

Icon. *Smith Engl. Bot. 31. tab. 2161.*

Ulmus campestris var. *c.* pubescens. *Planch. in DC. loc. cit.*

Ulmus campestris var. *β.* suberosa. *Parl. op. cit. p. 348.*

Ulmus campestris var. *β. Bert. op. cit. pag. 64.*

Ulmus suberosa. *Ehrh. Beitr. 6. pag. 80. — Savi Tratt. degli Alb. ed. 2. tom. 1. pag. 230.—Guss. Enum. Pl. Inarim. pag. 305.*

Ulmus suberosa, arborea. *Willd. Sp. Pl. 1. pag. 1324. — Guss. Syn. 1. pag. 291.—Torn. Fl. Sic. pag. 475.*

Nomen vulgare: *Urmu.*

2. U. pumila.—*Flores* parvi, breviter pedicellati, fasciculato-congesti; *perigonium* turbinato-cyathiforme, tetra - pentaphyllum, lobis obtusis, eciliatis, aestivatione imbricatis; omnia *genitalia* ut in genere; *samara* parva, obovata, basi inaequali breviter emarginata, stipite perigonium paulo superante, disco seminitego emarginaturae fundo subcontiguo vel eidem multo approximato. Frutex humilis, 5-10-pedalis, ramulis gracilibus, virgatis, epidermide griseo-vitellina indutis, in sicco rubeolis; *folia* distiche alterna, petiolata, grandiuscula, 1-3 poll. longa et $^1/_2$-2 poll. lata, ovata vel ovato-lanceolata, acuta, basi subaequalia, serrata, saepe biserrata, supra pustulato-scabra, subtus minute argenteo-granulata, ad nervos et venas crebre pilosa, pilis albis, lucidis; *radix* valde ramosa, fibrillosa, pollonifera.

Floret Majo, Junio. ♄.

Aetnae, in vulcanicis humidis, cum argillosis mixtis, pedemontanae regionis: *Catania, Acquicella, Nesima, Misterbianco.*

Icon. *Pallas Fl. Ross. pag. 76. fig. A et C.—Pluk. Al-*

mag. tab. 237. fig. 1? sub nomine: *Ulmifolia arbor africana baccifera, a floribus purpureis.*

Ulmus pumila. *Lin. herb.* et *Sp. Pl. pag. 327. — Planch. in DC. Prodr. 17. pag. 159.—Röm. et Schult. Syst. 6. pag. 302.—Torn. Fl. Sic. pag. 475.*

Nomen vulgare: *Urmu.*

Species nova in Flora aetnea et italica, quae characteribus et habitu ab affinibus citatis valde differt.

FINIS

VOLUMINIS TERTII

INDEX ALPHABETICUS

VOLUMINIS TERTII

Sistens Subclasses, Ordines, Tribus, Genera et Species

A

Acalypheae . . . pag. 367
Acanthaceae . . . . » 166
Acanthus . . . . . . » 167
— mollis . . . . . » »
Achyranthes . . . . » 308
— argentea . . . » 309
Ajuga . . . . » 250
— Chia . . . . . . » 254
— Iva . . . . . . » 253
— orientalis . . . » 252
— reptans . . . . » 251
Ajugoideae . . . . » 239
Amarantaceae . . . . » 307
Amarantus . . . . . » 310
— adscendens . . . » 311
— patulus . . . . » 313
— prostratus . . . » 312
— sylvestris . . . » 310
Anagallideae . . . . » 7
Anagallis. . . . . . » 7
— arvensis . . . . » 9
— coerulea . . . . » 7
Anchusa . . . . . . » 86
— aggregata . . . » 86
— hybrida . . . . » 90
— italica . . . . » 89
— variegata . . . » 87
Anchuseae . . . . . » 81
Antirrhineae . . . . » 105
Antirrhinum . . . . » 106
— majus . . . . . » 109
— Orontium . . . » 107
— siculum . . . . » 106
— tortuosum . . . » 108
Apocynaceae . . . . » 17
Aristolochia . . . pag 349
— altissima . . . » 349
— longa . . . . . » 351
— pallida . . . . » 352
— rotunda. . . . » 350
— sicula . . . . . » 352
Aristolochiaceae . . » 348
Artocarpeae . . . . » 422
Asclepiadeae . . . . » 20
Atriplex . . . . . . » 283
— Halimus . . . . » 287
— littoralis . . . » 289
— portulacoides . . » 285
— rosea . . . . . » 288
— Tornabeni. . . » 287
— triangularis . . » 284
Atripliceae . . . . . » 283

B

Ballota . . . . . . » 230
— foetida . . . . » 231
— saxatilis . . . » 232
Bartsia . . . . . . » 147
— latifolia . . . . » »
— Trixago . . . . » 150
— viscosa . . . . » 149
Beta . . . . » 299
— maritima . . . » »
Betula . . . . » 387
— alba . . . . . . » »
Betulaceae . . . . » 386
Borragineae . . . . » 66
Borrago . . . . . . » 81
— officinalis . . . » 82

C

Cannabineae . . . . » 425

Carpinus . . . . pag. 411
— duinensis . . . » 412
Castanea . . . . . . » 402
— vulgaris . . . » 403
Celtideae . . , . . » 383
Celtis . . . . » »
— australis . . . » 385
— Tournefortii var. aetnensis . . . . » 384
Cerinthe . . . . . » 67
— aspera . . . . » »
— maculata . . - » 69
Cerintheae . . . . » 67
Chenopodiaceae . . . » 282
Chenopodieae . . . . » 290
Chenopodium . . . . » »
— album . . . . » 295
— ambrosioides . . » 291
— Botrys . . . . » 292
— fruticosum . . . » 298
— maritimum . . » 297
— melanospermum . » 293
— murale . . . . » »
— opulifolium . . » 296
— vulvaria . . . » 294
Chironieae . . . . » 23
Chlora . . . . . . » 24
— serotina . . . » »
Clinopodium . . . . » 206
— vulgare . . . . » »
Coniferae . . . . . » 413
Convolvulaceae . . . » 30
Convolvuleae . . . » 33
Convolvulus . . . » 34
— arvensis . . . » 35
— evolvuloides . . » 43
— italicus . . . . » 39
— meonanthus . . » 34
— pentapetaloides . » 42
— sepium . . . . » 38
— siculus . . . . » 41
— Soldanella . . . » 40
— sylvestris . . . » 36
COROLLIFLORAE . . . » 1
Corylaceae . . . . . » 406
Corylus . . . . . . » 407
— Avellana . . . » 408
Crotoneae . . . . . » 369
Crozophora . . . . » »
— tinctoria . . . » 370
Cupresseae . . . . » 419
Cupuliferae . . . pag. 395
Cuscuta . . . . . . » 31
— alba . . . . . . » 32
— Epithymum . . » 33
Cuscuteae . . . . . » 31
Cyclamen . . . . . . » 2
— neapolitanum . . » 4
— repandum . . . » 3
Cynanchum. . . . » 21
— acutum . . . . » 22
Cynocrambe . . . . » 306
— postrata . . . . » »
Cynocrambeae . . . » »
Cynoglosseae . . . » 70
Cynoglossum . . . » »
— appenninum . . » 71
— cheirifolium . . » 75
— clandestinum . . » 73
— lanceolatum . . » 71
— officinale . . . » 74
— pictum . . . . » 72

D

Daphne. . . . . . » 339
— glandulosa . . . » 342
— Gnidium . . . » 341
— Laureola . . . » 340
Daphnoideae . . . . » 338
Datura . . . . . . » 46
— Bertolonii. . . » 48
— Stramonium . . » 47
Datureae . . . . . . » 46

E

Echieae . . . . . . » 95
Echium . . . . . . » 95
— ambiguum . . . » 96
— arenarium . . . » 98
— calycinum . . . » 102
— italicum . . . . » 97
— maritimum . . » 101
— plantagineum . . » 103
— pustulatum . . » 100
— tuberculatum . . » 99
Elephas . . . . . . » 145
— Columnae . . . » 146
Emex . . . . » 315
— spinosa . . . . » »

Erythraea . . . pag. 26
— Centaurium . . » »
— grandiflora . . . » 28
— ramosissima . . » 29
— spicata . . . . » 28
Erythraeaceae . . . » 25
Euphorbia . . . . . » 354
— amygdaloides . . » 356
— biglandulosa . . » 362
— ceratocarpa . . » 364
— Chamaesyce . . » 358
— Characias . . . » 361
— coralloides . . » 365
— dendroides . . . » 363
— exigua . . . . » 355
— falcata . . . . » 366
— helioscopia . . . » 359
— Peplis . . . . » 358
— Peplus . . . . » 357
— pinea . . . . . » 366
— pubescens . . . » 360
— Terracina . . . » 363
Euphorbiaceae . . . » 353
Euphorbieae . . . . » 354
Euphrasia . . . . » 151
— linifolia . . . . » 152
— serotina . . . . » 153

F

Fagus . . . . . . » 405
— sylvatica . . . » »
Ficus . . . . . . » 423
— Carica . . . . » 424
Fraxineae . . . . . » 10
Fraxinus . . . . . » »
— excelsior . . . » 11
— Ornus . . . . » 12
— parvifolia . . . » 14
— rostrata . . . . » 13

G

Gentianeae . . . . . » 23

H

Heliotropiceae . . . . » 62
Heliotropium . . . » 63
— Bocconi . . . . » »
— europaeum . . . » 65
Heliotropium supinum pag. 64
Humulus . . . . . » 426
— Lupulus . . . . » 427
Hyoscyamus . . . » 49
— albus . . . . » 51
— niger . . . . » 50
Hyoscyameae . . . » 49

I

Ipomaea . . . . . » 43
— sagittata . . . » 44

J

Juniperus . . . . » 419
— communis . . . » 420
— macrocarpa . . » 421

L

Labiatae . . . . » 176
Lamium . . . . . » 213
— amplexicaule . . » 214
— bifidum . . . . » 216
— flexuosum . . . » 215
— pubescens . . . » 217
Laurineae . . . . . » 335
Laurus . . . . . . » 336
— nobilis . . . . » 337
Lavandula . . . . » 177
— spica . . . . . » 178
Linaria . . . . . » 110
— chalepensis . . . » 115
— Cymbalaria . . » 123
— graeca . . . . » 111
— Pelisseriana . . » 114
— purpurea . . . » 113
— reflexa . . . . » 119
— rupestris . . . » 122
— simplex . . . . » 121
— spuria . . . . » 112
— stricta . . . . » 116
— triphylla . . . » 118
Lithospermeae . . . » 91
Lithospermum . . . » 91
— arvense . . . . » 93
— officinale . . . » 92
— tinctorium . . . » 94
Lycium . . . . . . » 52
— europaeum . . . » 53

M

Mandragora . . . pag. 60
— officinarum . . . » 61
Marrubium. . . . . » 227
— candidissimum . . » 228
— vulgare . . . . » 229
Melissa . . . . . . » 204
— altissima. . . . » »
Melissineae . . . . » 203
Mentha . . . . . . » 180
— acquatica . . . » 182
— macrostachya . . » 180
— Pulegium . . . » 183
— sylvestris . . . » 181
Menthoideae . . . . » 179
Mercurialis . . . . » 368
— annua. . . . . » »
Micromeria . . . . » 194
— nervosa . . . . » 195
Molucella . . . . . » 236
— spinosa . . . . » »
Monardeae . . . . » 185
MONOCHLAMYDEAE . . » 279
Myosotis . . . . . » 76
— hispida . . . . » 78
— lithospermifolia . » 79
— palustris . . . » 80
— pusilla . . . . » 77
— sylvatica. . . . » 78

N

Nerium . . . . . . » 18
— Oleander. . . . » 19

O

Ocimoideae . . . . » 177
Olea . . . . » 15
— europaea . . . » »
Oleaceae . . . . . » 14
Origanum . . . . . » 196
— virens. . . . . » »
Orobanche . . . . » 161
— alba . . . . . » 162
— minor . . . . » 163
— pruinosa . . . . » 161
— Spartii . . . . » 164
Orobancheae . . . pag. 158
Ostrya . . . . » 409
— carpinifolia . . . » 410
Oxyris . . . . » 345
— alba . . . . . . » 346

P

Parietaria . . . . . » 378
— cretica . . . . » 381
— Judaica . . . . » 382
— lusitanica . . . » 380
— officinalis . . . » 378
Parietariae . . . . . » 377
Passerina . . . . , » 343
— hirsuta . . . . » "
Phelipaea . . . . . » 159
— ramosa . . . . » "
Phlomis . . . . . . » 233
— fruticosa . . . » 234
— herba venti . . » 235
Physalis . . . . . . » 59
— somnifera . . . » "
Phytolacca . . . . » 280
— decandra. . . . » 281
Phytolaccaceae . . . » 279
Pineae . . . . . . » 414
Pinus . . . . » "
— halapensis . . . » 416
— Laricio . . . . » 417
— Pinaster . . . . » 418
— Pinea . . . . . » 415
Plantagineae . . . . » 264
Plantago . . . . . . » 265
— albicans . . . . » 276
— Bellardi . . . . » 275
— Coronopus . . . » 272
— Lagopus. . . . » 270
— lanceolata . . . » 267
— major . . . . . » 265
— maritima. . . . » 269
— Psyllium. . . . » 274
— serraria . . . . » 271
Plumbagineae . . . . » 255
Plumbago . . . . . » 256
— europaea . . . » 257
Polygoneae . . . . . » 314
Polygonum . . . . » 327
— aviculare . . . » 331
— controversum . . » 334

Polygonum Convolvulus » 329
— dumetorum . . . » 328
— gracile . . . . » 330
— herniarioides . . » 335
— hydropiper . . . » 328
— maritimum . . . » 332
— nodosum . . . . » 333
Populus . . . . . » 391
— alba . . . . . » 392
— nigra . . . . . » 393
— tremula . . . . » 394
Prasieae . . . . . » 237
Prasium . . . . . » 238
— majus. . . . . » »
Primulaceae . . . . » 1
Primuleae . . . . » 2
Prunella . . . . . » 211
— vulgaris . . . . » 212

Q

Quercus . . . . . » 396
— aetnensis. . . . » 398
— Cerris. . . . . » 401
— Ilex . . . . . » 397
— Robur . . . . » 399

R

Rhinantheae . . . . » 145
Rumex . . . . . . » 316
— bucephalophorus . » 321
— conglomeratus . . » 319
— divaricatus . . . » 323
— multifidus . . . » 317
— Patientia . . . » 324
— pseudo-Acetosa . » 325
— scutatus . . . . » 322
— thyrsoides . . . » 318
— tuberosus . . . » 320

S

Salicineae . . . . . » 388
Salicornia . . . . . » 300
— herbacea . . . » 303
— fruticosa . . . » 301
Salicornieae . . . . » 300
Salix . . . . . . pag. 389
— pedicellata . . . » »
— purpurea. . . . » 390
Salsola . . . . . . » 304
— Tragus . . . . » 305
Salsoleae . . . . . » 304
Salvia . . . . . . » 185
— clandestina . . . » 189
— sclarea . . . . » 186
— Verbenaca . . . » 188
— viridis . . . . » 187
Samoleae . . . . . » 5
Samolus . . . . . » »
— Valerandi . . . » 6
Santalaceae . . . . » 344
Satureja . . . . . » 190
— graeca . . . . » 191
Saturejeae . . . . . » 190
Saxifraga . . . . . » 155
— granulata . . . » 156
— tridactylites. . . » 157
Saxifragaceae . . . . » 154
Scrophularia . . . . » 131
— canina . . . . » 133
— peregrina . . . » 132
— vernalis . . . . » 135
Scrophularineae . . . » 104
Scutellarieae . . . » 208
Scutellaria . . . . » »
— Columnae . . . » 209
— peregrina . . . » 210
Sideritis . . . . . » 224
— romana . . . » 225
— sicula . . . . » 226
Solanaceae . . . . » 45
Solaneae . . . . . » 52
Solanum . . . . . » 54
— Dulcamara . . . » 55
— miniatum . . . » 57
— moschatum . . . » 58
— nigrum . . . . » 56
— sodomaeum . . . » 54
Stachydeae . . . . » 213
Stachys . . . . . » 219
— arvensis . . . . » 222
— germanica . . . » 219
— hirta . . . . . » 223
— sylvatica . . . » 221
Statice . . . . . » 258
— bellidifolia . . . » 260
— cordata . . . . » 261

Statice Limonium . pag. 258
— minuta . . . . . » 260
— Sibthorpiana . . » 263
— Smithii . . . . » 262
Symphytum . . . . . » 83
— officinale var. *b*. . » 85
— Zeyheri . . . . » 84

T

Teucrium . . . . » 240
— campanulatum . » 249
— Chamaedrys . . » 244
— flavum . . . . » 243
— fruticans . . . » 242
— Polium . . . . » 247
— scordioides . . . » 240
— Scorodonia . . . » 245
— spinosum . . . » 248
Thesium . . . . . » 346
— humile . . . . » 347
Thymus . . . . . » 198
— Acinos . . . . » 201
— capitatus . . . » 200
— Nepeta . . . . » 202
— Zygis . . . . » 198

U

Ulmaceae . . . . . » 428
Ulmus . . . . . . » 429
— campestris . . . » 430
— pumila . . . . » 431
Urereae . . . . . » 372
Urtica . . . . . . » »
— balearica . . . » 373
— dioica . . . . » 375
Urtica membranacea. pag. 374
— urens . . . . » 377
Urticaceae . . . . . » 371

V

Verbascum . . . . » 124
— australe . . . » 127
— floccosum . . . » 130
— macrurum . . . » 129
— repandum . . . » 128
— sinuatum. . . . » 125
— Tapsus . . . . » 126
Verbasceae . . . . . » 124
Verbena . . . . . . » 169
— officinalis . . . » 170
— supina . . . . » 171
Verbenaceae . . . . » 169
Veronica . . . . . . » 136
— agrestis . . . . » 142
— anagallis. . . . » 140
— anagalloides . . » 141
— arvensis . . . . » 138
— beccabunga . . , » 137
— Buxbaumii . . . » 138
— Cymbalaria. . . » 139
— didyma . . . . » 144
— haederefolia. . . » »
— officinalis . . . » 143
Veroniceae . . . . . » 136
Vitex . . . . » 174
— Agnus castus . . » 175

Z

Zapania. . . . . . . » 172
— repens. . . . . » 173

DE FLORA AETNEA

AB AUCTORE

EDITA

1. **Flora Aetnea seu Descriptio Plantarum in Monte Aetna sponte nascentium,**

   Catinae { Vol. I. Aprili 1889. / Vol. II. Julio 1890. / Vol. III. Junio 1891. }
   (Vol. IV sub praelo)

2. **Flora Sicula Viva et Exsiccata,** Catinae 1887, cum tabulis.
3. **Hortus Botanicus R. Universitatis Studiorum Catinae,** Catinae, 1887.
4. **Flora Fossile dell' Etna,** Catania 1859, con tavole.
5. **Lichenographia Sicula,** Catinae 1849, cum tabulis.
6. **Saggio di Geografia Botanica per la Sicilia,** Napoli 1846.
7. **Sopra un nuovo Albero indigeno dell' Etna del genere Celtis,** Catania 1856, con tavole.
8. **Monografia del genere Asparagus sull' Etna**, Catania 1858. con tavole.
9. **Come si rendono coltivabili le lave dell' Etna,** Napoli 1842.
10. **Cultura delle Opunzie nella Provincia di Catania,** Catania 1878.
11. **Notizia d' una Carta Topografico-Botanica per la Sicilia,** Catania 1847.
12. **Sull' Eruzione dell' Etna del 1852,** Napoli 1852.
13. **Quadro Storico della Botanica in Sicilia,** Catania 1847.
14. **Species Duae Novae ad Floram Siculam additae,** Catinae 1889.